

Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker - avgjørelse - GK-2020-79 - GK-2020-93

Myndighet	Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker – avgjørelse
Dato	2024-06-17
Doknr/publisert	GK-2020-79 – GK-2020-93
Stikkord	(Orderud-saken) Drap. Straffbart forhold med hensyn til saken. Nye bevis. Særlige forhold.
Sammendrag	<p>En kvinne og en mann ble i 2002 dømt i lagmannsretten for medvirkning til tre overlagte drap. De drepte var mannens foreldre og søster. Straffen ble satt til fengsel i 21 år.</p> <p>De domfelte begjærte gjenåpning for Gjenopptakelseskommisjonen i 2017. De anførte for det første at et politivitne hadde gjort seg skyldig i straffbare forhold med hensyn til saken. De anførte konkret at vitnet løy i lagmannsretten og at vedkommende hadde forfalsket et bevis.</p> <p>De domfelte anførte videre at det forelå en rekke nye bevis. Bevisene rettet seg blant annet mot motivet for drapene, navngitte gjerningspersoner, hendelsesforløpet på åstedet, medtaltets troverdighet og drapsvåpnene. De domfelte anførte for det tredje at det forelå flere forhold som gjorde det tvilsomt om dommen var riktig. De viste i den forbindelse blant annet til feil ved politietterforskningen og saksbehandlingen i lagmannsretten, og til svakheter ved det bevisgrunnlaget som dommen bygget på. Til grunn for begjæringen lå en omfattende utredning fra privatetterforsker Tore Sandberg.</p> <p>Kommisjonen utredet saken med blant annet nye vitneforklaringer, nye sakkyndige vurderinger, nye analyser av beslag fra drapssaken og forutgående attentatforsøk, og en rekke andre undersøkelser i Norge og i utlandet.</p> <p>Påtalemyndigheten tilrådte i sine merknader til kommisjonen at begjæringen ikke ble tatt til følge.</p> <p>Kommisjonen fant at utredningen verken ga holdepunkter for påstanden om at det aktuelle politivitnet avga en uriktig forklaring i saken eller at vedkommende hadde gjort seg skyldig i straffbart forhold med hensyn til saken. Kommisjon kom dermed til at det ikke var grunnlag for gjenåpning etter straffeprosessloven § 391 nr. 1. Kommisjonen fant videre at de nye bevisene i saken verken hver for seg eller samlet syntes egnet til å føre til frifinnelse, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3. Kommisjonen fant endelig at det ikke forelå særlige forhold som gjorde det tvilsomt om dommen var riktig, jf. straffeprosessloven § 392 andre ledd.</p> <p>Kommisjonen uttalte at det fortsatt var overbevisende bevisgrunnlag for de domfeltes medvirkningsansvar.</p> <p>Kommisjonen besluttet enstemmig å ikke ta begjæringene om gjenåpning til følge.</p>
Saksgang	Nes herredsrett TNESS-2001-51 – Eidsivating lagmannsrett LE-2001-666. Gjenopptakelseskommisjonen sak nr: 2020/79 (tidl. 2017/75), 2020/93 (tidl. 2017/74).
Parter	Begjæring om gjenåpning fra: A (advokat Arvid Sjødin), B (advokat Frode Sulland).
Forfatter	Kamilla Silseth, Trude Marie Wold, Rolf Kåre Sæther, Timothy John Brennen og

Bendik Falch-Koslung.

Innholdsfortegnelse

Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker - avgjørelse - GK-2020-79 - GK-2020-93	1
Innholdsfortegnelse	3
AVGJØRELSE:	9
Sammendrag	9
Sakshistorikk	10
Sakens faktum	11
Del 1: De domfelte gjør i hovedsak gjeldende	14
1.1 Tore Sandberg på vegne av B og A, senere A alene	14
1.2 Advokat Arvid Sjødin på vegne av A	15
1.3 Advokat Frode Sulland på vegne av B	16
1.4 Påtalemyndigheten gjør i hovedsak gjeldende	17
Del 2: Oversikt over kommisjonens utredning	18
2.1 Kommisjonens utredning i 2018-2024	18
2.2 Kommisjonens utredning i 2010	19
2.3 Utredning foretatt i forbindelse med av gjenåpningssaken til D	19
Del 3: Kommisjonens vurderinger	19
3.1 Rettslige utgangspunkter	19
3.1.1 Vilkårene for gjenåpning av straffesaker	19
3.1.2 Generelt om bevisvurdering i straffesaker	22
3.1.3 Om medvirkning	23
3.1.4 Rekkefølgen på drøftelsene og vurderingene	23
3.2 Straffeprosessloven § 391 nr. 1	24
3.2.1 Innledning	24
3.2.2 Bevis L-10.8 trerot	24
3.2.2.1 As anmeldelse av Tore Per Bakken	24
3.2.2.2. Kommisjonens utredning	25
3.2.2.3. A anfører	27
3.2.2.4. Påtalemyndigheten anfører	27
3.2.2.5. Kommisjonens vurdering	27
3.2.3. Omtale av glassbit A-2	28
3.2.3.1. Kommisjonens vurdering	28
3.2.4. Forklaringen i retten om at glasset i verandadøren var knust fra utsiden	28
3.2.4.1. A anfører	28
3.2.4.2. Kommisjonens utredning	28
3.2.4.3. Kommisjonens vurdering	29
3.2.5. Omtale av et av drapsvåpnene	29
3.2.5.1. De domfelte anfører	29
3.2.5.2. Påtalemyndigheten anfører	29
3.2.5.3. Kommisjonens vurdering	30
3.2.6. Omtale av fottøyavtrykksfolier på terrassen	30
3.2.6.1. A anfører	30
3.2.6.2. Kommisjonens vurdering	30
3.2.7. Kommisjonens samlede konklusjon	30
3.3 Straffeprosessloven § 391 nr. 3	30
3.3.1. Innledning	31
3.3.2. Gårdstvisten som motiv for trippeldrapet	31
3.3.2.1. Lagmannsretten la til grunn	31
3.3.2.2. A og B anfører	32
3.3.2.3. B anfører	36
3.3.2.4. Påtalemyndigheten anfører	37
3.3.2.5. Kommisjonens vurdering	38
3.3.3. Særlig om N14	38
3.3.3.1. Innledning	38
3.3.3.2. Nye bevis fra Sandberg	38

3.3.3.3. Kommisjonens utredning	39
Kommisjonsavhør av N14 i 2011	39
Avhør i 2022 av N14s pårørende.....	39
3.3.3.4. B anfører	39
3.3.3.5. Påtalemyndigheten anfører	39
3.3.3.6. Kommisjonens vurdering.....	40
3.3.4. Sammensatt motivbilde for trippeldrapet	40
3.3.4.1. Innledning.....	40
3.3.4.2. Nye bevis fra Sandberg	41
3.3.4.3. Kommisjonens utredning.....	42
Avhør av Ebbe Ording, tidligere journalist i NRK Brennpunkt.....	42
Ebbe Ordings navngitte kilde.....	43
EOS-utvalgets undersøkelser	43
Ebbe Ordings notat om EOS-utvalgets myndighet mv.....	44
I – dødsårsak.....	45
N24	45
E-post fra N24 til Ebbe Ording og intervju	46
N14.....	46
3.3.4.4. B og A anfører.....	46
3.3.4.5. A anfører	47
3.3.4.6. B anfører.....	47
3.3.4.7. Påtalemyndigheten anfører	49
Kan drapene være rettet mot E som et politisk attentat?	49
Kan drapene være rettet mot E fra eksjugoslavisk mafia?	50
Opplysninger fra N22 om angivelig kildeopplysning fra Oslos underverden	50
Anonyme brev til politiet, N22 m.fl. og advokat Sulland.....	50
Var det knytninger mellom C og et eksjugoslavisk kriminelt miljø på drapstidspunktet? ...	51
Generelt om motiv for eksjugoslavisk mafia til å begå drapene.....	52
Kan C ha fått utført drapene uavhengig av A og B?	52
Påtalemyndighetens kommentarer til kommisjonens utredning.....	54
3.3.4.8. Kommisjonens vurderinger	54
3.3.5. Navngitte mulige gjerningsmenn, medvirkere mv.....	55
3.3.5.1. Lagmannsretten la til grunn.....	55
3.3.5.2. N31	56
Nye bevis fra Sandberg	56
Kommisjonens utredning	57
A anfører	60
B anfører	61
Påtalemyndigheten anfører	62
Kommisjonens vurdering	63
3.3.5.3. L.....	63
Nye bevis fra Sandberg.....	63
Kommisjonens utredning	64
B anfører	65
Påtalemyndigheten anfører	66
Kommisjonens vurdering	66
3.3.5.4. Oppsummering	67
3.3.6. Særlig om J	67
3.3.6.1. Retten la til grunn.....	67
3.3.6.2. Nye opplysninger fra Sandberg.....	67
3.3.6.3. A anfører	69
3.3.6.4. B anfører.....	69
3.3.6.5. Påtalemyndigheten anfører	70
3.3.6.6. Kommisjonens vurdering.....	71
3.3.7 Varsling om drapene før de drepte var funnet.....	71
3.3.7.1 Innledning.....	72

3.3.7.2 Nye bevis fra Sandberg	72
3.3.7.3 Kommisjonens utredning.....	72
3.3.7.4 Påtalemyndigheten anfører	73
3.3.7.5 Kommisjonens vurdering.....	73
3.3.8 180-samtalen der drapene varsles	74
3.3.8.1 Innledning.....	74
3.3.8.2 Kommisjonens utredning.....	74
Tips om 180-samtalen	74
Trafikkdata – mobiltelefonen til D	75
Opplysninger om en Mauser	75
3.3.8.3 B og A anfører.....	75
3.3.8.4 B anfører.....	76
3.3.8.5 Påtalemyndighetens kommentarer til kommisjonens utredning	77
3.3.8.6 Kommisjonens vurdering.....	77
3.3.9 Særlig om innlevert våpen og beslaglagt våpen	78
3.3.9.1 Innlevert revolver Colt Police Special kaliber 38	78
Lagmannsretten la til grunn.....	78
Nye bevis fra Sandberg	78
Kommisjonens utredning	78
Påtalemyndighetens kommentarer	82
Kommisjonens vurdering	82
3.3.9.2 Våpen funnet ved ransaking av Cs hangar	82
Kommisjonens vurdering	82
3.3.10 Attentatforsøkene mot E og I i 1998.....	83
3.3.10.1 Innledning.....	83
3.3.10.2 Nye bevis og begjæring om utredning fra Sandberg.....	83
3.3.10.3 Kommisjonens utredning.....	84
Nye kriminaltekniske undersøkelser av beslag i attentatsakene	84
Pensjonert politiinspektør Gunnar Larsen.....	85
Pensjonert politiførstebetjent Sigmund Holt.....	86
Dialogutskrift av Ordings intervju med Sigmund Holt.....	86
Kommisjonens utredning av [familie1]-saken i 2010 og 2011.....	87
Konvolutt med graderte dokumenter.....	88
N14.....	88
Vitneavhør.....	88
3.3.10.4 B og A anfører.....	88
3.3.10.5 A anfører	88
3.3.10.6. B anfører.....	90
Nye bevis vedrørende Cs forklaring	90
Betydning av nytt DNA-bevis.....	90
Cs troverdighet er betydelig svekket	90
Cs deltagelse i bombeattentatforsøket åpner for flere alternative motiver	91
3.3.10.7 Påtalemyndigheten anfører	92
Bevis som knytter C til attentatsakene	92
3.3.10.8 Kommisjonens vurdering.....	93
3.3.11 Drapsvåpnene	95
3.3.11.1 Innledning.....	95
3.3.11.2 Lagmannsretten la til grunn.....	95
3.3.11.3 A anfører generelt hva gjelder våpen	96
3.3.11.4 B anfører generelt hva gjelder våpen	96
3.3.11.5 22-kaliber våpenet	97
Nye bevis fra Sandberg.....	97
Kommisjonens utredning	98
B og A anfører	104
A anfører	105
B anfører	106

Påtalemyndigheten anfører	111
Kommisjonens vurdering	114
3.3.11.6 Prosjektil kaliber .38 (L-10.8.1) funnet i trerot (L-10.8).....	116
Begjæring om utredning fra Sandberg	116
Kommisjonens utredning	117
A anfører	120
B anfører	122
Påtalemyndigheten anfører	123
Kommisjonens vurdering	123
3.3.12 [familie1]-sokken.....	125
3.3.12.1 Bevisførsel vedrørende sokken i lagmannsretten mv.....	125
3.3.12.2 Nye bevis fra Sandberg	125
3.3.12.3 Kommisjonens utredning.....	125
Foto av en bamse med en oransje sokk ved et øltappetårn	125
N73	126
Ny undersøkelse av negativ til foto av C	126
3.3.12.4 B anfører.....	126
Forklaringer fra vitnet N73.....	126
Kripos' undersøkelser av gjenstand på bilde av C.....	126
3.3.12.5 Påtalemyndigheten anfører	127
3.3.12.6 Kommisjonens vurdering.....	127
3.3.13 Ny teori om hendelsesforløp i kårboligen	127
3.3.13.1 Retten la til grunn.....	127
3.3.13.2 Begjæring om utredning og nye bevis fra Sandberg.....	127
Glasset i verandadøren knust fra innsiden	128
Glassbit A-2.....	128
Trio Ving nøkkel tilhørende C	129
N76 observasjoner	129
Prosjektil- og kuleregnskapet.....	129
Nærmere om kulehull i skyvedør.....	130
Fottøyavtrykksfolier.....	131
3.3.13.3 Kommisjonens utredning.....	131
Er glasset i verandadøren knust fra innsiden?	131
Glassbit A-2.....	133
Trio Ving nøkkel tilhørende C	133
3.3.13.4 A anfører	134
Glassundersøkelser av verandadør.....	134
Glassbit A-2.....	135
Politiets prosjektilregnskap stemmer ikke.....	135
Kulehull i skyvedør	135
Vitneforklaringer fra naboene N77 og N78	136
3.3.13.5 B anfører.....	136
Glassundersøkelser av verandadør.....	136
Blod fra G på glassbit A-2	138
Beslaglagte nøkkelknipper	139
N76	139
Kulehull i skyvedør	140
Fottøyspor	140
Ensidig etterforskning knyttet til hendelsesforløpet	141
Oppsummering	142
3.3.13.6 Påtalemyndigheten anfører	143
Hvilken inngangsdør som ble benyttet har ikke betydning for gjenåpningsspørsmålet	144
Ble verandadøren knust fra utsiden eller innsiden?	144
Gir plasseringen av glassbit A-2 noen holdepunkter for om verandadøren ble knust før drapene ble begått?	146
Opplysninger fra vitnet N76.....	146

Antall skudd – hylseregneskapet	147
Gir hullet i skyvedøren noen ytterligere informasjon om hendelsesforløpet?	148
Kan gjerningspersonene ha kommet seg fra første etasje og opp trappen uten at kriminalteknikerne ville fått med seg fottøyavtrykkene?	149
Logiske brister ved et hendelsesforløp hvor gjerningspersonene kom inn i første etasje	150
Konklusjon	150
3.3.13.7 Kommisjonens vurdering.....	150
Er glasset i verandadøren knust fra innsiden?	150
Glassbit A-2.....	151
N76s observasjoner	151
Prosjektil- og hylseregneskapet	152
Nærmere om kulehull i skyvedør.....	152
Fottøyavtrykksfolier mv.	152
Samlet vurdering av den nye teorien om hendelsesforløp i kårboligen	152
3.3.14 C.....	153
3.3.14.1. Innledning.....	153
3.3.14.2. Nye bevis fra Sandberg	153
3.3.14.3 Begjæring om utredning og nye bevis fra advokat Sulland.....	153
Innholdsanalyse av Cs forklaring	153
Barnålbeviset	154
Nye bevis vedrørende troverdighetsvurderinger	155
3.3.14.4 Kommisjonens utredning.....	157
Bombeattentatforsøket.....	157
Professor Bjørklunds analyse.....	157
Ny undersøkelse av barnålbeviset.....	157
Vitneobservasjoner av lyshåret kvinne	158
Kommisjonens avhør av C	158
Vitneavhør.....	158
3.3.14.5 A anfører	159
3.3.14.6 B anfører.....	159
Troverdigheten av Cs forklaring	159
Barnålbeviset	162
Vitneobservasjon av lyshåret kvinne.....	163
3.3.14.7 Påtalemyndigheten anfører	163
«Innholdsanalysene» fra professorene Bjørklund og Svebak har ikke noen betydning som bevis i saken	165
Litteraturvitenskaplig kritikk av dommen og vurdering av Cs forklaring fra Line Norman Hjorth og Frode Helmich Pedersen.....	166
Barnålen fra en parykk.....	166
3.3.14.8 Kommisjonens vurdering.....	167
Funn av DNA på materiale fra bombeattentatforsøket.....	167
Nye bevis vedrørende troverdighetsvurderinger	167
Innholdsanalyse av Cs forklaring	167
Barnål C2	168
Observasjon av lyshåret kvinne	168
Oppsummering	168
3.3.15 D.....	169
3.3.15.1 Innledning.....	169
Ds gjenåpningssak.....	169
3.3.15.2 Nye bevis fra Sandberg	169
3.3.15.3 Kommisjonens utredning i fbm. Ds gjenåpningsbegjæring	170
3.3.15.4 A anfører	171
3.3.15.5 B anfører.....	171
3.3.15.6 Påtalemyndigheten anfører	172
3.3.15.7 Kommisjonens vurdering.....	173
3.3.16 Nye opplysninger om B og A.....	173

3.3.16.1 Nye bevis fra Sandberg	173
Private videoopptak fra hundeutstilling 23. mai 1999	173
Dykkeroperasjoner i havet ved [sted18].....	173
3.3.16.2 Nye bevis fra advokat Sulland	174
3.3.16.3 Påtalemyndigheten anfører	174
3.3.16.4 Kommisjonens vurdering.....	175
3.3.17 Annet nytt	175
3.3.17.1. Es almanakk for 1999.....	175
3.3.17.2. Kommisjonens utredning.....	175
3.3.17.3. Kommisjonens vurdering.....	175
3.3.18 Samlet vurdering etter straffeprosessloven § 391 nr. 3	176
3.3.18.1 Den samlede vurdering etter § 391 nr. 3 – Om drøftelsen	176
3.3.18.2 De nye bevisene	176
3.3.18.3 Er de nye omstendigheter og bevis egnet til å føre til frifinnelse?	179
3.4 Straffeprosessloven § 392 annet ledd.....	180
3.4.1. B anfører	180
3.4.1.1. Tvilen før tiltale ble tatt ut og dommens «omvendte slutning».....	180
3.4.1.2. Attentatforsøkene	180
3.4.1.3. Gårdstvisten kan ikke ha vært motiv for drapene på [gård]	181
3.4.1.4. Alternative motiv for trippeldrapet	182
3.4.1.5. 180-samtalen.....	182
3.4.1.6. Forhold som ga grunnlag for forhåndsdom	183
3.4.2. B og A anfører	185
3.4.3. Påtalemyndigheten anfører.....	186
3.4.4. Kommisjonens vurdering.....	186
3.4.4.1. Feil ved etterforskningen	186
3.4.4.2. Saksbehandlingsfeil	186
3.4.4.3. Attentatforsøkene	187
3.4.4.4. Motivet for trippeldrapet	187
3.4.4.5. Tvilen før tiltale ble tatt ut.....	188
3.4.4.6. Forhold som ga grunnlag for forhåndsdom	188
3.4.4.7. Annet.....	188
3.4.4.8. Øvrige forhold og samlet vurdering.....	188
Konklusjon:	189

AVGJØRELSE:

Sammendrag

Ved Eidsivating lagmannsretts dom av 5. april 2002 ble A, B, C og D dømt for medvirkning til tre overlagte drap på [gård] natt til 22. mai 1999. De drepte var As søster E og hans foreldre F og G. Motivet for drapene var ifølge dommen en tvist mellom far og sønn om eiendomsretten til [gård].

Forut for drapene, i juli og august 1998, var det to attentatforsøk mot E. D og C var i samme sak tiltalt for det første forholdet. De ble frifunnet for dette.

D begjærte saken gjenopptatt i 2006. Etter en omfattende utredning i kommisjonen, som følger sakskomplekset også nå, ble begjæringen ikke tatt til følge ved kommisjonens avgjørelse av 17. juni 2010. D døde i 2019.

A og B begjærte saken gjenåpnet i 2005. Det ble i den forbindelse gjort noe utredning i kommisjonen, som fortsatt har relevans. Begjæringene ble trukket i 2011, men materialet som da ble utarbeidet av de domfelte er påberopt også i sakene som nå er til behandling.

A og B begjærte på ny saken gjenåpnet den 27. mars 2017. Privatetterforsker Tore Sandberg har på vegne av A og B den 21. juni 2018 inngitt en omfattende begrunnelse for begjæringen. Sandberg har deretter inngitt 74 tilleggsanførsler, i hovedsak på vegne av A, som også har vært representert først av advokat John Christian Elden og deretter advokat Arvid Sjødin. Advokat Frode Sulland har på vegne av B den 30. august 2018 inngitt en begrunnelse for begjæringen som supplerer Sandbergs redegjørelse. De to begjæringene er undergitt individuell vurdering, men er likevel behandlet og avgjort samlet.

A og B har anført at gårdstvistene ikke var motiv for drapene. Det er redegjort for et antatt sammensatt motivbilde, med elementer av både politisk og personlig karakter.

Kommisjonen har foretatt en meget omfattende utredning av saken. De domfeltes hypoteser har blitt gjennomgått og undersøkt. Kommisjonen har avhørt en rekke vitner, innhentet opplysninger fra private og offentlige instanser, og det er foretatt undersøkelser omkring en navngitt person i utlandet med bistand fra politiets sambandsmann og lokalt politi. Det er innhentet nye sakkyndigvurderinger og analyser av bevis som ble ført for retten, og nye bevis har blitt undersøkt. Det har blitt foretatt nye kriminaltekniske og rettsmedisinske analyser med dagens analysemetoder av beslag gjort i 1998 og senere. Partene har deretter fått anledning til å uttale seg til kommisjonens utredning, til de andre partenes anførsler og til sluttinnleggene.

På grunnlag av anførsler, har kommisjonen vurdert om en tjenestemann i politiet har gjort seg skyldig i straffbart forhold i saken, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 1. Parallelt med kommisjonens utredning har Spesialenheten for politisaker behandlet As anmeldelser mot den samme tjenestemannen. Saksdokumentene fra Spesialenheten er innhentet og gjennomgått. Kommisjonen har foretatt en selvstendig vurdering av spørsmålet om det har blitt jukset med bevis og løyet i retten, men har ikke funnet holdepunkter for det.

Kommisjonens mest omfattende arbeid har vært å ettergå, innhente og vurdere nye omstendigheter og nye bevis. Det er 25 år siden drapene ble begått. Både da drapene ble kjent, under sakens behandling i herredsretten og lagmannsretten, og i tiden etterpå har saken blitt viet betydelig oppmerksomhet. Mange teorier og hypoteser, særlig hva gjelder motiv for drapene og mulige gjerningspersoner, har blitt lansert og diskutert. Det foreligger for kommisjonen en rekke nye bevis av både taktisk og teknisk art, fremskaffet av partene selv og gjennom kommisjonens utredning.

Kommisjonen har vurdert betydningen av de nye bevis og omstendigheter i sammenheng med det øvrige bevismaterialet som foreligger i saken, men finner at de verken hver for seg eller etter en samlet vurdering synes egnet til å føre til frifinnelse, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Slik kommisjonen vurderer det, står gårdstvistene som motiv for trippeldrapet i det vesentlige i samme stilling som for lagmannsretten. Det er ikke realistiske holdepunkter for alternative motiver og gjerningspersoner. Kommisjonen kan videre ikke se at påliteligheten av C og Ds tidligere forklaringer er svekket i en slik grad at

det, som en del av totalvurderingen, kan lede til gjenåpning etter straffeprosessloven § 391 nr. 3. Funn av Cs DNA i tilknytning til bombeattentatforsøket i 1998 står etter kommisjonens oppfatning ikke i strid med domfellelsene for trippeldrap. Hypotesen om at det en sammenheng mellom attentatforsøkene og trippeldrapet, er ikke svekket. En hypotese om at C kan ha planlagt og utført drapene uavhengig av A og B, eventuelt med medhjelper, har ikke funnet støtte i utredningen.

Teorien om at gjerningspersonen(e) tok seg inn hovedinngangsdøren er svakt forankret i bevisene i saken, og får uansett ingen avgjørende betydning for motivet.

Nye våpentekniske undersøkelser av kaliber 22-materialet gir ikke entydige konklusjoner, men hovedkonklusjonen står fortsatt ved lag: Patroner funnet på åstedet har vært ladet i magasinet funnet hos D. Kriminalteknisk undersøkelse av trerot støtter politiets funn av patron kaliber 38, utskutt fra samme våpen som åstedspatronene. Forklaringene om en Luger står i kontrast til bevisene ellers.

Det er også foretatt en vurdering av om det foreligger særlige forhold som gjør det tvilsomt om dommen er riktig, jf. straffeprosessloven § 392 andre ledd. Det er påberopt en rekke forhold som skal ha ledet til at A og B er uriktig domfelt, blant annet mangelfull og ensrettet politietterforskning, saksbehandlingsfeil begått av lagmannsretten og den omfattende mediedekningen av saken forut for domfellelsen. Det er også anført at sentrale elementer i bevisskjeden står uforklart. Kommisjonen har vurdert det anførte, men har konkludert med at vilkårene for gjenåpning heller ikke er til stede på dette grunnlag.

Kommisjonen har enstemmig funnet at vilkårene for gjenåpning ikke er til stede.

Sakshistorikk

Statsadvokatene i Oslo satte, etter ordre fra riksadvokaten, 5. januar 2001 A og B under tiltale ved Nes herredsrett for tre brudd på straffeloven (1902) § 233 første og andre ledd (for med overlegg å ha forvoldt en annens død eller medvirket til dette). C (nå C) og D var også tiltalt i saken, og for deres del omfattet tiltalen også et brudd på straffeloven (1902) § 227 første straffalternativ (trusler).

Grunnlaget i tiltalen for overlagt drap eller medvirkning til dette, tiltalens post I, er slik formulert:

Høsten 1998 henvendte B og A seg til C og D med forespørsel om de kunne skaffe skytevåpen. A gav deretter D penger til våpenanskaffelsen. Den 22. desember 1998 benyttet C deler av dette beløpet til å kjøpe to pistoler cal. 22 og ammunisjon av en person i Molde. Under et besøk på [gård] den 23. desember s.å. overleverte hun pistolene med ammunisjon til B og A. Samme kveld og/eller påfølgende natt planla B og A, C og D nærmere hvordan drapene på F, G og E skulle gjennomføres. B og A fikk herunder opplæring i bruk av våpnene. Natt til 3. april 1999 på [gård] mottok A en revolver cal. 38 med ammunisjon fra D i bytte med en av pistolene som C hadde skaffet. Våpenbyttet skjedde etter initiativ fra A. Etter forutgående overveielser ble drapene begått slik:

- a. Natt til lørdag 22. mai 1999 i kårboligen på [gård] i [sted1] ble F skutt i brystet og nakken med en revolver cal. 38 og en pistol cal. 22 slik at han døde.
- b. Natt til lørdag 22. mai 1999 i kårboligen på [gård] i [sted1] ble G skutt i brystet, halsen og buken med en revolver cal. 38 og en pistol cal. 22 slik at hun døde.
- c. Natt til lørdag 22. mai 1999 i kårboligen på [gård] i [sted1] ble E skutt i halsen, nakken, brystet og ryggen med en revolver cal. 38 og en pistol cal. 22 slik at hun døde.

Ved Nes herredsretts dom 22. juni 2001 ble A og B dømt etter tiltalen. Straffen ble satt til fengsel i 21 år. A ble også fradømt arveretten etter de drepte. C ble også dømt etter tiltalen til fengsel i 21 år. D ble dømt for brudd på straffeloven § 239 første straffalternativ (uaktsom medvirkning til drap) til fengsel i 2 år og 6 måneder. Han ble frifunnet for brudd på straffeloven § 227 første straffalternativ.

A, B og C erklærte fullstendig anke over dommen. Riksadvokaten anket for D over bevisbedømmelsen av skyldspørsmålet for så vidt gjaldt tiltalens post I.

Ved Eidsivating lagmannsretts dom 5. april 2002 ble alle de tiltalte dømt for brudd på straffeloven § 233 første og andre ledd. A og B ble begge dømt til fengsel i 21 år. A ble fradømt arveretten etter de drepte. C ble frifunnet for brudd på straffeloven § 227 første straffalternativ. Straffen ble satt til henholdsvis 16 og 18 år for C og D.

A og Bs anker over lagmannsrettens dom, ble ikke tillatt fremmet av Høyesterett 2. oktober 2002.

Saken ble 20. desember 2005 begjært gjenåpnet av A og B, men begjæringene ble trukket 21. november 2011. D har også begjært gjenåpning. Etter utredning i kommisjonen, ble begjæringen ikke tatt til følge av kommisjonen 17. juni 2010. D er nå død.

A og B har begjært gjenåpning for Gjenopptakelseskommisjonen ved utfylling av skjema datert 27. mars 2017, oversendt av advokat Frode Sulland 21. april 2017. Deretter har privatetterforsker Tore Sandberg inngitt begjæring om gjenåpning på begge vegne datert 17. juni 2018. Advokat Sulland har på vegne av B inngitt supplerende begrunnelse for begjæringen 30. august 2018. Advokat John Christian Elden meldte seg som forsvarer for A 10. juni 2019. Den 16. mars 2022 overtok advokat Arvid Sjødin som forsvarer for A. Sandberg har på vegne av A inngitt 74 tilleggsanførsler og rapporter (Sandbergs egen angivelse av antallet). I tillegg har påtalemyndigheten ved statsadvokat Sturla Henriksbø, advokat Sjødin, advokat Sulland og Sandberg inngitt sluttinnlegg med kommentarer til kommisjonens utredning, og kommet med replikk til de øvriges sluttinnlegg.

Advokat Sjødin har på vegne av A i hovedsak anført straffeprosessloven § 391 nr. 1 og 3. Advokat Sulland har på vegne av B prinsipielt anført straffeprosessloven § 392 andre ledd. Kommisjonen oppfatter anførselene i stor grad å være felles.

Straffesaksdokumentene i drapssaken og attentatsakene har vært innhentet fra politiet. Politiet har omredigert saken til dagens standard og digitalisert den etter initiativ fra statsadvokaten. Dokumentene er imidlertid søkbare både på gammelt og nytt dokumentnummer, slik at det har vært mulig på en enkel måte å finne frem der gammelt dokumentnummer er benyttet som henvisning. De tidligere begjæringene om gjenåpning av saken og utredningen av dem, inngår også som del av saksdokumentene.

Det ble tatt lyd- og bildeopptak av ankeforhandlingen, som har vært tilgjengelig for kommisjonen. Kommisjonen har foretatt befaringer på [gård], herunder kårboligen, og eiendommen [eiendom1]. Påtalemyndigheten har uttalt seg til begjæringene. Kommisjonen har utredet saken. Resultatene av kommisjonens utredning presenteres nedenfor.

Begjæringene fra B og A vurderes etter omstendighetene samlet, men dette er ikke til hinder for at de domfelte undergis en individuell vurdering. Begjæringen fra Sandberg er inngitt for begge, selv om det senere har kommet tilleggsanførsler kun på vegne av A. Kommisjonens utredning har vært felles for begge, selv om det i noen grad er anførsler fra den ene som har ledet til undersøkelser mv. Det har ved kommisjonens behandling av sakene ikke fremkommet noe som tilsier at de to domfeltes saker skal vurderes ulikt og/eller lede til ulikt resultat.

Sakens faktum

I lagmannsretten ble skyldspørsmålet avgjort av en lagrette, som ikke begrunnet sin avgjørelse. Hvilke bevis lagretten tilla vekt og hvilket faktum som ble lagt til grunn for bevisvurderingen, fremgår følgelig ikke av dommen. Lagmannsrettens beskriver sakens bakgrunn slik, dommen side 2 følgende:

Ved 1100 tiden den 23. mai 1999 reiste H til [gård] i [sted1]. Han hadde tidligere denne søndagen flere ganger forgjeves forsøkt å få kontakt med sin bror, F, på telefonen. F bodde i kårboligen på [gård] sammen med sin hustru, G. Denne pinsehelgen var deres datter, E, på besøk hos sine foreldre. Hun hadde kommet på ettermiddagen/ kvelden fredag den 21. mai. Hennes mann, I, var død 6. mai 1999. Det var meningen at E den 22. mai skulle ta med seg foreldrene til [sted2] for å besøke ektefellens grav.

E hadde tidligere vært utsatt for to attentatforsøk. Den 15. juli 1998 ble det oppdaget sprengstoff under bilen hennes. Bilen sto da parkert ved Forsvarsdepartementet, hvor hun arbeidet som personlig sekretær for forsvarsministeren. Den 12. august 1998 ble hun og ektefellen utsatt for et gassattentat mens de sov i leiligheten sin i [adresse1]. Ekteparet [E og I] fikk etter dette politibeskyttelse og flyttet noe senere til New York. De kom hjem fra utlandet i april 1999.

Da H kom til kårboligen om formiddagen den 22. mai 1999, fant han ytterdøren låst. Han hadde nøkkel og låste seg inn, men kom ikke lenger enn inn i yttergangen. Han gikk rundt huset og opp på terrassen, og fikk da se F, G og E liggende drept inne i kårboligen.

Politiets etterforskning har vist at gjerningspersonen eller gjerningspersonene kom seg inn i kårboligen gjennom terrassedøren på baksiden av huset ved å knuse glasset i døren. Innenfor døren var det avsatt

et fotavtrykk på et glasskår som sannsynligvis stammer fra en damestøvlett i størrelse 39 til 41. De kriminaltekniske funn på åstedet, herunder funnet og de rettsmedisinske undersøkelser av de tre drepte, tyder på at F og G ble skutt mens de lå i dobbeltsengen sin. G ble bl.a. truffet av et skudd fra et 38-kaliber våpen. Dette skuddet traff under venstre bryst og gikk gjennom kroppen. F ble også skutt med et 38 kaliber våpen. Skuddet gikk gjennom hjertet og var dødelig. Han ble i tillegg skutt i nakken med et kontaktskudd fra et 22.kaliber våpen. E har på et tidspunkt tatt seg opp fra soverommet sitt i underetasjen. Da hun nådde døren inn til foreldrenes soverom, ble hun sannsynligvis skutt etter, men uten å bli truffet. Hun ble funnet ved verandadøren på kjøkkenet. E ble skutt fire eller fem ganger med et 22-kaliber våpen, deriblant et skudd fra nært hold mot nakken. Hun ble i tillegg skutt med et 38-kaliber våpen. Etter å ha blitt skutt i sengen, klarte G å ta seg ut av soverommet og inn i TV-stuen. Her ble hun skutt i halsen på kort avstand med et 22-kaliber våpen.

F og G hadde datteren E, født i 1952, og sønnen A, født i 1954. E hadde flyttet hjemmefra som 20-åring. A gjorde ferdig sin landbruksutdannelse i 1977 og arbeidet på gården. Ved siden av arbeidet på gården tok han også juridisk embetseksamen. Etter hvert sviktet farens helse, og sønn overtok mer og mer av driften, men i farens navn. I 1984 ble As forhold til gårdsdriften formalisert i en forpakkingsavtale som også inneholdt kårforpliktelser. Foreldrene flyttet i 1990 inn i en nyoppført kårbolig, «[eiendom2]», som ligger ca 300 meter fra våningshuset der A fortsatte å bo alene. I 1993 kom B, som da het B, som praktikant til [gård]. Hun var da 21 år og skulle ha praksis på gården i forbindelse med sin veterinærutdannelse. Etter noen uker flyttet hun inn i våningshuset hos A. Det giftet seg sommeren 1994.

C er Bs ett år yngre halvsøster. Hun ble kjent med A 1994. C traff D i desember 1997 og ble samboer med ham noe senere. D møtte A og B første gang sensommeren/høsten 1998.

Den 1. juni 1999 ble C pågrepet i forbindelse med et hytteinnbrudd. Politiet visste fra etterforskningen i attentatsakene at hun var halvsøster til B, og at hun var samboer med D. Etter pågripelsen oppga hun både hans adresse i [adresse3] og sin mors adresse i [adresse2], begge i Oslo, som sin bopel. Etter avhør av C foretok politiet ransaking i Ds leilighet. Her fant de blant annet ammunisjon og et magasin til en kaliber 22 pistol. Den 9. juni 1999 fastslo politiets våpentekniske eksperter at hylser som var funnet på drapsstedet, hadde sittet i magasinet som ble beslaglagt i leiligheten til D.

C ble løslatt etter å ha avgitt forklaring 2. juni 1999, men ble pågrepet igjen 11. juni. I avhør den 12. juni 1999 forklarte hun at D hadde en 38-kaliber revolver. D ble også pågrepet 11. juni siktet for overtredelse av våpenloven. I avhør 12. juni fortalte han at han hadde en kaliber 22 pistol skjult i vegg i leiligheten sin. Ved ny ransaking i leiligheten fant politiet pistolen. Etter prøveskyting konstaterte politiet at dette ikke var ett av drapsvåpnene. Under avhøret ble D foreholdt Cs forklaring om revolveren. Dagen etter fortalte D at C den 22. desember 1998 hadde vært i Molde og kjøpt to kaliber 22 pistoler og ammunisjon. Hun hadde overlevert ammunisjonen og pistolene til A og B på [gård] etter juleselskapet den 23. desember 1998. Han bekreftet også Cs forklaring om at han eide en kaliber 38 revolver. D forklarte at han hadde overlevert revolveren til A og B på [gård] natt til den 3. april 1999, og at han hadde fått en Ruger kaliber 22 pistol med seg tilbake til leiligheten sin i [adresse3]. Han forklarte også til politiet at han hadde skutt med revolveren blant annet ved [sted3] i Ski. Etter påvisning av D fant politiet et prosjektil i en trestubbe som politiets våpentekniske eksperter sammenliknet med prosjektilene fra åstedet. Konklusjonen var at prosjektilet som ble funnet i trestubben, etter all sannsynlighet var skutt ut fra drapsrevolveren. Dette var den revolveren D hadde forklart at han hadde levert til A og B på [gård].

I avhør den 17. juni 1999 ble C foreholdt at D hadde fortalt om våpenoverlevering den 23. desember 1998. Da bekreftet hun Moldeturen og overlevering av våpen på [gård] lille julaften. C forklarte også at det om natten hadde foregått planlegging av drap i kårboligen der Fs og G, E og I skulle tas av dage.

A og B ble pågrepet den 13. juni 1999. De har hele tiden benektet ethvert kjennskap til drapsplanlegging, våpenoverlevering den 23. desember 1998 og til våpenbytte den 3. april 1999. De reiste på hundeutstilling i [sted4] om morgenen lørdag 22. mai 1999 – morgenen etter at drapene hadde funnet sted i kårboligen.

A inngikk som nevnt, i 1984 avtale med sin far om forpaktning av [gård]. I 1995 ville A, som hadde best odde, ha skjøte på gården. Faren var blitt 77 år, og hadde vært uføretrygdet siden 1980. A var blitt 41 år, og mente at han hadde lagt ned så mye arbeid i gården at han burde få den vederlagsfritt. Faren

var ikke enig i dette. Han ville ikke gi sønnen skjøte før det var enighet om hva datteren E skulle ha. Det var også et kompliserende moment at det var kommet frem planer om å regulere en del av gårdens areal til tomter og industriformål, noe som kunne ha stor betydning for verdien av gården.

F tok i juni 1997 kontakt med advokat. Bakgrunnen var at han hadde oppdaget at han i følge sin selvangivelse, som A hadde fylt ut for ham, ikke lenger sto oppført som eier av [gård]. For å hindre eventuelle rettslige disposisjoner over eiendommen, lot F, som hadde grunnbokshjemmelen, tinglyse en urådighetserklæring på gården. Det førte til at da A kom på sorenskriverkontoret for å tinglyse skjøte på gården, ble han avvist.

A tok ut stevning mot faren ved Nes herredsrett den 25. september 1997. Han gjorde gjeldende at han var eier av gården, og viste til at dette fremgikk av kjøpekontrakt av 15. desember 1995, og at det ble bekreftet av skjøtet datert 2. juli 1996. Faren tok til motmæle, og bestred gyldigheten av kjøpekontrakten. Faren anførte at sønnen hadde vært i kårboligen før jul i 1995 med et utkast til avtale om overdragelse, men at han ikke ville godta betingelsene. Nes herredsrett kom i dom av 9. september 1998, under sterk tvil, til at kjøpekontrakten var gyldig.

Under redegjørelsen for straffutmålingen i saken, bemerket lagmannsretten følgende om motivet for drapene, dommen side 15:

Lagmannsretten legger til grunn at drapene har sitt utspring i gårdstvist. A var i 1995 blitt 41 år og mente at han, på grunn av alt det arbeidet han hadde lagt ned på gården, burde få denne vederlagsfritt. Faren ville ikke gå med på dette, fordi han ville sikre datteren det han mente var en rimelig arv for henne. Utsiktene til tomtegevinster førte til at faren, for bedre å sikre datteren, økte prisen på gården i forhold til det beløp A mente å ha en avtale med faren om. Dette førte til enorm skuffelse og forbitrelse hos sønnen. Skuffelsen og forbitrelsen har utløst irrasjonelle krefter hos A og ført til at han forfalsket kjøpekontrakten av 15. desember 1995. Senere anla A sak mot faren. Hensikten med saksanlegget var å få hjemmel til gården, men resultatet av herredsrettens behandling var en dom på at kjøpekontrakten var gyldig. Gyldigheten av kjøpekontrakten vil også være det spørsmålet lagmannsretten skulle behandle etter at F hadde anket herredsrettens dom. B var også klar over at kjøpekontrakten var forfalsket. For ektefellene må det ha fremstått som nærliggende at forfalskningen ville blitt avslørt i forbindelse med lagmannsrettens behandling. Dette ville i så fall innebære at de tapte saken, at det ville bli innledet straffeforfølgning mot dem og at de ville lide fullstendig tap av sosial anseelse. Retten legger til grunn at disse forhold etter hvert førte til drapsplanlegging og anskaffelse av våpen og ammunisjon. Drapsplanleggingen ble avsluttet ved at A og B fikk andre til å gjennomføre drapene med de våpen C og D hadde bragt til [gård].

Videre bemerket lagmannsretten som premisser for straffen A ble ilagt, dommen side 16:

A har initiert drapene. Høsten 1998 forespurte han C og D om de kunne skaffe våpen. Han ga også 20.000 kroner til D for at han skulle kjøpe våpen på det illegale marked. Disse pengene, eller en del av disse, leverte D til C, som hun kjøpte to pistoler for i Molde. Etter selskapet lille julaften ble våpnene tatt inn i stuen på [gård]. D viste hvordan våpnene skulle lades, og forklarte hvordan de skulle brukes. Under demonstrasjonen av våpnene hadde A og B og D på seg engangshansker. Mens de holdt på med dette, begynte de tre å diskutere hvordan man kunne ta livet av As foreldre og søster, samt søsterens ektemann. Det ble sagt at man burde fingere et innbruddstyveri, og bruke en glasshammer for å bråke minst mulig når man skulle ta seg inn gjennom terrassedøren. Fordi A og B var usikre på om hans foreldre hadde installert sikkerhetsalarm, snakket de om at man derfor måtte sørge for å få brutt strømmen. A forklarte hvor sikringsskapet i kårboligen befant seg. B tegnet en skisse over kårboligen, hvor blant annet soverommet til As foreldre og soverommet til søsteren og hennes mann var tegnet inn. På denne skissen var også plasseringen av sikringsskapet markert. Under diskusjonen om hvordan drapene skulle gjennomføres, ble det sagt at man måtte ta dem som var lettest til bens først, og at man kunne bruke engangsdresser og sokker utenpå skoene for ikke å legge igjen spor. C bemerket til dette at man ikke kunne drepe mennesker bare på grunn av en gårdstvist. A svarte da at hun måtte skjønne alvoret i dette, mens B uttalte at det dreide seg om et spørsmål om liv eller død.

Ut over vinteren 1999 tok A gjentatte ganger kontakt med D og spurte om han kunne skaffe kraftigere våpen. Natt til 3. april reiste D til [gård] for å overlevere revolveren sin til A og B. Før D overleverte revolveren, demonterte han den, oljet den og fjernet alle fingeravtrykk. Ekteparet fikk revolveren mens

D fikk 4.000 kroner, en 22 kaliber pistol og en del esker ammunisjon som vederlag. Pistolen var ett av de to våpnene C hadde kjøpt i Molde.

Lagmannsretten legger til grunn at A har medvirket over lang tid med et fast fullbyrdelsesforsett, og at han med overlegg har overlatt fullbyrdelsen av planene til andre.

Som premisser for straffen B ble ilagt bemerket lagmannsretten, dommen side 17:

B kom til [gård] og giftet seg med A før gårdsstriden tok til. Lagmannsretten kan ved straffutmålingen ikke legge til grunn at hun har vært noen drivende kraft som har utnyttet en ekstrem lojalitet hos ektemannen, og som har fått ham med på noe han egentlig ikke ville. Hennes motiv var forankret i ektemannens egen konflikt med sine foreldre. Hun har vært fullt ut informert om konflikten og tok aktivt del i denne.

B var klar over finansieringen av våpen, og hun deltok i drapsplanleggingen etter at gjestene hadde forlatt juleselskapet den 23. desember 1998. Hun har også deltatt i bestrebelsene på å få et kraftigere våpen enn de pistolene hun og ektemannen fikk av C. B har således, på samme måte som ektemannen, medvirket over lang tid med et fast fullbyrdelsesforsett, og hun har etter overlegg overlatt fullbyrdelsen av drapene til andre.

Del 1: De domfelte gjør i hovedsak gjeldende

1.1 Tore Sandberg på vegne av B og A, senere A alene

Tore Sandberg har utarbeidet en omfattende begjæring om gjenåpning på vegne av både B og A. Deretter har Sandberg inngitt en rekke tilleggsanførsler dels på begges vegne, og så bare på vegne av A fra oversendelsen 3. juni 2019. Siden tilleggsanførslene i stor utstrekning knytter seg til og utfyller forhold som er anført i begjæringen, vil det ved gjengivelsen av anførslene der dette er tilfellet ikke bli skilt mellom hva som er anført av begge og hva som er anført av A alene.

I løpet av et snaut år i 1998-1999 ble familien [familie2] og familien [familie1] utsatt for tre høydramatiske hendelser.

- Da ekteparet E og I skulle kjøre på jobb i Oslo den 15. juli 1998, så E noe som hang ned under bilen ved høyre bakhjul der bilen sto parkert utenfor ekteparets bolig i [adresse1]. Senere samme dag ble det fastslått at det var en dynamittgubbe som var festet under bilen.
- En snau måned senere – den 12. august 1998 – ble det gjennomført et forsøk på gassattentat mot ekteparet [E og I] bolig i [adresse1].
- Noen minutter før kl. 11 den 23. mai 1999 (første pinsedag) fant H sin bror F, hans kone G og deres datter E skutt og drept i kårboligen på [gård] i [sted5].

Politiet nedla et betydelig arbeid for å avklare om B og A kunne knyttes til attentatforsøkene, uten at det var mulig å påvise en slik sammenheng.

Sandberg anfører at gårdstvisten ikke var drapsmotiv. Under henvisning til straffeprosessloven § 391 nr. 3 legges frem nye dokumentbevis og vitneforklaringer som i sterk grad sannsynliggjør at det ligger et annet motiv bak trippeldrapet enn gårdstvisten mellom A og hans foreldre.

Sandberg redegjør for et motivbilde, sammensatt av flere elementer. Disse ble ikke etterforsket av politiet, og er ikke omtalt i lagmannsrettens dom. Dette sammensatte motivbildet som mulig forklaring på trippeldrapet, omfatter

- J som ifølge nær familie og venner har kommet med så hatefulle uttalelser mot E at I før sin død våren 1999 varslet at han ville gjøre sønnen arveløs.
- C som overfor et antall vitner høsten 1998 hadde sagt at hennes sønn K skulle arve [gård].
- Trusler fra et ex-jugoslavisk miljø som C hadde tett kontakt med. Trusler var rettet mot:
  - a. Forsvarsminister Dag Jostein Fjærvoll i 1998 flere måneder før
  - b. E og I i juli og august 1998. De ble utsatt for attentatforsøk med dynamitt og gass.

c. Statsminister Kjell Magne Bondevik. Politiets overvåkingstjeneste viste i mars 1999 et dokument til statsminister Bondevik der statsministeren ble truet på livet av et kosovo-albansk miljø, noe som førte til at Bondevik allerede før påsken 1999 hadde livvakter ved enkelte anledninger, og at han og hans familie etter påsken 1999 ble fulgt av livvakter døgnet rundt.

- Allerede i brev datert 28. mai 1999 – fem dager etter at likene av E og hennes foreldre ble funnet – ble drapsetterforskerne varslet om at politiet måtte konsentrere seg om de samme ex-jugoslaviske mafiagruppene i Sverige som hadde truet den norske forsvarsministeren. Brevet ble lagt til side. Ti år senere, i 2009, bekreftet tidligere forsvarsminister Dag Jostein Fjærvoll at E hadde kommet til ham i 1998, forut for attentatforsøkene, og spurt om han hadde mottatt truende telefoner. E ble deretter satt til å håndtere de truslene som var kommet inn.

Både E og I hadde høye stillinger i det offentlige. E hadde gjennom flere år vært personlig sekretær for flere forsvarsministere. I arbeidet som prosjektleder i sikkerhetspolitisk avdeling i Utenriksdepartementet.

Politiet unnlot å etterforske tips om at jugoslavisk mafia sto bak drapene. Flere kilder har utpekt ex-jugoslaven L som drapsmann i saken. Politiet i Oslo hadde tatt blodprøve av ham 13 dager etter drapene, og hadde hans blod samtidig som Rettsmedisinsk institutt fant Gs blod på glassbit A-2 i blanding med DNA fra en annen person, begjæringen pkt. 4.1.5. Personens identitet begjæres oppgitt.

I tillegg påberopes straffeprosessloven § 391 nr. 1. Det er anført at politiførstebetjent Tore Per Bakken i Kripas har forklart seg bevisst uriktig om flere sentrale bevis i saken.

Straffeprosessloven § 392 andre ledd påberopes også, og det er vist til at det anførte subsidiært gjør det tvilsomt om dommen er riktig.

Hovedpoengene i begjæringen og tilleggsanførslene presenteres tematisk nedenfor under kommisjonens vurderinger. Kommisjonen har konsentrert fremstillingen om de sentrale momentene i begjæringen, og referatet fra anførselene er ikke uttømmende. Alt som er anført, er likevel sett og vurdert. Der kommisjonen i gjengivelsen av anførselene har vist til hvor i materialet det anførte fremkommer, er dette eksempler og ikke ment å være en fullstendig opplisting.

Det er også inngitt sluttinnlegg.

For ordens skyld nevnes at enkelte av tilleggsanførselene er av mer orienterende karakter, og de er derfor ikke referert her.

1.2 Advokat Arvid Sjødin på vegne av A

Advokat Sjødin har redegjort for hvilke omstendigheter som tilsier gjenåpning, og har vist til det som fremkommer i begjæringen om gjenåpning, 74 senere tilleggsanførsler og rapporter og sluttinnlegget utarbeidet av Sandberg. De ulike anførselene behandles nærmere nedenfor, der de tematisk hører hjemme i denne avgjørelsen. Advokat Sjødin oppsummerer kort at det som var gjenstand for drøftelser i lagmannsretten bygget på et altfor lite tema etter dårlig etterforskning og forhastede konklusjoner.

For det første er påstanden om eiendomstvist umulig å forstå, spesielt ettersom A hadde odell på gården. Videre er det åpenbart at politiet under etterforskningen har tilsidesatt alle andre eventualiteter, uten å ha drøftet dem. Det er ikke mulig å se bort fra det Tore Sandberg anfører som gjelder jugoslavisk motiv i saken, noe som viser seg av brevene fra Sverige, truslene mot E og hennes ektefelle og attentatene som ble iverksatt mot de to. A og hans representanter har en anelse om hvem som har gjort det på bakgrunn av DNA bevis, men vet ikke hvorfor. Dette må sammenholdes med Cs tilknytning til samme mafia, som hun skriver om i sin bok, og har forklart om i vitneforklaringer. Disse omstendigheter, som ikke var tilstrekkelig til stede, uten tilstrekkelig etterforskning og derfor ikke ble en del av lagmannsretts vurderingstema, er nye bevis som skal lede til en ny behandling. Man kan ikke behandle en sak som denne uten å ta med så viktige bevis.

For det andre har Tore Sandberg ryddet i påstandene om våpen. Det som er spesielt, er at det er C og D som har forklart politiet om at det var B og A som hadde behov for våpen. Dette er nå til de grader tilbakevist, at nå må man høre på hva A og B har sagt om dette. De har aldri bedt om våpen. Viktigst er at politiets forsøk på å identifisere prosjektiler og våpen, ikke har stått seg hos våpeneksperter fra Norge, USA og Danmark. Det kan videre ikke påvises at det er funnet et prosjektil i trerot, slik det ble hevdet under Eidsivating lagmannsretts

behandling. Her er det sannsynlig at det både er et straffbart forhold og at det er en ny omstendighet, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 1 og 391 nr. 3.

Det vises også til at A opplevde «terror» begått av J. En mann som var sterkt hatefulle overfor sin fars ektefelle E, la i tekstmeldinger til A ikke skjul på at meldingen var fra As døde foreldre og skrev at han hadde drept søsteren til A. Denne personen kan være den som forutså drapene og opplyste om dem til telefonoperatøren. Dette har vært svært dårlig etterforsket, da det ikke er knyttet opp mot opplysninger og begravelsen av hans far.

Det legges til grunn at dommen fra Eidsivating lagmannsrett av 5. april 2002 mot A gjenåpnes. I saken er det en rekke nye bevis, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3. Det er også en rekke direkte feil anførsler som med skjellig grunn er straffesaker, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 1. Selv om vilkårene i § 391 ikke er til stede kan gjenåpning til gunst for siktede besluttes når særlige forhold gjør det tvilsomt at dommen er riktig og tungtveiende hensyn tilsier at spørsmålet om siktedes skyld blir prøvd på ny, jf. straffeprosessloven § 392 andre ledd. I dette tilfellet er vilkåret til stede, det vises til sakens alvor og til manglende bevis mot B og A.

1.3 Advokat Frode Sulland på vegne av B

Dommen i [familie1]-saken er en av de mest omstridte i norsk kriminalhistorie. Drapene på [gård] i pinsen 1999, etterforskningen og pågripelsen av de fire som ble tiltalt for medvirkning til drapene, rettssakene og domfellelsene vekket et enormt engasjement. Antallet medieoppslag var større enn det man hadde sett i forbindelse med noen tidligere straffesak i Norge. Og etter at dommen var rettskraftig var det mange som uttrykte stor usikkerhet om bevisgrunnlaget var tilstrekkelig.

Lagmannsrettens la til grunn at «drapene hadde sitt utspring i gårdstvisten», men dommen mangler en begrunnelse for hvorfor og hvordan gårdstvisten kunne utgjøre et motiv. Av Sandbergs utredning kan det imidlertid blant annet trekkes følgende konklusjoner: Gårdstvisten var ikke lenger knyttet til at det kunne ligge store verdier i mulige tomteområder, fordi planene var lagt bort. A og B ble fredag før pinse informert av sin advokat om at det lå an til forlik i saken. Saken ble etter dette ansett løst uten at det skulle gjennomføres en ankesak hvor den falske underskriften eventuelt kunne avsløres.

Den tvil og usikkerhet som knytter seg til grunnlaget for domfellelsene må innebære at det er «tvilsomt om dommen er riktig». Det er derfor prinsipielt grunnlag for gjenåpning av saken i medhold av straffeprosessloven § 392 annet ledd. Subsidiært påberopes en rekke nye omstendigheter og bevis som gir grunnlag for gjenåpning etter straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Dette er bevis som til dels er lagt fram for kommisjonen tidligere i oppfølgingen av begjæringene som ble levert i desember 2005 og trukket i 2011. Det vesentlige av det som er fremlagt tidligere ble oversendt i 2009. I tillegg er det fremlagt omfattende nytt bevismateriale av Tore Sandberg i hans utredning til kommisjonen overlevert 22. juni 2018. Kommisjonen forutsettes å ta hensyn til alt materialet som er fremlagt. Den tvil og usikkerhet som nå er søkt avklart gjennom nye bevis, representerer også svakheter ved den opprinnelige domfellelsen.

Alt det fremlagte peker i retning av et helt annet og langt mer sammensatt motivbilde enn den gårdstvisten som dommene mot A og B tok utgangspunkt i. Som det er redegjort for i Tore Sandbergs utredning pkt. 3 er dette et komplekst motivbilde hvor ulike aktører kan ha hatt ulike motiver for sin deltakelse.

Det er tilstrekkelig for gjenåpning at det enten foreligger særlige forhold som gjør det tvilsomt om dommen er riktig, jf. straffeprosessloven § 392 andre ledd, eller at det fremlegges nye omstendigheter eller bevis som synes egnet til å føre til frifinnelse, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3. A og B er domfelt for medvirkning til drapene og vilkårene for gjenåpning må vurderes opp mot dette domsgrunnlaget. Den omstendighet at det så langt fortsatt ikke kan legges fram sikkert bevis for alle/hvem som utførte drapene og hva som var deres bakgrunn for dette, innebærer dermed ikke på noen måte at gjenåpning ikke skal skje.

Likevel ble det allerede i 2009 fremlagt opplysninger for kommisjonen om i hvert fall en person som med stor sannsynlighet deltok under drapene i kårboligen. Vedkommende ble også omtalt og navngitt offentlig i programmet Brennpunkt på NRK i 2009. Det redegjøres i utredningen fra Tore Sandberg for ytterligere opplysninger som er kommet til om denne personen og som styrker bevisgrunnlaget for at han var en av gjerningspersonene.

Det presiseres at kommisjonens oppgave etter straffeprosessloven § 392 andre ledd, ikke er å vurdere hvorvidt det foreligger tilstrekkelig bevistvil til at domfelte må frifinnes etter en ny prøving. Det er heller ikke kommisjonens oppgave å vurdere om bevisene fremdeles holder til domfellelse. Rettspraksis viser at det avgjørende må være om forholdene i saken alt i alt skaper en usikkerhet om hvorvidt domfellelsen er riktig. Det er tilstrekkelig at det foreligger en mulighet for frifinnelse, og at det bør skje en ny prøving for å vurdere grunnlaget nærmere.

Straffeprosessloven § 392 andre ledd er ment som en sikkerhetsventil. Likevel er det tilstrekkelig for gjenåpning at dommens riktighet fremstår som tvilsom, og saken etter en helhetsvurdering stiller seg slik at det bør skje en ny prøvelse av bevisene for at man skal føle seg overbevist om at ingen urett er skjedd.

Dommen var ifølge nå avdøde professor Nils Christie preget av «tvil, tvil og atter tvil» (Aftenposten 4. desember 2002). Dette skyldtes at det allerede da dommen falt var en helt ekstraordinær rekke med usedvanlige omstendigheter som for mange gjorde det svært vanskelig å akseptere og slå seg til ro med dommen. Flere av disse omstendigheter ble påberopt for lagmannsretten eller som grunnlag for anken til Høyesterett, men uten at dette førte fram. I dag er det nødvendig å se på alle disse særlige forhold på nytt; samlet og med den distanse som tiden gir rom for. En slik ny og helhetlig analyse av skyldspørsmålet i forhold til A og B må føre til at saken gjenåpnes etter straffeprosessloven § 392 andre ledd.

Advokat Sulland har på vegne av B også vist til, og sluttet seg til Sandbergs utredning i det alt vesentlige.

Også her presenteres hovedpoengene i begjæringen tematisk nedenfor under kommisjonens vurderinger. Kommisjonen har også her konsentrert fremstillingen om de sentrale momentene i begjæringen, og referatet fra anførlene er ikke uttømmende. Alt som er påberopt er likevel sett og vurdert. Det er også inngitt sluttinnlegg.

1.4 Påtalemyndigheten gjør i hovedsak gjeldende

A og B er dømt for medvirkning til drapene på F, G og E. Hvem som utførte drapene, er fortsatt ukjent.

Vurderingen av skyldspørsmålet i lagmannsretten ble gjort av en lagrette som i tråd med denne ordningen ikke ga noen begrunnelse for sin kjennelse. Fra det en kan lese ut av lagmannsrettens begrunnelse for straffutmålingen var de mest sentrale bevisene mot A og B gårdstvisten som motiv for drapene, og at drapsvåpnene som ble benyttet var overlevert til A og B før drapene.

Gjenopptakelsesbegjæringen er for det første begrunnet med at det skal være fremkommet nye bevis som tilsier at noen andre enn A og B hadde ønske om å ta livet av E, og følgelig at det var et annet motiv enn gårdstvisten som lå bak drapene. Det er ikke fremholdt noen enhetlig teori om hvem som stod bak drapene og attentatforsøkene, eller hvorfor, men løftet frem en rekke ulike hypoteser. Det er hevdet at drapene på [gård] kan være et politisk attentat som hevn for norsk deltakelse i krigen i det tidligere Jugoslavia, at de kan være begått av C alene eller med bistand fra D eller eks-jugoslavisk mafia uten ekteparet [familie1]s involvering, eller at Is sønn, J, alene eller sammen med C eller med eksjugoslavisk mafia, kan ha begått drapene med sin stemor E som hovedmål.

Det er for det andre i gjenopptakelsesbegjæringen hevdet at politiet har begått feil under etterforskningen, og endog at det har blitt manipulert bevis. For det tredje er det anført at etterforskningen og dommen er så svakt fundert sett med dagens øyne, at domfellelsen fremstår som tvilsom.

Påtalemyndigheten har gjennomgått det samlede bevismaterialet i saken, både det opprinnelige etterforskningsmaterialet, det som er tilkommet gjennom gjenopptakelsesbegjæringen med vedlegg, og gjenopptakelseskommisjonens egne undersøkelser.

Samlet anser påtalemyndigheten at det ikke fremkommer nye bevis eller opplysninger som synes egnet til å føre til frifinnelse, eller som tyder på at det foreligger særlige forhold som gjør det tvilsomt om dommen er riktig. Det er heller ikke fremkommet opplysninger som gir grunn til å mistenke at det er gitt bevisst uriktige opplysninger fra offentlig tjenestemann.

Påtalemyndigheten kan ikke se at noen av vilkårene for å gjenoppta [familie1]-saken er til stede, og tilrår at gjenopptakelsesbegjæringen ikke tas til følge.

Også her presenteres hovedpoengene i påtalemyndighetens uttalelse tematisk nedenfor under kommisjonens vurderinger. Kommisjonen har også her konsentrert fremstillingen om de sentrale momentene i uttalelsen, og referatet er ikke uttømmende. Alt som er anført er likevel sett og vurdert.

Del 2: Oversikt over kommisjonens utredning

Kommisjonen skal av eget tiltak sørge for at saken er så godt opplyst som mulig før den avgjør om begjæringen skal tas til følge, jf. straffeprosessloven § 398 første ledd første punktum. Kommisjonen kan innhente opplysninger på den måten den anser hensiktsmessig, eksempelvis foreta avhør av den domfelte og vitner, oppnevne sakkyndige og avholde muntlige høringer, jf. straffeprosessloven §§ 398 a og 398 b. I tillegg kan kommisjonen i særlige tilfeller anmode påtalemyndigheten om å utføre nærmere angitte etterforskningskritt, jf. straffeprosessloven § 398 b siste ledd.

2.1 Kommisjonens utredning i 2018-2024

Gjenåpningsbegjæringene, og da særlig Sandbergs materiale, har ledet til at kommisjonen har foretatt en omfattende utredning av saken. Kommisjonens første delutredning fant sted i 2019 og 2020, og materialet ble sendt partene i oktober 2020 med frist for uttalelse i januar 2021. Deretter ble saken utredet videre i 2021 og 2022, med utsendelse av delutredning 2 i november 2022. Delutredning 3 fant i hovedsak sted i 2022 og 2023, og ble sendt ut i tre deler etter hvert som temaene ble ferdigstilt. Siste eksterne bidrag til utredningen innkomm kommisjonen 31. august 2023. Partene har inngitt sluttinnlegg med (blant annet) kommentarer til kommisjonens utredning, og har deretter fått anledning til replikk. Utredningen presenteres nedenfor der den tematisk hører hjemme under kommisjonens vurderinger.

Behandlingen av saken har tatt lang tid. Årsaken er sammensatt. Saken ble begjært gjenåpnet i 2017 og de nærmere begrunnelsene for begjæringene innkomm i 2018. Det har deretter innkomm 74 tilleggsanførsler fra Sandberg fram til medio oktober 2023, hvorav flere har vært svært omfattende og har foranlediget ytterligere utredning. Det ble fra påtalemyndighetens side tatt initiativ til en omredigering av straffesaken til dagens redigeringsstandard. Straffesaksdokumentene, inkludert gjenåpningssakene, er nå på over 17 000 sider, i tillegg til lyd- og bildeopptak.

Flere politifaglige og juridiske utredere har jobbet med saken, som samlet har medført flere årsværk i kommisjonens sekretariat. Kommisjonen har arbeidet med saken i en rekke møter underveis i utredningen, og deretter intensivt og kontinuerlig frem til avgjørelse.

Det er ikke kommisjonens oppgave å ettergå hele politietterforskningen, eksempelvis kuleregnskapet, dersom dette ikke antas å kunne bringe noe til saken av betydning for spørsmålet om gjenåpning. Kommisjonen har foretatt og fått foretatt utredning, herunder sakkyndige undersøkelser, der det har vært saklig grunn for det.

Etter at saken ble politietterforsket har det skjedd store endringer i hvordan man ved kriminalteknisk arbeid sikrer og samler spor, metodebruk og hvilke resultater man kan få ut av ulike funn. Kommisjonen har derfor, og i medhold av straffeprosessloven § 398 b siste ledd, fått bistand fra Kriminalteknisk seksjon, Oslo politidistrikt. Kriminalteknisk seksjon har bistått ved vurderingen av hva som kan være egnet for nye analyser, og har foretatt egne kriminaltekniske undersøkelser. I tillegg har nye analyser blitt foretatt av Kripas og biologiske spor har blitt analysert ved Oslo universitetssykehus, avdeling for rettsmedisinske fag (OUS). Det som har fremkommet ved de nye kriminaltekniske undersøkelsene, redegjøres det for nedenfor der det tematisk hører hjemme. Undersøkelser som ikke har gitt noe resultat av betydning for saken, omtales i utgangspunktet ikke nedenfor. De skal likevel kort omtales her.

Hår og ekstrakter fra hår fra åstedet har blitt analysert på nytt ved OUS, men ga ikke DNA-resultat. Prøveekstrakter fra blyprosjektil og helmantel prosjektil fra åstedet oppbevart i fryser ved OUS ble undersøkt på nytt, men ga ingen nye DNA-resultater. Materiale fra [sted6] som ble funnet og innlevert ca. 10 år etter drapene, deriblant en sko med hælkappe, ga ved forprøving utslag for blod. Ved nærmere analyser ved OUS, ga det ikke utslag for blod og førte ikke til noe resultat. Vattpinne fra prosjektil A-6 fra åstedet som ikke hadde blitt undersøkt tidligere, ble analysert ved OUS. Prøven ga indikasjon på blod, men prøven inneholdt ikke nok humant DNA til typeresultat. Lyse tykke hår/fiber som ble funnet i Kripas' støvsugerpose fra første etasje i

kårboligen, ble undersøkt av Kripos. Resultatet viste at det mest sannsynlig er hår/pels, men at man ikke kan fastslå med sikkerhet om det er av animalsk eller human opprinnelse.

Ved undersøkelse hos Kripos av hylsen (B-1.1) fra bombeattentatet, ble det i tillegg til DNA sikret et avtrykk på tapebitens glattside. Avtrykket har blitt sammenlignet med A, B, D, C og politibetjenten som behandlet hylsen på åstedet, uten å gi positivt resultat. Det sikrede avtrykket antas å være en del av en håndflate. Sammenligningen mot C var imidlertid ufullstendig fordi opptaket av avtrykk av hennes høyre håndflate var mangelfullt. C har blitt forespurt av kommisjonen om å avlegge nye finger- og håndflateavtrykk, men har ikke samtykket til dette.

Enkelte tema i gjenåpningsbegjæringene er ikke beskrevet nærmere i avgjørelsen. Dette fordi de etter kommisjonens syn ikke belyser spørsmålet om gjenåpning direkte, da de dels er tilbakevist, dels er ryktepreget og dels var fremme i retten. Det gjelder blant annet spørsmålet om hvor drapsvåpnene tok veien etter drapene høsten/vinteren 1999, herunder opplysninger om Ds mulige involvering. Når kommisjonen ikke drøfter dette nærmere, er det fordi dette etter kommisjonens vurdering kun vil vidløftiggjøre saken uten at det bringes inn noe nytt av betydning for skyldspørsmålet. Om D har hatt befatning med drapsvåpnene etter drapene, endrer det ikke bevisbildet for tiden forut for drapene eller får betydning for vurderingen av A og Bs roller. Retten la til grunn at D etter drapene var i besittelse av et pistolmagasin som kunne knyttes til patronhylser på åstedet. Kommisjonen tar imidlertid til etterretning at dette er gjort til et ikke ubetydelig poeng av Sandberg, og kommisjonen har satt seg inn i det anførte. Sandberg tilskrev etter det opplyste riksadvokaten om deler av dette temaet allerede i 2001, med kopi til flere av sakens aktører.

Videre behandles ikke politiets resultatløse søk i 2023 i [sted7] etter ytterligere et våpen fra tyveriet fra [virksomhet1], og politietterforskningen som ble foretatt i den forbindelse.

Blant andre tema som ikke drøftes nærmere er en Colt-pistol som skal ha blitt funnet i et skatoll i kårboligen, samt opplysninger gitt til Sandberg av M, N1, N2 og N1. Det samme gjelder opplysninger om at C skal ha kommet med blodige klær drapsnatten, opplysninger som også forelå forut for og under ankeforhandlingen. Videre kommer opplysninger gitt D av N3, samt melding sendt fra J til B.

2.2 Kommisjonens utredning i 2010

B og A har som nevnt også tidligere begjært gjenåpning. I den forbindelse avhørte kommisjonen tre vitner og det ble avholdt et møte, se mer om dette nedenfor der det er relevant for kommisjonens vurderinger av saken nå. Det som den gang ble anført som grunnlag for gjenåpning av advokat Sulland, er også påberopt nå.

2.3 Utredning foretatt i forbindelse med av gjenåpningssaken til D

D begjærte saken sin gjenåpnet i 2006. Begjæringen ble etter utredning i kommisjonen, ikke tatt til følge i avgjørelse av 17. juni 2010.

Kommisjonens utredning av gjenåpningssaken til D fulgte til dels andre spor og veier enn sakene til B og A. Kommisjonens utredning og avgjørelse inngår i straffesaksdokumentene i saken, er en del av sakskomplekset, og vil bli vurdert nedenfor i den utstrekning den er relevant for de vurderinger som her skal foretas. Den er også påberopt av advokat Sulland.

Del 3: Kommisjonens vurderinger

3.1 Rettslige utgangspunkter

3.1.1 Vilkårene for gjenåpning av straffesaker

Det følger av straffeprosessloven § 389 første ledd at en sak som er avgjort ved rettskraftig dom, etter begjæring av en part kan gjenåpnes når vilkårene i §§ 390–393 foreligger. Gjenopptakelseskommisjonen prøver

om vilkårene for gjenåpning er til stede. Basert på det anførte i gjenåpningsbegjæringene, er det i denne saken aktuelt å drøfte straffeprosessloven §§ 391 nr. 1 og 3 og 392 andre ledd.

Vilkårene for å gjenåpne straffesaker til gunst for en domfelt fremgår av straffeprosessloven §§ 391 og 392, som lyder slik:

§ 391. Til gunst for siktede kan gjenåpning kreves:

1. når dommer, lagrettemedlem, protokollfører, tjenestemann i politi eller påtalemyndighet, aktor, forsvarer, sakkyndig eller rettsstolk har gjort seg skyldig i straffbart forhold med hensyn til saken, eller et vitne har gitt uriktig forklaring i saken, eller et dokument som er brukt under saken er falsk eller forfalsket, og det ikke kan utelukkes at dette har innvirket på dommen til skade for siktede,
2. når en internasjonal domstol eller FNs menneskerettskomité i sak mot Norge har funnet at
  - a. avgjørelsen er i strid med en folkerettslig regel som Norge er bundet av, og ny behandling må antas å burde føre til en annen avgjørelse, eller
  - b. saksbehandlingen som ligger til grunn for avgjørelsen er i strid med en folkerettslig regel som Norge er bundet av, hvis det er grunn til å anta at saksbehandlingsfeilen kan ha innvirket på avgjørelsens innhold, og gjenåpning er nødvendig for å bøte på den skade som feilen har medført.
3. når det opplyses en ny omstendighet eller skaffes frem et nytt bevis som synes egnet til å føre til frifinnelse eller avvisning eller til anvendelse av en mildere strafferegulering eller en vesentlig mildere rettsfølge. I sak hvor det ikke er idømt frihetsstraff, overføring til tvungent psykisk helsevern etter straffeloven § 62, tvungen omsorg etter straffeloven § 63 eller rettighetstap, kan det ikke påberopes nye opplysninger eller bevis som vedkommende burde gjort gjeldende på et tidligere tidspunkt.

§ 392. Selv om vilkårene i §§ 390 eller 391 ikke er til stede, kan gjenåpning til gunst for siktede besluttes når Høyesterett har fraveket en lovtolkning som den tidligere har lagt til grunn, og som dommen bygger på.

Det samme gjelder når særlige forhold gjør det tvilsomt om dommen er riktig, og tungtveiende hensyn tilsier at spørsmålet om siktedes skyld blir prøvd på ny.

Etter straffeprosessloven § 391 nr. 1 skal krav om gjenåpning til gunst for domfelte tas til følge når noen som har handlet i saken på det offentlige vegne «har gjort seg skyldig i straffbart forhold med hensyn til saken, eller et vitne har gitt uriktig forklaring i saken, eller et dokument som er brukt under saken er falsk eller forfalsket, og det ikke kan utelukkes at dette har innvirket på dommen til skade for siktede».

Når det gjelder falske vitneforklaringer, er det kun de bevisst uriktige forklaringene som faller inn under straffeprosessloven § 391 nr. 1. Det er ikke tilstrekkelig å kun anføre at slike forhold har funnet sted for at vilkårene i bestemmelsen anses oppfylt. Bestemmelsen er forstått slik at det må foreligge en rimelig sannsynlighetsovervekt for at det ble avgitt en bevisst uriktig forklaring, jf. bl.a. Rt-2004-449, jf. Rt-2000-1285.

Etter straffeprosessloven § 391 nr. 3 skal krav om gjenåpning til gunst for domfelte tas til følge «når det opplyses en ny omstendighet eller skaffes frem et nytt bevis som synes egnet til å føre til frifinnelse eller avvisning eller til anvendelse av en mildere strafferegulering eller en vesentlig mildere rettsfølge». En rimelig mulighet har vært ansett tilstrekkelig, jf. eksempelvis Rt-2001-1521 og senere Rt-2003-1389 avsnitt 97. I drøftelsen nedenfor vil kommisjonen bare benytte lovens alternativ «frifinnelse», da det er dette alternativet som er påberopt av de domfelte.

Bestemmelsen oppstiller to separate vilkår: For det første må det være nye omstendigheter eller bevis. For det andre må disse synes egnet til å føre til frifinnelse eller mildere straff.

Omstendigheter og bevis er nye når de ikke har vært fremme for den dømmende rett, og dermed ikke har kunnet påvirke dommens innhold. Vurderingstemaet vil være betydningen av de nye omstendigheter eller bevis dersom de hadde foreligget for retten da saken ble pådømt, sett i sammenheng med de øvrige bevis og omstendigheter som forelå for den dømmende rett.

En fornyet vurdering av bevismaterialet som allerede har vært vurdert av den dømmende rett, vil ikke være en gjenopptakelsesgrunn etter straffeprosessloven § 391 nr. 3, jf. Rt-2001-1521. I saker der det ikke foreligger «noe av nye kjensgjerninger eller bevis .... men en ny analyse av beviskjeden som får dommen til å fremstå i et

tvilsomt lys», skal forholdet vurderes etter § 392 andre ledd, jf. Straffeprosesslovkomisjonens innstilling (1969) [NUT 1969: 3]¹ side 344.

Nye forklaringer fra domfelte eller vitner som har forklart seg for den dømmende rett, vil normalt ikke anses som nye bevis eller omstendigheter jf. Rt-2000-1046 [skal vel være Rt-2001-1046, Lovdatas anm.] og GK-2015-145.

Om betydningen av nye vitneforklaringer fra vitner som allerede har forklart seg for den dømmende rett uttalte kommisjonen i GK-2020-94 (Fasting Torgersen):

Ved vurderingen av vitneforklaringer og andre bevis er begivenhetsnærhet av betydning, jf. Rt-1998-1656 [skal vel være Rt-1998-1565, Lovdatas anm.] og Rt-2006-1585. Dette innebærer at tidsnære forklaringer normalt må tillegges større vekt enn senere forklaringer i den grad det foreligger motstrid eller uoverensstemmelser. Forskning innen vitnepsykologi (Se *Vitnepsykologi 2.0* av Svein-Magnussen, 2017) tilsier at vitner normalt sett ikke får bedre og mer detaljert hukommelse over tid, slik at det kan være grunn til å utvise tilbakeholdenhet med å vektlegge utsagn om subjektiv sikkerhet fra vitner som blir sikrere etter hvert som tiden går.

Nye sakkyndige erklæringer kan imidlertid bli ansett som nye bevis, selv om de ikke er basert på nytt materiale, jf. blant annet Rt-1994-1149. Nye undersøkelser av teknisk bevismateriale i saken, eksempelvis med grunnlag i nye metoder eller nye generelle innsikter, vil således kunne anses som nye bevis. Også nye sakkyndige vurderinger som bare har karakter av evalueringer av tidligere sakkyndiges uttalelser, vil kunne anses som nye bevis, i hvert fall hvis evalueringene er basert på ny innsikt som har alminnelig faglig tilslutning, jf. Rt-2001-1521.

Om påberopelse av nye sakkyndige eller vitner som vurderer bevisene fremlagt for den dømmende rett, vises bl.a. til kommisjonens avgjørelse i GK-2015-111 om hva som utgjør en sakkyndig vurdering:

Det at enkeltpersoner uten spesiell sakkyndigkompetanse har teorier, analyser og argumentasjon knyttet til bevisene fra 1958, er ikke å anse som nye bevis eller omstendigheter som skal vurderes etter straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Vurderingen av om nye bevis eller omstendigheter synes egnet til å føre til frifinnelse, skal skje på bakgrunn av en samlet bevisbedømmelse, jf. Rt-2004-1429. Betydningen av nye bevis og omstendigheter må vurderes i sammenheng med det øvrige bevismaterialet som foreligger i saken jf. Rt-2001-1521. Vurderingstemaet er hvilken betydning de nye omstendigheter eller bevis ville hatt dersom de hadde foreligget for retten da saken ble pådømt og hadde kunnet ses i sammenheng med de bevis som den gang forelå for den dømmende rett, jf. Rt-2005-1665 avsnitt 21. Det er derfor ikke tilstrekkelig å kun se på de nye omstendighetene isolert sett, men det må foretas en samlet vurdering av bevissituasjonen i dag, og hvorvidt denne synes egnet til å føre til frifinnelse.

En rimelig mulighet for frifinnelse eller mildere straff har vært ansett tilstrekkelig, jf. eksempelvis Rt-2001-1521 og senere Rt-2003-1389 avsnitt 97. Det kreves ikke så mye som sannsynlighetsovervekt, jf. Rt-2004-1429.

Straffeprosessloven § 392 andre ledd åpner adgang for gjenåpning «når særlige forhold gjør det tvilsomt om dommen er riktig, og tungtveiende hensyn tilsier at spørsmålet om siktedes skyld blir prøvd på ny». Bestemmelsen skal «brukes med stor varsomhet», jf. Rt-1999-554 og Rt-2003-1389 avsnitt 101.

Etter bestemmelsens ordlyd gjelder det ingen begrensninger med hensyn til hvilke «særlige forhold» som kan være av betydning ved bedømmelsen av om det er tvilsomt om dommen er riktig, jf. Rt-1996-1018. Også nye vurderinger av holdbarheten av de bevis som ble ført for den dømmende rett, kan dermed komme i betraktning. Det kan ses hen til arten og kvaliteten av de bevis eller den beviskjede som ligger til grunn for dommen, herunder at fellelsen bygger utelukkende på indisiebevis, jf. Rt-1995-165. Videre kan feil ved etterforskning og saksbehandling utgjøre særlige forhold.

Bestemmelsen i § 392 annet ledd har vært ment som en ytterste sikkerhetsventil i de tilfeller der dommens riktighet fremstår som tvilsom, og «saken alt i alt stiller seg slik at det etter rettens oppfatning bør skje en ny prøvelse av saken for at man skal føle seg overbevist om at ingen urett er skjedd», jf. Straffeprosesslovkomiteens innstilling (1969) [NUT 1969: 3]¹ side 344, Ot.prp. nr. 78 (1992–1993) side 63 og Rt-2001-612. Kravet om at det er «tvilsomt» om dommen er riktig, sammenholdt med vilkåret «tungtveiende

hensyn», gir uttrykk for at gjenåpningsadgangen skal praktiseres med varsomhet, jf. Ot.prp. nr. 78 (1992–1993) side 93.

Ved helhetsvurderingen etter så vel straffeprosessloven § 391 nr. 3 som straffeprosessloven § 392 andre ledd skal det tas hensyn til at bevisbedømmelsen som allerede er gjort av den dømmende rett er basert på tilgang til de umiddelbare bevisene, og at den dømmende rett ofte hadde et bedre grunnlag for vurderingen enn kommisjonen vil ha i ettertid, noe som tilsier en varsomhet med å overprøve den dømmende retts vurderinger. Det vises til i Rt-2001-1521 hvor det fremgår følgende:

Ved avgjørelsen av krav om gjenopptakelse etter § 391 nr. 3 og § 392 annet ledd er det av vesentlig betydning at når den dømmende rett har funnet at det ikke er rimelig tvil om tiltaltes skyld, er det skjedd på grunnlag av umiddelbar bevisførsel. Bevisførselen ved krav om gjenopptakelse er derimot middelbar – eventuelt supplert med gransking og muntlige forhandlinger av begrenset karakter i forhold til forhandlingene for den dømmende rett. Bevisumiddelbarhet – at den dømmende rett selv skal høre tiltalte og vitnene – er et bærende prinsipp i straffeprosessen. Ved de forklaringer som avgis, og de tilføyelser, endringer og avklaringer som skjer gjennom eksaminasjon i retten, og ved det inntrykk som formidles gjennom den personlige opptreden i rettssalen, får den dømmende rett normalt et langt bedre grunnlag for å vurdere troverdigheten og holdbarheten av forklaringer enn man kan få ved lesing av dokumenter der forklaringene er nedtegnet.

De hensyn som i sin alminnelighet tilsier at gjenopptakelsesretten viser varsomhet i overprøvingen av en avgjørelse truffet etter umiddelbar bevisførsel, forsterkes med tiden. Nye forklaringer vil gjennomgående preges av at erindringer svekkes og forskyves over tid, eller forklaringer lar seg ikke gjenta. Tekniske bevis vil kunne reduseres i verdi eller gå tapt.

Av betydning er det også om den avgjørelse som søkes gjenopptatt, er begrunnet eller ikke. I saker med lagrette, der avgjørelsen av skyldspørsmålet ikke er begrunnet, lar det seg normalt vanskelig gjøre å si noe sikkert om hvorledes de enkelte bevis i sin tid ble vurdert av lagretten. Lagretten må forutsettes å ha bygget på en samlet vurdering av det bevismateriale som ble presentert. Og det vil i sin alminnelighet kunne antas at enkelte bevis har spilt en mer fremtredende rolle enn andre. Men utover dette må den domstol som tar stilling til gjenopptakelsesspørsmålet, vise tilbakeholdenhet med å forutsette hvorledes lagretten har vektlagt enkelte bevis i forhold til andre.

3.1.2 Generelt om bevisvurdering i straffesaker

Etter uskyldspresumsjonen i EMK artikkel 6 nr. 2 har alle rett til å anses som uskyldig inntil det motsatte er bevist. I 2014 ble dette prinsippet også grunnlovfestet i Grunnloven § 96 andre ledd.

Uskyldspresumsjonen innebærer at det er påtalemyndigheten som må føre bevis for at tiltalte er skyldig i det forholdet som er angitt i tiltalen. For straffansvar kreves at det etter en samlet vurdering av bevisene ikke er noen rimelig og fornuftig tvil om tiltaltes skyld.

Bevis kan være av mange slag, og ha ulik tyngde. I Norge gjelder prinsippet om fri bevisbedømmelse, noe som blant annet innebærer at det er opp til bevisbedømmeren i den enkelte sak å bedømme hvilken vekt de enkelte bevis skal ha og om bevisene som helhet er tilstrekkelig for å domfelle.

Høyesterett har uttrykt det slik i Rt-2005-1353:

Bevisbedømmelsen beror ofte på en vurdering av flere momenter som hver for seg kan ha ulik bevisstyrke. Det kreves ikke at hvert enkelt moment skal være bevist utover enhver rimelig tvil, så lenge det etter en samlet vurdering av momentene ikke er rimelig tvil om konklusjonen.

Domfellelsen av A og B innebar at lagretten etter en samlet vurdering av bevisene fant det bevist utover enhver rimelig tvil at de hadde medvirket til overlagte drap.

3.1.3 Om medvirkning

For å kunne straffes for medvirkning er det etter gjeldende rett et vilkår at medvirkeren har vært delaktig i utføringen av den straffbare handlingen, enten i form av fysisk medvirkning eller psykisk medvirkning som har styrket hovedgjerningspersonens forsett.

Medvirkning er bistand, forledelse eller oppmuntring til en straffbar handling som hovedmannen begår eller unnlattelse av å gripe inn der man har en særskilt forpliktelse til å gjøre det. Det er ikke medvirkning om man er tilskuer til et lovbrudd eller er klar over at dette skjer med mindre man har en særlig plikt til å gripe inn mot lovbruddet. En slik handleplikt kan oppstå for eksempel som følge av omsorgsansvar for barn eller ved samvirke til en forbrytelse, jf. eksempelvis Rt-2013-1686 avsnitt 15-16, Rt-2009-1365 avsnitt 26 og Rt-2010-1630 avsnitt 26.

Det er ikke et krav at medvirkerens handling har vært nødvendig for resultatet; det kreves bare et medvirkende årsaksforhold.

Medvirkeransvaret er et selvstendig straffansvar. At ansvaret er selvstendig vises best ved at medvirker kan straffes for medvirkning selv om hovedmannen ikke kan straffes enten fordi det ikke kan bevises hvem som var hovedmann eller fordi andre straffbarhetsvilkår ikke er oppfylt.

Et særpreg ved [familie1]-saken er at alle de fire domfelte er domfelt for medvirkning til trippeldrapet. Ingen er dømt for å ha utført selve drapshandlingen, men lagmannsretten fant det bevist at alle fire hadde medvirket.

Lagmannsrettsdommen som nærværende begjæring gjelder, er avsagt i en sak med lagrette. Domsgrunnene for skyldspørsmålet er da kun en henvisning til lagrettens kjennelse, som ikke er begrunnet. Når det gjelder spørsmålene som ble stilt til lagretten, nevner kommisjonen at det for hver av de tiltalte først ble stilt hovedspørsmål om medvirkning til forsettlig drap, deretter tillegsspørsmål om medvirkningen var utført med overlegg, og at alle spørsmålene ble besvart med ja med flere enn seks stemmer. Vi vet altså ikke hva lagretten bygde på da den svarte ja på hovedspørsmålene om de tiltalte var skyldig i medvirkning til forsettlig drap. Det er heller ikke slik at alle lagrettemedlemmene som svarte ja, nødvendigvis har bygd på det samme faktiske eller rettslige grunnlaget.

Spørsmålet om medvirkningsansvar begrunnet i særskilt handleplikt var imidlertid tema i Cs lovanvendelsesanke til Høyesterett, jf. Rt-2002-1717. Høyesterett fant, på bakgrunn av det faktum lagmannsretten hadde lagt til grunn, at C uansett hadde handlet slik at hun hadde en avvergingsplikt og uttalte på side 1720:

Uansett hvilken av disse tilnæringsmåtene man velger, er jeg enig i lagmannsrettens lovanvendelse – ut fra det faktiske forhold som retten bygde på under straffutmålingen, hadde A en handlingsplikt. Hun hadde kjøpt pistolene illegalt, var spurt om hun kunne skaffe en torpedo, og da hun overleverte pistolene, regnet hun i det minste med at drap var en realistisk mulighet. Dessuten var tidsforløpet meget kort frem til hun ble klar over at det var overveiende sannsynlig at drapshandlingene ville bli realisert. Likevel gjorde hun ikke noe for å avverge den faren hun hadde bidratt til å skape. En enkel og nærliggende mulighet ville rett og slett vært å ta pistolene tilbake, men også andre handlinger kunne vært tjenlige for å avverge drapene, for eksempel at hun varslet politiet eller dem det var tale om å drepe.

Også i forhold til A og B finner Kommisjonen, på bakgrunn av de faktiske forhold lagmannsretten bygde på under straffutmålingen om at de «etter overlegg har overlatt fullbyrdelsen av planene til andre», at A og B hadde en handlingsplikt.

3.1.4 Rekkefølgen på drøftelsene og vurderingene

På vegne av B er det anført at den tvil og usikkerhet som knytter seg til grunnlaget for domfellelsene må innebære at det er tvilsomt om dommen er riktig. Begjæringen er derfor prinsipielt begrunnet i straffeprosessloven § 392 annet ledd. Subsidiært påberopes en rekke nye omstendigheter og bevis som gir grunnlag for gjenåpning etter straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Kommisjonen drøfter likevel straffeprosessloven § 391 nr. 3 før straffeprosessloven § 392 andre ledd. Straffeprosessloven § 391 nr. 3 legger, med formuleringen «synes egnet til» å føre til frifinnelse, listen lavere

for gjenåpning enn § 392 andre ledds formuleringer «tvilsomt om dommen er riktig» og «tungtveiende hensyn» tilsier ny prøving av skyldspørsmålet.

Videre kommer at dommen er avsagt for mer enn 20 år siden og at det – særlig i materialet fra Sandberg – er påberopt en rekke nye omstendigheter og bevis. Dette gir anvisning på en vurdering av om bevis og omstendigheter som har kommet til etter domfellelsen, synes egnet til å føre til frifinnelse. Videre peker kommisjonen på at straffeprosessloven § 392 etter sin ordlyd kan komme til anvendelse «selv om vilkårene i §§ 390 og 391 ikke er til stede».

Om gjeldende rett skriver Straffeprosesslovutvalget i NOU 2016: 24 (Ny straffeprosesslov) side 662 om straffeprosessloven § 392 andre ledd, som foreslås videreført i ny § 41-10: «Det klare utgangspunkt er at gjenåpning skal vurderes etter de øvrige bestemmelsene. Det kan likevel tenkes at vilkårene etter disse bestemmelsene ikke er oppfylt, og saken likevel bør prøves på nytt.»

Rekkefølgen på vurderingene har imidlertid ingen betydning for utfallet av saken i kommisjonen.

Hovedtyngden i avgjørelsen vil bli etter straffeprosessloven § 391 nr. 3 om nye omstendigheter og bevis. Da det også er anført at et vitne har jukset med bevis og løyet, vurderes gjenåpning etter straffeprosessloven § 391 nr. 1 likevel først.

Begjæringene om gjenåpning og tilleggsanførselene er svært bredt og detaljert lagt opp. Kommisjonen har i det videre valgt å vurdere det som kommisjonen anser relevant.

Grunnet at en rekke forhold har betydning for flere av de påberopte gjenåpningsgrunnlag, vil det forekomme en del gjentakelser.

3.2 Straffeprosessloven § 391 nr. 1

3.2.1 Innledning

Sandberg anfører på vegne av A og B at tidligere politiførstebetjent Tore Per Bakken, som ledet den tekniske etterforskningen av saken, avga uriktige forklaringer i lagmannsretten som det ikke kan utelukkes at har innvirket på dommen til skade for A og B. Det er også anført at det har vært jukset med bevis. I det følgende presenteres og vurderes anførselene etter bevistema. Det som i det videre blir drøftet under dette temaet, er

- Bevis L-10.8 trerot
- Omtale av glassbit A-2
- Forklaringen i retten om at glasset i verandadøren var knust fra utsiden
- Omtale av et av drapsvåpnene
- Omtale av fottøyavtrykksfolier på terrassen.

3.2.2 Bevis L-10.8 trerot

Et av drapsvåpnene var en revolver kaliber 38, som ikke har blitt funnet. Politiet fant et prosjektil kaliber 38 (L-10.8.1) i en trerot (L-10.8) ved [sted3] i Ski kommune, etter at undersøkelser ble iverksatt der 22. september 1999. Det var D som 14. juli 1999 påviste stedet etter at han forklarte til politiet i juni 1999 at han hadde prøveskutt der. Revolveren hadde han ifølge egen forklaring senere overlevert til A. Kriminaltekniske undersøkelser 5. oktober 1999 viste at prosjektilet L-10.8.1 etter all sannsynlighet var skutt ut av samme våpen som åstedsprosjektilene. I lagmannsretten forklarte Tore Per Bakken seg og viste fram et foto av en del av treroten (L-10.8) der prosjektilet ble funnet. Kommisjonen har fått foretatt kriminaltekniske undersøkelser av treroten, der det ble påvist bly og kobber.

3.2.2.1 As anmeldelse av Tore Per Bakken

Det gjøres gjeldende at Tore Per Bakken har avgitt falsk forklaring for retten om angivelig funn av prosjektil L-10.8.1 i trerot L-10.8. A anmeldte 10. januar 2023 Tore Per Bakken til Spesialenheten for politisaker for brudd på straffeloven 1902, § 163, § 168 og § 169, 2. ledd for hans «forklaring om og håndtering av et angivelig prosjektilfunn som uriktig har vært brukt som et av [familie1]-sakens viktigste tekniske bevis».

Anmeldelsen bygget i stor grad på Sandbergs rapport til advokat Sjødin datert 2. januar 2023. Av rapporten fremgår blant annet «at ikke på noe tidligere tidspunkt i [familie1]-saken er det – ut over en muntlig påstand fra tidligere Kripos etterforsker Tore Per Bakken – dokumentert at det virkelig har befunnet seg et prosjektil (i saken angitt å være L-10.8.1) i den omtalte treroten som skal være funnet ved [sted3]».

Sandberg oppsummerer, rapporten side 5 flg., slik:

- Trestykket L-10.8 er altså aldri blitt kriminalteknisk undersøkt.
- Det er ikke fremlagt noen form for dokumentasjon av det påståtte prosjektilfunnet.
- Det foreligger ingen rapport om selve det påståtte prosjektilfunnet.
- Det er ingen rapport om hvor funnet ble gjort.
- Det er ingen rapport om hvem som gjorde funnet.
- Det er ingen rapport om hvem som var til stede da funnet ble gjort.

Videre redegjøres for at i forbindelse med arbeidet med gjenåpning, ba Sandberg og advokat Sjødin kommisjonen om en kriminalteknisk undersøkelse av treroten og om å få se treroten. Treroten, som var delt i fem biter, ble forevist Sandberg 2. juni 2022 av kommisjonens utreder Knut Jan Nielsen. En grundig visuell undersøkelse viste ingen spor etter innskuddsåpning, prosjektilbane eller prosjektil.

En sammenligning av politiets bilder tatt i 1999 og trestykkene fremlagt i 2022, viser at dagens trestykker ikke samsvarer med bildene politiet tok i 1999. Da kommisjonen henvendte seg til Kriminalteknisk seksjon, Oslo politidistrikt med de fem trestykkene og deretter et sjette treestykke, «fremstår forskjellene så omfattende at det på vegne av domfelte A anføres at dette umulig kan være det samme trestykket L-10.8».

Kriminalteknisk seksjon, Oslo politidistrikt fant spor etter bly og kobber i trerotens del 5 og del 6, deler som ikke har sammenheng med bildet av L-10.8 fra 1999.

Sandberg konkluderer slik i rapporten av 2. januar 2023:

På vegne av domfelte A kreves behandling av politibeslaget L-10.8 etterforsket for å avklare når, hvordan og hvem som har lagt nye trestykker inn i beslaget 23 år etter oppgitt funn. Tore Per Bakkens tilgang til og behandling av L-10.8 kreves også etterforsket. Tore Per Bakken forklarte i Eidsivating lagmannsrett at et av sakens viktigste våpenbevis – prosjektilet L-10.8.1 ble funnet i et treestykke der det nå er fastslått at det ikke finnes spor etter prosjektil. Han må derfor ha forklart seg uriktig for retten om et av [familie1]-sakens viktigste våpenbevis.

3.2.2.2. Kommisjonens utredning

Under § 391 nr. 3-drøftelsen av sakens nye bevis nedenfor i pkt. 3.3.11, redegjøres for kommisjonens tilgang til og undersøkelsen av trerot L-10.8. I korte trekk fant kommisjonen trerot L-10.8 i til sammen 6 deler blant sakens beslag ved henholdsvis Øst politidistrikt (5 deler) og hos Kripos (1 del). Kriminalteknisk seksjon ved Oslo politidistrikt, som bisto kommisjonen i medhold av straffeprosessloven § 398 b siste ledd, påviste bly og kobber i en skade i roten. Tore Per Bakken har på forespørsel 4. august 2022 utarbeidet en rapport om funnet til kommisjonen, jf. nedenfor.

Kommisjonen har innhentet saken mot Tore Per Bakken fra Spesialenheten for politisaker (Spesialenheten). Saken er også lagt inn som vedleggssak i straffesaksdokumentene i drapssaken.

Spesialenheten henla 14. mars 2023 As anmeldelse av Tore Per Bakken, med den begrunnelse at det ikke var rimelig grunn til å iverksette etterforskning, jf. straffeprosessloven § 224 første ledd. Blant annet følgende fremkommer under overskriften *Spesialenhetens vurdering*:

I anmeldelsen er den sentrale anførsel at det ikke er funnet spor etter prosjektil i treroten som det så ble vist et fotografi av i lagmannsretten. Treroten er benevnt L-10-8 og teksten til bildet er «Noe av trerota». Som ovenfor beskrevet fremviste Tore Per Bakken dette fotobeviset i lagmannsretten samtidig

som han pekte med laserpenn i en sirkelrund bevegelse rundt rotenden, og som nevnt sa at det var i «den rotenden» prosjektilet ble funnet.

Etter det som fremgår av sakens dokumenter, blant annet rapporten fra Bakken i august 2022, ble treroten 29. september 1999 gjennomlyst på Gardermoen og det ble avdekket en metallgjenstand. At denne rotenden deretter ble delt i flere biter er utvilsomt, og det ble funnet et prosjektil der benevnt som L-10.8.1. I rapporten fra Kriminalteknisk seksjon ved Oslo politidistrikt som undersøkte rotenden høsten 2022 heter det at den ble overlevert i en ziplock-pose og var i fem deler (illustrert i dok. 09.05 side 3). I en av disse (den de benevnte som del 5) ble det positivt utslag for bly og i den sjette (som ble overlevert senere) ga prøvesvaret utslag for både kobber og bly. En skade som ble funnet i del 6 ble av Oslo politidistrikt vurdert som en forlengelse av skaden i del 5. Konklusjonen var at disse sporene var forenlig med prosjektiler.

Etter dette må det legges til grunn at det er riktig at det på et tidligere tidspunkt var avfyrt ett eller flere skudd mot roten, og det er strengt tatt irrelevant i hvilken del av rotenden sporene og prosjektilet ble funnet. Det som derimot er relevant er at beslaget L-10-8 ved overleveringen bestod av fem deler og så en del 6 som ble overlevert til Oslo politidistrikt. Beslag L-10-8 (Noe av trerota som underteksten beskriver det) ble deretter vist som fotobevis for lagmannsretten på den måten og med den beskrivelse som fremgår over. At Tore Per Bakken derved har sine ord i behold ved sitt vitnemål da han sa at prosjektilet ble funnet «i den rotenden» er derfor hevet over tvil. Tore Sandbergs konklusjon i sin rapport 2. januar 2023 om at Tore Per Bakkens forklaring om at prosjektilet L-10.8.1 ble funnet i et trestykke «der det nå er fastslått at det ikke finnes spor etter prosjektil» er derfor ikke riktig. I beslag L-10-8 er det i del 5 og 6 funnet spor etter både bly og kobber, slik det fremgår over. Og det var beslag L-10-8 som ble vist i lagmannsretten, og som i dommen er omtalt som «trestubben».

Det er dette som er sakens kjerne, nemlig hvordan Bakken forklarte seg i lagmannsretten og omstendighetene rundt fotobeviset. Om bildet viser akkurat del 5 og 6 er ikke relevant all den tid det er på det rene at beslaget L-10-8 inneholdt disse delene. Dessuten at det i underteksten til bildet heter «Noe av trerota». For domsresultatet var det viktig med bevisførsel omkring det faktum at det var skutt mot treroten, og ikke akkurat hvor i roten prosjektilet traff, hvor i roten det så stanset opp, og deretter ble funnet. Det tilføyes også at dersom påstanden om uriktig forklaring for lagmannsretten legges til grunn (tingrettsbehandlingen er ikke omhandlet i anmeldelsen) måtte det ha omfattet en konspirasjon som omfattet flere personer, blant annet vedkommende som bistod med gjennomlysningen på Gardermoen, kriminaltekniker Pål Mørck fra daværende Romerike politidistrikt og endelig politibetjent Harald Lilleeidet som bistod både ved gjennomlysningen og kløyvingen av roten da prosjektilet ble funnet. At disse skal ha «plantet» et prosjektil fra drapsstedet i en rotende som senere ble sikret fra [sted3] i Ski kommune, er spekulativt og en anførsel som ikke har grunnlag i de foreliggende dokumenter.

Spesialenheten har på denne bakgrunn nøye vurdert om det skulle iverksettes etterforskning i saken, ikke minst siden det fremsettes svært alvorlige påstander. De foreløpige undersøkelser gjennom sakens dokumenter og det innhentede materialet, gir imidlertid tilstrekkelig grunn til å slå fast at det ikke er rimelig grunn til å anta at Tore Per Bakken har avgitt en falsk forklaring for lagmannsretten eller fremsatt påstander som har medført en uriktig dom. Det er ikke saklig grunn til å starte en etterforskning i denne situasjonen. At saksforholdet er også til behandling ved Gjenopptakelsessituasjonen (feilskrift for Gjenopptakelseskommisjonen, kommisjonens merknad) er en del av denne vurdering, men har ikke hatt avgjørende betydning.

As klage over Spesialenhetens henleggelse, ble ikke tatt til følge av setteriksadvokaten 16. august 2023. Setteriksadvokaten viste blant annet til at Sandbergs egen visuelle inspeksjon av deler av treroten, senere var tilbakevist av Oslo politidistrikts kriminaltekniske funn. At roten og/eller dens deler skulle være endret, skiftet ut eller delvis erstattet etter Sandbergs visuelle inspeksjon, var det ikke objektivt grunnlag for å hevde. Som Spesialenheten, vektla setteriksadvokaten også at dersom påstandene mot Bakken bl.a. om uriktig forklaring skulle være riktig, ville det her dreiet seg om «en konspirasjon som omfattet flere personer», ikke bare polititjenestepersonell og personer som bisto politiet da prosjektilene ble funnet, men også to av de medtaltale. Setteriksadvokaten fant påstanden om at det var «plantet» et prosjektil fra åstedet i den aktuelle rotenden, «som spekulativ og uten støtte i sakens opplysninger ellers».

Etter begjæring om omgjøring fra advokat Sjødin orienterte setteriksadvokaten 2. oktober 2023 at han ikke fant grunnlag for å omgjøre sitt vedtak av 16. august 2023.

3.2.2.3. A anfører

Tore Per Bakken forklarte i Eidsivating lagmannsrett at et av sakens viktigste våpenbevis, prosjektilet L-10.8.1, ble funnet i et trestykke der det nå er fastslått at det ikke finnes spor etter prosjektil. Han må derfor ha forklart seg uriktig for retten om et av [familie1]-sakens viktigste våpenbevis.

Før fellende dom ble det ikke foretatt noen kriminalteknisk undersøkelse av trerot L-10.8, og det ikke fremlagt noen dokumentasjon for at det hadde befunnet seg noe prosjektil i trerot L-10.8. Kommisjonens utreder Nielsen foreviste 2. juni 2022 trerot L-10.8 for Tore Sandberg. Treroten som Tore Per Bakken viste frem for lagmannsretten, var nå blitt til 5 trestykker.

Den 22. og 23. september 2022 undersøkte Kriminalteknisk seksjon, Oslo politidistrikt disse 5 trebitene. Det ble ikke gjort noe funn i trebitene 2 og 3, som var de Tore Per Bakken viste foto av i lagmannsretten. På del 5 av roten «var det en skade med mørk misfarging med en økt forekomst av kvæ/harpiks. I dette området ble det forprøvd for kobber med negativt utslag. Samme område ble forprøvd for bly og testen ga positivt utslag».

Verken kommisjonens utreder Nielsen eller Sandberg hadde imidlertid sett noen tegn til skade etter prosjektil på noen av de 5 trebitene. På Sandbergs bilde av nøyaktig det samme området, er det ikke mulig å se noen slik skade.

Prosjektilet L-10.8.1 er et såkalt halvmantlet kopper-prosjektil. I spissen er det bly mens resten av prosjektilet er omkranset av kopper. «Mangelen» på funn av kobber i noen av de 5 trebitene, ble den 14. oktober 2022 «rettet opp» ved at Nielsen leverte enda en trebit til Kriminalteknisk seksjon. Denne sjette trebiten ble gitt betegnelsen «del 6», og Kriminalteknisk seksjon påviste ved undersøkelse både kobber og bly i denne. De første 5 delene hadde Nielsen fått utlevert fra politiet på Lillestrøm. «Del 6» ble overlevert/ hentet hos Kripos, kommisjonens nærmeste nabo i Brynsalléen i Oslo.

På vegne av domfelte A anføres det at dette reiser alvorlige spørsmål om hva som har skjedd i perioden fra 22.-23. september 2022 til kommisjonens utreder Knut Jan Nielsen den 14. oktober 2022 overleverte «del 6». Det store spørsmålet som dette etterlot seg, var hvor del 6 kom fra? Hvor har del 6 vært? Hvorfor har ikke Kriminalteknisk seksjon, Oslo politidistrikt spurt hvordan det kan ha seg at «del 6» ikke fulgte med som angivelig del av L-10.8 i tillegg til de 5 trestykkene som Nielsen først kom med?

Tore Per Bakkens beskrivelse av prosjektilet L-10.8.1 som helmantlet i hans rapport datert 4. august 2022 er heller ikke i samsvar med det bildet og beskrivelsen av L-10.8.1 som ligger i straffesaksdokumentene i [familie1]-saken, som viser et halvmantlet prosjektil med åpen blyspiss.

På vegne av domfelte A kreves behandlingen av politibeslaget L- 10.8 etterforsket for å avklare når, hvordan og hvem som har lagt nye trestykker inn i beslaget 23 år etter oppgitt funn. Tore Per Bakkens tilgang til og behandling av L-10.8 kreves også etterforsket.

3.2.2.4. Påtalemyndigheten anfører

Påtalemyndigheten slutter seg til setteriksadvokatens og Spesialenhetens begrunnelse for henleggelsene av anmeldelsen, og har ingen ytterligere merknader utover at straffeprosessloven § 391 nr. 1 klart ikke får anvendelse.

3.2.2.5. Kommisjonens vurdering

Det er etter kommisjonens syn ingen holdepunkter for at Bakken har jukset med dette beviset og/eller forklarte seg bevisst uriktig for lagmannsretten. Kommisjonen viser til hvor og hvordan kommisjonen selv fikk hånd om trerot L-10.8. Dette drøftes nærmere i § 391 nr. 3-drøftelsen nedenfor under pkt. 3.3.11.6. Videre vises til at Kriminalteknisk seksjon, Oslo politidistrikt i 2022 fant spor etter L-10.8.1 i skade i trerot L-10.8 der det ble påvist bly og kobber ved undersøkelsen, jf. mer om dette nedenfor. Til slutt vises til Spesialenhetens og

setteriksadvokatens avgjørelser, der det ikke er funnet rimelig grunn til å iverksette etterforskning mot Tore Per Bakken.

Kommisjonen har også redegjort nærmere for og vurdert dette beviset nedenfor under straffeprosessloven § 391 nr. 3 om nye omstendigheter og bevis, pkt. 3.3.11.6, da det inngår i kommisjonens utredning av saken.

3.2.3. Omtale av glassbit A-2

På stedet ble det funnet en glassbit med Gs blod på. Glassbiten ble gitt betegnelsen A-2. Tore Per Bakken viste i lagmannsretten fram bilder av glassbit A-2, først et oversiktsbilde der glassbiten var pilsatt og deretter et nærbilde av glassbiten. I begjæringen om gjenåpning ble det anført at Bakken pekte ut feil glassbit på oversiktsbildet, og dermed villedet lagmannsretten. Etter en forutgående prosess under kommisjonens utredning av saken, er partene nå enige om at det er en annen glassbit enn den Bakken påviste på oversiktsbildet, som er glassbit A-2.

3.2.3.1. Kommisjonens vurdering

Kommisjonen har ingen holdepunkter for at Bakken avga en bevisst uriktig forklaring på dette punkt. Påvisningen av feil glassbit på oversiktsbildet, skyldtes etter alt å dømme en feilmerking. Glassbit A-2 er nærmere omtalt nedenfor under § 391 nr. 3-drøftelsen av sakens nye bevis nedenfor i pkt. 3.3.13.

3.2.4. Forklaringen i retten om at glasset i verandadøren var knust fra utsiden

Tore Per Bakken forklarte i lagmannsretten at glasset i verandadøren var knust fra utsiden. Ifølge Bakken var det tre forskjellige tekniske ting som gjorde politiet sikre på dette: Selve bruddflatene på glasset ga de indikasjonene, i tillegg til at det hadde vært press utenfra på sprossen og det var glass langt innover gulvet i stuen på innsiden av verandadøren. A har i den forbindelse anmeldt Tore Per Bakken til Spesialenheten for falsk forklaring. Slik kommisjonen forstår anmeldelsen anføres at Bakken bevisst har unnlatt å nevne at Kripos var i kontakt med Glassbransjeforbundet under etterforskningen. Spesialenheten har senere henlagt anmeldelsen.

3.2.4.1. A anfører

Bakken forklarte i Eidsivating lagmannsrett om hvordan politiet mente at gjerningspersonene hadde kommet seg inn i kårboligen. Han forklarte her uten forbehold at politiet var sikre på at glasset i verandadøra var knust fra utsiden.

Den 27. oktober 2023 fikk Sandberg ny informasjon om at Kripos allerede under etterforskningen av [familie1]-saken tok kontakt med glassfaglig ekspertise for å få en vurdering av om glasset var knust fra utsiden eller fra innsiden. To representanter fra Kripos henvendte seg til Glassbransjeforbundet i Norge der teknisk direktør N4 (nå avdød) og teknisk rådgiver N5 fikk se bilder av det knuste glasset. Ifølge N5 mente både han og N4 at glasset var knust fra innsiden.

Advokat Sjødin har vist til straffeprosessloven § 128. Hvis politiet har innhentet sakkyndighet hos Glassbransjeforbundet, er det viktig å skrive ned vesentlige opplysninger i egenrapporter. Dette må man forutsette har blitt gjort også her, og da kjente de som arbeidet med saken til opplysningene.

Det er åpenbart at om den som forklarte seg for retten kjente til samtalen med Glassbransjeforbundet og opplysningene som der fremkom – at politiet ikke fikk støtte for sin teori – og fortiet det, så er det gjenåpningsgrunn etter straffeprosessloven § 391 nr. 1. Det samme må gjelde om det er en anonym person som har gjort det. Kripos satt på opplysningene, men de ble fortiet.

3.2.4.2. Kommisjonens utredning

Kommisjonen har innhentet Spesialenhetens avgjørelse 22. januar 2024. Saken er også lagt inn som vedleggssak i straffesaksdokumentene i drapssaken. Anmeldelsen mot Tore Per Bakken ble henlagt da det ikke var rimelig grunn til å undersøke om det forelå et straffbart forhold, jf. straffeprosessloven 224 første ledd. Av avgjørelsen fremgår bl.a. følgende under *Spesialenhetens vurdering*:

Spesialenheten legger til grunn at det kan ha vært slik at Kripos under etterforskingen av [familie1]-saken ble kjent med at daværende Glassbransjeforbundet i Norge mente at vindusglasset var knust fra innsiden. Det er imidlertid ikke holdepunkter for at Bakken bevisst forklarte seg uriktig om dette spørsmålet under påtalemyndighetens irettføring av saken. Spesialenheten legger til grunn at Bakken i retten forklarte seg om hans egen faglige vurdering av hvordan glasset i verandadøren var knust og hvordan gjerningspersonen (-ene) deretter hadde tatt seg inn i kårboligen. Det vises til at det selv i dag er uenighet om dette spørsmålet, og at Kripos er uenig i Glass- og fasadeforeningens konklusjon om at glasset er knust fra innsiden.

Spesialenheten vil videre bemerke at spørsmålet om hvordan gjerningspersonen (-ene) tok seg inn i kårboligen tilsynelatende ikke har vært en sentral del av domstolens bevisvurdering i straffesaken. Spørsmålet er ikke et vilkår som skal vurderes i forhold til det aktuelle straffebud om overlagt drap, og dette var derfor heller ikke beskrevet i grunnlagsbeskrivelsen i tiltalebeslutningen. Spørsmålene til lagretten vedrørte ikke dette forhold, men lagmannsretten har naturlig nok vist til at en slik fremgangsmåte hadde vært et tema for de tiltalte/ domfelte under planleggingen av drapene.

3.2.4.3. Kommisjonens vurdering

Kommisjonen har vurdert det som er anført, men har funnet at det ikke er holdepunkter for at Tore Per Bakken forklarte seg bevisst uriktig på dette punkt i lagmannsretten. For kommisjonen er det uklart hvordan den eventuelle kontakten mellom Glassbransjeforbundet og Kripos har vært, hvem som i så fall har hatt en slik kontakt og hva formålet med kontakten har vært. Bakken uttalt seg i lagmannsretten om sin faglige vurdering, en vurdering som kommisjonen oppfatter at fortsatt deles av politi og påtalemyndighet. Dette drøftes nærmere nedenfor under § 391 nr. 3, drøftelsen av den nye teorien om hendelsesforløpet i kårboligen, pkt. 3.3.13.

3.2.5. Omtale av et av drapsvåpnene

Et av drapsvåpnene var en pistol kaliber 22, som ikke har blitt funnet. Kriminaltekniske undersøkelser viste at patronhylser fra åstedet stemte overens med patronhylser funnet på [virksomhet1]s skytebane. Det var tidligere stjålet 6 Ruger pistoler kaliber 22 og ammunisjon fra [virksomhet1], hvorav en pistol ble funnet hjemme hos D. Denne var imidlertid ikke drapsvåpenet. Leif Øren og Bakken fra Kripos forklarte seg om de kriminaltekniske undersøkelsene av patronhylsene i lagmannsretten.

3.2.5.1. De domfelte anfører

Politiførstebetjent Tore Per Bakken fastslo i sin vitneforklaring for lagmannsretten at en Ruger pistol kaliber 22 stjålet fra [virksomhet1] utenfor Molde som C hadde tatt med seg fra Molde før jul 1998, var et av drapsvåpnene. Under advokat Sullands eksaminasjon av politiavdelingssjef Leif Øren i lagmannsretten, kom det imidlertid frem at Tore Per Bakken ikke hadde noe grunnlag for sin sikre konklusjon om drapsvåpenet. På spørsmål fra advokat Sulland bekreftet Øren at det ikke var mulig å si om den 22 kalibren som ble brukt på åstedet, var våpenet C tok med seg fra Molde, jf. begjæringen pkt. 4.1.8 og 4.2.2.

3.2.5.2. Påtalemyndigheten anfører

Ørens svar gjaldt et konkret spørsmål han ble stilt med bakgrunn i at han forklarte seg om våpentekniske undersøkelser som han hadde foretatt, nemlig om man ut fra patronhylsefunnene kunne konkludere med at det våpenet C hadde med seg fra Molde var drapsvåpenet. Det er ikke foretatt noen undersøkelser som gir Øren mulighet for å trekke konklusjon om hvilke våpen som C transporterte. Øren redegjorde i lagmannsretten for sine undersøkelser. Han hadde undersøkt hylser fra pistolklubbens skytebane, som tilsier at både drapsvåpenet og .22 kaliber LR pistolen funnet skjult i Ds leilighet tidligere hadde vært benyttet på skytebanen, samt at

patronene benyttet ved drapene tidligere hadde vært ladet i magasinet funnet i Ds settekasse. Ørens utsagn omkring dette i retten, kan således ikke brukes til å underbygge usikkerhet omkring dette.

Tore Per Bakkens konklusjon om at det ene drapsvåpenet stammer fra innbruddet i [virksomhet1] basert på det samlede bevisbildet, og ikke bare de våpentekniske undersøkelsene, er korrekt. Det er ikke avgitt noen uriktig forklaring for lagmannsretten.

3.2.5.3. Kommisjonens vurdering

Bakken forklarte i lagmannsretten at ett av de to våpnene som fortsatt var på avveie etter tyveriet fra [virksomhet1], var drapsvåpenet. Politispesialist Leif Øren forklarte i lagmannsretten at seks hylser fra [virksomhet1] «etter all sannsynlighet» stammet fra patroner avfyrt fra samme våpen som ble brukt på åstedet. To Ruger-pistoler fra tyveriet var fortsatt ikke funnet, og på spørsmål fra advokat Sulland bekreftet Øren at man ikke kunne si at det var våpenet C tok med fra Molde som var brukt på åstedet.

Kommisjonen kan ikke se det på annen måte enn at det var grunnlag for en konklusjon om at en av pistolene stjålet fra [virksomhet1], etter all sannsynlighet var et av drapsvåpnene på [gård], slik Øren forklarte basert på den tekniske etterforskningen. Hvorvidt dette drapsvåpenet ble brakt fra Molde av C, var en del av den taktiske etterforskningen og lå utenfor Ørens kompetanseområde som kriminaltekniker.

3.2.6. Omtale av fottøyavtrykksfolier på terrassen

Ved åstedsundersøkelsen ble det lagt ut en rekke fottøyavtrykksfolier, både inne i kårboligen og ute på terrassen i kårboligens front.

3.2.6.1. A anfører

Påstanden fra politiførstebetjent Tore Per Bakken i lagmannsretten om at det var lagt ut folier på terrassen ved verandadøren, kan ikke være riktig, jf. tilleggsanførsel 19. september 2021 side 9-10. Det påberopes at det ikke var folier utenfor verandadøren. Bakken må ifølge Sandberg ha snakket mot bedre viten, og fortellingen var klart egnet til å villeden retten. Sandberg påpeker også det han mener er en uoverensstemmelse mellom Tore Per Bakken og Geir Hansens forklaringer mht. funn av fottøyavtrykk på verandaen.

3.2.6.2. Kommisjonens vurdering

Kommisjonen har sett og hørt på lydopptaket fra vitneforklaringene. Bakken forklarte at «det første vi startet med det var å legge ut folier på terrassen, for å eventuelt finne fottøyavtrykk der. Dette er en redegjørelse som eventuelt Geir Hansen kan komme tilbake til». Geir Hansen forklarte at politiet søkte etter fottøyavtrykk rundt huset på verandaen, hvor det ikke ble funnet noe avtrykk.

Foto fra åstedet viser at det ble lagt ut fottøyavtrykksfolier på terrassen på framsiden av kårboligen. Det er ikke foto av fottøyavtrykksfolier på terrassen ved verandadøren. Utover dette har kommisjonen ingen merknader til det anførte, som fremstår som en ikke avgjørende detalj i en omfattende etterforskning.

3.2.7. Kommisjonens samlede konklusjon

Kommisjonen finner ingen holdepunkter for at tidligere politiførstebetjent Tore Per Bakken avga bevisst uriktig forklaring i lagmannsretten, eller at han har jukset med bevis. Vilkårene for gjenåpning etter straffeprosessloven § 391 nr. 1 er ikke oppfylt.

3.3 Straffeprosessloven § 391 nr. 3

3.3.1. Innledning

Kommisjonen vil i det følgende først analysere betydningen av hver enkelt påberopt nytt bevis eller ny omstendighet, herunder om den synes egnet til å lede til frifinnelse mv. isolert sett. Her vil drøftelsen inndeles tematisk. Det vil bli redegjort for påberopte nye bevis på hvert punkt. Kommisjonens eventuelle utredning og partenes anførsler og syn på utredningen refereres, før kommisjonen konkluderer. Til slutt vil det foretas en mer samlet vurdering der alt som har kommet til etter domfellelsen i lagmannsretten, blir vurdert opp mot det øvrige bevisbildet i saken.

Kommisjonen vil i hovedsak først behandle påberopte nye bevis og omstendigheter som klart ikke kan føre frem. Dernest vurderes i hovedsak de forhold som utgjør nye bevis og omstendigheter, og som vil inngå i en drøftelse av om de enten alene eller etter en samlet vurderingen er egnet til å føre til frifinnelse.

Det er et visst overlapp mellom temaene, og det vil nødvendigvis måtte bli noen gjentakelser.

3.3.2. Gårdstvisten som motiv for trippeldrapet

3.3.2.1. Lagmannsretten la til grunn

I rettsbelæringen formulerte førstelagmannen det slik da han gjennomgikk gårdstvisten (kommisjonens utskrift av lyd- og bildeopptaket for lagmannsretten):

Vi har hørt mye om temperaturen i tvisten og om hvor godt eller dårlig den privatrettslige tvist sto for lagmannsretten. Vi fikk en instruktiv repetisjon av argumentene i replikken og i duplikken. Jeg viser til det etter det vi har hørt om den sivile tvist så er det for meg vanskelig å se det annerledes enn at det var grunn til bekymring for å gå i lagmannsretten. Men jeg vil også vise litt til de økonomiske realiteter som lå i at A hadde en søster. Hadde A vært enebarn ville han ifølge loven arvet alt etter far. Da ville ikke en pantobligasjon til faren i gården spille noen rolle, han ville arvet alt. Men med E på plass, så skulle hun ha halvparten av verdiene etter faren. Det er de regler som ligger bak og styrer arvegangen. Da ville overdragelsessummen være av betydning, halvparten ville ifølge lovens ordning gå til E. Og da har det vært utparsellert tomter fra gården, og det var det da striden pågikk en ny aktualitet som vi har hørt mye om. Det ville ha tilført gården økonomiske verdier. Skulle E ha del av disse? Endelig er det på det rene at A ville arve E. Dere får vurdere om det lå noe motiv i gårdstvisten. I konflikten mellom far og sønn på det personlige plan. I konsekvensene av å tape ankesaken og i de økonomiske realiteter som jeg har skissert. Jeg overlater til dere å vurdere dette, det er deres del av funksjonsfordelingen.

Lagmannsretten la til grunn at drapene hadde sitt utspring i gårdstvisten, og begrunnet det slik i sine straffutmålingspremisser (også gjengitt ovenfor under sakens faktum):

A var i 1995 blitt 41 år og mente at han, på grunn av alt det arbeidet han hadde lagt ned på gården, burde få denne vederlagsfritt. Faren ville ikke gå med på dette, fordi han ville sikre datteren det han mente var en rimelig arv for henne. Utsiktene til tomtegevinster førte til at faren, for bedre å sikre datteren, økte prisen på gården i forhold til det beløp A mente å ha en avtale med faren om. Dette førte til enorm skuffelse og forbitelse hos sønnen. Skuffelsen og forbitelsen har utløst irrasjonelle krefter hos A og ført til at han forfalsket kjøpekontrakten av 15. desember 1995. Senere anla A sak mot faren. Hensikten med saksanlegget var å få hjemmel til gården, men resultatet av herredsrettens behandling var en dom på at kjøpekontrakten var gyldig. Gyldigheten av kjøpekontrakten vil også være det spørsmålet lagmannsretten skulle behandle etter at F hadde anket herredsrettens dom. B var også klar over at kjøpekontrakten var forfalsket. For ektefellene må det ha fremstått som nærliggende at forfalskningen ville blitt avslørt i forbindelse med lagmannsrettens behandling. Det ville i så fall innebære at de tapte saken, at det ville bli innledet straffeforfølgning mot dem og at de ville lide fullstendig tap av sosial anseelse. Retten legger til grunn at disse forhold etter hvert førte til drapsplanlegging og anskaffelse av våpen og ammunisjon. Drapsplanleggingen ble avsluttet ved at A og B fikk andre til å gjennomføre drapene med de våpen C og D hadde bragt til [gård].

Om Bs rolle skrev lagmannsretten:

B kom til [gård] og giftet seg med A før gårdsstriden tok til. Lagmannsretten kan ved straffutmålingen ikke legge til grunn at hun har vært noen drivende kraft som har utnyttet en ekstrem lojalitet hos ektemannen, og som har fått ham med på noe han egentlig ikke ville. Hennes motiv var forankret i ektemannens egen konflikt med sine foreldre. Hun har vært fullt ut informert om konflikten og tok aktivt del i denne.

3.3.2.2. A og B anfører

Den samlede dokumentasjonen knyttet til [familie1]-sakens opprinnelige bevis og de nye bevisementer som er fremlagt i As gjenåpningsbegjæring og senere tilleggsanførsler, tilbakeviser klart at gårdskonflikt er motivet for drapene.

Fra etterforskningens første dag konsentrerte politiet seg om gårdstvisten som motiv for drapene, begjæringen pkt. 2 side 5:

Fra første stund ga politiets etterforskningsledelse (...) offentlig troverdighet til at konflikten mellom A og hans far F knyttet til eierskapet på [gård] var det sannsynlige motivet for trippeldrapet. Det foreligger også dokumentbevis for at politiet straks mistenkte A for å ha utført drapene.

- Konstituert politimester Asbjørn Gran ved Romerike politidistrikt uttalte på en pressekonferanse allerede samme dag som likene var funnet den 23.05.1999 kl. 16.30, at politiet var kjent med at det hadde vært uoverensstemmelser i familien knyttet til eiendomsoverførsler.
- Samtidig avviste Asbjørn Gran at drapene hadde noe med truslene mot ekteparet [E og I] å gjøre og sa at «...*det er ingen ting som tyder på at dette har noe med de truslene som er satt frem mot henne eller hennes mann...*».
- Av politiets oppdragslogg den 23.05.1999 fremgår det at politiet allerede samme dag som likene ble funnet, bevæpnet seg for å «...*gjøre et søk på mistenktes eiendom...*» – altså gården der A og B bodde.

På vegne av domfelte A og B anføres det at politimester Asbjørn Grans fokusering på gårdskonflikten er særlig underlig på bakgrunn av at det var den samme politimester Gran som 3 timer før pressekonferansen ga ordre om at Politiets overvåkingstjeneste (POT) skulle tilkalles. Av politiets oppdragslogg (som ikke lå i trippeldrapssaken som offisielt dokument) fremgår det dessuten at de døde ikke omtales ved sine egne navn – men som «...*I sin kone og hans svigerforeldre...*».

Teorien om gårdstvisten som motiv for drapene har politi og påtalemyndighet holdt fast ved gjennom hele etterforskningen og irettføringen av saken, begjæringen pkt. 12.2.2. Også retten la gårdskonflikten til grunn som motiv. Gårdstvisten var imidlertid løst, og kan ikke ha vært A og Bs drapsmotiv.

I begjæringen pkt. 2 på side 4 flg. redegjøres for at på

samme tid som attentat-forsøkene mot ekteparet [E og I] skjedde i Oslo, pågikk det en uenighet mellom A og hans far F knyttet til om A var den virkelige eier av [gård] på [sted5].

- Den 09.09.1998 hadde A fått medhold i Nes herredsrett om at kjøpekontrakt datert 15.12.1995 vedr. kjøp av [gård] var gyldig. Dommen i Nes herredsrett var anket av F og Gs advokat Ole Edward Hagen.
- Den 16.09.1998 kopler advokat Ole Edward Hagen gårdstvisten mellom A og foreldrene direkte til attentat-sakene mot E og hennes ektefelle I sommeren 1998. På vegne av advokat Hagen skriver Liv Kopperud (Sørum-lensmann Harald Kopperuds kone) til Oslo politikammer med direkte henvisning til gassattentat-saken (sak nr. 73575/98) og ber «...*om å få oversendt kopi av mulig forklaringer som er innhentet av politiet i ovennevnte straffesak som knytter seg til omstendigheter vedr. påstått eiendomsoverdragelse som A påstår har funnet sted mellom han og hans foreldre G og F...*».
- Til tross for at A hadde fått medhold i eiendomstvisten i Nes herredsrett den 09.09.1998 hadde F den 18.03.1999 et møte med en lokal eiendomsutvikler – N6 i [virksomhet2] AS. Den 20.03.1999 oversendte N6 et utkast til avtale om å kjøpe ca 17 mål av eiendommen [gård] av F.
- Dette avtaleutkastet ble funnet i et skap i 2. etasje i kårboligen ved rydding lenge etter trippeldrapet. Sammen med avtaleutkastet ble det funnet en artikkel i Indre Akershus Blad fra

05.06.1998 der advokat Marit Tønsberg i Eiendomskontoret (drevet av advokatfirmaet Hagen og Tønsberg) uttaler at «...Etterspørselen etter boliger og tomter er vesentlig større enn tilbudet på [sted5]...»

- Samme dag som det omtalte avtaleutkastet ble oversendt fra [virksomhet2] AS til F ble det samtidig oversendt kopi til «Eiendomskontoret v/adv. Marit Tønsberg». Marit Tønsberg var advokat Ole Edward Hagens ektefelle. De drev advokatfirmaet Hagen og Tønsberg som drev eiendomsformidling i [sted5].
- Dette innebærer at advokat Ole Edward Hagen ikke bare var F og Gs advokat i gårdstvisten med A – men at de også som eiendomsformidlere på [sted5] samtidig hadde egen interesse av å få til salg av et areal av [gård] til boligutbygging.
- Den 06.05.1999 døde I etter et kortvarig og svært aggressivt sykdomsforløp.
- I perioden fra 10.-20.05.1999 pågikk det forlikshandlinger mellom advokat Ole Edward Hagen og As advokat Rolf Nybakk vedr den omtalte gårdstvisten.
- Den 20. og 21.05.1999 ringte advokat Nybakk til A og opplyste at forlikssamtalene med advokat Hagen hadde ført fram til enighet om gårdstvisten mellom A og foreldrene. Advokat Nybakk forklarte i sitt vitnemål for Eidsivating lagmannsrett 13.02.2002 (drapssaken) at både A og B var lettet og glade og at A sa «...da går vi for det...».

Også i begjæringens pkt. 6 redegjøres for gårdstvisten mellom A og F. As foreldre visste på et tidlig tidspunkt, og var innforstått med at A var den reelle eier av gården. Det har heller aldri vært noen diskusjon om at det var A som skulle overta gården.

A har utarbeidet en gjennomgang av historikken for [gård] fra 1977 til drapene skjedde. Kommisjonen oppfatter dette som så sentralt for A at det inntas i sin helhet, begjæringen pkt. 6 side 170 flg.:

Allerede i 1977 da F var sterkt redusert arbeidsmessig bl.a. på grunn av grå stær og diverse slitasjeskader ble F og A enige om at A skulle overta gården og fortsette med melk- og kjøttproduksjon samt kornproduksjon.

I 1984 var A 30 år og F 66 år. Tatt i betraktning Fs relativt høye alder ville det vært naturlig at A overtok gården formelt på dette tidspunktet.

Etter uttrykkelig ønske fra A ble det i stedet opprettet en forpaktningsavtale i 1984. Forpaktningsavtalen ble forøvrig satt opp av advokat N7.

Bakgrunnen for at A heller ønsket en forpaktningsavtale enn en formell overtakelse var at ved en formell overtakelse ville F bli skattlagt relativt sterkt, mens A ville bli skattlagt relativt beskjedent. En forpaktningsavtale ville med andre ord føre til en jevn skattlegging av far og sønn og familien ville totalt sett komme mye gunstigere ut skattemessig.

I 1984 mottok også F årlige grunnkjøpsobligasjonsrenter. Disse ville opphøre i 1992/93. Etter en 10 års periode ville det være ideelt både for F og A at A også overtok rent formelt. F hadde da nydt godt av de relativt store avskrivningene gården hadde gitt, og A kunne skrive gården opp igjen og begynne å skrive av på nytt.

A overtok besetningen i 1984 til ligningstakst kr. 384.000. A betalte en årlig forpaktningsavgift på kr. 75.000 + mva. Dette var ca markedspris.

Fra 1984 anså A seg selv for å være den reelle eier av gården og investerte derfor i buskap, maskiner og bygninger som om han skulle vært eier. Også utad fremsto A som eier, f.eks. i forbindelse med landbrukskontoret i kommunen.

Det var da helt naturlig at det var A som fikk henvendelsen fra landbrukskontoret i 1994 da en naboeiendom var blitt solgt. A svarte bekreftende på at han var interessert i naboeiendommen, og at han ville at Staten skulle gjøre forkjøpsretten gjeldende. Imidlertid klagde kjøper vedtaket inn for fylkeslandbruksstyret og fikk der medhold. A klagde videre til landbruksdepartementet og fikk der medhold i at Staten skulle benytte forkjøpsretten.

Eiendommen ([eiendom3]) ble deretter skjøttet over til A sommeren 1995.

Med en gang A fikk tilbudet fra landbrukskontoret kontaktet han sin far F fordi A visste at han måtte være eier av [familie1] for å kunne komme i betraktning i forhold til å få tilleggsjord. (...)

Det var enighet mellom A og F om at i tilfelle F fikk noen forespørsler fra offentlige instanser, så skulle han (F) opplyse om at A var eier av [familie1]. Det var dette som var den utløsende faktor for at A måtte bli eier av [familie1]. Fordi A hadde fått kjøpe naboeiendommen [eiendom3] sommeren 1995 var det viktig at han ble eier også av [familie1] i løpet av 1995.

Dette førte til at det ble undertegnet en kjøpekontrakt 15.12.1995 i kårboligen. Kjøpesum kr. 900.000. Godskrivelse av investeringer kr. 750.000. Dessuten skulle F og G få årlige kårytelser til en verdi av kr. 60.000. Dette var den første håndskrevne kjøpekontrakten. Denne ble funnet av politiet i forbindelse med ransaking etter at trippeldrapet hadde skjedd i pinsen 1999. (...)

Til tross for at F allerede hadde signert kjøpekontrakten på kr. 900.000, så kom han likevel tilbake og ønsket en høyere kjøpesum. En ny håndskrevet kjøpekontrakt ble derfor undertegnet like etter påske. Denne var på 1.200.000. Årlige kårytelser på kr. 60.000 har en verdi i forhold til overdragelse på 420.000. Investeringer på kr. 750.000 + kår på 420.000 utgjør til sammen kr. 1.170.000. En kjøpesum på kr. 1.200.000 ga derfor et riktigere bilde.

Avskrivningsgrunnlaget ble også høyere slik at dette var akseptabelt for A. Han gikk derfor med på å utarbeide en ny kjøpekontrakt med samme dato som den første.

Denne versjon 2 av kjøpekontrakten hadde A makulert. A trodde at han også hadde makulert versjon 1 – på kr. 900.000 – men denne ble altså funnet ved politiets ransaking.

I forbindelse med avslutningen av regnskapet for 1995 var A i kontakt med et regnskapskontor på Kongsvinger for å få hjelp med avslutningen av dataregnskapet. De anbefalte A å øke summen til 1.500.000 fordi A da ville få større avskrivningsgrunnlag, og sånn sett ikke ville tape så mye på det. Regnskapskontoret utferdiget så den maskinskrevne kjøpekontrakten – versjon 3 – som ble påført samme dato som versjon 1 – 15.12.95. Dessuten utferdiget regnskapskontoret skjøtet og arveavgiftsmeldingen. Denne versjon 3 på kr. 1.500.000 var ikke undertegnet av F.

Selvangivelsen for F er stemplet inn den 21. juni 1996 med overdragelsessum 1,5 mill. I følge Gs dagbok besøkte A og B henne på sykehuset den 30. juni og da må hun ha skrevet under på kjøpekontrakten og skjøtet. F skrev under skjøtet i stuen i våningshuset den 2.7.1996. F ble kjørt ned på gården av E dagen etter feiringen av sin bursdag ([dato]).

F ønsket imidlertid ingen oppmerksomhet rundt overdragelsen. Han ønsket ikke å framstå som kårkall. For A spilte det ikke noen rolle. Så lenge det var skjedd en overdragelse, så var det greit. Jfr. for øvrig det som er nevnt tidligere om at fra 1984 så følte A at han var den reelle eier og at det formelle ikke var så viktig.

På dette tidspunktet ble imidlertid alle overdragelser offentliggjort i lokalpressen. Siden F ikke ønsket at lokale/kjente underskrev som vitner, ble A og F enige om at det var greit at 2 personer fra regnskapskontoret på Kongsvinger undertegnet som vitner. A og F ble også enige om at skjøtet ikke skulle tinglyses.

Det viktigste for A var at han var blitt eier, det vil si at det var skjedd en reell eiendomsoverdragelse mellom faren og han.

Før vitnene N8/N9 skrev under på skjøtet 2. juli 1996 ringte de [sted1] Ligningskontor og spurte om gården gjennom ligningen var overdratt fra F til A, noe de fikk bekreftet. Jfr. for øvrig vitnet N9s vitneprov under hovedforhandlingen ved lagmannsretten, hvor han bekrefter alt som er sagt ovenfor.

Situasjonen slik den var etter at også F hadde undertegnet skjøtet for den formelle overdragelsen av [gård] til A, var at F hadde undertegnet på et skjøte som henviste til kjøpekontrakt datert 15.12.1995 med kjøpesum kr. 1.500.000. Denne summen var i tråd med forslaget fra regnskapskontoret selv om F i juli 1996 ikke hadde skrevet under på den siste versjonen av kjøpekontrakten (versjon 3).

Versjon 3 av kjøpekontrakten på kr. 1.500.000 (også datert 15.12.1995) og skjøtet datert 02.07.1996 ble beslaglagt av politiet etter trippeldrapet. Som redegjort for over, hadde ikke vitnene N9 og N8 vært til stede i våningshuset da F signerte skjøtet. N9 forklarte seg om dette i Eidsivating lagmannsrett. (...)

Utover sommeren 1996 var A og B ofte på besøk hos F i kårboligen. Forholdet mellom F og B var bedre enn noen gang. A og B feiret jul og nyttår sammen med G og F, og A og B var også på julemiddag hos E og I.

F leverte selvangivelsen for 1996 i slutten av januar 1997. F hadde den til gjennomlesning en dag før han undertegnet den. En selvangivelse som bekreftet eiendomsoverdragelsen fra året før og som ikke var til å misforstå.

Litt senere på ettervinteren fikk A et brev fra kommunen hvor det ble informert om at det var lagt fram planer om å regulere en del av gårdens areal til tomter og industriformål. Dette ble også referert i lokalpressen. Enkelte innen familien var veldig opptatt av dette, og at dette nærmest kunne sammenlignes med Coca Cola utbyggingen i Lørenskog. Sammen med andre berørte grunneiere ble det sendt et felles brev til kommunen hvor grunneierne gikk imot deler av reguleringsplanen.

A sendte også et eget brev til fylkeslandbruksstyret, hvor han gikk imot omdisponering av dyrket mark til industriformål. Fra As eiendom var det dog regulert et lite areal til industri (knappt 5 da), mens det fra naboen (N10) derimot var snakk om en del større areal (ca 40-50 da).

I juni 1997 tok F kontakt med advokat Hagen. Bakgrunnen slik A ser det, var at F visste at han hadde undertegnet skjøtet. Grunnen til at skjøtet ikke var tinglyst var at F og A hadde avtalt at skjøtet ikke skulle tinglyses fordi eiendomsoverdragelser ble offentliggjort i lokalpressen, og en slik publisering var noe F ikke ønsket fordi han i lokalsamfunnet da ville fremstå som kårkall. For A spilte det ikke noen rolle om skjøtet ikke ble tinglyst fordi han visste at han var formell eier når skjøtet var signert av faren.

Bakgrunnen for å utstede en urådighetserklæring var etter As oppfatning nettopp det at han visste at faren hadde skrevet under på skjøtet.

Han var derfor redd for at A skulle tinglyse skjøtet.

Av begjæringens pkt. 11 side 313 fremgår

Den 02.07.1996 ble det undertegnet skjøte på eiendommen, jf. dok. VIII/11-6 og VIII/11-7. Etter at kjøpekontrakten ble opprettet betalte A ikke forpaktningssavgift for 1995 og 1996, og det ble heller ikke etterlyst slik manglende avgift fra Fs side. Samtidig ble gården ført som tilhørende A både i hans og Fs selvangivelse. Dette viser at begge parter anså eiendommen overdratt på dette tidspunkt. (...)

Ved at F tinglyste en urådighetserklæring på eiendommen sommeren 1997 oppfattet A at faren ville gå fra en avtale som begge opprinnelig var enige om – først med en kjøpesum på kr. 900.000,- i kjøpekontrakt signert av begge parter datert 15.12.1995 – og signatur på skjøte 02.07.1996.

I 1997 tok så F kontakt med advokat Ole Edward Hagen. Hagen hadde det første møtet med F den 27.06.1997. F hadde da tatt opp med advokat Hagen at han i selvangivelsen for 1996 ikke var ført opp som eier av [gård]. Det var A som hadde skrevet denne selvangivelsen for faren.

Da advokat Ole Edward Hagen forklarte seg for Eidsivating lagmannsrett den 20.02.2002, forklarte han at F bestred at det hadde skjedd noen overdragelse. F hadde skrevet under på noen papirer, men han visste ikke hva han hadde skrevet under på. Advokat Hagen utarbeidet da en urådighetspåtegning som ble tinglyst 30.06.1997.

Videre vises til at skjøtet og kjøpekontrakt versjon 3 senere er undersøkt av skriftgranskere, begjæringen pkt. 15.39 og 15.40. Konklusjonen for skjøtet er at det er «stor sannsynlighet» for at underskriftene til F og G er ekte. Underskriftene til F og G på kjøpekontrakten «er med største grad av sannsynlighet skrevet med 2 forskjellige penner», begjæringen pkt. 6.1.

A stevnet 25. september 1997 F for Nes Herredsrett med påstand om at kjøpekontrakt 15. desember 1995 (versjon 3) var gyldig. Nes herredsrett avsa dom i saken i favør av A 9. september 1998. F anket herredsrettens dom.

I perioden 10.-20. mai 1999 pågikk forlikforhandlinger mellom partene i gårdstvisten, representert ved advokatene Hagen og Rolf Nybakk (for A), begjæringen pkt. 11 og 15.46-15.48. I begjæringen pkt. 11.1.3 side 326 gis slikt

Sammendrag forklaringene Nybakk – Vedde – Øra – Thoresen

Eiendomstvisten var løst – det foreligger ikke noe drapsmotiv for A

Basert på den rettslige forklaringen til advokat Rolf Nybakk – sammenholdt med forklaringene til Stein Arne Vedde, Jarle Øra og Ragnar Thoresen forelå dermed den 21.05.1999 følgende situasjon når det gjelder tvisten mellom A og hans foreldre – særlig F:

- 20.05.1999 – Advokat Nybakk hadde den siste forliksforhandlingen om eiendomstvisten mellom A og hans foreldre med advokat Ole Edward Hagen med sikte på forlik uten ankeforhandling for lagmannsretten.
- 20.-21.05.1999 – Advokat Nybakk ringer til A og forteller at forliksforhandlingene har ført fram.
- 20.05.1999 – Advokat Nybakk kom opprømt og glad inn til advokat Stein Arne Vedde (som han da hadde kontorfellesskap med) og fortalte at [familie1]-saken hadde endt med forlik.
- 21.05.1999 – Advokat Nybakk forklarte i Eidsivating lagmannsrett om telefonsamtalene med A den 21.05.1999 at både A og B var glade og fornøyde – A sa: «da går vi for det».
- 21.05.1999 – Eidsivating lagmannsrett hadde den 11.05.1999 gitt advokat Ole Edward Hagen siste frist den 21.05.1999 etter tvistemålsloven § 375 til å komme inn med ankebegrunnelse over Nes herredsretts dom av 09.09.1998 der A hadde fått medhold.
- 21.05.1999 – Advokat Ole Edward Hagen sendte ikke inn ankeanførsler innen fristen den 21.05.1999.
- 23.05.1999 – I sine vitneforklaringer for Eidsivating lagmannsrett om hendelsene den 23.05.1999 forklarte både kommuneadvokat Jarle Øra og sorenskriver Ragnar Thoresen at advokat Nybakk hadde sagt at det ikke forelå noe drapsmotiv for A fordi eiendomstvisten var løst.

At gårdstvisten ikke var drapsmotivet, er utdypet i tilleggsanførsel av 10. juni 2021. Innledningsvis gjentas historikken som det er redegjort for i begjæringen. Deretter redegjøres det for en mulig storsatsing fra Kværner energi på [sted5] og [sted1] kommunes planer om regulering til industriformål av et mindre område av [gård] (SØR 11). Begge deler ble skrinlagt. Sandberg legger også fram informasjon fra et medlem av forliksrådet i [sted1] i årene før drapene, Finn Roger Nikolaisen, som dagen etter pinsen 1999 ble oppringt av advokat Hagen. Advokat Hagen spurte om gårdstvisten hadde vært diskutert i det politiske miljøet i [sted1], og uttalte «nå kommer sikkert denne tvisten opp igjen».

I sluttinnleggets pkt. 19 under hovedoverskriften «MOTIV – Ikke grunnlag for gårdskonflikt som motiv for [familie1]-drapene», anføres videre:

A hadde odelsrett på [gård], så dermed skulle hverken han eller E arve gården. Mange har omtalt [familie1]-saken som en arvesak – noe den ikke er. A trengte ikke å være redd for å miste gården. Til og med om F skulle forsøke å selge gården, så kunne A bare bruke sin odelsrett.

I startfasen av drapsetterforskningen ble det gjort forsøk på å knytte A og B også til planlegging og gjennomføring av attentatforsøkene mot E og I i juli og august 1998.

Dette fant politiet og påtalemyndigheten ikke noe bevis for. (...)

Jørn Sigurd Maurud er i dag Norges riksadvokat – Olav Helge Thue er førstestatsadvokat hos riksadvokaten.

Den 30.10.2000 innstilte de daværende statsadvokatene Maurud og Thue på at [familie1] drapssaken skulle henlegges for A og B.

På vegne av domfelte A anføres det at det er vår klare oppfatning at Maurud og Thue hadde rett i oktober 2000.

3.3.2.3. B anfører

Advokat Sulland har på vegne av B i tillegg gjort gjeldende med henvisning til påtalemyndighetens anførsler at det kan være flere grunner til at N11 ikke ble fortalt om telefonsamtalen fra advokat Nybakk om ettermiddagen 21. mai 1999, uten at det på noen måte trenger å være «påfallende». I sitt første avhør forklarte N11 at hun knapt så noe til A under besøket. Det fremkommer dessuten at hun og ektemannen N12 dro fra gården ca. kl. 18. Det er usikkert akkurat når denne telefonsamtalen fant sted. Og fordi A var svært opptatt under besøket, er det uklart om B hadde fått høre om innholdet i samtalen med advokat Nybakk før N11 og N12 dro.

Det vises også til at det av avhøret av B 23. juni 1999 fremkommer at hun ikke anså det at Nybakk ringte som noe spesielt. Når det var A som ble presentert for utkastet til forlik, var det ikke naturlig (eller mulig) for B å videreformidle dette til N11 og N12. Avhørene av A og advokat Nybakk viser dessuten at B etter all sannsynlighet ikke var klar over det fullstendige innholdet i forliket på tidspunktet N11 og N12 var på besøk. I lagmannsretten forklarte B at det gikk kort tid fra advokat Nybakk ringte, til N11 og N12 skulle reise.

At det er diskrepans i Bs forklaring vedrørende om hun snakket med advokat Nybakk denne fredagen, kan ikke tillegges særlig vekt. Det sentrale er at hun ikke snakket lenge med ham om forliket.

3.3.2.4. Påtalemyndigheten anfører

Lagmannsretten la i dommen til grunn at drapene hadde sitt utspring i gårdstvisten.

Gårdskonflikten er beskrevet å ha tæret på alle parter. Det vises til sitater fra dagboken til B. Hun angir her at «Dette skal så visst ikke være enkelt. Svina vil ha rettsak» og «Jeg vet jeg synder, men jeg ønsker dem døde. Rett og slett.»

I retten ble også sitater fra Es dagbok gjengitt. Det fremgår også hos henne en oppfatning om at konflikten var alvorlig: «En rettssak kan føre både til tap av menneskeliv og en økonomisk skittentøyvask som ingen av partene kan leve med.»

Videre forklarte en tidligere advokat for A, advokat N13, seg for lagmannsretten. Ifølge N13 hadde A fortalt om konflikten med hans foreldre og søster at det hadde utviklet seg til «full krig». N13 forklarte at han under sin kontakt med partene oppfattet at konfliktnivået høsten 1998 var «ekstremt høyt». Han viste til at han hadde jobbet veldig mye både med barnevernssaker og arvesaker, hvor det nødvendigvis ofte har vært stor konflikt i familien, men at han har «sjelden sett så anspent forhold mellom sønn og far». Han oppfattet dette som så «intense» at han mente at dette måtte ha bygget seg opp over mange år. A hadde også sagt at dette gikk ut over hans helse, ekteskap og at hele hans livsgrunnlag var truet. A hadde heller ikke villet delta på et forhandlingsmøte med foreldrene som N13 hadde berammet, og hadde gitt uttrykk for at han da ville kunne bli så sint at det ikke ville tjene saken.

For A og B var utfallet av gårdskonflikten av svært stor økonomisk betydning.

Det ble i saken foretatt økonomiske undersøkelser av professorene Ole Gjølberg og Harald Giæver, hvor de anga at privatforbruket var høyt, at den økonomiske situasjonen synes å ha forverret seg vesentlig i perioden 1995 til 1999 og at det synes som om gården med den aktuelle drift, allerede i 1999 ville fått likviditetsproblemer. A innga kommentarer til disse undersøkelsene, som deretter er supplert fra Gjølberg og Giæver. Slik påtalemyndigheten forstår det, tilsier undersøkelsene at den økonomiske situasjonen i 1999 ikke var god.

Det vises også til at F og G et halvt år før drapene, opprettet et testament. Det er angitt at testamentet er opprettet for det tilfellet at de ikke skulle vinne frem i sitt søksmål, eventuelt at de skulle falle fra før saken fikk sin endelige løsning. De har i testamentet anført at dersom overføringen av eiendommen ikke blir kjent ugyldig/omstøtt, har A ved dette, og manglende oppgjør av kontrakt og renter mv., mottatt en betydelig gave, og at E da skulle motta et tilsvarende beløp ut fra eiendommens reelle omsetningsverdi på det åpne markedet. De har i testamentet angitt at denne gaven forsiktig vurdert, må utgjøre minst 1,4 millioner kroner. I tillegg har de anført at alle midler som skulle bli igjen, og som de kunne testamentere over, skulle tilfalle E. Ytterligere har de vist til 100 000 kroner som A hadde mottatt som lån fra G, og at de var eiere av en rekke innbo, løsøre, regjensstander og driftsmidler på gården.

A erkjente i lagmannsretten at E kunne være et sentralt vitne i den sivile ankesaken. A erkjente også i sin forklaring i retten at han og B avtalte hvordan hun skulle forklare seg uriktig i den sivile saken.

A og B anførte under ankeforhandlingen at på drapstidspunktet var gårdskonflikten i ferd med komme til en minnelig ordning gjennom et forlik, og at As advokat Rolf Nybakk skal ha ringt til A og fortalt ham at det var enighet om et forlik.

F og Gs advokat, Ole Edward Hagen forklarte i retten at det ikke stemte at det var noen slik enighet. Som påpekt av aktoratet under prosedyrene, var det ikke noe skriftlig dokumentasjon som tydet på at et slikt forlik var nært forestående.

Telefonhenvendelsen fra advokat Nybakk til A skal dessuten ha kommet på et tidspunkt da N11 og N12 var på besøk. Ifølge N11 var hun ukjent med noen slik beskjed, noe som er påfallende da N11 og mannen var fortrolige venner av A og B og var godt kjent med gårdskonflikten.

Videre fremkom det under ankeforhandlingen en tilsynelatende diskrepans mellom Bs forklaring om at hun hadde hatt samtaler med advokat Nybakk om forliket, som en forklaring på notater gjort på en notisblokk ved telefonen, mens Nybakk på sin side avviste å ha snakket med B om den oppnådde forliksløsningen.

3.3.2.5. Kommisjonens vurdering

Kommisjonen bemerker at gårdstvisten som motiv for drapene var et sentralt tema i ankeforhandlingen og ble belyst både ved forklaringer fra de tiltalte, en rekke vitneforklaringer og skriftlige bevis. De domfeltes anførsler knyttet til gårdstvisten er i det vesentlige en redegjørelse for bevissituasjonen og bevisførselen slik den var da saken sto for lagmannsretten.

Fs kontakt med [virksomhet2] AS i mars 1999 vedrørende planlagt boligbygging på feltet SØR 10, fremkom i lagmannsretten i advokat Hagens vitneforklaring. Det kommisjonen oppfatter som nytt etter ankeforhandlingen i tilknytning til dette tema er advokat Hagens kontakt med tidligere medlem av forlikrådet Finn Roger Nikolaisen og funnet av avtaleutkast mv. med [virksomhet2] AS i kårboligen. Etter kommisjonens syn er dette av nokså perifer betydning.

Kommisjonen kan ikke se at advokat Hagens påståtte dobbeltrolle er en ny opplysning av relevans for saken. Det bemerkes ellers at advokat Hagen i ankeforhandlingen i drapssaken forklarte hvorfor han ikke innleverte prosesskriv til lagmannsretten etter tvistemålsloven § 375 i den sivile tvisten innen fristen fredag 21. mai 1999: Tanken var å ta kontakt med lagmannsretten for å få ytterligere utsettelse av fristen, siden de var i dialog om forlik.

Det har på dette punkt ikke fremkommet nye bevis eller omstendigheter egnet til å føre til frifinnelse, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3. Vurderingen av gårdstvisten som motiv for drapene vil inngå i vurderingen etter straffeprosessloven § 392 andre ledd nedenfor, om det er særlige forhold som gjør det tvilsomt om dommen er riktig. Det er også under denne synsvinkelen temaet er redegjort for av advokat Sulland på vegne av B, jf. nedenfor under pkt. 3.4.

3.3.3. Særlig om N14

3.3.3.1. Innledning

Is bror, N14, forklarte seg for politiet i 1999, for Sandberg i 2007 og for kommisjonen i 2011. Kommisjonsavhøret fant sted etter initiativ fra advokat Sulland. N14 forklarte seg ikke i retten.

3.3.3.2. Nye bevis fra Sandberg

I begjæringen fremla Sandberg på vegne av de domfelte opplysninger gitt av Is bror, N14, i samtaler med Sandberg i perioden 28. august til 16. oktober 2007. Også Ebbe Ordning, journalist i Brennpunkt i NRK, deltok i den første samtalen. Det foreligger videoopptak fra samtalen 28. august 2007.

N14 er omtalt i begjæringen en rekke steder, blant annet i punktene 3.8, 5, 9.3.1, 15.14, 15.16, 15.17, 15.45 og tilleggsanførsel 6. mars 2019. Kort referert sa N14 i 2007 at han hadde vært i Ds leilighet sammen med J, der sistnevnte lekte og trikset med en tønnerevolver. N14 hadde sett C fotografere [E og I]-huset i [sted2] og han hadde sett henne utenfor [adresse1], der I og E bodde. Han mente C og D kjente J, og han hadde ved flere anledninger observert J sammen med C i [sted2]. Han uttalte at J kunne være 180-mannen, basert på måten 180-mannen uttrykte seg, at J hadde et uendelig hat mot E, og at I ville gjøre sønnen arveløs. Videre at I sa til ham at han var blitt utsatt for drapstrusler, hadde serber-gjenger etter seg i forbindelse med det såkalte håndvåpenprosjektet, var redd og på dødsleiet trodde at han var blitt forgiftet.

3.3.3.3. Kommisjonens utredning

Kommisjonsavhør av N14 i 2011

Kommisjonen avhørte N14 i 2011 i forbindelse med de domfeltes tidligere begjæringer, som ble trukket. Advokat Sulland ønsket å få verifisert om N14 vedsto seg sine forklaringer fra 2007.

Det er ubestridt at N14 var dement da kommisjonen avhørte ham i 2011. N14 sa selv at han hadde Alzheimer, var glemsk og at det var mange ting han ikke husket. Han var nølende, og det virket som om han måtte «hente frem» det han forklarte seg om. Kommisjonen siterer av den grunn ikke noe fra avhøret i avgjørelsen. Sakens parter har fått innsyn i avhøret.

N14 døde i 2016.

Avhør i 2022 av N14s pårørende

N15

Kommisjonen avhørte 20. mai 2022 N14s datter, N15, om farens demens. Hun kunne ikke si eksakt hvilket år han ble dement da demens kommer gradvis, men sa at demensen var et faktum i 2010-2013. Han hadde ikke fått påvist demens i 2006. Hun henviste kommisjonen til N16, som hadde vært farens venninne.

N16

Kommisjonen avhørte N16 22. desember 2022. N16 mente hun ble kjent med N14 i år 2000. Hun flyttet delvis sammen med ham, men hun bodde også en del hos seg selv i [sted8]. De var mest sammen i ferier fordi hun fortsatt var i arbeid. Hun kjente N14 i mange år, helt til han flyttet på aldershjem på grunn av demens uten at hun kunne tidfeste dette. Hun hadde vanskeligheter med å tidfeste når demensen startet, men hun registrerte tegn på glemsomhet på en treukers tur de hadde sammen til Brasil i mars 2007.

3.3.3.4. B anfører

Kommisjonen må se bort fra avhøret som ble foretatt av N14 i 2011 fordi han var syk/dement, og forholde seg til de forklaringer som N14 tidligere har gitt. Kommisjonen må legge N14s forklaring fra 2007 til grunn. Basert på avhør av N15 og N16, er det ikke opplysninger i saken som tilsier at N14s forklaringer fra 2007 ikke står seg. Det har ikke fremkommet holdepunkter for at N14 var dement i 2007, da hans forklaringer til Tore Sandberg ble gitt.

Det er ikke noe ved opptaket av forklaringen fra 2007 som tilsier at N14 er dement på dette tidspunktet. N14 svarer fritt på spørsmål, han reflekterer rundt forholdene han blir stilt spørsmål om, han er kritisk hva gjelder angivelse av tidspunkter, er ikke bastant og gir klart uttrykk for tvil der han er i tvil. Ordning forklarte i avhør med kommisjonen at han i 2007 ikke tenkte at han hadde med en dement person å gjøre.

Det er derfor ikke grunnlag for å avvise de opplysninger N14 har gitt til Tore Sandberg og NRK i denne tidsperioden.

Kommisjonen oppfatter As anførsler vedrørende N14s forklaring i 2007, som sammenfallende med anførselene fra B.

3.3.3.5. Påtalemyndigheten anfører

Påtalemyndigheten viser til at N14 ble avhørt av politiet 14. juli 1999, kort tid etter drapene. Han forklarte da at han aldri hadde hatt noen kontakt med C eller D. Han fortalte heller ingenting om noen uttalelser fra I om mistanke om forgiftning eller observasjoner av C i [sted2].

Opplysningene om hans psykiske sykdomsutvikling reiser betydelig tvil om påliteligheten av forklaringene han ga til Tore Sandberg, Ebbe Ordning, Frode Sulland og NRK, særlig sett i lys av at opplysningene først kom i 2007, åtte år etter drapene og uten at han hadde nevnt disse i tidligere forklaring til politiet eller til andre.

3.3.3.6. Kommisjonens vurdering

Under etterforskningen av trippeldrapet ble N14 avhørt av politiet 14. juli 1999 i [sted2]. Han bodde da i Brasil. Han forklarte (sitat fra politirapporten)

at han aldri har besøkt [gård] før drapet på E og foreldrene. Han har vært der en gang etter den tragiske hendelsen. Det var et par dager før begravelsen. Bakgrunnen for møtet var at H tok kontakt med vitnet for å få ham til å mekle med A vedrørende begravelsen av E og foreldrene.

A ønsket ikke noen begravelse og ønsket at det hele skulle forbigås i stillhet. Han ønsket ikke å snakke med noen i [familie1]-slekta. For å få A på andre tanker ba altså H om vitnets hjelp.

Vitnet dro dermed til [familie1]. Her snakket han først med presten og deretter fikk han prate med A. Han fikk til slutt overtalt A til å delta i begravelsen og A tilbød seg også å betale for den. B var også tilstede under møtet med A.

N17 kom også innom gården mens vitnet var der. Han kom sammen med sin kjæreste og en liten gutt.

Bortsett fra dette møtet og selve begravelsen i [sted2] har ikke vitnet hatt noen kontakt med A eller B.

Vitnet har aldri hatt noen form for kontakt med C eller D.

Vedrørende vitnes forhold til E så beskriver han henne som en nær venn. Det tok noen år før vitnet traff henne. Dette fordi han bodde i Brasil. De traff imidlertid hverandre under somrene i [sted2] og lærte hverandre godt å kjenne. Vitnet oppfatter E som et fint menneske og han var veldig glad i henne. Vitnet er sikker på at hans bror N18 også hadde det samme gode forholdet til E.

Vitnet kjenner ikke til at N18 har hatt noen form for kontakt med [familie1]-slekta, C eller D.

Opplysningene som N14 ga Sandberg og Ording i 2007 står på sentrale punkter i kontrast til det han selv forklarte til politiet i 1999. Dette gjelder opplysningene om at han hadde møtt D og sett C både i Oslo og [sted2]. Andre opplysninger han ga i 2007, eksempelvis at I på dødsleiet trodde at han var blitt forgiftet, er av en slik karakter at det etter kommisjonens oppfatning ville ha fremkommet i politiavhøret i 1999 hvis det var korrekt.

Som ytterligere eksempel vises til at N14 i 2007 fortalte at han så C utenfor huset til I og E i Oslo på tidspunktet for gassattentatet, og at han selv kjente gasslukst. Et annet sted i hans 2007-forklaring fremgår at I ringte til N14 rett etter gassattentatet, og at N14 da befant seg i Brasil. Imidlertid støttes andre deler av hans forklaring av N19s forklaring til Tore Sandberg. Som eksempel vises til Js reaksjon på at E skulle begravnes i samme grav som I.

Under henvisning til at opplysningene gitt i 2007 strider mot opplysninger N14 ga i avhør i 1999, og til opplysninger kommisjonen har innhentet om at han led av Alzheimer, antar kommisjonen at N14 konfabulerte («husket» noe som ikke var reelt) da han snakket med Sandberg og Ording i 2007. Dette må i alle fall gjelde elementer ved hans 2007-forklaring som direkte strider mot det han opplyste i 1999, eller som etter sitt innhold ville ha fremkommet i politiavhøret fra et samarbeidsvillig vitne dersom de var korrekte. Kommisjonen kan ikke se noen grunn til at N14 skulle holde tilbake opplysninger som ville ha vært sentrale, da han forklarte seg for politiet i juli 1999. I intervjuet fra 2007 fremkommer også innbyrdes motstridende opplysninger, for eksempel om hvor han befant seg da gassattentatet skjedde.

3.3.4. Sammensatt motivbilde for trippeldrapet

3.3.4.1. Innledning

Både herredsretten og lagmannsretten la til grunn at gårdstvisten var motivet for drapene. Det fremgår av forhandlingene at motivet for drapene – herunder alternative motiver – var et av sakens viktigste tema. Motiv knyttet til Is familie og Es arbeid, ble gjort gjeldende. Senere har det vært lansert mange teorier om andre mulige motiv for drapene.

3.3.4.2. Nye bevis fra Sandberg

Sandberg redegjør for at «den samlede dokumentasjon som her vil bli fremlagt, synliggjør et motiv-bilde som er sammensatt av flere elementer – ikke et enkeltstående gårdskonflikt-motiv», begjæringen pkt. 3.

Is bror, N14, fortalte i 2007 til Sandberg at I ville gjøre en av sine sønner, J, arveløs fordi sønnen hadde kommet med hatefulle ytringer mot E. Sønnen hadde et intenst hat til henne, og han ville hindre at hun ble gravlagt i samme grav som faren, begjæringen pkt. 3.2. Sandberg har også fra andre, navngitte personer mottatt opplysninger blant annet om at sønnen var rasende over å ha blitt forelagt en ferdig arvefordeling han oppfattet som urettferdig, og om at han skulle ha hyret leiemordere ved [familie1]-drapene. D og C benektet i avhør og i retten kjennskap til Is sønn. N14 fortalte imidlertid i 2007 til Sandberg at han hadde observert dem sammen mv., begjæringen pkt. 3.8.

Fra 1995 bodde Cs sønn på [gård] flere uker av gangen, begjæringen pkt. 3.4. I mars/april 1998 fikk A og B utarbeidet utkast til testament som ville gjøre Cs sønn til arving av [gård] dersom de skulle falle fra samtidig. Testamentsutkastet ble aldri signert, men ble liggende i skjenken i stua i våningshuset. C skal ifølge flere uavhengige vitner ha blitt kjent med utkastet høsten 1998. Av begjæringen pkt. 3.3 fremgår bl.a. at flere uavhengige vitner har opplyst at «C høsten 1998 fortalte at hun skulle drepe tre mennesker slik at hennes sønn kunne arve [gård] – og at hun kunne ordne dette ved at hun kunne få ex-jugoslavere til å komme inn i Norge fra Sverige til å utføre drapene – og at disse så ville forlate Norge igjen». Det private motivbildet knyttet til C er oppsummert i begjæringen pkt. 15.30.

Sandberg har 19. mai 2019 utarbeidet rapporten «Oversikt vitner som knytter C til attentatforsøk i 1998 og [familie1] drapene i 1999», jf. også nedenfor om dette. Til en av disse, N20 fra Molde som hadde en rolle da våpnene ble hentet der, skal C ha sagt at hun skulle drepe 3-4 personer av «personlige, private og ideologisk årsaker».

Det ble fremsatt trusler fra et ex-jugoslavisk miljø mot forsvarsminister Dag Jostein Fjærvoll og statsminister Kjell Magne Bondevik før attentatforsøkene i 1998. Fjærvoll fortalte i 2009 at E i 1998 hadde mottatt trussel som hun oppfattet var rettet mot forsvarsministeren. C hadde kontakt med et slikt ex-jugoslavisk miljø.

Ex-jugoslaven L utpekes av flere kilder som den som var i kårboligen på [gård] og utførte trippeldrapet, begjæringen pkt. 3.6, 4.1.31, 4.1.38, 5, 15.30, 15.58 og 15.59. L oppholdt seg i Norge fram til 2001, da han ble utvist og flyttet til Sverige. L ble funnet drept i Sverige 3. januar 2002, 14 dager før ankeforhandlingen i [familie1]-saken. Sandberg har også sendt inn tilleggsanførsel 6. mars 2019 om «Kildeopplysninger om L – oppgitt å være gjerningsmann i [familie1]-saken». Også rapporten «Angivelig Jugoslavia-tilknytning til [familie1]-drapene» utarbeidet 30. oktober 2009, inneholder opplysninger om angivelig gjerningsmann L.

Sandberg redegjør for tette forbindelseslinjer mellom sentrale aktører i [familie1]-saken, narkotikaomsetning, utenlandsk mafia og torpedovirksomhet. Sandberg viser blant annet til beskrivelsene C selv gir i sin bok «Fanget og fri» som kom ut i 2002, begjæringen pkt. 3.5 og 15.51. I tilleggsanførsel 15. september 2021 gjøres rede for forbindelseslinjer mellom C, faren til hennes sønn og N21. Sistnevnte var ifølge A fadder til Cs sønn, og er i VG omtalt som en lederskikkelse i et tungt kriminelt miljø fra eks-jugoslavia.

As fetter, N22, fikk i møte i desember 2001 med en person som styrte Oslos underverden opplyst at to ex-jugoslaver hadde blitt geleidet til kårboligen og utført drapene, begjæringen pkt. 3.3, 4.1.29 og 5 side 155. A hadde ikke kunnskap om dette.

I et brev datert 28. mai 1999 sendt fra en anonym person i Sverige til politiet på Lillestrøm, oppgis navn og adresse på personer fra «Jugoslavisk mord maffian i Sverige» som har «mordhotat» NATO-personell og forsvarsministeren i Norge «i samband med Nato bombing i Jugoslavia, därför är det nästan säkert att dom kan ha utfört trippel mordet i [sted5]», begjæringen pkt. 4.1.28, 3.7 og 15.56. De navngitte personene bor ifølge Sandbergs undersøkelser fortsatt på den oppgitte adressen i Jönköping i Sverige.

Etter herredsrettens dom i 2001 kom anonyme trusselbrev til flere i [familie1]-familien og A og Bs forsvarere, begjæringen pkt. 4.1.30, 13, 15.52 og 15.54. Truslene var rettet mot enkelte av rettens aktører for å ha dømt uskyldige, og det ble vist til det tidligere brevet som var sendt politiet på Lillestrøm. Av brevet fremgikk at E var hovedmålet for angrepet på [gård], og angrepet ble satt i sammenheng med «NATO bombe serber ok

jugoslavi». Jugoslaven N23 har i samtale med Sandberg uttalt at bruken av ordet «Jugosliv» som er brukt i brevet, viser at det må være skrevet av en jugoslav.

Disse skriftlige henvendelsene om at jugoslaviske personer skal ha vært med på drapene, er lagt til side av politiet uten etterforskning. Brevene burde ha blitt etterforsket.

Sandberg fremlegger i tilleggssanførsel datert 15. september 2021 et intervju han har hatt med Ebbe Ording 6. mai 2021, der Ording presenterer sitt arbeid med [familie1]-saken foretatt i anledning to Brennpunkt-programmer som ble sendt i 2009.

3.3.4.3. Kommisjonens utredning

I dokumentarprogrammet Brennpunkt på NRK TV ble det sendt to programmer om [familie1]-saken: «[dokumentar1]» sendt 28. april 2009 og «[dokumentar2]» sendt 3. november 2009. I programmene ble det presentert en teori/hypotese om at ekteparet I og E hadde oppdrag for norsk etterretning. Hevn for NATOs deltakelse i Balkan konflikten ble vurdert å være et mulig motiv for attentatforsøkene og drapene.

Avhør av Ebbe Ording, tidligere journalist i NRK Brennpunkt

Kommisjonen avhørte 11. januar 2023 Ebbe Ording. Ording er nå pensjonert fra sin jobb som journalist i Brennpunkt-redaksjonen i NRK. Ording arbeidet med [familie1]-saken, men ut fra en annen hypotese enn gårdskonflikten som motiv.

Kommisjonen gir her et sammendrag av det som fremkom i vitneavhøret av Ording.

Tidligere hadde Ording laget flere program om valget av Gardermoen til hovedflyplass, og fikk her kunnskap om verdsetting av arealene i kommunene som var berørt av utbyggingen. Verdiene ved utbygging av arealene på [gård] var en del av konflikten mellom A og faren F, som gikk mot et forlik rett før drapene skjedde. Gårdstvisten som motiv for trippeldrapet, var dermed tvilsom ifølge Ording.

Det er en sammenheng mellom attentatene og trippeldrapene, men sammenhengen er en annen enn gårdstvisten.

Ording har hatt en *kilde i etterretningen*. De møttes på en fest gjennom felles venner, og hadde kontakt over lengre tid. Kilden fortalte at i etterretningstjenesten opererte man med sannsynligheten for at I var blitt forgiftet, siden han døde på så kort tid og med de symptomene. Det skulle ha vært av en flaske forurenset Whisky han hadde fått av en person fra en utenlandsk ambassade som honnør for noe han hadde gjort. Kilden sa at ekteparet [E og I] hadde oppdrag, uten at han ville si noe mer om oppdragene. Ording fortalte kilden om sine funn, noe som var med på å gjøre kilden villig til å si det han kunne si. Kilden bekreftet at i det apparatet han var en del av – etterretningstjenesten i forsvarsdepartementet – var det en mistanke at «dette kunne ha skjedd». Kildens kontakt med Ording var klarert med kildens overordnede. Ording oppfattet at de overordnede ønsket at kilden skulle opprettholde kontakten med ham for å vite hva NRK holdt på å grave i, slik at de var orientert.

Ved gjennomlesing av avhøret presiserte Ording at kilden henviste til at slik forgiftning var en metode som ble brukt i andre sammenhenger, som gjorde at man mente det kunne ha skjedd. Ording presiserte også at han var mer usikker på hva kilden visste om whiskyflasken.

Ording oppga kildens navn og funksjon til kommisjonen. Han var «en slags pressekontakt i e-tjenesten».

Ordings opplysninger om at E og I hadde oppdrag for en hemmelig tjeneste, har han aldri fått bekreftet. EOS-utvalget kunne ikke se at E eller I var del av en hemmelig tjeneste, og Ordings undersøkelser stoppet der.

Etter det første Brennpunkt-programmet i 2009 tok Is fetter, N24, kontakt med Ording. Han fortalte at E og I var knyttet til arbeid i hemmelige tjenester eller hadde hemmelige oppdrag som de ikke kunne snakke så mye om, annet enn at dette var noe deres sjefer i departementet visste om. Dette hadde N24 fått vite av I på en båtture i [sted2] etter gassattentatet sommeren 1998. Det oppstod imidlertid et interessant tidsmessig problem omkring det N24 hadde forklart, da politiet sa de hadde full oversikt over ekteparet [E og I] etter gassattentatet og fram til de reiste til USA og at de ikke var i [sted2]. Ording presiserte imidlertid i avhøret at det var Ording selv som plasserte tidspunktet for båtturen til etter gassattentatet.

Ording gjorde 28. august 2007 et intervju med Is bror, *N14*. *N14* fortalte at I hadde sagt til ham at han var redd, at han var forfulgt av svarte biler med folk han mente var Balkan-kriminelle, og at han følte seg truet. I sa også til *N14* at han trodde han hadde blitt forgiftet.

Ording hadde også kontakt med *N25* i [sted2]. *N25* hadde på eget initiativ foretatt måling av radioaktiv stråling på graven til I, og kontaktet Brennpunkt der de gjorde en rekonstruksjon.

Ording gjorde i sin tid et opptak med *Dag Jostein Fjærvoll*, som var forsvarsminister da attentatene mot ekteparet [E og I] skjedde. Fjærvoll forklarte at det var en situasjon hvor «vi» var i krig da han var Forsvarsminister. Fjærvoll sa videre at forut for den første attentatsaken med bombe under bilen, hadde E kommet til ham med spørsmål om han hadde mottatt trusler av noen sort, noe han ikke hadde.

Da første program av Brennpunkt var ferdig og klart for sending, fikk Fjærvoll se gjennom opptaket. Da sa Fjærvoll spontant «jeg husker så godt den morgenen jeg fikk vite at E var drept». I korte trekk sa Fjærvoll at han fikk telefon fra justisminister Odd Einar Dørum tidlig på morgenen. Fjærvoll og kona bestemte seg for å ikke gå i kirken, men se gudstjenesten på NRK så de samtidig kunne se på tekst-tv for å se når nyheten om E kom. Noen i regjeringssystemet/justisministeren må derfor, ifølge Ording, ha fått informasjon om trippeldrapet før H fant de tre drepte i kårboligen. Ording tok kontakt med forsvarsminister Løwer, Dørum og statsministerens kontor, men fant ikke ut noe mer om dette.

Ording gjorde 18. januar 2010 et intervju med *Sigmund Holt*, som ledet etterforskningen av attentatene. Politiinspektør Gunnar Larsen var også til stede under intervjuet. Intervjuet var ment for et oppfølgende program til de Brennpunkt-programmene som var sendt i 2009. Ording foretok en avskrift av intervjuet, som han ga en kopi av til kommisjonen. Båndene ble igjen i NRK. Ording ble senere kontaktet av NRK fordi Holt ønsket intervjuet destruert. Se mer om dette intervjuet nedenfor under omtalen av attentatforsøkene, kommisjonens merknad.

Ording redegjorde videre for et notat han har utarbeidet om e-tjenestens krav om begrensning i EOS-utvalgets innsynsrett i e-tjenestenes arkiver og registre, for at fortløpig samarbeid med utenlandske hemmelige tjenester ikke skal bli skadelidende.

Når EOS-utvalget i pressemelding 23. april 2010 om sine undersøkelser i [familie1]-saken uttalte «som faller inn under utvalgets kontrollområde», spør Ording hva EOS-utvalget anser som sitt kontrollområde: Faller informasjon som tjenesten anser å berøre samarbeidende tjenester utenfor EOS-utvalgets kontrollområde? Ording påpekte også at det er grunn til å merke seg at EOS-utvalget med formuleringen «ikke [har] gitt grunn til å reise kritikk» mot noen av tjenestene, ikke avviste en tilknytning mellom ekteparet [E og I] og tjenestene.

Ording fremla for kommisjonen en del referater, dialogutskrifter og notater mv., som dels refereres nedenfor i den sammenheng de er av interesse, og dels ikke refereres nærmere.

Ebbe Ordings navngitte kilde

Kommisjonen har kontaktet Forsvaret v/Forsvarsstaben for å få opplysninger om kildens tjenestegjøring. Kilden tjenestegjorde i Forsvaret fra 1978 til 2013, blant annet med presse og info i Forsvarets overkommando/Heimevernsstaben og deretter som pensjonist fra 2008. Forsvarsstaben har opplyst at «*Etterretningstjenesten har bekreftet at det ikke er funnet tjenestegjøring eller avlønning på vedkommende i deres oversikter*».

EOS-utvalgets undersøkelser

Da det fremkom at EOS-utvalget – Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjenestene – hadde gjort undersøkelser i [familie1]-saken, kontaktet kommisjonen EOS-utvalget.

EOS-utvalgets oppgave er å kontrollere etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste som utføres eller styres av offentlige myndigheter, og som har til formål å ivareta nasjonale sikkerhetsinteresser («rikets sikkerhet»).

EOS-utvalget redegjorde for at deres undersøkelse av [familie1]-saken er omtalt i utvalgets årsmelding til Stortinget for 2010 (Dokument 7 S (2010–2011)). Utvalgets undersøkelser ga ikke grunn til å reise kritikk mot Etterretningstjenesten eller Politiets sikkerhetstjeneste (PST).

I kapittel III om Politiets sikkerhetstjeneste (PST) står:

10. [familie1]-saken

I 2009 ble det fremsatt påstander i pressen om at I og E hadde tilknytning til etterretningstjenester som faller inn under EOS-utvalgets kontrollområde. NRK Brennpunkt antydte i to programmer om saken at attentatene mot ekteparet [E og I] hadde en sammenheng med Balkan-konflikten på 1990-tallet, og videre at det er en forbindelse mellom attentatene og drapene på [gård]. På denne bakgrunn valgte utvalget å gjøre undersøkelser i tilknytning til [familie1]-saken i E-tjenesten og PST.

På forespørsel fra utvalget har PST gjort grundige undersøkelser i tjenestens arkiver og registre, samtidig som tjenesten har besvart en rekke spørsmål fra utvalget. I en pressemelding 23. april 2010 uttalte utvalget at undersøkelsene i E-tjenesten og PST i tilknytning til [familie1]-saken ikke har gitt grunn til å reise kritikk mot noen av tjenestene. På bakgrunn av tjenestenes svar på spørsmål fra utvalget, avsluttet utvalget behandlingen av saken.

I kapittel VI om Etterretningstjenesten (E-tjenesten) står:

5. [familie1]-saken

I 2009 ble det i pressen fremsatt påstander om at I og E hadde tilknytning til etterretningstjenester som faller inn under EOS-utvalgets kontrollområde. NRK Brennpunkt antydte i to programmer om saken at attentatene mot ekteparet [E og I] hadde en sammenheng med Balkan-konflikten på 1990-tallet, og videre at det er en forbindelse mellom attentatene og drapene på [gård]. På denne bakgrunn valgte utvalget å gjøre undersøkelser i tilknytning til [familie1]-saken i E-tjenesten og PST. E-tjenesten svarte blant annet følgende på spørsmål fra utvalget:

«Etterretningstjenesten har ikke funnet noen form for tilknytning mellom de to forannevnte personer [E og I] og Etterretningstjenesten. Tidligere sjef Etterretningstjenesten, generalmajor Bjerke, har opplyst at E, i egenskap av sekretær for Forsvarsministeren, koordinerte møter mellom Sjef Etterretningstjenesten, Forsvarsministeren og departementsråden. I samme egenskap håndterte hun graderte dokumenter fra Etterretningstjenesten til Forsvarsdepartementet. Hun hadde i denne forbindelse kontakt med Etterretningstjenesten, men dette omfattet ikke etterretningsvirksomhet.

Etterretningstjenesten er videre bedt om å fremkomme med eventuelle opplysninger om E eller I for øvrig hadde noen tilknytning til etterretningsvirksomhet eller har utført oppdrag fra norsk eller utenlandsk tjeneste. Med unntak av Es funksjon som sekretær slik den er beskrevet i foregående avsnitt, har Etterretningstjenesten ikke funnet at noen av de to personene har hatt noen slike funksjoner eller utført noen slike oppdrag. Det må i den anledning presiseres at Etterretningstjenesten ikke kan uttale seg på vegne av andre norske eller utenlandske tjenester.

Påstander om at E og I var knyttet til Etterretningstjenesten ble fremsatt i NRK Brennpunkts programmer 28. april 2009 og 3. november 2009, og Etterretningstjenesten iverksatte interne undersøkelser allerede etter det første programmet. Undersøkelsene har vært omfattende ettersom påstandene som har fremkommet ikke er nærmere begrunnet og konkretisert. Etterretningstjenestens ledelse har oppfordret alt personell i tjenesten om å komme frem med eventuelle opplysninger de måtte besitte og som kan ha relevans for saken. Alt arkivmateriale er dessuten gjennomgått.»

I en pressemelding 23. april 2010 uttalte EOS-utvalget at undersøkelsene i E-tjenesten og PST i tilknytning til [familie1]-saken ikke ga grunn til å reise kritikk mot noen av tjenestene.

Ebbe Ordings notat om EOS-utvalgets myndighet mv.

Kommisjonen har forelagt Ebbe Ording notat om EOS-utvalgets myndighet og undersøkelser, jf. ovenfor, for EOS-utvalget. Utvalget har ikke hatt kommentarer til notatets innhold, men har vedlagt utdrag (rapporten pkt. 40.3) av «Rapport til Stortinget fra Evalueringsutvalget for Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste (EOS-utvalget)». Historikk og begrunnelse for begrensningen i EOS-utvalgets innsynsrett i Etterretningstjenestens «særlig sensitive informasjon» i 1998/99, som også Ording beskriver, er omtalt i rapportens pkt. 40.3.1. Som «særlig sensitiv informasjon» ble ansett identiteten til e-tjenestens og utenlandskje partners menneskelige kilder mv. Unntaket begrenset ikke EOS-utvalgets innsyn i opplysninger om og fra norske og utenlandske kilder generelt.

I – dødsårsak

Kommisjonen har kontaktet Is lege i [sted2], N26. Han opplyste at I døde av bukspyttkjertelkreft. Diagnosen var godt dokumentert og forenlig med sykdomsutvikling og død. I nevnte ikke overfor dr. N26 noen mistanke om at han var utsatt for forgiftning.

N24

Kommisjonen avhørte N24 29. mars 2010. I var N24s fetter. N24 medvirket i det Brennpunkt-programmet som ble sendt på NRK 3. november 2009, jf. ovenfor, og det som fremkom der foranlediget avhøret av ham.

Han forklarte blant annet følgende til kommisjonen:

I forbindelse med en samtale vitnet hadde med Ebbe Ording, programlederen av Brennpunkt, kom det frem noe som for vitnet fremstår som et ryktepreget innslag om jugoslavere og serbere.

Vitnet lot seg friste og gikk på limpinnen da han under samtalen med Ording fikk en rekke svært ledende spørsmål om hvilke tilknytning truslene som I og E ble utsatt for hadde til drapene på [familie1]. Det kunne aldri falt vitnet inn å snakke om noe slikt som han ser på som rene spekulasjoner. Slik det fremkommer i programmet blir vitnet tillagt tanker og meninger som han over hode ikke kan stå for. Og samtalen han hadde med I i båten den gang har over hode ingen ting med [familie1]-saken å gjøre.

Han understreker at han aldri har knyttet sine opplysninger til Brennpunkt mot [familie1]-saken. Han har tvert imot understreket at [familie1]-saken ikke har noe med opplysningene fra samtalen med hans fetter på morssiden, nå avdøde I å gjøre.

Foreholdt det som fremkom i Brennpunkt, forklarte N24 til kommisjonen:

Opplysningene kom frem under båttur utenfor [sted2]. Det var vitnet og I og E som var sammen, og de «tøffet» sakte ut på sjøen. Vitnet husker ikke når denne båtturen foregikk, men det må ha vært etter at begge attentatforsøkene hadde funnet sted. Iallfall var det ikke helt sommerlyst på kvelden så det kan ha vært i slutten av juli.

Han husker ikke nå hvordan de kom inn på temaet, men vitne stilte noen spørsmål omkring det som hadde skjedd med de to i Oslo. Det var da I sa at det var en del ting som han var nervøs for, og det var I som tok opp det. Han sa; «ja, til deg kan jeg iallfall fortelle det». Han mente at det kunne være en mann med utenlandsk utseende som han hadde observert i en mørk blå stasjonsvogn i [sted2], og som han trodde kunne ha fulgt etter ham. Vitnet tenkte med seg selv at I nå hadde blitt så engstelig at «han så spøkelses på høylys dag». De kom også inn på Kosovo og Serbia, og det var det I som gjorde, vitnet hadde ikke noe grunnlag for å bringe dette inn som tema. Likeledes ble det nevnt at det kunne være en forbindelse mellom jobbene deres og attentatene uten at I konkretiserte dette nærmere. E sa til I at han burde være litt forsiktig med hva han sa for det kunne være litt ekkelt for de alle sammen. Hun gikk deretter inn i kabinen for å hvile. Hele båtturen varte ca halvannen time, mener vitnet. Da de gikk i land sa I at vitnet ikke skulle nevne det de hadde snakket om til noen. Dette var siste gang vitne snakket med I.

Det som fremkommer om samtalen mellom vitnet og I i Brennpunkt er nok ikke helt riktig uttrykt av vitnet. Og han har nok sagt for mye i forhold til det som faktisk ble sagt på båtturen. Vitnet understreker at han fikk en rekke spørsmål som han lot seg lede, nærmest manipulere av, av programlederen, og at han senere ikke fikk noen anledning til å korrigere noe av det han sa.

Det er fort gjort å knytte en uttalelse til en tanke å fortolke, mener vitnet. Vitnet sier at i en slik samtale sitter ordene altfor løst, det burde han selv vite etter mange år i næringslivet.

N24 gikk ikke til politiet eller noen annen offentlig instans med disse opplysningene, fordi det ville ha blitt altfor spekulativt. Han oppfattet ikke at opplysningene han sto frem med i 2009 hadde noe med [familie1]-saken å gjøre. Hans mening var eventuelt å opplyse attentatsakene.

Foreholdt at han i Brennpunkt viste til de fire ordene «Balkan», «biler», «[sted2]» og «etterretning» han hadde notert i en maritim bok etter båtturen, lo vitnet litt i avhøret og forklarte:

Da han kjørte hjem etter samtalen med I på båtturen satte han ned et par stikkord i denne boken. Han har boken hjemme også i dag. Grunnen til at han skrev det ned var at han syntes det var litt spennende, litt utenfor hans egen hverdag.

E-post fra N24 til Ebbe Ording og intervju

Foreholdt elementer fra kommisjonens avhør av N24 i 2010, fant Ording i avhøret i kommisjonen frem en e-post datert 1. mai 2009 fra N24 til Ording med emne «Båttur med I og E». Det fremkommer i e-posten at N24 og Ording hadde hatt en telefonsamtale før denne e-posten.

I e-posten skriver N24:

I hadde hele kvelden vært noe fraværende, og mer urolig enn han vanligvis var. Jeg forsto at han hadde behov for å «prate», og etter hvert kommer vi inn på «attentatene» som vi hadde drøftet tidligere. Jeg husker jeg kom inn på «hvorfør og hvem». I hadde sine klare meninger om dette, og forklarte at det hadde sammenheng med oppdrag han og E hadde akseptert i tillegg til jobbene i departementene. «Vi har begge oppdrag som kan være farlige.» E kommenterte ikke noe på dette, men da I fortsatte å snakke om et bestemt miljø som hadde noe med dette å gjøre, brøt E inn og sa til I: «Demp dette nå I, vi må ikke utsette N6 for dette, det kan bli svært ubehagelig for oss alle tre.» I sa da at han ville at fortrolige i familien skulle vite i alle fall noe, i tilfelle noe skjer. Etter dette gikk E inn i kabinen og la seg på en køye, hun ønsket ikke å være med i denne samtalen lengre.

Da vi var alene, spurte jeg I om dette hadde noe med etterretning å gjøre, svarte han bekreftende: «begge to, og vi har ganske god indikasjon på hvem som er etter oss. Det er en «jeng» i Oslo med Balkan-tilknytning. Så vidt jeg vet er ikke politiet inne på dette sporet, men noen vi samarbeider med mener å vite det. De er ganske «råe», ser ut til å ha nok penger og biler. Minst en av disse bilene er blitt observert her i [sted2]. Våre «sjefer» vet det meste, men ikke alt. Årsaken til attentatene har etter vår mening klar sammenheng med våre oppdrag.

(...)

Jeg noterte noen få stikkord i en notatbok jeg har liggende i båten, og etter ditt program fant jeg den frem, og ringte deg.

Ebbe Ording fremla også utskrift av et intervju med N24 tatt 6. mai 2009. Det er deler av dette intervjuet som ble vist i Brennpunktprogrammet «[dokumentar2]», slik kommisjonen forstår det.

I intervjuet fortalte N24 om båtturen han hadde med I og E i [sted2]. Tidsmessig plasserte han båtturen etter gassattentatet, fordi I hadde fortalt om gassbeholderen på utsiden av døra mv. [E og I] ønsket en fortrolig i familien i fall det skulle skje noe, og fortalte at de begge to (ekteparet [E og I]) hadde noe med etterretning å gjøre. De hadde en ganske god indikasjon på at de som sto bak attentatene hadde tilknytning til Balkan. Sjefene i departementene visste en god del, men [E og I] hadde ikke inntrykk av at politiet var inne på Balkan-sporet. [E og I] hadde registrert en svart stasjonsvogn som sannsynligvis tilhørte denne gjengen, parkert i nærheten av [E og I]-familiens hus i [sted2]. Etter drapet på E tenkte N24 på det ekteparet [E og I] hadde fortalt ham høsten før.

N14

Hva gjelder opplysninger gitt Ording og Sandberg av N14 i 2007, vises til eget punkt om N14 ovenfor.

3.3.4.4. B og A anfører

Det sammensatte motivbildet omfatter, begjæringen side 9 flg. og side 668 flg.:

- J som ifølge nær familie og venner har kommet med så hatefulle uttalelser mot E at I før sin død våren 1999 varslet at han ville gjøre sønnen arveløs.
- C som overfor et antall vitner høsten 1998 hadde sagt at hennes sønn K skulle arve [gård].

- Trusler fra et ex-jugoslavisk miljø, som C hadde tett kontakt med, mot forsvarsminister Dag Jostein Fjærvoll og statsminister Kjell Magne Bondevik i 1998, flere måneder før E og I i juli og august 1998 ble utsatt for attentatforsøk.

Riksadvokatens frakopling av attentatforsøkene fra trippeldrapssaken under henvisning til bevissituasjonen, kan vanskelig tolkes på annen måte enn at det å kjøre attentatsakene i sin fulle bredde ville undergrave og nærmest umuliggjøre å konsentrere oppmerksomheten om gårdstvisten som motiv for drapene, begjæringen pkt. 3.9.1 og 7.2.11 side 241. Det er på det rene at politiet ikke har greid å finne noen bevis eller indikasjoner på at A og B skulle ha noe å gjøre med attentatforsøkene, selv om de satte store etterforskningsressurser inn på gårdstvisten som motiv. Påtalemyndigheten frafalt tiltaleposten om at C sto bak dynamittattentatforsøket for at det ikke skulle svekke hennes forklaring om ekteparet [familie1]s påståtte tilknytning til trippeldrapet. C har imidlertid erkjent overfor venner å stå bak attentatforsøkene.

Tidligere Kripoansatt Ola Thune har overfor Sandberg fortalt at han opplevde riksadvokatens beslutning om å tiltale alle de fire siktede for medvirkning til overlagt drap, og ingen for primærhandlingen, som taktikkeri, begjæringen pkt. 3.9.2 og 15.61. Dette i stedet for å tiltale kun D og C for primærhandlingen og henlegge sakene mot A og B, slik statsadvokaten hadde foreslått.

3.3.4.5. A anfører

Formuleringen «ok da vi kome der kom ander folk å se da vi høre rope ok må skute dem ok» i brevet som ble lagt i postkassene til N22 og N27, stemmer ifølge påtalemyndigheten ikke med åstedfunnene. Dette fordi det «må anses som uomtvistet at G og F begge ble først skutt i sine senger».

F ble imidlertid ikke funnet liggende i sin seng, men liggende med brystet inn over fotenden av sengen. Ifølge obdusenten, professor Torleiv Rognum var skuddet i hjertet til F momentant dødelig. Dette må innebære at F etter all sannsynlighet må ha kommet seg ut av sengen og at han har blitt skutt i stående stilling med dynen foran seg. I stående stilling ville han ifølge professor Rognum ha kunnet gå noen skritt før han falt om. Et slikt hendelsesforløp åpner for at F har kommet seg ut av sengen etter å ha hørt lyder før han ble påført det første skuddet.

Påtalemyndigheten påberoper språkprofessor Mønnesland for å så tvil om brevets ekthet. Språkprofessoren peker på substantivene jugoslavi og Jugosliv som eksempler på at brevet ikke er skrevet av en jugoslav. Påtalemyndigheten skjuler samtidig at jugoslaven N23 i sin forklaring til Sandberg har brukt uttrykket «Jugosliv» om en person fra Jugoslavia, og ment at det viser at det må være skrevet av en jugoslav.

Det foreligger ingen opplysninger om at det er gjort noen etterforskning omkring brevet, selv om aktor i saken statsadvokat Olav Helge Thue i programmet Brennpunkt 28. april 2009 blant annet bekreftet at dette kunne bringe politiet nærmere gjerningsmennene. Påtalemyndigheten gjør nå sitt ytterste for å konkludere med at brevet er uten betydning, det samme brevet som statsadvokat Thue altså har bekreftet kunne brakt politiet nærmere gjerningsmennene bak [familie1]-drapene.

Det er ikke korrekt slik påtalemyndigheten hevder, at Sandberg har anført at C kan ha utført drapene alene. Sandberg har gjengitt utsagn/forklaringer fra en rekke vitner om uttalelser C selv har kommet med om angivelig medvirkning til attentatforsøkene og drapene. Ingen av disse har angitt at C skulle ha utført drapene alene.

Påtalemyndigheten anfører uriktig at D først i november 2008 forklarte at C hadde kommet med utsagnet «...Pass deg eller så skyter jeg deg bakfra sånn som jeg gjorde med de der oppe». Allerede i herredsretten 3. mai 2001 forklarte han seg imidlertid om dette utsagnet, slik dette fremgår av begjæringen om gjenåpning.

3.3.4.6. B anfører

Sandbergs utredning peker i retning av et helt annet og langt mer sammensatt motivbilde enn den gårdstvisten som dommene mot A og B tok utgangspunkt i. Som det er redegjort for, er dette et komplekst motivbilde hvor ulike aktører kan ha hatt ulike motiver for sin deltakelse.

En sikker påvisning av hva som var motivet for dem som gjennomførte drapene i pinsen 1999 er ikke nødvendig for gjenåpning av saken mot A og B, verken etter straffeprosessloven § 392 andre ledd eller § 391

nr. 3. Når det må legges til grunn at gårdstvistene ikke kan ha vært motiv for drapene, vil det likevel være av stor betydning om det finnes andre motivbilder i saken. Særlig viktig vil dette være om noen av disse motivene kan knyttes til personer som også ut fra taktiske og tekniske bevis kan knyttes til drapene som aktuelle gjerningspersoner eller medvirkere.

Tore Sandberg har på denne bakgrunn i sin utredning påvist hvordan både tidligere og nye bevis peker sterkt i retning av et sammensatt motivbilde hvor ulike personer/grupperinger ut fra ulike motiver kan ha samvirket om drapene. Det vises her til Sandbergs utredning pkt. 3.2. til 3.4, samt pkt. 3.5 til 3.8 vedrørende ulike beviselementer knyttet til det såkalte Jugoslavia-sporet. De sistnevnte bevis supplerer det som tidligere er fremkommet om at personer med tilknytning til det tidligere Jugoslavia med stor sannsynlighet har vært involvert i drapene.

Særlig vises det her til det som også ble opplyst i programmet Brennpunkt på NRK i 2009 om at eksjugoslaven L er utpekt som en gjerningsperson. Sandberg legger nå i bl.a. pkt. 3.6 fram nye opplysninger som styrker det grunnlaget som har vært for denne utpekingen. Hvilket motiv L hadde for sin deltagelse i drapene kan foreløpig ikke sies med sikkerhet. Dette kan være knyttet både til ett av de mer personlige motivbildene Sandberg trekker fram i pkt. 3.2-3.4, eller være knyttet til de motiver det eks-jugoslaviske miljøet selv hadde for å gå etter personer knyttet til det norske forsvars- og utenriksmiljøet, herunder E og I.

Det har som ledd i arbeidet med gjenåpningssaken ikke vært mulig å avhøre eller på annen måte etterforske den nærmeste kretsen rundt L, herunder hans familie. Det ble derfor i våre henvendelser til Kommisjonen i 2009 anmodet om at dette måtte skje i et samarbeid med politiet. Dette skjedde så vidt vites ikke den gang, men må skje som ledd i arbeidet med den nye begjæringen fra A og B.

Advokat Sullands nærmere redegjørelse for de enkelte nye bevis som er fremlagt etter 2018, herunder vedrørende L, er gjengitt nedenfor i pkt 3.3.5 om navngitte gjerningsmenn, medvirkere mv.

De anonyme brev som advokat Sulland, N22 og andre mottok etter drapene, er skrevet på et språk som fremstår som gebrokkent og med mange stavefeil. Påtalemyndigheten hevder at det er «flere påfallende ulikheter i språket som er benyttet». Dette utdypes med at «feilene om detaljene ikke passer med å være skrevet av personer med førstehåndskjennskap til drapene, og de språklige ulikhetene fremstår som utslag av et forsøk på å skrive gebrokkent, men uten å lykkes i å gjøre dette konsekvent». Det er uformidlet hva som egentlig forsøkes antydning. Slike spekulasjoner etterlater et inntrykk av at man vil antyde at noe er mistenkelig uten å si helt hva dette er.

Politiet har i liten grad etterforsket hvem som har skrevet brevene og hvorfor dette er gjort. Noe svar på hvem som står bak dem har vi derfor dessverre ikke. I en slik situasjon er det en lang rekke mulige forklaringer på hva som har skjedd. En svært nærliggende forklaring ut fra brevenes innhold er at disse er skrevet og sendt/levert av personer med nært kjennskap til drapene, og at dette er personer som ikke har noen forbindelse til A og B.

Det foreligger i hvert fall ingen bevismessige holdepunkter for at A og B har hatt noe som helst å gjøre med disse brevene og de opplysningene som gis.

Med sin omtale av brevene forsøker påtalemyndigheten ved retoriske spekulasjoner å få kommisjonen til å se bort fra denne muligheten. Kommisjonen må se bort fra denne spekulasjonen.

Deretter uttaler påtalemyndigheten at «Det ville videre være påfallende om den type grupperinger som er pekt på, skulle velge en oppdragsløsning som innebærer å gjennomføre en slik aksjon iført damesko med størrelse omkring 40.» Det er her ikke forklart noe mer om hva som menes med at det er noe påfallende med dette. Men formålet med formuleringsmåten kan vanskelig være annet enn å gi inntrykk av at noe er uholdbart, i hvert fall mistenkelig.

For det først forutsetter antydningen at «aksjonen», dvs. drapene, er gjennomført av noen med damesko i «størrelse omkring 40». Dette kan ikke legges til grunn som bevist med tilstrekkelig sikkerhet. Men for det andre er det vanskelig å forstå at ikke også personer innenfor det miljøet som omtales, kan være kvinner med en slik skostørrelse.

Også her forsøker altså påtalemyndigheten med sitt retoriske ordvalg å gi et inntrykk av at det er fremsatt uholdbare anførsler. Kommisjonen må også her se bort fra slike spekulasjoner.

3.3.4.7. Påtalemyndigheten anfører

Sandberg og advokat Sulland har på vegne av A og B anført at det er fremkommet nye bevis som tilsier at noen andre enn A og B hadde ønske om å ta livet av E, og følgelig at det var et annet motiv enn gårdstvistene som lå bak drapene.

Det er i gjenopptakelsesbegjæringen og senere innsendte tilleggsanførsler ikke fremholdt noen enhetlig teori om hvem som stod bak drapene og attentatforsøkene, eller hvorfor, men løftet frem en rekke ulike hypoteser. Det er hevdet at drapene på [gård] kan være et politisk attentat som hevn for norsk deltakelse i krigen i det tidligere Jugoslavia, at de kan være begått av C alene eller med bistand fra D eller eks-jugoslavisk mafia uten ekteparet [familie]s involvering, eller at Is sønn, J, alene eller sammen med C, eller med eks-jugoslavisk mafia kan ha begått drapene med sin stemor E som hovedmål. Det er i tillegg vist til et utsagn fra Is bror, N14, om at I skal ha betrodd ham før han døde at han var blitt forgiftet, noe som settes i sammenheng med andre hypoteser som også er fremmet gjennom bl.a. NRKs to Brennpunktprogrammer i 2009 om at ekteparet [E og I] skal ha vært hemmelige agenter for etterretningstjenesten. Det er videre anført at norske myndigheter skal ha kjent til drapene før likene ble funnet av H.

Kan drapene være rettet mot E som et politisk attentat?

Tore Sandberg har anført at drapene kan ha vært utført av noen fra det tidligere Jugoslavia som hevn for norsk bombing av Serbia, og i forlengelsen av trusler mot den norske statsministeren og forsvarsministeren.

Dette er ikke en ny anførsel, da det også under ankeforhandlingen ble lansert teorier om at E kunne ha vært primærmålet for drapene som et politisk attentat. Lagmannsretten fant ikke støtte for en slik teori i bevisene. Heller ikke nye opplysninger som er tilkommet i den senere tiden gir støtte til en slik teori.

Påtalemyndigheten viser for det første til at verken E eller I hadde noen politisk eksponert rolle som tilsier at de skulle være et mål for et politisk attentat. E jobbet på statsrådets forkontor i Forsvarsdepartementet med alminnelige sekretærfunksjoner, mens I var embetsmann på mellomnivå i Utenriksdepartementet. Ingen av dem fremstår som naturlige mål for et politisk attentat.

For det andre var det ingen verifiserte konkrete trusler rettet mot I og E, knyttet til deres arbeid. Selv om det var kommet trusler rettet mot statsministeren og forsvarsministeren, er det ingen opplysninger som tilsier at det samme gjaldt I og E.

Es kollega ved forsvarsministerens forkontor, N28, opplyste til politiet i avhør 3. juni 1999 at de begge opptrådte anonymt ved besvarelse av telefoner til departementet. N28 forklarte videre at:

Hun har selv ikke den siste tiden mottatt telefoner hun har funnet grunn til å skulle reagere på, ikke som hun har følt har vært rettet mot henne som person.

...

Gjennom det nære arbeidsforhold mener vitnet at E ville ha sagt ifra til vitnet om hun hadde mottatt telefoner som hun reagerte på. E har ikke sagt i fra om slikt.

N28s forklaring underbygger at E ikke var en profilert representant for norsk utenrikspolitikk, og derfor var et lite relevant mål for et eventuelt politisk attentat.

I politiavhør etter det andre attentatet med gassbeholderen, fant E innledningsvis i avhøret grunn til å trekke frem gårdstvistene og forholdet til sin bror A. Hun tilkjennega for øvrig ingen private eller jobbmessige motiver som skulle kunne knyttes til attentatene. I ble også avhørt flere ganger, herunder om sitt arbeid i departementet med å arrangere konferanser mot spredning av håndvåpen. I fortalte at UD's trusselvurdering var at det ikke forelå noen trusler mot noen av deltakerne på den siste våpenspredningskonferansen sommeren 1998, og han nevnte heller ingen andre konkrete trusler mot seg selv eller E.

For det tredje var det ingen organisasjon som i ettertid tok på seg ansvaret for attentatene. Siden formålet med et politisk attentat oftest vil være å påvirke prosesser gjennom å skape press på politiske myndigheter eller få oppmerksomhet rundt en sak, kunne en forvente at en organisasjon tok ansvar for attentatene eller drapene på [gård], dersom dette var et attentat utført av serbiske myndigheter eller andre som hevn for norsk bombing av Serbia.

Når det eneste signalet om hva man i tilfelle ønsket å markere eller oppnå, er de nevnte anonyme brevene og ingen har påtatt seg ansvaret, så kan det vanskelig sees som annet enn rent hypotetisk at attentater og drap var rettet mot E på grunn av hennes eller mannens arbeid. I var for øvrig allerede død uker før drapene fant sted.

For det fjerde fremstår de to attentatene amatørmessig utført, og lite forenlig med å være utført av en utenlandsk etterretningsorganisasjon. Dynamittgubben er knyttet til C og D, samt at våpnene som er benyttet ved drapene på [gård] er fremskaffet av C via et norsk kriminelt nettverk og fra D. Det fremstår som lite sannsynlig at utenlandske myndigheter eller eksjugoslaviske politiske aktivister, skulle ha behov for å gjøre bruk av C og D for å skaffe seg våpen og sprengstoff, og gjennomføre et attentat.

Oppsummeringsvis er det ingen støtte i bevismaterialet i saken for at drapene på [gård] var ledd i et politisk attentat mot Norge.

Kan drapene være rettet mot E fra eksjugoslavisk mafia?

Påtalemyndigheten vil bemerke at anførselen om at [familie1]-drapene var utført av eksjugoslavisk mafia ble viet stor oppmerksomhet under ankeforhandlingen, både gjennom bevisførselen og i prosedyrene, og også gjennom mediedekningen.

Påtalemyndighetens kommentarer til konkrete, navngitte personer, er gjengitt under vurderingen av navngitte gjerningsmenn, medvirkere mv., pkt. 3.3.5.

Opplysninger fra N22 om angivelig kildeopplysning fra Oslos underverden

Det fremgår av begjæringen at N22 i 2001 skal ha fått opplysninger fra det som hevdes å være en nøkkelperson i Oslos underverden. Det er anført at vedkommende i samtale skal ha opplyst at drapene er utført av to eksjugoslaver som var inne i Norge i maksimalt 24 timer, og at de skal ha blitt geleidet til stedet.

Det er ikke opplyst navn på denne personen, eller nærmere om hans bakgrunn og forutsetninger, ei heller noe om hvor han skal ha fått denne informasjonen. Det er heller ikke opplyst noe om hva som skulle vært motiv i tilfelle, eller hvem som skulle vært involvert. Det fremkommer at vedkommende på direkte spørsmål har svart at A ikke hadde noe med drapene å gjøre, uten at dette er nærmere begrunnet eller hva han kjenner til om A og hans omgangskrets. N22 har opplyst å ha fortalt om denne samtalen til Espen Erdal i Kripas, men uten å si navnet på kilden. Ettersom han har opplyst å ha brukt lang tid på komme i kontakt med en slik person, er det upraktisk at han ikke har sikret seg – evt. tatt vare på, eller formidlet navnet til politiet eller andre. Muligheten til å komme i kontakt med vedkommende synes følgelig ved dette å være tapt. Espen Erdal har opplyst at han ikke husker noen slik samtale.

Påtalemyndigheten kan ikke se at denne formidlede opplysning skiller seg fra annen informasjon som ulike kilder har fremsatt i mange retninger i denne saken, og således ikke isolert sett, eller sammen med andre av de fremsatte anførsler omkring dette tema, er egnet til å så tvil om dommens riktighet.

Anonyme brev til politiet, N22 m.fl. og advokat Sulland

Håndskrevet brev til politiet

Det legges fra påtalemyndigheten til grunn at innholdet av dette brevet er vurdert i forbindelse med etterforskningen, men hvor det er uklart om tipset har avstedkommet noen videre undersøkelser, som f.eks. uformell sjekk opp mot svensk politi, eller ikke.

En kan vanskelig se at dette anonyme tipset, slik det er skrevet og uten videre begrunnelse, skulle gi grunnlag for tvil om riktigheten av dommen mot A og B.

De to navnene som det tipses om gjenfinnes ikke noe sted i de over 17 000 dokumentssidene som saksdokumentene nå omfatter. En legger til grunn at heller ikke Sandberg har funnet grunn til selv å utføre noen videre undersøkelser av tipset, siden det ikke er omtalt noen slike undersøkelser i begjæringen eller de senere tilleggsanførselene.

Maskinskrevet brev til N22 m.fl.

Brevet, som inneholder opplysninger om drapene, er anonymt og forfatteren er ikke identifisert, noe som svekker muligheten for å kunne ettergå opplysningene og også brevets bevisverdi.

Hva gjelder innholdet i brevet, er det der opplysninger som ikke samsvarer med de funn som er gjort på åstedet. Det fremgår at «*ok da vi kome der kom ander folk å se da vi høre rope ok må skute dem ok*». Det må anses som uomtvistet at G og F begge ble først skutt i sine senger, slik at beskrivelsen i brevet stemmer ikke overens med åstedsfunnene.

Det angis at «*kome 3 man*». De anførsler som er gjort i begjæringen for øvrig, angir i enkelte anførsler at det skal ha vært en kvinne og en eksjugoslav. Andre steder angitt at skal ha vært to jugoslaviske leiemordere.

Det vises avslutningsvis til at brevet skal være forelagt professor Svein Mønnesland, som har gitt en vurdering – gjengitt på NRKs nettside i artikkelen «Tilståelsesbrevet» publisert 27. april 2009:

Kan være skrevet av jugoslav

Professor Svein Mønnesland som er ekspert på flere av språkene på Balkan, tror brevet er skrevet av en utlending. – Det er ingen tydelige trekk som viser at det MÅ være skrevet av en jugoslav. Noen trekk stemmer; ikke bruk av dobbeltkonsonant, ar for er og noen andre, men dette er så generelle trekk at det ikke viser noe.

Andre trekk virker ikke som de er skrevet av en jugoslav (substantivene jugoslavi, Jugosliv), ordet organeisen for organisasjon eller konstruksjonen kome sint. Ingenting i ordstillingen tyder på jugoslavisk påvirkning.

Formen OK for OG tolker jeg heller som svensk påvirkning, akkurat som skute og rese. Kanskje også tysk (brif, pl. brife, lande) Konklusjonen er vel at det kan være skrevet av en jugoslav, men slett ikke nødvendigvis.

Nå har jeg tenkt mest på jugoslaver med serbisk osv. bakgrunn, det burde kanskje studeres av en ekspert på albansk, sier professor Svein Mønnesland.

Tvil om ekthet

Svein Mønnesland er professor ved Institutt for litteratur, områdestudier og europeiske språk ved universitetet i Oslo. Selv om språket i brevet tyder på at det kan ha vært skrevet av en person med jugoslavisk opprinnelse, er professoren i sterk tvil om det er ekte.

- Riktignok KAN mordet på den svenske utenriksministeren Anna Lind ha hatt en slik motivering, selv om svenske myndigheter og rettsvesen avviste det. Dette virker oppkonstruert, av noen som vil fabrikere et mulig motiv sier Svein Mønnesland og peker på at E ikke hadde en offentlig rolle.

Påtalemyndigheten slutter seg til professor Mønneslands vurdering, og tvilen om dokumentets ekthet.

Samlet anser påtalemyndigheten ikke at brevet sår tvil om dommen i saken.

Maskinskrevet brev til advokat Sulland

Det fremkommer mange likhetstrekk og felles formuleringer i brevet til advokat Sulland og brevene til N22 m.fl. der brevskriveren tilsynelatende har begått drapene. Det er tale om tre gjerningspersoner, og tilsvarende feil ift. at det oppgis at de andre kom da E ble skutt. Også at politiet lyver og bare prøver å dømme uskyldige m.m. Begge brev synes å være skrevet på vegne av flere, i det man konsekvent har benyttet formen «vi» og «os» med unntak for ett enkelt tilfelle i brevet til advokat Sulland «...va jeg sie her politi bare lyge...»

Det er imidlertid også flere påfallende ulikheter i språket som er benyttet. Det er her benyttet «og» i stedet for «ok» og «skyte» i motsetning til «skute», «bare lyge» i motsetning til «bar luge» osv.

Feilene om detaljene ved drapene passer ikke med å være skrevet av personer med førstehåndskjennskap til drapene, og de språklige ulighetene fremstår som utslag av et forsøk på å skrive gebrokkent, men uten å lykkes i å gjøre dette konsekvent.

Samlet anser påtalemyndigheten ikke at brevet sår tvil om dommen i saken.

Var det knytninger mellom C og et eksjugoslavisk kriminelt miljø på drapstidspunktet?

Kontakten mellom C og det eksjugoslaviske kriminelle miljøet som er beskrevet i hennes bok skriver seg fra 1995, rundt 4 år før drapene på [gård] i 1999. C har beskrevet et brudd med dette eksjugoslaviske miljøet. Dette er forenlig med Cs forklaring i politiavhør, om at hun sommeren 1998 ble forespurt av B og A om hun kunne undersøke i det eksjugoslaviske miljøet for å skaffe en torpedo som kunne likvidere noen, men at hun ikke ville ta kontakt med dette miljøet.

Det vises videre til forklaringen som Tore Sandberg har tatt av N23, som Sandberg fremhever som en med god kunnskap om kriminelle miljøer. N23 opplyste i sin samtale med Sandberg [at han] «er sikker på at [N23s etternavn] brødrene ikke har noe med [familie1] drapene å gjøre.» Siden det er [N23s etternavn]-familien som er det påståtte kontaktpunktet mellom C og det eksjugoslaviske kriminelle miljøet, er det motstrid mellom påstanden om kontakt med eksjugoslavisk miljø og N23s opplysninger.

Samlet fremstår det ikke å være holdepunkter i sakens opplysninger for at C hadde knytninger til eksjugoslavisk mafia på tidspunktet for drapene.

Generelt om motiv for eksjugoslavisk mafia til å begå drapene

Selv om forsvarerne både under hovedforhandlingen og ankeforhandlingen og senere ved gjenåpningsbegjæringen, har pekt på muligheten for at eksjugoslaviske kriminelle kan ha begått eller stått bak [familie1]-drapene, har hvilket motiv eksjugoslaviske kriminelle skulle ha for drapene vært viet lite oppmerksomhet.

Det er intet som tyder på at et eksjugoslavisk kriminelt miljø skulle være motivert for å likvidere E som et politisk attentat. Dersom E var målet for drapene, fantes det andre åpenbare måter og steder å gjennomføre dette på som ikke ville medføre et behov for å drepe ytterligere to personer.

Det er ikke anført eller sannsynliggjort at C hadde penger til å betale noen i et slikt miljø for å få utført drapene. Det er i noen forklaringer pekt på at hennes sønn ved drapene skulle arve gården, og at midlene således ville tilflytte via C som oppdragsgiver. Det vises til det som er nærmere beskrevet nedenfor omkring utkast til testament, og de forutsetninger og det særdeles lange tidsforløp som i tilfelle ville måtte gjelde før midlene var tilgjengelige, og at betaling da ville forutsette at også A og B døde først. Det fremstår som helt usannsynlig at noen i det kriminelle miljøet ville påta seg å gjennomføre et trippeldrap under slike premisser.

Påtalemyndigheten peker på at ut fra det som har blitt kjent om det eksjugoslaviske kriminelle miljøet i Oslo på slutten av 1990-tallet, antar en at dette miljøet ville være opptatt av å unngå oppmerksomhet omkring sin narkotikavirksomhet og annen illegal aktivitet på utesteder i hovedstaden. Det vil i de fleste tilfeller være svært uheldig for slike grupperinger å få politiets søkelys på aktiviteten ved å utføre handlinger som medfører omfattende etterforskning og stor oppmerksomhet både fra politiet og andre, slik som et trippeldrap.

Videre vil en anta at det ville være både uvanlig og risikabelt for et hardkokt kriminelt miljø å bruke ukyndige personer som C og D til å fremskaffe våpnene som skulle benyttes, og til eventuelt å påvise hvor drapene skulle foregå eller delta i gjennomføringen. Dette vil kanskje i særlig grad være risikabelt med personer tilknyttet en slik annen type kriminelle miljøer – som regelmessig er i politiets søkelys og som tidvis pågripes av politiet, som C og D.

Det ville videre være påfallende om den type grupperinger som er pekt på, skulle velge en oppdragsløsning som innebærer å gjennomføre en slik aksjon iført damesko med størrelse omkring 40.

Oppsummeringsvis bemerkes at selv om det i gjenåpningsbegjæringen er en del fokus på personer som har uttalt seg om enkeltforhold, relasjoner eller annet som kan knyttes til tidligere Jugoslavia, så fremkommer det ikke forhold som i seg selv eller samlet, gir grunnlag for å anta at et eksjugoslavisk kriminelt miljø har hatt noe med drapene å gjøre.

Kan C ha fått utført drapene uavhengig av A og B?

C er, i likhet med A og B, domfelt for medvirkning til de tre drapene. Det er ikke bevist hvem som gjennomførte drapene, og lagmannsretten la til grunn at «[d]rapsplanleggingen ble avsluttet ved at A og B fikk andre til å gjennomføre drapene med de våpen C og D hadde brakt til [gård]».

Dette innebærer at selv om det skulle fremkomme nye opplysninger som kunne knytte C tettere til gjennomføringen av drapene, så vil det ikke automatisk svekke mistankegrunnlaget mot A og B for medvirkning til drapene. Lagmannsretten fant det bevist at A og B initierte drapene og at de fikk bistand fra C og D. For Cs del er det vanskelig å se noe plausibelt motiv for å begå drapene uten at dette i første omgang skulle lede gårdstvisten mot en løsning som var i A og Bs favør.

Cs sønn kunne arve [gård]

Sandberg har anført at et gjensidig testament som ble funnet på [gård] og som begunstiget Cs sønn K ga henne et selvstendig motiv for å begå drapene, uavhengig av A og B.

Det er riktig at det på [gård] ble funnet et utkast til gjensidig testament som var satt opp av A og B i mars/april 1998. Testamentutkastet var del av bevisførselen under straffesaken, og er således ikke et nytt bevis i saken. Siden Sandberg og advokat Sulland har henvist til testamentutkastet som støtte for betydningen av flere andre bevis i saken, finner påtalemyndigheten grunn til å knytte noen bemerkninger til dette:

Etter påtalemyndighetens syn ville testamentutkastet i seg selv ikke kunne utgjøre noen motivasjon for å begå drap. For det første var testamentutkastet ikke signert, og dermed heller ikke gyldig som testament. Det innebar dermed ingen begunstigelse av Cs sønn som følge av drapene.

For det andre innebar testamentutkastet at den lengstlevende av A og B ville arve den andre fullt og helt, og kun hvis begge døde samtidig ville Cs sønn bli begunstiget. Dette betyr at selv om testamentutkastet hadde vært signert med vitner og vært gyldig, ville ikke drapene på [gård] lede til noen umiddelbar begunstigelse av Cs sønn; A og B måtte også dø, og de måtte dø samtidig.

For det tredje innebar testamentutkastet at Cs da 4 år gamle sønn først ville få tilgang til arven når han fylte 25 år, og i mellomtiden ville arven bli forvaltet av en testamentsfullbyrder oppnevnt av As advokat. Dette betyr at dersom testamentutkastet hadde vært gyldig og A og B også var døde i tillegg til de drepte på [gård], og de som nevnt døde samtidig, ville det fortsatt gå 21 år før arven til Cs sønn ville bli realisert.

For det fjerde fremgår det av testamentutkastet at det kun var jordbrukseiendommen og tilhørende driftsmateriell, bygninger og løsøre som skulle tilfalle F sønn, mens penger, kjøretøy, verdipapirer – altså mer tilgjengelige/lett omsettelige verdier, skulle tilfalle Frelsesarmeen. Dette gjør testamentutkastet ytterligere mindre interessant for en person med rusproblemer, som C da hadde, som selvstendig motivasjon for å begå tre drap.

Samlet anses dermed testamentutkastet i liten grad å utgjøre noen motivasjon for å begå tre drap.

Fraværet av et gyldig testament utelukker ikke at det utover dette kan ha vært inngått muntlige avtaler mellom C og A og B som begunstiget C eller hennes sønn dersom hun medvirket i drapsplanene, men etterforskningen har ikke frembragt noen bevis for noen slike avtaler. En slik muntlig avtale ville imidlertid ikke gi C noe selvstendig motiv uavhengig av A og Bs medvirkning til drapene, men ville derimot styrke knytningen mellom A og B og drapene.

Dessuten kunne en forvente at om drapene var utført av noen som ikke var personlig berørt av gårdskonflikten, men utelukkende motivert av økonomisk vinning, ville de tatt med seg penger eller andre lett omsettelige verdigjenstander. Åstedet bar imidlertid ikke preg av leting etter verdigjenstander, jf. Åsteds- og undersøkelsesrapporten del 1 i dok 08,01,11:

Døra til stua var lukket og alle lys var avslått. Alle bord var ryddet og ingen av skuffene eller skapdørene stod åpnet. I disse var det bl.a. sølvtøy og andre typer verdigjenstander...

For øvrig lå det i Es håndveske flere tusen kroner i kontanter, og i hallen i første etasje stod det en låst safe hvor nøkkelen lå lett tilgjengelig på soverommet til F og G.

C skal overfor D ha erkjent å ha deltatt i drapene

D hadde en samtale med privatetterforsker N29 i 2004, hvor D for det første forklarte at C hadde erkjent å ha gjennomført drapene på [gård]. For det andre forklarte han at C hadde fortalt ham at hun stod bak attentatene, og at han hadde sett henne gjøre forberedelseshandlinger til disse.

D har imidlertid senere trukket tilbake innholdet i forklaringen sin til N29. I avhør med gjenopptakelseskommisjonen 7. februar 2008, i forbindelse med hans egen gjenopptakelsesbegjæring, sa D at han ikke hadde forklart sannheten i samtalen med N29 i 2004, jf. mer om dette nedenfor.

I senere avhør med kommisjonen 7. november 2008, fastholdt D imidlertid at C ved noen anledninger hadde kommet med utsagn om at hun skal ha begått drapene. Han har vist til en konkret hendelse, under en krangel med N30 i [adresse2], hvor C skal ha sagt: «Pass deg eller så skyter jeg deg bakfra sånn som jeg gjorde med de der oppe».

Til dette bemerkes at D ikke har nevnt et slikt utsagn i sine tidligere forklaringer. Heller ikke N30 har forklart seg om noen slik hendelse verken i noen av sine fem politiavhør eller i retten, til tross for at hun i sin forklaring for lagmannsretten ikke fremstod som preget av noe ønske om å holde tilbake ufordelaktige sider ved C. Etter påtalemyndighetens syn kan derfor ikke denne opplysningen fra D, fremsatt under hans forsøk på å få sin egen sak gjenopptatt, anses særlig troverdig.

At D har hevdet at C fortalte ham under en kjøretur til Holmestrand at hun stod bak attentatene er imidlertid ikke en ny opplysning, men noe D også hevdet i sin forklaring i lagmannsretten. En slik opplysning er imidlertid fullt ut i tråd med tiltalebeslutningen mot C for å ha deltatt i det ene attentatet, og funnet av hennes DNA på en tapebit brukt til å feste dynamittgubben under bilen.

Påtalemyndigheten har her også redegjort for bevis som knytter C til attentatsakene. Dette gjengis nedenfor under pkt. 3.3.10.

Konklusjon

Etter påtalemyndighetens syn gir ikke de anførte opplysninger holdepunkter for noe annet selvstendig motiv hos C til å begå drapene, uavhengig av A og B.

Påtalemyndighetens kommentarer til kommisjonens utredning

Samlet fremstår Ordings kildeopplysninger fra etterretningstjenesten å være samtaler Ording har hatt i privat sosialt lag med en pensjonert informasjonsmedarbeider i Forsvarets veterantjeneste som ikke tilhører etterretningstjenesten, og hvor Ording i stor grad har presentert sine teorier for kilden uten at disse har blitt avkrefte av kilden. En kan ikke se at disse kildeopplysningene har særlig vekt.

I lys av opplysningene fra Etterretningstjenesten, anser påtalemyndigheten at muligheten for at I og E var agenter for den norske etterretningstjenesten eller en utenlandsk tjeneste og betrodde seg om dette til en kamerat og en slektning i [sted2], er tilbakevist.

Hva gjelder påstandene om at I døde av forgiftning vises til helseopplysningene fra Is fastlege, som peker mot at I hadde et normalt sykdomsforløp i tråd med diagnosen bukspyttkjertelkreft han selv oppga å ha fått. Det fremgår videre at I ikke tilkjennega noen mistanker til legen om forgiftning, noe man kunne forvente om I hadde slike mistanker da han jo ville ha mye å vinne på å søke medisinsk hjelp om sykdommen hadde en alternativ årsak.

3.3.4.8. Kommisjonens vurderinger

Deler av det sammensatte motivbildet som de domfelte gjør rede for, synes svakt forankret i sakens faktum.

Motivet for handlingen henger sammen med spørsmål om andre navngitte gjerningsmenn, herunder J, og om statsråder ble orientert om drapene før H fant de drepte. Disse tema behandles for seg, punktene 3.3.5, 3.3.6 og 3.3.7. Kommisjonen finner likevel grunn til å presisere her at det ikke er påvist noen forbindelse mellom J og trippeldrapet. Det er heller ikke påvist knytninger mellom drapene og de to andre personene de domfelte, ved Sandberg, har navngitt, N31 og L.

Kommisjonen ser ikke bort fra at de involverte i trippeldrapet kan ha hatt ulike motiv. At Cs motiv har vært annet enn gårdstvist er mulig, og heller ikke uforenlig med det motiv retten la til grunn for B og A, og for domfellelsen av dem. Et motiv trenger heller ikke nødvendigvis ha vært klart, tydelig, gjennomtenkt eller rasjonelt.

Ingen er dømt for de to attentatforsøkene, selv om både C og D var tiltalt for dynamittattentforsøket. Kommisjonen ser det imidlertid som nærliggende at det er en sammenheng mellom attentatforsøkene mot ekteparet [E og I], og trippeldrapet. Kommisjonens utredning har derfor også vært rettet mot attentatforsøkene og motivet for dem, se nærmere under pkt. 3.3.10. Nye opplysninger om attentatforsøkene antas å kunne kaste

lys også over trippeldrapet. Betydningen av at C nå knyttes til bombeattentatet ved DNA-funn vil bli drøftet nærmere under pkt. 3.3.10.8.

Cs tidligere kontakt med personer fra Øst-Europa synes ikke politisk motivert, og skjedde dessuten flere år før drapene.

Kommisjonen kan ikke se at det foreligger reelle holdepunkter i begjæringene eller kommisjonens utredning for at C skal ha fått utført drapene uavhengig av A og B.

Anførsle om at motivet skal ha vært politisk og at ex-jugoslaver står bak, kan ses i sammenheng med Ebbe Ordings undersøkelser i saken. Han ga i avhør uttrykk for at attentatforsøkene og trippeldrapet må ses i sammenheng, men at motivet ikke er gårdstvisten. Ording har undersøkt en hypotese om at ekteparet [E og I] var tilknyttet hemmelige tjenester. Ording har mottatt opplysninger som tilsier det fra en kilde i Forsvarets etterretningstjeneste, i tillegg til Is bror N14 og fetter N24, jf. Ordings forklaring for kommisjonen. Kilden i forsvaret er nå død.

Kommisjonens undersøkelser viser at den navngitte kilden har vært tilknyttet Forsvaret, men ikke Forsvarets etterretningstjeneste. Kommisjonen finner at dette, sammenholdt med sammenhengen opplysningene skal ha blitt gitt i og opplysningenes karakter, gjør det mer sannsynlig at det er tale om kildens personlige antakelser, tanker og teorier, enn faktaopplysninger fra Forsvarets e-tjeneste.

EOS-utvalgets undersøkelser omkring [familie1]-saken i 2010 gir ikke grunn til å anta at ekteparet [E og I] var tilknyttet de hemmelige tjenester som er underlagt deres kontrollområde. Kommisjonen kan ikke se at det er grunnlag for en annen konklusjon selv om det skulle finnes forhold EOS-utvalget ikke har innsyn i, jf. ovenfor.

Opplysninger som N24 ga Ording svekkes av at de skal være gitt N24 av I i [sted2] på et tidspunkt der I etter alle andre opplysninger kommisjonen har tilgang til, ikke kan ha vært i [sted2]. Det er N24 selv som i bl.a. kommisjonsavhøret plasserer båtturen i tid etter begge attentatforsøkene, jf. ovenfor, og ikke Ording. I tillegg kommer at han i avhør i kommisjonen i 2010, mente både at han hadde sagt mer enn han hadde belegg for i intervjuet med Ording og tok avstand fra måten opplysninger han mente å gi om attentatene hadde blitt benyttet i trippeldrapssaken. Også i e-posten til Ording gir N24 en annen fremstilling enn han senere ga under vitneansvar i kommisjonsavhøret.

Hva gjelder korrektheten av opplysninger gitt til Ording av N14, vises til vurderingen ovenfor. Kommisjonen antar at N14 konfabulerte på grunn av demens da han snakket med Ording og Sandberg i 2007.

Det er ikke noe som tyder på at I døde av forgiftning, jf. opplysninger innhentet fra hans lege i [sted2]. Kommisjonen har derfor ikke gått nærmere inn i N25s målinger av stråling ved Is grav.

Kommisjonen har ellers merket seg at da As fetter, N22, vitnet i lagmannsretten 15. februar 2002 ble han spurt av advokat Harald Stabell og advokat Tor Kjærvik om han hadde gjort seg opp en mening om hvem som sto bak drapene og hva et motiv kunne være. Han forklarte da ikke noe om møtet som skal ha funnet sted cirka to måneder tidligere og opplysningene han der fikk om at to ex-jugoslaver hadde utført drapene, jf. anførsle. Opplysningene fra N22 er således nye i saken, med kan etter omstendighetene vanskelig tillegges vekt ved vurderingen av spørsmålet om gjenåpning.

Kommisjonen har ikke foretatt undersøkelser omkring de anonyme brevene som skal være sendt/levert til politiet og personer i [familie1]-familien med flere. Det er anført at de anonyme brevene til N22, N27 og [familie1]-ekteparets advokater er nye bevis i saken. Kommisjonen kan imidlertid ikke se at brevene setter saken i et nytt og annet lys.

Kommisjonen er av den oppfatning at det ikke har fremkommet nye bevis eller omstendigheter rundt motivet for trippeldrapet som er egnet til å føre til frifinnelse, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

3.3.5. Navngitte mulige gjerningsmenn, medvirkere mv.

3.3.5.1. Lagmannsretten la til grunn

Lagmannsretten dømte de fire tiltalte for medvirkning til drapene. Lagmannsretten tok ikke stilling til hvem som utførte drapene, men uttalte at drapsplanleggingen ble avsluttet ved at A og B fikk andre til å gjennomføre drapene med de våpen C og D hadde bragt til [gård].

3.3.5.2. N31

Nye bevis fra Sandberg

En tidligere fengselsbetjent ved Ullersmo fengsel ved navn N32, som kontaktet B og Sandberg, fortalte i 2018 følgende til Sandberg, begjæringen pkt. 4.1.31 (med anmerkninger fra Tore Sandberg merket «Anm-TS»):

at en kosovo-albaner som i 2002 satt og sonet en lengre narkotika-dom på Ullersmo, en dag hadde begynt å snakke om [familie1]-saken. Dette skjedde da kosovo-albaneren så A som ble hentet av politiet fra sikkerhetsavdelingen – Avd S – i forbindelse med at [familie1]-saken var oppe for Eidsivating lagmannsrett.

N32 sier at han ikke husker hele navnet til kosovo-albaneren, men han kalte seg «N31». (N32 er usikker på skrivemåten på navnet.) «N31» hadde fortalt til N32 at hverken A eller B visste noe om drapshandlingene.

«N31» uttalte til fengselsbetjent N32 at han visste hvem som hadde vært i kårboligen på [gård] og utført drapene. Han sa at han visste at det var C og «Jugoslaven» som hadde utført drapene. Videre fortalte «N31» at den omtalte «jugoslaven» var blitt henrettet 14 dager før [familie1]-saken kom opp for lagmannsretten (Eidsivating lagmannsrett).

(Anm-TS: ex-jugoslaven L – som av flere kilder er utpekt som gjerningsmann for [familie1]-drapene – ble sist sett 31.12.2001, altså nøyaktig 14 dager før [familie1]-saken begynte i Eidsivating lagmannsrett 14.01.2002. L ble funnet drept 03.01.2002 i et skogområde ved Genarp utenfor Malmö)

«N31» hadde også fortalt at han visste at A og B ikke ville få barn og at C hadde vært med på drapene for at hennes sønn skulle arve [gård].

En kvinne som på grunn av frykt for sitt liv ikke vil navngis, fikk i 2018 kontakt med Sandberg via B, jf. tilleggsanførsel 23. november 2018. Hun identifiserte

en navngitt kosovo-albaner som i 2008-2009 fortalte vitnet at det var en ex jugoslav og en kvinne som hadde utført drapene i kårboligen på [gård]. Ifølge vitnet hadde kosovo-albaneren sonet sin dom i et norsk fengsel sammen med drapsmannen fra kårboligen.

Foreholdt to foto Sandberg fant på Internett av den navngitte kosovo-albaneren, N31, bekreftet kvinnen «at dette var samme mann som hun datet i 2007-2009».

Av samme tilleggsanførsel fremkommer at Sandberg deretter sendte bildene til fengselsbetjent N32, som «bekreftet da at dette måtte være den personen han hadde snakket med». Foreholdt ytterligere et bilde hentet fra nettet, var N32 99,9% sikker på at dette var mannen han snakket med på Ullersmo.

Ifølge tilleggsanførsel 26. februar 2019 fikk Sandberg i 2019 kontakt med en svensk kvinne ved navn N33, som hadde sendt et brev til A. Hun fortalte Sandberg at hun i 2010-2013 studerte i København og arbeidet lørdager på [virksomhet3]. Etter at hun i 2019 hørte NRKs podkast om [familie1]-saken, forsto hun, tilleggsanførselen side 3:

at [familie1]-saken var den samme saken som hun hadde hørt om i 2011-2012 mens hun jobbet i [virksomhet3] i København. Innehaveren av [virksomhet3] hadde inngått avtale med et rengjøringsfirma om å rengjøre fugene mellom flisene i bakerigulvet. Det var en ex jugoslav som utførte denne fuge rengjøringen hver lørdag i en periode.

N33 hadde flere samtaler med ex-jugoslaven som hun kalte N34, som hun skrev om i dagboken sin og som hun redegjorde for i samtale med Sandberg, tilleggsanførselen side 5 flg.:

I samtalen den 24.09.2011 fortalte exjugoslaven at han i 1999 hadde vært til stede ved drap på 3 personer i Norge. Han sa at drapene hadde skjedd i en villa som befant seg på en bondegård. Han sa at

villaen ikke lå i Oslo. Den var utenfor Oslo, men ikke så langt unna. Eksjugoslaven fortalte at de hadde vært 3 personer på stedet. Han hadde selv stått vakt utenfor huset fortalte han. De 2 andre hadde vært inni huset.

Vitnet sier at exjugoslaven kalte seg N34. På spørsmål om exjugoslaven hadde sagt hvem de 2 andre var sier vitnet at exjugoslaven fortalte at en norsk kvinne – C – hadde vært inne i bolighuset og utført drapene. N34 uttalte både fornavnet og etternavnet på den norske kvinnen. Den tredje personen som var med, het N35 fortalte N34. Vitnet oppfattet at også N35 var exjugoslav. Vitnet sier at han ikke hadde sagt noe etternavn hverken på seg selv eller på N35. Vitnet kan ikke utelukke at N34 opererte med uriktige navn på seg selv og den mannen han kalte «N35».

N34 sa til vitnet at C hadde vært der fordi hun skulle tilbakebetale en gjeld. N34 sa at hun tidligere hadde hatt beskyttelse av den jugoslaviske mafiaen. C skulle betale tilbake sin gjeld ved å henrette en person som hadde medvirket i NATOs krig på Balkan i tidligere Jugoslavia.

N34 sa at C ikke hadde vært en dyktig skytter, men hun hadde satt våpen mot kroppen til de 3 ofrene.

På spørsmål om hvorfor exjugoslavere skulle dra til en norsk bondegård og utføre trippeldrap sier vitnet at N34 at en av personene i denne villaen gjennom sitt arbeid hadde en kobling til Norges krigshandlinger i tidligere Jugoslavia gjennom sitt NATO medlemskap. De hadde også måttet ta livet av de andre 2 i villaen fordi de ellers kunne være vitner til drapet på den personen exjugoslavene var ute etter.

[...]

N34 hadde sagt til vitnet at personen jugoslavene var ute etter i villaen på den norske bondegården, ikke var den aller viktigste personen de hadde vært ute etter. Den viktigste personen var en norsk diplomat.

I samtalen med Sandberg støttet N33 seg på sine dagboknotater for perioden. Der fremkom også navnet D.

Foreholdt foto av 63 menn, plukket N33 med sikkerhet ut N34 «som kom i [virksomhet3]s» basert på hans øyeparti, jf. Sandbergs rapport 3. mars 2019. Fotoet var av samme mann – N31 – som fengselsbetjent N32 og kvinnen som ikke vil navngis fikk seg forelagt av Sandberg, og bekreftet at det var personen de fortalte om.

Sandberg sammenstiller i tilleggansførsel 10. mai 2019 vitneopplysningene gitt av den norske kvinnen, N32 og N33 slik:

- De vet selv – eller har fått informasjon fra identifiserte/identifiserbare personer – hvem som begikk trippeldrapet på [gård] i pinsen 1999.
- Disse vitnene opplyser om og knytter et helt annet motiv for drapene enn en konflikt mellom A og hans foreldre om [gård].
- Ingen av disse nye opplysningene knytter A og/eller B hverken til drapene eller til planlegging av drapene.
- Tvert imot så fremkommer det av alle disse nye vitneopplysningene at A og B ikke kjente noe til det som skulle skje i kårboligen.
- Vitnene – tidligere fengselsbetjent N32 som fikk opplysninger av en kosovo-albaner som satt fengslet på Ullersmo i 2002 – kvinnen som ikke vil navngis [kommisjonens formulering] som har datet en kosovo-albaner i perioden 2007-2009 – svenske N33 som arbeidet sammen med en ex-jugoslav i et bakeri i København i 2011-2012 – har alle – uavhengig av hverandre – forklart at kosovo-albanere/ex-jugoslaver har opplyst at drapene ble utført av ex-jugoslaver og en navngitt norsk kvinne.

Sandberg finner det utenkelig at de tre vitnene har hatt noen form for kontakt med hverandre.

Sandberg knytter det N14 hadde fått opplyst av sin bror I om at han hadde «serbergjenger» etter seg fordi han ledet et internasjonalt prosjekt for innsamling av ulovlige håndvåpen, opp mot det den svenske kvinnen har fortalt ham om N34, motivet for trippeldrapet og at målet var en norsk diplomat.

Kommisjonens utredning

Kommisjonen foretok først undersøkelser omkring en person ved navn N31, og fikk kritikk for det fra Sandberg.

N31 er omtalt i Sandbergs materiale og antakelig den personen som fengselsbetjent N32 snakket med på Ullersmo i 2002, se mer om dette nedenfor. Kommisjonen har likevel ikke funnet grunn til å kontakte ham, selv om han ifølge fengselsbetjent N32 har opplysninger om gjerningsmannen. N31 sonet da trippeldrapet skjedde, se nedenfor.

Kommisjonen har benyttet åpne kilder (Facebook og LinkedIn) for å finne informasjon om den N31 som de tre ovennevnte hadde identifisert ved foto. Kommisjonen har deretter med hjelp fra politiets sambandsmann i Kosovo og lokalt politi der, identifisert personen som har den aktuelle Facebook-profilen som Sandberg har forevist de tre vitnene foto fra. Personen, som benytter sitt rette navn på Facebook, heter N31 og er født [00.00.1987] i Kosovo. Han var med andre ord 12 år da drapene skjedde. Hans mor er oppsøkt av lokalt politi og har bekreftet sønnens identitet. Hun opplyste at han nå bor og arbeider i Tyskland (2021).

Kommisjonen har deretter vært i kontakt med N31 pr. e-post (2022) og har stilt ham en rekke spørsmål, som han har svart på. Han har bekreftet sin fødselsdato [00.00.1987] og sitt fødeland Kosovo. Han har hatt et langt opphold i Tyskland. Videre har han besøkt Albania, Makedonia og Montenegro. Han sier han aldri har vært i Norge, Sverige eller Danmark. Han har ingen tvillingbror eller bror som ligner på ham. Han er utdannet på universitet innen IT og jobber som «[yrke]». Han sier han aldri har vært i fengsel. Han bekrefter at Facebook-kontoen er hans, og har – etter ønske fra kommisjonen – lagt ved et foto av seg selv. Fotoet viser etter kommisjonens oppfatning den N31 som ble identifisert ved hjelp av foto av kvinnen som ikke vil navngis.

Kommisjonens undersøkelser viser videre at en person ved dette navnet, ikke har vært fengslet eller har gjennomført straff i fengsel i Norge fra da elektroniske datajournaler ble innført i 1990.

Kvinnen som ikke vil navngis

Det var som nevnt kvinnen som ikke vil navngis, som i sin tid identifiserte denne N31 overfor Sandberg ved hjelp av foto. Fotoene er senere forevist N32 og N33 av Sandberg, og de har gjenkjent personen som henholdsvis «N31» og «N34».

Kommisjonen har 22. mars 2022 avhørt kvinnen som ikke vil navngis.

Foranledningen til kontakten mellom henne og Sandberg var at hun i november 2018 skrev til B at hun hadde opplysninger i saken. Kvinnen var venn med B på Facebook.

Kvinnen forklarte seg i hovedsak i samsvar med det hun tidligere hadde fortalt til Sandberg: N31 hadde sittet inne og sonet med mannen som hadde utført drapene på [gård]. Han visste godt hvem det var, men han kunne ikke si noe navn. Mannen var kosovoalbaner. N31 mente også at en kvinne var involvert, uten at vitnet kan huske noe om hennes nasjonalitet.

Vitnet forklarte videre at N31 var omtrent 26 år da hun «datet» ham i 2007-2009, at han antakelig var fra Albania, og at han snakket engelsk og noe gebrokkent norsk.

Forevist de samme to foto av N31 som hun ble vist av Sandberg, uttalte vitnet i avhøret at «*jeg kjenner igjen øynene hans, de grusomme øynene hans. Men på det andre bildet der så virker han litt annerledes*». På spørsmål om hvor sikker hun var på at dette var N31, svarte hun: «*Jeg var veldig sikker da jeg pratet med N6, jeg kjenner igjen de øynene, ... jeg kjenner igjen øynene.*» Foreholdt at hun var veldig sikker i sin gjenkjennelse overfor Sandberg i 2018, syntes hun det var vanskelig å svare på grad av gjenkjennelse nå.

Foreholdt opplysningene kommisjonen har innhentet om N31, jf. ovenfor, var hun ikke lengre så sikker på sin gjenkjennelse av ham. Hun uttalte avslutningsvis i avhøret: «*Vitnet ønsket å presisere at hun tidligere hadde uttrykt for stor sikkerhet når det gjaldt gjenkjennelsen av N31 [...]. Hun ser nå at dette ikke stemmer men at den personen hun datet i 2007-2009 ligner den personen hun ble forevist bilder av. Vitnet ønsket å beklage dersom dette hadde medført vanskeligheter for noen på noen måte.*»

N33

Kommisjonen avhørte 17. februar 2022 N33. Hun har hatt bemerkninger til avhøret og har ikke skrevet under på det. Kommisjonen gjengir likevel relevante deler av avhøret, som er tatt opp på lyd og bilde.

N33 forklarte at det startet med at hun hørte en podkast om [familie1]-saken på NRK. Hun koblet saken med det hun hadde blitt fortalt av en mann som kom til hennes arbeidsplass [virksomhet3] i København i 2011/2012 for å gjøre rent, og sendte derfor et brev til A 11. februar 2019. Deretter møtte hun A og Tore Sandberg i København og fortalte dem om dette.

N33 bekreftet i avhør det hun fortalte til Tore Sandberg om N34, som var mannen hun møtte på [virksomhet3] i 2011/2012:

N34 fortalte N33 at han hadde vært i Norge og stått vakt ved et trippeldrap. Motivet for drapene var NATOs medvirkning i «bombe og krig». En kvinne som het «C» hadde også vært med på drapene. «De» hadde noe på henne som hun måtte betale tilbake for. Hun anslo mannens alder den gang til fra 28 til 35 år, ikke over 40.

Sandberg foreviste vitnet en rekke foto av ulike mannspersoner. Da vitnet to dager senere identifiserte N31 som «*manden som kom i [virksomhet3]s*», var det basert på et utsnitt av et foto som bare viste hans øyeparti og som vitnet på forespørsel mottok fra Sandberg.

Til kommisjonen presiserte N33 at det var «blikket» hans som gjorde henne sikker, og hun anga graden av sikkerhet til 90-100 %. Foreholdt andre bilder av N31 hentet fra Facebook-profilen hans, mente hun at det var forskjell og uttalte at det er «*penere øyne der, på bildet til venstre, der (vitnet pekte på et annet bilde) er det noe som ikke har skjedd og der er det noe som har skjedd*».

Vitnet opprettholdt i avhøret sin identifisering av N34 basert på et utsnitt av foto av øyepartiet til N31. Foreholdt at han i så fall var 12 år da han sto vakt ved trippeldrapet, svarte hun: «*Jeg sier ikke at han var 12 år, jeg sier at det er de øynene.*»

Undersøkelser rundt [virksomhet3]

[virksomhet3] er nå nedlagt. For å identifisere N34 mv. kontaktet kommisjonen tidligere innehaver, N36, på e-post. Han hadde ingen opplysninger på personen N34, men opplyste at firmaet som gjorde rent het [virksomhet4]. Han trodde ikke rengjøringsfirmaet eksisterte mer, men oppga bl.a. en tidligere kontaktperson. N36 skrev videre at N33 hadde arbeidet i konditoriet, og at hun hadde snakket med hans kone om N34, blant annet «at han hadde onde øjne».

Ved søk på Internett fant kommisjonen at rengjøringsfirmaet [virksomhet4] ble oppløst i 2013. Forsøk på å ringe firmaets tidligere telefonnummer førte ikke frem. Kommisjonen sendte også en e-post til [virksomhet3]s tidligere kontaktperson i rengjøringsfirmaet, etter å ha funnet hennes e-postadresse på Internett. Hun opplyste at hun hadde ivaretatt «debitor håndteringen». Hun hadde ikke hatt noe med driften av selskapet å gjøre og kjente verken kunder eller medarbeidere.

Fengselsbetjenten N32

Kommisjonen har avhørt N32 to ganger. Han arbeidet som fengselsbetjent på Ullersmo fengsel fra 1990 til 2006.

I sitt *første vitneavhør* med kommisjonen 4. april 2019, gjentok N32 i hovedtrekk det han hadde fortalt til Sandberg om sin kontakt med «N31» på Ullersmo fengsel. Han forklarte at det som skjedde var veldig spontant ved at A kom ut fra «Bunkeren» mens lagmannsrettsforhandlingene i saken hans pågikk i 2002. Vitnet jobbet på avdeling V der sykeavdelingen lå ved siden av. N31, eller N31 som vitne forbandt han med, ble sluppet inn i vaktboksen av sykesøsteren for å gå inn på avdeling V. Akkurat da kom A ut og måtte gå via V siden det pågikk utbygging i utgangsdøra på «Bunkeren», avhøret side 3:

Da N31 så A sa han impulsivt; «å, han derre kjenner jeg». (...) «det er han som har drept foreldra sine, han [familie1]. Men han har ikke drept foreldra sine, vet du, det er ikke han som har gjort det.» (...) «Det er jugoslaven det,» sa N31.

Vitnet hadde ikke hørt noe om noen jugoslav. Han snakket litt frem og tilbake med N31 og sa blant annet; «hvordan kan du være så sikker på at det var han»? N31 så på vitnet med et oppgitt blikk og sa; «du kan jo lure på hvorfor han ble henrettet 14 dager før lagmannsrettssaken skulle opp da». Vitnet lurte på om «jugoslaven» skulle være vitne i lagmannsretten, noe N31 bekreftet at «jugoslaven» skulle.

Vitnet oppfattet at B hadde vært i et albanermiljø en liten stund, det samme miljøet som «jugoslaven» kom fra nede i Göteborg. N31 kom fra samme miljø ettersom vitnet forstod.

Vitnet spurte ham hvordan det hadde foregått. Og spurte om det var «jugoslaven» og C, som var narkoman som hadde vært der. N31 sa hun var en del av gjengen og var beskyttet relatert til et mulig kjæresteforhold i det miljøet.

N32 gjorde ikke noe den gang med opplysningene han fikk fra «N31». Dette har imidlertid gnagd ham i mange år, og da han så på TV at Sandberg hadde levert begjæring om gjenåpning fra A og B, tenkte han at nå måtte

han fortelle om opplysningene han fikk i 2002. Kontakten med Sandberg ble opprettet via B. Tore Sandberg sendte noen bilder av N31 til vitnet, der vitnet kjente igjen ett av dem som N31 fra Ullersmo.

I det *andre vitneavhøret* av N32 29. mars 2022 gjentok han sin historie om hva N31 hadde fortalte ham om [familie1]-saken, dog slik at han tilføyde at N31 også hadde sagt at «søstera til kona» til A hadde utført drapene sammen med jugoslaven. N31 snakket godt norsk.

Foreholdt at kommisjonen har identifisert personen Sandberg viste ham foto av, og vist flere foto av ham som kommisjonen har lastet ned fra nettet, kjente vitnet ham ikke igjen.

Konfrontert med at han overfor Sandberg hadde vært 99,9 % sikker på at personen på fotoet han ble vist var N31, begynte vitnet å tvile og viste til at han «kjente igjen blikket på personen han pekte ut for Sandberg».

N32 ble videre gjort kjent med at kommisjonens undersøkelser tilsier at den personen som vitnet pekte ut på foto forevist ham av Sandberg, ikke har sonet på Ullersmo. En person ved navn N31 har imidlertid sonet på Ullersmo på det tidspunkt vitnet jobbet der. N32 ble forevist foto av vedkommende, som virket kjent for ham. Vitnet «*kan ikke utelukke at det var denne personen han snakket med i fengselet, men han ligner ikke denne personen. (...) Vitnet kan ikke nå etter å ha fått nye opplysninger, og blitt forevist foto lenger si at det var riktig det han forklarte til Sandberg at han var 99,9 % sikker. Det eneste vitnet er sikker på er at den han snakket med på Ullersmo kalte seg N31.*» N32 navnga i den forbindelse en pensjonert kollega som hadde fortalt ham at personen på vaktrommet var N31.

Konfrontert med opplysninger kommisjonen hadde innhentet om N31, konstaterte N32 at han nok hadde tatt feil mht. identifiseringen.

N31

Kommisjonen har foretatt undersøkelser hos Kriminalomsorgen om, og når N31 sonet i norske fengsler. Han sonet i Ullersmo landsfengsel og Krogsrud arbeidskoloni da trippeldrapet fant sted i mai 1999 og da lagmannsretten behandlet ankesaken i 2002. Han hadde ikke permisjon i mai 1999. For ordens skyld nevnes at han også sonet i norsk fengsel da N33 arbeidet ved [virksomhet3] i København i 2011-2012. Selv om mye tyder på at det er denne N31 som fengselsbetjent N32 forklarte seg om, er det samme ikke tilfellet for N33. Kvinnen som ikke vil navngis har opplyst at hun hatt en relasjon til N31.

A anfører

Det foreligger merknader fra Sandberg og advokat Sjødin på vegne av A. Merknadene gjengis samlet.

Når det gjelder forklaringene til N32 og kvinnen som ikke vil navngis, så har Sandberg ikke orientert noen av dem om forklaringene til den andre. Med det som foreligger av informasjon i dag må konklusjonene være, sluttinnlegget pkt. 13.2.5:

- N32 har på foto pekt ut feil person da han skulle utpeke den «N31» han hadde snakket med på vaktrommet på Ullersmo i 2002. Den han faktisk snakket med var i realiteten N31.
- Kvinnen som ikke vil navngis [kommisjonens formulering] har på foto pekt ut feil person da hun skulle utpeke mannen hun datet i 2007-2009 og som kalte seg N31. Det er med sikkerhet fastslått at [...] [kallenavn] i virkeligheten er N31.

Han som overfor N32 sa at han visste hvem som hadde begått [familie1]-drapene – C og «jugoslaven» (L) – er den samme personen som overfor kvinnen som ikke vil navngis (kommisjonens formulering) kalte seg [kallenavn] – altså N31.

På samme måten som «N31» (N31) fortalte N32 at han visste hvem som hadde begått [familie1]-drapene – uttrykte han som overfor kvinnen som ikke vil navngis (merknad: kommisjonens formulering) kalte seg N31, at han visste hvem som hadde begått [familie1]-drapene. (...)

På vegne av domfelte anføres det at dette må ha stor bevismessig verdi. I realiteten er den samme historien og de samme omstendighetene blitt fortalt til 2 forskjellige vitner som ikke har hatt noen kunnskap om hverandre.

Begge historiene involverer både norske og eks-jugoslaviske gjerningspersoner.

Basert på den forklaring N33 ga til Sandberg i februar 2019, jf. sluttinnlegget pkt. 13.3.12 flg.:

og de undersøkelser Gjenopptakelseskommisjonen omsider foretok nær 3 år senere er det mulig å dra følgende sikre konklusjoner:

- N33 har vært ansatt i en deltids jobb i [virksomhet3] i København.
- Bakeriet hadde i en periode en ex-jugoslav til å rengjøre fuger i bakeriet.
- Det er korrekt at N33 har tatt opp sin bekymring over ex-jugoslaven «N34» med eierne av bakeriet – N37 og N36.
- Gjenopptakelseskommisjonen har ikke greid å fastslå med sikkerhet hvem denne «N34» er.

(...)

Basert på identifikasjonen av N31 som en person som var 12 år da [familie1]-drapene ble gjennomført, må konklusjonen være at N33 må ha tatt feil da hun ved fremvisning av foto den 26.02.2019 identifiserte personen som «...Det er manden som kom til [virksomhet3]s...». I denne sammenheng viser undertegnede (Sandberg, kommisjonens merknad) til at CW ved fotofremvisningen av N31 den 26.02.2019 sa følgende på video i det hun pekte mot mannens hår:

«...Øgonen – det er veldig likt øver øgonen. Men det her stemmer ju inte...»

Hva har så Gjenopptakelseskommisjonen gjort for å identifisere den ex-jugoslaven som også N36 har bekreftet at bakeriet brukte til å rengjøre flisene?

(...)

Etter å ha gått gjennom de oversendte dokumentene foretok vi den 03.12.2022 et enkelt nettsøk på [virksomhet4]. Da fremkom flere mulige kontaktpersoner som utreder Ekeli ikke har tatt noe initiativ for om mulig å identifisere hvem «N34» egentlig er.

(...)

På vegne av domfelte A anføres det at dette må innebære at Kommisjonen ikke har gjort det som er mulig for å identifisere «N34».

Utenlandsk involvering i trippeldrapet har ikke vært en del av den tidligere etterforskningen.

Det som kan knyttes til observasjonen fra N33 er påstanden om at drapene ble utført mot en innen NATO som hadde vært med og drept jugoslaver. Her mottok politiet i Lillestrøm tidlig et brev. Etter det kom det et brev i N22 og N27s postkasser som omtalte at det var E som skulle tas. I brevet står det at de som ble dømt er uskyldige. Likelydende brev som var lagt i N22 og N27s postkasser, ble også lagt i postkassene til A og Bs forsvarere, advokat Cato Schiøtz og advokat Frode Sulland.

Det viser seg at brevene ikke har vært lagt inn i [familie1]-saken. De er da nye bevis, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3. Samtalene med N33 er også et nytt bevis, som igjen kobler motivet og offeret til noe annet enn det lagmannsretten la til grunn.

B anfører

Kommisjonen har i 2022 fulgt opp Tore Sandbergs intervjuer med avhør av tre sentrale vitner – N32, kvinnen som ikke vil navngis og N33. Alle disse tre vitnene bekreftet i sine samtaler med kommisjonen de opplysninger de tidligere ga til Sandberg om sin kunnskap om hvem som deltok under drapene.

Det understrekes for det første at dette er tre vitner som har gitt informasjon til Sandberg på eget initiativ og helt uavhengig av hverandre. De har dessuten gitt svært omfattende, detaljerte og konsistente forklaringer som fremstår med stor troverdighet. De har heller ikke hatt noen forbindelser til partene i saken som har kunnet påvirke deres uavhengighet. Kommisjonen må på denne bakgrunn tillegge forklaringene stor bevisverdi.

Det har likevel vært noe problematisk for vitnene å identifisere den personen de har hatt kontakt med når de under kommisjonens avhør er blitt forevist ulike bilder av aktuelle personer. Dette har bidratt til noe forvirring – men det endrer ikke bevisverdien av de forklaringer som er gitt.

Når det gjelder N32, så ender han i sin andre forklaring til kommisjonen med å si at han har tatt feil når han tidligere hadde identifisert den «N31» som han som fengselsbetjent snakket med på Ullersmo fengsel i 2002 som N31. Dette skyldes særlig at det er opplyst at N31 var bare 12 år i pinsen 1999 og aldri har vært i Norge,

enda mindre sonet i Ullersmo fengsel. Men denne feiltagelsen kan ikke på noen måte påvirke og redusere bevisverdien av den forklaringen han har gitt gjentatte ganger om at «N31» fortalte at det ikke var A som hadde drept sine foreldre, men «jugoslaven».

N32 forklarer i stedet – på bakgrunn av bilder som ble vist ham – at han ikke kan utelukke at den «N31» han møtte i fengselet var N31. N31 sonet på Ullersmo i 2002. Det antas derfor at dette må være riktig person.

N32s forklaring er etter dette et viktig nytt bevis som taler med styrke for gjenåpning, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Når det gjelder kvinnen som ikke vil navngis gjelder det samme som for N32 med tanke på bevisverdien av hennes forklaringer. Hennes forklaring inneholder opplysninger om to menn hun hadde kontakt med i 2008, og som fortalte henne at det var «en mann fra Jugoslavia og en dame» som begikk drapene. Hun forklarte både om en N31 og en som kalte seg [kallenavn]. Begge var kosovoalbanere og skulle ha sonet fengselsstraffer i Norge.

Også kvinnen som ikke vil navngis ble under avhør forevist bilder. Hun ble da foreholdt at den hun kjente som [kallenavn] er den samme som N31.

Når det gjaldt den hun hadde fått vite het N31, ble hun forevist de samme bildene som N32 og foreholdt samme informasjon. Hun konstaterte da at det ikke kan ha vært den N31 det ble vist bilder av, som hun hadde hatt kontakt med. Denne manglende identifikasjon kan imidlertid ikke endre det sentrale – nemlig at hennes forklaring også er et viktig nytt bevis som taler med styrke for gjenåpning, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Når det gjelder N33 foreligger det i tillegg til forklaringene med tilhørende rapporter fra Sandberg et avhør med kommisjonen på 21 sider som ikke er godkjent. Men sammenholdt med lyd- og bildeoptak av forklaringen og forklaringen til Sandberg, er også hennes forklaring omfattende, detaljert og konsistent.

N33 forklarte om en «N34» som hun møtte da hun jobbet på et bakeri i København i 2011-2012, og som fortalte henne at han hadde holdt vakt under trippeldrapet. Han skal også ha fortalt at det var en eksjugoslav som kaltes «N35» og C som var gjerningspersoner.

N33 ble også forevist bilder for eventuelt å kunne gjenkjenne denne N34. Men hun forklarte både til Sandberg og kommisjonen at det særlig var øynene hun hadde festet seg ved. Ut fra dette hadde hun pekt ut bilder av N31. Men når hun ble foreholdt de samme opplysningene om at han var 12 år i 1999 så slår hun også fast at «..det kan han ikke ha vært» (avhøret side 20).

Det må være klart at det å skulle gjenkjenne noen bare ut fra øynene ikke gir en sikker identifikasjon. Det kan således ha vært en uheldig fremgangsmåte når vitnet ut fra bilder av øynene til N31, skal ha identifisert den personen hun hadde kontakt med som en person det blant annet på grunn av alder ikke kan ha vært.

Dessuten gjelder det generelt for alle disse tre vitnene at vitnepsykologisk forskning har vist at ansiktsgjenkjenning uansett er svært problematisk, særlig når observasjoner og kjennskap ligger langt tilbake i tid. Selv om det kan være viktig å forsøke om dette kan føre til en sikker identifikasjon, kan det ikke svekke forklaringenes bevisverdi at dette ikke fører fram.

Det fastholdes ut fra dette at også N33s forklaringer er viktige nye bevis som taler med styrke for gjenåpning, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Både hver for seg og samlet er alle de nye opplysningene om hvem som utførte drapene nye bevis som gir grunnlag for gjenåpning av sakene til A og B. Disse opplysningene kaster et helt nytt og annet lys over både selve drapene og over hva slags planlegging som eventuelt har foregått i forkant av disse. Alle disse tre forklaringene har et innhold som peker mot andre gjerningspersoner enn A og B, eller noen med forbindelser til disse.

Påtalemyndigheten anfører

N33, kvinnen som ikke vil navngis og N32 har angivelig uavhengig av hverandre, utpekt samme person ut fra bilder forelagt dem av Tore Sandberg. Denne personen viser seg at var 12 år på tidspunktet for drapene og har ikke sonet straff i norsk fengsel. Samtlige sammenfallende identifiseringer er dermed feilaktige.

Påtalemyndigheten viser videre til at rollen til N31 er ulik i de tre versjonene. I følge N33 skal N31 ha plassert seg selv som vakt utenfor kårboligen mens drapene ble begått. Ifølge kvinnen som ikke vil navngis skal N31s

kunnskap om saken komme fra at han sonet i fengsel sammen med en person som deltok i drapet. Ifølge N32 skal N31 ha fortalt ham at det var en jugoslav og en kvinne som utførte drapet.

Ut fra opplysninger i soningsoversikt i det sentrale straffe- og personopplysnings-registeret, synes det som at N31 sonet på Kroksrud arbeidskoloni, som er fysisk adskilt fra Ullersmo fengsel, i perioden 12. april 2000 til 26. mars 2003.

Påtalemyndigheten er av den oppfatning at opplysningene ikke kan tillegges vekt ved spørsmålet om gjenopptakelse.

Kommisjonens vurdering

Kommisjonen er av den oppfatning at N31 er et blindspor.

N31 var 12 år da drapene på [gård] skjedde.

Kommisjonen bemerker for øvrig at prosedyren som ble benyttet av Sandberg for å identifisere N31 ved foto, gjør at identifiseringen har liten bevisverdi.

N31 sonet som nevnt da trippeldrapet skjedde.

Kommisjonen har ingen holdepunkter for at de tre vitnene har forklart seg usant om de opplysningene de har fått. Bevisverdien av de tre vitnenes forklaringer er imidlertid lav.

De tre vitnene gir ulike beskrivelser av rollen til den personen de identifiserte. Den «N31» som N32 forklarte seg om, antagelig N31, visste hvem som hadde begått (og ikke begått) drapene. Opplysningene som ble gitt til N32, fremstår etter sitt innhold mest som ubekreftede antagelser og rykter på et tidspunkt saken sto for lagmannsretten og var omtalt i media med daglige referater fra ankeforhandlingene.

Den «N31» kvinnen som ikke vil navngis forteller om, skal ha sonet sammen med en person som deltok i drapene. Denne «N31» kan imidlertid ikke være den samme person som N32 forklarte seg om, fordi hun omtaler vedkommende som [kallenavn]. Opplysningene gitt av kvinnen som ikke vil navngis er gitt henne 8-10 år etter drapene. Opplysningene er lite konkrete, uten særlig indre sammenheng og står dertil dels i motstrid med N32s forklaring.

«N34» i N33s forklaring sto vakt ved trippeldrapet. Det N34 skal ha fortalt N33 i 2011/2012, er opplysninger som dels var offentlig kjent. Forklaringen, slik den er gjengitt av N33, inneholder etter kommisjonens mening intet som kun en gjerningsperson ville ha hatt opplysninger om.

Det er en viss fare for at høyprofilerte straffesaker, som [familie1]-saken, omgis av rykter og antagelser av hva som har skjedd. For kommisjonen er det viktig å skille det som gir konkrete holdepunkter om hendelsesforløpet, fra slike spekulasjoner og antakelser. Intet av det anførte på dette punkt, har vært egnet til å kaste lys over hendelsesforløpet. De tre vitnene som her har meldt seg for Sandberg, har ikke gitt konkrete og etterprøvbare opplysninger i avhør. Kommisjonen finner derfor ikke grunn til å legge nevneverdig vekt på dette.

Forklaringene, som skal peke mot at en jugoslavisk gjerningsmann og C sammen begikk drapene, tillegges etter en samlet vurdering ikke vekt.

Det er på dette punktet ikke nye opplysninger etter straffeprosessloven § 391 nr. 3.

3.3.5.3. L

Nye bevis fra Sandberg

Sandberg utarbeidet 30. oktober 2009 rapporten «Angivelig jugoslavia-tilknytning til [familie1]-drapene». Her fremkommer blant annet:

Rapporten inneholder også opplysninger om navngitt angivelig gjerningsmann. Dette er ex jugoslaven L. L oppholdt seg i Norge fram til 2001 da han ble utvist og flyttet til Sverige. Han ble den 03.01.2002 funnet drept i skogen ca 3 mil utenfor Malmø ved [sted9].

I begjæringen om gjenåpning pkt. 5 «Personer med tilknytning til [familie1]-saken», side 147 fremgår:

Flere kilder har uavhengig av hverandre opplyst til Tore Sandberg og andre at L har vært i kårboligen på [gård] i forbindelse med trippeldrapet.

(...) Han skal ha tilhørt den norsk-jugoslaviske mafiaen og var godt kjent av norsk politi som torpedo.

Den 04.06.1999 – 13 dager etter [familie1]-drapene – tok politiet blodprøve av L i Bogstadveien i Oslo i forbindelse med at han kjørte bil under alkoholpåvirkning. Den 05.07.1999 ble det offentlig kjent at blod som var funnet på en glassbit (A-2) ved verandadøra i kårboligen i blanding med Gs blod – ikke tilhørte noen av de 4 siktede i [familie1]-saken.

I rapport fra Rettsmedisinsk Institutt ble det fastslått at blodet på glassbiten hadde identisk DNA med DNA fra en annen sak som Rettsmedisinsk institutt undersøkte samtidig med [familie1] glassbiten A-2. Rettsmedisinsk Institutt har skrevet at dette resultatet kunne skyldes en forurensning fra den andre saken de analyserte.

Kommisjonen bes innhente opplysninger om DNA-profilen som ble funnet i blanding med Gs DNA-profil på glassbit A-2. Vedkommende persons identitet begjæres oppgitt, begjæringen pkt. 4.1.5 og pkt. 15.59, og tilleggsanførsler 6. mars 2019 og 3. juni 2019.

Sandberg har også bedt kommisjonen undersøke om L har sonet sammen med N31 og/eller N38. N38 har i en dagbok om [familie1]-saken skrevet at «L satt med meg på C-1 & informerte meg om at han var torpedo på saken ... L er død. Derfor tør jeg å navngi han», begjæringen pkt. 5 side 148 og rapport 30. oktober 2009 side 24 flg.

Etter at 2009-rapporten ble utarbeidet har Sandberg ifølge tilleggsanførsel 6. mars 2019 mottatt en rekke nye opplysninger om «Ls voldelige opptreden i Norge. Flere nye vitner knytter også L til trippel-drapet på [gård] i pinsen 1999». Sandberg gir en samlet oversikt over informasjonen, som også omfatter «øst-europeiske torpedoer» som skal ha utført [familie1]-drapene. Sandberg viser blant annet til det fengselsbetjent N32, N33 og kvinnen som ikke vil navngis har fortalt.

Sandberg redegjør også for at B har opplyst at hun og A hadde snakket med en person ved navn N39 «mens de alle tre sonet dommer i Skien fengsel». N39 skal da ha sagt «at han visste at hun selv og A ikke hadde noe med [familie1]-drapene å gjøre – og at han synes det var for jævlig at de skulle sitte i fengsel», begjæringen pkt. 5, side 146. Et annet vitne forklarte Sandberg at N39 hadde hatt besøk av L i Oslo flere ganger. Vedkommende hadde da hørt at L hadde vært med på drapene i kårboligen på [gård] i pinsen 1999. N39 hadde selv tilhold i huset [eiendom1] på [gård] i 1997, se også begjæringen pkt. 15.60. N39 har imidlertid ikke ønsket å gi noen vitneforklaring til politiet.

Kommisjonens utredning

For kommisjonen har det vært sentralt om det foreligger objektive holdepunkter som kan knytte L til [familie1]-saken. Kommisjonen har derfor foretatt de undersøkelser som har vært hensiktsmessige.

Blod på glassbit A-2

Da glassbit A-2 fra åstedet ble undersøkt av Rettsmedisinsk institutt (RMI) i 1999, ble det funnet en fullverdig mannlig DNA-profil i blanding med Gs DNA i første analyse. Instituttets gjennomgang av analysene viste at denne profilen var identisk med en DNA-profil i en prøve fra en annen sak som ble behandlet samtidig, og at det var teknisk mulig at en forurensning hadde funnet sted. Ved annen gangs analyse av blod fra glassbit A-2 fant man bare Gs blod.

Kommisjonen henvendte seg til Kripos for å få oppgitt identiteten til denne personen. Under henvisning til taushetsplikten etter Politiregisterloven, og til at de sakkyndige uttalelser konkluderte med at det var oversmitte fra prøve opptatt i annen straffesak, utleverte Kripos først ikke opplysninger om identiteten til personen til kommisjonen. Det var imidlertid ikke tilstrekkelig og tilfredsstillende for kommisjonen å legge til grunn at det var tale om oversmitte fra en annen straffesak uten å foreta egne undersøkelser, herunder opp mot personer som i begjæringen om gjenåpning er anført å kunne ha en rolle ved trippeldrapet. Kommisjonen ba derfor om opplysningene en gang til. Av den grunn fikk kommisjonen oppgitt vedkommendes identitet fra Kripos, men på den forutsetning at den ikke skulle formidles videre til sakens parter. *Det er ikke L.*

Kommisjonen har gjennomgått alle politidokumentene. Så langt kommisjonen kjenner til er personen ikke omhandlet i [familie1]-saken, herunder i begjæringer om gjenåpning eller i kommisjonens egen utredning. Dette underbygger at det er tale om oversmitte fra annen straffesak som var til analyse samtidig ved RMI. Den aktuelle straffesaken er fra Vestlandet, og ledet etter det opplyste ikke til domfellelse.

For ordens skyld inntas den redegjørelse for prosedyrer mv. som Oslo universitetssykehus, Avdeling for rettsmedisinske fag (tidligere Rettsmedisinsk institutt, RMI) ga kommisjonen 22. juni 2020:

Det er vanlig prosedyre å ekstrahere prøver fra flere saker i samme oppsett. Prøven ble behandlet etter gjeldende prosedyre i 1999, men man hadde på det tidspunktet ikke samme kunnskap om mulighet for forurensning mellom prøver som man har i dag. Prosessen innebar flere trinn der prøverør ble åpnet og lukket, reagenser ble tilsatt og prøven gjennomgikk varmebehandling. Det er dermed teknisk mulig at en slik forurensning kan finne sted, men det er ikke mulig å si hvilket (hvilke) trinn i prøvebehandlingen som kan ha ført til dette. Som det skrives i rapporten av 1.9.99 er det overveiende sannsynlig at prøven ikke er en blandingsprøve og at dette styrkes av at den andre delen av prøven ga en ren profil ved analysen.

I tillegg nevner kommisjonen at det var Statens rettsstoksikologiske institutt (SRI) som analyserte prøven tatt av L i 1999. RMI og SRI hadde i 1999 lokaler to forskjellige steder i Oslo.

Soningsoversikt L m.fl.

Kommisjonen har innhentet opplysninger fra Kriminalomsorgen og basert på disse utarbeidet en soningsoversikt for L.

Kommisjonens undersøkelser viser at L ikke var innsatt i Oslo fengsel i januar 2001, som er tidspunktet som synes å fremgå av N38s dagbok. Imidlertid var L i varetekt i Oslo fengsel i perioden 23. februar 2001 til 23. mars 2001.

Kommisjonens undersøkelser viser videre som nevnt at personen ved navn N31 ikke har vært fengslet eller har gjennomført straff i fengsel i Norge fra da elektroniske datajournaler ble innført i 1990.

Ls soningsoversikt viser så vel soning som varetektsopphold i Norge i perioden 6. juli 1998 til 23. mars 2001, men ikke i Ullersmo fengsel. Han var ikke fengslet da [familie1]-drapene skjedde.

Database over [familie1]-sakens telefonnumre

Kommisjonen har ved gjennomgang av saken funnet at da Sandberg navnga L første gang i 2009, undersøkte politiet om en rekke telefonnummer (8 stk.) knyttet til L fantes i [familie1]-databasen. [familie1]-databasen besto etter det opplyste av data innhentet på konkrete telefonnummer, basestasjonsutskrifter for [sted1] og 180-prosjektet. Resultatet av undersøkelsen var ingen treff: Ingen av Ls telefonnumre fremgikk av [familie1]-databasen.

B anfører

Det har under hele prosessen med gjenåpning fra 2005 og fram til i dag, vært fokus på å forsøke å finne fram til hvem som utførte drapene i kårboligen i pinsen 1999. Det vises til tidligere innsendte rapporter og begjæringer.

Det er en lang rekke kilder som helt uavhengig av hverandre har gitt sammenfallende opplysninger om at L var involvert i drapene i kårboligen, noe som underbygges av opplysninger om at drapene har tilknytning til et eks-jugoslavisk miljø. Dette må igjen ses i sammenheng med opplysninger om trusler som fremkom mot norske politikere i 1998/99.

Etter at begjæringene om gjenåpning ble inngitt i 2018, har Tore Sandberg sendt inn en rekke nye rapporter som inneholder nye bevis om alternative motiver og alternative gjerningspersoner som supplerer grunnlaget for gjenåpning etter straffeprosessloven § 391 nr. 3. Sandbergs anførsler om Ls rolle i saken tiltres. Kommisjonen har selv fulgt opp dette med ytterligere innhenting av forklaringer og andre nye bevis.

Samlet viser dette materialet at det er et solid bevisgrunnlag for at drapene ble begått av personer med bakgrunn fra og tilknytning til det som kan kalles et eks-jugoslavisk miljø, eventuelt at de har sin bakgrunn og nasjonalitet fra land som tidligere var omfattet av Jugoslavia. Dette er personer som det ikke er noen holdepunkter for at A og B har hatt noen som helst kjennskap eller tilknytning til. Dermed gir slike nye bevis grunnlag for gjenåpning av dommen for medvirkning.

Det er også grunn til å presisere at verken den omfattende etterforskning Tore Sandberg har gjort mht. hvem som utførte drapene, eller den tilsvarende etterforskning kommisjonen har gjennomført for å bringe klarhet i dette, har frembragt noen omstendigheter eller bevis som knytter A og B til drapshandlingene. Dette fraværet av nye bevis mot disse to domfelte må i seg selv også anses som et sterkt bevis for at både gjennomføringen og planleggingen av drapene har blitt gjort av helt andre personer uten tilknytning til dem.

Det er riktig at L ikke satt i varetekt i Oslo fengsel i januar 2001, slik N38 skrev. Han var ikke i Oslo fengsel før 23. februar 2001. En slik feilerindring – forvekslingen mellom januar og februar – kan imidlertid ikke tillegges noen bevismessig vekt. For det første er det svært vanlig at man kan huske feil på denne måten. Særlig når det er lenge siden. For det andre er det svært vanskelig å tenke seg at N38 skulle ha noe som helst motiv for å skrive det han skrev i sin dagbok om Ls deltagelse i drapene hvis det ikke var riktig.

Hans opplysning om at «L er død» er dessuten også korrekt, jf. det siterte ovenfor. Dette viser at notatene er gjort etter januar 2002, det vil si i hvert fall et år etter at de sonet sammen og denne informasjonen ble gitt. Dette kan også forklare feilerindringen om tidspunktet.

N38s uttalelse i dagboken er derfor fortsatt et bevis av stor vekt for at L var en av gjerningspersonene under trippeldrapet i kårboligen på [familie1]

gård i pinsen 1999.

Dette beviset må sees i sammenheng med en rekke andre bevis som peker i samme retning. Det er tilstrekkelig å konstatere at det samlede bevismaterialet taler med styrke for at L deltok under drapene. Samtidig foreligger det ingen holdepunkter for at A og B har hatt noe kjennskap til eller kontakt med ham.

Dette innebærer at det også på dette punkt er lagt fram vesentlige nye bevis som gir grunnlag for gjenåpning, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Påtalemyndigheten anfører

Påtalemyndigheten viser til at det ikke er konkrete, troverdige og etterprøvbare opplysninger som tilsier at L hadde noen rolle i [familie1]-drapene, og hans død fremstår å ha sammenheng med annen kriminell aktivitet i Sverige. Ingen av de telefonnumrene som politiet har kunnet knytte til L, er registrert på basestasjon som dekker åstedet på [sted1]. Opplysningene om at han har hatt noen rolle i drapene synes basert på rykter i et kriminelt miljø.

Påtalemyndigheten bemerker videre at tidspunktet for hans død, kort tid før ankeforhandlingen i [familie1]-saken, fremstår tilfeldig. Dersom noen skulle drepe ham for å unngå at han forklarte seg i [familie1]-saken, ville det vært naturlig at han ble drept mens saken var under etterforskning eller forut for herredsrettsbehandlingen. L var ikke påberopt som vitne under ankeforhandlingen, avhørt av politiet eller på annen måte aktuell som vitne i saken, slik at det på ingen måte var nødvendig å ta livet av ham for å forhindre ham fra å vitne i ankeforhandlingen.

Kommisjonens vurdering

Kommisjonen nevner innledningsvis at påvisning av ytterligere gjerningsperson(er), ikke nødvendigvis behøver å være uforenlig med domfellelsene i saken. Retten dømte samtlige fire for medvirkning, og tok ikke stilling til hvem som faktisk utførte drapene. Av dommen fremgår at «Drapsplanleggingen ble avsluttet ved at A og B fikk andre til å gjennomføre drapene med de våpen C og D hadde bragt til [gård]».

Kommisjonen legger til grunn at funnet av en fullverdig mannlig DNA-profil i blanding med Gs DNA i første analyse av blodet på glassbit A-2 på RMI, var en oversmitte som ikke hadde noe med [familie1]-drapene å gjøre. Identiteten er derfor ikke gjort kjent for sakens parter, jf. motsetningsvis straffeprosessloven § 398 tredje ledd.

Det har etter kommisjonens syn ikke fremkommet konkrete, objektive og etterprøvbare holdepunkter som knytter L til drapene. Uten slike holdepunkter er det ikke aktuelt for kommisjonen å avhøre vitner om dette.

Kommisjonen oppfatter at mye av det som har fremkommet, er informasjon som det er vanskelig å legge til grunn. L forsøkes knyttet til [familie1]-saken, uten at det blir konkret eller etterprøvbart. Informasjonen

fremstår som rykter og spekulasjoner. Det samme gjelder opplysningene om en eller flere jugoslaviske gjerningspersoner, jf. kommisjonens vurdering ovenfor i pkt. 3.3.4.8 av anført sammensatt motivbilde.

For ordens skyld nevnes også at opplysningen i N38s dagbok om at «L satt med meg på C-1 & informerte meg om at han var torpedo på saken», vel så sannsynlig kan referere seg til innkreving av en narkotikagjeld N38 omtaler samme sted. Av den grunn drøftes ikke nærmere muligheten for at N38 husket soningstidspunktet feil.

Det er på dette punktet ikke nye opplysninger etter straffeprosessloven § 391 nr. 3.

3.3.5.4. Oppsummering

Oppsummert har det etter kommisjonens syn ikke fremkommet noe nytt om navngitte mulige gjerningspersoner, medvirkere mv. av betydning for skyldspørsmålet i saken, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

3.3.6. Særlig om J

3.3.6.1. Retten la til grunn

Is sønn, J, var også tema i herredsretten og er slik beskrevet i herredsrettens dom:

Ekteparet [familie1] har også gjort gjeldende at det foreligger andre motiv for drapet enn gårdstvisten. Det er særlig fremhevet at dette må søkes i Is familie, eventuelt i forhold knyttet til Es arbeid. Oppmerksomheten har i denne sammenheng av ekteparets forsvarere særlig blitt rettet mot Is sønn J. Om han enn ikke i åpne ord har blitt beskyldt for å stå bak drapene, er dette slik retten har oppfattet det gjentatte ganger insinuert så vel under avhør som i prosedyre.

Bevisførselen under hovedforhandlingen har ikke gitt noe grunnlag for en antakelse om at det kan knyttes noe motiv til personer i [familie2], ei heller til Es arbeid. Det er ikke lett for retten å forstå at personer som selv angir å være tiltalt med urette, temmelig direkte utsetter et annet menneske for tilsvarende sterkt belastende beskyldninger uten at de på noe vis har bevismessig dekning for dette. Den måten dette har skjedd på i denne saken, er i seg selv egnet til å svekke ekteparets troverdighet.

I lagmannsrettens dom er J ikke omtalt. Det er lagmannsrettens dom som er gjenstand for kommisjonens vurdering.

3.3.6.2. Nye opplysninger fra Sandberg

Sandberg har mottatt informasjon fra to personer, en venn av J ved navn N19 og N14, som tilsier at J kan stå bak 180-samtalen basert bl.a. på ord og uttrykk som ble brukt i denne.

N19 uttalte blant annet følgende i samtale med Sandberg 13. mai 2000, begjæringen pkt. 5 side 144:

Vitnet sier at det gikk kaldt nedover ryggen på ham da han leste i VG om mannen som hadde ringt inn til opplysningen 180 en tid før trippeldrapet og fortalt at E og hennes foreldre ville bli tatt av dage. Vitnet sier at han er overbevist om at J er 180-mannen. Hele den beskrivelsen av denne samtalen som vitnet leste om i avisen, passer 100 % på J.

N19 har også gitt opplysninger om Js uttalelser og reaksjoner i forhold til E, bl.a. begjæringen side 142:

Da J fortalte vitnet om det arveoppgjøret E hadde lagt opp til, var han rasende. Dette var dråpen som fikk begeret til å flyte over. J ga uttrykk for at E nå skulle få som hun hadde fortjent uten at vitnet i dag er i stand til å gjengi ordrett hva J sa ...

Og videre, begjæringen pkt. 15.19 side 551, om Js reaksjon på at E skulle ha hatt et ønske om å bli gravlagt sammen med mannen:

Vitnet (N19, kommisjonens merknad) sier at J ble helt rabiatt over denne opplysningen. Han motsatte seg på det sterkeste av E skulle gravlegges sammen med hans far.

I begjæringens pkt. 9.3.1 side 306 flg. er blant annet følgende hentet fra et opptak Sandberg gjorde med N14 28. august 2007 (med anmerkninger fra Tore Sandberg merket «Anm-TS»):

- N14 opplyser at han flere ganger har sett Is sønn J sammen med C i [sted2] (Anm-TS: mens C har forklart at hun ikke visste hvem J var)
- N14 opplyser at I hadde sagt at han ikke likte at J var sammen med C.
- N14 opplyser at han en gang ikke lenge før Is død hadde sittet på med J til Oslo der de hadde parkert utenfor Ds leilighet i [adresse3]. Både J og N14 hadde gått inn i Ds leilighet der D satt med en revolver. J hadde tatt revolveren og «lekt» med den. (Anm-TS: På politiets spørsmål til D i avhør i juni 1999 svarte D at han ikke visste at I hadde unger)
- N14 opplyser at J hadde et uendelig hat til E. I de siste dagene av Is liv – mens hans 3 sønner var til stede i [E og I]-huset i [sted2] sammen med E og N14 – freste J mot E – han ville ikke ta i en eneste ting som E hadde tatt i.

(...)

- N14 opplyser at I reagerte så sterkt på Js opptreden overfor E at han ville gjøre sønnen arveløs.
- N14 opplyser at J etter Es død reagerte så sterkt på at E skulle gravlegges i samme grav som I i [sted2] at J hadde sagt at han fysisk skulle hindre at hun kom ned i denne graven. N14 opplyser at dette førte til at det ble satt ut 3 vakter den dagen E ble gravlagt. J hadde likevel ikke kommet.

I begjæringens pkt. 9.3.1. gjengis fra «signert vitneforklaring» til Sandberg av N14 16. oktober 2007:

Rapportskriver (Sandberg, kommisjonens merknad) foreholder vitnet politiforklaringen til vitnet N40 – ansatt i 1999 ved opplysningen 180, avdelingen i [sted10]. Etter hvert som rapportskriver leser opp den aktuelle forklaringen utbryter vitnet spontant at beskrivelsen av mannen som ringte opplysningen ved den omtalte anledningen, stemmer svært godt med måten J opptre og snakker på.

Vitnet sier at det er typisk J å opptre vekselvis truende og dannet. Under opplesningen sier vitnet igjen spontant at «...*dette er akkurat slike uttrykk som J bruker...*». Vitnets spontane utbrudd kom ved opplesningen av følgende avsnitt i N40s politiforklaring:

Plutselig begynte han å kalle henne (les E) for forskjellige ting. Han brukte da fornavnet E, og kalte henne «bikkje, merr, tisper». Han brukte flere tilsvarende ord i negativ betydning...

Vitnet sier at han selv har hørt J bruke slike uttrykk og betegnelser på E. Vitne sier at J selv brukte slike uttrykk direkte til E mens hun selv, I og vitnet var til stede. I sa da til sønnen at han måtte oppføre seg ordentlig. (...)

Når rapportskriver leser videre fra N40s forklaring, så sier vitnet at følgende formulering passer svært godt med Js måte å uttrykke seg på:

Han snakket om urettferdighet og det var ting som skulle vært annerledes hvis han hadde fått bestemme...

Av senere oversendt materiale på vegne av A, fremkommer at A 23. mars 2022 politianmeldte J for brudd på straffeloven § 266 om hensynsløs atferd og § 266 a om alvorlig personforfølgelse. Han ba også om besøksforbud, jf. straffeprosessloven § 222 a, som ble ilagt 6. april 2022

Ved tre anledninger i 2021 og 2022, senest natt til søndag 23. januar 2022, hadde det fra Js telefonnummer blitt ringt 41 ganger og blitt sendt 4 tekstmeldinger til A.

A ba samtidig om at politiet etterforsket J i tilknytning til drapene på As foreldre og hans søster, og viste til formuleringen «jeg drepte henne også» i en av meldingene fra J og til mistanken om at J var «180-mannen».

Tore Sandberg utarbeidet en rapport datert 22. mars 2022 som vedlegg til As anmeldelse.

I sluttinnlegget under pkt. 19.1.3 er det gjort nærmere rede for «Js telefon- og SMS-terror mot A» i 2021 og 2022. Det er pekt på at verken politiet eller kommisjonen har fulgt opp eller gjort noe med «mistanken om at J kan være 180-mannen».

3.3.6.3. A anfører

På vegne av domfelte A anføres at om alle opplysninger om Js rolle hadde vært kjent for den dømmende rett, kan det ikke utelukkes at dette ville hatt en klar betydning til fordel for A (og B) [familie1].

I 180-samtalen står vi overfor en direkte fortelling om drapene som skulle komme. Når man i dag kan knytte det til begravelsen 14. mai 1999, til drapene og hatet til en av de drepte, så er det et spor som skulle vært gjennomgått. Videre kommer at med det man i dag vet om telefonterroren mot A og uttalelsene i meldingene, så er ikke det noe man kun kan se bort fra. Spesielt ikke når man hører hva Js onkel og kamerat forklarer.

Dette er en ny omstendighet, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

3.3.6.4. B anfører

I videoopptak som ble foretatt av Tore Sandberg 28. august 2007, og som ble oversendt kommisjonen i 2010, forteller N14 at J hadde et intenst hat mot E. Med bakgrunn i at hun av ham ble oppfattet å ha oppløst den tidligere familien, er et slik hat ikke uforståelig.

Dette motivbildet er redegjort for i Sandbergs utredning referert foran. Advokat Sulland viser til forklaringene gitt til Sandberg av N14 og N19.

N14s forklaringer fra 2007 er av betydning av flere grunner. N14s gjenkjennelse av talemåten til 180-mannen, indikerer at J er innringeren av 180-samtalen. N14s forklaringer om nevøens intense hat mot E stemmer også godt overens med de utsagn N40 mener at 180-mannen kom med i den aktuelle samtalen.

Som Tore Sandberg også påpeker i utredning s. 311, har Nes herredsrett en upresis gjengivelse av innholdet i telefonsamtalen sett opp mot N40s faktiske forklaring i politiavhør den 27. mai 1999. Herredsretten har følgende omtale av 180-spolet i dom av 22. juni 2001:

Innringeren var en mann med østlandsdialekt. Innringeren var snakkesalig, og uttalte etter hvert at «det var trøbbel i den familien», og han benyttet nedsettende karakteristikker av E ved å omtale henne som «tise», «merr» og lignende. Han spurte også bla. etter nummeret til G. Under samtalen uttalte han at han visste at E var hjemme i pinsen, og at han skulle drepe henne. Han uttalte at «Jeg tar alle tre, de har vært syke og har lidd nok».

N40s formulering i politiavhøret den 27. mai 1999 er «[h]an sa at hun hadde skapt så mye trøbbel i den familien» (advokat Sullands understreking). Han skal ha snakket om urettferdighet og at det var ting som skulle vært annerledes hvis han hadde fått bestemme.

I avhøret av 17. august 1999 gjentar N40 at det var E innringeren var sur på. Av avhørsrapporten fremgår: «Når det gjelder opplysningene om at vedkommende var sint på E, er ikke vitnet i tvil om at personen som ringte hadde et personlig sinne ovenfor henne. Han forklarte at hun hadde «lagd trøbbel» i familien.»

Det er derfor ikke tvilsomt at innringers primære mål var E.

Innringeren hadde ifølge N40 også mange opplysninger om E, herunder at hun hadde bodd i utlandet, at hun ikke var hjemme på nåværende tidspunkt, gallamiddager, og mente også at det kan ha vært nevnt noe om en begravelse. Dette er opplysninger som J, hennes stesønn, også ville hatt. Settes dette i sammenheng med de forklaringer N14 har gitt om Js intense hat mot E, fremstår det som plausibelt at han kan ha foretatt den aktuelle samtalen til 180-sentralen. Dette støttes også av forklaringene fra N19.

Det kan for øvrig nevnes at I ble gravlagt 14. mai 1999. Både 13. og 14. mai 1999 var ansett som aktuelle datoer for 180-samtalen.

Under etterforskningen av trippeldrapene ble det forsøkt innhentet samtaledata fra J mobiltelefoner. J begrenset imidlertid sitt samtykke til å gjelde for perioden 21.-24. mai 1999 og politiet fikk derfor ikke muligheten til å innhente opplysninger av betydning for 180-samtalen. Det har derfor ikke vært mulig å få avklart nærmere om han kan ha ringt til 180 i det aktuelle tidsrommet. Hadde J ønsket å få avkreftet mistanken mot seg kunne en nærmere kartlegging av hans telefonsamtaler i det aktuelle tidsrommet avhjulpet dette.

D og C har hele veien benektet kjennskap til J. Se mer om dette i Tore Sandbergs utredning del 1, punkt 3.8, s. 27. Dette er klart i strid med de opplysninger N14 har gitt til Tore Sandberg. Sett hen til at man i dag vet at C

bl.a. har løyet om sin involvering i attentat-sakene, er det sannsynlig at hun også kan ha løyet om sitt kjennskap til J.

Det vises også til Js hensynsløse atferd mot A, redegjort for ovenfor av Sandberg.

Det har forut for denne kontakten, ikke vært noe kontakt mellom J og A. Det er forunderlig at J 23 år etter drapene tar kontakt med A. Innholdet i meldingene er også bemerkelsesverdige. Leses meldingen ordrett fremstår det som at J hevder at det er han selv som har drept E, jf. «jeg drepte henne også». En benyttelse av «jeg-form» vil normalt benyttes når en taler om seg selv.

Videre vises til at J i politiavhør 8. april 2022 forklarte at han skrev meldingene «som om det er skrevet fra fornærmedes synspunkt». Uansett hva J har ment da han skrev meldingene til A natt til 23. januar 2022 er de sjikanøse og av krenkende karakter. Måten han omtaler de døde, herunder hans avdøde stemor E, gjør at det kan stilles spørsmål ved motivet bak disse meldingene.

Under avhøret ved Oslo politidistrikt ble J bedt om å redegjøre for sine tanker rundt anklagen om å være «180-mannen». J mener at dette er «tull og tøys». Han ble imidlertid ikke stilt inngående spørsmål om 180-samtalen da avhøret er skjedd ved Oslo politidistrikt i forbindelse med etterforskningen av anmeldelsen for hensynsløs atferd mot A. Det er derfor en rekke spørsmål om innholdet i 180-samtalen som J ikke har blitt forelagt og som burde vært belyst.

På bakgrunn av dette burde kommisjonen ha foretatt et grundigere avhør av J i tilknytning til 180-samtalen.

Selv om J i avhøret ikke erkjente straffeskyld for hensynsløs atferd, vedtok han 7. juni 2022 forelegg av 11. april 2022.

I påtalemyndighetens sluttinnlegg anføres at attentatsakene peker bort fra J da det ikke er opplysninger i saken som tilsier at J hadde noe motiv for eller ønske om å skade eller drepe sin egen far. Påtalemyndigheten hevder derfor at attentatsakene i seg selv peker i retning av at J ikke hadde noen rolle i drapene.

Påtalemyndighetens resonnement om at attentatforsøkene hadde til hensikt å skade eller drepe E og I, forutsetter imidlertid at handlingene var ment som reelle drapsforsøk. Det har man ikke holdepunkter for å hevde. Dynamitten som var plassert under Es bil hadde ikke noen form for tennmekanisme, og den kunne derfor ikke detonere. Dette var dessuten ikke en bil I benyttet. J kunne derfor ha vært involvert i attentatsakene uten at hensikten var å verken skade eller drepe sin egen far.

Hva gjelder Js eventuelle rolle i drapene, er det, i tillegg til det som er beskrevet av N14 som et «uendelig hat» fra J mot E, opplysninger om et mulig økonomisk motiv som ikke er nærmere undersøkt av politiet.

Det nevnes for øvrig at N19 i sin skriftlige forklaring til Tore Sandberg har opplyst at I mot slutten av sitt liv hadde mistenkt J for å stå bak attentatsakene.

Bakgrunnen for at N19 forklarte seg for Nes Herredsrett, men ikke for lagmannsretten, var at A og Bs forsvarere ble uttrykkelig kritisert i herredsrettens dom for å ha ført bevis knyttet til J.

3.3.6.5. Påtalemyndigheten anfører

Påtalemyndigheten anser at Js forklaring i politiavhør 6. april 2022 fremstår plausibel når meldingene leses i sammenheng. Det fremstår som at J prøver å være ironisk i meldingen, altså at det er A som sier «opps jeg drepte henne også», særlig om utsagnet leses i sammenheng med de øvrige meldingene. Under enhver omstendighet fremstår meldingene fra J ikke å være en tilståelse av å ha begått drapene.

Påtalemyndigheten viser til kommisjonens undersøkelser, som tyder på at N14 trolig var dement på tidspunktet da han snakket med Sandberg i 2007.

J har i politiavhør i forbindelse med sak om hensynsløs adferd mot A, blitt foreholdt flere av opplysningene fra N14, og har tilbakevist dem.

At N19 har sagt at han tror at J kan ha noe med drapene å gjøre fordi J skal ha blitt sint på E i forbindelse med arveoppgjøret etter I, er ikke nye opplysninger. N19 ga de samme opplysningene til politiet i oktober 1999. Etter at N19 hadde pratet med Sandberg i mai 2000 og ga andre opplysninger enn det han hadde gitt til politiet, prøvde politiet å få tak i N19 for å få en ny politiforklaring fra ham uten å lykkes. N19 forklarte seg for Nes Herredsrett etter å ha blitt stevnet av advokat Sulland, men han ble ikke stevnet som vitne til forhandlingene i

lagmannsretten. For øvrig bemerkes det at andre opplysninger N19 ga til Sandberg var antagelser ut fra egne eller andres observasjoner av utsagn og oppførsel av J. Forklaringen fremstår preget av rykter og antakelser som ikke understøttes av andre bevis.

Lagmannsretten har konkludert med at det var en sammenheng mellom drapene og attentatene mot E og I. Sentralt i anførselene om at J kan være gjerningsperson er hans angivelige sinne mot sin stemor E.

Påtalemyndigheten bemerker at det ene av attentatsakene, gassattentatet, ville om det hadde ført til en eksplosjon eller forgiftning, også ha rammet I. Det er ingen opplysninger i saken som tilsier at J hadde noe motiv for – eller ønske om – å skade eller drepe sin egen far. Dermed peker attentatsakene i seg selv i retning av at J ikke hadde noen rolle i drapene.

3.3.6.6. Kommisjonens vurdering

Kommisjonen har gjennomgått straffesaksdokumentene i saken der A anmeldte J i 2022.

I politiavhør 6. april 2022 forklarte J at A har beskyldt ham for trippeldrapet siden [familie1]-saken startet, og at han bare ønsket å ringe ham og si «fuck deg» for de siste 20 årene. Han ringte flere ganger, A tok ikke telefonen, og til slutt sende han ham en del meldinger. «Jeg» i setningen «Opps jeg drepte henne også» refererte ifølge J til A, og ikke til J selv.

Foreholdt Sandbergs redegjørelse for mistanken om at han var 180-mannen, at N14 hadde sett ham sammen med C og D og at N14 var til stede da han lekte med Ds revolver i Ds leilighet i Oslo våren 1999 før drapene, ble J i avhøret overrasket og betegnet det som «tull og tøys» og løgn.

J ble gitt et forelegg for brudd på straffeloven § 266 om hensynsløs atferd. Den hensynsløse atferden var de nevnte oppringningene og de sendte meldingene. Forelegget er etter det opplyste vedtatt av J.

Kommisjonen ser ikke grunn til å avhøre J.

Kommisjonen finner ingen holdepunkter for at J var involvert i trippeldrapet, herunder at det var han som sto bak 180-samtalen der drapene ble varslet.

Meldingene som ble sendt fra J til A lest i sammenheng, gir klart ikke grunnlag for en annen vurdering. J har i politiavhør gitt en forklaring på hva han mente, og kommisjonen finner ikke grunn til å forfølge dette videre fordi kommisjonen finner forklaringen plausibel.

I tilknytning til 180-samtalen, peker kommisjonen på at 180-prosjektet på grunn av N40s politiforklaringer refererte seg til fasttelefoner. Js begrensede samtykke til innsyn refererte seg til mobiltelefoner.

Hva gjelder den antatte riktigheten av N14s forklaringer henholdsvis i 1999 til politiet og 2007 til Sandberg, vises til redegjørelsen ovenfor under pkt. 3.3.3. Kommisjonen antar N14 i 2007 led av Alzheimer og konfabulerte («husket» noe som ikke var reelt, men uten intensjon om å lyve). Dette gjelder i alle fall det han fortalte Sandberg i 2007 som står i direkte motstrid med det han forklarte i politiavhør i 1999, eller som det hadde vært svært sannsynlig at han hadde fortalt politiet den gang han var i avhør.

N19 forklarte seg for politiet 11. oktober 1999, herunder sine tanker om hvorvidt J kunne være 180-mannen og Js reaksjon på arveoppgjøret etter faren. Deretter tok Sandberg opp to forklaringer fra ham, hhv. 13. mai 2000 og 24. mai 2001, før N19 igjen ble forsøkt avhørt av politiet uten at det lyktes å få hans forklaring. Han forklarte seg i herredsretten 30. mai 2001, men ikke for lagmannsretten. Bevisverdien av det han hadde å fortelle, må anses vurdert av sakens parter siden han ikke ble ført som vitne i lagmannsretten.

J, hans brødre og tidligere samboer ble avhørt i attentatsakene. Det fremkom at ingen av disse nå bar nag til E og at de etter hvert hadde akseptert henne.

Etter kommisjonens vurdering er det på dette punkt ikke nye bevis eller nye omstendigheter egnet til å føre til frifinnelse, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

3.3.7 Varsling om drapene før de drepte var funnet

3.3.7.1 Innledning

Det var Fs bror H som fant de tre drepte. Av politiets oppdragslogg for 23. mai 1999 fremgår det at første melding fra H til politiet er registrert kl. 10.56.

3.3.7.2 Nye bevis fra Sandberg

Sandberg redegjør i tilleggsanførsel 15. september 2021 for at han har fått opplysninger om at før H fant de drepte, ble statsråd Dag Jostein Fjærvoll og et ektepar ved navn N41 og N42 varslet på telefonen om det som hadde skjedd.

Sandberg fremlegger ikke-publiserte lydopptak med Ebbe Ording og tidligere forsvarsminister Dag Jostein Fjærvoll fra 2009, fra da sistnevnte var i NRK og så gjennom NRKs Brennpunktprogram om [familie1]-saken. Foranledningen til lydopptakene var, tilleggsanførselen side 2

at Fjærvoll i forbindelse med gjennomgangen opplyste at han 1. pinsedag 1999 (23.05.1999) var blitt varslet om [familie1]-drapene av daværende justisminister Odd Einar Dørum. Fjærvoll opplyste videre at han var blitt oppringt av Dørum tidlig om morgenen samme dag som E og hennes foreldre ble funnet drept i kårboligen på [gård].

Videre fremgår «at Dag Jostein Fjærvoll – også etter å ha konferert med sin kone – opplyser at oppringningen fra Dørum kom i god tid før han og ektefellen skulle høre på gudstjenesten i NRK – og i hvert fall senest kl. 10».

Sandberg anfører, tilleggsanførselen side 6:

På vegne av domfelte A anføres det at Ebbe Ordings upubliserte lydopptak med tidligere forsvarsminister Dag Jostein Fjærvolls tidsangivelse for varslingen er en dramatisk dokumentasjon om at noen på et høytstående myndighetsnivå må ha kjent til at trippeldrapet hadde skjedd FØR Fs bror fant de døde. Det at dette ikke har kommet fram før nå – mer enn 22 år etter trippeldrapet – må videre innebære at dette er en informasjon som disse myndighetskreftene vil holde skjult, nærmest for enhver pris.

Grunnen for et slikt hemmelighold kan ikke ha noe som helst med en gårdskonflikt på [gård] å gjøre. Det å få en avklaring på grunnlaget for et slikt hemmelighold må kunne ha en avgjørende betydning for å dokumentere at motivet for trippeldrapet ikke har noe med en slik gårdskonflikt å gjøre.

Sandberg redegjør videre for at ekteparet N41 kontaktet ham i 2008 om telefonhenvendelser de hadde fått om at «E var henrettet». Også ekteparet N41 plasserte den første telefonhenvendelsen til et tidspunkt før H fant de døde. Da Sandberg fant et tips det samme ekteparet hadde inngitt til politiet i 1999, der datoen for telefonhenvendelsene om at E var henrettet var oppgitt til 19. juni 1999, la han henvendelsen bort. Etter at Sandberg i 2021 hadde gjennomgått de upubliserte lydopptakene av Fjærvoll fra 2009, rettet han en ny henvendelse til ekteparet. Ekteparet N41 utelukket da – med støtte i en almanakk fra 1999 – at telefonhenvendelsene kom 19. juni 1999. De fastholdt at første telefonhenvendelsen fant sted 23. mai 1999 «i god tid før kl. 12.22. [...] vesentlig nærmere kl. 11 enn kl. 9». Sandberg redegjør videre for at en mann med tilnærmet samme navn som N41, hadde vært sjåfør for E da han avtjente verneplikten i Brussel i 1977-1979.

Sandberg begjærer vitneavhør av blant andre tidligere NRK-medarbeider Ebbe Ording, tidligere polititjenestemenn som etterforsket attentatene, tidligere justisminister Odd Einar Dørum som skal ha varslet Fjærvoll om drapene og ekteparet N41.

3.3.7.3 Kommisjonens utredning

Kommisjonen har avhørt Ebbe Ording, jf. ovenfor: Han forklarte at da første program av Brennpunkt var ferdig og klart for sending, fikk Fjærvoll se gjennom opptaket. Da sa Fjærvoll spontant «jeg husker så godt den morgenen jeg fikk vite at E var drept». I korte trekk sa Fjærvoll at han fikk telefon fra justisminister Odd Einar Dørum tidlig på morgenen. Fjærvoll og kona bestemte seg for å ikke gå i kirken, men se gudstjenesten på NRK så de samtidig kunne se på tekst-tv for å se når nyheten om E kom. Noen i regjeringssystemet/justisministeren

må derfor, ifølge Ording, ha fått informasjon om trippeldrapet før H fant de tre drepte i kårboligen. Ording tok kontakt med forsvarsminister Løwer, Dørum og statsministerens kontor, men fant ikke ut noe mer om dette.

Fjærvoll avgikk ved døden i februar 2021. Kommisjonen finner ikke grunn til å avhøre Dørum eller andre om dette, da opplysningene gitt av Fjærvoll er for usikre, jf. nedenfor.

Skal kommisjonen foreta vitneavhør, må det være en konkret og saklig grunn for det. Kommisjonen har ikke funnet grunn til å avhøre ekteparet N41 om telefonsamtaler de mottok i 1999.

3.3.7.4 Påtalemyndigheten anfører

Når det gjelder justisminister Dørums varsling av Fjærvoll antas dette å ha vært gjort som en gest overfor Fjærvoll fordi Fjærvoll nylig hadde gått over fra posten som forsvarsminister til samferdselsminister og at E nylig hadde jobbet på hans forkontor og at Fjærvoll derfor kjente henne.

Generelt er det en kjensgjerning at det ofte kan være vanskelig for vitner å huske presise tidspunkter for hendelser lang tid senere, og det er ikke ukjent at feilerindringer forekommer. Siden det ikke finnes plausible holdepunkter for at norske myndigheter, inkludert politisk nivå i Justisdepartementet, skal ha visst om drapene før de ble avdekket av H, og deretter fortiet dette og hvorfor, anses det mest sannsynlig at Fjærvoll 22 år senere husker feil tidspunkt.

Det er vanskelig å forestille seg at en slik konspirasjon ikke ville ha blitt avdekket gjennom det tilsynet som EOS-utvalget har hatt med etterretningstjenesten og gjennom den transparensen som ellers er i det norske samfunnet og også innad i Justisdepartementet.

Når det gjelder N41s opplysning om at han ble oppringt av en person som fortalte at «E er henrettet» vises til det til at N41 selv varslet politiet om oppringningen 20. juli 1999 og at han da tidfestet den til 19. juni 1999, som også vist til av Sandberg. N41 fortalte da at personen som ringte virket forvirret og ringte til sammen tre ganger til ham samme dag om det samme. Det er vanskelig å forstå at N41 så nært i tid til oppringningen skal ha tatt feil av datoen, mens han ni år senere skal ha en bestemt formening om en annen dato. Det er heller ikke notert i tipsnotatet at N41 fortalte at han hadde fått oppringningen forut for at drapene var kjent, noe man kan forvente at ville ha blitt nedtegnet da dette jo ville gjort tipset mer interessant.

3.3.7.5 Kommisjonens vurdering

Kommisjonen har ikke funnet holdepunkter for at Fjærvoll eller ekteparet N41 ble varslet om drapene før de drepte var funnet.

Politiets oppdragslogg (PO) er en logg over alle hendelser i initialfasen av en operativ sak, som er skrevet i sanntid. Ifølge loggen ringte H til politiet kl. 10.56 og meldte «at han hadde funnet sin bror død sammen med to andre. [...]». Justisdepartementet ved blant andre justisminister Dørum ble orientert om drapene av politimesteren på Romerike kl. 13.30.

Tidligere statsråd Fjærvoll skal 10 år etter drapene, i 2009, ha opplyst til NRK Brennpunkts journalist Ebbe Ording at tidspunktet Dørum varslet ham om trippeldrapet var før det kom på nyhetene, og før gudstjenesten.

Opplysningene fremkommer i lydfiler og dialogutskrifter fremlagt av Sandberg og i vitneavhøret av Ebbe Ording. Av lydfilene fremkommer imidlertid også at denne tidsangivelsen var beheftet med betydelig usikkerhet fra Fjærvolls side, siden det hadde gått 10 år. Fjærvoll var på drapstidspunktet samferdselsminister, noe han understreket. Han henviste Ording til daværende forsvarsminister (Løwer), justisminister (Dørum) og eventuelt statsminister (Bondevik) samtidig som han sa han ikke kunne brukes som eneste kilde for denne dagen.

Ekteparet N41 skal 9 år etter drapene ha kontaktet Sandberg med informasjon. Ifølge politiets tipsmappe tipset N41 politiet allerede 20. juli 1999 om at han «lørdag 19. juni 1999» hadde fått telefon om at «E var henrettet». Tidspunktet «mellom klokken 1222 og 1400» fremgår av tipset, selv om det er noe uklart om dette også er ment å omfatte også den første oppringningen han fikk. Kommisjonen legger informasjonen i tipset til grunn, da den er tidsnær.

Kommisjonen kan ikke se at det på dette punktet har fremkommet noe nytt, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

3.3.8 180-samtalen der drapene varsles

3.3.8.1 Innledning

Kort tid forut for drapene ringte en mann til nummeropplysningen 180 og «varslet» om drapene som skulle skje på [gård] i pinsen 1999. Kommisjonen har mottatt et tips om at D var 180-innringeren, og har utredet dette, jf. nedenfor.

Det var i lagmannsretten bevisførsel rundt 180-samtalen, men forholdet er ikke nevnt i lagmannsrettens dom.

N40 som mottok 180-samtalen, forklarte seg i to politivhør, i herredsretten og for lagmannsretten. Av lyd- og bildeopptak fra lagmannsretten fremkommer følgende fra hennes forklaring:

N40 fikk en telefon der en mann først spurte etter nummeret til E.

Mannen var sint på E og sa hun hadde laget «et eller annet familieproblem». Etter at N40 hadde gitt mannen nummeret, begynte han å fortelle om henne. Han fortalte at hun hadde bodd i utlandet en stund, at hun var hjemme nå og at «hun hadde skapt så mye trøbbel i den familien». Det virket som mannen «ville fortelle», og hadde behov for å snakke med noen. Han brukte skjellsord som «bikkje», «merr» og «tisper» om E, og han ville ha kontakt med henne. N40 mente at mannen kunne «ha nevnt noe om en begravelse», men kunne ikke utelukke at hun blandet det med en annen telefonsamtale.

Så spurte han etter nummeret til foreldrene til E. N40 fant frem nummeret, men mannen sa han hadde ringt dem og visste at de ikke var hjemme. Hun fant frem et nummer til, men det svarte han at var nummeret til leieboeren. Han sa han fikk heller ringe til «mor» når hun kom hjem, noe N40 oppfattet som Es mor. Han sa videre at «han visste at de hadde kontakt. Da blir hun overrasket, for meg forventer hun ikke å få telefon fra». Han spurte også etter andre nummer, om hvor gammel N40 var og om hun hadde fri 17. mai og i pinsen.

Mannen sa «jeg får nok vente til pinse». Han visste at E var hjemme i pinsen og han skulle «ta alle tre for de hadde vært syke og hadde lidd nok». N40 mente at han med «alle» mente E og foreldrene. Han uttalte også at «ingen ville tro at han var drapsmannen», og det skinte gjennom at han utad virket som «en hederlig og redelig mann» ifølge N40.

N40 mente hun skrev ned nummeret mannen ringte fra på en lapp, som hun ikke hadde funnet igjen. Hun spurte mannen om det ikke var langt til [sted1], og mannen svarte at det var ca. 45 minutter til [sted1]. Hun hadde prøvd å memorere telefonnummeret, men klarte det ikke. Det foresvevet henne at det kunne være et 67-nummer i Bærum/Akershus, eller et 22-nummer i Oslo. Hun husket i retten ikke om mannen hadde nevnt noe om våpen.

Samtalen varte ifølge N40 mellom 5 og 10 minutter. Hun tidfestet samtalen til midten av mai, noen dager før 17. mai. Mannen snakket østlands-dialekt, var voksen og virket intelligent. Han virket også ensom og hadde behov for å prate med noen. Hun antok telefonen kom før klokken 9 om morgenen eller om kvelden, da det ikke var noen vaksjef på jobb.

3.3.8.2 Kommisjonens utredning

Tips om 180-samtalen

Kommisjonen fikk fra politiet videreformidlet et tips om den såkalte 180-samtalen: Tipseren, N43, arbeidet i 1999 på et bilverksted på [sted1]. Dette bilverkstedet ble i sin tid oppsøkt av politiet (rundspørring) da en av de aktuelle 180-samtalene hadde kommet derfra, men ingen der vedkjente seg å ha ringt til 180. I korte trekk fortalte N43 at datteren til eieren av verkstedet, N44, hadde vært på verkstedet i det aktuelle tidsrom sammen med D. N44 hadde kjent ham igjen på foto i media, og tenkt at det var D som sto bak 180-samtalen.

Dette tipset er også omtalt i boka «[familie1]» (N45 og N46, 2020).

Kommisjonen avhørte 7. september 2021 N44.

Han fortalte at datteren, N47, slet med narkotikamisbruk. En fredag eller lørdag cirka en uke før drapene på [gård], hadde hun lånt verkstedet sammen med en kamerat. Vitnet skulle se på kameratens bil, – en sort, gammel BMW. Kameraten var normalt høy, ikke tykk, ikke tynn og i 30-årene. De to hadde bedt om å få låne telefonen fordi de skulle ringe en viktig samtale. De gikk begge inn og lånte telefonen på kontoret, som var i et annen bygg enn verkstedet.

Ett til to år senere besøkte vitnet datteren i Oslo, og der traff han en person som viste seg å være D. Vitnet mener imidlertid det var en annen person som hadde vært med datteren på bilverkstedet i 1999. Mannen på bilverkstedet virket sløvere og var mer preget av narkotikamisbruk enn det D gjorde. Datteren ga uttrykk for at D hadde vært med på [familie1]-drapene. Hun døde av en overdose i august 2001.

Under vitneavhøret – som foregikk på telefon og ble tatt opp på lyd – snakket vitnet med sin søster N48, som befant seg i bakgrunnen i samme rom som ham. Vitnet sa blant annet til søsteren «du visste at han hadde vært på» og så et utydelig ord som kunne lyde som «verksted»/«værste», med referanse til D. Foreholdt dette ved gjennomlesing av avhøret, fastholdt vitnet at D ikke hadde vært på verkstedet.

Kommisjonen avhørte 1. desember 2021 N48 som vitne. Vitnet forklarte at hun hadde fått inntrykk av at N47 visste hvem som hadde utført drapene, og hadde i sin tid lurt på om hun var blitt tatt av dage av den grunn. Vitnet visste at N47 var på verkstedet sammen med en mann rett i forkant av drapene, men hun visste ikke hvem mannen var.

N43, som innga tipset, er også avhørt av kommisjonen. N44 er hans onkel. N43 forklarte at politiet kom til bilverkstedet og spurte om noen der hadde ringt opplysningen 180. Der og da var det ingen som kjente noen som hadde noe med det å gjøre. Han fikk forståelsen av at 180-samtalen skulle ha vært på kveldstid. Da foto av D senere kom i media, kom N44 på at D hadde vært der på kveldstid med datteren N47. Hun døde av en overdose kort tid etter trippeldrapet, og familien tenkte ifølge N43 på om det kunne være fordi hun visste for mye. Vitnet overtok alle hennes mobiltelefoner, og fant D på kontaktlisten.

N43 har av onkelen N44 blitt fortalt at D var i verkstedet flere ganger, og at N44 hjalp ham med bilen hans noen kvelder. Foreholdt at 180-samtalen fra bilverkstedet skjedde på dagtid, forklarte N43 at det på dagtid satt folk på kontoret og jobbet. Foreholdt at det var tale om fredag etter Kristi himmelfartsdag, mente han det godt kan være at noen hadde fri denne dagen.

Trafikkdata – mobiltelefonen til D

Den aktuelle samtalen til 180 nummeropplysningen fra bilverkstedet fant sted fredag 14. mai 1999 kl. 10:34:16. Kommisjonen har undersøkt om det er mulig å stedsplussere Ds mobiltelefon, og dermed også si noe om hvor D kan ha befunnet seg på dette tidspunkt.

Trafikkdata viser at mobiltelefonen til D 14. mai 1999 var i bruk første gang kl. 13:58:27 og deretter utover ettermiddagen og kvelden i hovedsak over en base som dekket Ds bolig på [sted12] i Oslo.

Avstanden mellom Oslo og bilverkstedet er ca 50 kilometer og kjøretiden er beregnet til 55 minutter.

Opplysninger om en Mauser

I politiavhør av N40s samboer N49 17. august 1999, fremkom at han var sikker på at hun hadde sagt til ham at 180-mannen «nevnte at han hadde et gammelt våpen, en mauser eller lignende». I politiavhør av N40 samme dag, ble hun gjort kjent med dette og forklarte at vedkommende kunne ha nevnt at han hadde et «gammelt våpen som var omgjort. Et uregistrert våpen».

Temaet er også omtalt i boka «[familie1]» (N45 og N46, 2020). Her fremkommer at D i sak som ble behandlet i Oslo byrett i 1996 var tiltalt for å være i ulovlig besittelse av en Mauser-pistol.

Kommisjonen har innhentet straffesaksdokumentene fra denne saken fra Oslo politidistrikt. Det fremgår her at det ble beslaglagt en Mauser hos D i 1995. Han ble dømt for ulovlig oppbevaring av Mauseren i 1996. Den ble ikke levert tilbake til ham, men antakelig innlevert til Kripos og destruert der.

3.3.8.3 B og A anfører

I 180-samtalen der en mann varslet en ansatt ved Telenors opplysningstelefon om at E skulle drepes i pinsen, mente N40 som mottok samtalen at mannen «nevnte noe om en begravelse». I ble begravet i [sted2] 14. mai 1999, som er en av de aktuelle datoene for 180-samtalen. Sandberg skriver om dette i begjæringen pkt. 3.1, 10 og 15.11 flg., blant annet på side 310:

Alene 180-innringerens uttalelse om «noe om begravelse» – hans uttalelse om Es foreldre at «han visste at de ikke var hjemme» – og hans uttalelse om at «han veit at hun er hjemme i pinsen, og får vente til da» – burde som det aller mest elementære etterforskningskritt ha ført til at politiet hadde snakket med de som var til stede i begravelsen til I i [sted2].

(...)

Politiet har ikke foretatt noe slikt etterforskningskritt.

Sandberg har mottatt informasjon fra to personer, N14 og N19, som antar at J står bak 180-samtalen, basert bl.a. på ord og uttrykk som ble brukt i denne, jf. ovenfor under pkt. 3.3.6.

På bakgrunn av 180-operatør N40s forklaring kan det ikke herske noen tvil om at innringerens hovedangrepsmål var E. Innringeren sa han skal drepe E i pinsen 1999 og at drapsstedet var hos foreldrene på [gård] (kårboligen). Det fremstår som svært merkelig at påtalemyndigheten i sitt sluttinnlegg, med utgangspunkt i funnet av Cs DNA på tapebit fra bombeattentatet, mener at det er en plausibel forklaring på 180-samtalen at den var ment å skremme bort E fra videre deltakelse i gårdstvisten. Påtalemyndigheten unnlater helt å kommentere domfeltes anførsler knyttet til at det ikke er foretatt etterforskning av Js telefoner eller av de som var til stede i Is begravelse.

3.3.8.4 B anfører

Det mest sentrale bevis – uavhengig av de tiltaltes forklaringer – vedrørende planlegging og forberedelser til drapene i kårboligen, er samtalen N40 mottok som operatør for opplysningstjenesten 180 kort tid før drapene fant sted. Temaet er utførlig omtalt i Tore Sandbergs utredning i punkt 3.1 og punkt 10. Det vises også til Sandbergs utredning punkt 15.11 til 15.19, hvor det oppsummeres både de svakheter som var ved etterforskningen av dette sentrale bevis, og de nye omstendigheter og bevis som nå kan fremlegges for hvem som foretok oppringningen.

Som Tore Sandberg viser til, er det utenkelig at en mann noen dager før pinsen 1999 kan forutse drapet, uten å ha noe med trippeldrapet å gjøre. Hvem som skal ha vært innringeren av 180-samtalen ble aldri avklart. Det har i senere tid likevel tilkommet nye bevis som kaster lys over 180-samtalen.

Advokat Sulland redegjør for at J kan være innringeren til 180. Det vises til pkt. 3.3.6.

Det vises videre til at verken N44 eller N48 kobler D til verkstedet 14. mai 1999, eller på noe annet tidspunkt. N43 mener at D har vært innom verkstedet, men er tydelig på at dette må ha vært på kveldstid.

En hvilken som helst person kan etter dette ha foretatt samtalen fra verkstedet til 180. Verken vitneobservasjoner eller mobiltrafikk knytter D til bilverkstedet den aktuelle dagen. Derimot knytter teledata D til [sted12] i Oslo denne dagen. En teori om at D skal ha foretatt den aktuelle samtalen 14. mai 1999 kl. 10.34 fremstår oppkonstruert.

Det er følgelig ikke grunn til å tro at D er personen som har foretatt telefonsamtalen fra verkstedet.

Som det påpekes av Tore Sandberg under punkt 3.1 i utredningen fra 2018, inneholdt samtalen med N40 ifølge hennes forklaring en lang rekke detaljerte opplysninger som bare en begrenset krets av personer kunne ha kjennskap til. N40 forteller i avhøret 27. mai 1999 på s. 2 at hun mener å huske at innringeren «nevnte noe om begravelse». Videre på s. 3 i avhøret forteller hun at innringeren visste at «de [foreldrene] ikke var hjemme». Både 13. og 14. mai 1999 ble ansett som aktuelle datoer for 180-samtalen. Dette innebærer at de aktuelle datoene kan ha vært dagen før eller samme dag som I ble begravet. Da F og G deltok i begravelsen til I i [sted2], stemmer det – som innringeren sier – at de ikke var hjemme.

Likevel ble det ikke undersøkt hvem som faktisk var til stede i begravelsen til I. Etterforskningen var dermed mangelfull. Det burde vært gjennomført en taktisk etterforskning basert på opplysningene som fremkom av samtalen.

Nes herredsrett dom av 22. juni 2001 omtaler som nevnt ovenfor 180-samtalen. Retten viser til at: «Politiet har nedlagt et meget omfattende arbeid for å forsøke å finne ut hvor det kan ha blitt ringt fra, men uten at dette slik retten ser det har ledet til noe som kan få betydning for avgjørelsen i saken.»

180-sporet er overhodet ikke nevnt i Eidsivating lagmannsrett dom av 5. april 2002, og heller ikke i lagmannens rettsbelæring. Det er en grunnleggende svakhet ved dommen at et så sentralt bevis i saken ikke er nevnt. Domstolene valgte å se helt bort fra et svært sentralt bevis om planlegging og forberedelse av drapene.

Det er ingen grunn til å tro at A selv skulle ha ringt 180-operatøren da han ikke har hatt behov for å etterlyse telefonnumrene til sin nærmeste familie. Innringeren av 180-samtalen har utvilsomt hatt kjennskap til, og trolig hatt tilknytning til drapet. Dersom A og B skulle ha hatt noe med drapene å gjøre, skulle man kunne anta at de hadde en kobling til 180-samtalen. Det er imidlertid ingen bevismessige holdepunkter for at samtalen kan knyttes til A eller B.

Ettersom det ikke har vært mulig å knytte samtalen til de domfelte, blir 180-sporet et uforklarlig faktum i fortellingen om A og Bs påståtte medvirkning til drapet.

Heller ikke det arbeidet som kommisjonen har foretatt peker i retning av at A og B har hatt noe med 180-samtalen å gjøre. De nye bevis som har tilkommet i etterkant av domfellelsen, peker imidlertid i retning av andre enn A og B.

Samlet, og sett i sammenheng med det øvrige bevisbildet, er de bevis som nå foreligger om 180-samtalen egnet til frifinnelse av A og B.

3.3.8.5 Påtalemyndighetens kommentarer til kommisjonens utredning

Det har ikke fremkommet opplysninger som gir noen sikrere holdepunkter for hvem som var 180-innringeren.

Attentatsakene bør sees i sammenheng med 180-innringningen, hvor samme motiv fremstår plausibelt: Å skremme bort E fra videre deltakelse i gårdstvist. Om dette var formålet, lyktes dette ikke like godt da operatøren ikke varslet myndighetene før mye senere, etter drapene.

3.3.8.6 Kommisjonens vurdering

Kommisjonen har ikke funnet holdepunkter for at J var 180-mannen, jf. ovenfor under pkt. 3.3.6.

Kommisjonen forstår det slik at D under politietterforskningen var en av de aktuelle kandidatene til å ha foretatt 180-samtalen. Kommisjonens utredning har ikke brakt saken nærmere en konklusjon på dette punkt.

Kommisjonen har utredet et tips som pekte i retning D. En del opplysninger trekker i retning av at D har vært på bilverkstedet, uten at kommisjonen kan si det med sikkerhet. Den aktuelle 180-samtalen som ble ringt fra bilverkstedet, fant sted 14. mai 1999 kl. 10:34:36. Telefonnummeret til bilverkstedet startet på 66. I ble begravet 14. mai 1999. Dette er i tråd med at innringeren ifølge 180-operatøren N40 kan ha nevnt noe om en begravelse. Trafikkdata utelukker ikke at D var på verkstedet. Verkstedets kontor der telefonen var plassert, var til vanlig betjent på dagtid. Den dagen nummeropplysningen ble oppringt fra verkstedets telefon, var imidlertid en såkalt inneklemt fredag (dag mellom helligdag og helg).

Det er imidlertid usikkerhet knyttet både til om D har vært på bilverkstedet, og om samtalen fra verkstedet var den såkalte 180-samtalen.

Til tross for at det etter domfellelsen er gjort en innsats for å komme nærmere en oppklaring av 180-samtalen, står saken etter kommisjonens vurdering på dette punkt omtrent slik den sto for lagmannsretten.

Det er etter kommisjonens syn ikke nye bevis på dette punkt som synes egnet til å føre til frifinnelse, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3. 180-samtalen vurderes også noe nærmere nedenfor under straffeprosessloven § 392 andre ledd, jf. pkt. 3.4.4.4.

3.3.9 Særlig om innlevert våpen og beslaglagt våpen

3.3.9.1 Innlevert revolver Colt Police Special kaliber 38

Lagmannsretten la til grunn

Ofrene i kårboligen var skutt med et 22-kaliber og et 38-kaliber våpen. Ingen av våpnene ble funnet i forbindelse med politietterforskningen.

Nye bevis fra Sandberg

Den 6. november 2019 innleverte Tore Sandberg en Revolver Colt Police Special kaliber 38 til kommisjonen. Sandberg har 7. november 2019 utarbeidet en foreløpig rapport. Her fremkommer at han 5. november 2019 ble oppringt fra skjult nummer. Innringeren sa at han hadde opplysninger som kunne være av betydning for [familie1]-saken. Tore Sandberg hentet revolveren et sted på Østlandet. Revolveren var pakket inn i tre plastposer, og det var også med en patron.

Sandberg viser i sin rapport til at D i politiavhør 15. juni 1999 forklarte at våpenet han skal ha overlevert til A en aprilnatt i 1999, var en revolver kaliber 38 av type Colt Police Spesial. Retten la til grunn at dette var et av drapsvåpnene. Ds beskrivelse av revolveren er svært lik den revolveren som ble overlevert til Tore Sandberg, herunder stemmer lengden på løpet, fargen på metallet og gummiskjeftet.

Sandberg ber om kriminaltekniske undersøkelser av revolveren, og at dette må gjøres av minst to uavhengige laboratorier hvorav ett utenfor Norge.

I rapport 2. desember 2019 redegjør Sandberg mer for våpenet. Våpenet skal ha blitt funnet i nattbordskuffen hos en kvinne, og ble etter hennes død overlevert av hennes mann til vedkommende som ga den til Sandberg. Ekteparets sønn skal ha hatt besøk av C flere ganger på slutten av 1990-tallet. Sønnen skal ha drevet et utested i Holmestrand. Sandberg trekker linjene til turen til Holmestrand som C og D tok noen dager etter trippeldrapet, 27.-28. mai 1999.

Kommisjonens utredning

Kommisjonen ba 18. november 2019 Kripos om å utføre kriminalteknisk undersøkelse av det innleverte materialet. Teknisk seksjon i Kripos avga rapport om kriminalteknisk undersøkelse 10. januar 2020 med slik *konklusjon*:

Den innsendte patronen er i kaliber 7,62x33 mm (30 US Carbine) og passer ikke i den innsendte revolveren.

Den innsendte revolveren er et funksjonsdyktig og kontrollpliktig skytevåpen.

Resultatet av sammenligningen mellom prosjektilene A-62, C-1 og D-2 i sak 5839239 («[familie1]-saken») og prosjektiler fra prøveskytingen av den innsendte revolveren, taler med stor sikkerhet (-3) for at de nevnte prosjektilene ikke er utskutt fra revolveren.

Ingen av prosjektilene eller patronhylsene i Kripos' åstedsregister er påvist å stamme fra en patron avfyrt i den innsendte revolveren.

Av punktet *undersøkelse av revolveren* fremgår blant annet:

Revolveren veier 612 g og er 19,5 cm lang, hvorav pipen utgjør 7,6 cm. Den er tilpasset patroner kaliber 38 Spesial og har en tønne som rommer 6 patroner. Det er foretatt i alt 17 prøveskytinger med revolveren, hvorunder den hele tiden funksjonerte som normalt.

(...)

I prosjektilene fra prøveskytingen av revolveren er det påvist spor etter 6 venstrevridde rifler og bomber. Bommene er forhøyninger i revolverens løp og har som hensikt å sette prosjektilet i rotasjon

når det skytes ut. Ved hjelp av målefunksjonen i det automatiske identifiseringssystemet IBIS (Integrated Ballistic Identification System), er bomsporenes bredde målt til mellom 1,49 mm og 1,54 mm. Riflesporenes bredde, dvs. avstanden mellom bomsporene, er på samme måte målt til mellom 3,15 mm og 3,22 mm.

Prosjektiler fra prøveskytingen av revolveren er sammenlignet med prosjektilene A-62, C-1 og D-2 i sak 5839239 («[familie1]-saken»). Det er tidligere, (jf. rapport av 5.10.1999 med Kripos jnr. 1999/21/23384) konstatert at disse prosjektilene etter all sannsynlighet er utskutt fra samme våpen. I prosjektilet C-1, som er minst deformert av de tre, er det påvist 6 venstrevridde bom- og rifle spor. Bomsporenes bredde er på samme måte som i prøveprosjektilene målt til mellom 1,39 mm og 1,43 mm, mens riflesporenes bredde er målt til mellom 3,22 mm og 3,30 mm.

Ved visuell undersøkelse i sammenligningsmikroskop er det også observert at bomsporene i prosjektilene A-62, C-1 og D-2 er noe smalere enn bomsporene i prøveprosjektilene. I prøveprosjektilene er det videre påvist rikelig med individuelle spor (striasjoner), mens det i A-62, C-1 og D-2 er påvist langt færre slike spor. Det er ikke påvist noen overensstemmelse mellom de individuelle sporene i prøveprosjektilene og i A-62, C-1 og D-2.

Prøveprosjekt nr. 2 («P-2») fra prøveskytingen av revolveren er lagt inn og søkt i det automatiske identifiseringssystemet IBIS, hvor også åstedsprosjektilet C-1 er lagt inn for søk mot beslaglagte skytevåpen. I systemets forhåndsdefinerte filtrering av søkeresultatene, som gir de 20 «beste» treffene, kom prosjektilet C-1 på en 17. plass.

Visuell sammenligning mellom bilder i IBIS av prøveprosjektilene og åstedsprosjektilet C-1, bekreftet at bomsporene i sistnevnte er noe smalere enn i prøveprosjektilet P-2. Sammenligningen bekreftet også det fullstendige fraværet av overensstemmende individuelle spor (striasjoner) i prosjektilene.

I tillegg til nevnte søk, er patronhylser og prosjektiler fra prøveskytingen av revolveren søkt i IBIS, og er ut fra dette søket, i sammenligningsmikroskop sammenlignet med patronhylser og prosjektiler i Kripos' åstedsregister. Det ble ikke påvist overensstemmende individuelle spor.

Ut fra serienummeret kan revolveren ikke sees omtalt i politiets registre over tapte og stjålne gjenstander eller i Nasjonalt våpenregister.

Av punktet *vurdering* fremgår:

Prosjektiler fra prøveskyting av revolveren er sammenlignet med prosjektilene A-62, C-1 og D-2 fra åstedet i sak 5839239, opp mot en hypotese om at disse (A-62, C-1 og D-2) er utskutt fra revolverens løp.

Resultatet av målingen av bom- og riflesporene tyder på at prosjektilene er utskutt fra et våpen med smalere bommer i løpet enn i løpet til den innsendte revolveren, og svekker således en slik hypotese.

Forskjellen i mengden individuelle spor (striasjoner) i prøveprosjektilene og i A-62, C-1 og D-2 svekker også hypotesen, selv om dette ikke tillegges avgjørende vekt i og med at det har gått svært lang tid siden prosjektilene A-62, C-1 og D-2 ble utskutt og at en derfor ikke helt kan utelukke at endringer i våpenets løp (f.eks. rust eller slitasje ved bruk) kan endre de sporgivende flatene.

De tre åstedsprosjektilenes lave «score» i søket i det automatiske identifiseringssystemet IBIS svekker ytterligere hypotesen om at de er utskutt fra den innsendte revolveren. IBIS er et internasjonalt anerkjent system for sammenligning av avfyrte hylser og prosjektiler og det kan nevnes at da to prosjektiler fra prøveskytingen av revolveren ble søkt i systemet, ga dette en svært høy «score» og en sterk indikasjon på at de måtte være avfyrte i samme våpen.

Av punktet *tilleggsopplysninger* fremgår:

I metoden KTSV15 – Sporsammenligning benyttes konklusjonsgradene +3, +1, 0, -1 og -4. At en likevel bruker konklusjonsgraden -3 i denne saken, begrunnes med den nevnte muligheten for at sporgivende flater i revolverens løp kan være endret over tid.

Fingeravtrykk mv.

Som nevnt ba kommisjonen 18. november 2019 Kripos om å utføre kriminalteknisk undersøkelse av det innleverte materialet.

Ifølge Rapport om kriminalteknisk undersøkelse, Fingeravtrykksseksjonen, Kripos av 5. oktober 2020 ble ingen avtrykk sikret på den innleverte revolveren.

As kommentarer til Kripos' undersøkelse

Sandberg har 5. februar 2020 foretatt en gjennomgang og vurdering av Kripos' kriminaltekniske undersøkelse av 10. januar 2020. Sandberg ber om at en rekke avklarende tilleggsopplysninger innhentes fra Kripos, og at revolveren må gjennomgå en kriminalteknisk undersøkelse ved et kompetent laboratorium i utlandet.

Sandberg påpeker blant annet at målingene av bomsporene på åstedsprosjektil C-1 som Kripos foretok i 2020 (mellom 1,39 mm og 1,43 mm), ikke er sammenfallende med målingene Kripos gjorde av de samme prosjektilene i 1999 (mellom 1,38 mm og 1,47 mm). Videre at Kripos' øvre bredde på åstedsprosjektilene i 1999 (1,47 mm) er 2 mm mindre enn Kripos måling av nedre bredde i den innsendte revolveren i 2020 (1,49 mm).

1999-målingen av prosjektilet funnet i [sted13] (mellom 1,40 mm og 1,48 mm) er dessuten kun 1/100 mm fra 2020-målingen av bomsporene av den innleverte revolveren (mellom 1,49 mm og 1,54 mm). For prosjektilet fra [sted13] konkluderte Øren i 1999 med «overensstemmende systematiske spor» med åstedsprosjektilene, herunder bredde på bomspor, og at det «kan være utskutt fra samme skytevåpen» som åstedsprosjektilene.

Øren skilte i lagmannsretten i 2002 mellom systematiske spor og individuelle spor, og uttalte at det ikke var mulig å identifisere hvilket skytevåpen som var brukt ved kun å se på systematiske spor. Først ved sammenligning av individuelle spor, er det mulig å konkludere om man står overfor drapsvåpenet.

Kaliber, antall bom- og riflespor og vridningsretning stemmer her. Kripos skriver [2020] at målingen av bom- og riflesporene «tyder på» at åstedsprosjektilene er utskutt fra et våpen med smalere bomber enn den innleverte revolveren. Kripos svekker her i realiteten sin hovedkonklusjon som er at det er «stor sikkerhet for at åstedsprosjektilene ikke er utskutt fra den innsendte revolveren». Videre kommer at forskjellen i individuelle spor i prøveprosjektilene og åstedsprosjektilene ikke kan tillegges avgjørende vekt, fordi våpenets sporgivende flater kan være endret siden det har gått svært lang tid.

Sandberg ber om underlagsmaterialet fra Kripos' prøveskyting i 2020, herunder samtlige «foto dokumentasjoner av prøveskyting – sammenligninger med åstedsprosjektilene A-62, C-1 og D-2 – og øvrig foto- og annen dokumentasjon i forbindelse med prøveskytingen». Videre begjæres fremlagt resultat av «måling av bredden på bom- og riflesporene på åstedsprosjektilene A-62 og D-2». Det stilles spørsmål ved hvorfor ikke alle 17 prøveskytingsprosjektilene er lagt inn og søkt i IBIS. Det begjæres fremlagt «foto dokumentasjon for å avklare om de samme individuelle sporene forekommer på samtlige prøveprosjektiler – eller om man kunne se en forskjell/utvikling fra de første prøveskuddene og gjennom hele prøveskytingsprosessen med 17 prosjektiler», opplysninger om type ammunisjon som ble benyttet under prøveskytingen med mere. Sandberg opprettholder begjæringen om kriminalteknisk undersøkelse av den innleverte revolveren, og han foreslår kvalifiserte våpeneksperter. Resultatet av DNA- og fingeravtrykksundersøkelse av revolveren begjæres fremlagt.

I tilleggsanførsel fra Sandberg datert 2. juli 2020 trekkes paralleller til Palme-saken i Sverige. De opplysninger etterforskningsledelsen i Palme-saken ga på pressekonferanse 10. juni 2020, er av vesentlig betydning i forhold til sikkerheten i Kripos' konklusjon i 2020 etter kriminalteknisk undersøkelse av den innleverte revolveren.

Sandberg viser særlig til at man ved den kriminaltekniske undersøkelsen av mulige Palme-drapsvåpen har konkludert med at det kan være at samme våpen vil sette andre spor på kuler i dag, enn det gjorde i 1986 da Palme ble skutt og drept. Under henvisning til dette anføres at sikkerheten i Kripos' konklusjon om at den innleverte revolveren ikke er et av drapsvåpenene i [familie1]-saken, ikke kan være holdbar. Sandberg viser også til bakgrunnshistorien vedrørende revolveren som ble overlevert ham i 2019, og som det er redegjort noe mer for ovenfor under partenes anførsler.

Kommisjonen forela 12. august 2020 Sandbergs rapport av 5. februar 2020 for Kripos. Kripos besvarte 27. august 2020 henvendelsen blant annet slik:

Det er stilt en rekke detaljspørsmål fra Sandberg knyttet til våre undersøkelser. En kan ikke se at det er noe spesielt opplysende for videre vurdering av saken å besvare spørsmålene. Dette da de i stor grad er knyttet til tekniske undersøkelser, metoder og vurderinger som kun kan vurderes av en kompetent våpengransker. Så lenge det sås tvil om vår konklusjon på undersøkelsene mener en derfor at det er bedre at det gjøres en ny uavhengig undersøkelse.

Sandberg kommenterte dette i *tilleggsanførsler 30. oktober 2020*. Her spørres om Kripos ikke ønsker å bli «kikkert i kortene» når det gjelder våpenbevisene i [familie1]-saken. Han trekker paralleller til situasjonen da Kripos' ikke ønsket å sende grunnlagsmaterialet til laboratoriedirektør Richard E. Ernest. Sandberg kommenterer Kripos' undersøkelse av revolveren, og stiller tilleggsspørsmål. Han krever på vegne av A at Kripos oversender de etterspurte tilleggsopplysningene og besvarer de spørsmål som er stilt i tilleggsanførsler av 5. februar 2020.

Fingeravtrykk mv.

Sandberg har på vegne av A inngitt tilleggsanførsler 31. oktober 2020. Her redegjøres for at det var et klart synlig fingeravtrykk på høyre side av revolveren da den ble innlevert. Resultat av DNA-undersøkelse kreves fremlagt.

Utdypende kommentarer fra Kripos

Deretter, og etter anmodning fra kommisjonen, har Kripos 20. mai 2022 gitt utfyllende kommentarer til forskjeller i måleresultater ved måling av bomspor i åstedsprosjektilet i 1999 (Øren) og 2020 (Støen):

I rapporten fra Øren er det beskrevet undersøkelser av 3 prosjektiler i kaliber .38/9 mm – A-62, C-1 og D-2, og bomsporene er målt til **mellom 1,38 mm og 1,47 mm**. I rapporten fra Støen er det beskrevet at bomsporene i prosjektiler C-1 er målt til **mellom 1,39 mm og 1,43 mm**.

Måling av bomspor utføres fortrinnsvis med et mikrometer, men kan også utføres i identifiseringssystemet IBIS. Ved bruk av mikrometer observeres prosjektilet i et mikroskop. Det bestemmes henholdsvis et startpunkt og et stoppunkt for bomsporet som måles, og mikrometeret registrerer avstanden mellom punktene. I IBIS-systemet skannes prosjektilet (hele veien rundt) og resultatet kan deretter observeres på skjerm i form av et bilde av prosjektilens overflate. Ut fra dette bildet bestemmes et startpunkt og et stoppunkt for bomsporene ved at en strek plasseres på de respektive stedene, og systemet angir da automatisk avstanden mellom strekene.

Begge målemetodene er manuelle hva angår plassering av målepunktene (start og stopp), og således basert på subjektive vurderinger. Det er ofte ikke helt klare avgrensninger på spor som skal måles, så selv om det finnes retningslinjer for hvordan målinger skal foretas, er det helt normalt med forskjellige måleresultater på ett og samme spor. Dette gjelder ikke bare mellom forskjellige sporgranskere som måler de samme sporene, men vil også variere ved gjentagende målinger utført av samme sporgransker av de samme spor. Forskjellene er imidlertid svært små, og har ikke noen betydning for det videre arbeidet – sammenligning i sammenligningsmikroskop. De av Sandberg anmerkede forskjeller i måleverdier for «[familie1]-prosjektile» er innenfor det som anses som normale variasjoner. Det er sporsammenligningen i sammenligningsmikroskop med sammenligning av individuelle spor som er det avgjørende.

Det som fastsettes ved registrering og måling av bom- og riflespor er én del av det som kalles **systematiske spor**. De systematiske sporene for et prosjektil inkluderer, i tillegg til bredden på bom- og riflesporene, kaliberet, antall bom- og riflespor og vridningsretningen på sporene (høyre/venstre). De systematiske sporene kan for enkelthets skyld sies å være felles for alle våpen av samme type og kan ikke benyttes for å knytte et prosjektil til et bestemt våpen. De benyttes kun for å vurdere om en skal gå videre eller ikke med en sporsammenligning. Det vil si at dersom de systematiske sporene i prosjektilene fra et prøveskutt våpen (kjent opprinnelse) og et prosjektil fra et åsted (ukjent opprinnelse) er like ved at de er i samme kaliber (i denne sammenheng diameteren på prosjektilet), har samme antall og vridningsretning på bom- og riflesporene, og tilnærmet samme bredde på bom- og riflesporene, kan de potensielt være utskutt fra samme våpen. Neste skritt er da å foreta en sporsammenligning i et sammenligningsmikroskop. I et slikt mikroskop kan man sammenligne sporene mot hverandre, og da er det de **individuelle sporene** som sammenlignes, og det er de sporene som kan si sikkert om et ukjent prosjektil kan knyttes til et bestemt våpen.

Kommisjonen besluttet deretter å ikke få foretatt ytterligere våpentekniske undersøkelser av den innleverte revolveren, og meddelte sakens parter dette i brev 3. februar 2023. Sandberg er kritisk til denne beslutningen, jf. tilleggsanførsel 11. februar 2023, og ba om at begjæringen om kriminalteknisk undersøkelse av revolveren i utlandet fremlegges for den samlede kommisjonen. Kommisjonen fant ikke grunn til å etterkomme begjæringen om kriminalteknisk undersøkelse av revolveren i utlandet, og dette ble meddelt sakens parter 21. mars 2023.

Påtalemyndighetens kommentarer

Kripas har konkludert med at de foretatte undersøkelser «taler med stor sikkerhet (-3)» for at prosjektilene A-62, C-1 og D-2 ikke er utskutt fra den innleverte revolveren.

Sandberg har vist til utsagn fra NFC i Palme-saken. Utsagnet gjelder imidlertid muligheten til å positivt konkludere med at et prosjektil er utskutt fra et bestemt våpen. Gjengivelsen fra Kripas rapport ved Morten Støen: «...taler med stor sikkerhet (-3) for at de nevnte prosjektilene ikke er utskutt fra revolveren» gjelder utelukkelse, og bygger hovedsakelig på målingene av bredde på bom- og riflespor, dvs. systematiske spor.

Påtalemyndigheten anser at det må kunne legges til grunn at de foretatte undersøkelser tilsier at den innleverte revolver ikke er et av drapsvåpnene i [familie1]-saken.

Kommisjonens vurdering

Kommisjonen legger til grunn at den Revolver Colt Police Special kaliber 38 som Sandberg innleverte til kommisjonen, ikke er drapsvåpenet. Prosjektilene kal. 38 fra åstedet var ifølge Kripas «med stor sikkerhet (-3)» ikke utskutt fra revolveren som ble innlevert av Sandberg til kommisjonen i 2019. Forskjellen på de målte bomsporene i 1999 og 2020 er forklart, og svekker ikke resultatet av målingene, undersøkelsene og vurderingene foretatt i 2020. Kommisjonen legger til grunn at det ikke ble sikret fingeravtrykk.

Kommisjonen har ikke funnet grunn til å foreta ytterligere kriminaltekniske undersøkelser av våpenet, herunder å få det undersøkt for biologiske spor (DNA). Det har vært anledning for A til selv å foreta ny kriminalteknisk undersøkelse av våpenet.

Det har på dette punkt ikke fremkommet nye bevis, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

3.3.9.2 Våpen funnet ved ransaking av Cs hangar

Det ble foretatt en ransaking av Cs hangar på Fornebu 11. juni 1999. Av ransakingsrapporten fremgår at det ble funnet en Ruger. A og B har i sluttinnleggene reist spørsmål om hvor denne Rugeren er. Det er også påpekt at advokat Heidi Ysen skal ha spurt om dette.

Påtalemyndigheten har i sin replikk til de domfeltes sluttinnlegg vist til at det av beslagsrapport og foto tatt på stedet, fremgår at det som ble funnet var en luftpistol av typen «Walther». Ettersom det ikke er andre våpen som ble funnet, og det fremgår at det var Kripas som sikret våpenet, må det legges til grunn at hundeføreren som først fant våpenet, har skrevet feil type i sin rapport. Det vises til at hundeføreren ble kalt ut fra bopel til oppdraget og returnerte dit etter gjennomføringen, og at rapporten er skrevet påfølgende uke.

Kommisjonens vurdering

Kommisjonen finner at betegnelsen «Ruger» benyttet av hundeføreren som fant våpenet, er en feil. Kommisjonen legger til grunn at våpenet som ble funnet i hangaren på Fornebu var en Walther luftpistol. Spørsmålet drøftes derfor ikke nærmere, verken under synsvinkelen nye omstendigheter eller etter straffeprosessloven § 392 andre ledd.

*****

Kommisjonen går etter dette over til de nye omstendigheter og bevis som vil inngå i en drøftelse av om de enten alene eller etter en samlet vurderingen er egnet til å føre til frifinnelse. Kommisjonen konstaterer allerede nå at ingen av de nye bevis og omstendigheter som det redegjøres for nedenfor, alene kan lede til gjenåpning. De vil inngå i en samlet vurdering etter straffeprosessloven § 391 nr. 3, om det foreligger nye bevis og nye omstendigheter som samlet sett synes egnet til å føre til frifinnelse.

3.3.10 Attentatforsøkene mot E og I i 1998

3.3.10.1 Innledning

Sommeren 1998 ble E og I utsatt for to attentatforsøk.

15. juli 1998 ble det under Es bil funnet 0,5 kg Sollex sprengstoff – omtalt som dynamittgubbe – uten tennsats (bombeattentatforsøket). 12. august 1998 ble det funnet en åpent propangassbeholder utenfor leiligheten til ekteparet. Fra propangassbeholderen var det lagt en lunte bestående av bensin som fremstod forsøkt påtent (gassattentatforsøket). Kommisjonen omtaler dette som attentatforsøkene/ attentatsakene, da dette er terminologien som er benyttet ellers i saken.

Attentatforsøkene ble etterforsket av Oslo politidistrikt, og var fortsatt uopklart da drapene skjedde i mai 1999. Etter endt politietterforskning ble gassattentatforsøket henlagt etter bevisets stilling. For dynamittattentatforsøket tok påtalemyndigheten ut tiltale mot C og D for brudd på straffeloven (1902) § 227 første straffalternativ om trusler, tiltalebeslutningen post II. Grunnlaget lød slik

Natt til onsdag 15. juli 1998 i Oslo, festet han/hun ca. 0,5 kg. Sollex sprengstoff under bilen til E, hvilket etter omstendighetene var egnet til å fremkalle alvorlig frykt.

I herredsretten ble D frifunnet for forholdet, etter at påtalemyndigheten nedla påstand om frifinnelse. C ble domfelt for forholdet i herredsretten, men frifunnet for forholdet av lagretten i lagmannsretten. Det er ikke riktig som anført i begjæringen at frifinnelsen av C i lagmannsretten skyldtes at påtalemyndigheten nedla påstand om frifinnelse.

3.3.10.2 Nye bevis og begjæring om utredning fra Sandberg

I ledet i juli 1998 en internasjonal konferanse om å begrense og forby bruken av illegale håndvåpen. Samme kveld/natt som konferansen ble avsluttet, ble det festet en dynamittgubbe under Es bil, jf. tilleggsanførsel 15. september 2021. Ifølge N14 hadde broren, I, fortalt ham at han hadde østeuropeere etter seg i forbindelse med det såkalte håndvåpen-prosjektet, begjæringen pkt. 9.3.1.

Tidligere forsvarsminister Dag Jostein Fjærvoll har i telefonsamtale med Sandberg og i NRK-programmet Brennpunkt i 2009 bekreftet at det allerede i 1998, forut for de to attentatforsøkene, var kommet trusler til Forsvarsdepartementet, begjæringen pkt. 4.1.25, 4.1.26 og 15.53. Fjærvoll opplyste at det var E som hadde mottatt trusselen, som hun oppfattet rettet mot forsvarsministeren. Den videre håndteringen av trusler mot Forsvarsdepartementet ble overlatt til E og departementsråd N50. Truslene ble fremsatt på et tidspunkt situasjonen på Balkan var svært spent. Dette gjaldt også Norges rolle som NATO-medlem i Balkan-konflikten. Også tidligere statsminister Kjell Magne Bondevik har overfor Sandberg bekreftet at han ble truet på livet av et kosovo-albansk miljø i 1999, begjæringen pkt. 4.1.27.

Sandberg har fremmet begjæring om at kommisjonen avhører departementsråd N50 om innholdet i de samtaler han hadde med politiet og den kunnskap han har knyttet til attentatsakene og de trusler som var kommet inn til Forsvarsdepartementet, jf. tilleggsanførsel 15. september 2021.

Sandberg begjærte også vitneavhør av tidligere avdelingsdirektør N51 og tidligere underdirektør N52 i Utenriksdepartementet og krevde at de ble pålagt å fremlegge den informasjon de har avgitt til politiet/etterretningstjenesten i tilknytning til attentatetterforskningen, trusler og [familie1]-drapene.

Det ble videre vist til kommisjonens avhør av N53 av 10. mars 2010 hvor det fremgår hvilken kontakt hun og de to ovennevnte hadde med politiet, POT og eventuelt forsvarrets etterretningstjeneste etter Is død og etter drapene på [gård]. Sandberg anfører at tidligere politiførstebetjent Sigmund Holt og tidligere politiinspektør Gunnar Larsen må ha kjent til denne informasjonen, og har holdt den tilbake fra offentligheten og forsvarerne. Både Gunnar Larsen og Sigmund Holt ble begjært avhørt om disse forholdene.

Sandberg fremla i tilleggsanførsel datert 15. september 2021 et intervju han har hatt med Ebbe Ording 6. mai 2021, der Ording presenterer sitt arbeid med [familie1]-saken foretatt i anledning de to Brennpunkt-programmene som ble sendt i 2009.

Sandberg kommenterer politietterforskningen av de to attentatforsøkene, og har i tillegg gjort egne undersøkelser som det redegjøres nærmere for i begjæringen pkt. 7.2, blant annet samtaler med [E og I]s naboer. Politiets funn av sammenskjøtte ledninger og ståltråd etter attentatforsøkene i 1998, stemmer overens med funn ved ransaker gjort etter trippeldrapet. Da D ble pågrepet 10. juni 1999 ble det i hans bolig funnet dynamitt, ledninger, ståltråd og fenghette, i tillegg til våpen og ammunisjon. Ved pågripelsen av C 11. juni 1999 fant politiet ledninger og fenghetter. Dette fremgår blant annet av de 2 270 ekstra bildene som advokat Sulland fikk oversendt fra politiet i 2010.

3.3.10.3 Kommisjonens utredning

Kommisjonen har foretatt utredning av attentatforsøkene for å undersøke om det er sammenhenger som kan belyse trippeldrapsaken. Kommisjonen har utført og fått utført både taktisk og teknisk utredning.

Kommisjonen har gjennomgått straffesaksdokumentene i attentatsakene. I tillegg har kommisjonen fått bistand fra Kriminalteknisk seksjon, Oslo politidistrikt til å gjennomgå beslagene i sakene med tanke på ytterligere kriminaltekniske undersøkelser.

Nye kriminaltekniske undersøkelser av beslag i attentatsakene

Seksjon for rettsgenetikk i straffesaker, Avdeling for rettsmedisinske fag, Oslo universitetssykehus har avgitt sakkyndig uttalelse 31. mars 2023. Her redegjøres for undersøkelse av fem tapebiter sikret fra hylse til sprengstoff funnet under Es bil 15. juli 1998. Undersøkelse viste blant annet:

Ved analysen ga prøven merket B-1.1.c.1. et blandingsresultat med DNA fra minst to personer. Ut fra typeresultatet vurderes prøven å inneholde DNA av samme type som C (...), iblandet en meget beskjeden mengde DNA av annen opprinnelse som ikke er egnet til identifisering. DNA-profilen til C bør bekreftes ved at det tas en ny referanseprøve fra henne for analyse med dagens rutinemetode (Fusion 6C).

Konklusjonsgraden «vurderes prøven å inneholde DNA av samme type som personen» forklares slik: «Sterk konklusjonsgrad; generelt er det anslagsvis mer enn en milliard ganger mer sannsynlig å oppnå DNA-resultatet hvis NN sitt DNA er i prøven mot at en tilfeldig persons DNA er i prøven, dersom nære slektninger kan utelukkes», jf. dokumentet «Undersøkelse av biologisk materiale» versjon 9 fra OUS, Seksjon for rettsgenetikk i straffesaker.

Den rettsmedisinske kommisjon har ikke hatt merknader til den sakkyndige erklæringen.

C har ikke vært villig til å avgi ny referanseprøve.

Funnet av Cs DNA på beslag gjort i bombeattentatsaken i 1998, reiser spørsmål om kontaminering og om hvordan beslagene i sakene har vært oppbevart fra 1998 til 2023. Kommisjonen har innhentet opplysninger om hvordan beslag/bevis har vært oppbevart ved Romerike politidistrikt/Øst politidistrikt. Ifølge rapport 2. mai 2023 fra politioverbetjent Gunnhild Røv, er beslag/bevis oppbevart slik:

Rapportskriver er kjent med at påtalemyndigheten, Kripos og Romerike politidistrikt/[sted1] lensmannskontor i mars 2003 hadde en gjennomgang av alt beslag/bevis i saken. Det ble da bestemt hvilke beslag/bevis som skulle utleveres og hva man skulle beholde.

Beslag/bevis som skulle beholdes ble lagt i metallkasser som vist på bilde og sikret med hengelås. 10 slike kasser ble plassert på fjernarkivet på Lillestrøm politistasjon. Det ble også oppbevart dokumenter i kassene. Det er begrenset hvor mange som har tilgang dit. Noe beslag/bevis ble bestemt fortsatt skulle oppbevares på Kripos. Rapportskriver er ukjent med hva som eksakt befinner seg hos Kripos, men det er en del våpenteknisk materiale. Den ene kassen er merket «Kripos» og der befinner det seg noe materiale som har vært undersøkt hos Kripos som nå blir oppbevart i den kassen. Dette materialet er ikke «pakket opp» på noen måte så vidt rapportskriver er kjent med.

Nøkkel til hengelåsene var det N54 som hadde hånd om frem til han gikk av med pensjon i juli 2011. Etter det er jeg litt usikker på hvem som fikk ansvar for nøklene, men rapportskriver har i hvert fall hatt de siden 2018. Nøklene har også en kort periode befunnet seg hos N55 og avsnittet for Annen og Alvorlig Kriminalitet, det er dette avsnittet som er «eier» av saken.

Rapportskriver har vært i disse kassene på etterspørsel fra Kommisjonen for Gjenopptagelse og da noen ganger sammen med representant fra Kommisjonen. Jeg har også vært i disse kassene sammen med N54 i den tiden han var innleid som konsulent 2017-2019 ifb med begjæringen om gjenopptagelse som kom i 2017 og innsyn ifb dokumentaren «[dokumentar3]» som NRK og Monster laget. Rapportskriver husker ikke nå hvem som hadde ansvaret for nøklene til kassene da.

Pensjonert politiinspektør Gunnar Larsen

Kommisjonen har 11. august 2022 avhørt Gunnar Larsen. Han var sjef for seksjonen ved Oslo politikammer som etterforsket attentatene mot E og I i 1998-99.

Larsen forklarte at da det ble funnet dynamitt under bilen til E, ble det nedsatt en etterforskningsgruppe og funnene som ble gjort ble sendt til Kripos for undersøkelse. Det ble foretatt avhør av de fornærmede, E og I. Larsen var i møte med ledelsen i departementet der E var sekretær for å finne ut om det var noe på arbeidsplassen eller andre ting som kunne ha trigget en slik hendelse. Det fremkom ingen slike opplysninger, verken fra samtalene vitnet hadde med ledelsen i departementet eller under avhør.

Deretter skjedde gassattentatforsøket. Dette førte til at etterforskningen ble utvidet med 20-25 etterforskere med utlån fra stasjonene, etterretning og spaning. Etterforskningen ble delt opp i ulike prosjekter, herunder rundspørring, propangass, slangeklemme, ventilator, bensinkanne, telefon, sprengstoff og familieprosjekt. Sistnevnte for å avhøre familiemedlemmer for å finne ut om det kunne ligge noe motiv der. Det ble avhørt en rekke vitner, men ingenting fremkom og ingen vitner hadde iaktatt noe spesielt. Det var Sigmund Holt som var etterforskningsleder.

Politiet jobbet ut ifra hypotesen om at noen gjorde dette for å skremme eller ta livet av ekteparet [E og I]. Vurderingen var at det var en sammenheng mellom attentatforsøkene. Politiet mente det var en målrettet handling. Det var ingen tips som ga grunnlag for videre undersøkelser eller som ga resultater, for eksempel fremkom ingen mistanke mot noen personer eller bestemt miljø. Det fremkom heller ikke etterretningsinformasjon. Politiet hadde ikke noe motiv å jobbe ut ifra.

Også arbeidet til I var et tema opp imot vurderingene politiet gjorde, det lå i sakens natur at de undersøkte bakgrunnen til de involverte. Vitnet kan ikke huske alt, men vet at I hadde vært borti noen prosjekter i Utenriksdepartementet. Politiet så på muligheten for om hans arbeid kunne føre etterforskningen videre i den retningen, men det gjorde den ikke og det stoppet opp.

Da det hadde skjedd to attentatforsøk, vurderte politiet at de ikke kunne la ekteparet bo på samme sted og kanskje risikere å bli utsatt for noe mer. Det åpnet seg en stilling for I som generalkonsul i 3-4 måneder i New York, og det var noe ekteparet [E og I] var villig til. Det var ingen trusler mot ekteparet [E og I] under oppholdet i New York. Det skjedde heller ikke noe på adressen i Oslo.

Politiet samarbeidet også med PST for å finne ut hva som lå bak hendelsene, uten noe positivt resultat. Hensikten med å involvere PST var å få opplysninger eller gi opplysninger om det som hadde skjedd. Før drapene på [gård], var det noe kritikk rettet mot politiet og deres håndtering av ekteparet [E og I]. Før han sluttet i politiet i 2002, skrev vitnet derfor et notat 9. september 2002 om hva som ble gjort og ikke gjort opp mot sikkerheten til ekteparet [E og I], som han fremla i avhøret.

Så skjedde drapene på [gård]. Politiet oppfattet det ikke som en tilfeldighet, at de først hadde hatt to attentatforsøk i Oslo og så skjedde det flere drap på Romerike hvor samme familie var involvert. Politiet mente det måtte være en sammenheng. Vitnet og N56 reiste til [sted5] for å overlevere attentatsaken til politiet på Romerike. Sigmund Holt ble «liaison» mellom etterforskningen i Oslo og på Romerike, og bisto med kunnskapen han hadde fra Oslo.

Vitnet ble i kommisjonsavhøret gjort kjent med hypotesen om at A og B kan ha vært tilknyttet e-tjenesten. Det var helt nytt for vitnet. Og hadde de vært det, så hadde vitnet visst om det. Vitnet vet ikke om det ville ha fremkommet i straffesaksdokumentene hvis de hadde vært tilknyttet e-tjenesten, men politiet hadde masse kommunikasjon og møtevirksomhet – både formelt og uformelt – med ekteparet [E og I]. Det ville ha fremkommet på ett eller annet vis, dersom de hadde vært tilknyttet e-tjenesten.

Larsen var med Holt da han ble intervjuet av Ebbe Ording i NRK i forbindelse med [familie1]-saken. Vitnet var der kun som støtte og for å sikre at Holt ikke ble presset utilbørlig. Vitnet husker at Holt var ganske åpen

omkring etterforskningen, uten at han husker detaljene. De var enige om hva de kunne snakke om og ikke kunne snakke om. Det var et omfattende intervju hvor Ording tok initiativ. Han ville ha svar på sin egen oppfatning av hva som hadde skjedd, om det kunne være riktig. Holt ga de svarene han kunne gi, men Ording var ikke godt fornøyd med de svarene han fikk. Ording hadde en oppfatning om hva som hadde skjedd og hvorfor det hadde skjedd. Dette kunne Holt imøtegå på en del punkter, uten at vitne husker hva det var. Holt fikk svart skikkelig på spørsmålene som Ording hadde. Temaer gikk på mulige gjerningspersoner som kunne kobles til tidligere Jugoslavia, noe politiet ikke var kjent med eller hadde jobbet med. Politiet fikk kritikk for at de ikke hadde fulgt dette sporet, spesielt av privatetterforsker Tore Sandberg som forfulgte det videre. Vitnet husker ikke andre temaer som ble nevnt i intervjuet, men han husker spesielt jugoslaviske gjerningsmenn siden dette fikk så stort fokus i media og av Sandberg.

Pensjonert politiførstebetjent Sigmund Holt

Kommisjonen har ønsket å avhøre Sigmund Holt om etterforskningen av attentatsakene, herunder hvilke hypoteser politiet arbeidet ut fra i 1998-99. Holt har imidlertid stilt betingelser om innsyn i gjenåpningsbegjæringene, som kommisjonen ikke har kunnet etterkomme. Bevisopptak etter straffeprosessloven § 398 a første og/eller 398 b første ledd er vurdert, men verken funnet nødvendig eller hensiktsmessig. Kommisjonen finner avhøret av Gunnar Larsen og dialogutskriften av Ordings intervju med Sigmund Holt, jf. nedenfor, tilstrekkelig.

Kommisjonen hadde imidlertid kontakt med Sigmund Holt i 2010, jf. nedenfor.

Dialogutskrift av Ordings intervju med Sigmund Holt

Kommisjonen har kontaktet NRK for å få tilgang til intervjuet som Ording gjorde av Sigmund Holt i 2010. NRK har ikke gitt kommisjonen tilgang til intervjuet da det ikke ble publisert.

Ording fremla imidlertid en dialogutskrift av deler av intervjuet i forbindelse med at han forklarte seg for kommisjonen. Kommisjonen antar utskriften er foretatt av Ording selv. Også Gunnar Larsen var som nevnt til stede under intervjuet. Her gis et kort sammendrag av intervjuet.

Holt fortalte at etterforskningen var veldig bredt lagt opp for å se etter motiv. I den første samtalen Holt hadde med E kom det fram at det var en tvist mellom far og sønn på [gård]. Holt så dette som en mulighet, men politiet etterforsket hele tiden samtlige andre spor samtidig. Politiet så også etter om det kunne være noe på arbeidsplassene til I og E, men fant ingenting der. Ettersom dagene og ukene gikk så ble gårdsmotivet styrket. Foruten I og E avhørte politiet de som bodde på [gård], foreldrene og flere som kunne være med å belyse situasjonen. Holt var i kontakt med både lensmannen og kommunen og spurte om hva det var snakk om av verdier. Svarene han fikk var at dette ikke bare var en vanlig landbrukseiendom, men også et potensielt utbyggingssområde. Det var snakk om ganske store verdier.

Etterforskningsgruppa hadde kontakt med seksjonen som drev med organisert kriminalitet i Oslo og ba om å få informasjon hvis det fantes ute i det kriminelle miljøet. I gruppa var det også folk fra POT [nå PST, kommisjonens merknad] som ble brukt til å gjøre undersøkelser inn i departementene der ekteparet [E og I] arbeidet. Gunnar Larsen hadde også kommunikasjon med departementene. Holt kjente ikke til at det hadde vært trusler fremsatt overfor Forsvarsdepartementet forut for attentatene, og som ble håndtert av E.

I fortalte i avhør at han hadde vært engasjert i to prosjekter, det ene med antipersonellminer og det andre med håndvåpen. Politiet fikk ikke noen informasjon om at det var personer eller grupperinger som ønsket å utsette ham for trusler eller skremsel.

Gunnar Larsen opplyste at hvis det hadde kommet opplysninger av verdi i kommunikasjonen med departementene, så ville det ha blitt foretatt vitneavhør av de som satt med opplysningene. Det gjorde det ikke. Også Holt sa at dersom det hadde kommet informasjon gjennom Larsen eller folkene i overvåkingstjenesten, hadde han blitt varslet og det hadde blitt iverksatt etterforskning. Men politiet fikk ikke noen indikasjoner eller opplysninger som tilsa at det skulle settes i gang etterforskning mot arbeidsplassene til ekteparet [E og I].

Etter gassattentatforsøket plasserte politiet ekteparet [E og I] på et sted i Oslo der politiet hadde kontroll på dem. Etter 8-9 dager ble paret plassert utenfor Oslo, og de var der til de reiste til New York. De var en eller to

turer i leiligheten og pakket litt. De hadde ikke livvaktjeneste mens de var på disse stedene, men politiet hadde dialog med dem og visste hele tiden hvor de var.

Ettersom dagene, ukene og månedene gikk så ble det mer og mer klart for Holt at det var gårdskonflikten som var det sporet politiet måtte jobbe etter. Etterforskningen gikk hele tiden. Da ekteparet kom tilbake fra New York ble sikkerheten rundt dem trappet ned. Etter drapene skrev Larsen et notat til politimesteren om dette.

Kommisjonens utredning av [familie1]-saken i 2010 og 2011

Kommisjonen foretok også noe utredning av saken da den sist var begjært gjenåpnet av B og A. Begjæringene ble imidlertid trukket. N14 og N24 ble som nevnt avhørt, jf. ovenfor. I tillegg avhørte kommisjonen N53 og hadde et møte med Sigmund Holt.

N53

N53 kontaktet selv kommisjonen fordi hun muligens hadde informasjon som kunne ha betydning for [familie1]-saken. Hun ble avhørt som vitne 10. mars 2010, og forklarte i korte trekk følgende:

Vitnet begynte i Utenriksdepartementet i starten av september 1998, i seksjon for sikkerhet og nedrustning. Hun overtok da kontoret til I, som hun fikk vite hadde reist til utlandet. I slutten av september mottok hun en telefon, der en «gammel kjenning» lurte på om hun visste hvor I var.

I midten av januar 1999 kom I tilbake fra utlandet. Hun fikk beskjed om at han skulle arbeide med det samme prosjektet som vitnet jobbet med, å lage i stand NATOs 50-års jubileum i Norge. På et morgenmøte sa I til henne «du vet denne saken vår, det er ingen som vet hva disse folkene som er helt galne kan finne på, vet du». N53 oppfattet at I var redd i situasjonen som hadde oppstått.

På «etterjulsvinteren» 1999 mottok hun en ny telefon fra en ukjent mann. Vedkommende sa «hei, jeg vet du jobber tett på I. Kan du hilse ham og si at båten har kommet frem», eller «ankommet». Hun satt da ikke lengre på Is gamle kontor, så vedkommende hadde foretatt seg noe aktivt for å få kontakt med henne. Hun fikk aldri gitt I denne beskjeden.

Utover våren 1999 ble Is helse dårlig, og i midten av mars ble han sykmeldt. Før påske 1999 mottok hun en telefonsamtale fra I, som ville si «lykke til» med det snart forestående NATO-jubileet og beklaget at han ikke hadde vært der for henne med forberedelsene.

Etter drapene på [gård] sa N53 til avdelingsdirektør N51 at hun ønsket å snakke med politiet når de kom. Hun syntes det var merkelig at politiet ikke snakket med flere enn N51, kanskje underdirektør N57 og henne selv. Hun husker ikke navnet på politimannen hun snakket med, men han presenterte seg som en som drev med brann og hun tror han kom fra POT, eventuelt Forsvaret, noe med etterretning eller lignende.

Politimannen noterte ned det N53 sa i en notatblokk. Hun oppfattet det som en «prat med» og ikke som et vitneavhør, og at politiet var i søkefasen tidlig i etterforskningen. Samtalen varte ca. 1 time.

I juni 1999 skulle N53 og N51 rydde ut av kontoret til I. Det var en politikvinne til stede som ba dem bruke hansker mens de ryddet. Politiet tok med seg noe, men hun husker ikke hva det var.

Is ansvarsområder i seksjon for sikkerhet og nedrustning i UD ved siden av håndvåpenproblematikken, var ansvar for Baltikum og innlemming av tidligere østblokk-land i NATO. Han hadde antakelig også jobbet med nedrustningsspørsmål for NATO.

Etter at N53 så Brennpunkt der [E og I]s onkel eller fetter fremsto som nytt vitne, tok hun initiativ til å bli avhørt av kommisjonen.

Sigmund Holt i 2010

Foranlediget av avhøret av N53, kontaktet kommisjonen 18. mars 2010 Sigmund Holt med konkrete spørsmål til etterforskningen av attentatsakene. Dette ledet til et møte mellom Holt, kriminalsjef Hans Halvorsen fra Oslo politidistrikt og kommisjonens daværende juridiske og politifaglige utredere, 23. april 2010. Kommisjonens politifaglige utreder skrev et notat fra møtet, der følgende fremgår:

Hensikten med møtet var å avklare hvorvidt og hvem som eventuelt hadde snakket med vitnet N53 og N51 i anledning etterforskningen av bombe-gassaken. Likeledes å få avklart om det ble foretatt

ransaking, og eventuelt gjort beslag da kontoret til I i UD ble ryddet, og hvem som eventuelt foresto ransakingen.

Det ble under møtet avklart at hverken N53 eller N51 var avhørt eller samtalt med av etterforskerne av bombe-gassaken. Derimot var daværende politiinspektør Gunnar Larsen i kontakt med departementene i forhold til sikkerheten rundt I og E som en følge av attentatforsøkene mot de.

Det er i følge Oslo sannsynlig at også daværende POT var i kontakt med departementene. POT var iallfall orientert om etterforskningen som foregikk i saken ved at de var til stede med en eller to tjenestemenn på de daglige arbeidsmøtene om saken.

Da kontoret til I ble ryddet var en svensk tjenestemann på stipend i Oslo med på dette. Det ble gjort beslag i en skriveblokk. Denne ble undersøkt for trykkriller i Kripas.

Sigmund Holt opplyste at han da han sluttet i politiet makulerte det som ikke var straffesaksdokumenter. Han leverte en konvolutt med graderte dokumenter til seksjonssjef Hanne Kristin Rohde. Straffesaksdokumentene befinner seg på Romerike politidistrikt.

Konvolutt med graderte dokumenter

Kommisjonen har i forbindelse med utredningen av saken i 2022/2023 ønsket å undersøke de graderte dokumentene som Holt fortalte om, og har anmodet Oslo politidistrikt om materialet.

Kommisjonen har mottatt straffesaksdokumenter som etter det opplyste ble funnet i en konvolutt merket med Holts navn. Straffesaken gjelder en anmeldelse inngitt 10. juni 1999 av N28 som gjaldt truende og sjikanerende meldinger på hennes telefonsvarer 2. juni 1999. Dette satt hun i sammenheng med drapet på arbeidskollega E. N28 var sekretær for departementsråden i Forsvarsdepartementet.

N28 ble 3. juni 1999 avhørt som vitne i [familie1]-saken, jf. ovenfor under pkt. 3.3.4.7 og nedenfor under kommisjonens vurdering på dette punkt.

N14

Hva gjelder opplysninger gitt Ording og Sandberg av N14 i 2007, vises til punkt 3.3.3 om N14 ovenfor.

Vitneavhør

De domfelte har som det fremgår ovenfor bedt om avhør av flere ansatte i departementene der E og I arbeidet. Kommisjonen har ikke funnet grunn til å foreta disse avhørene, da de ikke antas å kunne opplyse saken.

3.3.10.4 B og A anfører

Sandberg fremhever i begjæringen at politiet nedla et betydelig arbeid med sikte på å avklare om A og/eller B kunne knyttes til attentatforsøkene mot E og I, uten at det var mulig å påvise en slik sammenheng, begjæringen pkt. 2.1.

Både E og I hadde høye stillinger i det offentlige, E hadde i flere år vært personlig sekretær for flere forsvarsministere. Fra 1976-1989 var hun bosatt i Brussel der hun blant annet arbeidet som sekretær for den norske ambassadøren i NATO. I arbeidet som prosjektleder i sikkerhetspolitisk avdeling i Utenriksdepartementet. Fra april 1997 til april 1998 var han engasjert i arbeidet med en konvensjon om forbud mot landminer. Etter dette og fram til attentat-sakene arbeidet han med den såkalte «håndvåpen-saken», – med å få på plass en strategi mellom flere stater for å begrense antall håndvåpen og våpen som var i ulovlig sirkulasjon i tidligere konfliktområder, begjæringen side 203. I ledet i juli 1998 en internasjonal konferanse om å begrense og forby bruken av illegale håndvåpen. Samme kveld/natt som konferansen ble avsluttet, ble det festet en dynamittgubbe under Es bil, jf. tilleggsanførsel 15. september 2021.

3.3.10.5 A anfører

I NRK Brennpunkt den 28. april 2009 ble både statsråd Dag Jostein Fjærvoll, Ds forsvarer, advokat Steinar Wiik Sørvik og aktor, statsadvokat Olav Helge Thue intervjuet. Her åpnet både advokat Wiik Sørvik og statsadvokat Thue for at det kan være et annet motiv for [familie1]-drapene enn gårdstvisten. Statsadvokat Thue gjorde det helt klart at påtalemyndigheten trakk følgende konklusjon: «Vi kunne ikke konstatere noen forbindelse mellom drapssaken og attentatsakene.»

Med den C DNA-matchen som foreligger på tapen som var festet rundt dynamittgubben under Es bil 15. juli 1998, er det nå fastslått at Cs forklaring i Eidsivating lagmannsrett om dynamittattentatforsøket er uriktig og konstruert.

Sandberg sammenfatter slik, sluttinnlegget side 300:

Det er ikke noen forbindelse mellom attentatforsøkene i 1998 og gårdstvisten mellom A og hans foreldre. På vegne av A anføres det at dette må bety at det ligger et helt annet motiv bak attentatforsøkene i 1998. Med all den dokumentasjon som er fremlagt i As gjenåpningsbegjæring og senere tilleggsanførsler, er det derimot at det foreligger et helt annet motiv som er felles for attentatforsøkene i 1998 og drapene i 1999.

Sandberg reiser også spørsmål om hvordan politiinspektør Gunnar Larsen kunne uttale i samtale med Ebbe Ording 20. august 2008, som svar på spørsmål om politiet kjente til Cs tilknytning til den jugoslaviske mafiaen, at «(h)adde det vært indikasjoner fra politietterretningen innen disse miljøene, så hadde vi forfulgt disse.» Hvordan var en slik uttalelse mulig når kriminalpolitiet i Oslo i 1995 varslet C om at far til hennes sønn var pågrepet som narkotikakurer for den jugoslaviske mafiaen. Allerede i tilleggsanførsel av 15. september 2021 spurte Sandberg hvordan det har vært mulig for politietterretningen å unngå å registrere noe av Cs kontakt med den jugoslaviske mafiaen.

Videre anføres i sluttinnlegget side 313 at flere av de svarene tidligere politiførstebetjent Sigmund Holt ga Ebbe Ording i 2009, i realiteten inneholdt en bekreftelse på at:

- E og I i tillegg til sine arbeidsplasser i Forsvarsdepartementet og Utenriksdepartementet også var knyttet til Forsvarets etterretningstjeneste –
- Kosovoalbanske/serbiske miljøer var tilknyttet våpen- og narkotikaomsetning i Norge.

Sandberg viser til følgende utsagn i utskrift fra lydopptak fra samtalen 5. juli 2009, der Ording foreholdt Holt at de på et møte hjemme hos Ording hadde snakket om «at E og I – i tillegg til sine stillinger i Forsvarsdepartementet og Utenriksdepartementet – også var knyttet til og gjorde oppdrag for den hemmelige Etterretningstjenesten»:

Ording: – Visste du at E/I var knyttet til etterretningstjenesten?

Holt: – Jeg vil ikke gjenta det her og nå – jeg regner med at du taper denne samtalen

Ording: – Kosovoalbanske/serbiske miljøer tilknyttet våpen/narkotikaomsetning i Norge

Holt: – Jeg sitter bare og tenker på hva jeg skal si til deg.

I ny telefonsamtale 6. november 2009 mellom Ording og Holt «bekreftet Holt at Politiets Overvåkingstjeneste – POT – var inkludert i den gruppen av etterforskere som Holt ledet etter attentatforsøkene i 1998».

Påtalemyndigheten anfører at funnet av Cs DNA på en tapebit festet til dynamittgubben under bilen til E, styrker grunnlaget for domfellelsen av A og B.

I NRK TV-serien «[dokumentar3]» som ble sendt høsten 2018 uttalte et jurymedlem seg om Cs troverdighet. Lagretten trodde på henne i den grad at hun ble frifunnet for dynamittattentatforsøket, som hun hadde blitt domfelt for i herredsretten.

C kunne umulig ha blitt frifunnet for dynamittattentatforsøket om DNA-matchen som nå foreligger, hadde vært kjent da lagmannsretten behandlet [familie1]-saken i 2002. Om DNA-matchen hadde vært kjent før ankeforhandlingen, måtte C ha forandret hele opplegget for sin forklaring. A reiser herunder spørsmål ved hvorfor hennes forklaring om drapssaken skulle være troverdig, når det tekniske DNA-beviset dokumenterte at hun løy om attentatsaken?

Cs DNA på tape som dynamitt var blitt festet til bilen som E disponerte, er en ny omstendighet som kunne ledet til et annet resultat om det var kjent for lagretten. Videre er det et nytt bevis når det vises til motiv og vilje til

angrep på E. Dette DNA-funnet utgjør enda et element i begrunnelsen for at [familie1]-saken må gjenåpnes for A (og B) [familie1]. Dommen over ekteparet [familie1] bygger i det vesentlige på forklaringene til C og D.

3.3.10.6. B anfører

Nye bevis vedrørende Cs forklaring

Attentatsakene mot ekteparet har manglet en endelig oppklaring. Ettersom det åpenbart må være en sammenheng mellom attentatforsøkene og drapene, har den manglende oppklaring av attentatforsøkene også svekket bevisene for drapene.

Det har videre blitt fremhevet fra denne side at attentatforsøkene mot ekteparet ikke kan knyttes til gårdskonflikten. En antagelse om en slik sammenheng er en ren spekulasjon og har ikke forankring i sakens bevis. Manglende oppklaring av attentatforsøkene svekker dermed gårdskonflikten som et mulig motiv. Det har på grunn av dette blant annet blitt anført at det egentlige målet ved drapene året etter ikke var F og G, men E.

Med de nye undersøkelsene kommisjonen har gjennomført har det fremkommet opplysninger som i stor grad oppklarer dynamittforsøket. Sett hen til de nye opplysningene og øvrige opplysninger i saken, er det sterke holdepunkter for å si at også gassattentatforsøket langt på vei er oppklart.

Funnet av Cs DNA på sprengstoffet som ble funnet under bilen til E knytter henne med stor sikkerhet til attentatforsøket, uavhengig av om det må tas en ny DNA-prøve. Ds forklaringer i lagmannsretten og i forbindelse med hans egen begjæring om gjenåpning underbygger dette, samt tilknytning til gassattentatforsøket.

Til tross for omfattende politietterforskning og undersøkelser fra kommisjonen, har attentatforsøkene aldri vært koblet til A og B. Ingen av dem ble på noe tidspunkt siktet for disse hendelsene.

C har siden etterforskningen begynte og frem til i dag nektet enhver befattning med attentatforsøkene overfor både påtalemyndighet og domstol. At hennes DNA nå knyttes til den ene attentatsaken innebærer at troverdigheten av hennes forklaringer i avhør og i retten er sterkt svekket. Sett hen til hvordan hennes forklaring er et av de bærende bevis i dommen mot A og B, rokker DNA-funnet ved selve grunnlaget for dommen.

Betydning av nytt DNA-bevis

Kommisjonen har foretatt en stor mengde undersøkelser. Av alle disse undersøkelsene fremstår funnet av Cs DNA på taperester fra bomben under E sin bil som et av de aller viktigste funnene. I en sak hvor det er knyttet tvil rundt majoriteten av momentene, fremstår det som avgjørende for saken med et DNA-bevis med høy konklusjonsgrad.

Dette DNA-beviset har først og fremst betydning på to måter. For det første svekker det Cs troverdighet i betydelig grad, og for det andre svekker det gårdskonflikten som et sannsynlig motiv for drapene. I det følgende vil det redegjøres nærmere for disse synspunktene.

Cs troverdighet er betydelig svekket

Allerede i det første avhøret av C, forklarer hun at hun ikke har noe med attentatsakene å gjøre. Hun forklarer at hun fikk kjennskap til bombesaken gjennom media. Dette holder hun fast ved gjennom hele sakens gang.

Statsadvokaten valgte likevel å ta ut tiltale for trusler i herredsretten, noe hun også ble dømt for. Imidlertid la statsadvokaten ned påstand om frifinnelse for trusler for lagmannsretten. Og denne del av tiltalen kommenteres ikke i lagmannens rettsbelæring. Hadde etterforskerne brukt den samme DNA-teknologien som man har kunnet bruke i dag, ville de nok ikke lagt ned påstand om frifinnelse.

Gjennomgående har C forklart seg på en måte som har styrket politiets teori. Hun har derfor blitt trodd av både politi og påtalemyndighet, og etter hvert også lagmannsretten. Fra lagmannsrettens dom kan man lese fra politiets syn på saken at C har hatt en mer «passiv medvirkerrolle» og hun «har gitt opplysninger av stor

betydning for oppklaring av saken». Dette synet stilte retten seg også bak. I dommen legges det til grunn at hennes rolle er «begrenset». I formildende retning ble det nettopp lagt vekt på at hun «tidlig i etterforskningen ga opplysninger til politiet som, sammen med de opplysningene D kom med, har vært helt avgjørende for domfellelsene i saken».

En slik slutning kan umulig trekkes i dag. C har bevisst holdt tilbake informasjon om sin rolle i attentatsakene for politiet fra starten. Dette må skyldes at hun hadde et forklaringsproblem. Politiet hadde mistanker rettet mot henne, og denne måtte hun bli kvitt. Det samme kan sies om hennes forklaringer om drapene. Politiet hadde en klar mistanke knyttet til henne, som hun har hatt behov for å forsøke å forklare seg ut av. Det fremstår derfor som hun har forsøkt å tilpasse seg den informasjonen hun fortløpende har fått fra etterforskerne. Hun kunne på den måten, med stor troverdighet, bekrefte politiets teorier helt frem til domfellelse. På den måten har hun styrket politiets tunnelsyn og bidratt til at politiet ble sittende fast i en bekreftelsesfelle.

På denne bakgrunnen må det kunne sies at Cs troverdighet av mange grunner er svært lav. Det vises her til den nye sakkyndige uttalelse om DNA-undersøkelse, samt innsendelse til kommisjonen av 28. november 2023 vedrørende nye bevis knyttet til Cs troverdighet. Når man nå i tillegg vet at hun har forklart seg usant på et så sentralt punkt som attentatforsøkene, blir det vanskelig å legge noen andre deler av hennes forklaringer til grunn.

Disse funnene styrker også psykologspesialist Roald Bjørklunds innholdsanalyse av Cs forklaring for lagmannsretten. Han konkluderer blant annet med at «*kritiske deler av hennes forklaring fremstå[r] som konstruert*». Det fremlegges i sluttinnlegget en ny vurdering av Bjørklunds analyse fra Trond Myklebust, jf. nedenfor pkt. 3.3.14.

Cs forklaring ble avgjørende for domfellelsen av A og B. Det nye DNA-beviset må derfor anses som et nytt bevis som er egnet til frifinnelse, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3. Dette er alene grunn til å gjenåpne saken.

Cs deltagelse i bombeattentatforsøket åpner for flere alternative motiver

Gårdskonflikten var politiets hovedhypotese fra etterforskningens første dag. Allerede i anmodningen om bistand fra Romerike politidistrikt til Kripos 23. mai 1999, nevnes konflikten mellom A og foreldrene. I samme anmodning nevnes attentatforsøkene mot ekteparet [E og I]. Det er derfor tydelig at politiet så attentatforsøkene og gårdskonflikten i sammenheng. Lagmannsretten konkluderte med at drapene hadde sitt utspring i gårdskonflikten.

I denne forbindelse vises det til begrunnelsen for at gårdskonflikten ikke kunne ha vært motivet for drapene gjengitt nedenfor under pkt. 3.4.1.

Det bemerkes at det ikke har kommet frem noe gjennom kommisjonens undersøkelser, som styrker teorien om gårdskonflikten som motiv for drapene. Det har heller ikke kommet frem noe av undersøkelsene som tilsier at A og B har tilknytning til attentatforsøkene.

Når gårdskonflikten ikke kan ha vært motivet bak drapene, kan heller ikke attentatsakene ses i sammenheng med konflikten. Hva som var motivet bak attentatforsøkene, har aldri blitt bevist. Et slikt motiv vil naturligvis også kaste lys over hva som var motivet bak drapene, siden man må kunne legge til grunn en nær sammenheng mellom disse hendelsene. Fellesnevneren for attentatforsøkene og drapene på [gård] er at E var et av ofrene. I forbindelse med spørsmål om gjenåpning av saken, er det sentrale at når drapene og attentatforsøkene ses på som forhold med en klar tilknytning til hverandre, fremstår gårdskonflikten som et enda mindre sannsynlig motiv.

Det gjør at alternative motiv burde vært etterforsket og vurdert i større grad. Herunder at E må ha vært det egentlige målet for drapene.

I den såkalte 180-samtalen omtales E på en rekke nedsettende måter. Innringer forteller detaljert om hvordan drapene skal utføres, og vedkommendes misnøye synes klart å være størst overfor E. Det vises til anførsler om 180-sporet (gjengitt i pkt. 3.3.8)

Det har aldri blitt avslørt hvem 180-mannen var. Det er likevel klart at han var, eller hadde kjennskap til den/dem som var ute etter å ta livet av E. Når det nå er bevist at C sto bak det ene attentatforsøket, er det rimelig å anta at hun vet hvem 180-mannen var. Det fremkommer ikke av avhørene av C om hun ble spurt om hun visste hvem 180-mannen var.

At C knyttes til attentatforsøkene, åpner for flere mulige alternative motiver og forklaringer bak drapene. Det anføres derfor at også på denne bakgrunnen, fremstår DNA-funnet som et nytt bevis som er egnet til frifinnelse, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Selv om det ikke foreligger noen holdepunkter som peker i retning av at A og B skal ha stått bak attentatforsøkene, fastholder påtalemyndigheten at gårdskonflikten var motivet for disse. Påtalemyndigheten viser til Es testament. Testamentet er imidlertid ikke egnet til å støtte teorien om at gårdskonflikten var motivet for attentatforsøkene. Det er ingen holdepunkter for at A var kjent med dette testamentet. Påtalemyndigheten viser videre til udaterte notater som E har skrevet om gårdskonflikten og «tap av menneskeliv». Begge foreldrene hadde ulike helseproblemer som kanskje kunne forverres dersom konflikten økte. Dette er en plausibel forklaring på formuleringene.

Påtalemyndigheten hevder at motivet bak attentatene var å «skremme» E fra å vitne i den kommende rettssaken. Det er imidlertid ingen holdepunkter for at hun ikke vitnet på grunn av frykt for egen sikkerhet. I lagmannsretten forklarte D at A og B skulle ha ønsket våpen til egen beskyttelse på bakgrunn av attentatforsøkene. Legger man gårdskonflikten til grunn som motiv for drapene, fremstår dette som en logisk brist. Oppsummert er det ingen holdepunkter for at gårdskonflikten var motiv for attentatforsøkene. Det vises også til Sandbergs påpeking av alternative motiv.

Påtalemyndighetens lanserer en teori om at 180-samtalen, som attentatforsøkene, kan ha vært motivert av et ønske om å skremme bort E fra videre deltakelse i gårdskonflikten. Dette er en ren spekulasjon uten forankring i bevisene. Hadde gårdskonflikten vært sentral for innringeren, er det naturlig at den hadde blitt nevnt i 180-samtalen.

3.3.10.7 Påtalemyndigheten anfører

Funnet av Cs DNA på en tapebit, som var brukt til å feste dynamitten til Es bil ved det første attentatforsøket, styrker påtalemyndighetens konklusjon under domstolsbehandlingen om at C tok del i attentatforsøkene. Dette ble også lagt til grunn i tiltalebeslutningen og i herredsrettens dom om attentatforsøkene.

Det var bred bevisførsel i retten rundt Cs motiv for å delta i attentatforsøkene og våpenanskaffelsen, og som peker mot gårdskonflikten og at A og B skulle vinne denne. Det nye DNA-funnet styrker dermed også grunnlaget for domfellelsen av A og B.

Bevis som knytter C til attentatsakene

C var tiltalt for attentatforsøket med dynamittgubben, og påtalemyndigheten førte både for herredsretten og lagmannsretten bevis for at hun hadde gjennomført eller medvirket til attentatene. Blant annet førte påtalemyndigheten vitner som forklarte at C hadde fortalt dem at hun hadde utført attentatene.

Videre forklarte D til kommisjonen i sin egen gjenopptakelsessak, at han hadde en samtale med Cs eksmann N58 16. februar 2007. N58 skal da ha fortalt D at C hadde sagt at hun stod bak begge attentatene og at D var med.

E var sentral i gårdstvisten, både som støtte for foreldrene i deres tvist mot A, men også som arveberettiget etter foreldrene sammen med A. I forhandlingene mellom A og foreldrene var et sentralt tema hvilke beløp E skulle kompenseres med.

Allerede 10. november 1997 signerte E et testament med følgende ordlyd:

Min bror, A, født (...), eller hans arvinger, skal intet arve etter meg.

Etter drapene ble det også blant E ting funnet noen udaterte notater om gårdstvisten hvor det blant annet står:

En rettsak kan føre både til tap av menneskeliv og en økonomisk skittentøyvask som ingen av partene kan leve med.

Påtalemyndighetens syn på tiltalestadiet var at C og D gjennomførte attentatene mot E, eller medvirket til at andre gjorde dette, og at attentatene hadde sammenheng med gårdstvisten. Påtalemyndighetens teori var at attentatene ble utført for å fjerne E som part i gårdstvisten, og unngå at hun vitnet under hovedforhandlingen og en eventuell senere ankeforhandling; enten ved å skremme henne bort eller ved at hun døde. Begge attentatene

fant sted kort tid før hovedforhandlingen i den sivile tvisten mellom A og foreldrene 27.-28. august 1998. E var innkalt som vitne, men ble frafalt fordi hun da var gått i dekning som følge av attentatene.

Ds forklaring i lagmannsretten om at C hadde fortalt ham at hun hadde utført attentatene, støttet opp under påtalemyndighetens teori.

De nye opplysningene som er fremkommet ved gjenåpningssaken, særlig funnet av Cs DNA på en tapebit fra dynamittgubben, har styrket bevisbildet som påtalemyndigheten opprinnelig la til grunn. Det er ikke synliggjort noe annet plausibelt motiv for C til å utføre slike aksjoner mot E enn gårdstvisten, som ville kunne medvirke til at A ville lykkes i den rettslige konflikten med sine foreldre eller arve dem som enearving.

Attentatsakene bør også sees i sammenheng med 180-innringingen, hvor samme motiv fremstår plausibelt: Å skremme bort E fra videre deltakelse i gårdstvisten. Om dette var formålet, lyktes dette ikke like godt da operatøren ikke varslet myndighetene før mye senere, etter drapene.

3.3.10.8 Kommisjonens vurdering

Basert på bevisførselen nedla påtalemyndigheten for herredsretten påstand om frifinnelse for D for trusler i anledning dynamittattentatforsøket 15. juli 1998, og domfellelse for C. Herredsretten fant at bevisene i saken ikke var tilstrekkelige for å domfelle D, og frifant ham.

C ble domfelt. Herredsretten begrunnet domfellelsen slik:

Tiltalens post II gjelder den dynamitten som var festet til Es bil.

Bevisførselen har vist at dynamitten stammet fra et tyveri, at D via mellomledd hadde mottatt dynamitt fra dette tyveriet, og tilsvarende dynamitt av samme produksjon ble senere også funnet hjemme hos D.

Det er grunn til å peke på at tiltalen gjelder trussel, ikke forsøk på legemskrenkelse. Grunnen til dette er i første rekke at dynamitten da den ble funnet ikke hadde noen form for tennmekanisme, slik at den ikke kunne detonere. Det er utvilsomt slik at det å feste et halvt kilo dynamitt under en personbil, er egnet til å fremkalle alvorlig frykt hos bilens eier eller bruker. E ble meget skremt.

Retten finner det ikke tvilsomt at C har festet dynamitten under bilen. Hun har for det første hatt motiv for å gjøre dette. Motivet springer ut av de samme forhold som danner grunnlaget for hennes medvirkning til drapene. Hun har kjent til at D hadde dynamitten, og har som hans samboer hatt tilgang til den. Selv har hun forklart at de snakket om å bruke dynamitten til å sprengne en automat. Hun har til flere personer fortalt at hun sto bak bilbomben. Til N59 nevnte hun «bomber», til N60 at hun hadde festet denne sprengladningen, til N61 at hun hadde «festet noe på en bil» og til N62 at hun hadde utført attentatene mot [E og I] og hadde rekognosert i lang tid for å finne det riktige tidspunktet for handlingene.

Hun har utvilsomt forstått at handlingen var egnet til å fremkalle alvorlig frykt.

Hun dømmes følgelig i samsvar med tiltalens post II.

Herredsretten tiller også attentatsakene betydning ved skyldspørsmålet for A og B:

En rekke forhold underbygger at ekteparet etter hvert så drap som en løsning på den situasjonen de hadde havnet i.

Attentatforsøkene mot ekteparet [E og I] passer godt inn i dette bildet. Ble E fjernet, var grunnlaget for å strides om overføringen av gården også fjernet. Flere personer har i ulike sammenhenger fått høre om drapsplanleggingen, og at denne har vært knyttet til gårdskonflikten. Det kan nevnes at vitnet N59 allerede sommeren 1998 fikk høre av C at «fire mennesker skulle tas av dage». Dette skulle skje utenfor Oslo, – det måtte kjøres et stykke. N63 fikk høsten 1998 høre fra C om gårdstvisten og om at de tre i den forbindelse måtte «forsvinne». N64 fikk etter årsskiftet 1998-99 fra henne høre om at hun hadde fått spørsmål fra sin halvsøster og hennes mann om å ta livet av tre personer. Hennes utsagn i ettertid til N62 om at «hvis ikke I hadde vært død, ville hun ha tatt ham med på fisketur uten returbillett» og om at E ville selge gården, knytter drapene til gårdskonflikten. Bs dagboknotater, hvor det heter at «svina vil ha rettssak» og at «jeg ønsker dem døde» underbygger også gårdstvisten som

motiv. Som retten kommer tilbake til, viser også de faktiske handlinger A foretok seg at han må ha hatt et motiv knyttet til gårdstvisten.

Det er for retten ikke tvilsomt at gårdskonflikten har ledet til drapene.

C anket domfellelsen for trusler til lagmannsretten, og bombeattentatforsøket var gjenstand for bred bevisførsel under ankeforhandlingen. Påtalemyndigheten ba etter endt bevisførsel lagretten om å svare ja på skyldspørsmålet for Cs del, men lagretten svarte nei og C ble dermed frifunnet for denne tiltaleposten. Lagmannsrettens dom har følgelig ingen begrunnelse for frifinnelsen.

Ingen er etter dette dømt for de to attentatforsøkene. Kommisjonen ser det som nærliggende, og oppfatter at det også er uomtvistet, at det er en sammenheng mellom attentatforsøkene mot ekteparet [E og I] og trippeldrapet. Kommisjonens utredning har derfor også vært rettet mot attentatforsøkene og motivet for disse.

Straffesaksdokumentene fra attentatsakene inneholder tidsnær informasjon, og er av den grunn av særlig interesse og betydning. Kommisjonen bemerker at verken I eller E i politiavhør satte attentatforsøkene i sammenheng med sitt arbeid. E forklarte at hun «ikke har spesielle taushetsbegrensninger som har virket inn på hennes forklaring».

Som det fremgår ovenfor, har kommisjonen undersøkt en hypotese om at ekteparet [E og I]s hadde arbeid/oppdrag som kunne være motiv for trippeldrapet, uten å ha funnet holdepunkter for det. Heller ikke for attentatsakene har et slikt motiv trådt frem. Kommisjonen viser til forklaringen fra politiinspektør Gunnar Larsen, som fortalte at det ville kommet frem dersom ekteparet [E og I] var tilknyttet e-tjenesten. Kommisjonen finner det sannsynlig.

For ordens skyld, og fordi de domfelte har anført at det skulle ha kommet trusler til Forsvarsdepartementet for attentatforsøkene, bemerker kommisjonen – som påtalemyndigheten, jf. ovenfor under vurderingen av sammensatt motivbilde for drapene – at Es kollega N28, som delte kontor med henne, i avhør 3. juni 1999 i trippeldrapssaken forklarte:

Hun har selv ikke den siste tiden mottatt telefoner hun har funnet grunn til å skulle reagere på, ikke som hun har følt har vært rettet mot henne som person. [...] Gjennom det nære arbeidsforholdet mener vitnet at E ville ha sagt i fra til vitnet om hun hadde mottatt telefoner som hun reagerte på. E har ikke sagt i fra om slikt.

Gårdstvisten som motiv for attentatforsøkene var en av politiets hypoteser. I politiavhørene av I, E, G og F etter gassattentatet, forklarte de seg alle om gårdskonflikten. E uttrykte det slik i avhør samme dag som gassattentatet skjedde, 12. august 1998:

Vitnes far, F, og vitnes eneste bror, A, har gående en tvist vedrørende arv/overtakelse av odelsgård i [sted5]. Vitnes bror skal overta gården etter odelsretten og vitnes far ønsker i den forbindelse å heve vitnes arveandel. Det har blant annet bakgrunn i en mulig fremtidig verdistigning på eiendommen. Saken har medført at vitnets bror har stevnet deres far for retten. Rettssaken er satt til slutten av august i år i Nes herredsrett.

Den sivile saken mellom A og F om gyldigheten av kjøpekontrakten til gården, var berammet 27. august 1998 i Nes herredsrett. Det er dermed nærhet i tid mellom attentatforsøkene 15. juli og 12. august 1998, og rettssaken.

Tidligere politiinspektør Larsen redegjorde i avhøret for at politiet jobbet ut fra en teori om at attentatforsøkene var gjort enten for å skremme, eller for å drepe ekteparet [E og I]. Begge disse teoriene korresponderer med gårdstvisten som motiv for attentatforsøkene.

Når det gjelder det nye funnet av Cs DNA på tape på hylsen som var rundt sprengstoffet, anser kommisjonen dette å være et nytt bevis. Beviset styrker bevisbildet som allerede forelå mot henne i bombeattentatforsøks-saken. At det foreligger visse usikkerhetsmomenter ved funnet av Cs DNA, siden hun ikke har villet avgi nye referanseprøver og det kan tenkes en mulighet for kontaminering, er tatt i betraktning. Funnet er i tråd med Ds forklaringer for herredsretten i 2001 og for N29 i 2003-2004.

Ut fra sammenhengen mellom attentatsakene og drapssakene, er beviset også av relevans for spørsmålet om gjenåpning. Funnet strider etter kommisjonens syn ikke med fundamentet for domfellelsene av A og B. C var i trippeldrapssaken tiltalt for nettopp dette attentatforsøket. Domfellelsene av A og B står og faller ikke ved om C ikke forklarte sannheten om bombeattentatforsøket, jf. nedenfor vedrørende Cs troverdighet i pkt. 3.3.14.

Funnet av Cs DNA er ikke alene et nytt bevis egnet til å føre til frifinnelse av A og B, men vil inngå i den samlede vurderingen kommisjonen skal foreta etter straffeprosessloven § 391 nr. 3 nedenfor.

3.3.11 Drapsvåpnene

3.3.11.1 Innledning

Ofrene i kårboligen var skutt med et 22-kaliber og et 38-kalibervåpen. Ingen av våpnene er funnet. Politiets sammenligning av tomhylser kal. 22 funnet på henholdsvis åstedet og på standplass på skytebanen til [virksomhet1] i Molde kommune (seks stk.) viste at de «etter all sannsynlighet» var avfyrt med samme våpen. Politiet konkluderte med at 22 kaliber drapsvåpenet var en av seks pistoler som hadde blitt stjålet fra [virksomhet1] i Molde kommune i 1998, en Ruger Mark I eller II pistol kaliber 22.

C forklarte i politiavhør at hun hadde hentet to pistoler i Molde som hun leverte til A og B på [gård] 23. desember 1998. Ved ransaking hos D fant politiet et pistolmagasin og en Ruger pistol. Politiet kom til at pistolen stammet fra [sted14]-tyveriet, men at den ikke var benyttet ved trippeldrapet. Ripespor på kaliber 22 tomhylser på åstedet (åtte av ti) viste imidlertid ifølge Kripas at åstedspatronene «etter all sannsynlighet» hadde vært ladet i D-magasinet.

Det var politispesialist Leif Øren i Kripas som foretok de kriminaltekniske undersøkelsene av våpen mv., og som redegjorde for sine funn i retten. I sin forklaring for lagmannsretten, opplyste Øren at konklusjonsgraden «etter all sannsynlighet» ligger tett opp til den høyeste graden «er» og at «etter all sannsynlighet» var den sterkeste konklusjonsgraden man benyttet i skytevåpenundersøkelser. Konklusjonen tilsa at man var sikre på at hylsene på åstedet har vært ladet i D-magasinet.

Øren fant at magasinet passet med en Ruger Mark II pistol kaliber 22 Long Rifle og at D-magasinet «kan» ha vært benyttet på åstedet. På to av åstedsprosjektilene fant Øren merker/ripespor i tuppen som «kan» stamme fra patroner ladet i D-magasinet. Uoverensstemmelsen i funnet som tilsa konklusjonen «kan» kunne ifølge Øren skyldes endringer i prosjektilene ved anslag.

D forklarte i politiavhør at den Ruger-pistolen som ble funnet hos ham, hadde han mottatt fra A da D i mars 1999 leverte sin kaliber 38 revolver til A. D påviste for politiet to steder han tidligere hadde skutt med denne revolveren, i [sted13] og ved [sted3] i Ski kommune. Begge steder fant politiet prosjektiler kaliber 38, og undersøkelser viste at [sted3]-prosjektilet «etter all sannsynlighet» hadde blitt utskutt fra samme våpen som åstedsprosjektilene. For prosjektilet i [sted13] var konklusjonen at det «kan» være utskutt fra samme skytevåpen som åstedsprosjektilene.

A og B har forklart at de aldri hadde bestilt noe våpen, at de aldri har mottatt noe våpen og at det aldri har skjedd noe våpenbytte.

3.3.11.2 Lagmannsretten la til grunn

I lagmannsrettens dom står følgende om drapsvåpnene, som også er gjengitt ovenfor under sakens faktum:

Etter avhør av C foretok politiet ransaking i Ds leilighet. Her fant de blant annet ammunisjon og et magasin til en kaliber 22 pistol. Den 9. juni 1999 fastslo politiets våpentekniske eksperter at hylser som var funnet på drapsstedet, hadde sittet i magasinet som ble beslaglagt i leiligheten til D.

C ble løslatt etter å ha avgitt forklaring 2. juni 1999, men ble pågrepet igjen 11. juni. I avhør den 12. juni 1999 forklarte hun at D hadde en 38-kaliber revolver. D ble også pågrepet 11. juni siktet for overtredelse av våpenloven. I avhør 12. juni fortalte han at han hadde en kaliber 22 pistol skjult i veggen i leiligheten sin. Ved ny ransaking i leiligheten fant politiet pistolen. Etter prøveskyting konstaterte politiet at dette ikke var ett av drapsvåpnene. Under avhøret ble D foreholdt Cs forklaring om revolveren. Dagen etter fortalte D at C den 22. desember 1998 hadde vært i Molde og kjøpt to kaliber 22 pistoler og ammunisjon. Hun hadde overlevert ammunisjonen og pistolene til A og B på [gård] etter juleselskapet den 23. desember 1998. Han bekreftet også Cs forklaring om at han eide en kaliber 38 revolver. D forklarte at han hadde overlevert revolveren til A og B på [gård] natt til den 3.

april 1999, og at han hadde fått en Ruger kaliber 22 pistol med seg tilbake til leiligheten sin i [adresse3]. Han forklarte også til politiet at han hadde skutt med revolveren blant annet ved [sted3] i Ski. Etter påvisning av D fant politiet et prosjektil i en trestubbe som politiets våpentekniske eksperter sammenliknet med prosjektilene fra åstedet. Konklusjonen var at prosjektilet som ble funnet i trestubben, etter all sannsynlighet var skutt ut fra drapsrevolveren. Dette var den revolveren D hadde forklart at han hadde levert til A og B på [gård].

I avhør den 17. juni 1999 ble C foreholdt at D hadde fortalt om våpenoverlevering den 23. desember 1998. Da bekreftet hun Moldeturen og overlevering av våpen på [gård] lille julaften. C forklarte også at det om natten hadde foregått planlegging av drap i kårboligen der Fs og G, E og I skulle tas av dage.

A og B ble pågrepet den 13. juni 1999. De har hele tiden benektet ethvert kjennskap til drapsplanlegging, våpenoverlevering den 23. desember 1998 og til våpenbytte den 3. april 1999.

I lagmannens rettsbelæring fremkom blant annet følgende (kommisjonens utskrift fra lyd- og bildeopptaket):

Jeg ville ha plukket opp kulene og hylstrene og fulgt de mot de våpen som de [C og D, kommisjonens merknad] sier de har levert på [gård]. Kan det si dere noe om drapsvåpnene som er brukt? Hvor hører kulene og hylstrene. Her har vi hjelp av de sakkyndige, særlig av Ørens våpentekniske undersøkelser. Hans konklusjoner fører kulene mot N27s [antakelig feil, skulle sagt Ds, kommisjonens merknad] 38 kaliber revolver og hylstrene mot den 22-kaliberen som C har forklart at hun leverte på [gård] lille julaften, eller i alle fall mot magasinet. Så må dere også trekke inn i vurderingen at magasinet ble funnet i [adresse3] etter drapene. Spørsmålet blir da om dere da komme til at våpenoverleveringen har fulgt den ruten som påtalemyndigheten har anført.

3.3.11.3 A anfører generelt hva gjelder våpen

I sluttinnlegget under pkt. 1.1. har Sandberg anført følgende, under overskriften «A (og B) [familie1]s forklaringer om VÅPEN»:

I forhold til politiet/påtalemyndighetens «fortelling» om [familie1]-sakens våpenbevis, har A (og B) [familie1] konsekvent forklart:

- Vi har aldri bestilt noe våpen.
- Vi har aldri mottatt noe våpen.
- Det har aldri skjedd noe våpenbytte slik D har forklart – med levering av en kaliber 38 revolver – og at D i bytte skulle ha fått med seg 1 av 2 pistoler som C skal ha hatt med seg fra Molde lille julaften 1998.
- Det har aldri skjedd noen drapsplanlegging.
- Vi har aldri medvirket til drap på F, G og E.

3.3.11.4 B anfører generelt hva gjelder våpen

Våpenbevisene var [familie1]-sakens viktigste tekniske bevis. Drapsvåpnene har aldri blitt funnet. Likevel har retten ment at det er bevist hvilke våpen som ble brukt under drapene. Politi og domstol har lagt til grunn at det ble brukt to våpen, en Ruger Mark II 22 kaliber pistol stjålet fra [virksomhet1] sommeren 1998, og en Colt Police Special 38 kaliber revolver som tidligere hadde tilhørt D. Grunnlaget for disse konklusjonene var i hovedsak Kripos' undersøkelser av pistolmagasinet funnet hos D, ammunisjon funnet på åstedet, sammenligning av ammunisjon funnet på [virksomhet1] og [sted3], og forklaringer fra C og D.

Troverdigheten av C og Ds forklaringer var på grunn av deres bakgrunn og livssituasjon i utgangspunktet svak. Magasinfunnet og resultatene av våpenekspert Ørens undersøkelser, og at disse samsvarte med C og Ds forklaringer, ble senere brukt som bevis for at det de fortalte likevel var troverdig. Domfellelsene ble i hovedsak basert på C og Ds forklaringer.

Når nye undersøkelser av våpenbeviset viser at det ikke kan legges til grunn som bevist at hylser fra åstedet har sittet i magasinet, jf. nedenfor, styrker det oppfatningen om at Cs og Ds forklaringer ble tilpasset de funn som ble presentert som sikre bevis, og at det ikke var sannheten som ble fortalt i avhør og i rettssalen.

3.3.11.5 22-kaliber våpenet

Nye bevis fra Sandberg

Ny norsk våpenekspertise betegner Ørens våpenbevis som sjokkerende. Winge Våpen AS v/styreleder og førsteamanuensis Dag Arild Karlsen og leder Lars Winge, har i samtale med Sandberg i 2011 gitt uttrykk for at de aldri tidligere har hørt at et magasin har blitt brukt som bevis på denne måten, og de er kritiske til bevisverdien, begjæringen pkt. 4.1.14 og 15.2. Sandberg oppsummerer Winge Våpen AS' syn slik, begjæringen side 507 flg.:

- Etter anbefaling fra en av etterforskerne i trippel drapssaken – politiførstebetjent Jan Willy Bjerke ved Romerike politidistrikt – er våpenbevisene og Leif Ørens konklusjoner den 13.05.2011 forelagt daværende styreleder i Winge Våpen AS, førsteamanuensis Dag Arild Karlsen ved Universitetet i Oslo og Lars Winge (daværende leder av Winge Våpen AS)
- Etter å ha studert de bildebevis som er lagt fram for retten for å underbygge at ripemerker som skal ha kommet på D-magasinet ved lading av magasinet, kan identifisere det enkelte magasin, uttalte førsteamanuensis Dag Arild Karlsen i video opptak 13.05.2011 bl.a.:

«...Slik det er framsatt, så er jo ikke dette på noen måte å henvføre til spor etter magasinlepper. Det er en påstand som får stå for sin egen regning, rett og slett. I vitenskapelig sammenheng så vil vi jo si at det her er jo ikke bevis. Det er jo ikke på langt nær indisier en gang. Det er jo nesten sjokkerende å se sånne ting som dette her. Jeg ville jo ha trodd at det var tatt ut av en helt annen sammenheng enn en rettsak... ..Jeg har aldri hørt at det har blitt brukt i en rettsmedisinsk sammenheng eller at dette er blitt brukt som et fellebevis eller et avgjørende ledd i en indisiekjede. Og det er vel en grunn til det for dette er jo belemra med manuell håndtering av både kule og magasin. Og dette vil bli helt tilfeldige merker avhengig av som sagt dagsform om samme menneske lader samme patroner på samme dag. Dagsform om man er stressa om man er rolig. Kraften man bruker på dette her. Og jeg kan ikke forstå at dette kan brukes som bevis. Jeg kan ikke forstå at det kan brukes som indisier en gang jeg...»

- Etter å ha sett opptak fra Eidsivating lagmannsrett der politiavdelingssjef Leif Øren forklarte at «...overflaten i hvert enkelt magasin vil være individuell for det enkelte magasin...», uttalte Lars Winge (leder av Winge Våpen AS i 2011) bl.a i video opptak 13.05.2011:

«...Jeg synes det er nesten utrolig. For det blir produsert så mange magasiner. Og alle blir polert opp. Så jeg tror det er utrolig å finne de sporene... ..Jeg har aldri hørt tidligere at magasin blir brukt på den måten...»

- Dag Arild Karlsens og Lars Wings vurdering av våpenbevisene i mai 2011 skjedde etter gjennomgang av politiets bildebevis og politiavdelingssjef Ørens uttalelser i Eidsivating lagmannsrett – men uten at de hadde hatt tilgang til de fysiske bevisene – tomhylser og prosjektiler fra åstedet og pistolmagasinet (K-1) som ble funnet hjemme hos D i [adresse3].

Etter en langvarig rettslig prosess, ble våpenbevisene utlevert og sendt til våpenteknisk analyse hos Alliance Forensics Laboratory i Texas v/laboratoriedirektør Richard N. Ernest. Ernest har tidligere vært benyttet som våpenteknisk sakkyndig i store deler av USA og flere andre land. Som nytt bevis fremlegges våpenteknisk rapport fra Richard N. Ernest datert 1. august 2013, utarbeidet på anmodning fra Tore Sandberg, der Leif Ørens konklusjoner tilbakevises, begjæringen pkt. 14.2.1 side 482 flg.

Etter å ha foretatt egne laboratorieforsøk har Ernest kommet til at «Therefore, the results of these 500+ microscopic inter-comparison examinations are «inconclusive» in regards to the magazine «lip mark» comparisons.». Ernest har videre uttalt at «Additionally, the entire area of toolmark examinations known as magazine «lip mark» microscopie examinations is in its infancy as a science.»

Sandberg oppsummerer Ernests syn slik, begjæringen pkt. 15.2 side 508 flg.:

Når det gjelder KRIPOS (Leif Øren) påstand vedr. ripemerker etter lading av pistolmagasinet K-1 om at «...Det er derfor bare en hypotetisk tvil eller mulighet for at patronhylsene A-5, A-6, A-11, A-12, A-

13, A-14, A-16 og A-29 er påført sporene etter magasinleppene i et annet magasin enn magasinet K-1...», blir dette klart tilbakevist i rapporten fra Richard N. Ernest. Om dette trekker Ernest-rapporten bl.a. følgende konklusjoner etter å ha ladet og/eller prøveskutt flere enn 50 patroner i D-magasinet K-1:

1. Resultatet av 500 mikroskopiske sammenligninger ved laboratoriet i Texas gir ikke grunnlag for konklusjoner med hensyn til merker avsatt av magasin-«lepper».
2. Det samme mangelfulle resultat er observert med hensyn til merker avsatt på spissen/nesen av avfyrte kaliber .22LR prosjektiler mikroskopisk sammenlignet med kuler ladet i samme magasin og prøveskutt i laboratoriet i Texas.
3. En begjæring om å få gjennomgå forsøkene som er utført ved det norske kriminallaboratoriet (KRIPOS), ble avslått av norske myndigheter.
4. Hele feltet som er benevnt som mikroskopi-undersøkelser av magasin-«leppe merker», er på barnestadiet som vitenskapelig metode.
5. Denne metoden med toolmark bevis har ikke vunnet bred aksept i USAs rettssystem.
6. Slike bevis har blitt nektet god tatt i saken Staten Texas mot Sexton.
7. Det finnes ingen kjent rapportert stor skala undersøkelse i tilgjengelig vitenskapelig litteratur som ville kunne danne et grunnleggende vitenskapelig fundament der det er mulig å konkludere med at et bestemt Ruger kaliber .22 pistolmagasin har vært benyttet i en skyte hendelse som ville ekskludere alle andre Ruger .22LR pistolmagasiner som noen gang har vært produsert.
8. Richard N. Ernest har gjennomført skyte-tester med 15 ulike Ruger våpen kaliber .22. Selv i denne svært avgrensede testen har Ernest funnet avfyrte tomhylser med magasin «leppe-merker» som ved undersøkelse i mikroskop har en slående likhet med magasin-leppe-merkene på tomhylsene som er brukt som våpenbevis i [familie1]-saken.
9. Richard N. Ernest konkluderer i sin rapport med at det etter hans oppfatning må gjennomføres vesentlig mer underliggende forskning på dette området før en konklusjon om identifikasjon kan støttes som vitenskapelig holdbar.

Kommisjonens utredning

Politispesialist Leif Øren i Kripos påviste leppespor på kaliber 22 patronhylser fra åstedet, som knyttet patronhylsene til pistolmagasinet (K-1) som ble funnet ved ransaking hjemme hos D. Leppesporene hadde ifølge Øren blitt påført ved uriktig lading av patroner i magasinet.

Alliance Forensics Laboratory i Texas v/laboratoriedirektør Richard N. Ernest gjorde ikke de samme funn som Øren, ved sin undersøkelse av kaliber 22 hylsene og magasinet på oppdrag fra domfelte. Kommisjonen har forsøkt å kontakte Ernest for å en beskrivelse av hvordan han ladet magasinet med patroner da han gjorde sine sammenligninger. Ernest har imidlertid ikke svart på kommisjonens henvendelse.

Leif Øren er nå pensjonert fra sin jobb i Kripos og arbeider som kriminalteknisk konsulent. Øren har etter anmodning fra kommisjonen gitt en uttalelse til kritikken fra Alliance Forensics Laboratory i Texas v/laboratoriedirektør Richard N. Ernest og Winge Våpen AS v/styreleder og førsteamanuensis Dag Arild Karlsen og leder Lars Winge.

Kommisjonen ga 19. august 2021 Øren slikt mandat:

Vi ber om en begrunnet uttalelse fra deg til den kritikken som her reises mot metoden for sammenligningen og den faktiske sammenligningen av de 10 patronhylser kaliber 22 funnet på åstedet og det Ruger Mark II pistolmagasin som ble funnet hos D.

Andre eventuelle kommentarer og bemerkninger til det oversendte materialet, imøteses også.

Leif Øren avga uttalelse 30. september 2021. Til den våpentekniske rapporten fra laboratoriedirektør Richard N. Ernest, har Øren bl.a. uttalt:

Jeg oppfatter ikke at Ernest kritiserer metoden ved sammenligning av spor på patronhylser og prosjektiler med spor fra pistolmagasin.

(...)

Derimot er det rett at det ikke har vært rapportert noen storskalaundersøkelse av magasinspor, men det gjelder ikke bare magasinspor. Imidlertid er magasinspor omtalt i den kriminaltekniske litteraturen. Det at magasinspor er lite påaktet skyldes at de i skytevåpensaker ikke er aktuelle på grunn av andre tradisjonelle spor som linker skytevåpenet direkte til et utskutt prosjektil eller en avfyrt patronhylse. Magasinet er også normalt en løs del av våpenet som kan byttes inn fra et annet skytevåpen. Metoden for sammenligning av ripespor etter et pistolmagasin er imidlertid den samme som ved sammenligning av andre verktøyspor (se Metoden).

Ernest bruker begrepet «inconclusive». Det er betegnelsen på en konklusjonsgrad ved verktøysporundersøkelser i USA (se Konklusjoner). Det betyr at det verken kan bekreftes eller utelukkes at sporene i hylsene stammer fra magasinet. «Inconclusive» betyr det samme som konklusjonsgraden «kan» benyttet av Kripis i fram til i 2020.

(...)

Når det gjelder våre sporsammenligninger er de foretatt som beskrevet i Metode. Undersøkelsene våre tok lang tid og ble foretatt med blanke ark. Jeg ser ingen grunn til å endre vår konklusjon.

Øren redegjør deretter slik for *hva verktøyspor er*:

Prinsippet for verktøyspor er at et hardere materiale avsetter sine regelmessigheter og uregelmessigheter i overflaten til et mykere materiale ved kontakt. Sporene kan være ripespor eller inntrykkspor.

Tradisjonelle verktøyspor avsatt på patronhylser og prosjektiler ved avfiring, er spor i prosjektilet etter veggen i løpet (oftest riflingen) og i patronhylser etter tennstempelspissen, støtbunnen, utdrageren, utkasteren, kammerveggen og utkasteråpningen. Men det kan også oppstå spor på prosjektilet og patronhylsen ved innføring i kammeret. Dessuten vil også oppstå spor etter magasinet når dette ikke er av et mykere materiale f.eks. plastikk. Bortsett fra de tradisjonelle sporene etter tennstempelspissen og støtbunnen, og delvis utkaster, er sporene ripespor.

(...)

Verktøyspor etter magasinet er først og fremst vanlig etter magasinlepper på hylsekraven og på hylsesiden, og disse vil som Ernest påpeker, for patronhylser kaliber .22 være svært tynne på patroner som er normalt ladet i magasinet.

Når det gjelder åstedsmateriale, er det spor ett[er] magasinlepper mer på «bunnsiden» av hylsekraver, og på tuppen av prosjektiler. Sporene på bunnsiden av kraven er mer markante enn normale leppespor på kanten av kraven. Slike markante spor må ha oppstått ved feillading av magasinet. Det vil si at en ved lading av magasinet ikke holder nede den fjærbelastede tilbringer ved å betjene ladeknasten på siden av magasinet. Patronen må da dyttes og trykkes hardt inn i magasinet og støter då mot framkanten av leppene, og prosjektilet skubber framkanten av magasinet. Sporens tilstedeværelse og tydelighet fremgår i dokumentasjonen til våre rapporter i saken.

Den «harde» ladingen av Ruger pistolmagasiner kaliber .22 er omtalt i boken «RUGER .22 AUTOMATIC PISTOL»

Øren redegjør deretter slik for *metoden*:

Metoden for undersøkelse og sammenligning av magasinspor er den samme for andre typer verktøyspor.

Den starter med en innledende undersøkelse av materialet fra åstedet. Dette blir vanligvis gjort i mikroskop for å påvise eventuelle spor og kvaliteten på disse og vurdering av hvordan sporet har oppstått, samt bestemme de systematiske sporene (class characteristic).

(...)

Dersom det foreligger et redskap som er mistenkt for å ha forårsaket sporet, f.eks. en kniv, pistol eller som i dette tilfellet, et pistolmagasin, blir det så produsert prøvespor. Ved produsering av prøvespor i skytevåpen og magasin blir det benyttet patroner av samme type, fabrikk, metall og produksjon som fra åstedet for å unngå at eventuelle forskjeller i materialet skal influere. I den aktuelle saken ble prøveladingene foretatt med patroner av fabrikk RWS fra originalesker beslaglagt hos D. Disse

patronene var like patronhylsene og prosjektilene fra åstedet. (...) Prøvepatroner blir før prøveladning/prøveskyting sjekket for tidligere spor.

Det neste steget i metoden, er sammenligning av påviste spor i prøvematerialet (prøve mot prøve). Denne undersøkelsen foretas i sammenligningsmikroskop og vil ved påvist overensstemmelse/match av detaljene i sporet være en kvalitetssikring på at dette skjer. (...)

Deretter blir prøvematerialet sammenlignet med åstedsmaterialet i sammenligningsmikroskopet. Ved overensstemmelse må undersystematiske (subclass characteristic) spor vurderes. Det var dette som ble gjort ved besøk av Rugerfabrikken i USA.

Til Winge Våpen AS' vurdering har Øren uttalt:

Sporene etter magasinet på patronhylsene (og også prosjektilene) kaliber . 22, som vist i dokumentasjonen i saken er reelle og har oppstått ved lading av magasinet.

Det blir hevdet at pistolmagasiner er uten sporgivende overflater på grunn av polering. Til det er å si at jeg ved besøk på Ruger-fabrikken registrerte at metallmagasiner i stål til Ruger pistoler blir maskinerte, og at det selv etter polering og finpussing er uregelmessigheter i kantene på magasinet bl.a. magasinleppen. Dette er detaljer som vanskelig kan sees uten mikroskop.

Når det gjelder å tolke overensstemmelsen i ripespor, så er ikke fotografier av sporene det beste medium. Slike undersøkelser må foretas i sammenligningsmikroskoper, og det er nødvendig med både kunnskaper og solid erfaring.

(...)

Winge våpen hevder også at spor etter magasinlepper ikke er omtalt i litteraturen, men det er ikke rett. I den kriminaltekniske skytevåpenlitteraturen er det omtalt slike spor bl.a. av skytevåpengranskeren Bruce Moran, jf. vedlegg.

Øren redegjør til slutt for *definisjoner*:

Systematiske karakteristika/spor (Class characteristics)

Disse sporene skyldes karakteristika ved skytevåpenet eller verktøyet som er bevisst utformet under fabrikasjonen, og som er like på et stort antall skytevåpen. Et kaliber 9 mm prosjektil med 6 høyrevridde bomspor med bredde 1,9 mm er systematiske spor. Det samme er parallelle ripespor etter en støtbunn eller et halvkuleformet tennstempelanslag med konsentriske ringer i en patronhylse.

Undersystematiske karakteristika/spor (Subclass characteristics)

Dette er spor etter detaljer som utilsiktet er påført flere skytevåpen likt. Disse sporene skyldes like «uregelmessigheter» i de systematiske karakteristikaene og kan lett oppfattes som individuelle spor/karakteristika. De er påført overflaten i skytevåpenet på samme måten som noen av de individuelle karakteristikaene. Dvs. at detaljer i maskineringsverktøyet blir overført til flere gjenstander. Spesielt ved inntrykkspor skal en være oppmerksom på undersystematiske spor.

Individuelle karakteristika/spor (Individual characteristics)

Slike spor er «uregelmessigheter» i de enkelte systematiske sporene. Disse uregelmessighetene er tilfeldige og unike for det enkelte skytevåpen. De oppstår allerede under fremstillingen av et skytevåpen, ved at fremstillingsverktøyet endrer seg etter hvert som det brukes. Senere påføres de forskjellige overflatene ytterligere tilfeldige uregelmessigheter på grunn av påvirkning under bruk (patronavfyringer), vedlikehold (pussing/rengjøring) og lagring (korrosjon).

Øren har 7. oktober 2021 kommet med et *tillegg* til sin uttalelse, der det bl.a. står:

Som nevnt ble konklusjonsgradene «etter all sannsynlighet», «kan» og «utelukkelse» benyttet ved sammenligning av verktøyspor fra skytevåpen på Kripos. Graden «etter all sannsynlighet» som bl.a. ble benyttet på magasinsporene i [familie1]-saken, utelukker ikke at det kunne være et annet Rugermagasin som avga så like spor at en ikke kunne skille de.

(...)

Grunnen til at Kripes benyttet denne konklusjonsgraden som den sterkeste i skytevåpensaker, er at vi ikke har undersøkt alle skytevåpen eller magasiner produsert.

Leif Øren har i tillegg 29. november 2021 gitt en redegjørelse for de skytevåpentekniske undersøkelser han har vært med på i [familie1]-saken. Redegjørelsen gjengis ikke i sin helhet, men her inntas Ørens redegjørelse for *magasinsporene*:

Når det gjelder magasinsporene, må en være oppmerksom på at dette ikke er ordinære magasinspor etter leppene på magasinet som normalt er på kanten av «hylsekraven» og delvis på hylsekroppen, alt etter hylsetype (kravehylser vs. kaveløse hylser). Sporene er derimot delvis på framsiden av hylsebunnen og skyldes feillading (inndytting) av patroner i magasinet uten at patronilbringeren i magasinet er holdt nede med ladeknasten. I den våpentekniske litteraturen («RUGER .22 AUTOMATIC PISTOL» av Duncan Logan) er det anført at Rugermagasinerne er «harde» å lade. Sporene i tuppen på flere av prosjektilene samsvarer også med denne feilladingen.

Øren redegjør bl.a. slik for *drapspistolen*:

I rapport om stjålne/tapte gjenstander av 27.7.1998 er det meldt stjålet 6 Rugerpistoler fra [sted14] skytterklubb ved Molde. Den ene av disse er ut fra serienummeret, beslaglagt hos D i [adresse3].

2 av de 6 Rugerpistolene på listen er ikke kommet til rette. Dette er en Ruger Mark II med serienummer 221-49506 (produsert i 1994) og en Ruger Mark I med serienummer 16-75368 (produsert i 1979).

Ut fra de grove støtbunns-sporene i åstedshylsene har jeg holdt en knapp på Ruger Mark I pistolen som drapsvåpen. Det som taler litt imot dette er at magasinet til Ruger Standard og Ruger Mark I pistoler «bare» rommer 9 patroner. På åstedet er det sikret 10 avfyrte patronhylser fra samme våpen. Det må i så fall ha blitt foretatt en omlading på åstedet, noe som ikke virker å være naturlig i en stresset situasjon som det må ha vært. Det tek tid å lade om. Alternativet er at pistolen er blitt ladd med en patron i kammeret før magasinet med 9 patroner er plassert i magasinleiet. Dette er mulig, men samsvarer ikke med den amatørmessige ladingen av magasinet, og gir en litt risikofylt operasjon og krever bevisst håndtering av våpenet slik at det ikke skjer en ukontrollert patronavfiring f.eks. ved skjuling av pistolen.

(...)

Ruger Mark II magasiner passer i Ruger Mark I pistoler. Det er testet at Mark II magasiner passer i Mark I pistol med serienummer etter 15- 99251. Ruger Mark II magasin med 10 patroner er prøveladet i Mark I pistol med serienummer 15- 99251. Patronene i magasinet lot seg kamre og tømmes i pistolen med normalt ladegrep.

Dette åpner for at det er benyttet et Ruger Mark II magasin som rommer 10 patroner. Og dette samsvarer med Ruger Mark II magasinet som lå åpent og lett synlig hos D i [adresse3] og som vi har identifisert åstedshylsene til.

Ny sakkyndig vurdering – NSK Nasjonal enhed for Særlig Kriminalitet, Sektion for Våben, Danmark

Kommisjonen har fått foretatt en ny sakkyndig vurdering av magasinet funnet hos D og kaliber 22 patrondelene fra åstedet. Etter en forutgående prosess der partene fikk uttale seg, jf. straffeprosessloven § 141 første ledd, ble NSK Nasjonal enhed for Særlig Kriminalitet, Sektion for Våben i Danmark (heretter NSK), oppnevnt som sakkyndig og gitt et mandat.

NSK ble gitt slik mandat:

1. Den sakkyndige bes foreta undersøkelse av vedlagte 22 kaliber Ruger pistolmagasin for å se om det ved lading at magasinet avsettes spor på patronene (hylser og prosjektiler).
2. Den sakkyndige bes foreta ladning av magasinet med en eller flere av de vedlagte 43 RWS ubrukte patroner kal. 22 LR i eske merket med lot nr. 52917, med bruk av tilbringerknappen på magasinet.
3. Den sakkyndige bes foreta ladning av magasinet med en eller flere av de vedlagte 43 RWS ubrukte patroner kal. 22 LR i eske merket med lot nr. 52917, uten bruk av tilbringerknappen på magasinet.
4. Den sakkyndige bes foreta en sammenligning av spor på patronhylsene og prosjektilene fra åstedet med eventuelle spor på patroner (hylser og prosjektiler) avsatt ved ladingen foretatt under pkt. 2 og 3 i mandatet. Ved samsvar, bes angitt grad av sikkerhet for at hylsene og prosjektilene fra åstedet har vært ladet i dette magasinet. Det bes også oppgitt om det kan utelukkes at åstedspatronene har vært ladet i noe

annet magasin.

5. Den sakkyndige bes videre vurdere og i tillegg gjennomføre, andre eventuelle hensiktsmessige undersøkelser, som den sakkyndige finner adekvate for å kunne besvare spørsmålet under punkt 4.

NSK avga Kriminalteknisk erklæring 10. mars 2022. (Som det fremgår implisitt av sitatene nedenfor, utarbeidet NSK en egen spor- og effektliste, der effektene ble renummerert. Sammenhengen med Kripops' nummerering av åstedsmaterialet mv. fremgår likevel, og NSKs liste inntas derfor ikke her.)

NSK redegjør bl.a. slik for sin undersøkelse av spor og effekter:

UNDERSØGELSE AF PATRONHYLSTRE

Patroner KT 25, fra NKC referencesamling er opladt i magasinet (KT20 (K-1)) med henblik på repetition af sporafsætning. Det er ved denne opladning konstateret, at der afsættes spor på hylstrene i større eller mindre grad. Disse spor opstår ved, at den patron der isættes trykker på den underliggende patron og derved fremkommer der et tryk/skrabespor. Intensiteten af sporene afgøres af fjederspændingen i magasinet.

Ved opladning, uden brug af tilbringeren, opstår der kraftige sporafsætninger som øges markant i takt med antallet af isatte patroner.

Disse spor vurderes dog *ikke til at have nogen identifikationsværdi* i forhold til magasinet, da de afsættes af den patron der presses mod den underliggende patron og det er således *ikke magasinet* som er den sporafsættende kilde.

(...)

UNDERSØGELSE AF PROJEKTILER

Ved undersøgelse af projektilerne fra gerningsstedet (KT 11-19) er det konstateret, at der på enkelte af disse ses tryk/skrabespor i et område fortil på projektilerne. Sporet opstår når patronen skubbes på plads i magasinet og herunder kontakten med magasinsvøbets forreste indvendige kant.

(...)

Der er ved undersøgelsen opladt 10 stk. patroner fra NKC referencesamling i magasinet (KT 20 (K-1)). Disse er efterfølgende sammenlignet med projektiler sikret på gerningsstedet.

(...)

Der er endvidere foretaget sammenligning mellem patronerne (KT 21 (K-1.a)) som er udtaget fra magasinet (KT 20 (K-1)) og projektiler fra gerningsstedet. Enkelte af disse er uden væsentlige beskadigelser i forparten hvorimod de øvrige er stærkt beskadigede eller direkte fragmenterede. KT 13 (A-30.1) er udvalgt og vurderet bedst egnet til sammenligning.

En udvalgt patron udtaget fra magasinet (KT 20 (K-1)) er opsat til venstre i sammenligningsmikroskopet og projektilet (KT 13 (A-30.1)) er monteret til højre. Der er herunder indsat foto fra sammenligningen.

(Foto)

På foto ses nogle af de sammenfaldende detaljer, der er lagt til grund for konklusionen.

For at undersøge hvorvidt sporene der afsættes er unikke, er der benyttet et tilsvarende magasin fra NKC referencesamling (KT 24). Dette magasin er opladt med 10 stk. patroner fra patronæske (KT 25). Tilsvarende er (KT 20 (K-1)) opladt med 10 andre patroner fra samme æske.

Ved sammenligning af spor afsat på patronerne under opladningen er det konstateret, at der ses enkelte sammenfaldende detaljer i form af linjer i skrabespor. Mængden af sammenfaldende detaljer er dog af mindre omfang end ved sammenligningen af (KT 20 (K-1)) og (KT 13 (A-30.1)).

NSK kommer med slik vurdering og konklusjon:

3.1 Vurdering

Det vurderes, at sporene afsat på patronhylstrene der er sikret fra hhv. magasin (KT 20 (K-1)) og patronhylstre sikret på gerningsstedet, kun kan tillægges ringe verdi da disse afsættes fra en patron til

den underliggende ved opladningen. Det vurderes som ikke muligt, at efterprøve disse spor da rækkefølgen hvori patronerne har befundet sig i magasinet ikke er opplyst.

Sporene på prosjektiler fra hhv. magasin og gerningssted har stor spormæssig verdi og kan sammenlignes med den sporafsættende kilde (KT 20 (K-1)).

3.2 Konklusjon af den kriminaltekniske undersøgelse

Våben og patrondele

(...) Projektilerne (KT 11- KT 19) sikret fra gerningsstedet har med **al sandsynlighed (B)**, været opladt i magasinet (KT 20 (K-1)) Konklusjonen (**B**) benyttes når der er sammenfald mellem de klassifiserede karakteristika (systemsporene), men der på trods de konstaterede ligheder mellom de individuelle spesifikke detaljer, stadig er nogen tvivl om verdien af disse, herunder, at de individuelle spesifikke detaljer eventuelt kun er delvis sammenfaldende eller fordi ikke alle linjerne i de enkelte spor er sammenfaldende.

I brev 9. mai 2022 ba kommisjonen om at NSK utdypet sine funn og konklusjoner slik:

1. Hva gjør at NSK kan konkludere med at alle åstedsprojektilene (KT11-KT19) etter all sannsynlighet har vært oppladet i magasinet, når det kun er foretatt en sammenligning for prosjektil KT13 (A-30.1)?
2. Under henvisning til mandat gitt i brev 11. februar 2022, ber vi om at det i krage/bunn av patronhylser prøveladet som angitt både i mandatets pkt. 2 (korrekt lading) og 3 (uriktig lading), ses etter spor. Dersom det påvises spor, bes disse sammenlignet med patronhylsene fra åstedet som angitt i pkt. 4 i mandatet av 11. februar 2022.

NSK undersøkte de innsendte prosjektiler enda en gang med spesialmikroskop, og uttalte i supplerende undersøkelse 24. juni 2022:

Konklusjon: Det er ud fra de spor, der er konstateret på de innsendte prosjektiler konkludert, at de med **al sandsynlighed** er affyret gjennom samme løb.

Undersøgelse:

(...) Der er ved undersøgelsen konstateret sammenfaldende detaljer i form af spor afsat ved passage gennem et løb på et skydevåben. I den første undersøgelse var fokus på tilhørsforholdet til magasinet K-1. I og med, at der er konstateret overensstemmelse jf. konklusjonen i aktuelle dokument, altså at projektilerne er affyret gjennom det samme løb, antages det for **sannsynligt**, at de har været opladt i det samme magasin som KT 13. Jf. de oppgitte taktiske opplysninger er alle projektiler sikret og affyret på gerningsstedet hvorfor det antages, at de afskudte patroner og projektiler ikke er affyret enkeltvis ved opladning direkte i kammer.

Videre uttalte NSK, etter å ha undersøkt det innsendte magasinet KT 20 (K-1) enda en gang, 24. juni 2022:

Konklusjon: Se vurdering nedenfor.

Undersøgelse:

(...) Der er ved undersøgelsen foretaget opladning af magasinet på nævnte forskjellige måder – med og uden påvirkning af tilbringerknappen. Det **kan konstateres**, at der afsættes spor på kraven/patronbunden ved kontakten med magasinets flige. Sporene er dog så forskjellige og varierende i deres form og udbredelse at de ikke kan tillægges kriminalteknisk verdi. Der kan ikke opnås identifikasjon af 2 patroner, som er opladt successivt på samme vis, idet sporafsætningen ikke er reproducerbar. Det vurderes derfor, at der ikke kan påvises en sammenheng mellom magasin og patroner via disse spor. Sporene ville også kunne afsættes af et andet tilsvarende magasin.

Kommisjonen oversendte 25. november 2022 materialet fra NSK til kriminalteknisk konsulent Leif Øren, og ba om Ørens eventuelle kommentarer. Øren ga 9. desember 2022 sine kommentarer til resultatet av den danske skytevåpenundersøkelsen.

Til konklusjonen etter undersøkelsen av magasinsporene i *projektilene*, jf. ovenfor, ga Øren følgende kommentar:

Prosjektilene (A-30.1 og C-3) er ved undersøkelsen på Kriminalpolitisen konkludert til å kunne ha vært ladet i magasin K-1. Dvs. at en verken kunne bekrefte eller utelukke at de hadde vært ladet i

magasinet. Ved undersøkelsen på Kriminalpolitisen ble det diskutert og vurdert om en skulle benytte konklusjonen «etter all sannsynlighet», men på grunn noen uoverensstemmende detaljer (riper) som vel kan skyldes anslaget, endte en med konklusjonen «kan».

Til konklusjonen etter tilleggsundersøkelsen av sporene i *prosjektilene*, jf. ovenfor, ga Øren følgende kommentar:

Samme konklusjon på at alle prosjektilene etter «**all sandsynlighet**» har vært ladet i samme magasin ut fra sporene på et prosjektil KT 13 (A.30.1) er tydeligvis basert på en deduktiv resonnering, dvs. at som følge av det ene så følger det andre.

Kriminalpolitisen har ved sine undersøkelser ikke benyttet slik vurdering/resonnering.

Jeg ser likevel ikke noe galt å resonnerer slik, i og med at det ikke er noen tvil om at det på åstedet bare har vært benyttet ett skytevåpen kaliber 22 Long Rifle. Sporene etter støtbunn, tennstempelanslag, utkaster og utdrager i patronhylsene er i denne sammenheng de beste.

Minus i dette resonnementet er imidlertid at en ikke kan utelukke at den benyttet 2 magasiner i samme skytevåpen.

Til NSKs konklusjonen etter tilleggsundersøkelsen om magasinleppespor i *hylsene*, jf. ovenfor, ga Øren følgende kommentar:

En er ikke enig i denne vurderingen. Prøveladingene foretatt på Kriminalpolitisen med akkurat samme type ammunisjon (av fabrikat RWS med blanke hylser) uten å betjene tilbringerknappen gav ikke mer varierende verktøyspor enn ved andre prøvesporopptakelser av et verktøy. I sporene var det overensstemmende detaljer i form av riper.

(...)

Det som kan være spørsmålet, er om overensstemmende spor er undersystematiske, dvs. at 2 verktøy har så like sporgivende overflater oppstått ved produksjon av verktøyet, at en ikke kan skille de. Dette var årsaken til besøket av Rugerfabrikken i USA for å studere produksjonen av pistolmagasiner.

Det må bemerkes at magasinsporene i hylsekravene var vanskelig å jobbe på grunn av størrelsen, krum overflate og blankt metall, og tok forholdsvis lang tid.

(...)

Konklusjonen i Tilleggsrapport om LABORATORIEUNDERSØKELSE av 09.06.1999 fra Kriminalpolitisen står ved lag.

B og A anfører

I politiavdelingssjef Leif Ørens rapport 9. juni 1999 er de 10 opprinnelige våpen-alternativene han oppga i rapport av 4. juni 1999 – uten ytterligere undersøkelser – snevret inn til en Ruger Mark I eller II pistol kaliber 22, begjæringen pkt. 4.1.11 og 15.1. Øren viste til at magasinet (K-1) funnet hos D etter all sannsynlighet stammet fra en slik Ruger pistol, og at 8 patronhylser funnet på åstedet stammet fra patroner som etter all sannsynlighet hadde vært ladet i dette magasinet. Øren forklarte i lagmannsretten at produksjonsmåten gjør at overflaten i hvert enkelt magasin vil være individuell.

Sandberg redegjør for, begjæringen pkt. 15.2 side 509, at

KRIPOS våpenspesialist Leif Ørens konklusjon om at det bare kan være en hypotetisk tvil om at patronhylsene som ble funnet i kårboligen etter trippeldrapet, kan ha vært ladet i et annet pistolmagasin enn «D-magasinet» K-1, er fullstendig tilbakevist av både norsk og amerikansk våpenekspertise. På vegne av domfelte A og B anføres det at en sentral del av bevisføringen i [familie1]-saken dermed er uholdbar.

Særlig om Luger og Ruger

D har forklart at de to våpnene C hadde med seg fra Molde, var en Luger og en Ruger. Også C har i retten forklart at det var en Ruger og en Luger hun hentet i Molde lille julaften 1998, begjæringen pkt. 3.10.2 m.fl. Kripos våpenspesialist Leif Øren utelukket i sin forklaring for herredsretten at en Luger pistol var et av

drapsvåpnene, begjæringen pkt. 8.1.3. D og Cs forklaringer «utelukker i realiteten dessuten at A etter det påståtte våpenbyttet kaliber 38 revolver mot kaliber 22 pistol kan ha sittet igjen med noen kaliber 22 pistol som har vært benyttet ved trippeldrapet i kårboligen», begjæringen pkt. 3.10.2 side 34 og pkt. 14.1.10. «Cs og Ds forklaringer om påstått overlevering av 2 pistoler lille julaften 1998 og Ds forklaring om påstått våpenbytte natt til 03.04.1999 **er i realiteten et utelukkelsesbevis for A og B når det gjelder hvilken pistoltype som er benyttet ved trippeldrapet i kårboligen**», begjæringen pkt. 15.1 side 504.

A anfører

Undersøkelser fra NSK

I sluttinnleggets pkt. 6.4 redegjør Sandberg slik for den kriminaltekniske erklæringen fra National enhet for Særlig Kriminalitet, København (NSK):

Den danske kriminaltekniske erklæringen er 2-delt:

1. Den danske erklæringen i mars 2022 FORKASTER Leif Ørens konklusjon i Eidsivating lagmannsrett i 2002 om at ripespor på kaliber 22 TOMHYLSER på [familie1] drapsstedet viser at patronene hadde vært LADET i D-magasinet K-1.
2. Derimot konkluderer den danske erklæringen i mars 2022 med at RIPESPOR på kaliber 22 avfyrte PROSJEKTILER fra drapsstedet viser at de «...med al sansynlighed (B), været opladt i magasinet (KT 20 (K-1))...». Men dette er en konklusjon som Leif Øren AVVISTE under sin forklaring i 2002 for Eidsivating lagmannsrett. I retten sa Leif Øren den gangen at en slik konklusjon kunne «føre på ville veier».

Med den danske rapporten – i tillegg til konklusjonene fra ledelsen i Winge Våpen AS og laboratoriedirektør Richard N. Ernest i Alliance Forensics Laboratory, Inc. i Fort Worth i Texas – kan altså nå følgende konklusjon trekkes:

- Både norsk, amerikansk og dansk våpenteknisk ekspertise er enige om at det sentrale våpenbeviset som Eidsivating lagmannsrett bygger sin [familie1] dom på – Leif Ørens utsagn om at ripespor etter LADING av Ruger Mark II pistolmagasin viser at kaliber 22 PATRONHYLSER på [familie1] drapsstedet – ikke er holdbar.

NSK understreker selv at konklusjonen om at prosjektile fra åstedet med all sannsynlighet har vært oppladet i magasinet funnet hos D, ikke er sikker: «...Konklusjonen (B) benyttes når der er sammenfald mellem de klassifiserede karakteristika (systemsporene), men der på trods av de konstaterede ligheder mellem de individuelle spesifikke detaljer eventuelt **kun er delvist sammenfaldende eller fordi ikke alle linjerne i de enkelte spor er sammenfaldende**...» (Sandbergs utheving).

Også advokat Sjødin har i sluttinnlegg på vegne av A anført at den danske erklæringen forkaster Leif Ørens konklusjon i Eidsivating lagmannsrett i 2002 om at ripespor på kaliber 22 tomhylser på [familie1] drapsstedet viser at patronene hadde vært ladet i D-magasinet K-I.

Særlig om Luger og Ruger

Da D forklarte at han hadde levert en kaliber 38 Colt revolver til A i april 1999, sa han samtidig at han hadde fått med seg en av de to kaliber 22 pistolene som C skulle ha hatt med seg til [gård] lille julaften 1999. D skulle hatt med seg denne Ruger pistolen hjem til Oslo.

Dette er i strid med Ds første politiforklaring om hvordan han hadde skaffet kaliber 22 Ruger pistolen som politiet fant i veggen hos ham i juni 1999. Da forklarte D at den Ruger pistolen som han hadde gjemt i veggen hjemme i leiligheten, hadde han kjøpt av en mann i januar/februar 1999. Denne forklaringen utelukker at han en vårnatt i april 1999 hadde fått med seg den samme Ruger pistolen som han allerede hadde gjemt i veggen i januar/februar 1999.

I tillegg kommer det avgjørende beviset for at hele historien om et angivelig våpenbytte på [gård] i april 1999 var en ren konstruksjon – Ds skriftlige bekreftelse til privatetterforsker N29 i rapporten den 29. juni 2004 om at dette våpenbyttet aldri hadde funnet sted. Det var C som hadde bedt D om å forklare dette med sikte på at hun skulle skaffe seg et alibi.

Dette er også en ny omstendighet som må knyttes tilbake til D sin forklaring om at våpenleveransen ikke var sann.

Statsadvokatens utsagn i VGs podcast Krimpodden om at N65 i politiavhør forklarte at han så to Rugere på [gård] lille julaften 1998, kommenteres slik:

På vegne av domfelte A anføres det at det er meningsløst å tillegge dette «vitnebeviset» noen som helst betydning som skulle motbevise de gjentatte forklaringene til C og D. Videre anføres det at dette fremstår enda mer meningsløst ettersom N65 i realiteten trakk denne forklaringen tilbake da han ble eksaminert av As forsvarer, advokat Cato Schiøtz i Nes herredsrett i 2001. Slik fremkommer dette i medforsvarer Jarl Borgvin Dørres fortløpende notater i Nes herredsretts hovedforhandling i 2001. (...)

På advokat Schiøtz påpekning av at det finnes kaliber 22 LUGERE, svarer N65: «...Da kan det være at han har tatt feil mht om det var Lugere eller Rugere...»

I førstelagmannens rettsbelæring fremkommer at førstelagmannen «slett ikke har kontroll på hva slags våpen C skal ha hatt med seg fra Molde lille julaften 1998» når han omtaler kaliber 22-pistolene som både Lugere og Rugere, Sandbergs sluttinnlegg pkt. 2.1.

I sitt sluttinnlegg forsøker påtalemyndigheten på en ikke holdbar måte å bortforklare det C og D har forklart og Luger med «smuss i innpregingen». Også andre av As anførsler forsøkes nullstilt av påtalemyndigheten ved antakelser og bortforklaringer. Påtalemyndighetens mange antagelser og bortforklaringer kan ikke hensyntas.

B anfører

Magasinfunnet hos D ledet til et gjennombrudd i etterforskningen. Magasinet knyttet angivelig D og C til et av drapsvåpnene, noe som førte til at de fikk et behov for å gi en forklaring på magasinfunnet til politiet. C og Ds forklaringer dagene etter at de var pågrepet, ble gitt og tilpasset slik at de var i overensstemmelse med de våpentekniske bevisene som de ble informert om.

Det gis slik oppsummering/analyse av avhørene, begjæringen Del II side 30 flg.:

Som nevnt over mener vi at det er helt klart at D og C blir foreholdt som et faktum at patroner på åstedet har vært ladet i magasinet, og at de deretter løpende under avhør blir foreholdt opplysninger som de gir om hverandre. Det er grunn til å tro at det fortløpende ble rapportert ut av avhørsrommene hva D og C forklarte, og at viktige detaljer fra det ene avhøret blir formidlet til det andre, og foreholdt den avhørte.

Dette er problematisk på to måter. For det første må dette ha skapt et behov for hver av dem til å forsvare seg selv, altså å gi opplysninger som fjernet mistanken mot seg selv og overføre den til den andre. Dette øker risikoen for at opplysninger ikke er riktige. Ønsket om å trekke den andre inn i saken kan også følge av en lyst til å hevne seg på det den andre har forklart.

For det andre så ga dette dem mulighet til å samkjøre og tilpasse forklaringene sine, slik at de med større troverdighet kunne overføre skyld til A og B – som de begge visste var i politiets søkelys. Det kan ikke være tvil om at situasjonen på dette tidspunkt fremstod for C og D som at ville de selv bli sittende igjen med mistanken om å stå bak drapene dersom de ikke involverte andre.

Da C ble belastet D med «Lillegutt», og D belastet C med Moldekjøpet, hadde begge et åpenbart behov for å overføre disse våpnene til andre, eller å gi forklaringer som fjernet mistanken fra dem selv.

Videre er det av betydning at D og C på tidspunktet forklaringene ble gitt ikke trodde at det de hadde fortalt kunne gi grunnlag for straff for medvirkning til trippeldrap.

Dette fremgår i politirapport fra Jarle Utne Reitan etter en fremstilling med C og D i Drammen den 08.10.99 fra kl 09:00-12:30, se dok IIV/4-1:

«De var for det aller meste interessert i å få oss til å fortelle hva vi trodde ville bli utfallet av saken, samt få oss til å fortelle hvilken informasjon politiet satt på. Vi gav ingen konkrete svar på noe av dette, men snakket i generelle vendinger om at en kan bli dømt for medvirkning selv om ikke noen blir dømt for selve drapet. Dette eksemplifiserte vi med fiktive sakseksempler.

Både C og D sa direkte at de trodde det var umulig å bli dømt for medvirkning dersom politiet ikke kunne føre bevis for hvem som trykket på drapsvåpnenes avtrekkere.»

Som nevnt innledningsvis under dette punkt er denne redegjørelsen for utviklingen i etterforskningen og avhørene en viktig bakgrunn for å kunne vurdere betydningen av de nye bevisene som er lagt fram, da særlig de nye sakkyndig vurderingene vedrørende magasinspor. Dette underbygger med styrke at disse nye bevisene ville hatt stor betydning for både etterforskningen og domstolenes vurderinger dersom de hadde vært kjent da saken ble behandlet.

Magasinfunnet og konklusjonen om at hylser fra åstedet hadde sittet i dette, fikk altså en dobbelt effekt: Den påvirket innholdet i C og Ds forklaringer, og disse forklaringene ble deretter ansett troverdige fordi de stemte med politiets funn.

Forklaringene fra C og D var påtalemyndighetens viktigste bevis i saken.

Nye undersøkelser av våpenmagasinet, se Sandbergs rapport, viser at det ikke kan legges til grunn at hylser på åstedet hadde sittet i dette. Holdbarheten i politiets påstander om individuelle magasinspor bestrides. Når nye undersøkelser av magasinet viser at det ikke kan legges til grunn som bevist at hylser på åstedet har sittet i dette, styrker det oppfatningen om at forklaringene ble tilpasset de funn som ble presentert som sikre bevis, og at det ikke var sannheten som ble fortalt i avhør og rettssaker.

Undersøkelser fra Richard N. Ernest og Winge Våpen AS

Etter begjæring fra Tore Sandberg foretok den amerikanske våpeneksperten Richard N. Ernest, ved Alliance Forensics Laboratory i Texas, nye undersøkelser av våpenbevisene i saken. I tillegg forela Sandberg bildematerialet fra saken for Dag Arild Karlsen og Lars Winge i Winge Våpen AS i Moss i 2011.

Ernest har i sine undersøkelser sammenlignet patronhylser fra åstedet med patronhylser ladet i D-magasinet, som deretter er utskutt med en pistol med kaliber .22. Han har ingen «positiv suksess med hensyn til matching av de testavfyrte patronhylsene med bevisene i form av avfyrte patronhylser med kaliber .22LR» (kommisjonens norske oversettelse), som ble funnet på åstedet. På denne bakgrunn konkluderer Ernest med at

det ikke kan trekkes noen klar konklusjon på basis av sammenligning av «kantmerker» fra magasin. Det samme fraværet av noen klar konklusjon gjelder med hensyn til utstyrsmerkene observert på tuppene av de avfyrte kulene med kaliber .22LR som inngår i bevismaterialet (advokat Sullands understreking)

Med denne konklusjonen kan man, ifølge Ernest, ikke vise at hylser funnet på åstedet med sikkerhet har vært ladet i D-magasinet. De kan ha vært ladet i hvilket som helst Ruger-magasin av kaliber .22.

Ernests konklusjon samsvarer med Dag Arild Karlsen og Lars Winges konklusjoner. De stiller seg uforstående til at sporene på hylsene kan brukes som bevis i en straffesak. Sporene som produseres vil være svært tilfeldige og vil ikke være egnet til å foreta en sporing tilbake til et gitt magasin.

Undersøkelsene fra USA og Norge har blitt ytterligere styrket av nye undersøkelser, som kommisjonen selv har fått foretatt hos NSK i Danmark.

Undersøkelser fra NSK

Resultatene av NSKs undersøkelser styrker de konklusjoner Richard Ernest og Winge Våpen AS allerede hadde kommet til.

NSK kom med sin første erklæring til kommisjonen den 10. mars 2022. Der konkluderte de med at prosjektilene sikret fra åstedet med «al sandsynlighed» har vært ladd i magasinet funnet i leiligheten til D. Skal man fullt ut forstå denne konklusjonen og hvilken kriminalteknisk verdi den har, er det behov for nyansering.

NSK benytter konklusjonsgrad B, som er den nest sikreste konklusjonsgraden som danskene opererer med. Skalaen går fra E-A, hvor A er mest sikkert. Konklusjonsgrad B benyttes når

«der er sammenfald mellem de klassificerede karakteristika (systemsporene), **men der på trods de konstaterede ligheder mellem de individuelle specifikke detaljer, stadig er nogen tvivl om værdien af disse**, herunder, at de individuelle specifikke detaljer eventuelt kun er delvist sammenfaldende eller fordi ikke alle linjerne i de enkelte spor er sammenfaldende.» [Advokat Sullands uthevning]

Det er altså sammenfallende spor mellom prosjektilene fra åstedet og prosjektiler ladet i magasinet som er av «stor spormæssig verdi». Konklusjonsgraden tilsier at prosjektilene med all sannsynlighet har blitt ladet i D-magasinet, men dette kan ikke fullt ut konstateres eller utelukkes.

Hva gjelder sporene avsatt på patronhylsene kan dette kun «tillægges ringe verdi da disse afsættes fra en patron til den underliggende ved opladningen. Det vurderes som ikke muligt, at efterprøve disse spor da rækkefølgen hvori patronerne har befundet sig i magasinet ikke er oplyst.» Sporene avsatt på hylsene kan derfor ikke brukes til å si at hylsene på åstedet har vært ladet i magasinet.

Etter den første rapporten fra NSKs undersøkelser har altså prosjektiler funnet på åstedet med all sannsynlighet vært ladd i D-magasinet. Dette utelukker ikke all tvil, og åpner for at prosjektilene også kan ha vært ladd i et annet tilsvarende magasin.

Kommisjonen ba etter dette NSK om å utdype sine funn og konklusjoner. NSK begrunner i sin tilleggserklæring nærmere hvorfor de konkluderer med at «alle åstedsprosjektile (KT11-KT19) etter all sannsynlighet har vært oppladet i magasinet». Der skriver NSK at:

Der er ved undersøgelsen konstateret sammenfaldende detaljer i form af spor afsat ved passage gennem et løb på et skydevåben.

I den første undersøgelse var fokus på tilhørsforholdet til magasinet K-1.

I og med, at der er konstateret overenstemmelse jf. konklusionen i aktuelle dokument, altså at projektilerne er affyret gennem det samme løb, antages det for sandsynligt, at de har været opladt i det samme magasin som KT 13. Jf. de opgivne taktiske oplysninger er alle projektiler sikret og affyret på gerningsstedet hvorfor det antages, at de afskudte patroner og projektiler ikke er affyret enkeltvis ved opladning direkte i kammer. (Advokat Sullands understrekning)

NSK har altså konkludert med at alle prosjektilene har vært skutt ut gjennom samme skytevåpen. Dette fremstår ikke tvilsomt. Derimot kommer de til den konklusjon at det er sannsynlig at prosjektilene har vært oppladd i D-magasinet på bakgrunn av de *taktiske opplysningene* de har blitt oppgitt. De taktiske opplysningene er dermed avgjørende for at prosjektilene kan kobles til D-magasinet. Hvilke taktiske opplysninger NSK har mottatt fra gjenopptakelseskomisjonen fremgår av deres første erklæring pkt. 1.3 og en av deres supplerende undersøkelser. Under refererte pkt. 1.3 står det

Det er oplyst fra rekvirenten, at effekterne stammer fra en ældre drabssag begået i Norge.

Der er ikke tilgået yderligere oplysninger.

Til tross for at det fremgår at de ikke har mottatt øvrige taktiske opplysninger, fremgår det likevel av nevnte supplerende undersøkelse at

Jf. de opgivne taktiske oplysninger er alle projektiler sikret og affyret på gerningsstedet hvorfor det antages, at de afskudte patroner og projektiler ikke er affyret enkeltvis ved opladning direkte i kammer.

Magasinet ble ikke funnet på åstedet. Ut ifra det som gjengis i NSKs rapporter legges det til grunn at NSK ikke hadde fått kunnskap om det nøyaktige funnstedet til magasinet. Det virker derfor som de konkluderer basert på en antakelse om at også magasinet ble funnet på åstedet, og at det derfor er sannsynlig at prosjektilene hadde vært ladet i D-magasinet.

Det eneste man med sikkerhet kan dra ut av NSKs undersøkelse av prosjektilene er at de er skutt ut av samme løp, noe som aldri har vært bestridt. Prosjektilene kan imidlertid ikke knyttes til magasinet funnet i Ds leilighet.

NSK konkluderer i sin tilleggserklæring om spor avsatt på hylsene at det kan konstateres at det avsettes spor på patronbunnen:

Sporene er dog så forskjellige og varierende i deres form og udbredelse at de ikke kan tillægges kriminalteknisk værdi. Der kan ikke opnås identifikation af 2 patroner, som er opladt successivt på samme vis, idet sporafsætningen ikke er reproducerbar. **Det vurderes derfor, at der ikke kan påvises en sammenhæng mellem magasin og patroner via disse spor. Sporene ville også kunne afsættes af et andet tilsvarende magasin.** [Advokat Sullands uthevinger]

Sammenholder man her undersøkelsene og konklusjonene til NSK, kan ikke sporene funnet på patronhylsene tillegges noe bevismessig verdi i vurderingen av om hylser funnet på åstedet har vært ladd i magasinet funnet hjemme hos D. Men det er nettopp spor funnet på hylser på åstedet som politiet knytter til magasinet fra Ds

leilighet. I rapporten til Leif Øren datert 9. juni 1999 konkluderer Øren med at 8 av patronhylsene funnet på åstedet «stammer fra patroner som etter al sannsynlighet har vært ladet i magasinet K-1». Denne konklusjonen må nå anses uttrykkelig tilbakevist.

Betydningen av NSKs undersøkelser

NSK er klar i sin konklusjon om at «der ikke kan påvises en sammenheng mellom magasin og patroner via disse spor». Magasinet det her vises til er magasinet funnet i Ds leilighet. Dette er altså motsatt konklusjon enn det Leif Øren konkluderte med allerede 9. juni 1999. Dette innebærer at etterforskningen helt fra de innledende fasene bygget på en konklusjon som det ikke var bevismessig grunnlag for.

D og C ble presentert for Ørens konklusjon om at magasinet hadde blitt brukt under drapene som en sannhet. Deres forklaringer bygger følgelig på dette uriktige utgangspunktet. Før politiet hadde tatt beslag i magasinet fra Ds leilighet og gitt Leif Øren anledning til å undersøke dette, hadde han undersøkt hylser og prosjektiler funnet på åstedet. Øren konkluderte på bakgrunn av disse undersøkelsene i rapport datert 4. juni 1999, at disse hylsene med tilhørende prosjektiler kunne vært avfyrt av 10 mulige pistoler. På bakgrunn av at Øren fem dager senere konkluderte med at magasinet K-1 hadde vært brukt i kårboligen, og at magasinet etter all sannsynlighet stammer fra en Mark I eller II pistol kaliber 22 long rifle, ble de 9 andre potensielle drapsvåpnene sjekket ut av saken.

Sett hen til NSKs nye undersøkelser foreligger det ikke bare betydelig tvil rundt Ørens konklusjoner. Ørens konklusjoner er reelt sett tilbakevist.

Våpenekspert Richard Ernest, samt Dag Arild Karlsen og Lars Winge ved Winge våpen, har alle tilsvarende konklusjoner som NSK. Det kan ikke påvises en sikker sammenheng mellom magasinet funnet i leiligheten til D og hylser/ prosjektiler funnet på åstedet. Leif Ørens konklusjoner står alene igjen. Det bemerkes også at Øren har blitt gitt anledning til å komme med sine bemerkninger i forbindelse med de nye undersøkelsene. Han har ikke funnet grunn til å endre sine konklusjoner.

Sett i lys av de nye undersøkelser av magasinbeviset, fremgår det at retten dømte A og B på et sviktende bevisgrunnlag. Resultatet av NSKs undersøkelser er et nytt bevis som klart er egnet til å føre til frifinnelse av A og B, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Særlig om Luger og Ruger

Hva slags og hvilket våpen som ble brukt under drapene var et sentralt tema under etterforskningen og rettssaken. Lagmannsretten la til grunn at C fremskaffet pistolene og D sto for byttet. I begge rettsinstanser forklarte C og D at C fremskaffet en Luger og en Ruger. Videre forklarer D at etter det påståtte våpenbyttet med A, hvor han leverte en .38 revolver, fikk han en Ruger. Dette er en av pistolene som var stjålet fra [virksomhet1], noe som også lagmannsretten legger til grunn.

Tore Sandberg har påpekt i sin utredning at denne bevisrekken innebærer noen store logiske brister, som er egnet til å frifinne A og B.

Legger man Ds forklaring til grunn, slik retten har gjort, ville A ha sittet igjen med en Luger-pistol. Med andre ord, han ville hatt en pistol som aldri ble brukt på åstedet, og som ei heller kunne knyttes til våpentyveriet på [sted14].

Denne kunnskapen har politiet hatt helt fra innledningen av etterforskningen. Likevel har det ikke blitt vektlagt på noe sted i prosessen. Dette har ført til en lang rekke feilslutninger, som at C og Ds forklaringer om hvilke våpen som ble levert har blitt lagt til grunn, selv om de ikke gir mening. Koblingen mellom magasinet og åstedet førte til at D og C fikk et behov for å forklare seg ut av saken. Dette skyldes nok først og fremst koblingen mellom magasinet fra leiligheten til D og åstedet som nå ikke lenger kan forsvares, jf. de nye undersøkelsene av magasinbeviset. Deres forklaringer ble deretter tilpasset politiets teorier. De ble derfor gitt stor troverdighet og ble som nevnt det bærende beviset for domfellelsen mot A og B. Når dette beviset nå svikter, er det ikke lenger et bevismessig grunnlag for domfellelsen av A og B.

Lagmannsrettens feilslutning om hvilke våpen som ble benyttet til drapene

Retten foretok en feilslutning om at et av våpnene fra [sted14] ble brukt under drapene. C og D forklarte at C overleverte våpen fra tyveriet ved [virksomhet1] til A og B. Lagmannsretten la til grunn at drapsplanleggingen ble avsluttet ved at A og B «fikk andre til å gjennomføre drapene med de våpen C og D hadde brakt til [gård]». (Advokat Sullands understrekning.)

Lagmannsretten la her til grunn at våpnene fra [sted14] ble brukt under drapene. Dette er etter rettens syn bevisgrunnlaget for den medvirkning A og B er dømt for. Retten trekker denne slutningen til tross for at Leif Øren i sin forklaring til retten forklarte at det ikke var mulig å si om våpnene fra [sted14] ble benyttet til drapene eller ikke. Han forklarte at «vi [ikkje] kan seie noe om det er noen av de våpna som er kommet fra den turen».

Samtidig har Tore Per Bakken forklart at et av de to våpnene fra [sted14] ble brukt til å begå drapene. Under henvisning til tyveriene i Molde uttalte han at «Det er 2 våpen med serienummer her som fortsatt er på avveie. Og det ene av de 2 våpnene er drapsvåpenet».

Retten og politiet trekker en bevislinje fra tyveriet i [sted14] til våpnene som ble brukt til å begå drapene. Politiet legger her til grunn at C brakte våpen fra Molde til [gård].

Fra [virksomhet1] ble det kun stjålet pistoler av merket Ruger. To av disse skal, ifølge politiet, ha blitt overlevert til A og B. Dette er den sentrale medvirkningshandlingen de er dømt for.

Det kan ikke bevises at det er et av våpnene fra Molde som er drapsvåpenet. Dette må ses i sammenheng med forklaringen om at A skal ha sittet igjen med en Luger etter det påståtte våpenbyttet med D. Som tidligere gjennomgått var ikke Luger et mulig drapsvåpen. Det kan altså ikke bevises at drapsvåpnene har blitt overlevert til A og B, og man kan dermed ikke plassere drapsvåpnene på [gård]. Dette innebærer et klart brudd i beviskjeden som førte til domfellelse. Når det ikke kan bevises at A og B på noe tidspunkt mottok våpnene som ble brukt til å begå drapene, kan de ikke dømmes for medvirkning til drap.

Dette viser nok et punkt hvor lagmannsretten misforstår bevisene, og trekker gale slutninger på et sviktende grunnlag. Dette skyldes nok i stor grad det som i dag fremstår som alt for skråsikre forklaringer fra etterforskerne i retten. Dette førte til en effektiv utelukkelse av alternative forklaringer som var til de tiltaltes fordel. På denne bakgrunnen anføres det at dommen er feil og må gjenåpnes.

Faren for nye bekreftelsesfeller

Betydningen av lagmannsretten feilslutninger om våpenbevisene har vært avgjørende for dommen mot A og B. Derfor får våpenbevisene stor betydning i spørsmålet om gjenåpning.

Våpenbevisenes betydning i spørsmålet om gjenåpning har allerede blitt aktualisert, selv før det er levert formelle bemerkninger til kommisjonens undersøkelser. Særlig har spørsmålet om det ble overlevert en Ruger og en Luger eller to Rugere til A og B blitt aktuelt. Det vil knyttes noen bemerkninger til statsadvokatens uttalelser i media om betydningen av Ruger/Luger-beviset.

I VGs Krimpoddens episode «[familie1]: Får Tore Sandberg gjenåpnet saken? (Del 1)» uttaler statsadvokat Henriksbø at

Dette blir jo bare en spekulasjon da, men man kan jo tenke seg her at de to våpnene som C mottok i Molde var en Ruger modell I og en Ruger modell II. Og at dermed så kan de ha sett litt ulike ut, og så har denne misforståelsen oppstått med at det var en Luger og en Ruger.

Men en slik logisk brist i domfellelsens bevisgrunnlag kan ikke avfeies som en misforståelse. Og hva man eventuelt «kan tenke seg» er langt fra å oppfylle et strafferettslig beviskrav.

I [familie1]-saken har påtalemyndigheten og domstolen – som påpekt flere ganger – gjennomgående lagt forklaringene til C og D til grunn. Disse forklaringene var avgjørende for domfellelsene av A og B. Men når C og D forklarer seg på en slik måte at påtalemyndighetens teori om at A og B er skyldige i medvirkning ikke lenger passer, avfeies deres forklaring som en misforståelse.

I denne sammenhengen bemerkes det også at både D og C var våpenkyndige. Derfor fremstår det merkelig at deres forklaring om hva slags våpentyper som skal ha blitt overlevert til A og B, avfeies som en misforståelse uten nærmere undersøkelser.

På denne bakgrunnen fremstår det som om politiet under etterforskningen, under rettssakene og nå i prosessen med gjenåpning, har gått videre inn i en bekreftelsesfelle og utviklet et tunnelsyn. Dette gjør de ved å avfeie momenter som ikke passer inn med deres teori og unngår å undersøke logiske brister nærmere.

[familie1]-saken føyer seg dermed inn i en rekke straffesaker i nyere norsk historie hvor påtalemyndighetene har gått i en bekreftelsesfelle. Sist representert ved straffeforfølgningen mot N82 i «Tengs-saken», som endte

med frifinnelse i Gulating lagmannsrett. Det siteres her fra nevnte dom fra Gulating lagmannsrett LG-2023-35039

Til gunst for tiltalte kan ein spekulere. Etter retten sitt syn har politiet, påtalemakta og retten, til og med ei plikt til å spekulere til gunst for tiltalte. Om ein ikkje kan sjå vekk frå at ein slik spekulasjon kan vere rett, må ein legge spekulasjonen til grunn. Derimot kan ein ikkje legge til grunn som bevist det som er spekulasjonar som vil vere ugunstig for tiltalte. Dette vil vere det motsette av at det er påtalemakta som har bevisbyrda, og vil i realiteten overlate til den som er mistenkt, å sjølv bevise at ein er uskuldig. (Advokat Sullands understrekning.)

I denne saken gjør påtalemyndigheten det motsatte av å spekulere til gunst for tiltalte. På den måten snus bevisbyrden, slik at det blir opp til A og B å bevise sin uskyld. Når det dukker opp nye bevis til gunst for de tiltalte, velger påtalemyndigheten å endre sin vurdering. I stedet for å vurdere de nye bevisene og spekulere til gunst for de dømte, tilpasser de bevisene slik at de passer med deres etablerte oppfatning. I det nevnte tilfellet skjer det ved å avfeie det hele som en misforståelse. Dette er mønstre som er gjenkjennbare fra andre justismordsaker og et brudd på påtalemyndighetens krav til objektivitet.

Påtalemyndigheten peker på at det ikke fremkommer i Ernests rapport om han har gjort undersøkelser konkret opp mot de spor som man i denne saken snakker om. Ernests undersøkelser i rapporten knyttes imidlertid direkte opp mot hylsene brukt som bevis i saken. Dersom det skulle være slik at Ernest har misforstått hvilke spor som skulle undersøkes, ville dette vært unngått om påtalemyndigheten hadde delt sitt undersøkelsesmateriale med ham. Påtalemyndigheten anfører at elementer i Ernests rapport kan indikere at hans undersøkelser av 22. kaliber ammunisjonen knytter seg til «langsgående ripespor» som kan oppstå på hylsekraven som følge av patronens bevegelse fra magasinet til våpenets kammer. Til støtte for påstanden viser påtalemyndigheten til Ørens forklaring i lagmannsretten. Ørens forklaring gjaldt imidlertid kaliber 38-prosjektil ved avfiring, og er ikke relevant her.

NSK og Ernest er samstemte i sine konklusjoner, om at sporene kan avsettes av en rekke andre Ruger-magasiner. Dette svekker Ørens undersøkelser og konklusjoner betraktelig. Det har heller ikke blitt fremlagt noen dokumentasjon for Ørens besøk i Ruger-fabrikken i USA, hvorfra han hadde sin konklusjon om at hvert magasin fremstilles på en måte som gjør at det avsettes individuelle spor.

Det fremstår sannsynlig at D kunne skille mellom en Ruger og en Luger-pistol, selv om de ligner. At det skulle være smuss i innpregingen av fabrikknavnet, er en ren spekulasjon uten grunnlag i bevisbildet. Når C og Ds forklaring på et sentralt punkt ikke passer med hva de har forklart ellers, konstruerer påtalemyndigheten en ny tolkning av bevisene slik at det passer med deres hypotese om at to Rugere stjålet fra [virksomhet1] ble levert på [gård] lille julaften 1998.

Vitneforklaringene til N20 og N60 samt opplysninger fra helerisaken i Molde, taler for at C mottok to Rugere i Molde. Dette betyr likevel ikke at det er bevist at disse våpnene ble levert på [gård]. Det finnes heller ingen våpentekniske bevis som beviser med sikkerhet at våpnene C hadde med seg fra Molde ble benyttet til å begå drapene. N65s forklaring kan heller ikke tillegges særlig troverdighet med mindre den underbygges av andre bevis, da han var under et stort press.

Påtalemyndigheten anfører

*Knytning mellom D-magasinet og patronene benyttet ved drapet
Ernests rapport og Ørens kommentarer til den*

Verktøyspor forstås som de spor som avsettes når det hardere metall i ett materiale (gjenstand), fysisk avsetter spor i det annet bløtere materiale (gjenstand/del) gjennom kontaktpåvirkning. Ved de undersøkelser som er gjort, er magasinet og dets lepper (i stål), å anse som verktøyet. De avsetter spor på begge de mykere metall som er i hhv. prosjektilene (bly) og hylsene (forniklet messing).

Leif Øren har blitt forelagt Ernests rapport, og har gitt sine kommentarer til denne – herunder til oversettelsen, hvor han viser til de nyanser han mener faller ut i oversatt versjon. Av hans tilsvarende fremkommer også en redegjørelse knyttet til de amerikanske konklusjonsgrader, og beskrivelse av den metode som Kripos har benyttet ved undersøkelsene. Han har også vist til vitenskapelige artikler som underbygger de undersøkelsene han har gjort. Påtalemyndigheten viser til de momenter som kommer frem i disse tilsvarende.

Påtalemyndigheten bemerker at det ved Ernests undersøkelser ikke er fremlagt noen dokumentasjon på undersøkelsenes gjennomføring i form av foto eller annen nærmere beskrivelse knyttet til disse. Dette innebærer at det ikke fremkommer om han har gjort undersøkelser konkret opp mot de spor som man i denne saken snakker om.

De vurderinger som Ernest har foretatt opp mot magasinleppespor, vil måtte sees opp mot hans foretatte undersøkelser, slik disse er beskrevet i den korte rapporten, og angivelser for øvrig i hans konklusjon.

Disse kan indikere at hans undersøkelser knyttet til de spor som kan avsettes, er at han her snakker om de langsgående «ripespor» som kan oppstå på hylsekraven, som følge av at patronen ved bevegelsen fra magasinet og inn i våpenets kammer, både holdes nede og «styres» av magasinleppene under denne bevegelsen, spor som imidlertid Øren ikke har kunnet påvise på disse aktuelle hylsene. Det synes følgelig som at Ernest ikke har gjort undersøkelse av de spor som det er snakk om som følge av feilladningen, og som er de aktuelle spor som Øren har påvist.

Vurderinger fra Winge Våpen i Moss

De undersøkelser Kripos har foretatt er mikroskopiske undersøkelser av verktøyspor. Dette er undersøkelser som fordrer ekspertise, kriminalteknisk utstyr og erfaring innenfor nettopp slike undersøkelser, hvilket en ikke kan se at noen av disse personene har. Det kan ikke sees å foreligge noen dokumentasjon på at disse besitter særskilt kompetanse opp mot våpentekniske spor, utover at Lars Winge har drevet våpenforretning i mange år. På internett fremkommer at Dag Arild Karlsen var styreleder i Winge våpen, men er professor i miljøgeovitenskap – petroleumsgeologi. Deres uttalelser er innhentet av Sandberg, på bakgrunn av at en tjenestemann i politiet skal ha henvist ham dit.

Som det fremkommer i rapportene fra de ulike kriminaltekniske granskningene, er det behov for grundige undersøkelser i sammenlikningsmikroskop med vekslende forstørrelsesgrad, og bevegelse av undersøkelsesobjektene underveis for å kunne trekke konklusjoner ved slike hylseundersøkelser. Det vises til Ørens redegjørelse i sitt tilsvarende, herunder om at fotografier av slike spor følgelig ikke er best egnet til tolkning. At personene fra Winge Våpen har trukket konklusjoner ut fra de fremviste bildene sier sitt om deres fagkompetanse innen dette vitenskapelige området.

Det er i begjæringen vist til at «norsk våpenkompetanse» – representert ved de angitte personer har synspunkter. Påtalemyndigheten er av den oppfatning at deres synspunkter ikke kan tillegges særlig vekt opp mot slike undersøkelser.

Danske våpentekniske undersøkelser (NSK)

NSK konstaterte at det oppstår trykk-/skrapespor på underliggende patron i magasinet ved lading av magasinet, men at disse ikke er egnet til identifisering. Det er ikke den sporavsetningen som Kripos har bygget sine konklusjoner på.

NSK har, på samme måte som Kripos, konstatert skrapespor på tuppen av åstedsprosjektiler. NSK har konkludert med at prosjektilene fra åstedet med «al sandsynlighed (B)» har vært oppladet i D-magasinet.

NSK har – i likhet med Øren – fastslått at det avsettes spor etter magasinleppene på hylsekraven ved lading av magasinet uten bruk av tilbringerknappen. NSK har imidlertid funnet at disse sporene også ville kunne avsettes av et annet, tilsvarende magasin.

Øren har i denne saken funnet spor som ved sammenlikning har vist nettopp slike sammenfallende spor på flere av hylsene, som har gitt grunnlag for Kripos' konklusjon. Øren har angitt at disse sporene var vanskelige å jobbe med på grunn av størrelsen, krum overflate og blankt metall.

Når det gjelder den danske konklusjonens angivelse av at «sporene ville også kunne afsættes af et andet tilsvarende magasin», har Øren kommentert dette opp mot spørsmålet om magasinleppesporene kan vurderes å være såkalt «undersystematiske». Undersystematiske spor innebærer at to verktøy ved produksjonen av disse, har fått så like sporavsettende overflater at de avsetter spor som er så like at det ikke kan trekkes konklusjoner.

Påtalemyndigheten viser til at Øren for å undersøke dette nærmere, var på befaring på Ruger-fabrikken og inspiserte fremstillingsprosessen. Han har funnet at fremstillingen skjer på en måte som gir det enkelte magasin en behandling (blant annet sliping med slipebånd og polering på polérskive innsatt med kalkstein), som innebærer at de aktuelle overflater avsetter individuelle spor. Det ble redegjort for dette under hans forklaring for lagmannsretten.

Påtalemyndigheten viser for øvrig til at den danske konklusjon om at alle de undersøkte .22 prosjektil har vært ladet i samme aktuelle magasin, er basert på den ene sammenlikning som de har foretatt. De har konkludert ut fra at de er utskutt fra samme våpen, og følgelig lagt til grunn at det er sannsynlig at samme magasin er benyttet ved handlingen.

Øren på sin side oppgir at han forstår slutningen, men at den utelukker den mulighet at det kan ha vært to magasiner i bruk. Kripos for sin del ville ikke gjort en slik felleskonklusjon, men begrenset seg til å konkludere for det prosjektil som de har undersøkt.

Øren er for øvrig uenig i den danske vurderingen knyttet til magasinleppespor, og anfører at magasinleppene avsetter spor som ikke er mer varierende enn andre sporundersøkelser, og at det er overensstemmende ripespor i de aktuelle magasinleppemerker.

Konklusjon

Oppsummert viser påtalemyndigheten til at den danske undersøkelsen knyttet til spor fra magasinet, trekker sin konklusjon- og grad ut fra spor på prosjektil. Dette har også Kripos ved Øren vist til, mens han har funnet et tydeligere grunnlag for sin konklusjon i magasinleppesporene på hylsekravene. Begge instanser har følgelig konkludert med at kriminaltekniske undersøkelser knytter magasinet til ammunisjonen som har vært brukt til drapene.

Hva gjelder undersøkelsene som er utført i USA i forhold til magasintilknytning, vises til at Richard Ernest tilsynelatende ikke har foretatt den undersøkelsen som er relevant opp mot Kripos/Ørens grunnlag.

Det synes samlet ikke å være grunn til å hevde at de våpentekniske undersøkelser gir grunnlag for noen annen konklusjon hva gjelder at patronene benyttet ved drapene hadde vært ladet i magasinet funnet i settekasen til D. Nettopp dette tema var viet betydelig oppmerksomhet under ankeforhandlingen, og gjenstand for grundig vurdering under rettssakene.

Sandberg har i sitt sluttinnlegg gjentatt at nye undersøkelser sår tvil om Ørens konklusjoner om at patroner på åstedet etter all sannsynlighet har vært ladet i magasinet funnet hos D. Påtalemyndigheten er ikke enig i at det nå er etablert noen tvil ved disse konklusjonene. Tvert imot, er det nå to kriminaltekniske instanser som har samme konklusjon og grad av sikkerhet for denne, som kobler patronene til det aktuelle magasin.

Særlig om Luger og Ruger

Det er på det rene at det ikke har vært benyttet en Luger-pistol til å begå drapene. Under et innbrudd i [virksomhet1] i Molde i juli 1998 ble det stjålet seks kaliber .22 LR pistoler av pistolmerket Ruger. Det ble også stjålet en rekke .22LR patroner av bl.a. merke «RWS» som er samme ammunisjonsmerke som ble benyttet ved drapene.

Politiet gjennomførte en omfattende innsamling og granskning av tomhylser fra skytebanen til [virksomhet1] og fant overensstemmelser mellom 6 tomhylser funnet der, og tomhylsene funnet i kårboligen på [gård] som fastslo at pistolen benyttet ved drapene også hadde vært benyttet på skytebanene til [virksomhet1]. Ingen av våpnene som fortsatt var i behold ved pistolklubben samsvarte med våpensporene fra åstedet, noe som ledet til konklusjonen om at det ene drapsvåpenet var en av de stjalne pistolene. Senere har alle de stjalne pistolene bortsett fra to, kommet til rette; en Ruger Mark I pistol og en Ruger Mark II pistol. En av disse pistolene anses å være det ene drapsvåpenet.

Ruger .22LR kaliber pistoler var på tidspunktet for drapene laget i tre ulike modeller,

«Standard», «Mark I» og «Mark II», og hver av typene finnes i ulike utforminger, ulike pipetyper og pipelengder. Modellene har fri pipe og er ikke omsluttet av sleide. Utseendemessig kan de ligne andre pistoler med frittliggende pipe. Ruger-modellene med tynn pipe har avsmalning av denne fremover til en markert kant, og hvor våpenets siktekorn er festet på oversiden av denne. Slik utforming sees også på enkelte andre modeller, hvor kanskje den tyske pistol P-08 som gjerne omtales som «Luger», er den mest kjente. P-08 «Luger» er produsert i stort omfang av mange ulike våpenprodusenter, og særlig kjent gjennom bruken under første og andre verdenskrig.

D forklarte i avhør 13. juni 1999 at han trodde at de to våpnene som ble overlevert til A og B lille julaften 1998, var én Ruger og én Luger. C forklarte derimot i avhør 19. juni 1999 at de våpnene som hun hentet i Molde og brakte til [gård] fremstod for henne som like, og at de begge var sorte.

Under hovedforhandlingen for herredsretten opprettholdt D sin forklaring om at han hadde oppfattet de to pistolene som en Luger og en Ruger, men uttrykte usikkerhet rundt dette:

Jeg mener det var en Ruger eller Luger, jeg vet ikke hva jeg fikk med meg hjem. Begge var .22 kalibere.

C, som under herredsrettsforhandlingene hadde fullt innsyn i sakens dokumenter og også Ds forklaringer, bekreftet i sin egen forklaring at D hadde sagt at våpnene var en Luger og en Ruger, og vist henne dette.

Tore Sandberg har i gjenopptakelsesbegjæringens punkt 8.1.1 om politiavhørene av C og D skrevet «I alle sammenhenger forklarer de seg om 2 ulike våpentyper, kaliber 22 – en Ruger og en LUGER pistol.» Dette stemmer ikke, da C ikke i noen politiavhør beskrev et av våpnene som en Luger; denne forklaringen kom først fra henne i herredsretten.

Både Ruger Mark I og Mark II kan som angitt ha ulik pipeutforming og enkelte andre detaljer, slik at de to våpnene som ble overlevert til C kan ha hatt ulikt utseende, og kan i tilfelle av ikke-våpenkyndige ha blitt oppfattet som to ulike pistoltyper. Det antas at den navnemessige og utseendemessige likheten til «Luger» kan forklare at D kan ha trodd at det var to ulike våpen, hvorav det ene var en «Luger» og det andre en «Ruger», mens de i realiteten hadde to Ruger-pistoler av ulik modell og mulig ulikt utseende. Ruger pistoler er normalt merket med produsentnavn Ruger, og kaliberet innpreget på pipen/låskassen. Det antas plausibelt at Ds vurdering av hvilke modeller han hadde foran seg kan være resultat av misoppfatning, for eksempel ved at smuss i innpregingen av fabrikatnavnet kan ha ført til at bokstaven R har blitt lest som bokstaven L.

Påtalemyndigheten bemerker videre at hvilket våpenmerke D oppfattet de to pistolene var, har liten betydning når drapsvåpenet uansett er vurdert å være en av de stjalne Ruger-pistolene. Det ble ikke stjålet noen Luger-pistoler blant de aktuelle våpnene fra [virksomhet1].

Sandberg har i 2009 intervjuet N20, som hevder å være en av personene i Molde som var involvert i overleveringen av de to våpnene til C. Det vises til at også N20 til Sandberg har forklart at våpnene som C fikk, var to Ruger-pistoler. Dette var også forståelsen til N60 som overleverte våpnene, selv om N60 i politiavhør har tatt forbehold om at hans forståelse av hvilket merke våpnene var, kan ha vært påvirket av hva som var referert i media. Det vises også til forklaringer i saken knyttet til heleri av våpen i Molde, som gjelder våpnene stjålet fra [virksomhet1].

C har forklart at hun etter å ha brakt våpnene til [gård], fremviste dem til sin bror N65 på låven på gården lille julaften 1998. Dette er bekreftet av N65, som i avhør har forklart at da han fikk se våpnene, så at begge var av merket Ruger. Han var sikker på dette fordi han kort tid i forveien hadde sett et program om Ruger-pistoler på TV.

Oppsummeringsvis bemerkes at det ikke anses å fremkomme noe nytt bevis i saken gjennom Sandbergs anførsel; at det fra [sted14] ble stjålet to Rugere mens D, og senere C under hovedforhandlingen, beskrev at de hadde en Ruger og en Luger var kjent for den dømmende rett.

Kommisjonens vurdering

Basert på sammenligning av tomhylser fra åstedet og fra standplass på skytebanen til [virksomhet1], fant Kripos at 22-kaliber drapsvåpenet var en av seks pistoler som hadde blitt stjålet fra [virksomhet1] i Molde kommune i 1998. Denne konklusjonen mener kommisjonen at fortsatt står seg.

Kripos fant videre at patronhylsene fra åstedet stammet fra patroner som «etter all sannsynlighet» hadde vært ladet i magasinet K-1 funnet hjemme hos D. Dette er bestridt av de domfelte.

Sammenligning av spor på åstedsprosjektiler og -hylser med D-magasinet

Kommisjonens egen sakkyndige NSK har kommet til samme konklusjon som Kripos mht. at patronene funnet på åstedet har vært ladet i D-magasinet, men på et annet grunnlag. Som det fremgår ovenfor fant kommisjonens sakkyndige NSK at sporene på patronhylsene fra åstedet påført av pistolmagasinet K-1 ikke kunne tillegges kriminalteknisk verdi. Videre fant NSK at åstedsprosjektilene «med al sandsynlighet» hadde vært ladet i D-magasinet. Dette basert på en sammenligning av et av åstedsprosjektilene med patroner ladet i D-magasinet. Kommisjonen oppfatter NSKs konklusjon som en sterk konklusjon, og viser til NSKs redegjørelse for konklusjonsgraden gjengitt ovenfor.

Åstedspatronene har således «etter all sannsynlighet» ifølge Kripos og «med al sandsynlighed (B)» ifølge NSK vært ladet i magasinet funnet hos D. Kripos og NSK har imidlertid ulik begrunnelse og premisser for sine konklusjoner. Det er kommisjonens oppfatning at NSKs undersøkelse og vurdering svekker Kripos' vurdering mht. patronhylsene. På den andre side er NSKs vurdering hva gjelder åstedsprosjektilene sterkere enn Kripos' konklusjon «kan».

Øren, som i sin tid foretok undersøkelsene ved Kripos, har fastholdt sine konklusjoner etter å ha gjennomgått NSKs undersøkelser og konklusjoner.

Det Sulland skriver om at NSKs konklusjon kun er basert på taktiske opplysninger, er etter kommisjonens syn ikke dekkende. NSKs konklusjon er basert på en teknisk vurdering.

Det har på dette punkt tilkommet nye bevis etter domfellelsen. Kommisjonen finner det vanskelig å vurdere dette. Den konklusjon Kripos presenterte for lagmannsretten om at åstedspatronene hadde vært ladet i D-magasinet, fremstår som noe mindre sikker i dag enn det den gang ble redegjort for. De nye bevis innebærer etter kommisjonens syn likevel, alt i alt, at konklusjonen om at åstedspatronene har vært ladet i D-magasinet ikke er svekket.

De sakkyndige som de domfelte har benyttet, har foretatt undersøkelser og vurderinger som også er nye bevis i saken. De privat engasjerte sakkyndiges vurderinger har imidlertid enkelte svakheter. Etter prøveskyting tilbakeviste Alliance Forensics Laboratory v/Ernest, Ørens påstander om individuelle leppemerker på prosjektiler og patronhylser. Det fremgår imidlertid ikke av de våpentekniske undersøkelsene gjort av Richard Ernest, om han ladet patroner i D-magasinet både med og uten bruk av tilbringerknappen (henholdsvis korrekt og ukorrekt lading). At ripesporene på hylsene skyldtes feillading, var en del av Kripos' kriminaltekniske funn. Det hefter derfor noe usikkerhet ved måten Ernest gjennomførte sin undersøkelse.

Kommisjonen tar til etterretning at representanter for Winge Våpen AS aldri har hørt at et magasin har blitt brukt som bevis, og at de er kritiske til bevisverdien. De artikler om temaet magasinspor som Øren har fremlagt, viser imidlertid at slike spor er omtalt i våpenteknisk litteratur. Kommisjonen har for øvrig merket seg at Winge Våpen AS kun ble forelagt fotografier av magasinleppesporene, noe som vil ha svekket muligheten for å evaluere Kripos' funn.

Særlig om Luger og Ruger

Kripos' funn ledet til forklaringene C og D ga om våpenoverlevering, drapsplanlegging og det senere våpenbyttet. Etter at D i avhør ble foreholdt at patronhylsene fra åstedet stammet fra patroner som etter all sannsynlighet hadde vært ladet i magasinet funnet hjemme hos ham, forklarte han for første gang at det dreide seg om en Luger og en Ruger. Han gjentok dette i senere avhør, og han utarbeidet 9. august 1999 et eget skriv om «Lille julaften 1998» der Luger og Ruger er tema allerede i første avsnitt. Det var først i retten C omtalte en Luger og at det var D som hadde fortalt henne at det var en Luger og en Ruger. I lagmannsretten forklarte begge seg om en Ruger og en Luger. Det er kommisjonens syn at Ds forklaring om at C hentet en Luger og en Ruger i Molde, mest sannsynlig skyldtes en misforståelse. Ds formuleringer på dette punkt, slik de fremkommer i enkelte avhør, er heller ikke så sikre som de senere er blitt utlagt som av de domfelte. Rugeren som ble funnet hos D, var vitterlig stjålet fra [virksomhet1].

Ved denne vurderingen viser kommisjonen til andre opplysninger i saken, som vurdert i sammenheng ikke gjør det tvilsomt at det var to av de stjalne Ruger-våpnene fra [virksomhet1] som C mottok i Molde 22. desember 1998 og deretter brakte til [gård] 23. desember 1998.

Det ble stjålet seks Ruger-pistoler fra [virksomhet1] i Molde kommune i juli 1998. I politiforklaringen til N66 i tilknytning til heleri av disse våpnene, fremkommer at han fikk med seg seks pistoler i en metallkoffert fra en person ved navn N67, samt en metallkoffert med ammunisjon. N66 registrerte at alle pistolene var like og han leste at det stod «Ruger 22 cal.» på den ene. Det fremgår videre at N66 fra disse koffertene tok «to Rugere samt en pakning med 500 skudd, som han gav til en kamerat av N60. Denne kameraten skulle ta med seg våpnene til N60 som da befant seg i Trondheim.». Sistnevnte opplysning samsvarer med at det i tapsrapporten fra [sted14] fremkommer at det også ble stjålet to stål våpenkofferter. Også N68 forklarte i helerisaken knyttet til våpentyveriet fra [virksomhet1], at det er tale om pistoler av typen Ruger kaliber .22.

N60 ble ved Romsdal herredsretts dom 2. november 2001 dømt for heleri av disse våpnene, herunder for titalens post Ic):

«Ved en anledning 22. desember 1998 på [virksomhet5] i Molde, videreleverte/solgte han 2 stk Ruger pistoler til C».

N60 erkjente seg i retten skyldig i dette forholdet. Under ankeforhandlingen i [familie1]-saken forklarte han at han i ettertid hadde blitt kjent med at det var Rugere og hvor de stammet fra.

Videre kommer at da N20 samtalte med Tore Sandberg 22. februar 2008, fortalte han at det var Rugere kaliber 22 stjålet fra en pistolklubb utenfor Molde, som C hentet i Molde før jul 1998. (I tillegg hentet hun muligvis et grovkalibret våpen.)

Kommisjonen har ellers merket seg at N65 tidsnært, i politiavhør 20. juni 1999, forklarte seg slik om våpnene C viste ham på låven på [gård] lille julaften 1998:

Ut fra posene tok hun (C, kommisjonens merknad) ut 2 like våpen. Hun sa det var cal 22, og han er sikker på at det var Rugere. Grunnen til at han kan si det, er at han så tilsvarende våpen på TV for kort tid siden, og gjenkjente dem som makene til dem han hadde sett.

Under ankeforhandlingen forklarte N65 at C viste ham to pistoler på låven på [gård] lille julaften 1998. Han mente at han så det var to Rugere, men at dette hadde han blitt gjort kjent med i ettertid.

Det er ingen andre holdepunkter i bevisene for at det også var tale om en Luger.

For ordens skyld nevnes at temaet Luger/Ruger kunne vært behandlet under straffeprosessloven § 392 andre ledd nedenfor, men at resultatet ville blitt det samme.

Ørens svar på spørsmål i lagmannsretten om hvorvidt dette drapsvåpenet ble fraktet fra Molde av C, er omtalt ovenfor under straffeprosessloven § 391 nr. 1 i pkt. 3.2.5. Ds forklaring til privatetterforsker N29 er behandlet nedenfor i pkt. 3.3.15.

De nye bevis på dette punkt er etter kommisjonens vurdering ikke i seg selv egnet til å føre til frifinnelse etter straffeprosessloven § 391 nr. 3, men inngår i den samlede vurdering etter bestemmelsen som kommisjonen foretar nedenfor.

3.3.11.6 Prosjektil kaliber .38 (L-10.8.1) funnet i trerot (L-10.8)

Begjæring om utredning fra Sandberg

I tilleggsanførsel 14. januar 2021, innsendt sammen med en rekke andre tilleggsanførsler 18. oktober 2021, begjærte Sandberg kriminalteknisk undersøkelse i utlandet av trerot (L-10.8), opplyst å være funnet ved den såkalte [sted3] i Ski kommune. Dette for å ettergå om det i treroten finnes noen spor/merker etter et prosjektil kal. 38 (L-10.8.1). Prosjektilet L-10.8.1 «er et såkalt halvmantlet prosjektil. Prosjektilet består av en blykjerne omgitt av en messingmantel», tilleggsanførselen side 3.

Sandberg påpekte blant annet det han mener er manglende dokumentasjon på prosjektilet og spor etter det i trerota, sammenholdt med graden av dokumentasjonen av tilsvarende funn i [sted13] tidligere i etterforskningen. Med henvisning til politiets eget bilde av deler av trerota som ble vist for lagmannsretten, redegjorde Sandberg, tilleggsanførselen side 4, for at politiet ikke har vist

- Hvor i dette trestykket de skal ha funnet prosjektilet L-10-8-1
- Prosjektilet er ikke fotografert sittende i trestykket
- Politiet har ikke fotografert noe treffpunkt der prosjektilet skal ha trengt inn i trestykket
- Det er på bildet ikke mulig å se noe spor etter noe prosjektil
- Politiet har heller ikke pilsatt noen form for posisjon hvor prosjektilet L-10.8.1 skal ha befunnet seg i trestykket L-10.8.
- Det fremkommer ikke av noen rapport hvem som var til stede når prosjektilet skal ha blitt funnet i trestykke L-10.8.
- Hvor og når ble prosjektilet L-10.8.1 funnet? Hvem fant prosjektilet? – hvem var til stede? – hvordan ble prosjektilet funnet?

Videre anføres, tilleggsanførselen side 10:

- På vegne av domfelte A anføres det at det må være like selvsagt at prosjektilet L-10.8.1 som tidligere Kripos politiførstebetjent Tore Per Bakken opplyser er hentet ut av «treroten» L-10.8 ved [sted3], må ha avsatt like markante spor i trestykket L-10.8 – som [sted13]-prosjektilet L-1.1.1 tydelig har avsatt i trestykket L-1.1.
- På vegne av domfelte A anføres det videre at det må kreves en forklaring på hvorfor det ikke er fremlagt noen fotodokumentasjon av hvor prosjektilet L-10.8.1 skal ha trengt inn i og skal være funnet i trestykket L-10.8 – og heller ingen fotodokumentasjon av de skader som prosjektilet L-10.8.1 må ha forårsaket i trestykket L-10.8.

Sandberg har også bedt om å få tilgang til å studere treroten for å se etter spor/merker etter prosjektilet L-10.8.1. Sandberg ble gitt slik tilgang 2. juni 2022 (fem deler av roten), jf. nedenfor under kommisjonens utredning.

Sandberg redegjør i tilleggsanførsel 2. juni 2022 for at det ved visuell observasjonen 2. juni 2022 ikke ble påvist spor (innskuddsåpning, prosjektilbane eller merke etter prosjektilet) i trerot L-10.8 etter prosjektilet L-10.8.1.

Sandberg ber om at politispesialist Leif Øren avhøres om den manglende kriminalteknisk undersøkelse av trerota mv. Sandberg viser til «Tilleggsundersøkelse om LABORATORIEUNDERSØKELSE» datert 5. oktober 1999, der det fremgår at L-10.8 «er ikke nærmere undersøkt», og stiller spørsmål ved dette, tilleggsanførselen side 11. Sandberg gjentar begjæringen om kriminalteknisk undersøkelse av trerota ved et kvalifisert utenlandsk laboratorium, tilleggsanførselen side 12:

Ved en slik kriminalteknisk undersøkelse begjæres de trebitene som utgjør politiets bevis L-10.8, røntgenundersøkt for å avklare om det i L-10.8 finnes spor etter:

- Innskuddsåpning etter et kaliber 38 prosjektil
- Prosjektilbane etter et mulig prosjektil
- Fysisk spor og posisjon der et prosjektil kan ha blitt funnet
- Mulig avsetning av bly og/eller messing/kopper etter et prosjektil

A anmeldte i januar 2023 tidligere politiførstebetjent Tore Per Bakken til Spesialenheten for politisaker for falsk forklaring i retten mv. i anledning dette beviset, jf. mer om dette ovenfor under kommisjonens vurdering av gjenåpning etter straffeprosessloven § 391 nr. 1.

Kommisjonens utredning

Kommisjonen har undersøkt trerot L-10.8 nærmere. Trerota var blant beslagene ved Lillestrøm politistasjon. Den bestod av fem trebiter oppbevart i en lynlåspose merket L-10.8. Trerota ble 22. april 2022 hentet ut fra beslagsrommet av en av kommisjonens politifaglige utredere, og forevist Sandberg på hans hjemmekontor 2. juni 2022, jf. Sandbergs tilleggsanførsel av samme dag gjengitt foran.

Trerot L-10.8 ble deretter oppbevart i kommisjonens lokaler inntil den 24. august 2022 ble levert til Kriminalteknisk seksjon, Oslo politidistrikt. Seksjonen bisto kommisjonen i medhold av straffeprosessloven § 398 b tredje ledd med å undersøke beslagene i [familie1]-saken, og i lys av ny utvikling vurdere om noe av beslaget kan undersøkes og/eller analyseres på nytt, jf. mer om dette ovenfor.

I forbindelse med undersøkelser av om det fortsatt fantes beslag/materiale i saken som kunne undergis fornyet kriminalteknisk analyse med dagens metoder, kontaktet kommisjonen blant andre Våpengruppa, Teknisk avsnitt, Kriminalteknisk avdeling, Kripos. Derfra mottok kommisjonen 10. oktober 2022 en udatert liste over materiale. Beslag L-10.8 Trerot var blant materialet, og kommisjonen fikk denne (én trebit) i to lynlåspose merket L-10.8 utlevert, og brakte den 14. oktober 2022 til Kriminalteknisk seksjon, Oslo politidistrikt.

Kriminalteknisk undersøkelse av trerot L-10.8

Kriminalteknisk seksjon, Oslo politidistrikt har undersøkt trerot L-10.8 og utarbeidet Undersøkelsesrapport datert 15. november 2022.

I rapportens del 3 er det redegjort for følgende *Definisjoner*:

- 3.1 For å undersøke om skader o.l. på gjenstander er fra skudd/prosjektiler, bruker vi et forprøvningssett

som tester kobber og bly hver for seg. Et prosjektil har som regel en blykjerne og er ofte helt, eller delvis mantlet med kobber eller andre hardere metaller. I tillegg vil det være blyrester i et pistol-/rifløløp som følge av tidligere utskutte blyprosjektiler og/eller blyrester fra forladningen av patronen(e).

- 3.2 I denne undersøkelsen er det brukt et forprøvingssett «BTK» (Bullet hole Testing Kit) fra Identia corp. Company. Forprøvingstesten for bly består av natriumrhodizonat og pH 2.8 tartrat bufferløsning som gir en rosa farge ved positiv test. Forprøvingen for kobber består av dithiooxamide og 0.2%w/v i etanol som gir en mosegrønn farge ved positiv test.

Undersøkelsen er bl.a. beskrevet slik i rapportens pkt. 4:

- 4.1 Pob. Lena S. Furholt og pb. Anders Hjelle undersøkte treroten L-10.8 i Kriminalteknisk seksjon sine lokaler på Bryn torsdag 22.09.22 kl. 11:45 – 15:30 og fredag 23.09.22 kl. 09:00 – 13:50. En ytterligere del av treroten ble undersøkt fredag 21.10.22 kl. 09:00 – 12:30. Det ble tatt ytterligere fotografier av hele roten tirsdag 01.11.22 kl. 09:30 – 10:34. Pob. Rune Engevik bisto med foto.
- 4.2 I forkant av undersøkelsen ble laboratoriet rengjort etter våre interne rutiner. Roten ble lagt på et rent underlag av gråpapir/filterpapir og det ble benyttet rene engangshansker + annet engangsutstyr.
- 4.3 Som innledning ble det foretatt forprøvingstester både for kobber og bly på et rent sted på roten (nulltester) som ga negativt utslag. Forprøvingsmiddelet ble også testet på kjente bly- og kobberkilder og ga positivt utslag.
- 4.4 Treroten ble mottatt i en ziplock-pose merket 9921 12047. L-10.8. Roten var i 5 stk. deler og ble nummerert deretter. I tillegg var det 2 stk. mindre fliser. Del 1, 2 og 4 ble undersøkt med røntgenapparat uten funn av metallegemer.
- 4.5 På del 5 av roten var det en skade med mørk misfarging med en økt forekomst av kvæ/harpiks. I dette området ble det forprøvd for kobber med negativt utslag. Samme område ble forprøvd for bly og testen ga positivt utslag.
- 4.6 Del 6 ble mottatt i 2 stk. ziplockposer merket L-10.8. 9921 – 12047. På denne delen av roten var det en sirkulær skade. Skaden ble først forprøvd for kobber, som ga svakt, men positivt utslag. Deretter ble skaden forprøvd for bly, som også ga positivt utslag. Skaden ble målt til å være 10 mm dyp og mellom 7,5 mm og 8,5 mm i diameter. Skaden var tilsynelatende en forlengelse av skaden i del 5 og disse to skadene sees derfor i sammenheng.

Kriminalteknisk seksjon, Oslo politidistrikt konkluderer slik, rapportens pkt. 6 *Konklusjon*:

- 6.1 De kriminaltekniske undersøkelsene har avdekket bly på/i skader på del 5 og del 6 av treroten L-10.8. På grunn av skadenes plassering og utseende sees de i sammenheng. På del 6 ble det avdekket kobber og bly. Dette er forenlig med spor som avsettes av avfyrte prosjektiler. I området der det ble funnet kobber og bly var det en sirkulær skade, som på bakgrunn av overnevnte funn, sannsynligvis er forårsaket av et prosjektil.
- 6.2 På bakgrunn av trevirkets egenskaper vil vi ikke kunne si noe om kaliberet til prosjektilet som har forårsaket skaden. Skaden ble målt til 7,5 mm – 8,5 mm i diameter. Prosjektikanaler i trevirke vil som oftest krympe og blir da mindre enn prosjektilet som forårsaket kanalen. I tillegg skal prosjektilet ha blitt skutt inn i treroten da treet var i live, mens ved undersøkelsen var treroten heltørket. Kaliber .38 ammunisjon kommer i forskjellige utforminger med forskjellig typer mantling, prosjektilet har typisk diameter fra 9,0 mm til 9,5 mm.

Rapport om «Funn av bevismateriale ved [sted3]»

Politiførstebetjent Tore Per Bakken arbeidet som kriminaltekniker ved Kripos da [familie1]-saken ble etterforsket og deltok under funnet av kaliber .38 prosjektile i [sted13] og ved [sted3]. Bakken har etter anmodning fra kommisjonen datert 11. mai 2022 utarbeidet en rapport om «Funn av bevismateriale ved [sted3]» datert 4. august 2022. Her gir Bakken en nærmere redegjørelse for hvordan politiet fant kaliber 38 prosjektilet L-10.8.1 i trerot L-10.8. Bakken er nå pensjonert fra sitt arbeid i Kripos.

Bakken gir i rapporten slik beskrivelse av «søk etter cal .38-prosjektil frem til undersøkelsene ved [sted3]»:

- 3.1 På åstedet ble det på et tidlig tidspunkt gjort funn som ga sikre holdepunkter for at drapene var gjennomført ved bruk av to typer våpen. Det ene våpenet la igjen tomhylser cal .22 på åstedet. Det

andre våpenet la ikke igjen tomhylser på åstedet, men vi gjorde funn av et kobbermantlet prosjektil cal .38 i madrassen i senga hvor G hadde ligget den aktuelle natten, kun iført en nattkjole. Under obduksjonene ble det funnet ytterligere prosjektil cal .38. Ingen våpen ble funnet på åstedet for drapene.

- 3.2 Det ble gjennomført tekniske rekonstruksjoner som ga gode holdepunkt for hvorledes disse to forskjellige våpnene var blitt brukt. Ofrene var skutt med begge våpen, dog slik at cal .38 våpenet kun var brukt med en patronavfiring på hvert offer, og skuddene var rettet mot sentrale områder i kroppen. Det vises til obduksjonene.
- 3.3 Da C og D ble varetektsfengslet, kom det en periode hvor de forklarte seg om våpen og bruk av våpen. Historikken rundt cal .22-våpnene ble klarlagt. To pistoler cal .22 var levert på [gård]. De stammet fra et våpentyveri ved [virksomhet1] ved Molde. Ett av våpnene fra det tyveriet ble funnet i et skjult rom i leiligheten til D. Han opplyste at det på [gård] var gjennomført et våpenbytte, han leverte sin 38.cal revolver i bytte mot den ene Ruger pistol cal .22 fra [virksomhet1].

Da kom spørsmålet om han kunne vise politiet plasser hvor han hadde skutt med cal .38- revolveren. - Det gjorde han.

- 3.4 Lensmannsbetjentene Ben Dyfrin og Bernt Ingar Jahren ble tildelt oppgaven med å ta D ut av fengselet, slik at han kunne vise plasser hvor han hadde skutt med sitt cal .38-våpen. Det ble vist til flere steder, og det ble gjort en vurdering av hvor mulighetene for funn av et utskutt prosjektil var størst. Det var også et usikkerhetsmoment i om han snakket sant.
- 3.5 Den 24.06.99 ble jeg tatt med til [sted13] og høyt opp i åsen, hvor Dyfrin og Jahren viste til en stor stein på oversiden av en meget stor tørr gran som sto i en bratt ur. D opplyste at grana hadde vært blink i forbindelse med prøveskyting med hans cal .38-revolver. Grana ble felt samme dag, og noe av den ble tatt med til Kripos som beslag. (L-1) Det ble besluttet å splitte opp kubbene med en vedkløyver som var tilgjengelig på min bopel. Veden ble sekket. Dette ble gjort fredag 25.06.99 i min garasje. Uttak av treet var klarert med grunneier av N69 gård, (...) Det ble ikke gjort funn, og beslutning ble tatt om at hele treet måtte undersøkes.
- 3.6 Den 01.07.99 reiste jeg sammen med kollega Ole Morten Størseth til [sted13] for å hente resten av grantreet. Samme prosedyre ble fulgt. Treet ble kløyvd og lagt i vedsekker. Det ble besluttet å gjennomlyse vedsekkene i varemottaket i kjelleren på Gardermoen, og avtale om å gjennomføre det ble gjort torsdag 5.08.99 kl. 1800. I en kubbe fra treet ble det samme dag gjort funn av et blyprosjektil cal .38. Dette prosjektilet ga noe informasjon om de systematiske sporene fra våpenet, men ga ikke informasjon om de individuelle sporene knyttet til åstedet. De systematiske sporene var bl.a. 6 venstrevridde bomspor som stemte overens med cal .38 prosjektilene som var knyttet til åstedet. De kunne passe en Colt revolver.
- 3.7 Funnet ble tolket som at D snakket sant, og det ble besluttet å undersøke et annet sted han pekte ut, ved [sted3] i Ski kommune.

Bakken gir slik beskrivelse av «søk etter cal .38-prosjektil ved [sted3]»:

- 4.1 Lensmannsbetjentene Ben Dyfrin og Bernt Ingar Jahren arbeidet videre med siktede D. Den 14.07.99 ble jeg anmodet om å være med til [sted3] i Ski kommune. Der ville D anwise et sted han hadde skutt med sin cal .38 revolver.
- 4.2 Da vi ankom stedet regnet det kraftig, og jeg tilbød D å stå under min paraply når vi gikk fram til stedet hvor han hadde stått og skutt. Det vises for øvrig til åstedsrapporten del I pkt. 5.9. Vi hadde en kort samtale om skytingen, at den hadde foregått over elven mot elvekanten til venstre for brokaret.
- 4.3 Søk etter et cal .38-prosjektil utskutt fra drapsvåpenet var tema på flere paroler frem til det ble tatt en beslutning mandag 20.09.99. Da ble det besluttet å iverksette et kriminalteknisk søk ved [sted3] i Ski kommune, og at undersøkelsen skulle ha prioritet.
- 4.4 Tirsdag 21.09.99 ble planene lagt ved å orientere skogmesteren i Ski N70. Dreven gravemaskinfører N71 ble engasjert for oppdraget med å ta ut masse fra elvebredden og sørge for vannpumpe, vannslanger og aggregat. Jeg gjorde innkjøp av bygningsmaterialer og rist med perforering/åpninger med diameter 5 mm, og skrudde alt sammen i min garasje i løpet av kvelden. Pakket deretter spett, spader, krafser, murerkjeer, motorsag og tauverk. Alt ble lagt inn i min Tredal-tilhenger med kapell for transport til Kripos påfølgende morgen.

- 4.5 Onsdag 22.09.22 kl. 0900 ble det iverksatt masseuttak og solling ved [sted3]. Arbeidet pågikk hver dag frem til og med tirsdag 28.09.99 kl. 2000. Fredag 1.10.99 hadde jeg et møte med skogmesteren i Ski N70 og entreprenør N71. Da ble det avtalt hvorledes veien skulle istandsettes, når det skulle gjøres, og at N70 skulle besvare alle senere spørsmål om hvorfor terrenget var endret ved [sted3].
- 4.6 Det ble gjort flere våpentekniske funn ved [sted3], jf. åstedsrapporten L-10. Hvert funn fikk et beslagsnummer. Når arbeidsdagen var slutt, ble trevirke og røtter som i løpet av dagen var vasket for jordsmonn, samlet og kjørt hjem til min låste garasje. Hensikten var å kløve trevirket og gjennomlyse det på Gardermoen, jf. erfaring fra treet i [sted13].

Bakken beskriver «Funn av L-10.8.1» slik:

- 5.1 Onsdag 29.09.99 kl. 1430 ga N72, Oslo Lufthavn, beskjed om at vi kunne komme til varemottaket på OSL kl. 1830 for gjennomlysning av trevirke som vi hadde sikret ved [sted3]. Krim.tekniker Pål Mørck, Romerike, ønsket å være med, og pb. Harald Lilleidet, Kripos, ble også med. Henger og trevirket som var lagret i min låste garasje, ble kjørt til OSL og lagt på gjennomlysningsbåndet i varemottaket. I en rotende av gran som var tatt ut like ved brokaret på [sted3], viste gjennomlysningen at det var en metallgjenstand. Rotenden fikk beslag nr. L-10.8. Dette ble lagt inn i en plastpose, og alt materialet ble transportert tilbake til min garasje.
- 5.2 Harald Lilleidet og jeg besluttet å kløve rotenden for å se hva som hadde gitt utslag ved gjennomlysningen. Kl. 2130 avsluttet vi, etter å ha konstatert at vi hadde gjort funn av et helmantlet prosjektil som fikk beslagsnummer L-10.8.1.
- 5.3 Torsdag 30.09.99 kl. 0730 ble beslag L-10.8.1 levert til Leif Øren, våpenteknisk gruppe, teknisk avsnitt, Kripos. Kl. 0900 meldte han tilbake at prosjektilet var utskutt med drapsvåpenet.

A anmeldelse av Tore-Per Bakken

Som redegjort for ovenfor anmeldte A 10. januar 2023 Tore Per Bakken til Spesialenheten for politisaker. Anmeldelsen gjaldt flere forhold, blant annet falsk forklaring for retten og falsk anklage, begått i forbindelse med Bakkens tjenesteutøvelse under etterforskningen og irettføringen av straffesaken mot A. Det ble herunder vist til Bakkens «forklaring om og håndtering av et angivelig prosjektilfunn som uriktig har vært brukt som et av [familie1]-sakens viktigste tekniske bevis» mot A.

Spesialenheten for politisaker henla 14. mars 2023 anmeldelsen mot Tore Per Bakken, med den grunn at det ikke var rimelig grunn til å iverksette etterforskning, jf. straffeprosessloven § 224 første ledd. A klage over spesialenhetens henleggelse ble ikke tatt til følge av setteriksadvokaten 16. august 2023, med begrunnelse som gjengitt ovenfor i pkt. 3.2.2 under kommisjonens redegjørelse for spørsmålet om gjenåpning etter straffeprosessloven § 391 nr. 1.

A anfører

Den 2. juni 2022 kom kommisjonens politifaglige utreder Knut Jan Nielsen til Sandbergs hjemmekontor og viste frem tre rot L-10.8. De opprinnelige to trebitene Bakken viste foto av i lagmannsretten, var nå blitt til fem trebiter. Sandberg fotograferte samtlige fem trebiter fra alle vinkler, og utarbeidet samme dag en rapport om den visuelle undersøkelsen som han og kommisjonens utreder gjorde. Verken Sandberg eller kommisjonens utreder så spor etter innskuddsåpning, prosjektilbane eller merke etter prosjektil.

Kommisjonen leverte 24. august 2022 tre roten til Kriminalteknisk seksjon, Oslo politidistrikt for undersøkelser.

Den 19. desember 2022 oversendte kommisjonen til partene bl.a. rapport 15. november 2022 fra Kriminalteknisk seksjon, Oslo politidistrikt. I rapporten fremkommer at det 22.-23. september 2022 i rot del 5 ble funnet en skade der det ble påvist bly. Det ble ikke påvist kopper. Prosjektil L-10.8.1 er et halvmantlet kopper-prosjektil med en spiss av bly. Det er åpenbart heller ikke påvist noen innskuddsåpning eller prosjektilbane.

«Mangelen» på funn av kopper, ble 14. oktober 2022 «rettet opp» ved at kommisjonens utreder leverte enda en trebit til Kriminalteknisk seksjon, Oslo politidistrikt. De første 5 delene hadde kommisjonens utreder fått utlevert av politiet på Lillestrøm. Den 6 delen ble overlevert/hentet hos Kripos, kommisjonens nærmeste nabo i Brynsalléen i Oslo.

Den 21. oktober 2022 påviste Kriminalteknisk seksjon, Oslo politidistrikt spor av kopper i del 6.

På vegne av domfelte A anføres det, sluttinnlegget pkt. 8 side 107:

at dette reiser alvorlige spørsmål om hva som har skjedd i perioden fra 22.-23.09.2022 til gjenopptakelseskommisjonens utreder Knut Jan Nielsen den 14.10.2022 overleverer «del 6».

- Hvor har «del 6» befunnet seg før utreder Knut Jan Nielsen oppsøkte Tore Sandberg med 5 deler den 02.06.2022?
- Hvem har hatt tilgang til «del 6» i denne perioden?
- Har Tore Per Bakken hatt tilgang til L-10.8 på noe tidspunkt etter at Tore Sandberg i 2020 og 2021 og advokat Arvid Sjødin 10.04.2022 begjærte tilgang til L-10.8 for egen visuell kontroll av dette trestykket?
- Har Kriminalteknisk seksjon etter undersøkelsene den 22.-23.09.2022 varslet Kommisjonen om at det ikke var blitt gjort noe funn av kopper, ingen innskudds åpning, ingen prosjekttilbane ved undersøkelsen av delene 1-5?
- Hvem har deretter fremskaffet «del 6»?
- Hvorfor har ikke Kriminalteknisk seksjon, Oslo politidistrikt spurt hvordan det kan ha seg at «del 6» ikke fulgte med som angivelig del av L-10.8 – i tillegg til de 5 trestykkene Knut Jan Nielsen først kom med?

Vedlagt oversendelsen til partene 19. desember 2022 lå også rapport datert 4. august 2022 fra Tore Per Bakken. Dette er første gang i løpet av de 23 årene som har gått at Bakken har levert noen skriftlig rapport om dette funnet. I rapporten skriver Bakken at han oppbevarte og kløyvde trerot L-10.8 og fant prosjektet L-10.8.1 i sin egen, private garasje. Prosjektet beskrives som helmantlet, noe som ikke er i samsvar med bildet og beskrivelsen av L-10.8.1 (halvmantlet) som ligger i straffesaksdokumentene.

På vegne av domfelte A kreves, sluttinnlegget pkt. 8 side 110

behandlingen av politibeslaget L-10.8 etterforsket for å avklare når, hvordan og hvem som har lagt nye trestykker inn i beslaget 23 år etter oppgitt funn. Tore Per Bakkens tilgang til og behandling av L-10.8 kreves også etterforsket. Tore Per Bakken forklarte i Eidsivating lagmannsrett at et av sakens viktigste våpenbevis – prosjektet L-10.8.1 – ble funnet i et trestykke der det nå er fastslått at det ikke finnes spor etter prosjektet. Han må derfor ha forklart seg uriktig for retten om et av [familie1]-sakens viktigste våpenbevis.

Det fremgår videre av kommisjonens oversendelsesskriv den 19. desember 2022 til sakens parter at Våpengruppen, Kripos den 10. oktober 2022 oversendte en materialliste til kommisjonen. Kommisjonens leder skriver om denne materiallisten, sluttinnlegget side 111:

Som det fremgår, er L-10.8 Trerot blant materialet. Kommisjonen fikk denne (i rapporten nedenfor benevnt som trerotdel 6) utlevert, og brakte den 14. oktober 2022 videre til Kriminalteknisk seksjon, Oslo politidistrikt, som bistår kommisjonen med kriminaltekniske undersøkelser i medhold av straffeprosessloven § 398 b siste ledd.

Sandberg stiller spørsmål ved hvilken kommunikasjon som har funnet sted mellom kommisjonen, Kripos, Kriminalteknisk seksjon, Oslo politidistrikt og eventuelt Tore Per Bakken i de 2 ½ ukene som har gått fra Kriminalteknisk seksjon ikke fant spor av kopper i trebitene 1-5 som var hentet ved Lillestrøm politistasjon og til Kripos oversendte den omtalte materiallisten 10. oktober 2022 til kommisjonen.

Er materiallisten i det hele tatt oversendt fra Kripos til kommisjonen? Eller har kommisjonen og Kripos hatt direkte fysisk kontakt i forbindelse med behandlingen av den kriminaltekniske undersøkelsen av «treroten» L-10.8? Det er direkte fysisk forbindelse i form av en gangbro mellom kommisjonen i Brynsalléen 4 og Kripos i Brynsalléen 6 i Oslo. Også Kriminalteknisk seksjon, Oslo politidistrikt har adresse Brynsalléen 4.

På vegne av domfelte A anfører Sandberg, sluttinnlegget pkt. 8 side 112, at den oversendte/overleverte materiallisten reiser flere spørsmål som begjæres besvart, blant annet:

- Hvorfor er overskriften på materiallisten og første avsnitt i listen skrevet med fonten «Times New Roman» – mens resten av listen er skrevet med en annen font – «Arial»?
- Hvem har laget materiallisten?

- Ble materiallisten skrevet den gangen [familie1]-saken ble etterforsket – 1999-2002 – eller senere?
- Er det gjort endringer i materiallisten i senere tid?
- Hvorfor er «treroten» L-10.8 og prosjektil L-10.8.1 utelatt fra avsnittet som dekker funn ved [sted3] og tilføyd i avsnitt som dekker funn ved [virksomhet1]?

Sandberg redegjør deretter for «Påfallende tidslinje ved undersøkelse av «treroten» L-10.8.», sluttinnlegget side 116. På vegne av domfelte A anføres at tidslinjen i kommisjonens behandling av gjentatte begjæringer om å få tilgang til «treroten» L-10.8 reiser en serie spørsmål nå 5 ½ år etter at gjenåpningsbegjæringen ble levert til kommisjonen den 22. juni 2018.

Sandberg anfører blant annet, sluttinnlegget side 122 under overskriften «24.08.2022 – Knut Jan Nielsen leverer de 5 trebitene til Kriminalteknisk seksjon, Oslo pd»:

Nær 3 uker etter at Tore Per Bakken hadde skrevet sin 04.08.2022-rapport overleverer Knut Jan Nielsen den 24.08.2022 de samme 5 trebitene som han hadde vært hos undertegnede med den 02.06.2022 til Kriminalteknisk seksjon, Oslo politidistrikt. Kriminalteknisk seksjon befinner seg på samme adresse som Gjenopptakelseskommisjonen og utreder Knut Jan Nielsen – Brynsalleen 4 i Oslo.

- Hvorfor tar det nær 3 måneder fra Knut Jan Nielsen var hos meg på [sted15] før han leverer de samme 5 trebitene til Kriminalteknisk seksjon på samme adresse som han selv befinner seg?
- Hvilken kommunikasjon har det vært mellom Gjenopptakelseskommisjonen og Kriminalteknisk seksjon før de 5 trebitene overleveres?
- Har Tore Per Bakken på noe tidspunkt i den 3 ½ måneder lange perioden fra 11.05.2022 til 24.08.2022 hatt kontakt med Gjenopptakelseskommisjonen og/eller Kriminalteknisk seksjon?
- Har Tore Per Bakken på noe tidspunkt i denne perioden hatt tilgang til de 5 trebitene som Knut Jan Nielsen var hos meg med den 02.06.2022?

Videre spør Sandberg, begjæringen side 123 under overskriften «10.10.2022 – Kripas leverer udatert materialliste»

- Hva er forklaringen på at det tar mer enn 4 måneder før det dukker opp en «trerot» L-10.8 fra Kripas – fra Knut Jan Nielsen og undertegnede den 02.06.2022 ikke fant noen skade på de 5 bitene L-10.8 som var hentet fra Lillestrøm politistasjon?
- Hva er forklaringen på at Kripas ikke overleverte L-10.8 trebit nr. 6 før 1 ½ måned etter at Knut Jan Nielsen hadde levert de første 5 Lillestrøm-bitene til Kriminalteknisk seksjon?
- Hva er forklaringen på at Kripas dukket opp med trebit nr. 6 først etter at den første undersøkelsen 22.-23.09.2022 ikke hadde påvist noe spor etter et koppermantlet prosjektil i trebitene nr. 1-5 fra Lillestrøm?
- Har Tore Per Bakken på noe tidspunkt i perioden fra 22.-23.09.2022 til 10.10.2022 hatt kontakt med Gjenopptakelseskommisjonen, og/eller Kriminalteknisk seksjon og/eller Kripas?
- Har Tore Per Bakken på noe tidspunkt i denne perioden hatt tilgang til noen av de 6 trebitene fra Lillestrøm politistasjon og fra Kripas?

På vegne av domfelte A begjæres alle disse spørsmålene skriftlig besvart.

Sandberg har også gjort en ny gjennomgang av Ds forklaring i lagmannsretten 31. januar 2002. Av denne forklaringen fremgår at D forklarte at det ikke ble funnet noe prosjektil ved [sted3].

Advokat Sjødins kommentarer på egne av A på dette punkt er felles for straffeprosessloven § 391 nr. 1 og 3, og det er nærmere redegjort for dette under redegjørelsen for Bevis L-10.8 trerot ovenfor under straffeprosessloven § 391 nr. 1. Kort referert anføres som nytt at det som Bakken viste frem i lagmannsretten som «sikkert bevis på prosjektilet etter Ds forklaring», ikke stemte. Videre vises til at rapport fra Bakken 4. august 2022 er ny, da det aldri har «vært kjent at Tore Per Bakken angivelig fant prosjektilet L-10.8.1 før han 23 år etter drapene skrev rapport til gjenopptakelseskommisjonen».

B anfører

Med konklusjonene fra Øren, Ernest og Kriminalteknisk seksjon, Oslo politidistrikt er det utvilsomt at prosjektilet funnet ved [sted3] er et av de sentrale bevis i saken. Funnet styrker påstandene om at Ds revolver «Lillegutt» ble benyttet til å begå drapene. Dette knytter D sterkere til drapshandlingene og svekker troverdigheten av hans forklaringer i saken. Men det gir ikke noe bevismessig grunnlag for domfellelsen av A og B.

Påtalemyndigheten anfører

Hva gjelder prosjektilene i kaliber .38, så har både Kripos ved Leif Øren og Sandbergs konsulent Richard Ernest konkludert med at åstedsprosjektilene og prosjektilet funnet i trerot ved [sted3], er utskutt fra samme revolver. Sistnevnte prosjektil er funnet der hvor D har opplyst å ha avfyrt den revolveren som han ved våpenbyttet overlot til A.

Når Sandberg har oppstilt bilder av deler av treroten og vist til at han ved sin visuelle undersøkelse ikke har funnet spor etter prosjektilanslag, vil en bemerke at kriminalteknikk er et fag som fordrer kompetanse innenfor nettopp dette. Det fremgår klart at bildene er fotografert fra en noe ulik vinkel. Det er i et kriminalteknisk perspektiv grunnleggende, at det ikke gjøres sammenlikninger eller trekkes slutninger fra slike, uten at man har de helt samme forhold å betrakte.

Det anses heller ikke bemerkelsesverdig at man innledningsvis i politietterforskningen ikke gjorde nærmere undersøkelser som avdekket den svakt synlige inntrykksskade i delen som er benevnt «del 5». Det antas at dette er et formentlig endepunkt for prosjektilet. Det sentrale elementet på det tidspunktet, var å avklare om forklaringen til D om hans skyting med revolveren var riktig, og om det kunne finnes et prosjektil som var egnet for sammenlikning – hvilket man fant, og som er benevnt L-10.8.1.

Det er for øvrig ikke påfallende at det i den ene rotdelen er funnet bly og i den andre både kobber og bly. Slik bitene fremstår og skaden er beskrevet, sammenholdt med at prosjektilet var halvmantlet/blyspiss, er det naturlig at det avsetter kobber og til dels bly (som for øvrig også kan være avsetninger i løpet fra tidligere avfiring av blyprosjektiler) i skuddkanalen. Tilsvarende at det kan påvises blyavsetning der hvor et prosjektil med blyspiss har sitt endepunkt i et trelegeme/trestamme.

Hva gjelder problematiseringen knyttet til at ulike deler av treroten ble frembragt til ulik tid, vises til at delen hvor man da hadde funnet prosjektilspor (del 6), ble oppbevart hos Kripos. De øvrige deler ble lagret på Lillestrøm politistasjon i likhet med andre beslag i saken.

Det antas å være en misforståelse eller feilformulering når Sjødin anfører at «Det har aldri vært kjent at Tore Per Bakken angivelig fant prosjektilet L-10-8-1 før han 23 år etter drapene skrev rapport til Gjenopptakelseskommisjonen den 04.08.2022». Påtalemyndigheten viser til at det ble redegjort for funnet av prosjektilet i illustrasjonsmappe datert 22.05.2000. Funnet ble også belyst under ankeforhandlingene.

Hva gjelder Sandbergs anførsel om at Bakken kløyvde trerot L-10.8 og fant prosjektil L-10.8.1. i sin egen garasje, viser påtalemyndigheten til Tore Per Bakkens egenrapport. At kløyving av trerot har skjedd på den måten som Bakken har angitt i rapporten, kan vanskelig sees å innebære noe svekkelse av dommen, all den tid de undersøkelser som er foretatt, har avdekket et prosjektil svarende til det som D har forklart han har avfyrt med sin revolver, og funnet i trerot på det sted han har anvist, og som undersøkelser – herunder Sandbergs egen ekspert, har fastslått at er avfyrt i det våpen som ble benyttet ved drapene.

Det kan selvfølgelig hevdes at det er hensiktsmessig med fotodokumentasjon av alle undersøkelser som politiet foretar. At det ikke ble tatt bilde av en røntgenundersøkelse hvor formålet var å avklare hvorvidt det befant seg metallgjenstander inne i den aktuelle trerot, som man deretter fikk tatt ut og sikret, kan imidlertid vanskelig sies å være et element som har betydning for vurdering av dommens riktighet.

Kommisjonens vurdering

D påviste i sin tid for politiet to steder, i [sted13] i N7 kommune og ved [sted3] i Ski kommune, hvor han hadde prøveskutt med sin revolver kaliber .38 («Lillegutt»). Politiet gjorde funn av et prosjektil kaliber .38 i [sted13], L-1.1.1, som det verken kunne bekrefte eller utelukkes at var utskutt fra samme skytevåpen som prosjektilene fra åstedet, jf. konklusjonen «Prosjektilet L-1.1.1 kan være utskutt fra samme skytevåpen» som åstedsprosjektilene.

Politiet gjorde under utgraving ved [sted3] flere våpentekniske funn, blant annet et prosjektil kaliber .38 (L-10.8.1) i en trerot (L-10.8). Ifølge våpenteknisk undersøkelse var prosjektilet L-10.8.1 som nevnt «etter all sannsynlighet utskutt fra samme skytevåpen som kaliber .38 prosjektilene A-62, C-1 og D-2 i «[familie1]-saken». Trerota ble ifølge den våpentekniske undersøkelsen «Ikke undersøkt nærmere». Det foreligger imidlertid en detaljert åsted- og undersøkelsesrapport der det fremgår blant annet hvem som, etter anvisning fra D, fant prosjektilet.

Også Alliance Forensics Laboratory i Texas v/laboratoriedirektør Richard N. Ernest fant at de fire kaliber .38 prosjektilene – tre fra åstedet og en fra en trerot etter prøveskyting ved [sted3] som D påviste – er avfyrt fra samme våpen:

In regards to the 4 (four) .38 Spl / .357 magnum caliber evidence bullets (items # 11,12, 23 and 24), microscopic intercomparisons of these four bullets revealed that they were all fired from the same .38 Spl / .357 Magnum revolver.

Kommisjonen har etter anmodning fra Sandberg fått foretatt kriminalteknisk undersøkelse av treroten, som var delt i 6 og befant seg henholdsvis blant beslagene i Lillestrøm (5 deler) og hos Kripos (1 del). I treroten ble det påvist bly og kobber, noe som stemmer med funnet av kaliber 38-prosjektilet med blykjerne og messingmantel (L-10.8.1). Størrelsen på skaden som ble påvist i treroten, kan stemme med størrelsen på en kaliber .38 prosjektil når det tas høyde for at trevirket har tørket etter at det ble skutt mot. Den kriminaltekniske undersøkelsen er utført av Kriminalteknisk seksjon, Oslo politidistrikt, som bistår kommisjonen. Den kriminaltekniske undersøkelsen legges til grunn. Kommisjonen har ikke funnet det nødvendig å få denne undersøkelsen foretatt av kriminalteknisk laboratorium i utlandet, eller avhøre politispesialist Leif Øren om omstendigheter rundt undersøkelsen av funnene.

Hvordan kommisjonen fikk tilgang til de 6 rotdelene, er det redegjort nærmere for ovenfor under kommisjonens utredning.

Til Sandbergs egen, resultatløse visuelle undersøkelse av de fem rotdelene, vises til at bly og kopper ble påvist av kriminalteknikerne ved bruk av forprøvingstester.

Til Sandbergs påstand om «påfallende tidslinje» ved undersøkelse av trerot L-10.8, bemerker kommisjonen kun at treroten (5 deler) ble hentet i Lillestrøm 22. april 2022 og deretter oppbevart i kommisjonens lokaler med unntak av da den ble forevist Sandberg på hans hjemmekontor 2. juni 2022 og til den ble levert til Kriminalteknisk seksjon, Oslo politidistrikt 24. august 2022. Kommisjonen kontaktet Bakken første gang 11. mai 2022 med spørsmål om han kunne utarbeide en rapport.

For ordens skyld viser kommisjonen også til politirapport datert 18. august 2003 «Lagring av div. dokumenter, beslag o.a.», straffesakens dok. 17.27. Her fremgår at «Deler av tre/rot som er skutt på» (kommisjonens understrekning) ble oppbevart blant beslagene i kasse 1 ved Romerike politikammer. Videre fremgår at «Våpentekniske beslag og DNA-materiale beror på Kripos». Dette stemmer godt med kommisjonens innhenting av treroten, fem deler fra tidligere Romerike politikammer og en del fra Kripos. Det var i delen som ble oppbevart hos Kripos (del 6), at det ble påvist både bly og kobber.

Hva gjelder Sandbergs spørsmål til materiallisten fra Våpengruppen på Kripos, har kommisjonen ikke funnet grunn til å undersøke denne nærmere. Ellers bemerkes at angivelsen av beslag med «L-10» refererer seg til funnene gjort ved [sted3].

Tore Per Bakken forklarte seg om funnet av L-10.8.1 i lagmannsretten 13. februar 2002.

Kommisjonen har videre fått en redegjørelse for funn av bevismateriale ved [sted3] fra politiførstebetjent Tore Per Bakken. Kommisjonen legger denne til grunn. Kommisjonen har ovenfor kommet til at det ikke er holdepunkter for påstanden om at politiførstebetjent Tore Per Bakken har foretatt seg noe med dette beviset som rammes av straffeprosessloven § 391 nr. 1.

At Bakken i sin rapport fra 4. august 2022 beskriver prosjektil L-10.8.1 som helmantlet, mens det var halvmantlet, beror antakelig på en feilerindring.

For øvrig bemerkes at det har gått 25 år siden trippeldrapet ble etterforsket, og at det i denne tiden har skjedd en ikke ubetydelig utvikling i politiets metoder og dokumentasjon.

Sandberg anfører at D forklarte at det ikke ble funnet noe prosjektil ved [sted3] da han forklarte seg i lagmannsretten 31. januar 2002. Til dette bemerker kommisjonen at forklaringen på dette punkt hørt i sammenheng, gir et annet inntrykk.

Ernests undersøkelse og kommisjonens utredning er nye bevis som understøtter riktigheten av dette tekniske beviset, slik det ble presentert for retten.

Det har etter dette ikke fremkommet nye bevis eller omstendigheter egnet til å lede til frifinnelse, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

3.3.12 [familie1]-sokken

3.3.12.1 Bevisførsel vedrørende sokken i lagmannsretten mv.

I skogen bak kårboligen ble det samme dag som drapene ble oppdaget funnet en oransje, hjemmestrikket ullsokk. Tjenestemannen som fant sokken, forklarte at den i alle fall ikke hadde overvintret/ligget lenge ute. På fottøyavtrykksfolier inne fra åstedet ble det påvist fiber som etter all sannsynlighet stammet fra sokken. Politiet foretok undersøkelser av sokken, uten å avdekke noe mer om den. Aktor uttalte i sin prosedyre at det som gjorde sokken interessant, var at C hadde forklart at det på juleselskapet ble snakket om å ha sokker utenpå skoene for å avsette mindre spor. [familie1]-sokken er ikke omtalt i dommen.

3.3.12.2 Nye bevis fra Sandberg

Den 23. mai 1999 mellom kl. 14.15 og 15.10 ble det ved hundesøk funnet en sokk i skogen bak kårboligen. Sandberg betegner Tore Per Bakkens omtale av funnet av sokken for lagmannsretten, som villedende, begjæringen pkt. 4.1.19 og 15.9: «I lagmannsretten hevder Bakken at politiet gikk rett forbi sokken og at den ble liggende i terrenget til ca kl. 22 om kvelden.»

Den 31. januar 2000 leverte daværende VG-reporter Frank Gander et bilde av en bamse med en sokk til politiet, begjæringen pkt. 4.1.20 og 15.10. Utover undersøkelsene av bildet som fremgår av rapport dok. 08,03,03,29 (tidligere III/70), gjorde politiet ingen forsøk på eksempelvis å finne ut hvor bildet ble tatt. Interiøret som ses på fotoet, burde gitt politiet en betydelig mulighet til å identifisere hvor bildet ble tatt.

Ifølge tilleggsanførsler 23. november 2018 ble Sandberg 5. november 2018 kontaktet av N73, som hadde opplysninger om den såkalte [familie1]-sokken. N73 hadde kjent igjen sokken da han så den avbildet i avisen. Det var N73s bestemor som hadde strikket sokken. N73 hadde gitt sokkene til sin bror N74, fordi de var for stramme til ham selv. Han brukte kostørrelse 44-45. Etter at han så bildet av sokken i avisen, hadde N73 konfrontert sin bror og spurt hvordan det kunne henge sammen at sokken ble funnet bak kårboligen. N74 hadde da svart at han hadde gitt sokken til C som hadde sagt at hun trengte den til et oppdrag der hun ville trekke sokk utenpå sko/støvlett. N74 hadde et narkotikaproblem, og ble funnet død på en benk i Oslo i 2010.

Sandberg viser i samme tilleggsanførsel til politiets egne bilder som viser at sokken ikke gikk an å trekke utenpå en damestøvlett av typen det ble funnet avtrykk fra i kårboligen. Han reiser spørsmål om sokken kan ha blitt plassert bak kårboligen med hensikt for å gi inntrykk av at noe slikt hadde funnet sted som C senere forklarte i lagmannsretten, – at det ble diskutert å dra sokker utenpå fottøy.

3.3.12.3 Kommisjonens utredning

Foto av en bamse med en oransje sokk ved et øltappetårn

31. januar 2000 mottok politiet et foto av en bamse med en oransje sokk fra VGs journalist Frank Gander. Kripos konkluderte i rapport 31. august 2000 med at sokken på fotoet «kan være» sokken (benevnt F-4) som ble funnet søndag 23. mai 1999 i skogen bak kårboligen på [gård].

Foranlediget av en henvendelse om dette bildet, foretok kommisjonen vitneavhør av N75. Slettene fortalte at sokken på bildet var strikket av hans søster, og gitt ham i gave som en spøk julen 1999. Fotoet av bamsen med sokken ble tatt med digitalt kamera på en fest i en venns kjellerstue rett etter nyttår 2000. Bildet ble som en tøyse-sak sendt digitalt til VG. Det ble på den tiden trykket mye tull rundt «[familie1]-sokken». Vitnet oppga samtidig sin kontaktinformasjon, og ble oppringt av desken i VG. Vitnet sa da at «dette er bare tull, du kan bare slette bildet, det er ment som en skråblikk-sak». Etter det har han ikke hørt noe, før han så bildet igjen i Sandbergs dokumentar om [familie1]-saken. Han tok deretter initiativ for å oppklare forholdene rundt bildet.

N73

Kommisjonen har avhørt vitnet N73. Han forklarte at [familie1]-sokken var strikket av hans bestemor. Han fikk fire par sokker av henne en gang mellom ca. 1979 og 1983, hvorav ett par var gulrøde/oransje. Noen år senere ga han sokkeparene til sin bror N74. Det var fargen og de tre hvitaktige stripene som gjorde at vitnet kjente igjen sokken da han så den avbildet i VG etter at drapene hadde skjedd.

En gang N74 kjørte forbi spurte vitnet ham hvordan en sokk som vitnet hadde gitt ham, kunne ligge utenfor åstedet for [familie1]-drapene. Broren svarte at han hadde gitt et sokkepar til C, og at hun hadde snakket om at hun skulle bruke dem utenpå skoene. Broren hadde nevnt at han hadde vært kjæreste med C.

Sokken var mye omtalt på TV og folk ble oppfordret til å ta kontakt hvis de visste noe om den. Han kunne ha sagt fra før rettsaken, men ville ikke blande broren sin inn i saken. Vitnet kontaktet Sandberg i 2018.

Ny undersøkelse av negativ til foto av C

Den 11. juni 1999 ble det ved ransaking av Ds leilighet i [adresse3], funnet to bokser med filmer. De ble sendt til Kripos for fremkalling. Ved bildegjennomgangen ble det oppdaget en detalj på bilder av C, iført en lys parykk sittende foran et speil. På venstre side av bildet sees noe som tilsynelatende har samme farge som sokken funnet utenfor åstedet for drapene på [gård]. For å finne ut om detaljen kunne være en slik sokk ble negativitet sendt til Kripos, som i rapport av 2. november 2000 konkluderte slik: «Materialet K-1 er av en slik beskaffenhet at det ikke kan trekkes noen entydig konklusjon med hensyn til om gjenstanden til venstre i bildet er identisk med sokken F-4.»

Negativ beslag K-1 er påny bearbeidet av Kriminalteknisk fotograf, IKT-Teknisk seksjon, Kripos. Formålet med bearbeidelsen var å se om det med dagens metoder er mulig å se om det er [familie1]-sokken som er avbildet i venstre billedkant av et bilde av C. Det analoge materialet er nå digitalisert. Det foreligger rapport fra Kripos datert 16. november 2022 om metode, og en illustrasjonsmappe utarbeidet av kommisjonen.

3.3.12.4 B anfører

Forklaringer fra vitnet N73

Rolf N73 fremstår som troverdig i sine forklaringer både til Tore Sandberg og til kommisjonen. Flere av opplysningene han gir stemmer overens med det vi vet om Cs miljø og omgangskrets. Sett hen til at vitnet ikke har noe insentiv til å «finne opp» en slik historie, er det heller ingen grunn til å betvile de opplysningene han kommer med. Han forteller også at han har visst om sokken lenge, men han ønsket ikke å blande inn broren sin i saken, da broren var kriminelt belastet fra før. Det er derfor forståelig at han ikke har kommet med opplysninger før etter brorens død.

Kripos' undersøkelser av gjenstand på bilde av C

Av Kripos rapport fra 2000 fremgår: «Materialet kan sannsynliggjøre en viss likhet, men er ikke av en slik karakter at det kan konkretiseres noe nærmere med hensyn til identifisering av gjenstanden.» Kripos fant med andre ord et det er en likhet mellom gjenstanden på bildet og sokken. Det er derfor grunn til å tro at C har hatt sokken i sin befatning i forkant av drapene.

Selv om det ikke var mulig for Kripos å konkludere med at gjenstanden til venstre i bildet av C foran speilet er identisk med sokken funnet i området rundt åstedet, er det flere opplysninger som indikerer at dette kan være tilfellet.

Opplysningen om at sokken skulle benyttes til å tre utenpå sko, passer godt overens med opplysninger C selv ga til politiet. I avhør av 19. juni 1999 forklarte hun at det i forbindelse med planleggingen av drapene «ble diskutert flere bekledninger og fottøysløsninger og D sa bl.a. at de kunne benytte raggsokker utenpå skoene». Det bestrides at dette er en diskusjon og planlegging som fant sted på [gård] slik C forklarte. Men det kan likevel ha skjedd en slik diskusjon og planlegging i forkant av drapene – men da et annet sted, på et annet tidspunkt og mellom andre personer.

At N73 forklarer at hans bror, N74, skal ha gitt sokken til C, gir en sterkere indikasjon på at sokken på bildet kan være sokken som ble funnet i skogholtet bak kårboligen. Dette må igjen sees i sammenheng med at det den ene av barnålene som ble funnet i parykken til C, ifølge dr. Sonja Klemsdal har sammenfallende DNA med barnåler fra ett av trærne bak kårboligen, jf. nedenfor under pkt. 3.3.14.

Da det er flere opplysninger som knytter sokken til C kan det stilles spørsmål til hvorfor C, til forskjell fra A og B, ikke er konfrontert med opplysninger om sokken. Når det er flere opplysninger som knytter sokken til C stilles det også spørsmål ved bakgrunnen for at politiet ikke har forfulgt opplysningene nærmere.

3.3.12.5 Påtalemyndigheten anfører

Etter påtalemyndighetens syn har bildet av sokk på bamse ikke noen betydning for spørsmålet om gjenopptakelse av saken for A og B.

3.3.12.6 Kommisjonens vurdering

Det er oppklart at fotoet av en bamse med en oransje sokk ved et øltappetårn, stammer fra en spøk.

N73s forklaring om at C hadde fått sokken av hans bror, har ikke latt seg ettergå og står som en mulig forklaring.

Etter kommisjonens vurdering, er det fortsatt vanskelig å si noe sikkert om at det er [familie1]-sokken som er avbildet i billedkanten på negativ av foto av C. En har ikke kommet lenger enn i 2000, da Kripos fant at det var en viss likhet.

Det er fremkommet nye bevis om [familie1]-sokken. Beviset er usikkert, men vil inngå som en del av kommisjonens samlede vurdering etter straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Når det gjelder den påståtte uoverensstemmelse mellom Tore Per Bakkens vitneforklaring i lagmannsretten om tidspunktet for hundeførerens sikring av [familie1]-sokken (ca. kl. 22) og beskrivelsen av apportering/sikring (før kl. 15.10) i rapport om «Hundesøk» (straffesakens dok 05,03), er det litt vanskelig å få tak i hva som gjøres gjeldende og under hvilken synsvinkel (straffeprosessloven § 391 nr. 1, nr. 3 eller § 392 andre ledd).

Kommisjonen kan uansett ikke se at det fremkommer noe av betydning i anførselen. Kommisjonen bemerker likevel og for ordens skyld at hundeførerens rapport ikke nødvendigvis må forstås slik at sokken ble sikret samtidig som hunden apporterte den, jf. formuleringen «hvor hunden apporterte en sokk som ble sikret».

3.3.13 Ny teori om hendelsesforløp i kårboligen

3.3.13.1 Retten la til grunn

Lagmannsretten la til grunn at politiets etterforskning hadde vist at gjerningspersonen eller gjerningspersonene kom seg inn i kårboligen gjennom terrassedøren på baksiden av huset ved å knuse glasset i døren.

3.3.13.2 Begjæring om utredning og nye bevis fra Sandberg

I 2010 fremkom politiet med 2270 foto og flere videoopptak som ikke tidligere hadde vært dokumentert i saken. Materialet er nye bevis, og kaster nytt lys over saken, begjæringen pkt. 4.1.2 og 14.1.1.

Glasset i verandadøren knust fra innsiden

Bildene av balkongdøren viser – ifølge rapport av 5. februar 2018 fra Glass- og Fasadeforeningen v/Hans Olav Meen Nilssen – at glasset i verandadøren ble knust fra innsiden, og ikke utsiden som tidligere antatt, begjæringen pkt. 4.1.4, 14.1.2 og 15.3 fra side 510 flg.:

Fra første stund etter at H fant sine slektninger drept litt før kl. 11 den 23.05.1999 har alle lagt til grunn at gjerningspersonene hadde tatt seg inn i kårboligen ved å knuse glass i en verandadør på baksiden av kårboligen. I sin forklaring for Eidsivating lagmannsrett uttalte KRIPOS politiførstebetjent Tore-Per Bakken at det var vitenskapelig bevist at gjerningspersonene hadde knust dette glasset fra utsiden. Han underbygget denne konklusjonen bl.a. med at –

- Det var funnet fottøy avtrykk av en damestøvlett på en knust glassbit – 27.3 – like innenfor verandadøren på vei inn i kårboligen.
- På en annen liten glassbit – A-2 – var det kommet blod fra G som Tore-Per Bakken forklarte lagmannsretten hadde kommet på glassbiten etter at G hadde beveget seg fra soverommet og inn i TV-stua der hun ble funnet drept. Tore-Per Bakken forklarte at Gs blod var avsatt på en av bruddkantene på glassbiten A-2 og at det dessuten var en liten bloddråpe på en flate av glassbiten.
- Tore-Per Bakken forklarte dessuten i Eidsivating lagmannsrett at selve bruddflaten på det knuste glasset viste at knusningen hadde skjedd utenfra.
- Det ble funnet en sprekk i tresprossene som lå utenpå det knuste verandavinduet som Tore-Per Bakken også mente beviste at knusningen hadde skjedd utenfra.

Privatetterforsker Tore Sandberg har hatt tilgang til det knuste glasset fra verandadøra i kårboligen på [gård]. Han har nå forelagt disse glassrestene for norsk glass-ekspertise. Denne ekspertisen har også hatt tilgang til stillbildene hentet fra KRIPOS sine video opptak fra 23.05.1999 (dagen likene ble funnet) i det politiet går inn i kårboligen. Den 17.01.2018 gjennomførte Glass- og Fasadeforeningen en fysisk fullskalatest i Oslo ledet av Hans Olav Meen Nilssen. Den 05.02.2018 leverte Meen Nilssen en rapport med følgende konklusjon:

«Etter gjennomgang av bilder kan man se at anslag/bruddpunktet sitter på det innvendige glasslag, bak sprossekassett. Det er etter vår oppfatning, ikke mulig å utføre et slikt anslag fra utvendig side. Radiale linjer på den analyserte glassbit fra åstedet innebærer treffpunkt som dokumentert ved disse forsøkene.

Dette, sammenholdt med målt avstand på glassfragmenter på inn- og utside etter anslag, tilsier at angrepet, etter vår faglige bedømmelse har blitt foretatt fra innsiden i kårboligen.»

(...)

KONKLUSJON:

Basert på rapporten fra Glass- og Fasadeforeningen må det legges til grunn at glasset i verandadøra er knust fra innsiden – ikke fra utsiden. Dette innebærer at alle aktører som har behandlet [familie1]-saken, har lagt et uriktig hendelsesforløp til grunn. Knusningen må ha skjedd etter at drapene ble utført.

En serie etterforskningskritt ble dermed ikke gjennomført.

Glassbit A-2

Politiførstebetjent Tore-Per Bakken viste i lagmannsretten en pilsatt glassbit i oversiktsbilde Fig. 17 i illustrasjonsmappe nr. 1 som uriktig ble oppgitt å være glassbit A-2, begjæringen pkt. 14.1.3 og 15.4. Oversiktsbildet viste «noe av gulvet ved verandadøra» og glassbiten på innsiden av verandadøra. Pilen på Fig. 17 pekte imidlertid på en annen glassbit enn den med Gs blod på.

Deretter viste Bakken fram Fig. 18, som er foto av glassbit A-2 med blod fra G på bruddkanten. Bakken forklarte i lagmannsretten at fordi det var blod på bruddkanten, kunne man tolke at blodet kom på glassbiten etter at innbruddet fant sted. Det var også en liten blodflekk på den flate siden av glassbiten.

Sandbergs målinger av parkettstaver, parkettbord og glassbiter viser imidlertid at en annen glassbit på oversiktsbildet Fig. 17, som ligger under en større glassbit A-27-3, er glassbit A-2. Blod fra G har også blitt funnet på «Oppsamlet knust glass fra innsiden og utsiden av verandadøren», begjæringen pkt. 14.1.5. Dette innebærer at Gs blod også kan ha vært på glass funnet utenfor verandadøren, noe som er en ytterligere sterk indikasjon på at glasset ble knust etter drapene.

Gs blod på glassbit A-2 var blandet med DNA fra en annen person, jf. mer om dette ovenfor under navngitte gjerningsmenn, medhjelpere mv., pkt. 3.3.5.

Temaet er også redegjort for i tilleggsanførsel av 19. september 2021.

I tilleggsanførsel av 12. juni 2023 har Sandberg sluttet seg til statsadvokatens redegjørelse for at det antakelig er en tredje glassbit, som er glassbiten A-2 der Gs blod ble funnet, jf. ovenfor under straffeprosessloven § 391 nr. 1-drøftelsen.

Trio Ving nøkkel tilhørende C

Sandberg har i tilleggsanførsel datert 20. august 2020 på vegne av A redegjort for at det ikke er noe i saksdokumentene som tilsier at politiet har etterforsket om gjerningspersoner kan ha tatt seg inn ved å låse opp husets hovedinngangsdør. I hovedinngangsdøren i kårboligen sitter en Trio Ving lås. Blant 29 nøkler beslaglagt i Cs veske 1. juni 1999, kunne hun ikke gjøre rede for en løs Trio Ving nøkkel. Beslaget ble tilbakelevert. Det er senere (12. juni 1999) tatt nytt beslag i nøkkelknipper hos henne, og det foreligger ikke informasjon om at beslaget er tilbakelevert. Nøkkelknippene begjæres utlånt for å kontrollere om noen av nøklene går i hovedinngangsdøren i kårboligen.

N76 observasjoner

N76 fortalte til Sandberg i 2008 at han drapsnatten hørte først to skudd og deretter, etter ca. ½ til 1 minutt, ett skudd til som var svakere enn de første. Deretter hørte han hund(er) som bjeffet/ulte i området ved [gård], fra sin posisjon ca. 850 meter fra kårboligen ca. kl. 00.45-01.00, begjæringen pkt. 4.1.37, 11.3 og pkt. 5 side 158. Han gikk mot gården og deretter, på 250-350 meters hold, så han to personer som sto utenfor hovedinngangsdøren til kårboligen. N76 snudde seg bort for å tenne en sigarett, og da han så opp igjen var de to personene borte. Sandberg anfører at de må ha gått inn i kårboligen gjennom hovedinngangsdøren da de så at N76 tente sigaretten. Forklaringen innebærer at leieboerne N77 og N78 vitneforklaringer om at hundene ikke var hjemme drapsnatten, begjæringen pkt. 11.2 og 12.1.4-12.1.5, må ses bort fra, begjæringen pkt. 12.1.6. N76 så også en jeep/kasselignende bil kjøre vekk fra området noen minutter senere.

Sandberg har gjennomført testskyting i kårboligen for å kvalitetskontrollere N76s observasjoner, og funnet at det antakelig var 38 kaliber-skuddene han hørte, begjæringen pkt. 11.3.2. Etter undersøkelser, og etter først å ha fått feilaktig beskjed om det motsatte fra politiet, viste det seg at N76 etter domfellelsen også hadde forklart seg ved [sted1] lensmannskontor (2. oktober 2002) etter initiativ fra advokat Geirr Jakobsen. N76s er nå død.

Prosjektil- og kuleregnskapet

Politiførstebetjent Tore Per Bakken uttalte til NRK-programmet Spekter 25. mars 2009 at prosjektil- og hylseregnskapet stemte. Det ble lagt til grunn at det ble avfyrt 13 skudd i kårboligen, 10 pistolskudd kaliber 22 og tre revolverskudd kaliber 38.

Det ble av etterforskningsledelsen og i domstolen lagt til grunn at de tre drapsfrene ble truffet med til sammen 12 skudd:

- F ble skutt 2 ganger, 1 skudd kaliber 38 og 1 skudd kaliber 22.
- G ble skutt 4 ganger, 1 skudd kaliber 38 og 3 skudd kaliber 22.
- E ble skutt 6 ganger, 1 skudd kaliber 38 og 5 skudd kaliber 22.

I tillegg ble det funnet et kulehull, A-38, i en vegg i mellomgangen mellom soverom og stue, = 13 avfyrte skudd.

I lagmannsretten åpnet Bakken at det kunne være avfyrte ett skudd til i kjøkkenet, skudd nr. 14, selv om hylsen (kaliber 22) i så fall manglet.

Bakkens hylse- og prosjektilregnskap er klart uriktig. Det kan ha blitt avfyrte opptil 17 skudd, begjæringen pkt. 4.1.6, 14.1.7 og 15.8. Under enhver omstendighet er det avfyrte flere enn 13 skudd.

Skuddene som «forsvant» er, kort gjengitt (kommisjonens gjengivelse, ikke direkte referat fra anførselene) slik:

- Politispesialist Per Magne Iversen forklarte i lagmannsretten at det var sju skuddlesjoner i E.
- Det ble funnet ti tomhylser kaliber 22, men bare ni blyprosjektiler av samme kaliber. Ifølge Bakkens forklaring for lagmannsretten var det fordi ett kaliber 22 prosjektil hadde fragmentert inne i kroppen til E. Det Bakken unnlot å fortelle, var at det samme hadde skjedd med ett av 22-kaliberskuddene som traff G. Det må bety at også her manglet det en hylse.
- I tillegg er kaliber 38-skuddet som traff E, og som ifølge politispesialist Per Magne Iversen trengte ut gjennom huden igjen og ble funnet mellom huden og morgenkåpen på Rettsmedisinsk institutt, ikke forenlig med en stor skade i kjøkkengulvet forårsaket av en patron kaliber 38. I skaden i gulvet ble det påvist bly og kobber. Hvordan kan patronen ha laget et slik krater i kjøkkengulvet uten å skade morgenkåpen? Plasseringen av skaden i kjøkkengulvet er også umulig å forene med hvordan kaliber 38-skaden er påført E og vinkelen på prosjektilbanen gjennom kroppen hennes: Prosjektilet i morgenkåpen befant seg langt unna skaden i kjøkkengulvet.
- Plasseringen av et skudd i skyvedøra mellom stua og en mellomgang inn til F og Gs soverom som ikke tidligere er omtalt i saken, tilsier et annet hendelsesforløp enn det som til nå har vært lagt til grunn. Kulehullet er beskrevet i takstrappreport 31. juli 2004 utarbeidet av takstmann, murmester Hans Kristian Vangen for Gjensidige forsikring. Kulehullet ligger lavt nede ved gulvet – 8,2 cm fra skyvedøras nederste kant – og prosjektillet må ha hatt en prosjektilbane tilnærmet parallelt med gulvet og må derfor være avfyrte fra en lav posisjon over gulvet.

Dette er en sterk indikasjon på at åstedet er blitt «tilpasset» før gjerningspersonene forlot åstedet, og at hendelsesforløpet har vært et annet enn politiet og retten har lagt til grunn.

Nærmere om kulehull i skyvedør

Allerede i takstrappreport av 31. juli 2004 er kulehullet i skyvedøren omtalt, begjæringen pkt. 4.1.7 og 15.1.6. Funnet av kulehullet beskrives slik, begjæringen side 407 flg.:

- Den 16.02.2018 mottok privatetterforsker Tore Sandberg en 19 siders takstrappreport datert 31.07.2004 i forbindelse med de skader kårboligen var påført ved trippeldrapet i pinsen 1999 – og som et resultat av den etterfølgende politietterforskningen. Rapporten er utført for Gjensidige NOR Forsikring av takstmann, murmester Hans Kr. Vangen. Ingen utbedringsarbeider var utført da murmester Vangen var i kårboligen og besiktiget skadene. Vangen utførte besiktigelse i [familie1] kårboligen 2 ganger – den 01.06.2004 og den 14.06.2004. Dette var før boligen ble frigitt av politiet til [familie1]-familien.
- På side 3 i murmester Vangens takstrappreport fremgår det at han har registrert «Kulehull og hakk i dørblad mot soveromsgang...».
- Vedlagt takstmann Vangens rapport er 24 bilder Vangen tok ved besiktigelsen. Bilde 9 (...) viser et område der et prosjektil kaliber 22 har gått gjennom veggen og slått et merke i fyllingen i ei skyvedør mellom TV-stue og en mellomgang inn til F og Gs soverom. Dette merket etter prosjektilanslaget og selve prosjektillet som lå på gulvet i skyvedørshulrommet, **er dokumentert av politiet.**
- Det hullet som sees på Vangens bilde 10 «Gang – kulehull i skyvedør til soveromsgang» – og som er i samme dørblad som anslaget lenger opp i døra – **er ikke omtalt i politiets utredning.**
- Hullet i skyvedøra har en diameter på 9 mm. Hullet befinner seg 8,2 cm over nedre kant – og 34,7-34,8 cm fra venstre vertikale ende – av skyvedøra. Hullet har ingen skarp vinkel ovenfra og nedover men synes å være tilnærmet parallell med gulvet. (...)
- Et kulehull i denne posisjonen passer svært dårlig med det hendelsesforløp politiet – og deretter alle øvrige aktører i [familie1]-saken har lagt til grunn. Hullet ligger lavt nede over gulvet – 8,2 cm fra skyvedøras

nederste kant. Et prosjektil som måtte ha forårsaket dette hullet, må ha hatt en prosjektilbane tilnærmet parallelt med gulvet og må derfor ha vært avfyrt fra en lav posisjon over gulvet.

Del av skyvedøren med hull er sendt til Cranfield University (CU) i England. Det ble der utført skyteprøver og det ble utarbeidet en rapport datert 17. juni 2022. Under overskriften «Analysis» står:

For the results obtained from the ballistic trials at COTEC and the SAER, CU can determine that the hole found in the door was unlikely to have been caused by a .22 bullet. However, as CU is unaware of the storage, condition, and treatment of the door since the incident one cannot rule this ammunition out completely.

If comparing the results obtained from the .38 firings, it can be observed that the measurements taken are comparable to the measurements taken from the original hole in the door. Examination of the results would rule out that the hole was caused by a contact shot with a .38 due to the extensive damage to the back-face of the door which was not observed on the original hole. However, without further investigation CU cannot rule out that a .38 bullet was used to create the hole in the door at a greater range than contact.

De utførte skytetestene viser at hullet i skyvedøren mellom TV-stua og en mellomgang inn til F og Gs soverom, er forenelig med et skudd kaliber 38, jf. sluttinnlegget pkt. 11.1.

Fottøyavtrykksfolier

Helt fra første stund har politiet lagt til grunn at ikke noe av drapshandlingen skjedde i sokkeletasjen i kårboligen. Da Kripøs politiførstebetjent Geir Hansen forklarte seg for lagmannsretten, sa han at politiet hadde lagt ut fottøyavtrykksfolier i hele trappeløpet mellom sokkeletasjen og hovedetasjen. Dette er ikke korrekt, begjæringen pkt. 4.1.16 og 15.7. I det overskytende fotomaterialet – som er nye bevis i saken – ligger 8 bilder som viser at folier (til sammen 14 stk.) bare er lagt ut på deler av trappetrinnene og deler av repositet, og ikke fra repositet og ned til sokkeletasjen eller i hallen nede. I tillegg har 1-3 personer (politi mv.) antakelig gått i trappeløpet etter drapene.

Når politiet har lagt til grunn at gjerningspersonen(e) har tatt seg inn i kårboligen ved å knuse glasset i verandadøra i hovedetasjen utenfra, er det merkelig at politiet ikke har fremlagt dokumentasjon for at verandaen er undersøkt for fottøyavtrykk, begjæringen pkt. 4.1.17 og 15.6. Gjerningspersonene må i så fall ha gått over fuktig skogbunn med mose. Tvert om viser bilder at etterforskere og rettsmedisinere brukte denne sentrale delen av åstedet – angrepsstedet – som base. Fravær av avtrykk/forsøk på å finne avtrykk på verandaen blir enda mer påfallende, når det viser seg at politiet har lagt ut folier på den utvendige terrassen på den andre siden av boligen, begjæringen pkt. 4.1.18.

Politiets bruk av fottøyavtrykksfolier mv. er også tema i Sandbergs tilleggsanførsel på vegne av A av 19. september 2021: Det anføres å være en serie feil og mangler ved dokumentasjon av fottøyavtrykk på åstedet. En sentral del av Politiets «fortelling» om hendelsesforløpet er at ikke noe av handlingen skjer nede i kårboligens sokkeletasje. Politiet har imidlertid ikke lagt ut en eneste fottøyavtrykksfolie i sokkeletasjen og nedre del av trappen mellom etasjene. Fottøyavtrykksfoliene på terrassen der gjerningspersonene angivelig tok seg inn, er ikke dokumentert.

Tilleggsanførselen om fottøyfolier datert 19. september 2021 er meget omfattende, og det reises en rekke spørsmål og fremsettes en rekke begjæringer.

3.3.13.3 Kommisjonens utredning

Er glasset i verandadøren knust fra innsiden?

Glass- og fasadeforeningens rapport 5. februar 2018

Glass og Fasadeforeningens rapport er innhentet av de domfelte, og således ikke en del av kommisjonens utredning. Kommisjonen omtaler den likevel her, da utredningen av dette temaet etter domfellelsen best presenteres i sammenheng.

Som anført konkluderte Glass- og Fasadeforeningen med at

«anslag/bruddpunkt sitter på det innvendige glasset, bak sprossekassett. Det er etter vår oppfatning, ikke mulig å utføre et slikt anslag fra utvendig side. Radiale linjer på den analyserte glassbit fra åstedet innebærer treffpunkt som dokumentert ved disse forsøkene».

Glass- og Fasadeforeningen la ved sin konklusjon om at angrepet hadde blitt foretatt fra innsiden av kårboligen, også vekt på «målt avstand på glassfragmenter på inn- og utside etter anslag», jf. rapport 5. februar 2018.

Det fremkommer i rapporten at «Glass- og Fasadeforeningen arrangerte en fysisk fullskalatest den 17. januar 2018 med mål om å kunne fastsette angrepsside i balkongdøren samt å analysere om det er benyttet glasskjærer eller ei».

Glass- og Fasadeforeningen oppsummerte forsøket slik, rapporten side 5:

- Vi kan konkludere med at glassfragmentene sprer seg i kortere avstand på anslagssiden i forhold til ueksponert side (utside)».
- Etter å ha analysert glass-snittene og sammenlignet glass skåret med glasskjærer og sammenliknet det med tidligere nevnte sirkulære glassbit fra åstedet, er det ingen ting som tyder på at det er benyttet glasskjærer på åstedet.
- Det ble under testen avdekket at snittflatene (bruddflaten) hadde både radiale og konsentriske fjærmønstre. Denne type mønstre (Wallners linjer) avdekker fra hvilken side glasset er eksponert for brudd. (Se analyse under)

Deretter fremkommer følgende under overskriften «ANALYSE», rapporten side 5 flg.:

Møte for oppsummering og analyse ble avholdt onsdag 24.januar. Det ble avdekket under mikroskop at den sirkulære glassbiten fra åstedet hadde radiale fjærmønstre/linjer i snittflaten. Dette kalles «Wallners linjer»

Det som gjensto var å avdekke om bruddet fra nevnte glassbit fra åstedet var fra hovedbruddet eller sekundærbruddet.

Hovedbrudd er bruddmønstret som utgår fra treffsted. Sekundærbrudd utgår som et resultat av hovedbruddet.

[foto av bruddsiden av glasset]

Her vises linjene fra glasset fra åstedet i mikroskop. Det hvite på venstre side av glasskanten er tape som er klebet på fra rom-siden av Politiet. Dette viser således at linjene er radiale.

Mottatt bilde tatt fra video fra åstedet (før tape blir påført)

[foto av verandadøren tatt av Kripos]

Det registreres av bilde over at bruddpunkt på det innvendige glasslaget sitter bak den brede midtsprossen på utvendig sprossekassett.

Under overskriften «KONKLUSJON» fremgår, rapporten side 9:

Etter gjennomgang av bilder kan man se at anslag/bruddpunkt sitter på det innvendige glasslag, bak sprossekassett. Det er etter vår oppfatning, ikke mulig å utføre et slikt anslag fra utvendig side. Radiale linjer på den analyserte glassbit fra åstedet innebærer treffpunkt som dokumentert ved disse forsøkene.

Dette, sammenholdt med målt avstand på glassfragmenter på inn- og utside etter anslag. Tilsier at angrepet, etter vår faglige bedømmelse har blitt foretatt fra innsiden i kårboligen.

Kripos kommentarer av 23. august 2023

Kommisjonen har forelagt Glass- og Fasadeforeningens rapport for Kripos for kommentarer. I rapport om kriminalteknisk undersøkelse 23. august 2023 har Kripos vurdert det faglige innholdet i rapporten fra Glass- og Fasadeforeningen (av Kripos omtalt som GF) og sammenholdt konklusjonene med gjeldende praksis i det kriminaltekniske miljøet med tanke på retningsbestemmelse av brudd, vedlegget til rapporten side 1 pkt. 1.1.

Kripos kommenterte Glass- og Fasadeforeningens angivelse av at treffpunkt for et eventuelt slagredskap er der hvor glasset i bruddet er noe fragmentert, slik (vedlegget side 5 øverst):

Ut i fra vår vurdering er det vanskelig å angi treffpunkt basert på så begrenset informasjonsmengde slik det presenteres i rapporten fra GF. Når det gjelder glassbrudd som oppstår ved knusing viser bildene i denne saken at store deler av glasset er falt ut/ned på bakken. Normalt vil den delen som blir direkte utsatt for støt falle ut og anslagspunktet vil ikke kunne sees på glassruten. Bruddet/skaden i glasset fra kårboligen synes å være så omfattende at vi holder det for overveiende sannsynlig at glasset fra anslagspunktet ikke er synlig på det gjenværende glasset i rammen.

Kripos trekker frem forhold hvor praksis i Kripos og innholdet i rapporten fra Glass- og Fasadeforeningen er avvikende med tanke på tolkning av brudd i glass, rapportens vedlegg pkt. 5:

5.1 Angivelse av treffpunkt

GF legger til grunn at anslagspunktet er på innsiden av døren hvor noe av glasset er fragmentert (krakelert) som vist i figuren på side 398 [angivelse av sidetall referer seg til begjæringen om gjenåpning der rapporten er inntatt, kommisjonens merknad]. Ved Kripos ville vi ikke angitt anslagspunktet uten å ha mer tilgang på informasjon. Som nevnt over ville det vært naturlig å samle sammen og rekonstruere knust glass for bestemmelse av konsentriske og radielle brudd, for så å vurdere bruddretningen. Etter vår mening er det i denne saken ikke tilstrekkelig å angi anslagspunkt (og gjennom det bruddretning) basert på krakelering/småbrudd i glass.

For ordens skyld nevner kommisjonen at begge rapportene omhandler mer, blant annet om fastsetting av bruddretning i glass basert på tolkning av linjer i bruddflaten, som det ikke er nødvendig for kommisjonen å gjengi nærmere.

Kripos kommer i pkt. 6.0 med sine kommentarer til konklusjonen i rapporten fra Glass- og Fasadeforeningen:

Etter vår oppfatning er konklusjonen om at anslagspunktet er bak sprossen som beskrevet på rapportens side 398 en slutning vi ikke støtter. Vi baserer vår uenighet på at krakeleringene av glasset (småbrudd) i seg selv ikke er tilstrekkelig til å fastslå angrepspunktet til et brudd. Vi kan se på samme figur at det er en rekke mindre brudd hvor glasset ikke har falt ned nederst på bildet. Videre holder vi det for usannsynlig at bruddet skulle blitt initiert som vist i figuren på side 398. Dette begrunner vi med at glasset er intakt i den umiddelbare nærheten av det antatte angrepspunkt.

Kripos merknader refererte seg imidlertid til en ufullstendig versjon av Glass- og Fasadeforeningens rapport. Rapporten, som var upaginert, var som nevnt inntatt i begjæringen om gjenåpning. Det viste seg at det manglet en side i rapporten. Dette kom frem da Glass- og Fasadeforeningen 30. oktober 2023 ga sine kommentarer til Kripos' rapport. Glass- og Fasadeforeningen fastholdt sine faglige vurderinger og konklusjon. Kripos har i rapport 21. desember gitt merknader til side 5 i den opprinnelige rapporten fra Glass- og Fasadeforeningen.

Glassbit A-2

Påtalemyndigheten har under saksforberedelsen i brev 31. mai 2023 anført at det antakelig er en tredje glassbit på tilleggsfoto fra åstedet, som er glassbiten der Gs blod ble funnet (A-2). På tilleggsfotoet synes blodet.

I tilleggsanførsel 12. juni 2023 har Sandberg kommet til samme konklusjon. Begjæringen om å få oppgitt identiteten til vedkommende hvis DNA ble funnet i blanding med Gs blod på glassbit A-2 gjentas, under henvisning til opplysninger Sandberg sitter inne med.

Advokat Sulland har på vegne av B tiltrådt Sandbergs bemerkninger.

Trio Ving nøkkel tilhørende C

C ble 2. juni 1999 avhørt om en Trio Ving nøkkel da hun var pågrepet i annen sak (anmeldelse nr. 45232/99). I avhøret er nøkkelen beskrevet som «ukjent». C ble løslatt. Den 11. juni 1999 ble hun pågrepet i [familie1]-saken.

Sandberg har stilt spørsmål ved om denne ukjente nøkkelen passer til Trio Ving-låsen i hovedinngangsdøren til kårboligen.

Kommisjonen har ved gjennomgang av straffesaksdokumentene funnet følgende opplysninger om Cs nøkler:

- I arrestjournal 11. juni 1999 var C i besittelse av to nøkler som ikke er nærmere beskrevet.

- I beslagsrapport av 12. juni 1999 ble det blant annet beslaglagt nøkkelknipper i en svart magetaske på bord utenfor leilighet 1. etg., [adresse4] tilhørende C.
- I beslagsrapport av 12. juni 1999 fra [adresse2] hos N30, ble det funnet en Trio Ving nøkkel mrk. MA555804. Det fremgår ikke i saken om denne er undersøkt.

Kommisjonen har gjennomgått beslagene ved Lillestrøm politistasjon. Det ble ved gjennomgangen verken funnet noen svart magetaske med nøkler eller en Trio Ving nøkkel i eget beslag fra C.

Oslo Låsservice A/S har opplyst til kommisjonen at nummeret på nøkkelen funnet i [adresse2] indikerer nøkkel nr. 4 i serien MA5558. Denne tilhører et system i Drammensområdet uten at de kunne angi noe eksakt. Et nedlagt firma i Oslo, Otto Falck A/S, hadde levert låsesystemet. Det har ikke vært bestilt verken sylinder eller nøkler siden i 1999.

Det ble i sin tid beslaglagt et betydelig antall nøkler hos domfelte D. Politiet var i kontakt med Trio Ving, som bisto politiet med å finne rette eier til nøklene som var påført et nummer, se rapport den 3. juni 1999. Det ble ikke gjort funn av betydning for temaet Sandberg her tar opp.

3.3.13.4 A anfører

Fra første stund har politi og påtalemyndighet – og deretter alle andre aktører, forsvarere og begge rettsinstanser – lagt til grunn at gjerningsperson(ene) har tatt seg inn på drapsstedet ved å knuse glass i en verandadør på baksiden av kårboligen.

Etter at Sandberg kom formelt inn i [familie1]-saken ved at A og B senhøsten 2006 ba om bistand for å vurdere gjenåpning av saken, oppdaget han etter hvert flere bevisелеmenter i saken som førte til at han begynte å reise spørsmål om dette var riktig.

Var glasset tvert imot knust fra innsiden etter at drapene var skjedd? I så fall er hele hendelsesforløpet ved trippeldrapet basert på uriktig utgangspunkt. Dette kan være av klar betydning i forhold til vurderingen av det motiv som politi, påtalemyndighet, Nes herredsrett i 2001 og Eidsivating lagmannsrett i 2002 har bygget på.

Glassundersøkelser av verandadør

Da [familie1]-saken ble behandlet i Nes herredsrett i 2001 og i Eidsivating lagmannsrett i 2002, ble Tore Per Bakkens utvetydige konklusjon om at glasset i verandadøra var knust fra utsiden ikke underbygget av noen glassfaglig rapport eller uttalelse.

Etter anmodning fra Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker oversendte Kripos sjefingeniør Knut Endre Sjøstad den 23. juni 2023 «Rapport om kriminalteknisk undersøkelse». Sjefingeniør Sjøstad legger her ikke fram noen glassfaglig rapport eller vurdering som ble foretatt under den opprinnelige [familie1]-etterforskningen i 1999-2002. Kripos sjefingeniør Knut Endre Sjøstad støttet ikke Glass- og Fasadeforeningens konklusjon om glass knust fra innsiden.

Glass- og Fasadeforeningen ble gitt anledning til å kommentere Kripos' rapport og fastholdt sin konklusjon: Glasset i verandadøra er knust fra innsiden.

Den 27. oktober 2023 fikk Sandberg ny informasjon om at Kripos allerede under etterforskningen av [familie1]-saken tok kontakt med glassfaglig ekspertise for å få en vurdering av om glasset var knust fra utsiden eller fra innsiden. To representanter fra Kripos henvendte seg til Glassbransjeforbundet i Norge der teknisk direktør N4 (nå avdød) og teknisk rådgiver N5 fikk se bilder av det knuste glasset. Ifølge N5 mente både han og N4 at glasset var knust fra innsiden.

A anmeldte 1. november 2023 Tore Per Bakken for falsk forklaring, jf. mer om dette ovenfor under § 391 nr. 1-drøftelsen.

I sluttinnlegget på side 394 flg. anfører A at spørsmålet om glasset i verandadøra er knust utenfra eller innenfra er av vesentlig betydning når motivet for trippeldrapet skal vurderes:

- Å knuse glasset fra utsiden underbygger mistanken om gårdskonflikt med F og G som angrepspunkt og dermed som motiv for trippeldrapet. Gjerningspersonene har da kortest vei inn til F og Gs soverom.
- Er glasset knust fra innsiden, må knusningen ha skjedd etter drapene. Gjerningspersonene må da ha tatt seg

inn i kårboligen på annen måte – og da med hovedinngangsdøra nede som eneste mulighet. Da skjer angrepet nærmest der E sov.

- At det er E som i et slikt hendelsesforløp er hovedangrepspunktet, styrker mistanken om at det er angrep mot E som er hovedmotivet for drapene.
- I denne sammenheng anføres det også at andre bevis-elementer som er rettet mot E – ikke mot foreldrene – er tonet ned eller helt fjernet i Eidsivating lagmannsretts dom.
- Dette gjelder i særlig grad den omtalte 180-samtalen noen dager før trippeldrapet. Det er ingen tvil om at innringeren angriper E og sier at 180-operatøren i [sted10] bør følge med på TV i pinsen for da skal E drepes.
- På vegne av domfelte A anføres det at det er helt uforståelig at 180-samtalen ikke er noe tema i Eidsivating lagmannsretts dom 05.04.2002. Samtalen er ikke omtalt i dommen og førstelagmann Odd Jarl Pedersen omtalte heller ikke 180-samtalen i sin rettsbelæring til lagrettens medlemmer.
- Det forhold at Kripos under den opprinnelige etterforskningen henvendte seg til glassfaglig ekspertise – og at denne glassfaglige ekspertisen konkluderte med at de mente at glasset var knust fra innsiden forsterker inntrykket av at dette ikke var et standpunkt som passet politiet når de skulle vektlegge gårdskonflikten som motiv for trippeldrapet.

Glassbit A-2

I tilleggssansørelse 12. juni 2023 påpekes at bloddråpene fra G på den flate delen av glassbit A-2 vender ned mot gulvet, og det spørres om hvordan dette stemmer med at blodet kom på glassbiten etter at glasset ble knust. Videre redegjøres for at blodsprutmerkene fra G alle er vendt vekk fra glassbit A-2, og ikke i nærheten av den.

Politiets prosjektilregnskap stemmer ikke

I sluttinnlegget på side 390 flg. konkluderes slik i tilknytning til anførselen om at politiets prosjektilregnskap ikke stemmer:

- På kjøkkenet i kårboligen må det mangle et prosjektil kaliber 38. (...)
- Hullet i skyvedøra samsvarer med å ha vært forårsaket av et kaliber 38 skudd på 3 meters avstand – og parallelt over gulvet i 8-10 centimeters høyde. Dette samsvarer med å være avfyrt lavt over gulvet fra ca midt i trappeløpet etter at skytteren/våpenet er kommet helt opp trappen. Om et slikt skudd er avfyrt i forbindelse med drapshandlingene i kårboligen, mangler et prosjektil kaliber 38.
- (...) Ved den døde G i TV-stua ble det funnet et prosjektilanslag. (...) Om rapport om den kjemiske undersøkelsen av prosjektilanslaget skulle vise spor av kopper, så mangler enda et prosjektil kaliber 38.

Kulehull i skyvedør

Påtalemyndigheten gir en uriktig fremstilling av anførselen i As gjenåpningssak, når det skrives at Sandberg mener kulehullet i skyvedøren «viser at gjerningspersonene har skutt på vei opp trappa fra underetasjen». Sandberg har anført at et slikt skudd ikke kan være avfyrt fra noen posisjon i trappa, men fra en lav posisjon godt inn på stuegulvet parallelt med gulvet. Påtalemyndighetens tegning av kulebaner fra trappeløpet, er i fullstendig samsvar med det Sandberg har anført om hvor fra et slikt skudd må ha vært avfyrt. Sandberg viser til rekonstruksjon foretatt 5. mars 2009 av hvordan dette kan ha skjedd «med figurant for E som flykter opp trappa med en skytter etter seg». Denne ble vist i NRK TV-programmet Spekter 25. mars 2009.

Det faller på sin egen urimelighet når påtalemyndigheten anfører at hvilken inngangsdør som ble benyttet, ikke har betydning for gjenopptakelsesspørsmålet. Dersom gjerningspersonen tok seg inn gjennom hovedinngangsdøra nede, betyr det at hele hendelsesforløpet er helt annerledes enn det den dømmende rett har bygget på.

Påtalemyndigheten påberoper seg i den forbindelse det C forklarte i politiavhør om drapsplanleggingen lille julaften 1998: «Drapene måtte gjennomføres når alle sov. En skulle derfor gå inn i boligen gjennom den nevnte

døra på baksiden, gå ned i 1. etasje og låse opp for den andre som skulle være med inn i kårboligen, samtidig som hovedsikringen ble skrudd av.» A reiser spørsmål om påtalemyndigheten anser det troverdig at en først skulle lage støy ved å knuse glasset i verandadøra på baksiden for deretter å gå ned i 1. etasje og sku av sikringen, når begrunnelsen for dette var at drapene måtte gjennomføres **når alle sov**.

Vitneforklaringer fra naboene N77 og N78

Sandberg knytter enkelte kommentarer til politiavhørene av N77 og N78, som ble avhørt som andre og tredje vitne 23. mai 1999 rett etter avhøret av H. N77 og N78s forklaringer om at hundene ikke ga lyd fra seg drapsnatten, er i klar motstrid med forklaringen til vitnet N76.

Avhørene av N77 og N78 bidro til at det straks ble rettet drapsmistanke mot A og B. 2 ½ time etter at avhørene av N77 og N78 ble avsluttet, bevæpnet politiet seg for å «gjøre et søk på mistenktes eiendom», jf. politiets oppdragslogg for 23. mai 1999.

A anfører at det ikke er hold i forklaringene til N77 og N78 om at A og Bs hunder ikke var til stede på gården drapsnatten. Dette må videre innebære at det ikke er noe grunnlag for denne delen av den umiddelbare mistenkeliggjøringen av A og B.

3.3.13.5 B anfører

Allerede tidlig i etterforskningen av [familie1]-saken ble det lagt til grunn at verandadøren på baksiden i kårboligen var knust fra utsiden. Dette fikk betydning for hvilket hendelsesforløp som ble lagt til grunn i Eidsivating lagmannsretts dom.

Nye bevis tilsier at de som begikk drapene, tok seg inn hoveddøren i underetasjen og ikke verandadøren slik politiet og retten la til grunn. Det vises til sakkyndig utredning fra Glass- og Fasadeforeningen ved Hans Olav Meen Nilsen, som sier at anslaget mot terrassedøren ble foretatt fra innsiden. Videre vises til kulehull i en skyvedør som må ha blitt skutt nedenfra.

Dette må ses i sammenheng med 180-samtalen, der E ble pekt ut som det sentrale offer. Innringeren visste at hun var på besøk i kårboligen i pinsen, og hun sov alltid i underetasjen. Dette tilsier at gjerningspersonene først tok seg inn i underetasjen.

Vitnet N76 så drapsnatten to personer utenfor kårboligen ved hovedinngangsdøren. Han snudde seg vekk et øyeblikk for å tenne en sigarett, og da han snudde seg tilbake var de forsvunnet. Antakelig hadde de tatt seg inn hovedinngangsdøren.

Glassundersøkelser av verandadør

Behandlingen av beviset under etterforskningen og i domstolene

Om glasset er knust fra utsiden eller fra innsiden har som nevnt stor betydning for hvilket hendelsesforløp som kan anses bevist. Som Tore Sandberg påpeker i sin begrunnelse for begjæringen om gjenåpning har hendelsesforløpet betydning for hvilke etterforskningsskritt som ble og som ikke ble igangsatt i sin tid.

Fra den opprinnelig åsteds- og undersøkelsesrapporten del 1 av 1999 side 5 fremgår bl.a.:

Innenfor sprossen var isolerglasset knust med retning fra utsiden og inn i TV-stua. Enkelte glassfragmenter hadde blitt liggende på terrassen, noe i mellomrommet i isolerglasset, og det meste på gulvet rett innenfor. Hullet i ruta var tilnærmet sirkelrundt i høyde med hendelen/låsen, med bredde innvendig ca 28 cm og største høyde ca 61 cm. Innvendig i øvre kanten av ruta, var det et V-formet brudd hvor glasset hadde sprukket bort i en lengde på ca 4 cm og 2,5 cm. På flere av bruddflatene langs kanten hadde den innvendige snittflaten avskalling på innsiden. På bruddflatenes kant på glasset som stod igjen i døra, var det flere konsentriske buer. Sporene tydet på at isolerglasset var knust fra utsiden, slik at døren lot seg åpne fra innsiden. (advokat Sullands understreking)

Det legges med andre ord innledningsvis til grunn at glasset ble knust fra utsiden. Det ble vist til at det var flere «konsentriske buer» på bruddflatens kant på glasset som stod igjen i døra, uten at det er sagt noe mer om

hvordan man kom frem til denne slutningen. Det er ikke gitt noen nærmere begrunnelse med tanke på årsakssammenheng mellom hva som er glassets innside og slutningen om at linjene er konsentriske.

Det er ikke nevnt i åsteds- og undersøkelsesrapporten hvorvidt man her har samlet sammen og rekonstruert knust glass for bestemmelse av konsentriske og radielle brudd, for så å vurdere bruddretning, slik Kripos i rapport av 23. august 2023 fremhever er riktig fremgangsmåte. Det foreligger heller ikke noen egen rapport med undersøkelser av verandadøren. Hvilke eventuelle undersøkelser som ble foretatt av glasset og hvilke eventuelle konklusjoner man kunne trekke ut av dette er følgelig ikke belyst i saksdokumentene. Det kan derfor fremstå som at Kripos i sin tid ikke har fulgt egne metoder for vurdering av bruddretning, slik det påpekes i Kripos' rapport av 23. august 2023. Til tross for usikkerheter med hensyn til eventuelle undersøkelser, og slutninger som kan trekkes fra dette, er konklusjonen likevel at glasset er knust fra utsiden og inn.

Konklusjonen fremgår av åsteds- og undersøkelsesrapporten del 2 av 1999 på side 3. Under punkt 7.1 i åsteds- og undersøkelsesrapporten konkluderes det med at: «Adgang til åstedet er banet ved å bryte seg inn via verandadøra i østveggen.»

Heller ikke politiførstebetjent og leder for åstedsetterforskningen, Tore Per Bakken, etterlot i lagmannsretten noe tvil med hensyn til hva som har skjedd med verandadøren i sin forklaring til retten. På spørsmål om man er sikker på at ruta er knust utenfra og inn, svarte han (sitatene er transkribert av lydopptakene fra behandlingen i lagmannsretten og referert til av podkasten Svarttrost «A – skyldig eller uskyldig»):

Ja, det er vi sikre på, og vi støtter det på tre forskjellige tekniske ting. Det ene er at selve bruddflatene på glasset gir oss de indikasjonene. I tillegg så er det press utenfra på srossen, og det er også glass langt innover gulvet i den stuen som ligger på innsiden av døren, altså TV-stuen. Og dette er det ikke mulig å få til uten at det er øvet press eller slag utenfra og innover.

På spørsmål om man kan lese på selve skaden i glasset hvilken vei det er blitt knust, svarte Bakken

Ja, det er fullt mulig, det er den en god teori på.

Bevismaterialet presenteres som uomtvistet, og Bakken holder det ikke en gang for mulig at et annet hendelsesforløp kunne ha funnet sted. De sikre konklusjonene Bakken gir til retten er ikke mulig å gjenfinne i åstedsundersøkelsen. Bakken går dermed lenger i sin forklaring enn hva selve åstedsundersøkelsen gir grunnlag for. Hans utsagn er heller ikke underbygget av noen form for teknisk rapport.

At verandadøren er knust fra innsiden, og ikke utsiden, gir ingen sikre svar på hva som var det reelle hendelsesforløpet drapsnatten på [gård]. Det er imidlertid en klar indikasjon på at det hendelsesforløpet som tidligere er lagt til grunn av alle aktørene i saken, ikke er riktig.

De nye bevisene som har kommet til viser i alle tilfeller at påtalemyndigheten ikke kunne være så sikre i sine uttalelser som de var om at glasset fra verandadøren var knust fra utsiden. De svært bastante uttalelsene man har kommet med, hadde man ikke grunnlag for å komme med.

At man helt innledningsvis i etterforskningen uriktig har lagt til grunn at glasset fra verandadøren er knust fra utsiden, innebærer at man også ellers kan ha lagt et uriktig hendelsesforløp til grunn. Det er derfor en åpenbar svakhet ved etterforskningen at det ikke ble foretatt nærmere undersøkelser av glasset for deretter å foreta en nærmere vurdering av anslagsside. Hendelsesforløpet har betydning for hvilke etterforskningsskritt som ble og som ikke ble igangsatt i sin tid.

I dommen fra Nes herredsrett ble det også lagt til grunn at verandadøren ble knust fra utsiden. Dette har klart hatt betydning for hvilket hendelsesforløp retten mener fant sted. Under sakens bakgrunn på s. 7 i dommen fremgår:

Glasset i verandadøren på baksiden av boligen ble knust, døren ble åpnet og en eller flere gjerningspersoner tok seg inn i boligen.

[..]

E har sannsynligvis blitt vekket av lyder, enten av at glasset i verandadøren ble knust eller av skuddene. Hun har tatt seg opp fra soverommet i underetasjen, og har sannsynligvis kommet inn i foreldrenes soverom, der gjerningspersonen(e) har befunnet seg.

Også Eidsivating lagmannsrett legger et slikt hendelsesforløp til grunn. Under sakens bakgrunn på s. 2 i dommen fremgår:

Politiets etterforskning har vist at gjerningspersonen eller gjerningspersonene kom seg inn i kårboligen gjennom terrassedøren på baksiden av huset ved å knuse glasset i døren.

Lagmannsretten viser i sine bemerkninger tilbake til det som er beskrevet i dommen om hvordan gjerningsperson(ene) har brutt seg inn i kårboligen, og finner det dermed bevist at det har skjedd ved å knuse glasset i døren fra utsiden.

Etter rapportene fra Glass- og fasadeforeningen må det legges til grunn at glasset i verandadøren ble knust fra innsiden og ikke fra utsiden. Dette innebærer at retten har lagt et uriktig hendelsesforløp til grunn.

Etterfølgende rapporter om glassundersøkelser

Kripos ble i brev av 16. juni 2023 anmodet av kommisjonen om å komme med eventuelle merknader til Glass og Fasadeforeningens rapport av 5. februar 2018.

Til tross for at kriminalteknikere fra Kripos i sin tid konkluderte med at glasset i verandadøren ble knust fra utsiden, konkluderer Kripos ikke med mulig bruddretning i rapporten av 23. august 2023. Kripos har på s. 5 i rapporten påpekt at det ikke er deres mandat å bestemme mulig bruddretning på glasset. Hvor en slik begrensning kommer fra, er uklart. I kommisjonens brev av 16. juni 2023 fremkommer kun at «eventuelle merknader til rapporten fra Glass- og Fasadeforeningen imøteses».

Selv om Kripos mener at det ikke er innenfor deres mandat å bestemme mulig bruddretning, er Kripos tydelige i at Glass- og Fasadeforeningens konklusjon ikke støttes av Kripos.

Kripos har i sine kommentarer av 23. august 2023 til Glass- og Fasadeforeningens rapport s. 5 vist til at bruddet/skaden i glasset fra kårboligen synes å være så omfattende at Kripos «holder det for overveiende sannsynlig» at glasset fra anslagspunktet ikke er synlig på det gjenværende glasset i rammen.

Har Kripos med dette ment at de ikke har noen konklusjon med hensyn til mulig bruddretning, vil dette i alle tilfelle stå i direkte motsetning til tidligere konklusjoner.

Etter Kripos' kommentarer til Glass- og Fasadeforeningens rapport, ble Glass- og Fasadeforeningen gitt anledning til å kommentere Kripos sin rapport av 23. august 2023. Glass- og Fasadeforeningens har i sine kommentarer av 30. oktober 2023 til Kripos' rapport, fastholdt sine faglige vurderinger og konklusjoner.

Kripos og Glass- og Fasadeforeningen ser ut til å være uenige om bruk av metode og hvilke eventuelle slutninger som kan trekkes ved bruk av metoden. Ettersom Kripos eksplisitt hevder å ikke støtte Glass- og Fasadeforeningens slutning om at anslagspunktet er som beskrevet på s. 398, fremstår det også å være uenighet om selve angivelsen av treffpunktet. Dette til tross for at Kripos påpeker at det er utenfor deres mandat å bestemme mulig bruddretning på glasset i døren på kårboligen.

I etterkant av Glass- og Fasadeforeningens kommentarer av 30. oktober 2023 er det blitt kjent at deres s. 5 i rapporten av 5. februar 2018 ikke var blitt oversendt kommisjonen. Fullstendig rapport ble derfor oversendt Kripos for ny gjennomgang, uten at Kripos endret sine konklusjoner.

Det foreligger derfor fortsatt en uenighet mellom Kripos og Glass- og Fasadeforeningen om bruk av metode og eventuelle slutninger som kan trekkes.

Denne uenighet skaper i seg selv en slik tvil om hendelsesforløpet at det ut fra det strafferettslige beviskrav må legges til grunn det alternativ som er gunstigst for de domfelte. Det vil si at kommisjonen må legge til grunn at glasset er knust innenfra.

Blod fra G på glassbit A-2

Fra åstedet i kårboligen på [gård] ble det sikret en glassbit (A-2) fra det knuste verandadørglasset. På glassbit A-2 ble det på s. 4 i rapporten fra Rettsmedisinsk institutt konkludert med at blodet på glassbiten kommer fra G. Det vises også til rapporten om analyse av blod på glassbit A-2 av 1. juni 1999 fra Rettsmedisinsk institutt.

Den lille blodflekken som var kommet på den flate delen av glassbiten A-2, er på foto vendt ned mot gulvet. Det vises her til Tore Sandberg tilleggsanførsel av 12. juni 2023. At blodflekken vender ned mot gulvet er vanskelig å forene med at gjerningspersonene først skal ha tatt seg inn i kårboligen ved å knuse glasset på verandadøren fra utsiden av kårboligen. At blodflekken er vendt nedover kan tyde på at glasset er knust etter at drapene fant sted.

Beslaglagte nøkkelknipper

Som Tore Sandberg viser til, ble det ved to anledninger tatt beslag i nøkkelknipper tilhørende C – 1. juni 1999 og 12. juni 1999. Ettersom det i saksdokumentene ikke fremgikk om nøklene ved beslag 12. juni 1999 var utkvittert og tilbakelevert C, begjærte Tore Sandberg utlånt for å kontrollere om nøklene går i hovedinngangsdøren i kårboligen.

Kommisjonen har foretatt nærmere undersøkelser av beslaget. I kommisjonens rapport av 2. mai 2022 vises det tilbake til arrestjournal den 11. juni 1999 hvor det fremgår at C var i besittelse av 2 nøkler som ikke er nærmere beskrevet. Videre fremgår at det ved gjennomgangen av beslaget ikke ble funnet en svart magetaske med nøkler, og at det heller ikke ble funnet en Trio Ving nøkkel i beslaget fra C. Det er derfor ikke mulig å si noe nærmere om hva slags nøkler som ble beslaglagt 12. juni 1999, og heller ikke kontrollere om disse går i kårboligen.

Sett hen til at glassdøren har vært knust fra innsiden, og at gjerningsperson(ene) derfor kan ha tatt seg inn i kårboligen fra hovedinngangsdøren nede, hadde det vært svært relevant å undersøke nøklene i beslaget nærmere. Igjen viser dette hvordan politiets ensporede etterforskning har medført at relevante etterforskningsskritt ikke ble foretatt.

N76

På tiden da drapene skjedde bodde N76 i en hybel på en eiendom som grenset til jordet på [gård]. Han har forklart seg både til politiet og til Tore Sandberg, henholdsvis 2. oktober 2002 og 10. desember 2008.

Grunnen til at N76 først ble avhørt av politiet over tre år etter drapene var at han ikke hadde meldt seg til politiet tidligere. Det var først etter at han hadde forklart seg om sine opplevelser til sin advokat, Geirr Jakobsen, som varslet politiet, at han ble avhørt. I begge avhørene forklarer han seg om de observasjonene han hadde drapsnatta i 1999. Advokat Jakobsen er også avhørt av Tore Sandberg om hva N76 fortalte ham.

Under befaringen på [gård] 2. november 2023 ble N76s forklaringer et tema. Statsadvokat Henriksbø hevdet at han hadde endret forklaring fra det første avhøret til det siste. Det ble ikke redegjort for på hvilket punkt statsadvokaten mente han hadde endret sin forklaring. Det kan etter vårt syn ikke hevdes at N76 har endret sin forklaring på vesentlige punkter fra avhøret med politiet til avhøret med Sandberg. Det finnes en forskjell, men den er ikke av betydning. Dette skyldes mest sannsynlig en misforståelse. I all hovedsak samsvarer forklaringene godt med hverandre.

N76 forklarer seg ulikt på to punkter. For det første forklarte han til politiet i 2002 at han observerte personer utenfor hovedhuset. Til advokat Jakobsen og Sandberg har han forklart at han observerte personer utenfor kårboligen. For det andre forklarte han til politiet at han hørte 2 skudd, og til advokat Jakobsen og Sandberg forklarte han at han hørte 3 skudd. Utenom dette samsvarer hans forklaringer.

Ut fra måten han forklarer seg på, både til politiet og Sandberg, fremstår det lite sannsynlig at han kan ha sett to personer utenfor hovedhuset. I videointervjuet med Tore Sandberg forklarer han konsekvent at det er utenfor kårboligen han har gjort sin observasjon. Dette samsvarer på flere punkter i begge forklaringer. For det første har han best sikt til kårboligen fra stedet han sto på jordet. Til politiet har han forklart at han kunne se låven og 2/3 av hovedhuset fra sin posisjon. Dette samsvarer bra med hans forklaring til Sandberg. Her forklarer han at han sto på høyde med låven, med god sikt til kårboligen. Fra denne posisjonen kan det stemme at man ser deler av hovedhuset. Forklaringen på hvor på jordet han befant seg samsvarer derfor i de to forklaringene.

For det andre redegjør han for en bil som kjører fra stedet, i retning [sted5], i begge forklaringer. Ut ifra sammenhengen kan ikke denne bilen ha kjørt fra hovedhuset.

Det må også holdes som en mulighet at det på grunn av språkproblemer ble forklart feil til politiet. Det kan derfor være usikkert om han i 2002 var klar over hva en kårbolig var. N76 var opprinnelig fra Polen og det fremgår ikke av politiets avhør om det ble brukt tolk.

Til dette bemerkes også at kårboligen er betydelig nyere enn hovedhuset på gården, og på dette tidspunktet fremsto mer som en større enebolig enn en kårbolig i tradisjonell forstand. Det vil på denne bakgrunn kunne

fremstå som naturlig å omtale kårboligen som hovedhuset. Det fremstår derfor mest riktig at N76 også til politiet i 2002 egentlig forklarer seg om kårboligen og ikke hovedhuset.

Det kan ikke leses ut ifra referatet fra politiavhøret at han ble stilt oppfølgingsspørsmål, når han skal ha sagt at han så mennesker utenfor hovedhuset. Når det er kårboligen som er åstedet ville det vært naturlig å stille flere oppfølgingsspørsmål når et vitne forklarer seg om personer observert i nærheten, på et tidspunkt som kan samsvare med gjerningstidspunktet. For eksempel kunne det spørres om hvordan han kunne tidfeste skuddene. Til Sandberg forklarer han tidfestingen ved at han hørte siste toget til [sted5]. Dette er opplysninger som kunne blitt kryssjekket med rutetabeller og bidratt til en mer nøyaktig tidfesting av drapene. Samlet sett taler dette for at det var en feilnotering, når det refereres til hovedhuset i politiavhøret.

Den omstendighet at N76 har forklart seg ulikt om antall skudd kan heller ikke tillegges særlig vekt. Det sentrale er at han har forklart seg om at han hørte skudd fra åstedet, samme natt som drapene skjedde. Dette har han gjort både til politiet i 2002 og til Sandberg i 2008. Oppsummert, kan det ikke sies at N76 har endret forklaring fra politiavhøret til intervjuet med Sandberg. Han forklarer seg konsekvent på de mest sentrale punktene av sine observasjoner. Det må derfor legges til grunn at han observerte to personer utenfor kårboligen og hørte skudd, natten drapene skjedde.

N76s vitneprov har betydning for saken på flere måter og må ses i sammenheng med de øvrige bevisene i saken. At han observerte to personer på forsiden av kårboligen, styrker sannsynligheten for at gjerningspersonene gikk inn gjennom hoveddøra i underetasjen. Dette taler også for at det var E som var hovedmålet for gjerningspersonene. N76s observasjoner må derfor ses i sammenheng med bevisene knyttet til knusningen av glassdøra, attentatforsøkene og hullet i skyvedøra.

Kulehull i skyvedør

Undersøkelser og tester fra Cranfield University åpner muligheten for at det kan ha blitt skutt med en kaliber .38 gjennom skyvedøra. Ut ifra vinkelen på hullet kan man anta at det er skutt rett på døra. Når hullet kun er ca. 8 cm opp fra gulvet, må man anta at skytteren har avfyrt skytevåpenet i liggende stilling. På denne bakgrunnen fremstår det plausibelt at skytteren har beveget seg opp trappen i kårboligen, og lagt seg med overkroppen ut fra trappen og inn på gulvet, for så å avfyre skytevåpenet. Dette åpner med andre ord opp for at gjerningspersonene har kommet inn i underetasjen og beveget seg oppover til overetasjen. Dette er motsatt av hva politiet har lagt til grunn, som mener gjerningspersonene har gått inn og ut verandadøren.

At personene kan ha gått inn gjennom hoveddøren i underetasjen, før de gikk opp, samsvarer med teorien om at E var hovedmålet for drapene – slik også både attentatforsøkene og 180-samtalen gir klare holdepunkter for. Dette samsvarer også med N76s observasjoner av to personer på forsiden av kårboligen, natten drapene skjedde. Endelig samsvarer det godt med de undersøkelser som er gjort av glasset i verandadøra, og som viser at dette er knust innenfra.

Det er ikke mulig å konkludere sikkert om hendelsesforløpet i kårboligen på bakgrunn av kulehullet i skyvedøra. Imidlertid åpner dette funnet opp for flere alternative forklaringer for hva som skjedde i kårboligen natten drapene skjedde. At dette hullet ikke ble oppdaget og dokumentert under etterforskningen er sterkt kritikkverdig for politiet. Dette kan ha ført til at etterforskningen gikk i feil retning på dette punktet, med de alvorlige følgene dette kan ha.

Fottøyspor

Av åsteds- og undersøkelsesrapporten er det også inntatt opplysninger om fottøyspor og blodspor på glass. På s. 7 av del 2 fremgår: «På flere av glassbitene var det avsatt fottøyspor, og på enkelte biter var det blodspor påført etter at glasset havnet på gulvet.»

Fottøyspor har naturlig nok blitt avsatt etter at glasset havnet på gulvet. At blodsporene er påført etter at glasset havnet på gulvet sier imidlertid ikke noe om at glasset har knust før drapene fant sted. Etersom G antagelig først skal ha blitt skutt inne på soverommet, og deretter kommet seg ut i stuen for å bli påført flere skudd, kan det meget vel tenkes at gjerningspersonen(e) først skyter henne på soverommet, deretter knuser glasset i verandadøren for så å oppdage at hun ikke er død, og derfor skyter henne i TV-stua slik at blodet havner på glasset.

Tore Sandberg viser i sin oversendelse fra 2018 i punkt 15.7 til at det ikke ble lagt fottøyavtrykksfolier i hele trappeløpet fra sokkeletasjen til hovedetasjen, slik politiet opplyste om. Det ble heller ikke lagt ut fottøyavtrykksfolier i selve sokkeletasjen. Dette er eksempel på et etterforskningskritt som burde, og antagelig hadde blitt, nærmere fulgt opp om man ikke så tidlig i etterforskningen hadde lagt til grunn at verandadøren var knust fra utsiden.

Tore Sandbergs anførsler knyttet til fottøyavtrykksfolier er også nærmere behandlet i Tore Sandbergs tilleggsanførsler i brev av 19. september 2021. Her vises blant annet til at det heller ikke er fremlagt foto eller annen dokumentasjon om det er lagt ut fottrykksfolie på veranda på baksiden av kårboligen, hvor gjerningspersonen(e) etter politiets fortelling skal ha tatt seg inn i boligen.

Et poeng er her at verandaen er omsluttet av skogbunn og mose, og at dersom gjerningspersonen(e) skulle ha tatt seg inn på oversiden av kårboligen gjennom verandadøren er det nærmest utenkelig at det ikke er avsatt fottøyavtrykk på verandaen. Også her er det derfor etterforskningskritt som kunne gitt en nærmere avklaring rundt hendelsesforløpet, men som likevel ikke er foretatt.

Ensidig etterforskning knyttet til hendelsesforløpet

I sluttinnlegget redegjøres for muligheten for alternative hendelsesforløp. Av åstedets- og undersøkelsesrapporten del 1 av 1999 punkt 2.3 s. 4 fremgår at «[f]ra utsiden er hovedinngangsdøren i sokkeletasjen eneste opplåsbare adkomst til huset. Fra terrassene kan det gis adkomst til huset ved at dører åpnes fra innsiden».

At verandadøren er knust fra innsiden, innebærer at gjerningspersonen(e) antagelig har tatt seg inn i kårboligen fra hovedinngangsdøren i sokkeletasjen, på fremsiden av kårboligen. Av åstedets- og undersøkelsesrapporten s. 5, er følgende beskrivelser gitt av hovedinngangspartiet:

Hovedinngangsdøren var forsynt med en reilelås uten sikkerhetslås. Ved vår ankomst stod den ulåst, mens mellomdøren mot hallen var låst fra innsiden. Låsene fungerte med rett nøkkel. Det var ikke brytespor på døra.

H, broren til F, som var den første personen på åstedet, fortalte i avhør 23. mai 1999 at han «gikk til hoveddøren og ringte på. Han fikk ikke noe svar og døren var låst.» Etter å ha gått rundt huset, og sett de tre avdøde, skal han ha ringt politiet og tatt med seg nøkkelen til hoveddøren, og gått ut terrasseveien for å vente på politiet.

I avhør dagen etter, 24. mai 1999, fortalte han:

Da vitnet første gangen hadde vært inne i huset, hadde han tatt med seg nøkkelen til hoveddøren nede. Dette for å slippe hjelpemanskaper inn. Da han låste opp nede, viste det seg at en mellomdør var låst, slik at de måtte gå bakveien allikevel.

I avhør 25. mai 1999 fortalte H at mellomdøren nede vanligvis ikke var låst.

Hvorvidt selve hovedinngangsdøren var låst eller ikke er noe uklart, selv om H hevdet overfor politiet at den var låst da han kom dit. I alle tilfeller må det kunne legges til grunn at mellomdøren nede var låst. Ettersom det ikke var brytespor på døra, har antagelig gjerningspersonen(e) hatt nøkkel eller benyttet verktøy for å ta seg inn i kårboligen. Alternativt kan dørene ha stått åpne, og senere blitt låst fra innsiden. Dette kan blant annet ha blitt gjort for å sørge for at de fornærmede vanskeligere kunne ta seg ut av huset, eller fordi gjerningspersonen(e) ønsket å få det til å fremstå som at de kom inn ovenfra gjennom verandadøren, for eksempel for å få det til å fremstå som et innbrudd.

Et hendelsesforløp som baserer seg på at gjerningspersonen(e) har kommet inn nedenfra stemmer for øvrig godt overens med kulehullet som er funnet på skyvedøren oppe i hovedetasjen til soveromsgangen.

På motsatt side av rommet fra skyvedøren er trappen som går ned til sokkeletasjen. Det kan derfor tenkes at E, etter å ha hørt lyder fra inngangspartiet i forbindelse med at gjerningspersonene skulle ta seg inn der, har løpt opp trappen til hovedetasjen og deretter blitt forsøkt skutt. Dette kan ha skjedd ved at gjerningspersonen(e) har tatt seg opp trappen til hovedetasjen, og for deretter å bøye seg ned/legge seg øverst i trappen for deretter å avfyre skuddet. Prosjekttilbanen vil i så tilfelle ha vært tilnærmet parallelt med gulvet, og har blitt avfyrt fra en lav posisjon over gulvet, i overenstemmelse med kulehullet i skyvedøren.

Tas det utgangspunkt i at gjerningspersonen(e) tok seg inn i kårboligen fra verandadøra i hovedetasjen er det vanskelig å se for seg hvordan kulehullet i skyvedøren kan ha havnet akkurat der. Befant E seg nede i sokkeletasjen og gjerningspersonen(e) gikk ned er det usannsynlig at gjerningspersonen(e) ikke skal ha klart å skyte henne mens hun fortsatt var nede i sokkeletasjen. Har hun kommet opp i hovedetasjen etter å ha hørt romstering, er det vanskelig å se for seg at gjerningspersonen(e) skal ha lagt seg ned i øverste delen av trappen for så å avfyre skudd mot henne, eller eventuelt G.

Legges det til grunn at gjerningspersonen(e) har tatt seg inn i kårboligen på annet vis enn gjennom verandadøren, kan det stilles spørsmål til hvorfor verandadøren i det hele tatt er knust. Denne kunne jo enkelt åpnes innenfra. En mulighet er at gjerningspersonen(e) ønsket å få det til å fremstå som et innbrudd. Denne teorien sammenfaller med at døren(e) nede ved inngangspartiet ble låst innenfra.

C har som kjent gitt detaljerte beskrivelser om den angivelige drapsplanleggingen som skal ha funnet sted på [gård] i et juleselskap i 1998. Til politiet forklarer hun at partene blant annet diskuterte at man skulle ta seg inn i boligen ved å knuse ruten. I avhør 17. juni 1999 forteller C at A skal ha forklart D hvordan han hadde tenkt å ta seg inn i kårboligen og hvordan han hadde tenkt å gjøre det slik at det så ut som et innbrudd. I lys av hva man i dag vet med hensyn til Cs troverdighet, er det nærliggende å tro at hun kan ha forklart dette til politiet av helt andre grunner enn at hun fikk høre noe slikt under juleselskapet.

En mulighet er at hun egentlig forklarer seg om hva som skjedde under utførelsen av drapene – fordi hun var til stede eller fikk det beskrevet av andre som var der. En annen mulighet er at hun egentlig refererer til en annen drapsplanlegging – dvs. at det ikke skjedde noe slikt under juleselskapet på [gård], men et helt annet sted på et helt annet tidspunkt. En tredje mulighet er at hun konstruerte en slik forklaring ut fra hva hun ble fortalt i forkant av avhøret var politiets teori om hendelsesforløpet.

Uansett vil det svekke troverdigheten av Cs forklaring at det nå må legges til grunn at det ikke er riktig at gjerningspersonene tok seg inn i kårboligen ved å knuse glasset i verandadøren fra utsiden. Det vises for øvrig til det anførte om nye bevis vedrørende Cs forklaring.

Oppsummering

At verandadøren er knust fra innsiden og ikke fra utsiden, gir som nevnt ingen klare svar på hva som har vært det faktiske hendelsesforløpet. Det åpner imidlertid for en rekke tenkelige forløp, og som burde vært nærmere etterforsket. Det hadde for eksempel vært særlig relevant å foreta nærmere undersøkelser av sokkeletasjen.

B anfører at det avgjørende for kommisjonen ved vurderingen av alle de nye bevis om verandadøren og hvordan glasset i denne ble knust er at disse bevisene – både alene og sammen med en rekke andre bevis – skaper betydelig tvil om hendelsesforløpet drapsnatten var slik lagmannsretten la til grunn.

Disse bevisene svekker også klart en viktig del av Cs forklaring om drapsplanleggingen på lille julaften 1998. Og ettersom domfellelsen av A og B for medvirkning til drapene blant annet er basert på at de deltok i denne drapsplanleggingen, har det stor betydning at det dermed ikke er sikkert at det som er forklart av C om denne planleggingen samsvarer med hendelsesforløpet. Når de nye bevisene viser at hendelsesforløpet med stor sannsynlighet kan ha vært et annet enn retten la til grunn, svikter også bevisgrunnlaget for domfellelse for medvirkning.

På dette grunnlag må de nye bevis som er omtalt under dette punkt også anses som et tilstrekkelig grunnlag for gjenåpning av saken mot A og B, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Påtalemyndigheten anfører at ettersom domfellelsene gjelder medvirkning, og ikke selve utførelsen av drapene, er det uten betydning for gjenåpningsspørsmålet hvilken inngangsdør gjerningspersonene tok seg inn gjennom, og hvem gjerningspersonene mente å drepe først.

Om man finner at et annet hendelsesforløp må legges til grunn, vil dette kunne kaste lys over hva som var selve motivet for drapene. Legges det til grunn at verandadøren er knust fra innsiden, slik Glass- og Fasadeforeningens konkluderer, innebærer dette at gjerningspersonen(e) må ha tatt seg inn i kårboligen på annet vis enn gjennom verandadøren. Da det ikke var tegn til innbrudd andre steder i boligen er det naturlig å slutte at gjerningspersonen(e) har tatt seg inn i boligen gjennom hoveddøra nede. Dette kan indikere at det var E, som sov i underetasjen, som var hovedmålet for drapene. Dette rokker i så tilfelle ved det motivet som

legges til grunn i lagmannsrettens dom. Har drapene sitt utspring i annet enn gårdstvisten, har dette betydning for domfellelsen av A og B. Derfor har hendelsesforløpet betydning for spørsmålet om gjenåpning.

Påtalemyndigheten trekker frem det som anses som «logiske brister ved et hendelsesforløp hvor gjerningspersonene kom inn i første etasje». Det vises til at både ytterdøra nede og mellomdøra mellom vindfanget og hallen i underetasjen var låst med nøkkelen stående i døren på innsiden. Til dette bemerker advokat Sulland på vegne av B at det ikke synes helt klart om ytterdøra var låst da gjerningspersonene kom til stedet. Påtalemyndigheten anfører videre at det har formodningen mot seg at gjerningspersonene ville ha tatt seg tid eller hatt mulighet til å låse dørene bak seg før de i tilfelle forsøkte å drepe E. Påtalemyndighetens antagelse kan imidlertid ikke tillegges bevismessig vekt. Både et ønske om å hindre adkomst fra huset for de fornærmede og ønsket om å få angrepet til å fremstå som et innbrudd, kunne begrunne behovet for å låse døren(e). Det å låse en dør eller to, er dessuten ikke en tidkrevende prosess.

Påtalemyndigheten anfører at det har formodning mot seg at E skal ha rukket å våkne, reagere, iføre seg morgenkåpe og deretter ha kommet seg ut i hallen nede og oppover trappen før gjerningspersonene fikk handlet. Det vises også til at G og F må ha unnlatt å reagere til tross for aktivitet i huset.

Forutsettes det at gjerningspersonene kom nedenfra kan det imidlertid tenkes at E våknet av at gjerningspersonene tok seg inn i huset. Det kan ikke utelukkes at hun da kan ha rukket å ta på seg en morgenkåpe og løpe opp til andre etasje. Har gjerningspersonene oppdaget henne på vei opp trappen kan også et slikt hendelsesforløp stemme godt overens med kulehullet i skyvedøren. G og F kan på grunn av deres alder, ha brukt tid på å få med seg hva som foregikk i huset. Videre antas det at drapshandlingene er utført svært raskt, og at det derfor antagelig ikke har vært særlig med tid til å reagere.

I tilknytning til at påtalemyndigheten hevder det er en svakhet ved Glass- og Fasadeforeningens undersøkelse at det ikke er gjort rekonstruksjon av knusing fra utsiden, bemerkes at Glass- og Fasadeforeningen mener at testene anses representative uavhengig av hvilken side man angriper fra. Dette må innebære at eventuelle knusningsforsøk fra utsiden av glasset ikke ville hatt betydning for konklusjonen.

Uenigheten som foreligger mellom påtalemyndigheten/Kripas og Glass- og Fasadeforeningen, skaper en slik tvil om hendelsesforløpet at det ut fra det strafferettslige beviskrav må legges til grunn det alternativ som er gunstigst for de domfelte. Det vil si at kommisjonen må legge til grunn at glasset i verandadøren er knust innenfra.

Påtalemyndigheten stiller i sitt sluttinnlegg spørsmål ved om hullet i skyvedøra i det hele tatt er et kulehull. Cranfield University konkluderer med at det ikke kan utelukkes at det er et kulehull. Om det kan anses som et kulehull eller ikke er et viktig utgangspunkt for vurderingen av bevisets betydning for saken. Ut ifra det samlede bevisbildet, er det få holdepunkter for å si at det er noe annet enn et kulehull. Når en vet at det har blitt avfyrt skudd i huset, øker dette sannsynligheten for at det er et kulehull. Det synes ikke å være mange andre naturlige forklaringer på hvordan et slikt hull kan oppstå. Påtalemyndigheten lanserer heller ikke andre mulige teorier. Videre bemerkes at det er vanskelig, slik Cranfield University fremhever, å gjennomføre en sikker test av skyvedøra så mange år etter. Hadde politiet oppdaget og dokumentert hullet under etterforskningen, ville en kanskje i dag hatt sterkere konklusjonsgrader å forholde seg til. Det er i alle tilfeller flere holdepunkter for at det er et kulehull, enn at det ikke er det.

Påtalemyndigheten fremhever at skyvedørens posisjon må ha blitt endret underveis i hendelsesforløpet dersom hullet skal ha kommet i forbindelse med drapene. Grunnen til dette er at skyvedøren stod i nær åpen stilling da politiet kom til stedet. Det påtalemyndigheten her er inne på, samsvarer bra med teorien om at gjerningspersonene har kommet inn i underetasjen og flyttet seg oppover. En kan for eksempel se for seg at de forfølger E opp trappen, og avfyrrer skuddet etter henne, liggende med overkroppen ut på gulvet, med underkroppen fortsatt i trappeløpet. Døren kan deretter ha blitt åpnet og det har senere blitt avfyrt et skudd fra kjøkkenet som traff G, da hun var i ferd med å flykte. Påtalemyndighetens uttalelser styrker dermed teorien om at gjerningspersonene har kommet inn gjennom hoveddøra i underetasjen.

3.3.13.6 Påtalemyndigheten anfører

De domfelte har tatt til orde for at personene som utførte drapene tok seg inn gjennom hoveddøren i første etasje istedenfor gjennom verandadøren. E sov på et soverom i første etasje, og slik en forstår begjæringene

hevdes det at om gjerningspersonene tok seg inn i første etasje kan dette peke mot at hun var det primære målet for drapshandlingen.

Følgende skal ifølge de domfelte peke mot at gjerningspersonene tok seg inn gjennom hoveddøren i første etasje:

- a. En undersøkelse utført av Glass- og Fasadeforeningen av hullet i vinduet i verandadøren i andre etasje som konkluderer med at vinduet er knust fra innsiden.
- b. En glassbit fra den knuste verandadøren som hadde Gs blod på seg lå delvis under en annen glassbit med fottøyavtrykk på, noe som skal indikere at verandadøren ble knust etter at Gs blod var kommet på glassbiten.
- c. At kriminalteknikerne kun sikret fottøyavtrykk fra deler av trappa mellom første og andre etasje kan innebære at man har oversett fottøyavtrykk fra gjerningspersonene kommende opp fra første etasje.
- d. Et formentlig kulehull i en skyvedør tilsier at gjerningspersonene har avfyrt skudd fra trappa opp fra første etasje.
- e. Et vitne har opplyst å ha sett to personer på fremsiden av kårboligen på det antatte drapstidspunktet.

Hvilken inngangsdør som ble benyttet har ikke betydning for gjenåpningsspørsmålet

Innledningsvis nevnes at A og B er domfelt for medvirkning til drapene, og ikke for å ha deltatt ved selve gjennomføringen av drapene. Hvilken inngangsdør gjerningspersonene tok seg inn gjennom, og hvem av de drepte som gjerningspersonene mente å drepe først, anses ikke å være av betydning for spørsmålet om domfellelsen av A og B for medvirkningen i forkant er riktig.

Opplysningene fra C i politiavhør og i retten om drapsplanleggingen på [gård] lille julaften 1998, tilsier at det allerede da ble drøftet mulighetene for å ta seg inn i hhv. første eller andre etasje, politiavhør 19. juni 1999:

Siktede sier at det ble diskutert «tusen» ting i stua denne natten til julaften 1998.

Siktede ble av rapportskriveren spurt om hvordan de skulle ta seg inn i huset og Is plan var at de skulle knuse det lille vinduet i døra på baksiden av huset. Dette har siktede forklart seg om tidligere. De skulle enten bruke tape eller glasshammer for å ikke bråke når ruta ble knust. Siktede hadde en egnet glasshammer bak i verktøykassen på sin BMW, men denne fikk de ikke låne. Det ble til at D eventuelt skulle skaffe dem en slik glasshammer dersom B og A skulle trenge det.

Planen videre var at de måtte forsikre seg om at As foreldre ikke hadde alarm og at de derfor måtte ta ut hovedsikringen som sitter i sikringsskapet ved inngangsdøra i første etasje. Dette var ett stort poeng for A. Drapene måtte gjennomføres når alle sov.

En skulle derfor gå inn i boligen gjennom den nevnte døra på baksiden, gå ned i 1. etasje og låse opp for den andre som skulle være med inn i kårboligen, samtidig som hovedsikringen ble skrudd av.

Planen videre var at de skulle ta seg av de som var raskest (As søster og hennes mann) først og deretter hans foreldre. Det ble også snakket frem og tilbake om at de skulle gå i hver sin etasje og at de eventuelt kunne bli overrasket av de som var i huset.

Denne forklaringen er også lagt til grunn av lagmannsretten, dommen side 16.

Siden de alternative rutene gjennom enten verandadøren eller hoveddøren i første etasje har vært drøftet av A og B som del i drapsplanleggingen de er dømt for, og at det i drapsplanleggingen også ble argumentert for å ta livet av E først da hun var lettere til bens, anser påtalemyndigheten at det ikke får noen betydning for spørsmålet om gjenopptakelse av saken mot A og B om nye opplysninger skulle tilsi at gjerningspersonene kan ha tatt seg inn gjennom døren i første etasje.

Når dette er sagt anser påtalemyndigheten at det hendelsesforløpet på åstedet som politiet og retten har lagt til grunn fortsatt står fast, og at anførselene fra Sandberg og advokat Sulland ikke rokker ved dette.

Ble verandadøren knust fra utsiden eller innsiden?

De kriminaltekniske sakkyndige fra Kripos har lagt til grunn at glasset i verandadøren ble knust fra utsiden. Dette er begrunnet slik i åsted- og undersøkelsesrapporten i dok 08,01,11 side 5 punkt 3.2.1.1:

Den 2-fløyede verandadøren midt i søndre langveggen var påsatt utvendige falske vindussprosser. Vinduet til høyre for verandadøren var lukket. Døren slo ut mot terrassen. Den søndre halvdelene hadde faste låsreiler mot tak og dørterskel, mens den nordre lot seg låse med 3 reiler mot pardøren, betjent av en dørvrider og en låsvrider fra innsiden. Det var ikke brytespor på dørbladene ytterkanter. Sprossene hadde 3 horisontale og 1 vertikal list. Sprossene på døren som kunne åpnes med hendel var trykket noe inn, slik at de 2 nederste horisontale sprossene var sprukket. Den midtre hadde en sprekk på ca 2,8 cm i området mot pardøren. Like ved denne sprekken var det en skade hvor noe av malingen var borte, og på lista nedenfor denne sprossen var det også en skade hvor malingen var borte, begge over en lengde på 2,4 cm. På den nedre horisontale lista var det en skade som bestod av en sprekk på begge sider av midtstolpen, og den var løsnet i festet mot dørbladet. Innenfor sprossen var isolerglasset knust med retning fra utsiden og inn i TV-stua. Enkelte glassfragmenter hadde blitt liggende på terrassen, noe i mellomrommet i isolerglasset, og det meste på gulvet rett innenfor. Hullet i ruta var tilnærmet sirkelrundt i høyde med hendelen/låsen, med bredde innvendig ca 28 cm og største høyde ca 61 cm. Innvendig i øvre kanten av ruta, var det et V formet brudd hvor glasset hadde sprukket bort i en lengde på ca 4 cm og 2,5 cm. På flere av bruddflatene langs kanten hadde den innvendige snittflaten avskalling på innsiden. På bruddflatenes kant på glasset som stod igjen i døra, var det flere konsentriske buer. Sporene tydet på at isolerglasset var knust fra utsiden, slik at døren lot seg åpne fra innsiden.

Vurderingen ble utdypet ytterligere under kriminaltekniker Tore Per Bakkens forklaring for lagmannsretten.

AKTOR: Når vi så på det bildet av verandadøra så ser vi at det er glasskår både på innsiden og utsiden. Er man sikker på at det er knust utenfra og inn?

BAKKEN: Ja det er vi sikre på. Og vi støtter det på tre forskjellige tekniske ting. Det ene er at selve bruddflatene på glasset gir oss de indikasjonene. I tillegg så er det press utenfra på sprossen, og det er også glass langt innover gulvet i den stuen som ligger på innsiden av døren, altså TV-stuen. Og dette er det ikke mulig å få til uten at det er øvet press ved slag utenfra og innover.

Skadene på utsiden av sprossene, som etter påtalemyndighetens syn utseendemessig ligner på merkene etter anslag fra et slagredskap, for eksempel et kubein, er avbildet i åstedsbildene, dok 08,08,01 side 28-29.

I tillegg viser påtalemyndigheten til at det ble funnet fottøyavtrykk på toppen av glasskår med gå-retning fra verandadøren og inn i huset. Fottøyavtrykkene som ble sikret i etasjen var tydeligst i området innenfor verandadøren og svakere lenger inn i etasjen, noe som også understøtter at gjerningspersonene tok seg inn gjennom verandadøren, jf. kriminaltekniker Geir Hansens forklaring for lagmannsretten.

På en glassbit fra det knuste vinduet i verandadøren ble det funnet en dråpe blod fra G som underbygget at verandadørglasset var knust før hun ble skutt, jf. nedenfor.

Sannsynligheten for at gjerningspersonene skal ha tatt seg inn gjennom hoveddøren i første etasje svekkes videre av at H, som kom først til stedet og fant de avdøde, har forklart i politiavhør at ytterdøren i første etasje var låst, og at den neste døren mellom vindfanget og hallen også var låst, med nøkkelen stående i døren på innsiden. Det er heller ikke funnet fottøyavtrykk i første etasje eller i trappen mellom etasjene.

Tore Sandberg har til støtte for gjenopptakelsesbegjæringen oversendt en rapport fra Glass- og Fasadeforeningen som konkluderer med at glasset i verandadøren ble knust fra innsiden. Denne konklusjonen bygger på tre premisser: For det første er det gjennomført en rekonstruksjon hvor tilsvarende dør-glass ble knust tre ganger, som viste radiale linjer på glasset. For det andre at foreningen mener at treffpunktet i glasset er på et punkt hvor det er sprosse på utsiden, og hvor anslaget derfor anføres å ikke kan ha skjedd fra utsiden. For det tredje er det lagt til grunn en opplysning fra Tore Sandberg om at glassfragmenter ved knusing strekker seg ca. 5 meter på ikke-angrepsside og ca. 1 meter på angrepssiden, og ut fra bilder på åstedet er det anslått at det var glassfragmenter 1 meter innover i huset og uvisst hvor langt utover på terrassen det var glassfragmenter.

Påtalemyndigheten viser for det første til at det fremgår av rapporten at det ble gjennomført tre rekonstruksjoner, og ved samtlige av disse ble glasset knust fra innsiden. Det er dermed ikke gjort rekonstruksjon av knusing fra utsiden. Dette er en svakhet ved undersøkelsen som svekker holdbarheten av konklusjonen.

Hva gjelder de mål for utstrekningen av glassfragmenter som fremkommer på den tidligere manglende side i Glass- og Fasadeforeningens rapport, antas disse i betydelig grad å påvirkes av hvilken kraft som anvendes, og at de få refererte forsøk således gir liten verdi knyttet til dette spørsmål.

Det er heller ingen holdepunkter for Glass- og Fasadeforeningens vurdering av at det kun var glassfragmenter ca 1 meter inn i boligen. Foreningens vurdering synes å være basert på bildene og ved å måle avstanden mellom de glassbitene som de kunne se på bildene og døren, men tar ikke høyde for mindre glassfragmenter som ikke nødvendigvis vil synes på disse bildene. Glass- og Fasadeforeningen synes også å ha sett bort fra at det på bilder av terrassen heller ikke kan sees noen glassbiter lenger ut enn rett foran døren. Det synes heller ikke å være innsendt fra Sandberg noe resultat av søk etter glasspartikler under terrassen, slik som sterkt anbefalt av Glass- og Fasadeforeningen. Vurderingen fra kriminalteknikerne som selv undersøkte åstedet, var at det var mer glass på innsiden av døren enn på utsiden og at det var glass langt innover i TV-stuen, jf. ovenfor. Legger man denne observasjonen til grunn vil også et sentralt premiss for Glass- og Fasadeforeningens vurdering peke i motsatt retning av det de forutsatte.

Det vises videre til kriminalteknikernes vurdering gjengitt ovenfor om at sprossene var trykket innover fra utsiden, og til de synlige merkene etter anslag på sprossene på dørens utside. Rapporten fra Glass- og Fasadeforeningen har dermed ikke tatt høyde for at treffpunktet har vært i hullet der glasset mangler, og at bruddflaten under sprossen skyldes trykk fra utsiden mot sprossen. Det vises til enkelte av de glassbitene som kan sees liggende mellom glasslagene på åstedsbilde av verandadøren, dok 08,02,02 side 11, sammenholdt med det som angis avslutningsvis i konklusjonen fra Kripis.

Rapporten fra Glass- og Fasadeforeningen har vært forelagt for Kripis, som har kritisert det metodiske og faglige grunnlaget for rapporten. Påtalemyndigheten viser til rapporten.

Samlet anses det å være betydelige svakheter ved premissene for Glass- og Fasadeforeningens vurdering, og denne rokker ikke ved konklusjonen fra de kriminaltekniske sakkyndige fra Kripis som gjorde den opprinnelige åstedsundersøkelsen.

Gir plasseringen av glassbit A-2 noen holdepunkter for om verandadøren ble knust før drapene ble begått?

På gulvet mellom verandadøren og kroppen til G ble det funnet en glassbit (A-2) med blod fra G i bruddflaten. Som nevnt har det tidligere vært uenighet om hvilken glassbit som er A-2. Imidlertid er det nå enighet om dette.

Åstedsbildene viser blodsprut på gulvet i vifteform fra området rundt Gs hode og overkropp, blant annet i den retningen glassbiten lå. Blodforekomsten på glassbiten er i bruddflaten og på den siden av glassbiten som vender ned mot gulvet, forenlig med at en bloddråpe har truffet glassbiten på siden, og rent ned og i underkant av glassbiten.

Samlet anser påtalemyndigheten at det ikke er fremkommet nye bevis som rokker ved konklusjonen til de kriminaltekniske sakkyndige om at blodforekomsten fra G er kommet på glassbit A-2 etter at verandadøren var knust og glassbiten lå på gulvet, og dermed at gjerningspersonene først tok seg inn gjennom verandadøren før drapene ble begått.

Opplysninger fra vitnet N76

Slik påtalemyndigheten oppfatter Sandberg, er hans første anførsel at N76 plasserer personer på fremsiden av kårboligen, der inngangen til underetasjen er, etter drapene. Den andre anførselen er at N76 hevder han hørte hunder ule, noe som skulle indikere at A og B var hjemme, i motsetning til opplysningene fra leieboerne på gården, N77 og N78, som forklarte at natten var uvanlig stille.

Påtalemyndigheten viser til at N76s observasjoner må ha blitt gjort på en betydelig avstand. De måleangivelser som Sandberg selv har angitt, tilsier at N76 etter å ha hørt skuddene, må ha gått nærmere 600 meter på jordet, og at det da har vært ytterligere ca 300 meter fra hans posisjon frem til kårboligen.

N76 var avhørt av politiet i 2002. Han forklarte da at han etter å ha hørt to skudd (og ikke tre skudd som han forklarte i 2008), ble forstyrret av bråk fra ungdommer ved [sted5] stasjon, og at han klatret over et gjerde mot jordet til [gård]. Han forklarte da at det var ganske langt fra der han stod bort til gården. Han forklarte at han så

mot [gård], og kunne da se låven og 2/3 av hovedhuset. Han forklarte den gangen at han observerte to personer utenfor hovedhuset – ikke kårboligen. Han hørte også en hund som bjeffet. Det fremkom heller ikke opplysninger om at han hadde gått en lengre strekning på jordet.

Uavhengig av disse ulike versjonene av hans forklaring så gir ikke forklaringen om at det har vært personer på forsiden av hovedhuset eller kårboligen noe tid *etter* at han hørte skudd, noe støtte for Sandbergs teori om at gjerningspersonene tok seg inn på forsiden av huset *før* skuddene. Observasjonen er angitt å ha skjedd mellom 5 og 10 minutter etter at han hørte skuddene basert på N76s egne forklaringer. N76s forklaring er dermed lite egnet som argument for at gjerningspersonene har tatt seg inn på fremsiden av huset før drapene, men kan i høyden gi grunnlag for at personer har vært på fremsiden etter at drapene var gjennomført.

I sum mener påtalemyndigheten at verken forklaringen N76 ga i 2002 eller den endrede forklaringen han ga til Tore Sandberg 6 år senere – gir grunnlag for antakelser om et hendelsesforløp som svekker grunnlaget for domfellelsen av A og B for medvirkning til drapene.

Antall skudd – hylseregneskapet

De kriminaltekniske åstedsundersøkelsene av kårboligen, sammenholdt med undersøkelsene av de avdøde og klærne de hadde på seg, ledet til en vurdering av at det trolig var avfyrt 13 skudd; tre skudd med en revolver kaliber .38 og ti skudd med en pistol kaliber .22. Tore Sandberg har anført at dette antallet ikke er riktig, og hevder at det må ha blitt avfyrt opptil 17 skudd.

Sandberg hevder for det første at politiets forklaring knyttet til .38 prosjektilet som ble oppdaget fra morgenkåpen til E, ikke samsvarer med den skuddretning som man har antatt. Sandberg hevder at anslaget i gulvet nær veggen på kjøkkenet skyldes et mantlet prosjektil, og følgelig må være forårsaket av et skudd med .38 kaliber revolveren.

Det bemerkes at forsøk på rekonstruksjon av posisjonen til gjerningspersoner og ofre er sentralt i de kriminaltekniske undersøkelser, men at når personene har vært i bevegelse kan disse vurderingene være beheftet med noe usikkerhet. Det har heller ikke kriminalteknikerne som forklarte seg i ankeforhandlingen lagt skjul på. Det er lagt til grunn at E formentlig har løpt mot verandadøren på kjøkkenet, og at hun har blitt skutt en eller flere ganger mens hun da har vært i bevegelse i den retningen. (De ulike skuddkanaler indikerer at hun også kan ha delvis snudd seg underveis, og/eller skytteren har forflyttet seg underveis). Det vises til Tore Per Bakkens forklaring i lagmannsretten hvor han viser til at E har hatt en form for bevegelse i forbindelse med de to avsluttende skuddene.

Når det gjelder prosjektilet som ble funnet ved obduksjonen, og som syntes å komme fra Es morgenkåpe, er det lagt til grunn at dette er et skudd som har gått gjennom kroppen hennes. Hva gjelder anslaget i kjøkkengulvet, har man ut fra funn av kobberavsetning i dette, bygget på at det kan skyldes at .38-prosjektilet har truffet gulvet etter gjennomskytingen. Prosjektilets energi og videre bevegelse frem til det har blitt med i morgenkåpen, har ikke latt seg nærmere klarlegge.

Det påpekte prosjektilanslaget synes å være forenlig med den skuddvinkel/skuddkanal som politiets kriminalteknikere har anført som mest sannsynlig, dersom offeret hadde vært på vei ned mot gulvet da hun ble truffet. Den angitte vinkel kan også indikere dette, ut fra antatt våpenhøyde sammenholdt med innskuddsåpningens høyde. Det vises også til den veltede kjøkkenstol, som kan ha blitt veltet av offeret i fallet. De vurderinger som er gjort av skuddkanaler og posisjoner, baserer seg nettopp på vurderinger, og som det fremgår av forklaringene under ankeforhandlingene, har man gitt uttrykk for noe usikkerhet omkring enkelte av skuddskadene, herunder den nøyaktige fysiske situasjon i avfyringsøyeblikket for disse. Påtalemyndigheten har videre merket seg at Sandberg skriver at prosjektilet ble funnet ved utgangssåret til E. Etter påtalemyndighetens syn har han imidlertid ikke dekning for å si noe om hvor prosjektilet trillet fra.

For det andre har Sandberg i sin beregning av antall avfyrte skudd lagt til grunn at hullet i skyvedøren stammer fra et skudd avfyrt under hendelsen. Når det gjelder hullet i skyvedøren vises det til redegjørelsen nedenfor, hvor det konkluderes med at hullet neppe stammer fra drapshendelsen.

Påtalemyndigheten bemerker at når det, som i [familie1]-saken, er fastslått at hver av de drepte ble truffet av flere skudd, og det er samsvar mellom de tilførte skader, aktuelle skytevåpen, og at de antatte kulebaner er trukket ut fra spor på åstedet og i ofrene, antas det å være mindre relevant for spørsmålet om gjenoptakelse for

de som er dømt for planleggingen, hvorvidt en av kulebanene skulle ha en noe avvikende retning, eller være påført offeret på vei ned på en annen måte.

Anførselen om antall avfyrte skudd, kan etter påtalemyndighetens syn dermed ikke gi grunnlag for noe annet hendelsesforløp enn det retten har lagt til grunn i saken, av betydning for domfellelsen av A og B for medvirkning til drapene. Det er heller ikke grunn for noen kritikk av de kriminaltekniske undersøkelsene på åstedet som skulle tilsi tvil om riktigheten av dommen.

Gir hullet i skyvedøren noen ytterligere informasjon om hendelsesforløpet?

Sommeren 2004, over fem år etter de kriminaltekniske undersøkelsene av kårboligen, ble det i forbindelse med takst av boligen oppdaget et hull i en skyvedør. Tore Sandberg har anført at dette kan ha vært et kulehull som har vært oversett av kriminalteknikerne, og som dermed kan endre antallet skudd som er estimert avfyrte og dermed det hendelsesforløpet som er lagt til grunn at skjedde ved drapene. Han har anført at dette kan støtte en hypotese om at gjerningspersonene har kommet inn fra underetasjen, fulgt etter E og avfyrte et skudd fra trappen.

Stammer hullet overhodet fra et våpenprosjekt?

Påtalemyndigheten viser for det første til at det kan reises spørsmål om det aktuelle hullet overhodet er et kulehull, da det ikke er funnet verken noen prosjektil eller videre anslag i vegger eller inventar i en eventuell kulebane på noen side av skyvedøren. Det er ikke funnet noen hull verken i baderommet eller døren inn til finstuen.

Tore Sandberg har fått et våpenlaboratorium ved Cranfield University i Storbritannia til å prøveskyte med .22 kaliber og .38 kaliber våpen på en del av den originale skyvedøren. Påtalemyndigheten vil innledningsvis omtale enkelte forhold knyttet til de undersøkelser som er foretatt ved Cranfield University. Slik påtalemyndigheten vurderer det aktuelle hullet, anses disse forholdene imidlertid ikke å ha direkte betydning i sammenhengen. I et kriminalteknisk perspektiv, gir det likevel grunnlag for faglig undring, og for enkelte elementer en svakhet ved undersøkelsen, at det ved prøveskytingen med kaliber .38 er benyttet en annen prosjektilform (flat-nose) enn prosjektilene som ble funnet på åstedet (round nose). Det er videre opplyst at ammunisjonen som ble prøveskutt, var av typen .38 Special +P, som er en noe kraftigere ladet patron enn den vanligere .38 Special. Det er ikke kjent hvilken type/ladning som ble benyttet ved drapene.

Videre er det ved den filmede prøveskytingen hos Cranfield University med kaliber .22, benyttet rifle, til tross for at det er lagt til grunn at det ble benyttet pistol ved drapene. Ved den filmede prøveskytingen med .38 kaliber er det uttalt at det er skutt med en Webley revolver, til tross for at det er lagt til grunn at revolveren benyttet ved drapene var Ds Colt revolver. Revolveren som vises i filmen fra prøveskytingen fremstår for øvrig utseendemessig heller ikke som en Webley-revolver, bl.a. ut fra at den synes å ha utsvingbar tønne, i motsetning til Webley-revolvere.

Om man likevel tar utgangspunkt i resultatene fra prøveskytingen, ser man at hullet i skyvedøren fra åstedet hadde tilnærmet lik diameter på inngangs- og utgangsåpningen. Prøveskytingen med .22 kaliber, viste at skuddene hadde en vesentlig mindre diameter både på inngangs- og utgangsåpningen enn hullet fra åstedet. Også prøveskytingen med .38 kaliber våpen resulterte i kulehull med mindre diameter åpning enn hullet fra åstedet, og etterlot seg dessuten et vesentlig større avvik mellom utgangsåpningen og inngangsåpningen enn i hullet fra åstedet. Ingen av kulehullene fra prøveskytingen ga tilnærmede like hull i skyvedøren som det opprinnelige hullet fra åstedet. I videoopptak som Sandberg har oversendt som viser nærbilder av hullene fra hhv. åstedet og prøveskytingen, fremstår kulehullene fra prøveskytingen å ha mer inntrykksskader og avflising rundt inngangsåpningen enn det opprinnelige hullet fra åstedet.

Cranfield University har vurdert at hullet fra åstedet kan ha blitt utvidet gjennom undersøkelser med sonder og lignende, og med det premisset har de konkludert med at det *ikke kan utelukkes* at hullet stammer fra et skudd. Cranfield University har ikke angitt noen sannsynlighetsgrad for om hullet er et kulehull, men ut fra den øvrige vurderingen til laboratoriet tolker påtalemyndigheten at denne er lav.

Skyvedørens posisjon må ha blitt endret underveis i hendelsesforløpet dersom hullet skal ha kommet i forbindelse med drapene

For det andre fremgår det av bildene og filmene fra de kriminaltekniske undersøkelsene av åstedet at skyvedøren stod i nær åpen stilling da politiet kom til stedet, og har også stått i slik posisjon da et skudd ble avfyrt fra kjøkkenet som traff G i TV-stuen, og gikk videre inn i veggen/pocketkarmen foran skyvedøren og gjorde et anslag i skyvedøren. Det nye hullet i skyvedøren befinner seg lenger inn på skyvedøren, ca. 35 cm fra ytterkanten, og ville derfor ikke være mulig å treffe uten å gå gjennom veggen/pocketkarmen, med mindre skyvedøren var mer lukket/trukket ut enn den dokumenterte posisjonen.

Hullet ble ikke funnet ved åstedundersøkelsene

For det tredje er det lite sannsynlig at hullet var der under åstedundersøkelsen etter drapene. Noe slikt hull i den aktuelle skyvedøren ble ikke funnet ved åstedundersøkelsen til tross for at skyvedøren ble trukket ut og undersøkt av kriminalteknikere, som naturligvis var særlig på jakt etter både kulehull, fingeravtrykk og andre spor. Selv om de opprinnelige åstedbildene ikke viser delen av døra hvor hullet er, viser de at det er gått over store deler av skyvedøren med fingeravtrykkpulver, og hvordan kriminalteknikerne undersøkte kulebanen til kulehullet som gikk gjennom veggen og i skyvedøren litt høyere opp. Det fremstår dermed som svært lite sannsynlig at et kulehull skulle ha blitt oversett om det var der under åstedundersøkelsen.

Kan hullet ha tilkommet i tiden mellom drapene og da det ble funnet?

For det fjerde er det på det rene at uvedkommende har vært inne i kårboligen i perioden etter at de kriminaltekniske undersøkelsene ble gjennomført av politiet og før hullet ble oppdaget, slik at det er fullt mulig at noen kan ha laget hullet i etterkant. Kårboligen på [gård] er et av Norges mest kjente drapsåsteder, og har tiltrukket seg mye oppmerksomhet og besøk.

Det vises eksempelvis til dok. 09,05,01 som illustrerende for dette: Saken gjelder anmeldelse av innbrudd i kårboligen, ved at det 20. mai 2001 ble avdekket at en vindusrute var fjernet. Da politiet kom til stedet, var også hoveddøren ulåst og politiets plomberingstape var brutt. Politiets etterforskning av innbruddet lyktes aldri å avdekke hvem som hadde brutt seg inn i boligen, men det kom frem at minst to grupper med russ tidligere samme måned hadde vært utenfor kårboligen, en av gruppene ved to anledninger, og at det også av russeren var lagt igjen en sokk på utsiden. Hvor mange personer som kan ha vært inne i kårboligen i løpet av hele perioden på fem år fra åstedundersøkelsene var gjennomført og til hullet i skyvedøren ble funnet, er et åpent spørsmål.

Kan hullet stamme fra avfyring fra trappa?

For det femte kan en uansett vanskelig se at Sandbergs hypotese om at hullet kan ha kommet fra et våpen avfyrt fra trappen er fysisk mulig. I undersøkelsen fra det britiske våpenlaboratoriet Cranfield, angis at hullet går inn ca 90 grader i forhold til dørbildet. Det synes å være understøttet av de foto Sandberg har tatt av hullet, og den illustrasjon han har laget med laserlys gjennom det aktuelle hullet. En slik retning passer ikke med de alternative kulebanene man kunne se for seg om et skudd var avfyrt fra trappen, da skuddet da ville truffet døra fra en skrå vinkel og ikke 90 grader som hullet indikerer.

Hullet i skyvedøren er ca 10 cm fra gulvet, og det ville oppstått en tydelig vinkel ovenfra og ned, dersom et skudd skulle vært avfyrt fra en skytter stående i hovedetasjen.

Oppsummering

Oppsummeringsvis anser påtalemyndigheten at det er svært lite sannsynlig at hullet i skyvedøren overhodet stammer fra et skudd, og at det ut fra hullets form formentlig kan være boret. Videre anser vi at den rent hypotetiske mulighet for at hullet var der ved åstedundersøkelsene, forutsetter at det i tilfelle av kulehull må ha blitt avfyrt fra en liggende posisjon på gulvet, mens skyvedøren stod i en annen stilling enn da et annet skudd traff døra lenger oppe ved drapene, og at prosjektilet har gått inn i en gjenstand som må ha blitt bragt ut av huset før undersøkelsene, ettersom det ikke er funnet spor etter prosjektilet i den forventede videre kulebanen. Hullet må videre ha blitt oversett av en rekke kriminalteknikere til tross for de grundige åstedundersøkelsene.

Om så dette skulle ha vært tilfelle, vil en slik avfyring fra gulvet i hovedetasjen ikke understøtte noen teori om at gjerningspersonene har kommet opp fra underetasjen. Det anses følgelig ikke å ha noen betydning for vurderingen av domfellelsen av A og B for medvirkning til drapene.

Kan gjerningspersonene ha kommet seg fra første etasje og opp trappen uten at kriminalteknikerne ville fått med seg fottøyavtrykkene?

Tore Sandberg har anført at det at kriminalteknikerne kun sikret fottøyavtrykk fra deler av trappen mellom første og andre etasje, kan innebære at man har oversett fottøyavtrykk fra gjerningspersonene kommende opp fra første etasje.

Det fremgikk imidlertid av forklaringen til de kriminaltekniske sakkyndige i retten at før fottøyfolie ble lagt ut ble det brukt spesialbelysning, såkalt Volpi-lys, for å se etter fottøyavtrykk som kunne sikres. Det fremkom videre at trappen og første etasje ble undersøkt med slikt lys uten funn av fottøyavtrykk, og dette er grunnen til at det ikke er lagt ut fottøyfolie flere steder. Det ble for sikkerhets skyld lagt folie i gangbanen i deler av trappen, men uten funn.

Utenfor huset ble det forsøkt lagt fottøyfolie på verandaen utenfor andre etasje på fremsiden, men uten funn. Det ble ikke lagt folie på terrassen bak huset og på grusen foran huset på bakkeplan fordi underlaget ble vurdert å ikke være egnet for dette.

Logiske brister ved et hendelsesforløp hvor gjerningspersonene kom inn i første etasje

Da H kom til kårboligen og fant de avdøde 23. mai 1999 var ytterdøren i underetasjen låst, og ved politiets åstedsundersøkelse ble det videre konstatert at mellomdøren mellom vindfanget og hallen i underetasjen var også låst med nøkkelen stående i døren på innsiden.

For gjerningspersoner som formentlig ville ha som mål å komme seg raskt inn i huset og utføre drapene for så å komme seg raskt bort igjen etterpå, har det formodningen mot seg at de ville ha tatt seg tid eller hatt mulighet til å låse dørene bak seg før de i tilfelle forsøkte å drepe E.

E var, da hun ble drept, iført morgenkåpe. Dersom gjerningspersonene tok seg inn i underetasjen må hun følgelig ha rukket å våkne, reagere, iføre seg denne og deretter ha kommet seg ut i hallen nede og oppover i trappen før gjerningspersonene har handlet, ettersom det ikke er avfyrt skudd mot henne som har gitt spor i underetasjen. Dette står i kontrast til at både F og G ble skutt liggende i sine senger. Dersom E var drept først, må F og G ha unnlatt å reagere ved å gå ut av sengene sine til tross for den, i tilfelle, omfattende aktiviteten i huset, og skuddene mot E. Et slikt hendelsesforløp passer heller ikke med at skudd er avfyrt fra F og Gs soverom ut gjennom døren og inn i veggen i gangen dersom E allerede var død.

Konklusjon

Etter påtalemyndighetens syn er det ikke fremkommet nye bevis fra åstedet som endrer den vurderingen av hendelsesforløpet ved drapene som politiets kriminalteknikere redegjorde for under ankeforhandlingen. Tore Sandbergs teori om at gjerningspersonene tok seg inn gjennom hoveddøren i underetasjen og senere knuste verandadøren innenfra har ikke noen støtte i konkrete bevis.

Under enhver omstendighet vil det ikke ha noen betydning for domfellelsen av A og B for medvirkning av drapene om gjerningspersonene ved gjennomføringen av drapet valgte å gå inn ved den ene eller andre adkomsten til kårboligen.

3.3.13.7 Kommisjonens vurdering

Er glasset i verandadøren knust fra innsiden?

Ifølge Tore Per Bakken, som ledet den tekniske etterforskningen, var det tre forskjellige tekniske funn som gjorde politiet sikre på at glasset i verandadøren var knust fra utsiden: Selve bruddflatene på glasset ga disse indikasjonene, i tillegg til at det hadde vært press utenfra på sprossen og det var glass langt innover gulvet i stuen på innsiden av verandadøren.

Glass- og Fasadeforeningens har imidlertid kommet til at anslaget/bruddpunktet er på det innvendige glasslaget i verandadøren. Det kan stilles enkelte spørsmål ved Glass- og Fasadeforeningens rapport. Dette eksempelvis knyttet til angivelse av anslaget/bruddpunktet basert på blant annet målt avstand på glassfragmenter på inn- og utside etter anslaget. Den tidsnære vurderingen basert på tilgang på åstedet var at det var mer glass på innsiden av døren enn på utsiden og at det var glass langt innover i tv-stuen. Glass- og fasadeforeningens rapport på

dette punkt er basert på foto. Likevel utgjør rapporten et nytt bevis i saken, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3, som gir grunn til å stille spørsmål ved om gjerningspersonene(e) kom inn terrassedøren eller hovedinngangsdøren. Betydningen av dette drøftes nærmere nedenfor.

Glassbit A-2

Når glassbit A-2 hadde Gs blod på bruddkanten, kan man utlede at blodet kom på glassbiten etter at glasset ble knust. Dersom glassbit A-2 lå utenfor en naturlig radius for blodsprut fra G, viser det etter kommisjonens syn kun at glassbiten ikke har ligget i ro etter at glasset ble knust. Når glassbiten også har blod på undersiden kan det skyldes at det har rent ned på undersiden.

N76s observasjoner

N76 forklarte seg til politiet 2. oktober 2002. Han forklarte at han hadde gjort observasjoner natt til lørdag 22. mai 1999, som han ikke tidligere hadde kommet med fordi han trodde det var «feil» natt og at drapene hadde skjedd natt til søndag 23. mai 1999. Han forklarte:

Fredag 21.5.99 var vitnet hjemme på sin hybel. På den tiden hadde han litt problemer med å sove p.g.a hjerteproblemer. Sent på kvelden/natten gikk han ut en tur. Han pleide å gå litt frem og tilbake på plassen ute. Han hadde tatt med seg tobakken sin.

Da han gikk der ute hørte han plutselig et skudd. Han så på klokka og den var akkurat 0045. Like etter hørte han et skudd til, men dette var svakere. Lyden kom fra retning [sted16]. Han ble litt forstyrret av bråk fra ungdommer som var på [sted5] stasjon. De ble etter hvert borte og det ble helt stille.

Han ble nysgjerrig på hva dette var så han klatret over et gjerde mot jordet til [gård]. Fra stedet der han stod så han [gård]. Han vet ikke hvor langt det var mellom stedet der han stod og gården, men det var ganske langt. Han så låven og 2/3 av hovedhuset.

Mens han stod der så han to personer foran hovedhuset. Han så at de var i bevegelse, men han så ikke hva de gjorde. Men de stod ganske nærme hverandre. Han hørte også en hund som bjeffet. Han mente det ikke var «sint» bjeffing og at hunden måtte være mellomstor. Vitnet skulle tenne seg en røyk og måtte snu seg et øyeblikk pga vinden og da han snudde seg tilbake var personene borte.

Like etter så han en bil kjøre i retning mot [sted5] fra [sted16]. Det var en firkantet bil. Ikke stor og ikke liten. Han mener det måtte være en sving på veien da han så billysene litt fra siden. Han så ikke om bilen kjørte mot [sted17] eller [sted5].

Etter å ha observert dette gikk han tilbake til hybelen sin. Han antok at det tok ca. 20 min fra han hørte første skuddet til han var tilbake på sin hybel.

Vitnet vet ikke om hans opplysninger har noen betydning, men han har fortalt det han har sett og hørt.

Vitnet forklarer at det har plaget ham mer og mer at han ikke har gått til politiet med disse opplysningene før. Han har også hatt skyldfølelse for at han ikke ringte til politiet samme natt som han gjorde sine observasjoner.

Deretter har N76 forklart seg for Sandberg i 2008, jf. ovenfor.

Kommisjonen legger til grunn at N76s observasjoner refererte seg til kårboligen. Observasjonene er i strid med leieboerne N77 og N78 vitneforklaringer om at hundene ikke var hjemme drapsnatten. De sistnevntes politiforklaringer var imidlertid tidsnære, avgitt 23. mai 1999, og vil derfor normalt tillegges større vekt i den grad det foreligger motstrid. Hunden(e) N76 hørte behøver heller ikke å ha vært A og Bs hunder.

Det er etter kommisjonens syn også noe usikkerhet rundt hvilken natt N76 gjorde sine observasjoner. Skjedde N76s observasjoner drapsnatten, behøver det heller ikke å innebære et annet hendelsesforløp enn det retten la til grunn. Selv om han – etter å ha hørt skudd – observert mennesker på forsiden av kårboligen som var borte da han snudde seg tilbake etter å ha tent «seg en røyk og måtte snu seg et øyeblikk pga. vinden», behøver ikke det å bety at de observert gikk inn gjennom hovedinngangsdøren.

Det hefter usikkerhet ved N76 observasjoner på grunn av tidsforløpet. Han forklarte seg for politiet og for Sandberg henholdsvis 2 ½ år og 9 år etter drapene. Hukommelse svekkes over tid. Han ga dessuten en noe annen forklaring for politiet enn til Sandberg.

N76 observasjoner bidrar likevel til en viss tvil om hendelsesforløpet, og kan isolert sett trekke i retning av at gjerningspersonen(e) kom inn fra framsiden av kårboligen. Betydningen av dette drøftes nærmere nedenfor.

Prosjektil- og hylseregnskapet

Kommisjonen nøyer seg med å ta til etterretning at Sandberg mener projektil- og hylseregnskapet til Kripos ikke stemmer, og at det kan være avfyrt inntil 17 skudd på åstedet. Om antall avfyrte skudd var flere enn 13, slik det ble forklart for lagmannsretten, er det vanskelig for kommisjonen å se at dette endrer vurderingen av hendelsesforløpet. Det forhold at Sandberg stiller spørsmål ved politiets vurdering, utgjør ikke et nytt bevis i saken.

Nærmere om kulehull i skyvedør

Selv om det åpnes for at det er et kulehull tilsvarende en patron kaliber 38 i skyvedøra, som politiet kan ha oversett, bemerker kommisjonen at det ikke er andre spor etter denne patronen på åstedet. Det er videre vanskelig for kommisjonen å se at dette endrer vurderingen av hendelsesforløpet.

Kommisjonen tilføyer at åstedet ikke har stått urørt fra trippeldrapet til det ble frigitt av politiet. Av straffesakens dok. 09,05 fremgår at det var innbrudd i kårboligen i mai 2001, før kårboligen var frigjort som åsted. Noen tok seg inn ved å fjerne et kjellervindu på husets østside. Saken ble henlagt av politiet. Også av takstrappporten fra murmester Hans Kr. Vangen av 31. juli 2004 fremgår at det hadde vært innbrudd i kårboligen etter trippeldrapet.

Fottøyavtrykksfolier mv.

Kommisjonen har vurdert, men ikke funnet grunn til å innhente samtlige fottøyavtrykksfolier og/eller foto av disse mv. eller foreta de andre undersøkelser Sandberg begjærer. Kommisjonen kan ikke se at dette vil tilføre saken noe resultat av nevneverdig betydning, og viser til det som er forklart om undersøkelser foretatt på åstedet. Kommisjonen har for øvrig undersøkt Kripos' støvsugerposer fra første etasje i kårboligen, som ikke har blitt gjort tidligere. Kommisjonen har ved vurderingen av hva som er egnet for nye undersøkelser, fått bistand fra kriminalteknikere ved Oslo politidistrikt.

Samlet vurdering av den nye teorien om hendelsesforløp i kårboligen

I retten ble det ikke problematisert hvordan gjerningspersonen(e) banet seg adgang til åstedet. Lagmannsretten la til grunn at gjerningspersonen(e) tok seg inn ved å knuse glasset i verandadøren, og baserte dette på politiets etterforskning.

Dette er nå i større grad problematisert i forbindelse med gjenåpningsbegjæringen. Det er momenter som trekker i ulik retning, og kommisjonen peker særlig på Glass- og Fasadeforeningens rapport og N76 observasjoner. Når alle åstedssporene ses i sammenheng, er det fortsatt klart mest sannsynlig at gjerningspersonen(e) kom inn fra baksiden av kårboligen ved å knuse vinduet i verandadøren. Det er imidlertid noe usikkerhet nå, men for spørsmålet om gjenåpning er det etter kommisjonen syn ikke av avgjørende betydning hvor gjerningspersonen(e) tok seg inn i kårboligen. I tilknytning til teorien om at E var det primære målet, bemerkes at intet av hendelsesforløpet fant sted nede og at E ble skutt etter at hun hadde kommet opp.

Temaet vil inngå i den samlede drøftelsen av om det er nye bevis egnet til å føre til frifinnelse, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

3.3.14 C

3.3.14.1. Innledning

C forklarte i lagmannsretten om sentrale tema som våpenoverlevering lille julaften 1998, våpenopplæring, drapsplanlegging og våpenbyttet i april 1999. Kommisjonen legger til grunn at domfellelsen i lagmannsretten blant annet er basert på at både våpenoverlevering, våpenopplæring, drapsplanlegging og våpenbytte hadde skjedd.

3.3.14.2. Nye bevis fra Sandberg

I begjæringen om gjenåpning er det redegjort for opplysninger Sandberg har mottatt om Cs rolle ved drapene og attentatforsøkene mv., eksempelvis begjæringen pkt. 4.1.22 og 4.1.23.

Sandberg har også fremlagt rapport datert 19. mai 2019 med overskriften «Oversikt vitner som knytter C til attentatforsøk i 1989 og [familie1] drapene i 1999». Dette er en redegjørelse for vitner som forklarte seg for lagmannsretten og vitner som har kommet til etter domfellelsen, og er dels en sammenstilling av opplysninger som også fremkommer andre steder i Sandbergs materiale. Deler av denne rapporten fremkommer også i begjæringen.

Sandberg understreker i rapporten at det ikke er hans oppgave å føre bevis for hvem som utførte attentatforsøkene i 1998 og trippeldrapet i 1999: «Den avgjørende problemstillingen er om Kommisjonen kan utelukke at Eidsivating lagmannsrett hadde kommet til en annen vurdering av skyldspørsmål og motiv for drapene om lagretten og domstolen hadde vært kjent med den informasjon som disse vitnene har gitt ...», rapporten side 1.

I tilleggsanførsel 15. september 2021 sidene 26-30 redegjøres det for Cs kontakt med jugoslavisk mafia, og for forbindelseslinjer til [N23s etternavn]-brødrene.

3.3.14.3 Begjæring om utredning og nye bevis fra advokat Sulland

Innholdsanalyse av Cs forklaring

På anmodning fra advokat Sulland har professor i psykologi Roald A. Bjørklund utarbeidet en innholdsanalyse av Cs forklaring for lagmannsretten, basert på lyd- og bildeopptak av forklaringen. Rapporten er datert 11. mars 2008/3. mars 2009. Bjørklund gir følgende oppsummering i rapporten på side 24:

Rapporten gir en kortfattet beskrivelse av fagfeltet innholdsanalyse av avhør og forklaring for retten.

Deretter er det gjennomført en fem trinns analyse av Cs forklaring i retten. Hennes forklaring har en total varighet på 13 timer 40 minutter.

Det er særlig hendelser knyttet til lille julaften 1998 som er behandlet inngående i denne rapport. C har brukt om lag 5 ½ timer av sin forklaring på å omtale denne datoen.

Det er registrert at hendelsene tilknyttet lille julaften inngår i 9 sekvenser. Disse sekvensene er analysert fortløpende og det er identifisert 70 utsagn som er gjort til gjenstand for nærmere innholdsanalyse.

En påfølgende vurdering av innholdet i de 9 sekvensene viser at

1. det er betydelig indre motsetninger mellom de detaljer C omtaler, dette gjelder eksempelvis hvordan hun fikk tak i ammunisjon til våpnene, hvem som informerte D om vådeskuddet, hvordan våpenopplæringen ble gjennomført (bruk av hansker), detaljer med skissetegningen under drapsplanleggingen, og hennes egen sinnstilstand lille julaften.
2. Det er videre konkludert at C hadde et betydelig amfetaminforbruk omkring lille julaften.
3. Det er et faktum at C husket svært lite av hendelsene umiddelbart etter varetektsfengsling. Hun har gradvis fått bedre erindring av enkelte hendelser. Det er skissert 4 mulige årsaker til dette

forholdet, henholdsvis:

- Bevisst ønske om å lyve
- Vanskelighet mellom å skille mellom fantasi og virkelighet
- Angst som skaper konfabulasjoner
- Falsk minne syndrom.

hvorav «falsk minne syndrom» fremstår som mest sannsynlig forklaring. I så fall må kritiske deler av hennes forklaring fremstå som konstruert.

Advokat Sulland har også innhentet og fremlagt en «second opinion» fra professor i psykologi Sven Svebak av 30. juni 2009. Han konkluderer som følger:

Min konklusjon er derfor at professor Bjørklund har avgitt en meget godt dokumentert og vitenskapelig meget godt fundert vurdering av troverdigheten til C i hennes vitneforklaring til lagretten om hendelser den 23. desember 1998.

På grunn av tiden som har gått etter at professor Bjørklund avga sin uttalelse har advokat Sulland bedt om redegjørelse fra politiinspektør Trond Myklebust ved Politihøgskolen for hvordan det vitenskapelige kunnskapsgrunnlaget for slike innholdsanalyser har utviklet seg i denne perioden, nasjonalt og internasjonalt. I tillegg ble Myklebust bedt om selv å gjøre en vurdering av Bjørklunds arbeid basert på sin kunnskap og kompetanse.

Myklebust avga sin uttalelse 28. januar 2024 i samsvar med det mandat han hadde mottatt. Myklebust gir under pkt. 4 sin oppsummering og konklusjon:

Etter å ha gått nøye igjennom professor Bjørklund sin rapport, viser han til majoriteten av de klassiske litteraturkildene for innholdsanalyse som metode. Selv om det har gått 15 år fra rapporten ble skrevet i 2009 til i dag, er det etter mine analyser og faglige vurdering ikke tilkommet vesentlig ny kunnskap som svekker det faglige og vitenskapelige grunnlaget for den metoden som professor Bjørklund har benyttet i sin innholdsanalyse.

Min konklusjon sammenfaller med professor Svebak i at Bjørklund har avgitt en meget god dokumentert vurdering av C sine forklaringer. Bjørklund trekker konklusjoner som er godt begrunnet i innholdsanalysen, samtidig som han er åpen for alternative tolkninger. Bjørklund sin endelige konklusjon om at kritiske deler av C sine forklaringer mest sannsynlig fremstår som konstruert tiltres.

Barnålbeviset

Under etterforskningen av [familie1]-saken tok politiet beslag i en parykk og en sokk, begge tilhørende C. På parykken og sokken ble det funnet barnåler.

Barnålene ble et tema under ankeforhandlingene i Eidsivating lagmannsrett, men også i etterkant av dommen. Årsaken til dette var at barnålene var ett av få tekniske spor som potensielt kunne bidra til å avklare hvilke personer som faktisk utførte drapene på [gård].

DNA-undersøkelser av barnålsporene ble igangsatt kort tid før ankeforhandlingen. Kripes og Planteforsk, Norsk institutt for planteforskning ved forskningsleder dr. Sonja Sletner Klemsdal, i oppdrag å utføre undersøkelsene. Målet med undersøkelsen var å finne ut om barnålene kunne komme fra trær som vokser i skogholtet like bak kårboligen på [gård]. Dr. Klemsdal møtte i retten som sakkyndig og presenterte sine funn. Resultatene som ble fremlagt i retten var svært usikre, og er ikke nevnt verken i rettsbelæringen eller i dommen. Etter en nærmere beskrivelse fra dr. Klemsdal av hvilke ytterligere undersøkelser som var nødvendige for å besvare spørsmålene i saken, besluttet statsadvokaten å avslutte oppdraget til Planteforsk.

Undersøkelsene har av de domfelte blitt videreført, etter domfellelsene, av Planteforsk og dr. Adrian Linacre, Senior lecturer of Forensic Science, University of Strathclyde, Skottland. Advokat Sulland oppsummerer funnene slik i begjæringen del II side 45 flg. (sitater fra oversendelsene i 2009):

Det fremgår av dette at dr. Klemsdal i e-post 28.09.09 fremholder at det er den ene av barnålene fra parykken, C2, som har sammenfallende DNA med barnåler fra ett av trærne bak kårboligen (tre nr. 35). Hun konstaterer imidlertid at barnålene fra dette treet har 3 alleler, og finner dette vanskelig å forklare.

Dr Linacre besvarer dette i e-post 13.10.09. Denne er blitt uformelt oversatt ved vårt kontor. Av oversettelsen fremgår det at Dr Linacre mener den tredje allelen (172) er et «stutterbånd» av den andre allelen (174), og bare forsterker prøven som er testet. Hans konklusjon er derfor: «Etter min mening har disse to prøvene samme STR-profil.» Dette støtter ifølge Dr Linacre påstanden om at barnålene kommer fra samme tre.

Som det videre fremgår av e-post 15.10.09 fra dr. Klemsdal kan det på tross av en slik match ikke sies noe om «graden av sikkerhet for denne konklusjonen. Bakgrunnen er at vi ikke har noe kunnskap om frekvensen av de ulike allelene i furubestanden i dette geografiske distriktet eller i Norge for øvrig. Dersom det viser seg at denne DNA-profilen er vanlig hos norsk furu, vil muligheten for at disse to prøvene hadde matchende DNA-profil være stor, altså redusere muligheten for at de har samme opphav. Det var dette som var bakgrunnen for tidligere påstander om behovet for å teste et større antall tilfeldige furutrær.»

Dr. Klemsdal har i en etterfølgende e-post 16.10.09 redegjort for at det for å kunne trekke en sikker konklusjon må foretas en undersøkelse av ca 200 trær. Hun understreker samtidig at konklusjonen fra Scotland er en «mye sikrere identifikasjon på at de har samme opphav, altså at C2 kommer fra tre 35», enn den kloroplastundersøkelsen som ble gjort i 2002.

Advokat Sulland fremmet etter dette begjæring om ytterligere undersøkelser av barnålsbeviset, som ble begrunnet slik, begjæringen del II side 46 (sitater fra oversendelsene i 2009):

Den langvarige prosessen med undersøkelse av barnåler har resultert i en påvisning av at en av barnålene fra Cs parykk, som ble funnet hos D, har samme DNA som ett av trærne bak kårboligen. For å kunne si med sikkerhet at dette ikke er en tilfeldig match, fordi flere trær kan ha barnåler med samme DNA, må det foretas en DNA-undersøkelse av en referansegruppe på 200 trær fra et større geografisk område.

En slik supplerende undersøkelse vil koste kr 400 000.

Materialet som er undersøkt, dvs. prøver fra 41 trær i skogholtet, er ikke tilstrekkelig til å utelukke om barnål nr. 2 på parykken likevel kan komme fra et annet tre. Begrunnelsen for dette er at det i Norge ikke er foretatt tilstrekkelig omfattende studier av barnåler fra furutrær til å kunne fastslå i hvilken grad tilsvarende STR-profil vil kunne forekomme i den samlede furuskogpopulasjon i Norge.

Det må anmodes om at gjenopptakelseskommissjonen nå snarest iverksetter en slik undersøkelse av tilfredsstillende referansegruppe. Det fremgår av den vedlagte korrespondanse at dette vil kunne skje i regi av dr. Klemsdal og Bioforsk Planteskole.

Som det fremgår av flere vedlegg ovenfor har C bestemt benektet noen gang å ha vært i skogholtet ved kårboligen. En sikker konklusjon om at barnålen på parykken kommer derfra, vil derfor måtte svekke hennes troverdighet i betydelig grad. Det vil gjøre det påkrevet at C avhøres på nytt med spørsmål om når og hvorfor parykken har vært på dette stedet. Konklusjonen vil selvfølgelig ikke i seg selv si noe om når og hvordan barnålen kom på parykken. Men sammenholdt med det øvrige materialet i saken, vil det være nærliggende å anta at det kan ha skjedd i tilknytning til trippeldrapene i pinsen 1999.

Det ble anført at i dag kan det antakelig være mulig å få mer nøyaktige resultater enn i 2009, da det har tilkommet ny teknologi og nye metoder for analyse av slikt plantemateriale. Materialet oppbevares ved Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO). Kommisjonen bes iverksette dette. Men også de resultater som allerede foreligger fra analysen som ble foretatt i 2008, er nye bevis. Konklusjonen fra 2009 var ifølge sakkyndige en «mye sikrere identifikasjon» på at en av barnålene fra parykken (C2) hadde samme opphav som tre 35 fra bak kårboligen, enn undersøkelsene fra 2002.

Nye bevis vedrørende troverdighetsvurderinger

På vegne av B har advokat Sulland 28. november 2023 utarbeidet en redegjørelse for «Nye bevis vedrørende troverdighetsvurderinger».

To nye bevis med betydning for vurderingen av Cs og Ds forklaringer for politiet og i retten, fremlegges:

- Doktoravhandling og bok fra Line Norman Hjorth.

Doktoravhandlingen er presentert slik av advokat Sulland: I 2019 disputerte Line Norman Hjorth med doktoravhandlingen «[avhandling]». I en sak som denne, hvor det ikke er avgjørende tekniske bevis, vil vurderingen av tiltaltes troverdighet i stor grad måtte basere seg på hvordan de tiltalte håndterer talesituasjonen i rettssalen. I avhandlingen foretas blant annet en vurdering av de tiltaltes troverdighet.

Advokat Sulland siterer fra Hjorths avhandling, der hun på s. 387-388 skriver følgende om «talesituasjon og troverdighet»:

[. . .] Den tiltaltes spesielle talesituasjon, preget av å skulle svare på tiltale under utfordrende forhold, er derimot helt avgjørende når retten foretar en vurdering av hvorvidt den tiltalte er *troverdig* eller ikke. Troverdighetsvurderingen vil uvegerlig måtte basere seg på hvordan de tiltalte responderer på et strategisk spill som de i regelen ikke har trening i å praktisere. De tiltalte forsøker naturligvis å fremstå så troverdige som mulig, men er fullt klar over at flere av rettens aktører leter etter tegn på utroverdighet mens de svarer for seg i vitneboksen. Det minste feiltrekk kan få negativ innvirkning på deres sak og mye står på spill. Spørsmålet er om det kan svekke de tiltaltes troverdighet dersom de utviser for stor bevissthet om at de må manøvrere riktig i et utfordrende terreng. Analysen har vist at tiltalte ikke nødvendigvis oppfattes som troverdig bare ved å reagere som forventet på spillet. Det ser snarere ut til å være slik at den vurderes mer troverdig som reagerer på spillet som om det ikke var et strategisk spill, men en samtale, slik vi ser at C [C] gjør. Årsaken til dette er kanskje at menneskelige nyanser – og det levde liv – trer frem når spillet nedtones.

Hjorth utga deretter i 2021 en bok med tittelen «Troverdighet i rettssalen». Også i boka er [familie1]-saken tema, herunder Cs troverdighet.

De faglige analysene av de rettslige forklaringene i [familie1]-saken som fremlegges i Hjorths avhandling og bok er ifølge advokat Sulland viktige nye bevis for å vurdere bevisverdien av forklaringene fra C og D, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Det andre bevis med betydning for vurderingen av Cs og Ds forklaringer for politiet og i retten, som fremlegges er:

- Frode Helmich Pedersens essay «[essay]» i Tidsskrift for sakprosa 2019 nr. 3.

Sulland redegjør slik for forfatteren av essayet og essayet:

Frode Helmich Pedersen er kritiker og førsteamanuensis i nordisk litteraturvitenskap ved Universitetet i Bergen. Han er professor ved Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studier ved UiB, der han er leder for prosjektet Strafferettens fortellinger.

I tidsskrift for sakprosa 2019 nr. 3, er det inntatt et essay av Frode Helmich Pedersen om «[essay]». Inngressen som fremgår av tidsskriftet s. 36 hitsettes:

«Domstolens problemer med å presentere en sammenhengende fortelling i [familie1]-saken indikerer at flere av rettens konklusjoner om sakens fakta ikke stemmer.»

Videre på s. 42-43 under «er rettens fortelling plausibel?» skriver Helmich Pedersen:

«Hvorfor er det et problem at den rettskraftige dommen i denne saken ikke åpent anerkjenner og diskuterer den tvilen som fins i saken? Først og fremst fordi den dermed ikke gir seg selv sjansen til å kommentere årsakene til at denne tvilen eksisterer. Og når den ikke gjør det, blir den dårligere egnet til å overbevise leseren om at de tiltaltes skyld faktisk er bevist utover enhver rimelig tvil. Alle de tre fortellingene har problemer med å konstruere en midtdel som går sømløst over i slutten, forstått som de tre drapene. Men det største problemet finner man i lagmannsrettens dom, fordi fortelleren her ikke tar hensyn til de narrative konsekvensene av sine egne påstander om hendelsesforløpet. Vi har allerede sett hvordan hullet i fortellingen bare blir større idet det fastslås at A overlater drapene til andre. Her reises det så mange spørsmål som ikke besvares, at hele fortellingen truer med å gå opp i limingen. Hvorfor overlater A drapshandlingene til andre? Hvordan kommer han i kontakt med disse andre? Hvem er de? Hva har de fått i vederlag? Fins det beviser som tyder på at de har fått noe i vederlag? Og hvis det er slik at A har gitt oppdraget til noen andre – hvorfor har han da ikke sørget for å gi seg selv og sin kone alibi for drapstidspunktet?

Slike fortellemessige problemer er alt annet enn trivielle. Spørsmålene de reiser, er om domfellelsen har skjedd i tråd med beviskravet. Eivind Kolflaath, som er ekspert på rettslig bevisvurdering, skriver et sted at beviskravet i straffesaker kan reformuleres som «et krav om at det etter avsluttet bevisførsel *ikke finnes en plausibel, frifinnende fortelling*». Oppfylles dette kravet i [familie1]-saken?

For å svare på dette må man prøve ut alternative fortellinger og vurdere hvorvidt de er plausible og frifinnende. Én slik alternativ fortelling kunne gå slik: Problemene knyttet til gårdskonflikten på [familie1] fortøner seg etterhvert som uoverstigelige for A og B. Som følge av sin frustrasjon begynner de to å snakke høyt om at det beste ville ha vært om As foreldre rett og slett ble tatt av dage. C er ofte på [gård] fordi hun der kan tilbringe tid med sin sønn, som hun ikke har foreldre retten til, men som ofte er på besøk hos sin tante, altså B. Hun er opptatt av at situasjonen på [gård] ikke skal ødelegge for dette samværet. Gjentatte ganger hører hun ekteparet snakke om hvor uholdbar situasjonen er, og en dag ymter hun frem på om at hun kan skaffe våpen. A går inn på dette forslaget og gir henne en pengesum via D. C skaffer to pistoler og tar dem med til [gård]. Det blir der snakket litt om hvordan man eventuelt kunne gå frem for å utføre drapene. Men flere måneder går uten at noe skjer. A har besinnet seg: Dette kan han tross alt ikke gjøre. C, som er en overskridende person med mange venner i kriminelle miljøer, og som dessuten har en forbausende evne til å få menn til å gjøre det hun forlanger av dem, bestemmer seg for å ta saken i egne hender. Hun får med seg en mann fra et av de kriminelle miljøene hun vanker i, tar med seg Ds revolver, og utfører de tre drapene uten å fortelle noe til A og B.

Misforstå meg ikke: Jeg sier *ikke* at denne fortellingen burde blitt lagt til grunn av retten. Men så vidt jeg kan bedømme, tilfredsstiller den kravene til generell plausibilitet, uten å stå i noen åpenbar motstrid til sakens beviser. Dermed kan den betraktes som et argument for at beviskravet, slik Kolflaath formulerer det, ikke er oppfylt i lagmannsrettens dom. Den alternative fortellingen illustrerer også hvorfor det er problematisk når man i en fellende dom ikke klarer å konstruere en sammenhengende, plausibel fortelling om de straffbare hendelsene: Det vil i slike tilfeller alltid være vanskelig å argumentere for at det ikke finnes rimelig tvil omkring sakens faktiske forhold.»

Helmich Pedersens faglige analyse må anses som et nytt bevis i saken.

3.3.14.4 Kommisjonens utredning

Bombeattentatforsøket

Som redegjort for foran i pkt. 3.3.10, har Cs DNA blitt påvist på hylsen/tapen som var rundt dynamittkubben benyttet ved det første attentatforsøket.

Professor Bjørklunds analyse

På anmodning fra påtalemyndigheten har kommisjonen forelagt professor Bjørklunds innholdsanalyse av Cs forklaring for Den rettsmedisinske kommisjon (DRK). DRK har opplyst i skriv av 14. februar 2022 at rapporten ikke er en erklæring som skal forelegges for DRK. I begrunnelsen heter det:

«Det framgår av straffeprosessloven § 147 at det er rettsmedisinske eller rettspsykiatriske problemstillinger som kommisjonen skal gjennomgå og deretter gi retten, påtalemyndigheten og de(n) som har avgitt erklæringen en tilbakemelding om kommisjonens vurdering.

Rapporten fra professor Bjørklund vurderes å være en utredning og en analyse av troverdighet av et vitnes forklaring i retten. Vurdering av troverdigheten er ikke en medisinskfaglig disiplin og vurderes i sin helhet å tilfalle retten å ta stilling til.»

Ny undersøkelse av barnålbeviset

Advokat Sulland har bedt om at barnåler fra furu funnet hos C, som oppbevares ved Norsk institutt for Bioøkonomi (NIBIO), undersøkes nærmere med tanke på om de stammer fra trær bak kårboligen.

Kommisjonen har fått fortatt en analyse av DNA-prøver fra furunåler ved NIBIO. NIBIO ble bedt om å undersøke om DNA-prøver fra barnål C2 som var sikret fra parykken til C, kommer fra furutre nr. 35 bak kårboligen.

Prøvene som ble undersøkt, ble ekstrahert fra furunålene i 2002 da Planteforsk foretok sin analyse. De har vært oppbevart nedfrosset ved NIBIO fra 2018, da de ble returnert fra Skottland etter analysen i 2009. Metoden som er benyttet er en SNP-chip-analyse (SNP-Array), som er en slektskapsanalyse for furu. Forutsatt at mengde og kvalitet av det ekstraherte DNA er god nok, kan metoden brukes til å identifisere om DNA fra en furunål kommer fra et spesifikt furutre eller ikke.

Analysen forelå 31. august 2023, med slik konklusjon:

Ingen av prøvene hadde DNA av en slik kvalitet og/eller konsentrasjon at videre bearbeiding av data fra disse prøvene vil kunne gi noe holdbart svar, ei heller gi grunnlag for å si noe om sannsynlighetsgraden av et slikt svar, gitt at DNA mengden i prøvene var for lav og ingen data ble generert i den utførte analyse.

Det vil videre si at ingen av prøvene ga resultater som er egnet for identifisering med SNP-Array metoden. NIBIO kan derfor ikke gi kommisjonen noe positivt eller negativt svar angående sannsynligheten for at DNA fra barnål C2 kommer fra nevnte tre nummer 35, som var den primære oppgaven vi ble bedt om å undersøke med denne metoden.

Kommisjonen har ikke videreført undersøkelsen gjort av dr. Adrian Linacre ved Center for Forensic Science, Universitetet i Strathclyde, Glasgow, Skottland i 2009, som forutsetter DNA-undersøkelser av en referansegruppe på 200 trær fra et større geografisk område. Kommisjonen stiller spørsmål ved verdien av en slik undersøkelse fordi den ikke kan gi svar på når og hvordan barnålen kom i parykken. Kommisjonen merker seg funnet, med de forbehold som da ble tatt.

Vitneobservasjoner av lyshåret kvinne

I NRK-dokumentaren «[dokumentar3]» var det et innslag om at et vitne hadde observert en lyshåret kvinne som satte seg inn i en bil ikke langt fra åstedet drapsnatten ca kl. 06, og kjørte fra stedet. Kvinnen skulle ligne C. Kommisjonen undersøkte dette, og fant at personen som gjorde observasjonen var avhørt av politiet 20. november 1999 og 24. februar 2000. Vitnet opplyste å ha sett et bilde av C i VG, og syntes kvinnen han observert liknet svært på henne. Han hadde også gitt opplysninger under rundspørringen 24. mai 1999. Imidlertid hadde ingen andre gjort samme observasjon. Observasjonen ble gjort ca. 400 meter fra kårboligen. Politiet gikk imidlertid ikke videre med tipset. Vitnet er nå død.

Kommisjonen har gjennomgått avhørene mv. i straffesaken. Vitnets forklaringer til politiet var på flere punkter lite konsistente og det er ikke noen praktiske eller realistiske muligheter for kommisjonen til å undersøke dette videre. For eksempel forklarte vitnet i rundspørringen at bilen var en Honda og han oppga bilens hele registreringsnummer. I avhør opplyste han at bilen var en Mazda, og han ga andre opplysninger om registreringsnummeret.

Kommisjonens avhør av C

I utredningen av Ds gjenåpningssak avhørte kommisjonen C 7. mai 2009. Hun ble avhørt om forhold i Ds sak. På spørsmål opprettholdt hun det hun hadde forklart for retten, og hadde ingen nye opplysninger eller tilleggsopplysninger.

Hun har også i e-post til kommisjonen 16. august 2023 via sin advokat Vegard Aaløkken meddelt at hun viser til sine tidligere forklaringer til politiet og domstolen, og mener at hun ikke har noe mer å forklare i sakens anledning.

Vitneavhør

Det er vitner som har forklart at C til dem har fortalt at hun var involvert i drapene og/eller at hun sto bak attentatforsøkene. Kommisjonen har konkludert med at vitnene ikke skal avhøres. Det var vitner som forklarte seg om slike uttalelser i lagmannsretten, og C ble domfelt for medvirkning til drapene.

3.3.14.5 A anfører

Dommen over ekteparet [familie1] i Eidsivating lagmannsrett bygger i det vesentlige på forklaringene til C og D. Cs DNA er nå funnet på tape knyttet til dynamitt som ble brukt i attentatforsøket mot E.

Det nye funnet av DNA på tape er åpenbart en ny omstendighet som kommisjonen må vurdere viktigheten av. Funnet må vurderes i forhold til alle hennes forklaringer.

Hun skulle vært konfrontert med dette funnet knyttet til at hun hadde motiv for å gå mot E, men siden det den gang ikke var kjent og hun nektet for attentatforsøkene så var det umulig.

Funnet av Cs DNA utgjør enda et element i begrunnelsen for at [familie1]-saken må gjenåpnes for A (og B) [familie1].

Det er i seg selv ikke overraskende at C er knyttet til attentatsakene mot ekteparet E og I i juli og august 1998. Da [familie1]-saken var oppe til behandling i første rettsinstans, var Nes herredsrett heller ikke i tvil om at C sto bak dynamitt attentatforsøket. I gjenåpningsbegjæringen er Cs tilknytning til attentatforsøkene gjennomgått i detalj i pkt. 7.2.

Lagmannsretten kom til motsatt konklusjon og frifant C for dynamittattentatforsøket. Dette må innebære at lagretten trodde på Cs forklaring om at hun ikke hadde noen kjennskap til de to attentatforsøkene. Hadde DNA-matchen på tapen som var festet rundt dynamittgubben vært kjent i 1998-2002, ville det vært umulig å frifinne C for dette attentatforsøket. Cs forklaring om attentatforsøkene i lagmannsretten var en ren konstruksjon. Dette må få betydning for troverdighet/ikke troverdighet i forhold til hennes forklaring om [familie1]-drapene.

Cs DNA-match er en selvstendig gjenåpningsgrunn for A (og B) [familie1]. Og hadde Cs DNA-match på tapen rundt dynamitten og Ds skriftlige forklaring til N29 om at han uriktig påtok seg ansvaret for å ha levert revolveren til A, vært kjent i 1998, 1999 og 2002, ville den sentrale bevisrekken som dommen over A (og B) [familie1] bygger på falt fullstendig sammen. Disse bevismomentene alene gjør det nødvendig å gjenåpne saken.

Det vises også til vurderingene fra professor Bjørklund av Cs forklaringer.

Sandberg har utarbeidet en liste med vitner og navn som knytter C til drapene og handlinger i tilknytning til dem. Den avgjørende problemstillingen er om kommisjonen kan utelukke at lagmannsretten hadde kommet til en annen vurdering av skyldspørsmål og motiv for drapene om lagretten og domstolen hadde vært kjent med den informasjon som disse vitnene har gitt både i videoopptak og skriftlige rapporter.

Ingen har tidligere satt opp en slik sammenstilling, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3. Denne sammenstillingen stemmer med DNA-funnet på dynamitt brukt under attentat. Derfor må dette gås igjennom og etterforskes.

3.3.14.6 B anfører

Troverdigheten av Cs forklaring

Domfellelsen av B og A for medvirkning til planlegging av trippeldrapene er først og fremst basert på C og Ds forklaringer. Disse forklaringene ble påberopt som de viktigste bevis fra påtalemyndigheten. Under rettsforhandlingene ble det fra A og Bs forsvarere pekt på svakheter ved deres forklaringer. Begges forklaringer ble påvist å være preget av ubesvarte spørsmål, indre selvmotsetninger og motsetninger dem imellom. I tillegg ble forklaringene ansett å være sterkt preget av samordning.

Advokat Sulland anfører at den nye rapporten fra Bjørklund, som er støttet av Svebak og Myklebust, må tillegges vekt. En innholdsanalyse er en av de få mulighetene for å få vurdert holdbarheten av et av de aller mest sentrale bevis som lagretten ble forelagt. Ettersom lagretten må ha vurdert Cs forklaring som troverdig, vil det være påkrevet at kommisjonen foretar en selvstendig vurdering av hennes troverdighet. Allerede ut fra

hennes politiforklaringer er det grunn til å stille betydelige spørsmålsteget ved hennes troverdighet. Det gjelder i enda større grad når politiforklaringene sammenholdes med den rettslige forklaringen, og ytterligere når man trekker inn vitneforklaringer og annet bevismateriale om C og hennes person.

Dette bekrefter at Bjørklund og Svebak i 2008/2009 hadde et faglig og vitenskapelig grunnlag for sin analyse som fortsatt ikke er svekket.

Samlet gir dette materialet et solid faglig grunnlag for å sette til side Cs forklaringer som lite pålitelige som grunnlag for dommen mot A og B.

Det vises også til doktoravhandlingen fra Hjorth og Helmich Pedersens faglige analyse.

Det er særlig pga. den vekt Cs og Ds forklaringer ble tillagt av lagmannsretten at nye bevis som svekker påliteligheten av disse må tillegges tilsvarende stor vekt. Hvis det på noen måte kan anses tvilsomt at disse forklaringene var pålitelige vil nye bevis om dette være egnet til å føre til frifinnelse av A og B.

Under overskriften «Vitnepsykologi i rettssalen» anfører advokat Sulland, redegjørelsen side 5 flg.:

Vitnepsykologien og sakkyndighet om dette har som nevnt fått mer plass i rettssalene de siste årene.

Det har de to siste tiårene vært en betydelig fagutvikling innenfor både norsk og internasjonal forskning på vitnepsykologi. Særlig har det vært et stort og viktig fokus på forklarings troverdighet og pålitelighet. Selv om dette må antas å være velkjent for kommisjonen, legges det ved en uttalelse om dette fagfeltet skrevet av Ellen Wessel. Wessel er klinisk psykolog med doktorgrad i vitnepsykologi fra Universitetet i Oslo. Hun har tidligere vært fast ansatt som førsteamanuensis ved Politihøgskolen, og er fortsatt tilknyttet Politihøgskolens seksjon for etter- og videreutdanning.

(...)

Det kan i tillegg til det som er vist til under pkt. 1 blant annet vises til Borgarting lagmannsretts dom LB-2020-136345. I saken lå flere av de straffbare forholdene tilbake i tid. Under hovedforhandlingen avga fire sakkyndige vitner forklaring i retten. De sakkyndige forklarte seg om hvordan minner påvirkes av tid, som ikke er like relevant i vår sak. De ga imidlertid også uttalelser i forhold til «sosial smitte», om dette uttaler retten:

«Det er også en fare for sosial smitte. Et minne kan påvirkes av hva andre sier eller hvorledes andre redegjør for en begivenhet. Hvordan andre definerer en hendelse kan påvirke hvordan en selv definerer en hendelse, men andres opplevelse av hendelsen kan også påvirke minnet.

(...) Forklaringene er imidlertid beheftet med de svakheter som er nevnt ovenfor, og må bedømmes i lys av dette. For lagmannsretten er det uansett ikke spørsmål om hvorvidt retten tror mest på de fornærmedes forklaringer eller på tiltaltes, men om hvorvidt det meget strenge strafferettslige beviskravet er oppfylt for hver post i tiltalen.»

Uttalelsene overfor knytter seg først og fremst til vurderingen av pålitelighet. Uttalelsene er relevante, nettopp fordi det viser at sakkyndighet i vitnepsykologi er relevant. Og som Borgarting lagmannsrett skriver i dommen – dersom de forklaringer som gis er beheftet med svakheter, må forklaringene bedømmes i lys av det grunnet det strenge beviskravet.

Av andre nye bevis som berører Cs rolle, vises det til N38s dagbok og N29s rapport om dagboken av 8. januar 2007, som ble sendt kommisjonen i 2009.

Retten foretok i sin tid en vurdering av Cs troverdighet basert på det bevisbildet som den gang forelå. Når det i ettertid har fremkommet nye opplysninger som svekker hennes troverdighet, må det foretas en ny, og samlet vurdering av hennes troverdighet.

Det vises i den forbindelse til funnet av DNA på taperester fra bombesaken. Dette er utvilsomt et nytt bevis som viser at C løy om sin involvering i attentat-sakene. At hun løy om dette, innebærer at hun med stor sannsynlighet har løyet om en rekke andre forhold i sin forklaring. Dette er derfor et nytt bevis som med stor tyngde kaster lys over hennes troverdighet.

Når domfellelsen av A og B i all hovedsak er basert på Cs forklaring, er bevis som svekker Cs forklaringer av stor betydning for spørsmålet om gjenåpning.

Påtalemyndigheten uttaler i sluttinnlegget at C og Ds forklaringer om «drapsplanleggingen, våpenanskaffelsen og våpenbyttet som impliserte A og B, fremstår imidlertid troverdige. Det er ikke påvist noe motiv for å anklage A og B for drap de ikke hadde begått, som ved å knytte A og B til drapet også ville peke på dem selv».

Dette betyr at det disse to forklarte som stemmer med påtalemyndighetens narrativ skal anses troverdig uansett om det er mye annet de har forklart som ikke er sant. Og begrunnelsen for dette skal være at de to ikke hadde motiv for en uriktig anklage.

C og D kom imidlertid under etterforskningen i en situasjon hvor de hadde svært sterk motivasjon for nettopp «å legge igjen våpnene på [gård]». Det vil si at de begge selv var så involvert med våpen som ble knyttet til drapene at de måtte finne forklaringer som pekte vekk fra dem selv. Og i denne situasjonen var «bordet dekket» for å peke mot A og B. Det ville være det enkleste for å bli trodd, etter at politiet tydelig – allerede fra samme dag drapene ble oppdaget – pekte mot det daværende ekteparet som de skyldige. Og det er gode holdepunkter for at politiet også la til rette for slike forklaringer.

Både C og D trodde da de forklarte seg at de ikke ga forklaringer som «pekte på dem selv», dvs. at de trodde deres forklaringer ikke ville kunne medføre straffansvar for medvirkning til drapene.

Påtalemyndigheten viser til at forklaringene fra C og D «ble underbygget av andre objektive bevis». Bs oppfatning er tvert imot at forklaringene ble tilpasset de andre bevisene.

En annen bemerkelsesverdig uttalelse fra påtalemyndigheten under dette punktet er denne: «At C for egen del både i politiavhør og i retten, forsøker å distansere seg fra de forhold tiltalen dreier seg om – herunder attentatsaken, er ikke i seg selv egnet til å svekke hennes troverdighet omkring andre elementer i forklaringen.» En slik tilnærming til vurderingen av det viktigste bevis som ble brukt mot A og B viser helt uttrykkelig at påtalemyndigheten stempler som troverdig de deler av forklaringen som støtter tiltalen mot disse, dvs. «andre elementer i forklaringen», samtidig som den samme påtalemyndighet velger å se bort fra de deler av forklaringen hvor C nekter å ha vært med, dvs. «forsøker å distansere seg». Dette er en uholdbar tilnærming.

Ved dette sees det bort fra at forklaringens pålitelighet må vurderes i sammenheng, og at de ulike elementer i forklaringen kan påvirke hverandre. Det er verken for påtalemyndighet, domstol eller kommisjonen riktig å bare plukke ut og legge vekt på de deler av forklaringen som man synes passer godt med den historien man har bestemt seg for at man vil fortelle.

At påtalemyndigheten mener Bs forklaring om episoden med skuddet lille julaften fremstår som lite troverdig, kommenteres med at dette kan forklares med hennes redsel og ønske om å beskytte sin søster slik dette fremkommer i avhørene av henne. Etter en gjennomgang av de tekniske bevis er det ikke grunnlag for å hevde at Cs forklaringer om skuddet er troverdige og pålitelige. Bs forklaringer om skuddet kan av samme grunn ikke utelukkes.

På bakgrunn av påtalemyndighetens uttalelser til materialet fra Bjørklund og Svebak, presiseres at ingen av disse uttalelsene er «sakkyndigforklaringer om den konkrete troverdigheten» til C. Dette er sakkyndige uttalelser som er bidrag til det totale bevisgrunnlag kommisjonen skal ha for sin selvstendige vurdering av den konkrete troverdigheten. Det samme gjelder materialet fra Frode Helmich Pedersen og Line Normann Hjorth.

Selv om de uttalelsene Bjørklund og Svebak har gitt i denne saken ikke er innenfor «en medisinskfaglig disiplin» slik DRK påpeker, og dermed faller utenfor deres ansvars- og kompetanseområde, så er dette like fullt vitnepsykologiske uttalelser basert på det vitenskapelige grunnlag det er redegjort for i uttalelsene. Slik sakkyndighet er det nødvendig og sterkt ønskelig at både domstoler og Gjenopptakelseskommisjonen kan tilføres som et bidrag til de vanskelige vurderinger de er satt til å gjøre av forklaringer som bevis i straffesaker.

Når det gjelder avgjørelsen statsadvokaten viser til, Rt-2001-1465, så gjaldt denne professor Gisli Gudjonssons utredning og forklaring for lagmannsretten.

Gudjonsson skulle også bidra til å gi lagmannsretten et bedre grunnlag for sine vurderinger, og da det ble klarlagt at han ikke skulle gi slike uttalelser media hadde forsøkt å gi inntrykk av, fikk han likevel forklare seg. Det vises her til rettsboken side 22. På samme måte er det ikke grunnlag for å anta at uttalelsen fra Bjørklund ikke ville bli tillatt ført.

For kommisjonen må slike prosessuelle vurderinger av hva som ville kunne føres av bevis for retten uansett være uten avgjørende betydning. Kommisjonen må selv kunne velge å motta den kunnskap som er tilgjengelig som grunnlag for sine vurderinger av om vilkårene for gjenåpning er oppfylt.

Domfellelsen av A og B er i all hovedsak basert på Cs forklaring. Særlig gjelder dette Cs forklaringer om den såkalte drapsplanleggingen. Går man nærmere inn på de detaljene C har forklart om drapsplanleggingen, og holder dette opp mot de ulike funn på åstedet, ser man at heller ikke hennes forklaring om et eventuelt hendelsesforløp stemmer overens med det øvrige bevisbildet.

C ble ansett som troverdig i sine forklaringer fordi hun i politiavhør ga detaljer til politiet som bekreftet deres teorier. I lagmannsrettens dom presiseres at de opplysninger hun ga til politiet «har vært helt avgjørende for domfellelsene i saken». Politiet hadde imidlertid på tidspunktet hun kom med disse detaljene allerede en sterk mistanke mot henne. Hun hadde dermed et behov for å forklare seg ut av situasjonen. Det fremstår derfor som hun har forsøkt å tilpasse seg den informasjonen hun fortløpende har fått fra etterforskerne. Hun kunne på den måten, med stor troverdighet hos politiet, bekrefte politiets teorier helt frem til domfellelse. At detaljene hun oppgir om hvordan drapene skulle utføres kun delvis stemmer overens med funn fra åstedet, styrker at forklaringen er forsøkt tilpasset politiets funn og teorier. Hun måtte forklare nok til at hun ble ansett som troverdig, men også lite nok til at mistanken om selve utførelsen av drapene ikke ble rettet mot henne.

Det er en særlig logisk brist i Cs forklaring at de under denne såkalte drapsplanleggingen ikke skal ha omtalt attentatforsøkene. I dag vet man med svært høy grad av sikkerhet at C har hatt noe med attentatforsøkene å gjøre.

Som påtalemyndigheten er inne på, var dette også noe påtalemyndigheten mistenkte da sakene pågikk, og bakgrunnen for at det ble tatt ut tiltale for attentatforsøket med dynamittkubben både for herredsretten og for lagmannsretten. Påtalemyndigheten redegjør for hvordan den mente at også attentatforsøkene hadde sammenheng med gårdstvisten. Påtalemyndigheten hevder derfor at funnet av Cs DNA på tape-biten fra dynamittkubben styrker bevisbildet som påtalemyndigheten opprinnelig la til grunn. I dag vet man at C har løyet overfor politiet og domstolene om sin involvering i attentat-sakene. Dette innebærer som påpekt at hennes generelle troverdighet må anses å være betydelig svekket.

Cs troverdighet svekkes ytterligere av at hun ikke har forklart noe om at attentatsakene skal ha blitt tatt opp som et samtaleemne under den såkalte drapsplanleggingen. Hvorfor skulle hun bemerke at «man ikke kunne drepe mennesker bare på grunn av en gårdstvist» slik det legges til grunn i lagmannsrettens dom, hvis hun selv – etter påtalemyndighetens oppfatning – nettopp pga. gårdstvisten skal ha forsøkt å ta livet av ekteparet E og I ved en eller to tidligere anledninger?

Skulle en hevde at attentatforsøkene var noe som de fire domfelte var enige om, må det legges til grunn at også dette er noe som måtte ha vært planlagt og pratet om på et tidligere tidspunkt. Dette er det likevel ingen som har forklart seg om, og det er heller ikke grunnlag for å hevde at det har skjedd. Det påpekes i denne sammenheng at det ikke er noe som knytter A og B til attentatforsøkene.

I denne sammenheng skal det også nevnes en annen logisk brist i det bevisbildet påtalemyndigheten forsøker å tegne med utgangspunkt i Cs forklaring om drapsplanleggingen. I sluttinnlegget omtales et skokjøp som skal ha skjedd om ettermiddagen lille julaften 1998 av samme type sko som hevdes brukt på åstedet. Et slikt skokjøp ble imidlertid heller ikke nevnt i forklaringene om den påståtte planleggingen på [gård] samme kveld.

Oppsummeringsvis fremstår Cs forklaringer om juleselskapet som oppkonstruerte og tilpasset politiets teorier og funn. Cs forklaringer omkring juleselskapet kan derfor ikke tillegges bevismessig vekt som grunnlag for domfellelsen. Og uten Cs forklaring er det ikke holdepunkter for at noen drapsplanlegging har foregått på [gård], natt til julaften 1998.

Barnålbeviset

Som vist til i begjæringen om gjenåpning punkt 1.5.1 var barnålene ett av få tekniske spor som potensielt kunne bidra til å avklare hvilke personer som faktisk utførte drapene på [gård]. Barnålene er derfor av stor betydning. Barnålene vil kunne knytte C til det man antok var fluktruten gjerningspersonen(e) benyttet seg av etter drapene i kårboligen. Videre vil Cs troverdighet svekkes betydelig ettersom hun gjentatte ganger har forklart at hun aldri hadde vært i dette skogholtet.

Resultatet av en undersøkelse av referansemateriale kan sette andre bevis i et annet lys, og dermed påvirke hele det totale bevisbildet. Forhold som kan påvirke Cs troverdighet må utvilsomt tillegges stor vekt, ettersom domfellelsen av A og B baserer seg på hennes forklaring.

Sett hen til barnålbevisets betydning for sakens oppklaring og bevisets potensielle betydning for det totale bevisbildet, er det beklagelig at kommisjonen har avvist å foreta undersøkelser som kunne gitt sikrere konklusjoner med hensyn til de undersøkelser som allerede er gjennomført. På samme grunnlag gjentas etter dette kravet om at nødvendig referansemateriale innhentes og analyseres.

Påtalemyndigheten hevder at undersøkelsene av barnålene har begrenset betydning for spørsmålet om A og B har medvirket til drapene. Som et grunnlag for anførselen viser påtalemyndigheten til Eidsivating lagmannsretts kjennelse av 22. desember 2005, hvor mindretallet uttaler at «det er vanskelig å se at den ønskede granskning kan bringe saken særlig videre». Advokat Sulland peker på at dette er en mindretallsuttalelse, og at flertallet besluttet å utlevere barnålene til privat granskning.

Ifølge påtalemyndigheten har undersøkelser av barnålene kun begrenset betydning fordi en eventuell match mellom barnålen i parykken og et tre i nærheten av kårboligen ikke vil si noe om hvordan barnålen havnet på parykken eller når, og derfor ikke knytte C til åstedet på drapstidspunktet. C har imidlertid hele veien nektet for å ha vært i kårboligen og også i det aktuelle skogholtet. En match vil derfor ikke bare knytte C til det man antok var den aktuelle fluktruten gjerningspersonen(e) benyttet seg av etter drapene, men det vil også svekke hennes troverdighet.

Sistnevnte poeng gjør seg enda mer gjeldende etter funnet av Cs DNA på tapebitene på bomben tilknyttet det ene attentatforsøket. Cs troverdighet er sentral ettersom hennes forklaring er sakens hovedbevis. Funnet av DNA viser at C tidligere har forklart seg uriktig om sin befatning til attentatforsøket. Ettersom Dr. Klemsdal tidligere har konkludert med at den ene av barnålene fra parykken har sammenfallende DNA med ett av trærne bak kårboligen, er det nå nærliggende å tro at C også kan ha forklart seg uriktig om hvorvidt hun har vært i skogholtet.

Selv om SNP-analysen ikke ga resultater, har man i dag et bedre grunnlag for å si at barnålen C2 stammer fra tre 35, enn man hadde da saken ble behandlet i lagmannsretten. Det vises her til e-posten fra dr. Klemsdal til Frode Sulland 16. oktober 2009:

På en måte er du på samme sted som i 2002, men likevel ikke. Når biten fra furunål C2 har identisk DNA-profil som tre 35 når det gjelder nukleære markører, er dette et sterkere tegn på at disse to prøvene har samme opphav, enn det jeg i 2002 gjorde med kloroplastmarkører. Lik DNA-profil på kloroplastmarkører viser bare at disse prøvene kan stamme fra trær som har hatt samme far. Kloroplaster fra furu stammer kun fra far. Det de har funnet i Skottland er altså at disse prøvene kan se ut som om de både har samme far og samme mor, altså en mye sikrere indikasjon på at de har samme opphav, altså at C2 kommer fra tre 35.

Arbeidet som ble foretatt i 2007-2009 innebærer at man i dag har en «mye sikrere indikasjon på at de har samme opphav, altså at C2 kommer fra tre 35». Dette betyr at det etter lagmannsrettens dom har tilkommet nye bevis som gir større grunn til å stille spørsmål til om det C har forklart faktisk stemmer. Dette er følgelig bevis som svekker bevisgrunnlaget for dommen mot A og B.

Vitneobservasjon av lyshåret kvinne

Til tross for at vitnet gir ulike beskrivelser om hva slags bil han har observert, gir han detaljerte beskrivelser av kvinnen han har observert selve drapsnatten. Det er observasjonen av *kvinnen* som er det relevante i hans forklaring. De opplysningene han gir om kvinnen han har observert er detaljerte og konsise. Opplysningene er svært relevante sett hen til tidspunktene han gjør observasjonen.

Ettersom observasjonen er natt til/tidlig morgen lørdag 22.05.1999, er det ikke unaturlig at ikke andre har rapportert om tilsvarende observasjoner. Som påpekt i innslaget i dokumentarserien «[dokumentar3]» er en eventuell rute fra der bilen var parkert og opp til kårboligen gjennom skogen, og derfor godt skjernet for folk. Vitnet har ingen insentiver til å skulle ha oppkonstruert en slik observasjon.

Vitnet er tydelig på at kvinnen han observerte har store likhetstrekk med C. Han knytter følgelig C 400 meter fra kårboligen natt til 22. mai 1999, altså selve drapsnatten. På bakgrunn av det overnevnte mener vi at vitnets observasjon av den lyshårete kvinnen natt til/tidlig morgen 22. mai 1999, må tillegges vekt.

3.3.14.7 Påtalemyndigheten anfører

Rettens vurdering av skyldspørsmålet er en helhetsvurdering av det samlede bevisbildet. I en situasjon hvor det er ulike forklaringer om hva som har funnet sted, er retten henvist til en troverdighetsvurdering.

En troverdighetsvurdering er en sammensatt vurdering, hvor naturlige momenter kan være om personen har et motiv for å forklare seg usant om det aktuelle spørsmålet, om forklaringen er konsistent over tid eller om den endrer seg, om forklaringen passer med objektive bevis i saken, og om den som har forklart seg har hatt anledning til å tilpasse seg bevisene, eller om den kommer på et tidspunkt eller i en situasjon hvor vedkommende ikke hadde innsyn i bevisene.

Som pekt på i lagmannens rettsbelæring i [familie1]-saken, er det mulig å legge til grunn at en person som i sin alminnelighet har en lav troverdighet likevel forteller sannheten om enkelte tema:

En forklaring behøver ikke, isolert sett, ha så høy troverdighet, men hva hvis forklaringen stemmer med andre bevis, forklaringer eller tekniske bevis? Øker da troverdigheten?

... En ting er hans forklaring i seg selv – hans egne ord for hva som skjedde.

Men det som er spørsmålet, etter min mening, er hvor troverdig er hans forklaring når den kontrolleres mot andre bevis som er ført.

Det er det samlede inntrykk etter å ha foretatt denne øvelse som skal si dere hvor troverdig en forklaring er.

Siden det var lagretten som vurderte skyldspørsmålet og lagrettens avgjørelse ikke begrunnes, vet man ikke fullt ut hvilke avveininger som ble gjort om bevisene, og heller ikke om troverdighetsvurderingen av de enkelte tiltalte. Lagrettens vurdering ble imidlertid tatt etter en samlet bevisførsel, og ikke basert på den enkelte forklaring hver for seg.

Fra bevisførselen som ble ført for lagmannsretten fremstår det klart at ingen av de tiltalte kan ha fremstått med en svært høy troverdighet i sin alminnelighet. Alle de fire domfelte hevdet seg uskyldig i medvirkning til drapene og hadde dermed en sterk motivasjon til å distansere seg fra drapene. Alle ble konfrontert i retten med at de tidligere hadde løyet.

Det fremkom også en rekke bevis som var egnet til å svekke troverdigheten til de tiltalte:

A hadde i den sivile tvisten mot sine foreldre forfalsket farens underskrift på en kjøpekontrakt, og deretter forklart seg usant gjennomgående ved at han hevdet at det var hans foreldre som forklarte seg falskt. Under ankeforhandlingen hevdet han at relasjonen med foreldrene var god, men det stemte jo ikke. Han hadde ikke snakket med foreldrene de siste to årene.

Under hele etterforskningen benektet A ethvert kjennskap til drapsvåpnene, og først under hovedforhandlingen erkjente han at han visste om skuddet under juleselskapet.

A benektet videre våpenbyttet med D hvor han fikk revolveren i bytte mot den ene pistolen. D forklarte at A maste mye på ham om et slikt våpen, blant annet i flere telefonsamtaler, og at de til slutt møttes og foretok byttet. Teledata underbygget at samtalene mellom de to ble intensivert til en natt hvor en bompengekvittering underbygget Ds forklaring om at de hadde møttes, hvorefter telefonkontakten mellom de to opphørte. A forklarte at årsaken til den omfattende telefonkontakten med D var at han skulle få hjelp fra D til data. Det ble imidlertid under forklaringen fra politietterforsker Rune Utne Reitan under ankeforhandlingen, dokumentert telefonlister som viste at de samtaler som hadde funnet sted var av kort varighet, noe som synes lite forenlig med teknisk databistand. Lagmannsretten la til grunn Ds forklaring og dermed at A ikke fortalte sannheten om våpenbyttet.

Også B benektet i mange avhør kjennskap til at det var våpen under juleselskapet, frem til hun etter hvert i avhør den 21. juli 1999 erkjente at det hadde vært våpen på gården, og bekreftet at det var gått av et skudd. I Bs forklaring knyttet til episoden hvor skuddet på lille julaften ble avfyrt, har hun beskrevet det som for henne må ha vært opplevd som en livstruende og svært skremmende situasjon, hvor C siktet på henne og trakk av. Forklaringen til B fremstår lite troverdig av flere grunner. For det første ville det vært helt oppsiktsvekkende om man etter en slik hendelse og med våpnene fortsatt i Cs besittelse, ville ha gjennomført et hyggelig og upåfallende juleselskap med barn til stede uten å varsle politiet, eller at stemningen rundt bordet ville vært påvirket. For det andre ville hun – om hun ikke hadde vært involvert i drapene selv – hatt en sterk foranledning til å fortelle politiet om hendelsen for å hjelpe politiet å oppklare drapene. Det gir liten mening at hun skulle la være å forklare seg om hendelsen helt frem til politiet hadde samlet bevis for at den hadde funnet sted.

C og D hadde heller ikke i utgangspunktet en sterk troverdighet. De var begge rusmisbrukere og var involvert i annen kriminalitet, og ga også tidlig i saken uriktige forklaringer.

Deres forklaringer om drapsplanleggingen, våpenanskaffelsen og våpenbyttet som impliserte A og B, fremstår imidlertid troverdige. Det er ikke påvist noe motiv for å anklage A og B for drap de ikke hadde begått, som ved å knytte A og B til drapet også ville peke på dem selv.

Viktigst for troverdighetsvurderingen er imidlertid at forklaringene til D og C om drapsplanleggingen og våpnene ble underbygget av andre objektive bevis. Cs reise til Molde og retur med pistolene er underbygget både av en rekke vitner i Molde, og av samsvaret mellom hylser og prosjektiler på åstedet og hylser fra [virksomhet1], samt N65s forklaring om at han så våpnene. Avfyringen av skuddet under juleselskapet er bekreftet av et merke i bordet og funn i bildet som ble truffet. Ds forklaring om våpenbyttet er bekreftet at teledata og bompengekvittering, samt funn av en pistol fra [virksomhet1] i leiligheten hans, og at hans påvisning av det sted hvor revolveren hans var skutt med bekreftet at denne var et av drapsvåpnene. C og D ga forklaringer som ble bekreftet av andre forklaringer og objektive bevis, som impliserte A og B og som gir troverdighet til disse forklaringene.

Det at Cs og Ds forklaringer på disse områdene er bekreftet og troverdige, innebærer ikke at retten dermed la til grunn at alt de forklarte var sant. Begge mente at de var uskyldige i anklagene om medvirkning til drapene, men ble dømt for dette. C distanserte seg også fra attentatsakene fra sommeren 1998, til tross for at det ble ført en rekke bevis mot henne. At C for egen del både i politiavhør og i retten, forsøkte å distansere seg fra de forhold tiltalen dreide seg om – herunder attentatsaken, er ikke i seg selv egnet til å svekke hennes troverdighet omkring andre elementer i forklaringen.

Gjennom gjenåpningsbegjæringene har særlig Cs generelle troverdighet blitt angrepet. Det er ikke nytt. Både for herredsretten og lagmannsretten var det en bred bevisførsel for Cs lave generelle troverdighet. Nye bevis som ytterligere bekrefter dette, som DNA-bevis som styrker påtalemyndighetens sak mot henne hva gjelder attentatsakene, rokker imidlertid ikke ved de forklaringene hun har gitt som er underbygget og bekreftet av øvrige bevis. En minner om viktigheten av tilbakeholdenhet med å overprøve lagrettens helhetlige bevisvurdering ved å i ettertid fremheve enkeltbevis og anta noe om deres vekt i en troverdighetsvurdering.

N38 hadde et kortvarig kjennskap til C i noen uker i tiden rundt da drapene ble begått. Notatene i «dagboken» er i tråd med synspunktene som N38 ga uttrykk for i sin forklaring i lagmannsretten, og innebærer dermed ikke noe nytt bevis i saken.

Slik bevissituasjonen i [familie1]-saken lå an, var naturligvis troverdigheten og påliteligheten til de tiltalte og de ulike vitnene sentralt da saken gikk for retten, og var gjenstand for bred bevisførsel.

Sandberg og advokat Sulland har anført at nye opplysninger og bevis svekker Cs troverdighet i en slik grad at det ville fått betydning for hvordan retten vektla hennes forklaring.

Lagmannsrettens bevisvurdering i [familie1]-saken var basert både på forklaringer og tekniske bevis. Forsvarerne til A og B anførte under ankeforhandlingen at Cs og Ds forklaringer var samkjørte og uriktige, og førte en rekke vitner for å svekke Cs troverdighet. Når lagmannsretten likevel fant det bevist utover rimelig tvil at A og B deltok i drapsplanleggingen og medvirket til drapene, var det etter en totalvurdering av de samlede bevisene. Denne totalvurderingen er det utfordrende å overprøve basert på noen nye fragmenterte skriftlige bevis, uten å samtidig ha for seg det øvrige bevismaterialet som lagmannsretten hadde tilgjengelig under ankeforhandlingen.

Etter påtalemyndighetens syn representerer uansett ikke de anførte momentene noen svekkelse av grunnlaget for domfellelsen av A og B, og en anser at også om disse bevisene var ført for retten ville resultatet blitt det samme.

«Innholdsanalysene» fra professorene Bjørklund og Svebak har ikke noen betydning som bevis i saken

Troverdighetsvurderinger er en skjønsmessig øvelse som ligger i kjernen av hva retten selv skal foreta. I rettspraksis er det derfor uttrykt en sterk tilbakeholdenhet med å tillate sakkyndigforklaringer om den konkrete troverdigheten til fornærmede og vitner, jf. eksempelvis Rt-2003-383, Rt-2003-746, Rt-2005-907, HR-2005-1051-A og HR-2011-1738-U (Alvdal-saken).

Det vises også til Rt-2001-1465 som gjaldt avslag på A og Bs begjæring om oppnevning av sakkyndig for lagmannsretten i [familie1]-saken for å vurdere troverdigheten til de tiltalte i saken. Høyesteretts ankeutvalg sluttet seg da til følgende formulering fra lagmannsretten:

... en sakkyndig vurdering, med et mandat som foreslått, vil gripe direkte inn i lagrettens bevisvurdering av sentrale bevisstemaer, noe som anses som prinsipielt uheldig.

Det synes heller ikke nå å være spesielle medisinske eller psykologiske fenomener som fordrer å bli belyst av sakkyndige, og Bjørklunds og Svebaks erklæringer bærer ikke preg av å være ment å gi noen slik generell veiledning; de griper direkte inn i den konkrete bevisvurderingen, som er rettens domene. Det vises i denne forbindelse til DRKs brev til Gjenopptakelseskommissjonen av 14. februar 2022.

Etter påtalemyndighetens syn vil Bjørklunds og Svebaks erklæringer neppe bli tillatt ført som bevis ved en eventuell gjenopptakelse av saken, og er heller ikke egnet til å gi særlig veiledning siden de kun fokuserer på forklaringen isolert sett, og ikke på forklaringens sammenheng med det øvrige bevisbildet.

Litteraturvitenskaplig kritikk av dommen og vurdering av Cs forklaring fra Line Norman Hjorth og Frode Helmich Pedersen

Som nevnt er det rettens domene å vurdere troverdigheten til de enkelte tiltalte og vitner, sammen med vurderingen av det samlede bevisbildet. Påtalemyndigheten kan ikke se at den litteraturvitenskaplige kritikken som har fremkommet, er av betydning for spørsmålet om gjenåpning.

En litteraturvitenskaplig vurdering i etterkant av hvordan en tiltalts forklaring isolert sett fremstod som gitt i Line Norman Hjorth i hennes doktoravhandling i litteraturvitenskap og hennes senere bok Troverdighet i rettssalen, anses ikke å være relevant som bevis i saken.

Påtalemyndigheten bemerker til Frode Helmich Pedersens kritikk av narrativet som lagmannsretten har beskrevet for de straffbare handlingene, at skyldspørsmålet i [familie1]-saken ble avgjort av lagretten som ikke har begrunnet sin kjennelse. Lagmannsrettens domspremisser angir hvilke hendelsesforløp som er ansett som bevist og som ligger til grunn for straffutmålingen.

Barnålen fra en parykk

Det såkalte «barnålbeviset» er funn av barnåler både på noen sokker og en parykk tilhørende C. Barnålene var et tema under ankeforhandlingen, og det ble da reist spørsmål om barnålene kunne stamme fra furutrær bak kårboligen. Noen av barnålene passet med å være fra trær utenfor huset til Cs far i [sted17]. En barnål funnet i parykken kunne stamme fra et tre bak kårboligen, men dette ble aldri endelig bekreftet.

Undersøkelsene av barnålene har begrenset betydning for spørsmålet om A og B har medvirket til drapene. Det vises i så måte også til Eidsivating lagmannsretts kjennelse av 22. desember 2005 (hvor lagmannsretten under dissens besluttet å utlevere barnålene til privat granskning) på side 6:

Flertallet kan langt på veg være enig med både påtalemyndigheten, tingretten og mindretallet i at det er vanskelig å se at den ønskede granskning kan bringe saken særlig videre.

Dette fordi en eventuell match mellom barnålen i parykken og et tre i nærheten av kårboligen ikke vil si noe om hvordan barnålen eventuelt har havnet i parykken eller når. Undersøkelsene ville dermed ikke kunne knytte C til åstedet på drapetidspunktet.

Videre undersøkelser etter domfellelsen viste at samtlige barnåler funnet på sokkene og parykken bortsett fra én, ble vurdert å ikke passe med noen av trærne i skogholtet rundt kårboligen som det var sikret prøver fra. Den ene barnålen (C2) kunne komme fra tre nr. 35 bak kårboligen, men forskerne kunne ikke si noe om grad av sikkerhet for denne konklusjonen uten å analysere et større antall trær tatt fra et større område enn det begrensede antall prøver/trær som var undersøkt.

Utfordringen med DNA-analysen var særlig spørsmålet om man kunne utelukke at den aktuelle barnålen kunne stamme fra et tre i nærheten av N79 hus i [sted17], slik som flere av de andre barnålene. Korrespondansen mellom advokat Sulland og forskeren illustrerer at DNA-analyser av furutrær fortsatt er en relativt umoden vitenskap. I den senere korrespondansen mellom kommissjonen og NIBIO i september 2022 skrev NIBIO at de har «begrenset kunnskap om den genetiske variasjonen hos furu i Norge».

Etter anmodning fra kommisjonen har NIBIO i 2023 forsøkt å gjennomføre nye analyser av barnålen fra parykken, men dette har ikke lyktes da kvaliteten på ekstraktet er forringet. Det er dermed ingen håndfaste bevis som knytter Cs parykk til skogholtet bak kårboligen.

Påtalemyndigheten kan ikke se at det gjennom undersøkelsene av barnåler har fremkommet noen opplysninger som svekker domfellelsen av A og B for medvirkning til drapene.

3.3.14.8 Kommisjonens vurdering

Cs forklaring har vært sentral for domfellelsen av A og B. Spørsmålet kommisjonen står overfor er om det har fremkommet noe nytt etter domfellelsen som setter påliteligheten av hennes forklaringer om A og Bs medvirkning i et nytt og annet lys.

Det er på dette punkt en del nytt etter lagmannsrettens dom.

Funn av DNA på materiale fra bombeattentatforsøket

Cs DNA er funnet på materiale fra bombeattentatforsøket, og knytter henne til dette. Hun har ikke erkjent forholdet, verken i politiavhør eller i retten. Hun ble tiltalt for forholdet (trusler), dømt for forholdet i herredsretten, men frifunnet i lagmannsretten. Betydningen av dette funnet er også vurdert ovenfor under pkt. 3.3.10.

Nye bevis vedrørende troverdighetsvurderinger

Kommisjonen har kunnet se og høre Cs forklaring for lagmannsretten, fordi det foreligger lyd- og bildeopptak av ankeforhandlingen. Dette gir kommisjonen bedre mulighet for å kunne vurdere hennes forklaring sammenlignet med saker der det ikke er lyd- og bildeopptak.

Kommisjonen er kjent med at det etter lagmannsrettens dom har vært en rekke partsinnlegg, analyser og vurderinger av [familie1]-saken, herunder de domfeltes forklaringer. Doktoravhandlingen og boken til Line Norman Hjorth og Frode Helmich Pedersens essay «[essay]» er bidrag i så måte.

Etter kommisjonens syn er disse vitenskapelige arbeidene ikke nye bevis i saken.

Kommisjonen bemerker i tillegg at domfellelsene i saken ikke hviler bare på de domfeltes forklaringer, men på en samlet vurdering av alle bevisene som ble ført. Dersom tekniske bevis og forklaringer støtter hverandre gjensidig, vil disse delene av forklaringene bli vurdert som pålitelige. Det blir derfor ikke særlig treffende å foreta en etterfølgende og isolert vurdering av hver av de domfeltes forklaringer. Vurderingen av den enkeltes troverdighet skjer i kontekst. Det foretas en samlet bevisvurdering.

Innholdsanalyse av Cs forklaring

Professor Bjørklund har på oppdrag fra advokat Sulland foretatt en innholdsanalyse av Cs forklaring for Eidsivating lagmannsrett 25.-30. januar 2002. Bjørklund peker på «falsk minne syndrom» som forklaring på at hun gradvis fikk bedre erindring om enkelthendelser.

Bjørklunds innholdsanalyse har fått tilslutning fra professor Svebak og politiinspektør Myklebust.

DRK vurderte som nevnt rapporten fra professor Bjørklund til å være en utredning og en analyse av troverdighet av et vitnes forklaring i retten som ikke skal forelegges DRK. Vurderingen av troverdighet tilfaller i sin helhet retten å ta stilling til.

Lagretten har vurdert Cs forklaring, herunder utviklingen i hennes forklaringer, i sammenheng med alle de øvrige bevis. Dette er helt i kjernepunktet for det lagretten er satt til å gjøre. Professor Bjørklund har foretatt en etterfølgende vurdering av bare Cs forklaring, og kommisjonen reiser spørsmål om denne vurderingen kan regnes som et nytt bevis i saken, jf. også punktet ovenfor om nye bevis vedrørende troverdighetsvurderinger. Vurderingen har i alle fall begrenset bevisverdi/vekt i forhold til den samlede vurdering av bevisene som ble

foretatt i lagmannsretten. Påliteligheten av Cs forklaring er en vurdering av hvor godt den passer med det samlede bevisbildet. Dette stiller seg ulikt for ulike deler av Cs forklaring.

Barnål C2

Kommisjonen legger til grunn at barnålen C2 funnet i Cs parykk, ifølge analyser foretatt ved Center for Forensic Science, Universitetet i Strathclyde, Glasgow, Skottland i 2009, hadde samme DNA som barnåler fra tre nr. 35 bak kårboligen. (41 trær ble undersøkt.) Bevisverdien er imidlertid usikker. Det var ikke mulig å si med sikkerhet at det ikke var en tilfeldig DNA-match. Vi vet ikke noe om hvordan barnålen har kommet i parykken. Funnet vil være et moment i totalvurderingen.

Observasjon av lyshåret kvinne

Kommisjonen tar til etterretning den påståtte vitneobservasjonen av en lyshåret kvinne, men mener den er beheftet med betydelig usikkerhet, og den lar seg i dag uansett ikke ettergå.

Oppsummering

Det har etter domfellelsen kommet til nye opplysninger som kaster lys over påliteligheten av Cs ulike forklaringer.

Viktigst er funnet av Cs DNA på materiale fra bombeattentatforsøket.

De to attentatforsøkene må etter alt å dømme ses i sammenheng, og hypotesen om at det er en sammenheng mellom attentatforsøkene og trippeldrapet må anses styrket gjennom kommisjonens utredning. Nye bevis knytter C nærmere attentatforsøkene, forhold hun ikke har erkjent.

Barnålen funnet i hennes parykk har samme DNA som et av trærne bak kårboligen. Prøvene fra barnålene kan ifølge dr. Klemsdal se ut til å ha samme opphav (mor og far). Funnet er sikrere enn det lagmannsretten i sin tid ble foreholdt, der prøvene kunne stamme fra trær som har hatt samme far. Det nye resultatet fra 2009 svekkes imidlertid av at det ikke sies med sikkerhet at det ikke er tale om en tilfeldig match, og det ikke kan sies noe om hvordan barnålen havnet i parykken.

Professor Bjørklund har på oppdrag fra advokat Sulland foretatt en innholdsanalyse av Cs forklaring for Eidsivating lagmannsrett. Innholdsanalysen har etter kommisjonens oppfatning begrenset bevisverdi/vekt i forhold til den samlede vurdering av bevisene som lagretten foretok. Påliteligheten av Cs forklaring må sees i lys av det samlede bevisbildet.

Utviklingen i C og Ds forklaringer i politiavhør som det pekes på, må ses i sammenheng med det de ble foreholdt av kriminaltekniske funn og hverandres forklaringer. Eksempelvis dannet våpentekniske funn vedr. magasin og patronhylser grunnlag for nye forklaringer, som igjen førte til nye våpentekniske funn ved [sted3]. På flere punkter finner kommisjonen at tidspunktet og måten forklaringene kom på, styrker påliteligheten ved at de ga opplysninger som i ettertid viste seg å stemme med andre bevis som de ikke var kjent med at politiet hadde.

Vitneobservasjonen av en lyshåret kvinne som lignet C ikke langt fra åstedet morgenen etter drapene, er beheftet med åpenbare svakheter.

Funnet av DNA svekker påliteligheten av enkelte deler av Cs forklaring. Kommisjonen kan imidlertid ikke se at det nye som har tilkommet svekker påliteligheten av de delene av Cs forklaring som bidro til domfellelsen av A og B. Hennes forklaring når det gjelder våpenoverlevering, våpenopplæring, drapsplanlegging og våpenbytte, står seg etter kommisjonens vurdering fortsatt, selv om Cs mulige rolle ved i alle fall et av attentatforsøkene er ytterligere belyst etter domfellelsen. Hennes forklaring behøver ikke å være enten helt sann eller helt usann, den kan inneholde elementer av begge. Hun har forklart seg tilpasset og holdt tilbake informasjon om egen rolle. Hun vurderes imidlertid pålitelig på de sentrale punktene der hennes forklaring med tyngde underbygges av andre bevis.

C har fått tilbud om, men har ikke ønsket å avgi forklaring for kommisjonen.

Det er etter kommisjonens syn ikke realistiske holdepunkter for at C hadde et eget motiv for å ramme E og I. Gårdskonflikten vurderes fortsatt å være det sentrale motiv for drapene og dermed for attentatforsøkene. Enten attentatforsøkene ble utført for å skremme eller for å drepe, er det grunn til å anta at hvis E var ute av bildet ville gårdskonflikten vært løst.

Kommisjonen er kjent med N38s dagbok og privatetterforsker N29s rapport om den, uten at det foranlediger særskilte merknader.

Det som er nytt vedrørende Cs troverdighet og påliteligheten av hennes forklaring, vil inngå i den samlede drøftelsen etter § 391 nr. 3 som kommisjonen foretar nedenfor.

3.3.15 D

3.3.15.1 Innledning

D forklarte i lagmannsretten om sentrale tema som våpenoverlevering lille julaften 1998 og våpenbytte i april 1999. Kommisjonen legger til grunn at domfellelsen i lagmannsretten er basert på at både våpenoverlevering og våpenbytte hadde skjedd.

Ds gjenåpningssak

D begjærte gjenåpning i 2006 og innga endelig begrunnelse for begjæringen i 2007.

Det ble anført at det avgjørende bevis mot D var Cs forklaring, og stilt spørsmål ved hennes troverdighet. De nye bevis i saken ble anført å være av en slik karakter at de skapte betydelig tvil om C forklarte seg riktig for lagmannsretten.

Etter en omfattende utredning av saken med avhør av 15 vitner og nye avhør av C og D, ble begjæringen om gjenåpning ikke tatt til følge av kommisjonen 17. juni 2010.

Kommisjonens utredning beveget seg langs tre spor: 1) Om N38s dagbok kunne belyse påstanden om at C ikke snakket sant og om magasinet til drapsvåpenet var plantet av henne i Ds leilighet. 2) Om en ukjent kvinne satt inne med opplysninger om hvem av de fire domfelte som var på åstedet og skjøt de tre ofrene. 3) Om en til nå ukjent person utførte drapene.

Ingen av disse spor ledet til noe som kunne begrunne gjenåpning av Ds sak. Kommisjonens utredning foranlediget dernest ytterligere to spørsmål: 4) Om det hadde fremkommet noe som svekket Cs troverdighet, og 5) om det hadde fremkommet noe som endret Ds medvirkningsansvar. Kommisjonen besvarte begge disse spørsmålene negativt, og uttalte seg slik til det fjerde spørsmålet:

Ved vurderingen av om Cs troverdighet er svekket på en slik måte at det rokker ved hennes rettslige forklaring om Ds deltakelse under drapsplanleggingen, har kommisjonen lagt vekt på at en mulig ukjent femtemann også var tema under rettsforhandlingene. Man vet ikke hvem som skjøt, og dette er grunnen til at samtlige i saken kun er dømt for medvirkning til overlagt trippeldrap. Flere vitner forklarte for retten at C hadde kommet med forespørsel om de kunne skaffe til veie våpen og/eller være med på å ta livet av noen. Også C er avhørt av kommisjonen. Hun fastholder sin forklaring for retten og stiller seg uforstående til det D anfører i gjenåpningssaken.

3.3.15.2 Nye bevis fra Sandberg

I begjæringen pkt. 4.1.31, 4.1.32, 4.1.33, 3.14 og 15.32 redegjøres for at D i en periode fra ettersommeren 2003 til 4. juni 2004 hadde jevnlig samtaler med privatetterforsker N29 i Ullersmo fengsel. N29 har skrevet en rapport om disse møtene datert 29. juni 2004 som D har signert, som er fremlagt.

I denne rapporten bekrefter D det han sa i herredsretten om Cs delaktighet i attentatsakene. Her fremkommer også nye opplysninger knyttet til dynamittattentatet, gassattentatet, det påståtte våpenbyttet og trippeldrapet.

Om dynamittattentatet fortalte D, begjæringen side 44, blant annet at han «hadde selv anskaffet den dynamitten som ble brukt til å feste under Es bil» og at «C hadde sittet i Ds stue i [adresse3] og laget til ledninger og fenghette – hun hadde skjøtet sammen ledninger som hun skulle bruke til tennmekanismen – uten at D på det tidspunkt hadde visst hva hun skulle bruke det til».

D fortalte videre at under en tur til Holmestrand noen dager etter trippeldrapet, begjæringen side 44:

fortalte C at det var hun som hadde brukt dette. Hun hadde da fortalt at hun hadde trukket lange ledninger fra bilen, over fortauet og inn i noen busker hvor hun gjemte seg. Hun hadde et batteri som hun skulle bruke til å utløse sprengningen. Hun hadde ikke fått utløst sprengmekanismen. Da bilen kjørte ble ledningen rasket ut av dynamitten.

Om gassattentatet fortalte D, begjæringen side 45, blant annet at «C under den samme omtalte turen til Holmestrand hadde fortalt at hun også sto bak gassattentatet mot ekteparet [E og I]s bolig i [adresse1] den 12.08.1998» og at «hun hadde stjålet 2 propanflasker fra et firma i [adresse5].»

I tillegg fortalte han om våpenbyttet, begjæringen side 45:

- Under turen til Holmestrand hadde C spurt om D var villig til å påta seg ansvaret for at han hadde levert revolveren til A og fått en pistol i bytte. D trodde ikke at dette hadde noen betydning, så han sa ja til å gjøre dette for henne i håp om at dette kunne føre dem sammen igjen. Han visste ikke på dette tidspunkt at det var hans våpen, en kaliber 38 revolver som var brukt.

Om trippeldrapet fortalte D, begjæringen side 46:

- Under turen til Holmestrand fortalte C at hun sto bak drapene på [gård]. Hun hadde ikke fortalt detaljer fra dette, men sa noe om at hun skulle få hus og eiendom for å gjøre dette.
- I den skriftlig signerte rapporten opplyser D at han oppfattet årsaken til at C fortalte ham dette var at hun trengte hjelp av både ham og flere for å skape et alibi i tilfelle hun ble involvert og tatt inn til avhør.

I sluttinnlegget under punkt 7.1 redegjør Sandberg også for at D i sin første politiforklaring 12. juni 1999 forklarte at han kjøpte den kaliber .22 Ruger-pistolen som han så gjemte i veggen i leiligheten sin, i januar eller februar 1999. Dette er umulig å forene med at han en vårnatt flere måneder senere angivelig skal ha fått med seg samme pistol fra A og B i bytte med at D leverte sin revolver kaliber 38 Colt Police Special. Ds senere forklaring om påstått levering av kaliber 38 revolver til A i april 1999, fremstår som en ren konstruksjon. Nettopp det at den påståtte leveringen av en kaliber 38 revolver til A var en ren konstruksjon, bekreftet D selv i sin forklaring for privatetterforsker N29 i 2004.

3.3.15.3 Kommisjonens utredning i fbm. Ds gjenåpningsbegjæring

Da D begjærte gjenåpning i 2007, lå den ovennevnte rapporten fra N29 av 29. juni 2004 ved begjæringen. Rapporten var verken undertegnet av N29 eller D. Det ble i begjæringen fra advokat Berit Reiss-Andersen side 10 opplyst følgende:

D har ønsket å arbeide for gjenopptakelse siden lagmannsrettens dom av april 2002. Advokat Sigurd Klomsæt ble engasjert i juli 2003 for å bistå D i arbeidet med gjenopptakelse. Privatetterforsker N7 ble engasjert av Klomsæt i samråd med D. Det har ikke vært mulig å lese ut av sakens dokumenter hvilket mandat N7 fikk ved oppdragets begynnelse. I følge faktura fra N7 har han hatt samtaler med D, advokat Klomsæt og N29. Ds familie har betalt salær til N7 i henhold til faktura.

Det synes som om også privatetterforsker N29 har utført et arbeide i saken. Det er uklart for meg om han var engasjert av advokat Frode Sulland eller av advokat Sigurd Klomsæt. Jeg kan ikke se at N29 har fakturert for sitt arbeide til D eller at det er inngått noen avtale om oppdrag.

Det foreligger i saksdokumenter oversendt fra advokat Klomsæt en rapport av 04.06.04 [antakelig feilskrift for 29.06.04, kommisjonens merknad] utarbeidet av N29 og er en ny forklaring fra D. Rapporten følger vedlagt.

D hadde på det tidspunkt flere samtaler med N29 på Ullersmo hvor han ble sterkt oppfordret til å avgi en ny forklaring. Han ble forelagt at den eneste veien til gjenopptakelse var om han forklarte at C sto bak drapene og at disse var gjennomført uten medvirkning av A og B. Det var på den samme oppfordring at han trakk forklaringen om overlevering av 38 kaliber revolver til A.

Forklaringen som ble nedtegnet av N29 04.06.04 er uriktig og var en desperat handling fra Ds side for å få saken gjenopptatt. Han tok etter kort tid kontakt med N29 og ga uttrykk for at han ikke ville undertegne forklaringen og at han ikke ville forklare seg uriktig, selv om det kunne være til fordel for andre domfelte i saken.

D kan selv forklare seg nærmere om omstendighetene knyttet til samtalen med N29.

D ble avhørt fire ganger av kommisjonen, 7. februar 2008, 7. november 2008, 8. desember 2008 og 21. desember 2009. I kommisjonsavhør 7. februar 2008 forklarte D:

Videre fra begjæringen, ad rapporten fra N29 som er datert 29.6.04, ber domfelte om at rapporten i sin helhet blir sett bort fra, da det er flere forhold i rapporten som ikke er riktige. Det er domfeltes forklaring til politiet som er den riktige.

N29 sa til domfelte at «det er viktig å få problemet vekk fra deg,» og dermed måtte det foreligge en ny rapport. Domfelte forsto ikke helt hvorfor N29 kom til ham, visstnok på oppdrag fra advokat Klomsæt, da han trodde N29 jobbet for andre i saken.

N29 hadde flere møter med domfelte, og hadde hans politiforklaringer tilgjengelig. Det var N29 som kom med forslag om å rapportere at det var C som gjorde våpenbytte.

På den tiden, 2 år etter at han var dømt til 18 års fengsel var han villig til det meste, han ville ikke ha forklart seg slik i dag, understreker han.

I anledning presseoppslag om dette temaet, ble rapporten i undertegnet stand sendt kommisjonen av advokat Sulland 2. juni 2009.

3.3.15.4 A anfører

D har forklart at A utover våren 1999 maste om å få et kraftigere våpen enn de kaliber 22 pistolene C hadde hatt med seg fra Molde. En vårnatt i april 1999 hadde D dratt opp til [gård] og levert en kaliber 38 revolver Colt Police Special. Samtidig hadde han fått med seg tilbake en av de 2 kaliber 22 Mark 2 (II) pistolene som C hadde hatt med seg fra Molde lille julaften 1998.

Den 29. juni 2004 signerte D en skriftlig rapport etter at privatetterforsker N29 (tidligere Kripos) hadde hatt flere møter med D på Ullersmo da han satt fengslet der. Han ønsket gjenoptakelse av sin dom og hadde bedt N29 om bistand. N29 skrev en rapport.

A viser til den omtalte rapporten til N29 hvor det fremgår at D erkjente at historien om det påståtte våpenbytte ikke hadde skjedd. Det fremkommer av rapporten at bakgrunnen for denne forklaringen var at C hadde bedt ham om å gjøre det fordi hun trengte hjelp til å skaffe et alibi for seg selv.

Denne rapporten, som er skrevet av N29 og underskrevet på alle sider av D, er et nytt bevis som må sees i sammenheng med Cs forklaring om hennes egen overlevering av en kaliber 22 Ruger pistol, som det i dag også stilles store spørsmål ved, jf. ovenfor.

Ut fra dette er det utenkelig å kunne knytte A til kaliber .38 våpenet.

3.3.15.5 B anfører

D hadde ved pågripelsen, i likhet med C, et åpenbart forklaringsbehov. Han ble raskt knyttet til åstedet, og måtte gi en forklaring om våpnene som kunne fjerne mistanke. Det var ikke vanskelig å oppfatte hvilken historie politiet ønsket å bygge opp under: As gårdstvist med foreldrene. D hadde både evne og vilje til å forklare seg slik han fant mest formålstjenlig, uavhengig av hva som rent faktisk hadde skjedd. D og C hadde både før og etter pågripelsen gode muligheter til å tilpasse sine forklaringer, både til hverandre og til andre bevis som kunne støtte opp under forklaringene. Evnen, viljen og mulighetene for tilpasning av forklaringer medførte at Ds forklaringer på en lang rekke vesentlige punkter ble endret underveis. Dette gjaldt både hans forklaring om hendelsen lille julaften 1998 og den påståtte våpenoverleveringen våren 1999. Endringene og tilpasningene i hans forklaringer om disse forhold er sentrale for domfellelsen av B og A. Et sentralt forhold for vurderingen av Ds forklaringer til politiet og overfor domstolene, er det som fremkom om Ds tro på at han ikke kunne bli domfelt for medvirkning til drap. Det vises her til rapport og vitneforklaring fra Jarle Utne Reitan.

Det er ingen andre bevis i saken så langt som innebærer at det D har forklart om våpen som inkluderer B og A, må være sant. Cs forklaring og andre vitneforklaringer som synes å støtte opp under Ds forklaring, kan på samme måte være forklaringer som søkes tilpasset den historien om B og As involvering i drapene som etterforskerne søkte å få bekreftet. Andre bevis som er påberopt til støtte for Ds forklaring, som for eksempel teledata og bompengebillett, kan meget vel ha andre forklaringer og sier i seg selv intet om hvorvidt våpenoverlevering og drapsplanlegging har funnet sted.

Privatetterforsker N29 hadde jevnlig samtaler med D i Ullersmo fengsel. Disse samtalene munnet ut i at N29 29. juni 2004 nedtegnet en forklaring som D undertegnet. Her endret D sin versjon av flere punkter i hendelsesforløpet.

For det første erkjente D at han i sine tidligere forklaringer *«har tilpasset seg etter hvert som han fikk vite hva andre forklarte, samt at han ikke hele tiden husket hva han hadde forklart»*.

For det andre forklarte han at C under kjøreturen til Holmestrand kort etter drapene, antakelig 28. mai 1999, forklarte at hun sto bak drapene på [gård]. Under turen skal hun også ha spurt ham om han *«var villig til å påta seg ansvar for at han hadde levert revolveren til A og fått en pistol i bytte. D trodde ikke at dette hadde noen betydning, så han sa ja til å gjøre dette for henne, i håp om at det kunne føre dem sammen igjen. Han visste ikke på dette tidspunkt at det var hans våpen, en kaliber 38 revolver, som var brukt»*.

For det tredje bekreftet han at han ikke trodde *«dette kunne involvere ham på noen måte»*. D forklarte også at han *«tenkte aldri på at dette kunne gå ut over A og B»*.

For det fjerde fremholdt han at *«den samtalen som er omtalt i saken fra hans telefon til N80 den kvelden som er oppgitt som dato for våpenoverlevering, er det C som har foretatt»*.

For det femte fastholdt D at de to pistolene kaliber 22 som C hadde med seg til [gård], ble tatt frem igjen på kvelden etter at de andre gjestene var gått. Han bestred at det da foregikk noen form for våpenopplæring. Det var ifølge ham *«ren informasjon hvor D viste hvor farlig ukynlig behandling av våpen kan være»*.

For det sjette forklarte han seg om attentatforsøkene, og fremholdt at det var C som sto bak begge.

Oppsummeringsvis kan det konstateres at D i forklaringen til N29 bekreftet at han på flere vesentlige punkter tidligere har forklart seg uriktig. Det gjelder både at han skal ha vært delaktig i overlevering av sin revolver kaliber 38 til A, og at han ikke skal ha hatt kjennskap til at C sto bak begge attentatforsøkene. Han endret også sin forklaring om hva som fant sted lille julaften. Det forhold at han fastholdt at våpnene ble tatt fram igjen lille julaften etter at de andre gjestene hadde gått, står fortsatt i klar motstrid med A og Bs forklaringer. Dette må ses i sammenheng med at D ut fra andre opplysninger i saken mest sannsynlig er kjent med hvem som hadde hånd om drapsvåpenet etter at drapene var skjedd, og at han da selv reiste til Moldedistriktet for å få våpenet tilbake. Ut fra dette er det også nærliggende å anta at D hadde kjennskap til hvem som rent faktisk brukte disse våpnene, og dermed utførte drapene.

Når han fastholdt at drapene skulle ha noe med A og B å gjøre, må det ses i sammenheng med at han selv vil «komme unna» og at han vil ramme C. D var altså ikke nødvendigvis opptatt av sannheten, men mest av sin egen sak. Det er da fortsatt lettest å la A og B fremstå som sentrale i forhold til motivene for drapene, dvs. forklare seg som om det var for dem dette ble gjort. Dette er fortsatt den historien som er lettest å få politiet og opinionen til å tro på. Dessuten er det all grunn til å tro at D, på samme måte som mange andre, ikke våget å fortelle en annen og sannferdig historie om hvem som sto bak og foretok drapene.

Det bestrides på det sterkeste av A og B at våpnene kom inn igjen lille julaften etter at de var tatt ut etter at vådeskuddet skjedde. Men for D synes det nødvendig å holde fast ved denne delen av historien for fortsatt å kunne knytte A og B til motivet for drapene.

Professor Gisli Gudjonsson var også i kontakt med D på Ullersmo i 2005, gjennomførte enkelte tester og samtalte med ham om ulike deler av hendelsesforløpet. Kommisjonen bes innhente dette materialet.

Kommisjonens avgjørelse i Ds sak og dokumentene tilknyttet denne forutsettes ansett som en del av saken til A og B. I den saken oppfylte ikke kommisjonen sin utredningsplikt og det er vesentlige mangler ved avgjørelsen.

3.3.15.6 Påtalemyndigheten anfører

Påtalemyndigheten viser til at D i avhør med kommisjonen 7. februar 2008 har trukket tilbake innholdet i forklaringen sin til N29. Påtalemyndigheten har i tillegg gitt en samlet fremstilling for C og Ds troverdighet og pålitelighet, som er gjengitt ovenfor under punktet om C.

3.3.15.7 Kommisjonens vurdering

D har gitt ulike forklaringer i saken til politiet og i retten. Ds forklaring til N29 inngår i det store bildet av forklaringer. Kommisjonen noterer seg at D i 2008 ba kommisjonen se bort fra N29s rapport i sin helhet da det var flere forhold i rapporten som ikke er riktige, blant annet tok han i avhør med kommisjonen eksplisitt avstand fra sin forklaring til N29 om våpenbyttet.

Elementer i Ds forklaring til N29 om dynamittattentatet, støttes av kommisjonens nye kriminaltekniske undersøkelser og funn. Etter det opplyste forklarte D imidlertid allerede i herredsretten at C på turen til Holmestrand fortalte ham at hun sto bak attentatforsøkene.

I tilknytning til anførselen om at Ds forklaring om våpenbyttet i april 1999 var en ren konstruksjon, fordi han 12. juni 1999 forklarte at han kjøpte Rugeren i januar/februar 1999, bemerker kommisjonen at han i senere politiavhør forandret denne forklaringen: Han forklarte deretter at han hadde overlevert sin kaliber 38 revolver til A og B på [gård] natt til den 3. april 1999, og at han hadde fått en Ruger kaliber 22 pistol med seg tilbake til leiligheten sin i [adresse3], jf. dommen. Den siste forklaringen støttes av tekniske bevis (teledata og bompengebillett).

Kommisjonen går ikke nærmere inn i andre enkeltheter i forklaringen til N29 fra 2003/2004, og har ikke funnet grunn til å innhente annet materiale som ble til i dette tidsrom rundt samme tema. Utover dette tar kommisjonen til etterretning Bs kritikk av kommisjonens utredning av og avgjørelse i Ds sak.

Som nevnt innledningsvis vurderer kommisjonen ikke nærmere hva som skjedde med drapsvåpnene etter drapene, herunder om D håndterte dem. Dette lar seg ikke belyse i noen slik grad at det får betydning for gjenåpningsspørsmålet.

Utviklingen i politiavhørene av C og D er drøftet noe nærmere i pkt. 3.3.14 om C.

Kommisjonen har gjennomgått avhøret kommisjonen foretok av C 7. mai 2009 i forbindelse med utredningen av Ds gjenåpningssak. I avhøret opprettholdt hun det hun hadde forklart i retten, og hadde ikke nye opplysninger i saken.

Det kan stilles spørsmål ved om det er noe nytt på dette punkt da D overfor kommisjonen trakk tilbake sin endrede forklaring til N29. Uansett vil dette inngå i kommisjonens samlede drøftelse nedenfor av om de nye bevis og omstendigheter er egnet til å føre til frifinnelse mv., jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

3.3.16 Nye opplysninger om B og A

3.3.16.1 Nye bevis fra Sandberg

Private videoopptak fra hundeutstilling 23. mai 1999

N81 gjorde private videoopptak på hundeutstillingen på [sted4] søndag 23. mai 1999, omtrent samtidig med at H fant F, G og E døde i kårboligen, begjæringen pkt. 4.1 og 11.4.1.

Opptakene, som er nye i saken, viser A og B smilende og tilsynelatende uanfektet på utstillingsområdet, og at B og Cs sønn viser en liten hund i ringen. Stillbilder fra videoen viser en glad og smilende B, i skarp kontrast til hennes reaksjon da hun kort tid etter fikk vite om drapene. Politiførstebetjent Roy Petter Riksvold forklarte seg om denne i lagmannsretten i 2002.

Dykkeroperasjoner i havet ved [sted18]

Sandberg har i 2008-2009 fått gjennomført flere omfattende dykkeroperasjoner i havet ved [sted18] på Atlanterhavsveien, finansiert av A og B. Dette fordi et vitne hadde opplyst at [familie1]-drapsvåpen hadde blitt kastet der. Det ble ved dykkeroperasjonene ikke funnet noe våpen. Sandberg reiser i tilleggsanførsel (Lete våpen) av 6. mars 2019 spørsmål om hvor logisk det er at A og B har brukt flere hundre tusen kroner på en slik dykkeroperasjon, dersom det er slik C forklarte: At B lille julaften 1998 hadde holdt i et våpen da det gikk av et skudd.

3.3.16.2 Nye bevis fra advokat Sulland

Det ble i 2009 i anledning forrige begjæring om gjenåpning fremlagt psykiatiske uttalelser vedrørende A og B fra henholdsvis lege, spesialist i psykiatri Petter Holmesland og lege, spesialist i psykiatri Svein Haugsgjerd. Annet nytt er videoen fra hundeutstillingen i [sted4] som gir inntrykk av deres opptreden der og et brev B hadde sendt en av sine støttepersoner i april 2002.

Påtalemyndigheten karakteriserer en rekke steder i sitt sluttinnlegg den andre sides anførsler som «påfallende». Dette synes å skje når anførslene ikke passer med påtalemyndighetens syn, og det ikke er andre grunnlag for å argumentere mot disse. Med denne retoriske uttrykksmåten blir det mer enn antydning at noe er mistenkelig, for eksempel at det finnes et annen underliggende faktum, at noen forklarer seg usant og/eller at noen har holdt noe skjult.

Påtalemyndigheten påpeker at B da hun snakket med N54 på telefon fra [sted4] 23. mai 1999 ca. kl. 16.45, visstnok ikke hadde spurt om detaljer ved drapene. Dette er «noe som er påfallende da en ville forventet at mottakeren av slike nyheter ville ønske å vite mer om omstendighetene rundt hendelsen og hva som ville skje på deres eiendom de påfølgende dagene».

Ved dette skal det på nytt gis inntrykk av at noe er mistenkelig. Og her ønsker påtalemyndigheten antagelig å antyde at mangelen på spørsmål skyldtes at B under samtalen allerede visste detaljer om drapene fordi hun hadde medvirket til disse.

I en slik dramatisk situasjon finnes det imidlertid ingen fasit på hvordan folk generelt opptrer og reagerer, og enda mindre noen sikre holdepunkter for hva som kan leses ut av den enkeltes reaksjoner og oppførsel. Og uttalelsene om hva «en ville forventet» er ikke uttrykk for annet enn statsadvokatens helt personlige betraktninger i et forsøk på å svekke Bs troverdighet. Kommisjonen kan ikke tillegge slike betraktninger noen bevisverdi.

3.3.16.3 Påtalemyndigheten anfører

Lensmannsførstebetjent N54 var den som på vegne av politiet formidlet dødsbudskapet til B. Han forklarte under ankeforhandlingen at B først ikke besvarte anropet da han ringte ca. kl. 15.45, og han la igjen en beskjed på hennes mobilsvaer og ba henne ringe tilbake, men uten å gi noen ytterligere opplysninger. B ringte tilbake til N54 ca. 16.45 og spurte hva det gjaldt. N54 fortalte at As foreldre og søster var drept, og at hun svarte at hun ville informere A og at de ville dra til hotellet og pakke og reise hjem.

N17 har i politiavhør forklart at han mottok en telefon fra N12 og ble fortalt om drapene og hvem som var drept. N12 kjørte bil sammen med sin samboer N11, og N11 har i sin politiforklaring forklart at de hørte nyheten på radio på 16-nyhetene, og at N12 deretter ringte til N17. N17 forklarte at han straks tok B til side og fortalte henne om drapene, hvorpå hun løp bort til A og fortalte ham om dette.

Om en legger til grunn forklaringen til N12, N11 og N17 hadde B og A allerede fått beskjed om dødsbudskapet før B snakket med lensmannsbetjent N54 ca. kl. 16.45, hvor hun overfor N54 ga inntrykk av at hun var ukjent med dette.

Påtalemyndigheten merker seg videre at B i samtalen med N54, ikke hadde noen videre spørsmål om detaljer ved drapene, noe som er påfallende da en ville forventet at mottakeren av slike nyheter ville ønske å vite mer om omstendighetene rundt hendelsen og hva som ville skje på deres eiendom de påfølgende dagene.

A og B reiste ikke hjem, men forble i [sted4], og den påfølgende mandagen dro to lensmannsbetjenter til [sted4] for å avhøre dem. De nedtegnet følgende i sin rapport:

Ikke på noe tidspunkt under avhøret viste han synlig interesse for hvordan drapet hadde skjedd. Han spurte for eksempel ikke om når det hadde funnet sted, hvor i huset de drepte var blitt funnet, hvem som hadde funnet dem eller på hvilken måte de var blitt drept. Han ble heller ikke gitt noen opplysninger om dette.

Etter at A var avhørt ga hans kone, B, sin vitneforklaring. Heller ikke hun virket interessert i opplysninger i forbindelse med selve drapshandlingen og stilte aldri spørsmål om dette. Hun oppførte seg også helt rolig under avhøret.

A og Bs reaksjoner på dødsbudskapet og den påfølgende tiden har vært grundig behandlet av retten under ankeforhandlingen, og det er ikke noen ny opplysning at B tilsynelatende hadde en følelsesmessig reaksjon etter å ha snakket med N54. At ekteparet opptrådte upåfallende i forkant, er imidlertid ikke noe bevis for at de var ukjente med at drapene var begått eller planlagt begått.

3.3.16.4 Kommisjonens vurdering

Politiførstebetjent Roy Petter Riksvold, som var vitne til Bs reaksjon på hundeutstillingen da hun fikk telefonisk beskjed om drapene, forklarte seg om dette i lagmannsretten. De private videoopptakene fra hundeutstillingen 23. mai 1999 viser A og B i tiden rett forut for dette, der de deltar på hundeutstillingen. Videoopptakene viser normal atferd. De private videoopptakene står imidlertid ikke i strid med noe retten la til grunn, og belyser heller ikke skyldspørsmålet. Det samme gjelder dykkeroperasjonene ved [sted18] finansiert av A og B. Det ble ikke funnet noe drapsvåpen under dykkeroperasjonen.

Både Petter Holmesland og Svein Haugsgjerd vitnet i lagmannsretten. De har i ettertid, i 2004 og 2009, avgitt uttalelser i saken. De uttaler seg blant annet om skyldspørsmålet og kontakt med de domfelte etter domfellelsen. Det er vanskelig for kommisjonen å se at dette bringer noe nytt til saken. Brevet fra B til en ikke navngitt støtteperson er fra april 2002, dvs. rett etter domfellelsen i lagmannsretten. Brevet kan best ses som en reaksjon på domfellelsen.

Doktoravhandlinger, bok og essay om [familie1]-saken, belyser ikke skyldspørsmålet direkte.

Det har på dette punkt ikke fremkommet noe nytt som setter skyldspørsmålet i nytt og annet lys, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3, men det tas med i den samlede vurderingen nedenfor.

3.3.17 Annet nytt

3.3.17.1. Es almanakk for 1999

Advokat Sjødin har på vegne av A bedt om innsyn i Es almanakk for 1999, som ble funnet i hennes håndveske i kårboligen. Det er vist til at almanakken kan inneholde opplysninger av betydning for saken.

3.3.17.2. Kommisjonens utredning

Det fremgår av påtegning fra Oslo statsadvokatembeter til riksadvokaten av 10. mars 2003 at almanakken «ble gjennomgått av politiet uten at det i den ble gjort funn av interesse. Den ble derfor tilbakelevert og kvittert mottatt av Es dødsbo v/Oslo skifterett den 21. juni 1999 [...] Almanakken ble senere etterlyst av enkelte forsvarer i saken, men har ikke latt seg gjenfinne hos skifteretten».

Bobestyrer var advokat Kaare Frithjof Størseth. Han døde i 2011. Kommisjonen har vært i kontakt med hans etterlatte, som opplyste at advokatpraksisen ble avviklet. Det foreligger ingen opplysninger om hvor saksarkivet ble av.

3.3.17.3. Kommisjonens vurdering

Kommisjonen vurderer at det er intet nytt på dette punkt.

3.3.18 Samlet vurdering etter straffeprosessloven § 391 nr. 3

Som det fremgår over, har det kommet til en del nytt etter domfellelsen. Det er imidlertid ikke noe nytt bevis eller noen ny omstendighet som isolert sett er egnet til å føre til frifinnelse. Spørsmålet er om det nye som har kommet til samlet sett kan lede til gjenåpning av saken. Partenes anførsler er gjengitt ovenfor.

3.3.18.1 Den samlede vurdering etter § 391 nr. 3 – Om drøftelsen

Kommisjonen finner innledningsvis grunn til å understreke enkelte særtrekk ved den samlede vurdering som skal foretas etter straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Kommisjonen har i punktene over vurdert de enkelte deler av bevisskjeden isolert. På flere sentrale punkter har det tilkommet nye bevis eller omstendigheter av betydning. Kommisjonen har likevel ikke funnet at disse, isolert sett, har vært egnet til å føre til frifinnelse.

Til grunn for lagmannsrettens dom i 2002 lå et sammensatt bevisbilde der flere tekniske og taktiske bevis inngikk. Totalt 99 vitner, hvorav 4 sakkyndige, forklarte seg under ankeforhandlingen som startet 14. januar 2002. Forhandlingene ble avsluttet og saken ble tatt opp til doms 22. mars 2002. Saken gikk over 39 rettsdager. De fire tiltalte forklarte seg over til sammen vel 10 rettsdager. Dom ble som nevnt avsagt 5. april 2002.

Som redegjort for ble skyldspørsmålet avgjort av en lagrette, som ikke begrunnet sin avgjørelse.

I saker med lagrette, der avgjørelsen av skyldspørsmålet ikke er begrunnet, er det vanskelig å si noe sikkert om hvorledes de enkelte bevis i sin tid ble vurdert av lagretten. Lagretten må forutsettes å ha bygget på en samlet vurdering av det bevismateriale som ble presentert. Det vil i sin alminnelighet kunne antas at enkelte bevis har spilt en mer fremtredende rolle enn andre. Men utover dette må den domstol som tar stilling til gjenopptakesspørsmålet, vise tilbakeholdenhet med å forutsette hvorledes lagretten har vektlagt enkelte bevis i forhold til andre, jf. Rt-2001-1521 og ovenfor i pkt. 3.1.1.

Det er holdepunkter i bevisførselen for at de vesentlige bevisene som ble vektlagt var C og Ds forklaringer, og da særlig knyttet til vådeskuddet, våpenoverlevering, våpenopplæring, drapsplanlegging og våpenbytte. Forklaringene ble støttet av ulike tekniske bevis, eksempelvis spor i hovedhuset etter vådeskuddet, sammenligning av materiale fra henholdsvis åstedet og [virksomhet1] der det ene drapsvåpenet var stjålet, sammenligning av hylser fra åstedet med et pistolmagasin funnet i Ds leilighet og et prosjektil funnet i en trerot etter påvisning fra D, en billett etter en bompengepassering funnet i en plastpose hos D, teledata med mere. Bevisene ble ført direkte for den dømmende rett.

Kommisjonen vil understreke at det ikke bare er nye bevis og omstendigheter etter § 391 nr. 3 som inngår i den samlede vurderingen. Det følger av rettspraksis at det nye, i vurderingen av om det synes egnet til å føre til frifinnelse, må holdes opp mot det øvrige bevisbildet. Det må med andre ord foretas en samlet vurdering.

Om vurderingstemaet uttales i Rt-2005-1665 avsnitt 21:

Vurderingstemaet er hvilken betydning de nye omstendigheter eller bevis ville hatt dersom de hadde foreligget for retten da saken ble pådømt og hadde kunnet ses i sammenheng med de bevis som den gang forelå for den dømmende rett, jf. Rt-2003-940 avsnitt 39. Det er først når frifinnelse mv. etter en slik samlet bevisbedømmelse fremstår som en rimelig mulighet at de nye forhold gir grunnlag for gjenopptagelse etter bestemmelsen.

I det følgende vil kommisjonen først gi en oppsummering av de vesentligste nye bevisene som er gjennomgått over. Deretter vil kommisjonen foreta en samlet vurdering av bevissituasjonen i dag, og hvorvidt denne synes egnet til å føre til frifinnelse.

3.3.18.2 De nye bevisene

Lagmannsretten la til grunn at gårdstvisten var motiv for drapene. Det har etter kommisjonens syn ikke tilkommet noe nytt av betydning om gårdstvisten gjennom begjæringene eller kommisjonens utredning som svekker vurderingen av motiv.

A og B har anført at det var et annet og sammensatt motivbilde for drapene. Det er gjort gjeldende motivbilder for Is sønn J og C. Videre er det vist til trusler fra et ex-jugoslavisk miljø som C hadde tett kontakt med, mot Norges statsminister, forsvarsminister samt attentatforsøkene mot ekteparet [E og I] sommeren 1998.

Kommisjonen har foretatt utredning uten å finne holdepunkter for noen andre motiv for trippeldrapene, verken av politisk art, personlig art eller en kombinasjon av disse. Tidligere NRK-journalist Ebbe Ordings hypotese om at attentatforsøkene og trippeldrapet hadde forbindelse med hemmelige oppdrag ekteparet [E og I] hadde, har ikke funnet støtte i kommisjonens undersøkelser.

Det har kommet anonyme brev til politi, forsvarere og slektninger av de domfelte både forut for og etter domfellelsen som er anført å være nye bevis. Brevene inneholder opplysninger om alternative gjerningspersoner og påstander om at de dømte er uskyldige, men inneholder ellers lite konkret.

C og D var i samme sak tiltalt for bombeattentatforsøket mot I og E som fant sted i juli 1999. Forholdet ble ansett som en trussel. Begge ble imidlertid frifunnet for forholdet i hhv. lagmannsretten og i herredsretten. Kommisjonen har foretatt utredning av attentatforsøkene. Det er gjort funn av Cs DNA på materialet til bomben som ble benyttet ved bombeattentatforsøket. Under henvisning til drøftelsen ovenfor i pkt. 3.3.10 er bevisene mot henne som gjerningsperson ved bombeattentatforsøket utvilsomt styrket.

C nektet – sannsynligvis feilaktig – for attentatforsøket i retten. Et spørsmål er om funnet av Cs DNA i tilknytning til bombeattentatforsøket gir grunn til å konkludere med at hennes forklaring om forhold som bidro til å felle A og B, dermed er svekket. Det er særlig tale om forklaringen hennes om våpenoverlevering, våpenopplæring, drapsplanlegging lille julaften 1998 og våpenbyttet i april 1999.

Som nevnt ovenfor behøver ikke alle deler av en persons forklaringer være enten helt riktig eller helt uriktig, den kan inneholde elementer av begge deler. Dette kan igjen ha sammenheng med det den avhørte blir foreholdt av andre bevis, og vedkommendes forståelse av hva politiet sitter med av opplysninger for øvrig. At C ikke erkjente attentatforsøk(ene), svekker ikke nødvendigvis andre deler av hennes forklaring. Det er velkjent at en mistenkt i politiavhør og i retten ofte forsøker å distansere seg fra alvorlige anklager og minimere egen rolle. Heller ikke lagmannsretten har lagt til grunn at hennes forklaring i alle henseende var riktig.

Et annet spørsmål som funnet av Cs DNA i tilknytning til bombeattentatforsøket reiser, er om det gir holdepunkter for et annet motiv for trippeldrapet enn gårdskonflikten. Funnet av hennes DNA gir etter kommisjonens syn ikke holdepunkter for et annet motiv. Funnet strider etter kommisjonens syn ikke med fundamentet for domfellelsene av A og B. C var i trippeldrapssaken tiltalt for nettopp dette attentatforsøket. Domfellelsene av A og B står og faller ikke ved om C forklarte sannheten om bombeattentatforsøket.

B og As troverdighet og påliteligheten av deres forklaringer inngår også i dette samlede bevisbildet. Heller ikke deres forklaringer har vært fullt ut korrekte, konsistente eller utfyllende. Som eksempel vises til at de er tatt i åpenbare løgner som for eksempel forklaringer om vådeskuddet lille julaften og forfalskningen av kjøpekontrakten på gården. Deres forklaringer står på flere andre punkter i motstrid med andre bevis i saken, eksempelvis vitneforklaringer fra leietakerne på gården.

Det er utført en innholdsanalyse av Cs forklaring for lagmannsretten, som senere har fått støtte fra andre innen fagmiljøet. Det anføres å være betydelig indre motsetninger mellom de detaljer C omtaler vedrørende hendelser tilknyttet lille julaften.

De vurderinger av hennes forklaringer i lagmannsretten mht. troverdighet og pålitelighet som senere er gjort, er isolerte vurderinger som kommisjonen derfor har tillagt begrenset vekt. I innholdsanalysen er ikke hennes forklaring sammenholdt med sakens øvrige bevis, og den har ikke tatt hensyn til den samlede bevisvurdering lagmannsretten forutsettes å ha foretatt etter å ha fått seg forelagt alle sakens bevis. Kommisjonen bemerker her at hennes forklaring på flere sentrale punkter har vært understøttet av andre bevis.

Barnål C2 funnet i Cs parykk har ifølge undersøkelser utført i 2007-2009 samme DNA som tre 35 i skogholtet bak kårboligen, selv om funnet er beheftet med usikkerhet mht. om det er tale om en tilfeldig DNA-match. Kommisjonen ser det ikke hensiktsmessig å fortsette undersøkelsene som ble foretatt i 2007-2009 med innhenting av referanseprøver. Kommisjonens forsøk på å få sikrere resultater rundt dette med nye analysemetoder, førte ikke frem da det ikke var mer materiale å undersøke.

Det er videre et vitne som knytter C til [familie1]-sokken, uten at det har latt seg undersøke nærmere. Andre opplysninger i gjenåpningsbegjæringen om [familie1]-sokken avbildet på en bamse, viste seg å være en spøk.

Også Ds forklaring bidro til domfellelsen av A og B. I samtaler med privatetterforsker N29 i 2003/2004, som munnet ut i en rapport av 29. juni 2004 som D undertegnet, endret D sin versjon av flere aktuelle hendelsesforløp. Herunder fortalte han at han i avhør uriktig hadde påtatt seg ansvaret for det påståtte våpenbyttet med A våren 1999, i et håp om at dette kunne føre ham og C sammen igjen. I kommisjonsavhør i 2008 har imidlertid D bedt kommisjonen se bort fra hans forklaring til N29, tatt eksplisitt avstand fra den nye forklaringen om våpenbyttet og sagt at det er hans opprinnelige forklaring til politiet som er den riktige.

Kommisjonen har foretatt utredning omkring et tips som pekte i retning av D som 180-mannen. Utredningen ga ingen nevneverdige holdepunkter for det.

Lagmannsretten la til grunn at patronhylser kaliber 22 funnet på åstedet, hadde vært ladet i pistolmagasinet K-1 funnet hos D. Dette basert på Kripøs påvisning av magasinleppespor på patronhylsene forårsaket av feil lading. Det har på dette punkt tilkommet nye bevis etter domfellelsen. De privat engasjerte sakkyndige som de domfelte har benyttet, har kommet til at Kripøs påvisning av ripespor ikke står seg. Så vel norsk som amerikansk våpenekspertise er påberopt. Kommisjonen reiser bl.a. spørsmål ved elementer i disses undersøkelser, jfr. pkt. 3.3.11.

Den sakkyndige som kommisjonen har oppnevnt, NSK i Danmark, har foretatt undersøkelser av åstedsmaterialet og magasinet K-1. NSK har kommet til samme konklusjon som Kripos mht. at kaliber 22-patronene funnet på åstedet har vært ladet i D-magasinet, men på et annet grunnlag. NSK har funnet at prosjektilene sikret fra gjerningsstedet «med al sandsynlighed (B)» har vært ladet i D-magasinet. Kommisjonen oppfatter NSKs konklusjon som en sterk konklusjon. NSK har imidlertid ikke funnet de samme individuelle ripespor etter magasinleppene på patronhylsenes bunn, som Kripos i sin tid påviste.

Åstedspatronene har således «etter all sannsynlighet» ifølge Kripos og «med al sandsynlighed (B)» ifølge NSK vært ladet i magasinet funnet hos D. Kripos og NSK har imidlertid ulik begrunnelse og premisser for sine konklusjoner. Det er kommisjonens oppfatning at NSKs undersøkelse og vurdering svekker Kripøs vurdering mht. patronhylsene. På den andre side er NSKs vurdering hva gjelder åstedsprosjektilene sterkere enn Kripøs konklusjon «kan».

Som det fremgår under pkt. 3.3.11.5, fremstår premissene for konklusjon Kripos presenterte for lagmannsretten om at åstedspatronene hadde vært ladet i D-magasinet, som noe mindre sikker i dag enn det det ble redegjort for i lagmannsretten. De nye bevis innebærer etter kommisjonens syn likevel, alt i alt, at konklusjonen om at åstedspatronene har vært ladet i D-magasinet ikke er svekket.

Retten la til grunn at et prosjektil kaliber 38 (L-10.8.1) som D påviste funnstedet til, var skutt ut av samme våpen som åstedsprosjektilene. D forklarte at A hadde fått overlevert det aktuelle våpenet av ham i april 1999. Andre bevis – bompengebillett og teledata – styrker denne forklaringen.

Kommisjonen har fått foretatt kriminalteknisk undersøkelse av trerot L-10.8, der det i sin tid ble påvist en kaliber 38 prosjektil L-10.8.1 etter anvisning fra D. Trerota var delt i 6 og befant seg henholdsvis blant beslagene ved Øst politidistrikt (5 deler) og hos Kripos (1 del). I treroten ble det påvist bly og kobber, noe som stemmer med funnet av kaliber 38-prosjektilet med blykjerne og messingmantel (L-10.8.1). Størrelsen på skaden som ble påvist i treroten, kan stemme med størrelsen på et kaliber 38 prosjektil når det tas høyde for at trevirket har tørket etter at det ble skutt mot. Det er ikke omstridt at prosjektil L-10.8.1 var utskutt fra samme våpen som åstedsprosjektilene. Også den privat engasjerte sakkyndige som de domfelte har benyttet konkluderte med det. Det er etter kommisjonens syn ingen holdepunkter for at det har blitt jukset med dette beviset, verken under politietterforskningen eller senere. Funnet av prosjektil L-10.8.1 gjort i Tore Per Bakkens garasje kunne med fordel ha vært bedre dokumentert, men det er ingen grunn til å betvile dette funnet. Etter kommisjonens oppfatning underbygger den kriminaltekniske undersøkelsen domsresultatet.

Retten la til grunn at gjerningspersonene tok seg inn ved å knuse glasset i verandadøren. Ifølge en ny teori om åstedet, kom gjerningspersonen(e) inn hovedinngangsdøren i husets underetasje. Basert på opplysninger som fremkommer i begjæringen og kommisjonens utredning av disse, kan det stilles spørsmål ved om glasset i verandadøren var knust fra innsiden og ikke utsiden. Det nye vitnet N76 gjorde observasjoner av kårboligen på det han mente var drapsnatten som han forklarte seg om til politiet i 2002 og til Sandberg i 2008. Deler av N76s forklaring står i motstrid med tidsnære vitneforklaringer, mens andre deler av hans forklaring ikke er uforenlige med det hendelsesforløp retten la til grunn.

Det er anført at gjerningspersonen(e) tok seg inn via hovedinngangsdøren, noe som skal vise at E var det egentlige målet. E ble imidlertid ikke drept i underetasjen der hun sov, men i husets øverste etasje der hennes

foreldre sov. Det fremstår som motstridende at gjerningspersonen(e) tok seg inn i underetasjen. Det passer dessuten dårlig med bevisbildet for øvrig, herunder med fravær av spor i kårboligens underetasje. Etter en samlet vurdering mener kommisjonen at det er klart mest sannsynlig at gjerningspersonen(e) tok seg inn i kårboligen ved å knuse glasset i verandadøren. Dette er uansett uten avgjørende betydning i saken.

Spørsmålene som er stilt ved politiets prosjektilregnskap og funn av påstått kulehull i skyvedør, belyser etter kommisjonens oppfatning ikke gjenåpningssaken i vesentlig grad.

Det er nye bevis vedrørende A og B. Deres psykiatere, som begge forklarte seg for lagmannsretten, har utarbeidet nye skriftlige erklæringer om blant annet troverdighet. I tillegg kommer videoopptak og stillbilder fra hundeutstillingen på [sted4] i timene før de mottok dødsbudskapet. Videre kommer at A og B etter domfellelsen har bekostet flere omfattende dykkeroperasjoner i havet ved [sted18] på Atlanterhavsveien for å søke etter våpen, våpen som kan ha Bs fingeravtrykk hvis Cs forklaringer er riktige. Det er også publisert doktoravhandlinger, bok og essay som alle omhandler [familie1]-saken, som anføres å ha betydning for vurderingen av skyldspørsmålet. Felles for dette nye er at det ikke belyser skyldspørsmålet direkte.

3.3.18.3 Er de nye omstendigheter og bevis egnet til å føre til frifinnelse?

Innledning

Det avgjørende er, som presisert over, hvorvidt de nye bevis og omstendigheter, sett i lys av de øvrige bevis og omstendigheter i saken, etter en samlet vurdering synes egnet til å føre til frifinnelse.

Vurderingen skal skje på bakgrunn av en samlet bevisbedømmelse, jf. eksempelvis Rt-2004-1429, og at en rimelig mulighet for frifinnelse har vært ansett tilstrekkelig, jf. eksempelvis Rt-2001-1521.

Om beviskravet gjengis fra Rt-2005-1353 avsnitt 14:

Prinsippet om at enhver rimelig og fornuftig tvil skal komme den tiltalte til gode er en bærebjelke i straffeprosessen. Kravet gjelder for bevisresultatet som sådan (...). Bevisbedømmelsen beror ofte på en vurdering av flere momenter som hver for seg kan ha ulik bevisstyrke. Det kreves ikke at hvert enkelt moment skal være bevist utover enhver rimelig tvil, så lenge det etter en samlet vurdering av momentene ikke er rimelig tvil om konklusjonen.

I denne vurderingen drøftes i hovedsak de forhold kommisjonen anser å være av særlig betydning for vurderingen.

Samlet vurdering

Kommisjonen har vurdert de nye bevis og omstendigheter samlet opp mot det opprinnelige bevisbildet.

Kommisjonen vurderer at det som er nytt er detaljer av mindre betydning når det ses i lys av det samlede bevisbildet. Det er vanskelig å se hvordan disse nye bevis og omstendigheter gir støtte til et narrativ hvor A og B ikke er impliserte i drapene.

Det er kommisjonens syn at det som har kommet til etter domfellelsen ikke svekker domfellelsen av A og B på en slik måte at det kan lede til gjenåpning etter straffeprosessloven § 391 nr. 3. Kommisjonen vil foreta en kort oppsummering av de sentrale nye bevis.

Det har fremkommet noe nytt, men alt i alt står hovedelementene i bevisførselen seg. Det nye endrer ikke totalvurderingen slik at det kan lede til gjenåpning etter straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Slik kommisjonen vurderer det står gårdstvisten som motiv for trippeldrapet i det vesentlige i samme stilling som for lagmannsretten. Kommisjonen kan ikke se at det er realistiske holdepunkter for alternative motiv og gjerningspersoner gjennom begjæringene eller kommisjonens omfattende utredning. Både C og D har tidligere overfor kommisjonen fastholdt sine opprinnelige forklaringer i saken. Kommisjonen kan ikke se at påliteligheten av C og Ds tidligere forklaringer er svekket i en slik grad at det, som en del av totalvurderingen, kan lede til gjenåpning etter straffeprosessloven § 391 nr. 3. Funn av Cs DNA i tilknytning til bombeattentatforsøket i 1998, står etter kommisjonens oppfatning ikke i strid med domfellelsene for trippeldrap. Hypotesen om at det er en sammenheng mellom attentatforsøkene og trippeldrapet, er ikke svekket. En hypotese om at C kan ha planlagt og utført drapene uavhengig av A og B, eventuelt med medhjelper, har ikke funnet støtte i utredningen. Dersom barnålen funnet i Cs parykk stammer fra et tre bak kårboligen, får det

ikke betydning for vurderingen av A og Bs roller som medvirkere. Teorien om at gjerningspersonen(e) tok seg inn hovedinngangsdøren er svakt forankret i bevisene i saken, og får uansett ingen avgjørende betydning for motivet. Nye våpentekniske undersøkelser av kaliber 22-materialet gir ikke entydige konklusjoner, men hovedkonklusjonen står fortsatt ved lag: Patroner funnet på åstedet har vært ladet i magasinet funnet hos D. Kriminalteknisk undersøkelse av trerot støtter politiets funn av prosjektil kaliber 38, utskutt fra samme våpen som åstedsprosjektilene. Forklaringene om en Luger står i kontrast til bevisene ellers.

Når kommisjonen vurderer de nye bevisene og omstendighetene i sammenheng med det bevisbildet som forelå for lagmannsretten, har kommisjonen kommet til at de nye bevisene og omstendighetene ikke synes egnet til å føre til frifinnelse.

Kommisjonen har etter en samlet vurdering kommet til at det ikke er fremkommet nye omstendigheter eller bevis som synes egnet til å føre til frifinnelse, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

3.4 Straffeprosessloven § 392 annet ledd

3.4.1. B anfører

3.4.1.1. Tvilen før tiltale ble tatt ut og dommens «omvendte slutning»

Etter avsluttet etterforskning var det statsadvokatenes vurdering at bevisene ikke ga grunnlag for tiltale mot A og B, verken for attentatforsøkene, for drapene, eller for planlegging/medvirkning til drapene. Riksadvokaten beordret likevel tiltale for medvirkning til drapene. Dommen ble basert på det som kan karakteriseres som en omvendt slutning: I stedet for å slutte bakover fra forbrytelsen til forberedelsen, sluttet man fremover fra påstått forberedelse til forbrytelsene. Det ble imidlertid aldri etablert en sikker sammenheng og årsaksrekke fra påståtte forberedelseshandlinger til de gjennomførte forbrytelser. En mulig sammenheng er ikke tilstrekkelig for verken tiltale eller dom.

Mangelen på bevis for hvem som gjennomførte drapene og den omstendighet at dommen mot A og B er basert på en slik «omvendt slutning», er i seg selv et forhold som gjør det tvilsomt om dommen er riktig.

3.4.1.2. Attentatforsøkene

Ett av de forholdene som allerede i utgangspunktet gjør dommen mot A og B tvilsom, er at de to attentatforsøkene mot E og I sommeren 1998 ikke er oppklart. Et angrep rett ved deres bolig i 1997 er heller ikke oppklart. Det er all grunn til tro at det er en sammenheng mellom attentatforsøkene og drapene, og at en oppklaring av attentatforsøkene vil bidra til å oppklare drapene. Motsetningsvis hevdes at en manglende oppklaring av attentatforsøkene, og dermed en manglende påvisning av sammenhengen mellom hendelsene, bidrar til betydelig tvil om dommen for medvirkning til drapene kan være riktig.

- Etterforskning før drapene: Til tross for omfattende etterforskning av attentatforsøkene ved Oslo politidistrikt, blant annet av gårdskonflikten som mulig motiv, ledet ikke dette til at noen ble siktet. I avhørene av A og B i attentatsakene, forsøkte de ikke å benekte noe av det som politiet i ettertid så som det sannsynlige motiv for drapene. B uttalte seg til og med negativt om svigerfaren, noe som ikke var særlig veloverveid dersom hun hadde noe med attentatforsøkene å gjøre.
- Behandlingen av saksdokumentene etter drapene: Ansvaret for etterforskningen av attentatforsøkene ble etter drapene overført til Romerike politidistrikt. Dette kan ha vært sterkt medvirkende til at etterforskningen av drapene svært raskt ble rettet mot gårdstvisten, og dermed mot A og B. Begjæring om innsyn i «attentatdokumentene» framsatt av forsvarer, ble urettmessig avslått av politiet og statsadvokaten i over 2 måneder med juridisk uholdbare anførsler og uriktig informasjon om både etterforskningsansvaret og om bruken av informasjon/dokumenter fra attentatsakene i drapetterforskningen.
- Ny etterforskning etter drapene: Både taktisk og teknisk etterforskningen av attentatforsøkene etter drapene var primært rettet mot om det var mulig å knytte noen av de fire siktede – og da særlig A og B – nærmere til attentatforsøkene. Etterforskningen ga imidlertid ikke grunnlag for noe siktelse mot A og B.

- Siktelser, tiltaler og den rettslige behandlingen: C og D ble siktet for begge attentatforsøkene. Statsadvokatene utferdiget deretter sin innstilling til tiltale, der det ble foreslått at bare C og D ble tiltalt for drapene og gassattentatet. Riksadvokaten beordret imidlertid tiltale mot alle for medvirkning til overlagte drap. I den endelige tiltalen ble C og D tiltalt for trussel i forbindelse med bombesaken, og ikke for gassattentatet. I herredsretten ble C funnet skyldig i bombeattentatet, mens D ble frifunnet etter at påtalemyndigheten hadde nedlagt påstand om det. I lagmannsretten svarte lagretten nei på spørsmålet om C var skyldig i attentatforsøket, og attentatforsøkene er ikke nevnt i lagmannsrettens dom. Dermed er ingen dømt for noen av attentatforsøkene. Etterforskningen av attentatforsøkene ga som nevnt ikke grunnlag for noen siktelse eller tiltale mot A og B, selv om den var rettet inn mot å finne en slik tilknytning. Det må etter dette legges til grunn at A og B ikke hadde noen tilknytning til attentatforsøkene. Bakgrunnen for attentatforsøkene må dermed finnes et annet sted enn i tvisten om [gård]. Som nevnt må det være en nær sammenheng mellom attentatforsøkene og drapene. Det må legges til grunn at hendelsene er utslag av samme motivasjon. Denne motivasjonen må da være knyttet til E (og eventuelt I) og ikke til F og G. Den omstendighet at ingen er domfelt for attentatforsøkene og at A og B ikke på noe vis kan knyttes til disse, bør være tilstrekkelig til å anse domfellelsen av dem for drapene som tvilsom.
- Nye opplysninger og ny analyse av bevis om attentatforsøkene: De nye opplysningene som redegjøres for av Sandberg, taler med styrke for at C hadde en sentral rolle ved attentatforsøkene. Ingen av opplysningene peker i retning av A og B. Vitneforklaringer om ledninger funnet i [adresse6] 12. august 1998, forklaringen fra D blant annet til N29, beslag funnet hos C og D med mere, tyder på at C sto bak dynamittattentatet. Bevis i politiets materiale tyder på en nær sammenheng mellom de to attentatforsøkene. Intet av dette tyder på at A og B var involvert i attentatforsøkene. Cs familieforhold til B kan ikke alene etablere noen slik sammenheng.
- Den manglende oppklaringen av attentatforsøkene er i seg selv et «særlig forhold» som tilsier at dommen mot A og B ikke er riktig.

Som en kommentar til kommisjonens utredning anføres at funnet av Cs DNA på sprengstoffet som ble funnet under bilen til E knytter henne med stor sikkerhet til attentatforsøket. Til tross for omfattende etterforskning fra politiet og undersøkelser fra kommisjonen, har attentatforsøkene aldri vært koblet til A og B. Ingen av dem ble på noe tidspunkt siktet for disse hendelsene.

3.4.1.3. Gårdstvisten kan ikke ha vært motiv for drapene på [gård]

Allerede kort etter at drapene var oppdaget var det kontakt mellom politiet i Oslo som hadde etterforsket attentatforsøkene og politiet på Romerike. Det ble i den kontakten pekt på gårdstvisten som et mulig motiv også for drapene. Dette medførte at politiet allerede samme dag viste til at det hadde vært uoverensstemmelser i familien. Samtidig ble det sagt at ikke var noe som tydet på at drapene hadde noe med attentatforsøkene å gjøre. Det vises til Sandbergs redegjørelse her.

Lagmannsretten la til grunn at «drapene hadde sitt utspring i gårdstvisten», men dommen mangler en begrunnelse for hvorfor og hvordan gårdstvisten kunne utgjøre et motiv. Det fremheves bl.a. at «utsikter til tomtegevinster» førte til at faren økte prisen på gården, at dette førte til enorm skuffelse og forbitrelse hos A og at dette så «har utløst irrasjonelle krefter» hos ham. Videre viste lagmannsretten til at utviklingen av den sivile saken var avgjørende for at det ble planlagt trippeldrap, og til at det var nærliggende at forfalskningen da ville bli avslørt. Politi og påtalemyndighet fikk altså fullt gjennomslag for sin påstand om at gårdstvisten var motivet for drapene.

Lagmannsretten drøfter ikke noen andre aktuelle motiv for drapene. Videre drøftes ikke utviklingen av forliksforhandlingene og den opplevelse ektefellene fikk av at saken kunne anses løst da advokat Nybakk fredag 21. mai 1999 orienterte dem om at det gikk mot forlik. Det drøftes ikke hvordan A og B skal ha vurdert faren for å bli mistenkt og hvordan drapene og en etterforskning ville kunne påvirke deres «sosiale anseelse». Med bakgrunn i forklaringen fra professor Gisli Gudjonsson om hvor sjeldent det er at barn dreper sine foreldre samt hans redegjørelse for A og Bs personligheter, er det påfallende at lagmannsretten ikke har drøftet hvordan ektefellene kunne være i stand til å planlegge og deretter få «andre til å gjennomføre drapene». Det står heller ikke noe i dommen om hvorvidt gårdskonflikten utløste «irrasjonelle krefter» hos B.

Manglene ved dommens begrunnelse for hvorfor og hvordan gårdstvisten kunne utgjøre et motiv for trippeldrap er i seg selv et særlig forhold som må tillegges vekt ved vurderingen etter straffeprosessloven § 392 andre ledd.

Det vises til Sandbergs utredning av gårdstvisten som mulig motiv, og de omstendigheter og bevis vedrørende gårdstvisten som Sandberg har trukket frem i sin oppsummering, se pkt. 3.3.2.

Gjennomgangen hos Sandberg viser at gårdstvisten ikke kunne utgjøre et motiv for A og B for drap av hans foreldre og søster. Under enhver omstendighet var gårdstvisten som et mulig motiv bortfalt da advokat Nybakk og hans klienter fredag før pinsen 1999 oppfattet den sivile saken som de facto forlikt.

De betydelige svakheter ved det motiv lagmannsretten har lagt til grunn er følgelig også et særlig forhold som gjør det tvilsomt om dommen var riktig, jf. straffeprosessloven § 392 andre ledd.

3.4.1.4. Alternative motiv for trippeldrapet

En sikker påvisning av hva som var motivet for trippeldrapet, er ikke nødvendig for gjenåpning. Når det må legges til grunn at gårdstvisten ikke kan ha vært motiv for drapene, vil det likevel være av stor betydning om det finnes andre motivbilder i saken. Særlig viktig vil dette være dersom disse kan knyttes til personer som ut fra taktiske og tekniske bevis kan knyttes til drapene som aktuelle gjerningspersoner eller medvirkere.

Sandberg har i sin utredning påvist hvordan både tidligere og nye bevis peker sterkt i retning av et sammensatt motivbilde hvor ulike personer/grupperinger ut fra ulike motiver kan ha samvirket om drapene, jf. ovenfor i pkt. 3.3.4 og 3.3.5.

3.4.1.5. 180-samtalen

Det mest sentrale bevis vedrørende planlegging og forberedelser til drapene i kårboligen var samtalen N40 mottok som operatør for opplysningstjenesten 180 kort tid før drapene. Samtalen og etterforskningen av den er utførlig omtalt i utredningen til Sandberg. Der er det også redegjort for hvordan domstolene forholdt seg til at etterforskningen ikke avdekket hvem som hadde ringt inn denne samtalen. Det kan også vises til Sandbergs oppsummering av svakheter ved etterforskningen av dette sentrale bevis og hvilke nye omstendigheter og bevis som nå kan fremlegges for hvem som foretok oppringningen.

I forhold til kravet om gjenåpning etter straffeprosessloven § 292 andre ledd er det helt sentrale at domstolene valgte å *ikke* tillegge det vekt at politiet *ikke* hadde oppklart hvem som ringte inn og varslet drapene.

I lagmannsrettens rettsbelæring og dom omtales dette sentrale bevis overhodet ikke.

Domstolene valgte følgelig å se helt bort fra sakens mest sentrale bevis om planlegging og forberedelser av drapene. Dette er i seg selv en grunnleggende svakhet ved dommen som gjør det tvilsomt om den kan være riktig.

Enda mer tvilsomt blir dette når ingen av forsøkene på å knytte samtalen til de domfelte førte fram. Det var ingen bevismessige holdepunkter for at samtalen kunne knyttes til A eller B.

I tillegg er det av stor betydning at etterforskningen av 180-sporet var mangelfull. Samtalen med N40 inneholdt ifølge hennes forklaring en lang rekke detaljerte opplysninger som bare en begrenset krets av personer kunne ha kjennskap til. Det vises her til fremstillingen hos Sandberg. Det var dermed i langt større grad en taktisk, og ikke en teknisk etterforskning som var egnet til å klarlegge hvem 180-mannen var.

Blant de forhold som er påpekt av Sandberg skal det her spesielt vises til referatet fra N40s forklaring til lagmannsretten under advokat Sullands eksaminasjon om at hun ønsket gjennomført en stemmeprobe. N40 mente hun kunne gjenkjenne stemmen til innringeren – hun hadde «stemmen til personen oppe i hodet mitt». Et slikt etterforskningsskritt ble ikke gjennomført.

De nye bevis som nå fremlegges vedrørende hvem som ringte inn denne samtalen og som påberopes av Sandberg som grunnlag for gjenåpning etter straffeprosessloven § 391 nr. 3, styrker også i betydelig grad kravet om gjenåpning etter straffeprosessloven § 392 andre ledd. De nye opplysningene bekrefter at det var en avgjørende svakhet ved dommen i lagmannsretten at den så helt bort fra at man ikke visste hvem som ringte inn samtalen til 180. Slik kunnskap kaster et helt avgjørende lys over både motiv og planlegging av drapene, og dette vil igjen kunne gi holdepunkter for selve gjennomføringen av disse.

3.4.1.6. Forhold som ga grunnlag for forhåndsdom

- **Mangelfull og ensrettet etterforskning:** Bare ett motiv – gårdstvisten – ble etterforsket. Det fremgikk av de første uttalelsene fra politiet som etterforsket drapene at de mente det var sammenheng mellom gårdstvisten og drapene. Det ble deretter etterforsket for å få denne teorien om trippeldrap på grunn av gårdstvisten bekreftet. Andre mulige motiv ble i svært liten grad prioritert.
- **En klassisk justisfeil:** Ensrettet etterforskning er en feil som i mange saker har ført til at saker enten ikke er blitt oppklart eller at feil person(er) er blitt domfelt. Asbjørn Rachlew har i sin doktoravhandling «Justisfeil ved politiets etterforskning» (2009) beskrevet dette som «Tunnelsyn og bekreftelsesfeller». Etterforskningen i [familie1]-saken inneholder alle de tre elementer som Asbjørn Rachlew fremholder som mulig forklaring på at politiet trekker uriktige konklusjoner: «Etablerte teorier viser at mennesket har en tendens til å (a) søke etter informasjon som støtter opp under mistanken (hypotesen), (b) ta nøytral informasjon til inntekt for sitt etablerte syn, og (c) ignorere eller bortforklare informasjon som ikke passer inn.» Det redegjøres også for hvilken motstand de domfelte har møtt i arbeidet med å få dommene i [familie1]-saken gjenåpnet.
- **Medienes rolle – forhåndsdomming:** [familie1]-saken var – slik tingretten formulerte det i dommen – «gjenstand for en medieomtale uten sidestykke i norsk rettsliv». Frem til terrorangrepene 22. juli 2011 var [familie1]-saken den mest medieomtalte drapssaken i norsk historie. Massiviteten ved medietrykket ga i seg selv en forhåndsdommende effekt. For det første gjorde den konstante og voldsomme dekningen at politiets teorier gjennomgående ble underbygget. For det andre påvirket medietrykket politiets etterforskning, noe som var egnet til å skape tunnelsyn i politiet. I tillegg var de tiltalte ofre for medienes beskrivelse og ensidige vurdering. De tiltalte ble forhåndsdomt gjennom den massive mediedekningen, både sett hen til omfanget av dekningen, og innholdet i denne. Spesielt gjaldt dette for B som ble fremstilt som «hjernen» bak trippeldrapet, og omtalt med karakteristikker som «dødsengel» og «kald innesluttet og med et voldsomt temperament». Hun ble også, i likhet med A, fremstilt som lite troverdig. Med en så omfangsrik dekning ville det kreve et helt usedvanlig sivilt mot om domstolen skulle frifinne, særlig ekteparet [familie1]. Medienes påvirkning på rettsprosessen ble betydelig forsterket ved at det bildet mediene tegnet av saken og av de enkelte aktører, var ensidig og i det vesentlige basert på et bilde politi og påtalemyndighet ønsket å tegne. De få kritiske røster og oppslag som fantes druknet i det massive trykk i retning av skyld som mediene samlet bidro til. Medienes massive og ensidige dekning medvirket dermed til at det i offentligheten ble felt en forhåndsdom, særlig mot ekteparet [familie1]. Denne forhåndsdommen må det antas har farget og påvirket de juridiske og lege dommere som avgjorde saken. At slik påvirkning ikke må skje av en dommer i en straffesak, følger imidlertid klart av den fundamentale rettssikkerhetsgarantien i straffeprosessloven § 305: «Ved avgjørelsen av hva som anses bevist, tas bare i betraktning de bevis som er ført under hovedforhandlingen». Hensynet bak bestemmelsen er det kontradiktoriske prinsipp. Partene sikres ikke kontradiksjon dersom den dømmende rett i sin bevisvurdering tar i betraktning bevis som føres utenfor rettssalens vegger. Den kan bidra til at den tiltalte ikke får den «rettferdige» rettergangen vedkommende har krav på iht. EMK art. 6 nr. 1 og Grunnloven § 95. Straffeprosessloven § 305 er et utslag av disse bestemmelsene.
- **Advokatstriden og anken til Høyesterett:** Et annet hendelsesforløp som mest sannsynlig påvirket lagretten før avgjørelsen av skyldspørsmålet, var opptreden til As forsvarere og lagmannsrettens avgjørelser knyttet til hans begjæringer om at forsvarerne enten skulle prosedere i samsvar med hans anvisninger eller fratre. As forsvarere i lagmannsretten planla – i strid med klientens standpunkt – en subsidiær prosedyre: Dersom lagretten la til grunn at noen av de tiltalte hadde medvirket til drapene så var dette uansett ikke omfattet av As forsett. Argumentasjon for en slik prosedyre skulle være at det i så fall var B som sto bak planleggingen, eventuelt i samråd med sin søster og D, og at A ikke hadde deltatt eller ikke hadde forstått at dette ville bli realisert. A hadde ikke på noe tidspunkt forklart seg på en måte som kunne gi grunnlag for å hevde et slikt standpunkt og han ga ikke på noe tidspunkt sitt samtykke til en slik endring av forsvarerstrategien. Likevel valgte hans forsvarere å planlegge og gjennomføre en slik subsidiær prosedyre. Det ble ved dette sådd tvil om riktigheten av As forklaring. Forholdet vakte mye oppmerksomhet både i og utenfor rettssalen, og det ble slått stort opp i media. Både A og B opplevde forsvarernes endrede strategi og de sterke motsetningene som derved oppsto, som et betydelig anslag som svekket deres troverdighet både overfor lagretten, de juridiske dommere og offentligheten. As begjæring om at forsvarerne av den grunn skulle fratre ble imidlertid ikke imøtekommet av retten, som med dette ga sin støtte til forsvarernes subsidiære strategi/prosedyre. Forsvarerne begrunnet sin handlemåte med at det var deres plikt å benytte alle muligheter for å få sin klient frifunnet, og at de ikke ville ivareta sitt oppdrag fullt ut om ikke også

denne subsidiære strategi ble forsøkt. Til dette må det bemerkes tre avgjørende forhold: For det første var dette som allerede nevnt en handlemåte som var direkte og åpenbart i strid med As egne uttalte ønsker. Det kunne da ikke være i samsvar med forsvareroppdraget å overprøve hans anvisninger og velfunderte standpunkt. For det andre var det ingen dekning i bevisene for en slik subsidiær anførsel. Endelig var den subsidiære anførsel sterkt skadelig for As troverdighet og enda mer for Bs troverdighet. Skulle den legges til grunn måtte det være fordi lagretten var enig i at de begge hadde løyet om at de ikke hadde hatt noen rolle i forbindelse med planlegging av drapene.

- Forholdet til EMK art. 6 nr. 3 bokstav c: I tillegg utgjør rettens lite balanserte begrunnelse for å nekte å etterkomme begjæringen, et brudd på EMK artikkel 6 nr. 3 bokstav c om fritt forsvarervalg. Ut fra det som ble anført i anken, må det kunne antas at Høyesteretts kjæremålsutvalgs senere beslutning ikke var basert på en vurdering av forholdet til EMK art. 6 nr. 3 bokstav c. Det fremholdes derfor at As rettigheter etter denne bestemmelsen ble krenket av Eidsivating lagmannsrett og at det utgjør et «særlig forhold» etter straffeprosessloven § 392 andre ledd. Det avgjørende spørsmål for kommisjonen er om denne krenkelsen er ett av de forhold som kan gjøre at det er tvilsomt om dommen var riktig. I den forbindelse må det vurderes om hendelsene omkring As forsvarervalg kan ha vært med på å påvirke lagretten slik at avgjørelsen av skyldspørsmålet ikke alene ble truffet ut fra en samvittighetsfull prøvelse av de bevis som var ført for den dømmende rett.
- Advokatforeningens rolle: Advokatforeningens leder gikk ut offentlig med sterk kritikk av Bs forsvarere og deres opptreden i saken, og ga samtidig sterk støtte til As forsvareres håndtering av forsvaret av ham. Dette ble oppfattet som et autoritativt stempel på hvem som handlet rett og hvem som handlet galt, og kan ha innvirket både på lagmannsrettens beslutninger om forsvarerspørsmålet og på dommen. Advokatforeningens sannsynlige påvirkning på lagrettens avgjørelse er ut fra dette også et element som underbygger at avgjørelsen av skyldspørsmålet var påvirket av andre omstendigheter enn de bevis som var ført i retten.
- Lagmannsrettens beslutninger om forsvarerstriden sett i lys av tidligere avgjørelser om forsvarerbistand i [familie1]-saken: Beslutningene i lagmannsretten som avsto As begjæringer var begrunnet blant annet med at man ellers ville risikere en «vesentlig forsinkelse av saken» og at det på grunn av faren for interessemotstrid ville være utilrådelig at han skulle bistås av samme forsvarere som B. A og B ble ved dette utsatt for en situasjonstilpasset anvendelse av straffeprosesslovens regler om når et forsvarervalg vil kunne anses utilrådelig på grunn av interessemotstrid. Lagmannsrettens vurderinger kom i et særlig spesielt lys når de sees i sammenheng med den avgjørelse om forsvarervalg for D som ble truffet i april/påsken 2001, kort før saken skulle starte opp i herredsretten. Spørsmålet var om advokat Morten Kjensli kunne oppnevnes som medforsvarer for D til tross for at han på det tidspunkt arbeidet i kontorfellesskap med advokat Tor Kjærvik som allerede fra pågripelsen hadde vært oppnevnt som forsvarer for C. Høyesterett kom til at dette ikke var utilrådelig på grunn av fare for motstrid og la vekt på faren for forsinkelse av sakens oppstart. Advokatforeningens disiplinærutvalg konkluderte senere med at advokat Kjensli ved å påta seg forsvareroppdraget, hadde opptrådt i strid med både Retningslinjer for forsvarere og Regler for god advokatskikk. Dette viser at aksepten av oppnevningen av advokat Morten Kjensli som medforsvarer for D til tross for faren for interessemotstrid, kan ha rammet A og B. Avgjørelsen var svært problematisk ved at den la til rette for et mulig samarbeid mellom advokatene til C og D.
- Lagmannsrettens feilslutning mht. hvilke våpen som ble brukt i kårboligen: Lagmannsretten baserte dommen på at ett av våpnene som C hadde med fra Molde til [gård] lille julaften 1998, ble benyttet under drapene. Dette er ansett som en del av den medvirkning både ekteparet [familie1] og C ble domfelt for. Sandberg redegjør i sin utredning for at det under bevisførselen i lagmannsretten kom fram at det ikke var grunnlag for å si noe bestemt om at den 22 kaliber pistolen som var benyttet under drapene, var ett av de våpnene C hadde fått med seg fra Molde: Lagmannsrettens bevisvurdering på dette viktige punktet står i direkte motstrid til konklusjonene fra Kripos' egen våpenekspert, politiavdelingssjef Leif Øren. Øren gjorde det i sin vitneforklaring klart at man ikke hadde grunnlag for å si at drapsvåpenet var ett av de C hadde med seg fra Molde. Lagmannsretten har her på et helt sentralt punkt basert dommen på en uriktig bevisvurdering. En slik feilvurdering av sentrale bevis må anses som et særlig forhold som gjør det tvilsomt om dommen for medvirkning er riktig, jf. straffeprosessloven § 392 andre ledd. Sandberg redegjør også for at det ut fra funn på åstedet er slått fast at det var en amerikansk pistol av typen Ruger Mark II som ble benyttet under drapene, mens det ifølge C og D var en tysk Luger som var igjen på [gård]. Dette underbygger også – dog svært subsidiært da A og B hele tiden har holdt fast ved at de aldri mottok noen våpen – at det ikke var grunnlag for noen konklusjoner med hensyn til at det under drapene var benyttet en

22 kaliber pistol som ekteparet [familie1] hadde fått overlevert.

- **Juryen og juryformannens (feil)oppfatning:** Etter domfellelsen i lagmannsretten sendte juryformannen et brev til statsadvokatembetet vedrørende sitt syn på enkelte av bevisene i saken. Brevet viste en feilaktig oppfatning av bevisene knyttet til pistolmagasinet funnet hjemme hos D, og at dette var en oppfatning som ikke hadde vært framme tidligere og dermed ikke gjenstand for kontradiksjon i lagmannsretten. Juryformannen mente at A og B hadde plantet magasinet som bevis hjemme hos D. Dette kan ha påvirket ham ved hans avgjørelse av skyldspørsmålet og det er nærliggende at han kan ha påvirket andre i juryen til å mene det samme. Juryformannens feiloppfatninger og mulige innflytelse på avgjørelsen av skyldspørsmålet må anses også å være et forhold som kan medført en uriktig forhåndsdom som igjen har ført til en uriktig domfellelse. Spesielt sentralt blir dette når denne oppfatning som ble lagt til grunn for domfellelsen sees i lys av de nye bevis om magasinet som ble funnet hos D. Flere av disse forhold må alene tilsi at spørsmålet om A og Bs skyld blir prøvd på nytt. Og samlet sett kan det ikke være tvilsomt at det foreligger så mange vesentlige og sterke innvendinger mot grunnlaget for domfellelsen at vilkårene for gjenåpning etter straffeprosessloven § 392 andre ledd er oppfylt. Helt sentrale elementer i beviskjeden står fortsatt uforklart, og man kan ikke lengre se bort fra den tvilen dette medfører.

Det er tilstrekkelig at alle manglene i beviskjeden og alle de nye bevis med tydelighet viser at bakgrunnen for drapene og utførelsen av dem må være forankret et annet sted enn hos A og B.

Som et tillegg til det allerede anførte, skal det slås fast at det også må vektlegges at det under det enorme arbeidet som har vært nedlagt i alle disse årene ikke er fremkommet nye bevis som styrker grunnlaget for domfellelsen av A og B. Ettersom det fra både de domfelte, fra politi/påtalemyndighet og utredningen fra kommisjonen som nevnt har vært gjort et enormt arbeid for å finne nye bevis, så har dette materialet ikke inneholdt nye bevis som er rettet mot disse to domfelte. Mye av bevismaterialet styrker imidlertid grunnlaget for dommen mot de to andre domfelte, og det er en lang rekke omstendigheter og bevis som med styrke peker mot andre involverte uten noen tilknytning til A og B.

Det samme gjelder alt det bevismaterialet som de senere årene har blitt presentert i diverse dokumentarprogrammer, podkaster mv. Det har altså vært en lang rekke eksterne og uavhengige personer som i slike sammenhenger har involvert seg i å undersøke saken og dens bevis, uten at dette har ført til fremleggelse av bevis som peker i retning A og B.

Denne fremtredende mangel på nye bevis mot disse to domfelte må i seg selv også kunne vurderes som et særlig forhold etter straffeprosessloven § 392 andre ledd. Med den enorme innsats som har vært gjort av så mange over så lang tid, måtte det forventes at dette så annerledes ut dersom dommene mot disse to var riktige.

Advokat Sulland bemerker at påtalemyndigheten i sitt sluttinnlegg og i sine kommentarer til de øvrige sluttinnleggene, ikke kommenterer Bs prinsipale begjæring om gjenåpning etter straffeprosessloven § 392 andre ledd.

3.4.2. B og A anfører

Straffeprosessloven § 392 annet ledd er påberopt av Sandberg i begjæringen om gjenåpning, men ikke nærmere begrunnet utover å vise til det som er redegjort for under de øvrige anførte bestemmelser, straffeprosessloven § 391 nr. 1 og 3, begjæringen side 116.

Sandberg viser til de samme anførselene om juryformannens rolle som gjengitt ovenfor.

I Sandbergs og advokat Sjødins respektive sluttinnlegg inngitt på vegne av A anføres også at en sentral del av ankeforhandlingen ble gjennomført i strid med straffeprosessloven § 129 om at vitner skal avhøres enkeltvis og ikke bør høre på forhandlingene i saken før de selv er avhørt.

Det vises til at fem vitner fra Kripos – Per Magne Iversen, Geir Hansen, Tore Per Bakken, Stein Dahl og Steinar Eriksen – vitnet samtidig for retten og overhørte hverandres forklaringer.

Det var lederen av den tekniske etterforskningen i [familie1]-saken, Tore Per Bakken, som forklarte seg først. Ved en rekke anledninger sa Bakken at en av hans andre tilstedeværende kolleger «kommer tilbake til». Det er imidlertid flere problemer med dette, blant annet kom personen det ble vist til ikke tilbake til det som personen skulle komme tilbake til. Det var også tilnærmet umulig å komme med et annet vitneutsagn i forbindelse med hendelser, detaljer eller beviser så lenge Tore Per Bakken hadde forklarte seg først med en rekke dokumenterte

feil, og satt og hørte på mens de andre forklarte seg. Det påpekes at i rettsboken vises ingen nedtegning av en slik spesiell ordning.

Videre anføres som en saksbehandlingsfeil at lagretten og lagdommerne i strid med straffeprosessloven § 242 og Høyesteretts avgjørelse i Rt-1993-1121, ikke hadde tilgjengelig de to åsteds- og undersøkelsesrapportene politiet hadde utarbeidet. Disse var de to viktigste oversiktsdokumentene over politiets samlede etterforskning.

Det anføres at gjennomføringen av rettssaken i strid med bestemmelser i straffeprosessloven er en selvstendig gjenåpningsgrunn. Det vises også til EMK artikkel 6 om rettfærdig ettergang.

3.4.3. Påtalemyndigheten anfører

Til Sandberg anførsel om at etterforskere fra Kripos var samlet i retten ved sine forklaringer og at dette skulle være i strid med straffeprosessloven, bemerkes at det fremgår av opptak fra ankeforhandlingene at denne fremgangsmåten ble avklart med retten og var avklart på forhånd med forsvarerne som ikke hadde innsigelser.

Sandbergs anførsel om rettens manglende tilgang til saksdokumentene, antas å bero på manglende kunnskap om muntlighetsprinsippet i straffeprosessen hvor rettens medlemmer ikke har kopi av saksdokumentene.

3.4.4. Kommisjonens vurdering

Innledningsvis viser kommisjonen til pkt. 3.1.1 om vilkårene for gjenåpning etter straffeprosessloven § 392 andre ledd. Det avgjørende er om saken etter en helhetsvurdering stiller seg slik at det bør skje en ny prøving for at man skal føle seg overbevist om at ingen urett er skjedd.

3.4.4.1. Feil ved etterforskningen

Selv om kommisjonen ser at det er enkelte forhold ved etterforskningen som med fordel kunne vært håndtert bedre, slutter en seg ikke til den generelle anførselen om at politietterforskningen har vært mangelfull og ensrettet.

3.4.4.2. Saksbehandlingsfeil

Etter straffeprosessloven § 129 avhøres vitner «enkeltvis» og de bør «som regel» ikke høre på forhandlingene i saken før de er avhørt selv. Ifølge rettsboken fremsto de fem vitnene fra Kripos «sammen». Videre står: «Vitnene, med unntak for Dahl som håndterte bildefremvisningen, forklarte seg o(m) tekniske undersøkelser i forbindelse med saken og viste bilder fra åstedet». Det fremkommer intet i rettsboken om at det var innsigelser mot dette. Av opptaket fra ankeforhandlingen fremkommer at dette var tatt opp med forsvarerne på forhånd, og at ingen hadde innvendinger mot det.

Måten vitnene ble ført på var etter kommisjonens syn ikke i strid med straffeprosessloven § 129. Kommisjonen kan heller ikke se at fremgangsmåten gjør det tvilsomt om dommen er riktig. Fremgangsmåten var avklart med forsvarerne, som må forutsettes å ha protestert dersom det var betenkeligheter ved denne.

Sandbergs anførsel knyttet til straffeprosessloven § 242 må bero på en misforståelse. Åsteds- og undersøkelsesrapportene var en del av sakens dokumenter som personkretsen i paragrafen hadde innsyn i. Retten mottar ikke alle sakens dokumenter. Det var imidlertid vitneførsel om åstedet mv.

Etter domfellelsen i lagmannsretten, men før ankene var behandlet i Høyesteretts kjæremålsutvalg, sendte lagrettens formann et brev til Oslo statsadvokatembeter der han redegjorde for sitt syn på enkelte av bevisene i saken. Han uttalte seg også til media om dette. Kort gjengitt mente han at pistolmagasinet som ble funnet hos D var et «plantet» bevis, og at det var A og B som sto bak.

A og Bs anker til Høyesteretts kjæremålsutvalg ble supplert med en redegjørelse for brevet og en ytterligere anførsel knyttet til saksbehandlingsfeil. Det ble blant annet vist til at lagrettens formann hadde lagt til grunn et bevisresultat som ikke hadde vært belyst under ankeforhandlingen, til at det grunnleggende prinsippet om kontradiksjon ikke var oppfylt, til straffeprosessloven § 305 og til at bevisbyrdereglene ikke var riktig anvendt.

Lagmannsrettens nektelse av å etterkomme As begjæring om forsvarerbytte, ble også anført i ankene til Høyesteretts kjæremålsutvalg under synsvinkelen saksbehandlingsfeil.

Ankene fra A og B ble ikke tillatt fremmet av Høyesteretts kjæremålsutvalg, jf. kjennelse 2. oktober 2002. Kjennelsen er ikke begrunnet nærmere.

Det følger imidlertid av straffeprosessloven § 343 første ledd at feil ved saksbehandlingen bare kommer i betraktning når det antas at feilen kan ha innvirket på dommens innhold.

Kommisjonen bemerker for øvrig at det følger av EMD- og norsk rettspraksis at det er enkelte begrensninger i retten til fritt forsvarervalg. Kommisjonen kan ikke se at det er en saksbehandlingsfeil.

Hva gjelder betydningen av lagrettens formanns oppfatning vil kommisjonen bemerke at hva som ble redegjort for under lagrettens rådslagning, ikke vites. Alle de fire tiltalte ble imidlertid funnet skyldige av lagretten, også D som ifølge lagretteformannens teori skal ha fått magasinet «plantet» hos seg.

Kommisjonen har etter denne gjennomgangen kommet til at det ikke er påvist saksbehandlingsfeil som utgjør særlige forhold som gjør det tvilsomt om dommen er riktig.

For orden skyld nevnes at siden lagrettens formanns syn på magasinbeviset ble kjent etter domfellelsen i lagmannsretten, kan temaet også ses under synsvinkelen nye omstendigheter og bevis, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3. Resultatet vil imidlertid bli det samme. Forholdet gir ikke grunnlag for gjenåpning.

3.4.4.3. Attentatforsøkene

Det er anført at det er all grunn til tro at det er en sammenheng mellom attentatforsøkene og drapene, og at en oppklaring av attentatforsøkene vil bidra til å oppklare drapene. Kommisjonens utredning ved påvisning av Cs DNA på materiale fra bombeattentatforsøket, og den sammenheng som må antas å være mellom de to attentatforsøkene, har brakt attentatsakene nærmere en oppklaring. Funnet endrer imidlertid ikke kommisjonens syn på trippeldrapssaken mht. motiv og gjerningspersoner, jf. ovenfor pkt. 3.3.10.

3.4.4.4. Motivet for trippeldrapet

Motivet for trippeldrapet ble viet stor oppmerksomhet i lagmannsretten. Som anført er det ikke nødvendig for gjenåpning å påvise et annet motiv for drapene enn gårdstvisten. Kommisjonen påpeker likevel at de alternative motiver som det er redegjort for i begjæringene, ikke har funnet støtte i kommisjonens utredning.

Det var omfattende bevisførsel rundt gårdstvisten, herunder om innholdet av forlikforhandlingene som pågikk fredag før drapene skjedde natt til lørdag. Lagmannsretten kom til at drapene hadde sitt utspring i gårdstvisten, og trakk fram As forventninger om å få gården vederlagsfritt og farens ønske om å sikre datteren det han mente var en rimelig arv. Videre viste retten til utsiktene til tomtegevinster som gjorde at faren, for bedre å sikre datteren, økte prisen på gården. Retten viste også til forfalskningen av kjøpekontrakten av 15. desember 1995, saksanlegget, dommen i herredsretten, at faren hadde anket herredsrettens dom og den nærliggende muligheten for at forfalskningen ville blitt avslørt i forbindelse med lagmannsrettens behandling med de følger dette ville få for A og B: At de tapte saken, at det ville bli innledet straffeforfølgning mot dem og at de ville lide tap av sosial anseelse. Dette førte ifølge lagmannsretten til drapsplanlegging og anskaffelse av våpen og ammunisjon.

For kommisjonen står gårdstvisten som motiv omtrent i samme stilling som den sto for retten.

Kommisjonen slutter seg ikke til anførselen om at dommen mangler en begrunnelse for hvorfor og hvordan gårdstvisten kunne utgjøre et drapsmotiv. At motivet kan fremstå som irrasjonelt for utenforstående og trippeldrapene en uforståelig følge av tvisten, er elementer ved saken som er sett og vurdert av lagmannsretten, jf. formuleringer som «enorm skuffelse og forbitrelse» og «utløst irrasjonelle krefter» som førte til forfalskning av kjøpekontrakten. I tilknytning til anførselen om at gårdstvisten etter nyttår 1998/99 ikke lengre var knyttet til at det kunne ligge store verdier i mulige tomteområder, bemerker kommisjonen at det fortsatt var utsikter til gevinst ved utskillelse og salg av boligtomter fra gården.

Det er rettet kritikk mot politiets etterforskning av, og videre mot at retten så helt bort fra 180-samtalen, som er anført å være sakens mest sentrale bevis om planlegging av og forberedelser til drapene. Til tross for at det etter domfellelsen er gjort en innsats for å komme nærmere en oppklaring av 180-samtalen, står saken etter

kommisjonens vurdering på dette punkt omtrent slik den sto for lagmannsretten. Det forhold at 180-samtalen ikke ble nevnt i rettsbelæringen og dommen, kan kommisjonen ikke se at får betydning for spørsmålet om gjenåpning.

3.4.4.5. Tvilen før tiltale ble tatt ut

Statsadvokatene innstilte i sin tid overfor riksadvokaten på at trippeldrapssaken skulle henlegges for A og Bs del. Riksadvokaten beordret imidlertid tiltale mot alle fire for medvirkning til overlagte drap. Tiltalen ledet som kjent til rettskraftig dom, og den påtalemessige forhistorien er derfor mest av historisk interesse.

3.4.4.6. Forhold som ga grunnlag for forhåndsdom

Det er anført en rekke forhold som skal ha gitt grunnlag for forhåndsdom. Kommisjonen har vurdert det anførte, men kan ikke se at det kan lede til gjenåpning, verken isolert eller samlet vurdert. Kommisjonen vil komme med enkelte bemerkninger.

Kommisjonen har som nevnt ovenfor ikke grunnlag for å komme til at saken ble ensidig eller mangelfullt etterforsket, selv om hypotesen om gårdstvisten som motiv var i fokus fra etterforskningens første dag.

Når det gjelder advokatstriden i lagmannsretten og henvisningen til at den subsidiære anførsel var sterkt skadelig for A og Bs troverdighet, nøyer kommisjonen seg med å bemerke at den subsidiære anførselen ikke førte frem og til at lagmannsrettens vurdering er vurdert av Høyesteretts kjæremålsutvalg under synsvinkelen saksbehandlingsfeil.

Medienes dekning av [familie1]-saken var massiv og antakelig uten sidestykke i norsk rettsliv, slik herredsretten bemerket. Kommisjonen har likevel ingen holdepunkter for å komme til at mediedekningen utgjorde en forhåndsdomming av ekteparet [familie1] som har ledet til at det er tvilsomt om dommen er riktig.

3.4.4.7. Annet

Lagmannsretten kom til at ett av våpnene som C hadde med fra Molde til [gård] lille julaften 1998, ble benyttet under drapene. Det er ikke påvist svakheter ved denne vurderingen, som baserer seg på både tekniske og taktiske bevis.

Det er anført at det må vektlegges at det under det enorme arbeidet som har vært nedlagt i alle disse årene, ikke er fremkommet nye bevis som styrker grunnlaget for domfellelsen av A og B. Videre anføres at mye av bevismaterialet styrker imidlertid grunnlaget for dommen mot de to andre domfelte, og andre involverte uten noen tilknytning til A og B.

Etter kommisjonens syn kan dette ikke lede til gjenåpning.

3.4.4.8. Øvrige forhold og samlet vurdering

Det følger av det som er sagt over, at kommisjonen ikke kan se at det anførte isolert utgjør gjenåpningsgrunn etter straffeprosessloven § 392 andre ledd. Det skal nå foretas en samlet vurdering.

Etter straffeprosessloven § 391 nr. 3 har kommisjonen vurdert hvorvidt det foreligger nye bevis og omstendigheter og om disse, hver for seg eller samlet, holdt opp mot det øvrige bevisbildet i saken slik det fremstår i dag, synes egnet til å føre til frifinnelse. Kommisjonen har etter en samlet vurdering av bevisbildet konkludert med at dette ikke er tilfellet. Da er det heller ikke grunnlag for noen konklusjon om at en slik samlet vurdering av bevisbildet kan lede til gjenåpning etter den høyere terskelen i § 392 andre ledd.

Heller ikke når de anførte feil og øvrige forhold etter straffeprosessloven § 392 andre ledd holdes opp mot det samlede bevisbildet slik det fremstår i dag, kan kommisjonen se at vilkårene for gjenåpning etter straffeprosessloven § 392 andre ledd er oppfylt.

Ved vurderingen av om dommens riktighet fremstår som tvilsom, har kommisjonen tatt utgangspunkt i at skyldspørsmålet er avgjort av en lagrette og etter umiddelbar bevisførsel. Bevisførselen i kommisjonen er i

utgangspunktet middelbar, dvs. ikke direkte. Kommisjonen har likevel en del direkte bevis, som avhør av vitner. I tillegg har kommisjonen kunnet se og høre opptak av bevisførselen for lagmannsretten, da det er lyd- og bildeopptak av ankeforhandlingen. Kommisjonen har dermed et noe bredere grunnlag for sine vurderinger, enn vanlig er i gjenåpningssaker.

Kommisjonen må i utgangspunktet vise tilbakeholdenhet med å forutsette hvorledes lagretten har vektlagt det enkelte bevis i forhold til andre. Det er likevel mulig å anta hvilke bevis som har stått sentralt. Lagretten har foretatt en vurdering av motiv og de medtiltaltes og de domfeltes troverdighet, basert på en rekke tekniske og taktiske bevis. Ankeforhandlingen fant sted fra 14. januar til 5. april 2002. Det ble som nevnt ført 99 vitner, hvorav fire sakkyndige, og fremlagt en rekke dokumentbevis. Lyd- og bildeopptakene fra ankeforhandlingen viser at det fant sted en grundig prosess med omfattende kontradiksjon.

Kommisjonen foretar en nåtidsvurdering av arten og kvaliteten på de bevis som ble ført, samt en ny og helhetlig vurdering av bevisenes holdbarhet.

Kommisjonen tar utgangspunkt i de bevis som forelå for den dømmende rett. På grunn av utformingen av tiltalebeslutningen var det ikke nødvendig å ta stilling til hvem som gjennomførte drapene. Tiltalen bygde på den forutsetning at de enten hadde gjennomført drapene selv, eller medvirket til dette. Det er ikke holdepunkter for at tiltalen av alle for medvirkning, har medført at det ikke har blitt foretatt en individuell vurdering av hver tiltalt eller at flere har blitt dømt enn det det var grunnlag for i bevisførselen.

Kommisjonen viser til at det da, som nå, forelå sterke bevis mot A og B for medvirkning til drap. Dette gjelder blant annet våpenoverlevering av to kaliber 22 pistoler, våpenopplæring og drapsplanlegging lille julaften 1998, og våpenbyttet til en kaliber 38 revolver i april 1999. Funnet av Cs DNA på materiale fra bombeattentatforsøket, gir som nevnt ikke grunn for å tilside sette andre deler av hennes forklaring.

Kommisjonen må legge til grunn at lagretten ikke festet lit til A og Bs forklaringer på disse punkter. Det er ikke fremkommet noe som stiller denne vurderingen i et annet lys. Det foreligger på dette grunnlag fortsatt overbevisende bevisgrunnlag for A og Bs medvirkningsansvar.

Andre frifinnende alternative fortellinger, eksempelvis som nevnt under pkt. 3.3.14.3, finner ingen støtte i A og Bs forklaringer og bevisene for øvrig.

Det er ikke bevist hvem som utførte selve drapene. Lagmannsretten la for straffeutmålingen til grunn at A og B hadde medvirket over lang tid med et fast fullbyrdelsesforsett og at de etter overlegg hadde overlatt fullbyrdelsen av planene til andre. Slik saken fremstår for kommisjonen, er dette fortsatt dekkende for bevissituasjonen.

Kommisjonen kan etter det ikke se at det foreligger særlige forhold som gjør det tvilsomt om dommen er riktig, jf. straffeprosessloven § 392 andre ledd.

****

Kommisjonen er etter dette kommet til at vilkårene for gjenåpning ikke er oppfylt. Begjæringene tas ikke til følge.

Avgjørelsen er enstemmig.

Konklusjon:

Begjæring om gjenåpning i sak nr. 2020/93 og 2020/79 tas ikke til følge.

1 Tilføyd av Lovdata.